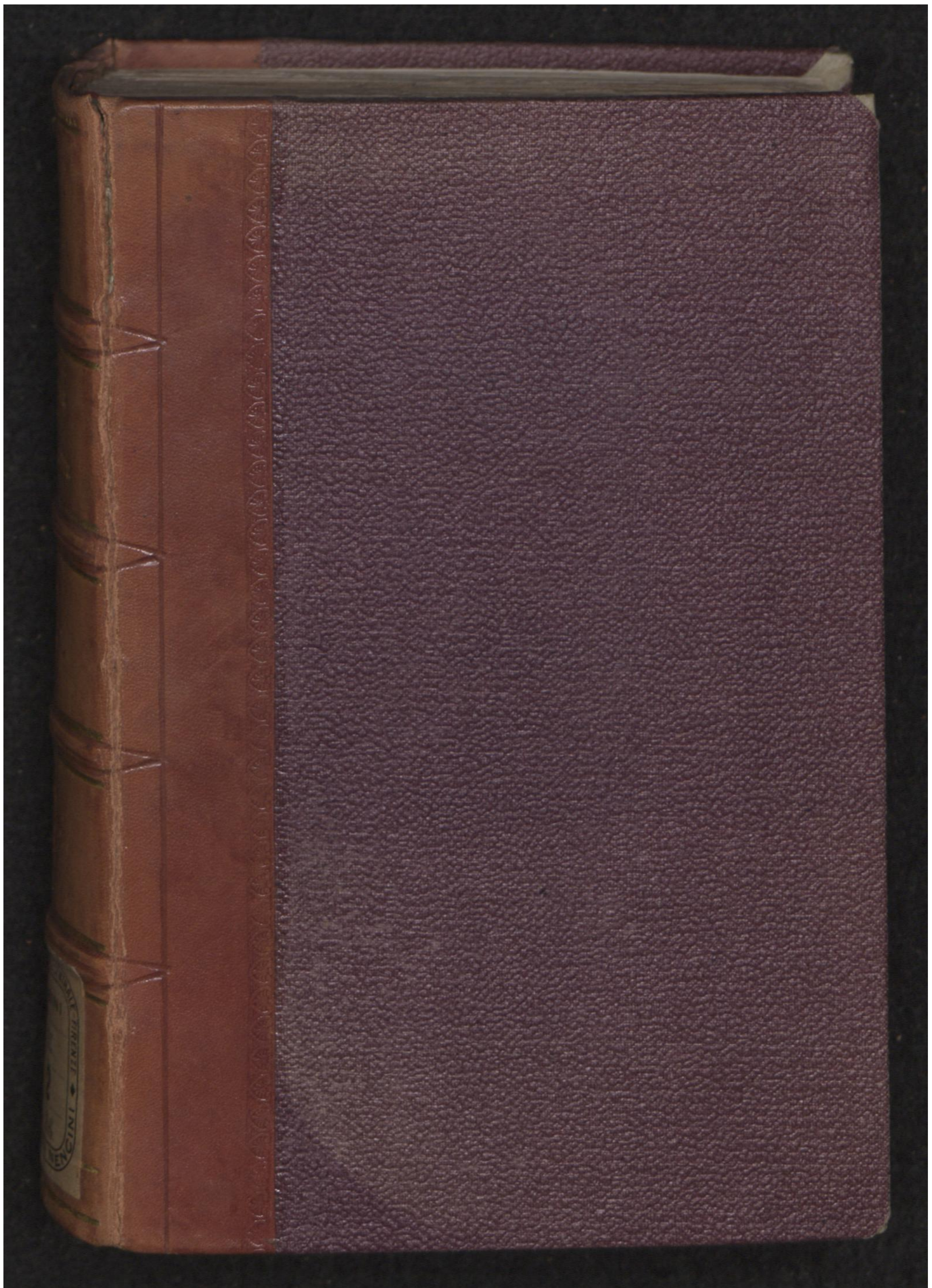
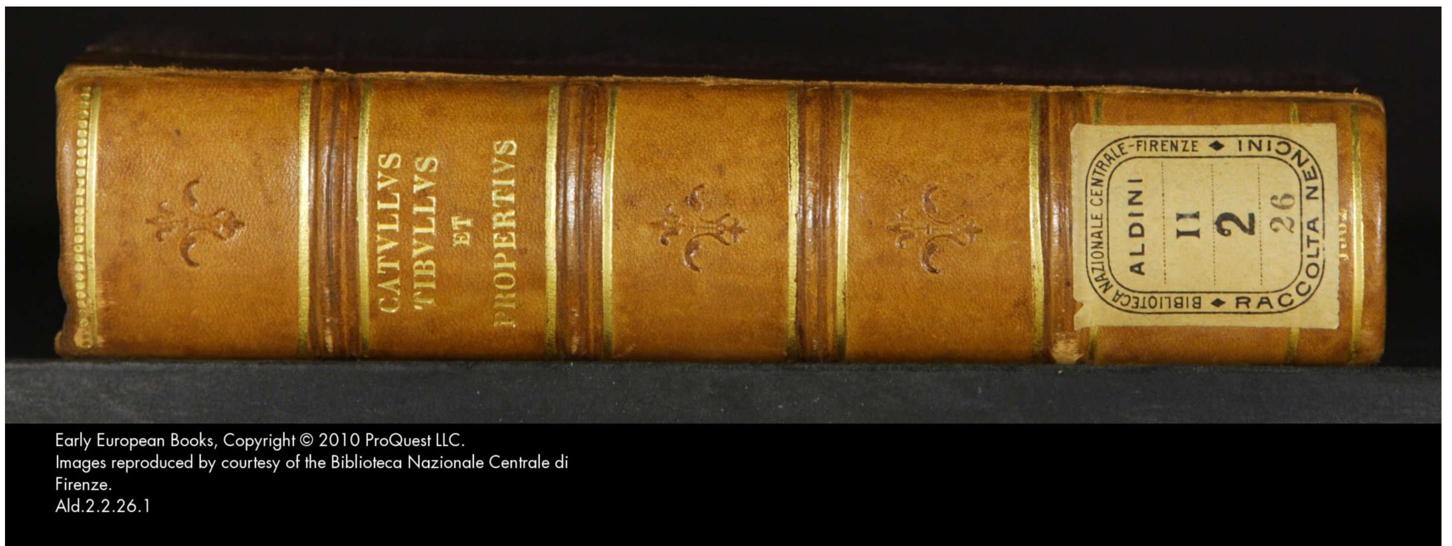
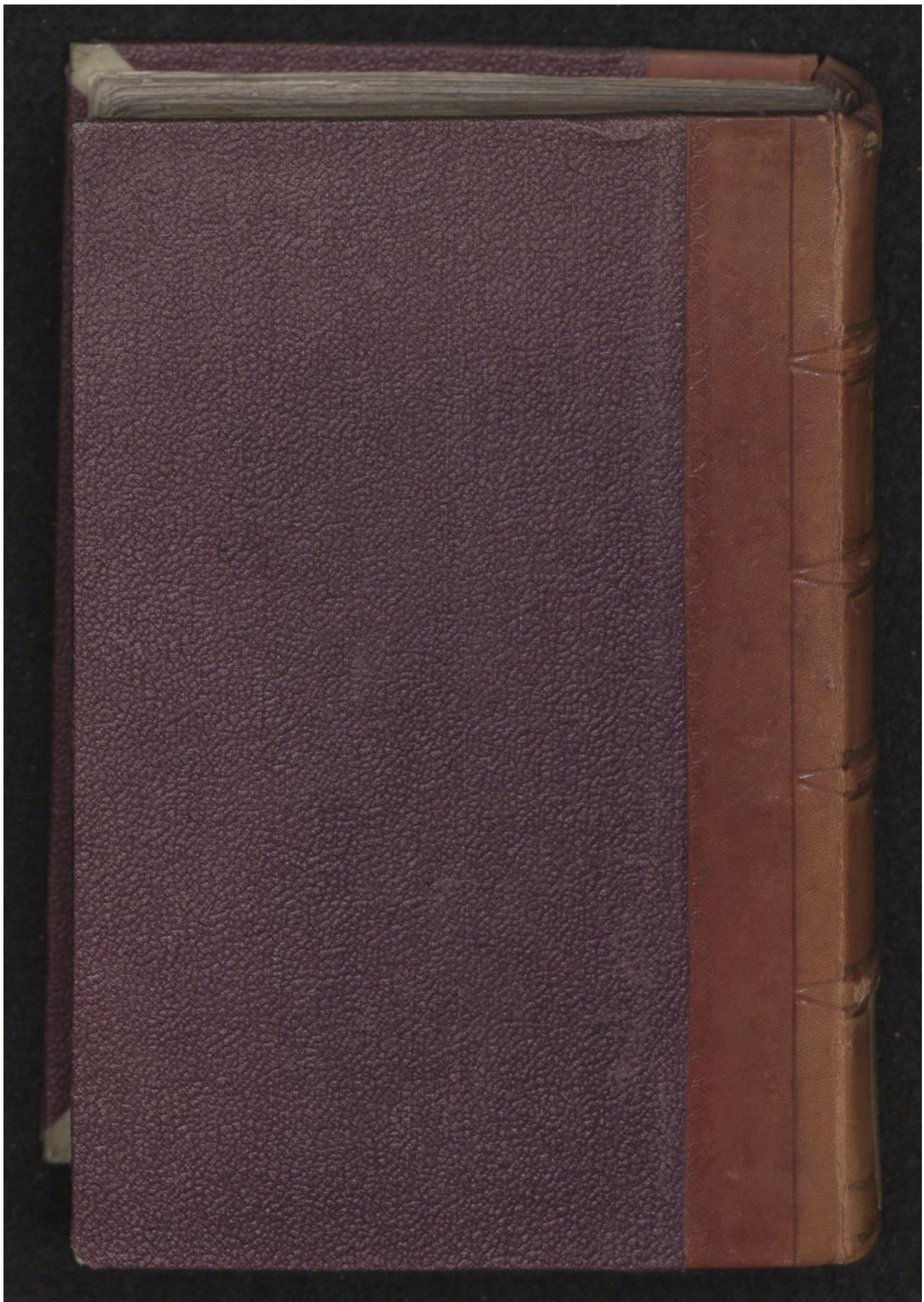

CATVLLVS
TIBVLLVS
ET
PROPERTIVS
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE
RACCOLTA NENCINI
ALDINI
II
2
26

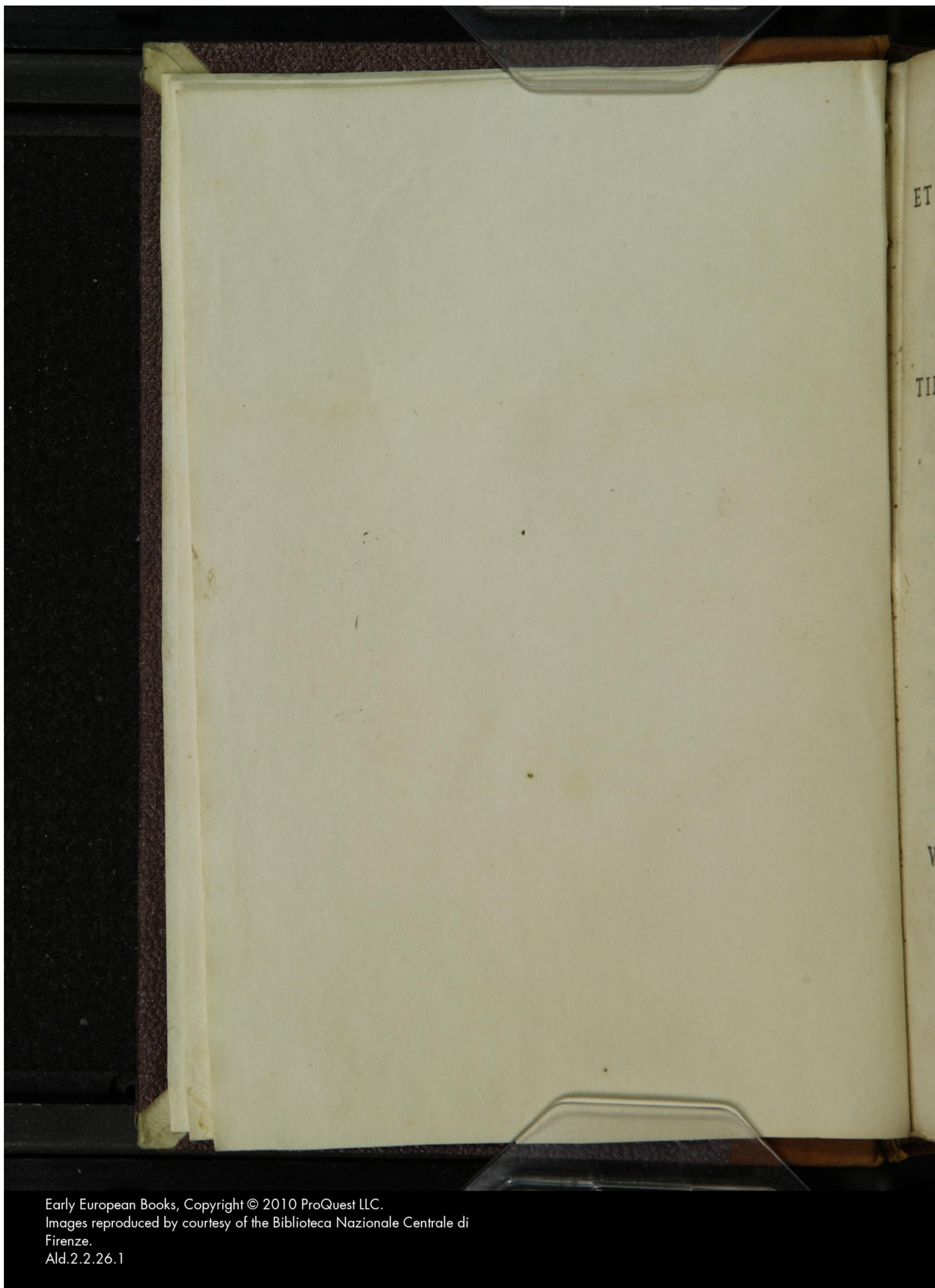

Ex Libris Ioannis Nencini
1874

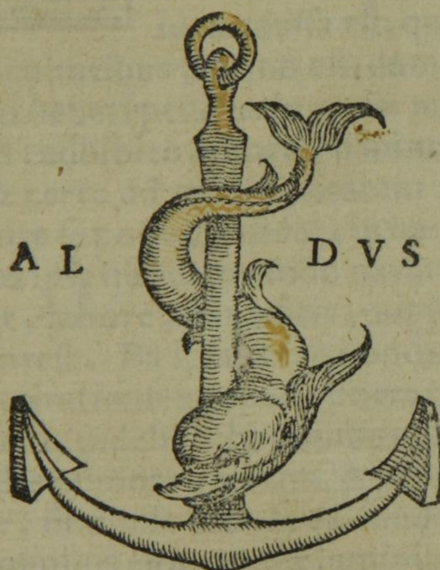
CATVLLVS,

ET IN EVM COMMENTARIVS

M. ANTONII MVRETI.

Ab eodem correcti, & scholiis illustrati,

TIBVLLVS, ET PROPERTIVS.

VENETIIS, M. D. LXII.

Cum priuilegio Pontificis Max. & Senatus Veneti.

38

M. ANTONIVS MVRETVS BERNARDINO LAVREDANO, ANDREAE F. PATRICIO VENETO, S. P. D.

RAESTANTIVM poetarum, Bernardine Lauredane, adolescens clarissime, neque magna unquam copia, & semper magna laus fuit. Copia ne fuerit, id in caussa est; quòd in ceteris facultatibus, nemo est, dumtaxat eorum qui hebeti penitus ingenio non sunt, qui non, adhibito labore, si minus excellere, at certe ad mediocritatem aliquam peruenire se posse confidat; in hac, nisi ab iis, quos ipsa quodam modo natura ad eam finxerit, labore, diligentia, uigiliis effici nihil potest. Ea ipsa res in hominum animis admirationem peperit poetarum, obstupefactis uidelicet hominibus, cum uiderent, alios sponte quadam, & propensione naturæ, sine ullo labore ea fundere, quæ cum omnibus eloquentiæ luminibus interlita, tum sparsa multifariam eruditionis uariæ notis, non tantum dulci sono tenerent aures, sed etiam omni genere affectuū, intimos audientium sensus, cogitationesq.

 tentarent;

tentarent;alios contra ingenuarum artium ſcientia perpolitos, nulla tamen diligentia, aut diuturnitate ſtudii conſequi poſſe, ut aliquo inter poetas numero ac loco haberentur. Vt autem omni elegantis doctrinæ tractatione, ita huius quoque uirtutis præſtantia, longe ſupra ceteros Græcorum hominum ingenia floruerunt. Romani & ſerius attigerunt poeticam, & coluerunt negligentius, & minime longo tempore in recte ſcribendorum poematum uia perſtiterunt. ſiquidem cum a rudibus apud eos poetica profecta principiis, tandem per multos gradus ad Virgilium perueniſſet; quo ego homine nihil ſtatuo fieri potuiſſe diuinius; ita poſtea cœpere ingenia in deterius labi, ut mirum ſit, quanta, quàm breui tempore, ſit conſecuta mutatio. Hiſpani poetæ præcipue & Romani ſermonis elegantiam contaminarunt, &, cum inflatum quoddam, & tumidum, & gentis ſuæ moribus congruens inuexiſſent orationis genus, auerterunt exemplo ſuo ceteros a recta illa, & ſimplici, in qua præcipua poetarum ſita laus eſt, & in quam ſuperiores omni ſtudio incubuerant, imitatione naturæ. itaque fere poſt Auguſti tempora, ut quiſque uerſum maxime inflauerat, ſententiam maxime contorſerat, eo denique mo

do

do locutus fuerat, quo nemo ſerio ſoleret loqui, ita in pretio haberi cœpit. Quinetiam fucatus ille ſplendor, & adulterina eloquentiæ ſpecies ita non nullorum, qui ueræ eloquentiæ guſtum non habent, occæcauit animos, ut his quoque temporibus extiterint Hiſpani duo, homines ceteroqui & in primis eruditi, & ſcriptis editis nobiles; quorum alter Lucanum Virgilio, alter Martialem Catullo anteponere ueritus non eſt. quorum ab utroque ita diſſentio, ut, ſi quis deus poteſtatem mihi optionemq. faciat, non dicam Virgilii, cui uideor iniuriam facere, ſi eum ullo modo cum ceteris comparem, ſed Ennii alicuius, aut Furii, quàm Lucani, multo ſimilem in ſcribendo eſſe me malim; inter Martialis autem & Catulli ſcripta tantum intereſſe arbitrer, quantum inter dicta ſcurræ alicuius de triuio, & inter liberales ingenui hominis iocos, multo urbanitatis aſperſos ſale. neque uero negauerim, multa in Martiale quoque non inſcienter dicta reperiri: ſed profecto deteriorum lõge numerus maior eſt. Latinæ quidem orationis natiua illa, minimeq. quaſi pigmentis infuſcata germanitas in Martiale nulla eſt, in Catullo præcipua. Iis de cauſsis cum ab illo altero, neſcio quo modo, ſemper abhorruiſſem, Ca

tullum contra nunquam non mirabiliter
amaui: itaque legebam eum adoleſcentu-
lus ſtudioſe, magnamq́ operam ad lepores
illius intelligendos conferebam; nihil ta-
men minus cogitans, quàm fore unquam,
ut in eum commentarios ſcriberem. ſed,
cum haud ita pridem ueniſſem in Italiam,
& ut eam regionem aſpicerem, qua qui æ-
quo animo carent, mihi quidem antiquita
tis memoriam ſatis colere non uidentur,
& mehercule, uerum ut dicam, cum alios
eruditos homines, tum Paulum in primis
Manutium ut cognoſcerem; quòd in eius
ſcriptis mihi uidebar animaduertiſſe ex-
preſſas quaſdam excellentis doctrinæ, exi-
miæq́ probitatis notas; mihiq́. diuina qua
dam uirgula contigiſſet, ut non pedem pæ-
ne prius in hac ciuitate ponerem, quàm in
amicitiam ipſius familiaritatemq́. intimã
admitterer; ipſeq́. aliquot diebus poſt, de
meis ſermonibus collegiſſet, quantopere
me eius poetæ ſcripta caperent; Quin tu,
inquit, M. Antoni, quæ in hoc genere no-
taſti, ea in publicum profers, fructumq́. la
boris tui cum ceteris antiqua illa naturæ
atque humanitatis lege communicas? ibi
tum ego cum & longe aliarum uirium opus
illud eſſe dixiſſem, & protuliſſem alia mul-
ta, quæ mihi ad eam cogitationem ſuſci-
piendam

piendam ſanequã incommoda eſſent; eaq́. ipſe amice admodum refutare pergeret; (noſti autem diuinam hominis illius in dicendo ſuauitatem) non prius deſtitit, quàm me impulit denique, ſibi ut reciperem, me id primo quoque tempore eſſe facturum. Neque uero diu fidem meam liberare diſtuli; ut qui inter uarias occupationes, homo alioqui laboris non nimium tolerans, hoc tamen, quidquid eſt, trium menſium, aliquanto etiam minore, ſpatio abſoluerim. Nunc haſce uigilias meas, Bernardine Lauredane, multæ ſunt cauſſæ, quamobrem tibi dicatas uelim. Natus es ex ampla cum primis & nobili familia, & ex qua ea Venetæ ciuitatis lumina extiterunt, quorum claritatem nulla unquam in obſcurabit obliuio. Præterea eſt hoc generi ueſtro prope fataliter datum, ut ametis litteras, hominesq́. earum ſcientia excultos benignitate ueſtra comprehendatis. Non longe abierimus: pater ipſe tuus, uir, ut omnes norunt, omni egregiæ uirtutis laude cumulatiſsimus, ita litterarum amore incenſus eſt, ut ea, qua ubique plurimum ualet, auctoritate & gratia permagnam optimorum librorum, ſignorum, nomiſmatumq́. ueterum, ceterorumq́. antiquitatis monumẽtorum copiam ex uniuerſa Euro

pa diligentiſsime collegerit . itaque , ut au gusta quædam Muſarum ædes , ita domus ueſtra Venetiis ab eruditis hominibus frequentatur. Hæc cum magna ſint ; ut certe ſunt ; tamen ex te ipſo poſſunt innumerabilia magis propria tuæ laudis argumēta deſumi : ingenium excellens , acre ac indefeſſum litterarum ſtudium, optimarum artiũ cognitio tanta , quantam tu cum paucis aliis in iſtam ætatis uiriditatem cadere poſſe docuiſti : tum , quod præcipuum eſt , ita compoſiti mores , ut iuuentus tua multorum ſenectuti exemplo eſſe poſsit . Vel his ſuperioribus menſibus , cum ad M. Antonii Triuiſani , principis optimi, propinqui tui , luctuoſam bonis omnibus mortem, funebri laudatione honeſtandam unus ex omni Venetæ nobilitatis flore delectus es ; quanta , deum immortalem , orationis & grauitate , & copia , quanta omnium , qui aderant,non approbatione tantum,uerum etiam admiratione dixiſti ? ut iam tum ſperare non dubie ſenatus populusq́. Venetus cœperit , quæ tam diſerte in alio laudares , ea te aliquando re atque operibus præſtiturum . Igitur cum eam orationem in publicum emiſiſſes , nemo repertus eſt, qui non in cælum tolleret; aut, ſi qui poſtea fuerũt, qui eam clanculum extenuarent uerbis ,

eos ſatis conſtat uel craſsitudine ingenii, ne illius pulchritudinem peruideant, uel, ne pro dignitate commendent, ueteræ morbo perpetuæ in omnes bonos inuidiæ impediri. Acceſſere his prope quotidiani mecum Pauli Manutii de tua laude ſermones; in cuius tu uiri ore plane habitas. ita enim frequenter, ita cupide de te loquitur, ut mihi nunquam omnino, quàm cum de te dicere ingreſſus eſt, facundior eſſe uideatur. Attigi breuiter ea, quæ me, ut hunç librum tuo nomini potiſsimum inſcriberem, impulerunt. Nunc a te, adoleſcens ornatiſsime, etiam atque etiam peto: primum, ut munuſculum hoc non ex ſua magnitudine, ſed ex meo tibi gratificandi animo ponderes: deinde, ut, ſi quando eorum rationem inibis, quos eximiæ tuæ uirtutis admiratio adiunxit tibi, me quoque, ſi uidetur, eorum adſcribendum numero exiſtimes.

Venetiis, idibus Oct. M. D. LIIII.

C. VALERII CATVLLI, VERONENSIS, AD CORNELIVM NEPOTEM LIBELLVS,

ET IN EVNDEM COMMENTARIVS M. ANTONII MVRETI.

QVOI dono lepidum nouum libellum,
Arida modo pumice expolitum?
Corneli, tibi. nanque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas
Iam tum, cum ausus es unus Italorum
Omne æuum tribus explicare chartis,
Doctis, Iuppiter, & laboriosis.
Quare habe hoc tibi quidquid est libelli.
*Qualecunque quidem **
Plus uno maneat perenne sæclo.

Quoi dono] *quis hic Cornelius fuerit, diu, multúq. dubitatum est. dubitandi autem nulla fuisset occasio, si in ueteribus libris hæc, quæ nunc in omnibus legitur, inscriptio fuisset,* C. VALERII CATVLLI AD CORNELIVM NEPOTEM LIBELLVS. *sed profecto & hæc, & ceteræ, quæ sunt singulorum epigrammatum, factæ sunt, non ab ipso poeta, sed uel a grammaticis, uel a librarijs. cui rei si nihil aliud, certe illud indicio est, quòd multæ in eis absurdissimæ,*

absurdissimæ, & ab auctorum sententia alienissimæ reperiuntur. Neque de hoc tantum libro loquor. idem in Tibullo, Propertio, odis Horatij a quolibet non imperitissimo homine animaduerti potest. Vtinam quidem, quæ deberet, ea in tractandis ueterum monumentis & seruata esset a superioribus, et hodie seruaretur religio. simpliciora haud dubie omnia, & integriora legerentur. nunc, dum quisque, pro suo arbitratu, addit, delet, immutat, fiunt ex non integerrimis uoluminibus manu scriptis impressa uitiosissima. Neque uero improbo, magnopere etiam laudo, qui modeste coniecturas suas proponunt: certorum audaciam non approbo. At de his satis. Quòd hic Cornelium Nepotem intelligi aiunt, mihi quoque probatur. Cornelium quidem ipsum magnifice de Catullo sensisse, ex eo liquet, quòd in uita Attici cum L. Iulium Calidum a poematum suauitate ita laudaret, ut eum ceteris ætatis suæ omnibus anteponeret, Lucretium modo, & Catullum excipiendos putauit. Lepidum] *Modeste commendat munus suum. lepidum enim paruis tantum in rebus dicimus, utpote quod ductum sit ἀπὸ τῆς λεπίδος: λεπὶς autem ἀπὸ τοῦ λέπω.* Arida] *ita legendum esse ex testimonio Seruij, alij quoque annotarunt.* Pumice expolitum) *pellibus, ut nunc fit, libri etiam olim obtegebantur: eæq. pumice poliri, ac leuigari solebant. Ouidius,*

Nec fragili geminæ poliantur pumice frontes:
Hirsutus passis ut uideare comis.

Verbum

Verbum ipſum poliendi ductum eſt ἀπὸ τῆς πόλιος; *quòd urbana omnia politiora eſſe ſoleant.* Nugas] *alibi ineptias uocat,*

Si cui forte mearum ineptiarum
Lectores eritis.

Vnus Italorum.] *nam etſi alij quoque ſcripſere hiſtorias, nemo tamen aggreſſus eſt id, quod tu, omnis æui memoriam unius libelli explicatione complecti.* Tribus chartis,] *breui libello.* Iuppiter.] *admirantis eſt, eandemq. uim habet, quam Græcorum* ἡράκλεις. *ſic alibi,*

Iuppiter, ut terſti lumina ſæpe manu.

Laborioſis.] *laborioſus homo, induſtrius, &* λόπονος. *laborioſus etiam, impeditus, quiq. ſe ex moleſtia aliqua explicare non poteſt. Cicero, Quid nobis duobus laborioſius, iudices? laborioſus locus, in quo multum laboratur. Gallus poematis,*

Durum rus fugite, & laborioſum.

citat Nonius. Hic tamen ipſe uerſus apud Gellium, ſub Calui nomine, leuiter immutatus citatur. Hic autem chartas laborioſas dicit, μεγάλῃ καὶ ἀκριβεῖ σπουδῇ τε καὶ ἐπιμελείᾳ πεπονημένας. Qualecunque quidem.] *huius uerſus altera pars deſideratur. Quod autem uulgo legitur,* Ora per uirorum, *additum eſt a Iouiano Pontano, ut & alia nonnulla in hoc libro: quod & Palladius indicat, & aperte ex hoc ad ipſum Sannazarij epigrammate cognoſcitur:*

Doctus ab Elyſia redeat ſi ualle Catullus,

Et

Et trahat ingratos Lesbia sola choros;
Non tam mendosi mœrebit damna libelli,
Gestiet officio quàm Iouiane tuo.
Ille tibi amplexus, atque oscula grata referret,
Mallet & hos numeros, quàm meminisse suos.

amice Sannazarius, & uenuste. sed Catullus mallet profecto, ut opinor, suos. Ego, etsi non uideo, quid aptius appingi potuerit; satius tamen duco, esse lacunas in bonis libris, quàm easdem cuiusquam ingenio expleri.

AD PASSEREM LESBIAE.

Passer, deliciæ meæ puellæ,
Qui cum ludere, quem in sinu tenere,
Cui primum digitum dare appetenti,
Et acres solet incitare morsus,
Cum desiderio meo nitenti
Carum nescio quid lubet iocari,
Vt solatiolum sui doloris;
Credo, ut tum grauis acquiescat ardor;
Tecum ludere, sicut ipsa, possem,
Et tristes animi leuare curas.
Tam gratum id mihi, quàm ferunt puellæ
Pernici aureolum fuisse malum,
Quod zonam soluit diu ligatam.

Passer] Politianus, leui, aut nullo potius argumento ductus, obscenum quiddam huius passeris nomine obtegi credidit. in quo, merito, ut mihi quidem ui

detur,

detur, a Sannazario, alijsq́. derisus est. Narrat quidem Festus, στρουθίου nomine uocatam in nimis obscenam partem uirilem, a passerum uidelicet salacitate: sed hic tam multa sunt, quæ nisi de aue intelligi non queunt, ut nihil tale liceat suspicari. Quo fit, ut magis admirer, quod audio, Benedictum quoque Lampridium, hominem alioqui eruditissimum, raræq́. cuiusdam in pangendis uersibus elegantiæ, hanc Politiani sententiam in omni sermone approbare solitum fuisse. Facere etiam imperite puto, qui illud Martialis,

Sic forsan tener ausus est Catullus
Magno mittere passerem Maroni,

perinde accipiunt, ac si ab historico, non a poeta, dictum esset. Primum illud, Forsan, satis indicat exemplum hoc esse ex genere eorum, quæ poetæ apte ad rem propositam sæpe comminisci solent: qualia sunt illa,

Fratris in Aeneæ sic illum funere dicunt
  Egressum castris pulcher Iule tuis:

&, - Teucer Salamina, patremq́.
  Cum fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populea fertur uinxisse corona: & innumerabilia ad eundem modum. Qua in re tanta est eorum licentia, ut sæpe etiam alij alijs pugnantia confingant.

  - quod erat longissima, ait Ouidius, nunquam
  Thebais Hectoreo nupta resedit equo.

at ille alter narrat impuræ libidini indulgere solitos

seruos

ſeruos, *Hectoreo quoties ſederat uxor equo.* *Deinde non erat ſane tam magnus Maro, quo tempore hæc ſcripta ſunt, ut iudicium illius Catulius requirere, aut uero de eo quidquam cogitare deberet. quippe, ſi Crinitum ipſum ſequamur, cum Catullus migrauit e uita, P. Maro Cremonæ ſtudijs operam dabat, uixq́. annum ætatis duodecimum impleuerat. Non eſt autem diſſimulandum, in quibuſdam libris illud, quod eſt paullo infra,* Lugete o Veneres, *eſſe principium epigrammatis; in alijs hoc totum de paſſere continenter legi. ego, cum, quod pro certo affirmem, non habeam, labor tamen ut putem duo eſſe epigrammata, quorum priore uiuum adhuc paſſerem alloquitur: poſteriore eundem mortuum deflet.* Deliciæ,] τὰ παιδικά. Primum digitum:] *ſummam digiti partem. ita Terentius primam fabulam, & ultimam plateam dixit: ita M. Tullius primoribus labris guſtare, & extremis digitis attingere.* Appetenti] *apprehendere cupienti,* ὀρεγομένῳ. *Hom.* - οὗ παιδὸς ὀρέξατο φαίδιμος ἕκτωρ. Cum deſiderio] *cum puellæ ipſi, (eá enim deſiderium ſuum uocat) aliquam animo ægritudinem ſentienti, libet carum et amabile quiddam iocari, atque ex tuorum luſuum feſtiuitate aliquod doloris ſui ſolatium quærere, efficereq́., ut, tecum luſitando, ardor ille animi acquieſcat.* Tum] *interim dum ipſa ita iocatur.* Grauis] *graue, proprie eſt* τὸ βαρὺ; *ſed per translationem ſignificat, quidquid moleſtum eſt, ut Græcis* τὸ δεινόν. Ardor]

ille doloris quasi morsus. Est autem ualde apta tralatio. nam et, urere, interdum ualet molestiam exhibere. Terentius Eunucho, Vro hominem: & in eadem fabula, - te ut male urat.

Horatius,

Vrit enim splendore suo, qui prægrauat artes
Infra se positas.

Tecum ludere, sicut ipsa, possem] *utinam, inquit, sicut ipsa tecum ludendo doloris sui ardorem mitigat, possem ego quoque eadem condicione tecũ ludere, & talibus lusiunculis leuare curas, quibus conficior. In hoc autem uersu nihil mutauimus, sed ueterum librorum scripturam, temere, ut uisum est, ab aliis loco motam, reposuimus.* Possem] *subaudi utinam. Sic sæpe apud Græcos Euripides, ut Oreste*, μόλοιμι τὰν οὐρανοῦ μέσον χθονὸς τεταμέναν αἰωρήμασι πέτραν. *& Phœnissis.* χορὸς γενοίμαν ἄφοβος. Tam gratum id mihi] *subaudi, esset.* Puellæ pernici] *Atalantæ. fabula ex metamorphosi Ouidij, aut ex commentario in Comasten Theocriti nullo negotio peti potest.* Quod zonam soluit] *Festus, Cingulo noua nupta præcingebatur, quod uir in lecto soluebat, factum ex lana ouis, ut sicut illa, in glomos sublata, coniuncta inter se sit, sic uir suus secum cinctus uinctusq. esset. Hoc Herculano nodo uinctum uir soluit, ominis gratia, ut sic ille felix sit in suscipiendis liberis, ut fuit Hercules, qui* LXX *liberos reliquit. & paullo infra, Cinxiæ item Iunonis nomen sanctum habebatur in nuptijs,*

quòd initio coniugij, solutio erat cinguli, quo noua nupta erat cincta. Hæc Festus. Catullus alibi, -ti bi uirgines Zonula soluunt sinus. Idem,

Ne quærendum aliunde foret neruosius illud,
Quod posset zonam soluere uirgineam.

citatur & Varronis uersus apud Nonium, γέροντος διδασκάλου,

Nouos maritus is soluebat cingulum.

Græci quoque λυσιζώνους puellas Venerem expertas uocant.

LVCTVS PASSERIS.

LVGETE o Veneres, Cupidinesque,
Et quantum est hominum uenustiorum.
Passer mortuus est meæ puellæ,
Quem plus illa oculis suis amabat.
Nam mellitus erat, suamq. norat
Ipsam tam bene, quàm puella matrem,
Nec sese a gremio illius mouebat;
Sed circumsiliens modo huc, modo illuc,
At solam dominam usque * pipilabat.
Qui nunc it per iter tenebricosum
Illuc, unde negant redire quenquam.
At uobis male sit malæ tenebræ
Orci, quæ omnia bella deuoratis;
Tam bellum mihi passerem abstulistis.
O factum male, o malæ tenebræ,
Vestra nunc opera meæ puellæ,
Flendo turgiduli rubent ocelli.

Lugete

Lugete] *ad exemplum huius passeris, defleuit Ouidius psittacum, Stella columbam, alij alia: Stellæ quidem tanta non nullorum approbatione, ut Valerius Martialis, non dubitauerit ipsum Catullo ante ponere. sed ego Martialem (dicam libere, quod sentio) ualde bonum harum rerum æstimatorem fuisse non puto.* Veneres, Cupidinesq..] *& Veneres, & Cupidines multos fuisse, docet M. Tullius secundo de natura deorum.* Et quantum est,] *et quidquid usquam est. Sic infra,*

O quantum est hominum beatiorum,
Quid me lætius est, beatius ue?

Plus oculis suis.] *Sic infra,*

Ni te plus oculis meis amarem,
Iucundissime Calue. *& alibi,*
Ambobus mihi quæ carior est oculis.

Oculorum sensus nobis omnium carissimus est, ut præclare disputat Aristoteles libro primo de sapientia. ideo oculorum in exprimenda ui amoris crebra fit mentio. Plautus quidem, oculitus amare pro eo quod est singulariter amare, & oculissumum ostiũ, oculissumumq. hominem pro carissimo dixit. Mellitus:] *Sic infra,*

Mellitos oculos tuos Iuuenti, &,
Surripui tibi, dum ludis, mellite Iuuenti.

Ita Græci, quidquid suaue, & amabile est, μελίθηρον *uocant.*] Pipilabat.] *hoc uerbi neque usquam, opinor, legitur: &, si legeretur, tamen analogia uideretur exigere, ut scriberemus pipillo, sicut, fo*

 cillo,

cillo, titillo, cantillo. uidit hoc accuratus homo, et diligens, Auancius, sensitq. ea caussa legendum, Pipulabat. mihi neutrum ualde probatur: potiusque, si coniecturæ locus sit, cum eruditissimo, acerrimiq. iudicij uiro, Paullo Manutio legendum censuerim, Pippiebat. At uobis male sit.] Particula, At, male precantibus cõuenit. Virgilius,

At tibi pro scelere, exclamat, pro talibus ausis.

Tibullus.

At te, qui puerum donis corrumpere es ausus,
Rideat assiduis uxor inulta dolis.

Noster uero,

At uobis mala multa di deæq.
Dent, opprobria Romuli Remiq.

O factum male.] ita dicebant, ubi quid infeliciter euenerat: contraq. in rebus lætis, O factum bene. utriusque exempla apud Plautum, et Terentium crebra sunt. Itemque, ubi aliquid nuntiatur, quod nolumus, Male narras; at in prosperis nuntijs, Bene narras dicere assueuimus. O malæ tenebræ, Vestra,] in alijs, O miselle passer, Tua. sed illam ueriorem puto. Turgiduli.] Inflantur enim oculi lacrumando. Tibullus,

Et tua iam fletu lumina fessa tument.

FASELI LAVS, ET DEDICATIO.

FALESVS ille, quem uidetis hospites,
Ait fuisse nauium celerrimus,
Neque ullius natantis impetum trabis

Nequisse

Nequisse præterire, siue palmulis
Opus foret uolare, siue linteo.
Et hoc negat minacis Adriatici
Negare littus, insulas ue Cycladas,
Rhodum ue nobilem, horridam ue Thraciam,
Propontida, trucem ue Ponticum sinum;
Vbi iste, post faselus, antea fuit
Comata silua. nam Cytorio in iugo
Loquente sæpe sibilum edidit coma.
Amastri Pontica, & Cytore buxifer
Tibi hæc fuisse, & esse cognitissima,
Ait faselus: ultima ex origine
Tuo stetisse dicit in cacumine,
Tuo imbuisse palmulas in æquore,
Et inde tot per impotentia freta
Herum tulisse, læua, siue dextera
Vocaret aura, siue utrunque Iuppiter
Simul secundus incidisset in pedem;
Neque ulla uota littoralibus dijs
Sibi esse facta, cum ueniret a mare
Nouissimo hunc ad usque limpidum lacum.
Sed hæc prius fuere: nunc recondita
Senet quiete, seq. dedicat tibi
Gemelle Castor, & gemelle Castoris.

Faselus.] *commendat faselum, quo diu usus fuerat, eumq. Castoris ac Pollucis numini consecrat. Est autem carmen e meris Iambis: ut admirari liceat tantum leporem in tanta numerorum necessitate. talia non nulla sunt & in Priapeijs: quorum, ue-*

reor, ne magna pars ex hoc ipso fonte fluxerit. habet enim Catullus γνήσιον quiddam, quo se, etiam tacitus, prodit. detorsit hoc totum epigramma in Sabinum quendam incertus aliquis auctor, non sane inuenuste: hoc modo:

Sabinus ille, quem uidetis hospites,
Ait fuisse mulio celerrimus;
Nec ullius uolantis impetum cisi
Nequisse præterire, siue Mantuam
Opus foret uolare, siue Brixiam.

parcam cetera adscribere: sunt enim in promptu.

Faselus,] Campanum nauigium est, ait Nonius. Plura nihil necesse: Baifii enim scrinia, ut ille ait, compilare hoc loco nolumus. Faselus ille.] dicitur & femineo genere. Ouidius, - uentis discordibus acta faselus. Celerrimus.] Græca constructio, qualis in illo Virgilij, - sensit medios delapsus in hostes. & in illo Horatij - patiens uocari Cæsaris ultor. Aristoph. μανθάνεις, ὅς φησιν εἶναι; notauit hoc & Thomas Linacer. Trabis,] nauis. hypallage. Virgilius, - uastumq. caua trabe currimus æquor. Horatius, - ut trabe Cypria Myrtoum pauidus nauta secet mare. Siue palmulis.] ita pæne commendat nauim quandam suam Ouidius,

Siue opus est uelis, minimam bene currit ad auram:
Siue opus est remo, remige carpit iter.
Nec comites uolucri contenta est uincere cursu:
Occupat egressas quamlibet ante rates.

Palmulis,] remis. Virgilius, Littus ama, et læ

uas

uas stringat, sine, palmula cautes. Minacis Adriatici.] *Horat. - improbo Iracundior Adria.* Negat negare,] *affirmare ac testificari ait. duæ igitur negationes affirmant, ut & supra,* Neque nequisse. *at olim, ut apud Græcos, magis etiam negabant. Lucillius libro satyrarum* XVII.
Cetera contemnit, & in usura omnia ponit
Non magna, proprium uero nil neminem habere.
id est, neminem quidquam, aut nihil quenquam habere proprium. Varro Bimargo, Qui non modo ignorasse me clamat, sed omnino omnes heroas negat nescisse. Idem lib. II. *de uita pop. Rom. Qua abstinentia uiri mulieresq. Romanæ fuerint, quòd a rege munera eorum nemo noluerit accipere. Id est, negat scisse, &, nemo uoluerit.* Rhodum ue nobilem,] *siue ob colossum, siue ob mercaturas.* Horridam ue Thraciam,] *& a frigore, & ab incolarum immanitate.* Trucem ue Ponticum sinum.] *eum intelligit, qui olim Axenus, postea Euxinus uocatus est. In illo autem,* Propontida, *ultimam syllabam, propter principes dictionis, quæ subsequitur, litteras, Græco more produxit: frustraq. se torquent, qui uersus caussa,* Propontidem *legere se aiunt. sic paullo infra, Et inde tot per impotentia freta: milleq. alijs locis.* Nam Cytorio in iugo.] *significat contextum esse ex arboribus e monte Cytoro cæsis.* Loquente sæpe sibilum edidit coma.] *aiunt uitiosum esse, semel susceptam metaphoram non perducere ad extre-*

mum, neque in ea insistere, sed ab una ad aliam, transilire. hic uero, talium præceptionum securus, tres hoc uersu metaphoras permiscuit. nam & comam dixit pro frondibus, & comam loquentem; & postremo sibilum a serpentibus mutuatus est. Simili libertate supra in carmine ad passerem, cum ardorem pro dnlore dtxisset, quod ab igne sumptum est, addidit epitheton, Grauis, *ductum non ab igne, sed ab ijs corporibus, in quibus est pondus. cumq. ignem restinguere, & quæ grauia sunt, leuare dicamus, ipse aliunde accersijt uerbum,* Acquiescat. *& paullo ante in hoc ipso carmine idem permisit sibi:* Neque ullius natantis impetum trabis Nequisse præterire, siue palmulis Opus foret uolare, siue linteo. *natare enim aquatilium est, ire terrestrium, uolare alitum.* Sibilum,] *id quod Theocritus uocat* ψιθύρισμα. Cytore buxifer.] *Virgilius, Seu iuuat undantem buxo spectare Cytorum.* Vltima ex origine,] *id est, a prima origine. sic enim Virg.- prima repetens ab origine pandam. Et Ouidius, - primaq. ab origine mundi. sic Terentius extremam amoris lineam uocauit, quæ prima etiam dicitur. idq., quoniam, ut philosophi docent, idem quodam modo est primum, et ultimum. Cicero, pueritiæ memoriam recordari ultimam. Virgilius, - isq. parentem Te Saturne refert: tu sanguinis ultimus auctor.* Imbuisse] *imbuere proprie est tingere, aspergere. Virgilius, - illius aram*

Sæpe

Sæpe tener nostris ab ouilibus imbuet agnus.
Idem, - sanguis nouus imbuit arma.
inde transfertur ad alia. Horatius, Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti Cuilibet. Varro Agathone, Virgo de conuiuio abducatur ideo, quòd maiores nostri uirginis acerbæ aures Veneris uocabulis imbui noluerunt. M. Tullius in Hortensio: Vti qui purpuram uolunt, sufficiunt prius lanam medicamentis quibusdam: sic litteris, talibusq́. doctrinis ante excoli animos, & ad sapientiam concipiendam imbui, ac præparari decet. in quo exemplo notandum est etiam uerbum, sufficere, aliter positum, quàm uulgo solet. Aequore.] *Aequor maris. Virgilius, - longum maris æquor arandum est. Aequor terræ. Cicero, Babylonij in camporum patentium æquoribus habitantes. et, quod, haud scio, an quisquam adhuc annotauerit, æquor cæli. Accius Atreo:*
Sed quid tornitu turbida toruo
Concussa repente æquora cæli
Sensimu' sonere?
Impotentia,] *æstuosa.* Læua, siue dextera.] *omisit alterum, siue. usitatius enim erat, siue læua, siue dextera. sic Horatius, Cantamus, uacui, siue quid urimur. Idem, Quo non arbiter Adriæ Maior, tollere, seu ponere uult freta.*
Idem, - & Sthenelus sciens Pugnæ, siue opus est imperitare equis, Non auriga piger, Iuppiter,] *uentus. quidam enim philosophorum, ut Anaximander,*

mander, & Stoici, putant, nihil aliud eſſe uentum, quàm agitatum aera, aut quendam aeris ueluti fluxum. qua in ſententia eſt etiam is, cuius eſt liber ad Alexandrum de mundo. aerem porro ipſum antiqui uocabant Iouem. Horatius, - manet ſub Ioue frigido Venator. Idem, Quod latus mundi, nebulæ malusq. Iuppiter urget. Ennius, Aſpice hoc ſublime candens, quem uocant omnes Iouem. Idem, Iſtic eſt is Iuppiter, quem dico, quem Græci uocant Aerem, qui uentus eſt, & nubes, Imber poſtea, Atque ex imbre frigus uentus, poſt fit aer denuo. Pedem,] uelum. ſynecdoche. Facere pedem etiam dicitur pro, uela facere. Virgilius,

Vna omnes fecere pedem, pariterq. ſiniſtros,
Nunc dextros ſoluere ſinus.

Plautus Menæchmis remiges ipſos uidetur uocaſſe nauales pedes. Aſſeruatote hoc, ſultis, nauales pedes. Littoralibus diis,] nempe ijs, quos ait Virgilius, Glauco, & Panopææ, & Inoo Melicertæ. Nouiſsimo.] hoc uerbum refugiſſe Ciceronem annotat Gellius. falſo: eo enim & in libris de oratore, et in oratione pro Q. Roſcio comœdo uſus eſt, & in epiſtola ad Octauianum, ſi modo ea epiſtola Ciceronis eſt: quod non puto. Lacum,] Benacũ. Senet.] Antiquum uerbum. Pacuuius Peribœa, - corpusq. meũ tali Mærore, errore, macore ſenet. Actius, Iam iam ſtupido Theſſala ſomno

Pectora languentque, ſenentque.

eleganter autem, quod proprium eſt animalium, ad

rem

rem inanimam transtulit. Gemelle Castor, & gemelle Castoris:] hi enim dij sunt nauigantibus maxime propitij. Horatius,
Clarum Tyndaridæ sidus ab intimis
Quassas eripiunt æquoribus rates.
uide Theocritum Dioscuris.

AD LESBIAM.

VIVAMVS mea Lesbia, atque amemus,
Rumoresq. senum seueriorum
Omneis unius æstimemus assis.
Soles occidere, & redire possunt:
Nobis, cum semel occidit breuis lux,
Nox est perpetua una dormienda.
Da mi basia mille, deinde centum,
Dein mille altera, dein secunda centum:
Dein usque altera mille, deinde centum,
Dein cum millia multa fecerimus,
Conturbabimus illa, ne sciamus,
Aut ne quis malus inuidere possit,
Cum tantum sciat esse basiorum.

Viuamus.] admonitu mortis, puellam ad fruendas secum uoluptates cohortatur. Est autem hoc argumentum poetis perfamiliare, Virgilius,
Pone merum, & talos: pereat, qui crastina curat.
Mors aurem uellens, uiuite, ait, uenio.
Tibullus,
Interea, dum fata sinunt, iungamus amores:
Iam ueniet tenebris mors adoperta caput.

Pro-

Propertius,

Dum nos fata sinunt, oculos satiemus amore.
Nox tibi longa uenit, nec reditura dies.

Martialis,

Viuamus: mortem fallere nemo potest. Idem,
Frange toros, pete uina, rosas cape, tingere nardo:
Ipse iubet mortis te meminisse deus.

Actius Sincerus.

Ah genus imprudens hominũ, quid gaudia differs?
Falle diem: medijs mors uenit atra iocis.

Horatius autem ea in re pæne immodicus est. sed et scite admodum Bacchis Plautina hoc ipso argumento ad senem utitur,

Non tibi uenit in mentem, amabo, si, dum uiuas, tibi benefacias, Iam pol id quidem esse haud perlonginquum? neque, si hoc hodie amiseris, Post mortem id euenturum esse unquam? Porro hunc sermonem inter pocula usitatum fuisse, indicat Lucretius his uersibus,

Hoc etiam faciunt, ubi discubuere, tenentque
Pocula sæpe homines, & inumbrant ora coronis;
Ex animo ut dicant, breuis est hic fructus homullis.
Iam fuerit: neque post unquam reuocare licebit.

Viuamus.] *uiuere sæpe dicunt poetæ pro eo, quod est, genialiter uiuere; et uitam eam demum uocant, quæ uoluptaria est.* Martialis,

Non est, crede mihi, sapientis dicere, uiuam:
Sera nimis uita est crastina: uiue hodie.

Idem,

Non

Non impudenter uita, quod reliquum est, petit,
Cum fama, quod satis est, habet.
Cæcilius Hymnide,
Sex mẽses mihi sati' sunt uitæ: septimũ Orco spõdeo.
Lucillius,
Viuite lurcones, comedones, uiuite uentres.
Varro περὶ φιλονεικίας,
Properate uiuere pueræ, quas sinit ætatula ludere, esse, amare, & Veneris tenere bigas. Soles occidere.] *argumentum a dissimili. non ut Soli, ita & homini fas est, ubi semel occidit, in uitam redire. Lucretius, - nec quisquam expergitus extat,*
Frigida quem semel est uitai pausa secuta.
Lux,] *uita. Virgilius, - quæ lucis miseris tam dira cupido? hinc carentes luce, & cassos lumine pro mortuis poetæ dicunt: & lumina, aut lucem relinquere, mori. Virgilius,*
Quo magis inceptum peragat, lucemq. relinquat.
Ennius,
Postquam lumina sis oculis bonus Ancu' reliquit.
quẽ uersum pæne totũ usurpauit Lucretius inquiẽs,
Lumina sic etiam solis bonus Ancu' reliquit.
Nonius, -ubi bipedes uolucres lino linquãt lumina.
Nox.) *mortem indicat, quam & Græci poetæ* νυκτὰ *interdum uocant, &* χάλκεον ὕπνον. *est enim, ut docent Homerus, & Virgilius, - consanguineus Lethi Sopor. sed & Orpheus ad Somnum,*
Αὐτοκασίγνητος γὰρ ἔφυς λήθης θανάτου τε.
Virgilius, Olli dura quies oculos & ferreus urget
Som-

Somnus : in æternam clauduntur lumina noctem.
Lucretius, - unus Homerus,
Sceptra potitus, eadem aliis sopitu' quiete est.
Horatius, Ergo Quinctilium perpetuus sopor
Vrget? Propertius,
Nox tibi longa uenit, nec reditura dies.
quæ omnia loquendi genera fluxere a falsa illa opinione, qua imbuti erant multorum animi, eadem os in caussa mortuos fore, qua dormientes sumus. Lucretius,
Tu quidem ut es lecto sopitus, sic eris, æui
Quod superest, cunctis priuatu' doloribus ægris.
Anaxagoras dicebat, duarum rerum cogitatione posse nos intelligere, quales post mortem futuri essemus: somni, & eius temporis, quod nostrum cuiusque ortum antecessit. In diuinis quoque litteris (sed lõge alia de caussa) mors sæpe somni ac quietis nomine afficitur. unde & a nostræ religionis hominibus sepulcreta Græco uocabulo, quod a dormiendo inflexũ est, κοιμητήρια nominantur. Ne sciamus, Aut ne quis malus) putabatur enim fascinatio eis rebus nocere non posse, quarum uel nomen, uel numerus ignoráretur. nostrates quidem rustici, poma in nouellis arboribus crescentia numerare, hodieq. religioni habent.

AD FLAVIVM.

FLAVI delicias tuas Catullo,
Ni sint illepidæ, atque inelegantes,

Velles

Velles dicere, nec tacere posses.
Verum nescio quid febriculosi
Scorti diligis: hoc pudet fateri.
Nam, te non uiduas iacere noctes,
Nequidquam tacitum cubile clamat,
Sertis, ac Syrio fragrans oliuo,
Puluinusq. peræque & hic, & illic
Attritus, tremuliq. quassa lecti
Argutatio, inambulatioque.
* Nam ni præualet ista, nil taceres
* Cur non tam latera exfututa pandas,
Ni tu quid facias ineptiarum?
Quare quidquid habes boni, malique,
Dic nobis. uolo te, ac tuos amores
Ad cælum lepido uocare uersu.

Flaui.] ex eo quòd Flauius amores suos detegere nolebat, colligit eum laborare in uili aliqua morbosáq. meretrice: tamenq. ad id, quidquid est, libere detegendum inuitat. Non uiduas,] non expertes Venereorum lusuum. Ouidius,

Cur ego tot uiduas exegi frigida noctes?

Veteres sæpe nuptialibus uocabulis ad omne libidinis genus abutebantur. Martialis,

Nolito fronti credere: nupsit heri. Idem,
- ne Talassionem.
Indicas manibus libidinosis:
Et fias sine femina maritus. Plautus, - hæc quidem æcastor quotidie uiro Nubit, nupsitq. hodie, nubet mox noctu, nunquam ego hanc Viduam cubare

bare

cubare siui. nam si hæc non nubat, lugubre Fame familia pereat. Demosthenes quoque Aeschinis matrem meretricem fuisse indicans, dicit eam solitam χρῆσθαι τοῖς μεθημερινοῖς γάμοις. Nequidquam tacitum cubile clamat.] ὀξύμωρον, *quale illud Ciceronis in Verrem, si tacent, satis clamant. et in Catilinam, cum tacent, clamant. Frustra, inquit, cubile tuum tacitum est, utpote inanimum. Ipsum enim, quamuis tacitum, clamat, id est, multis indicijs patefacit, te non pernoctare solum. Quæ autem ea indicia sint, statim aperit.* Sertis, ac Syrio fragrãs oliuo.] *nam in hac quoque palæstra luctaturi, prius odorato aliquo oleo corpora perungere solebant, ut hac ratione & libidinis excitaretur ardor, & teter ille sudantium membrorum halitus depelleretur. Horatius,*

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urget odoribus,
Grato Pyrrha sub antro? Syrio.] *E Syria præcipui odores afferebantur. infra,*

Fragrantem Assyrio uenit odore domum.

Tibullus,

Non soror Assyrios cineri quæ dedat odores.

Argutatio,] *creber ille succussi & identidem uelut ingemiscentis lectuli sonus. nam argutare est tenui quodam sono aurem ferire. Propertius,*

Illa mibi totis argutat nostibus ignes.

& ab eiusmodi sono argutam ilicem uocauit Maro, id est, ἡδὺ, καὶ λεπτόν τι ψιθυρίζουσαν. Nam, ni præ

ualet

ualet iſta.] *locum hunc integrum non eſſe conſtat, & uideo fuiſſe, qui ex ingenio emendare conati ſint: quos, quia neque quidquam adferunt magnopere probandum, & ualde ab uſitata ſcriptura recedunt, non ſequor. quid, ſi quis ex tribus uerſiculis faciat duos, hoc modo,*

Nam cur tam latera exfututa pandas,
Ni tu quid facias ineptiarum?

exhauſti enim nimia Venere, crebro, ut Plautino uerbo utar, pandiculari ſolent. in hoc autem libro tam multa impreſſa ſunt alienæ audaciæ ueſtigia, ut uerſus unus facile additus eſſe poſſit. quod tamen, ut in re dubia, propoſitum à me, non etiam affirmatum uelim. liber calamo exaratus, qui penes me eſt, habet, Nam in iſta pteualet nihil tacere. unde erant ex amicis meis, qui coniicerent legendũ, Nam iſta in parte ualet nihil tacere.

Latera.] *ea enim pars immoderato coitu inſigniter læditur. unde eſt illud in Priapeiis,*

Defecit latus, & periculoſam
Cum tuſſi miſer expuo ſaliuam. & *alibi -uſque dum mihi Venus iocoſa molle ruperit latus. Martialis,*

Tu tenebris gaudes: me ludere teſte lucerna,
Et iuuat admiſſa rumpere luce latus. *Iuuenalis,*
- nec queritur, quòd
Et lateri parcas, nec quantum iuſſit, anheles.

Ad cælum uocare.] *antiqua locutio. Cicero in iis legibus, quas ipſe ſciſcit II. de legibus, Et ollos,*

quos endocælo merita uocauerint. ita enim & in quibusdam libris legitur, & ego legendum puto.

AD LESBIAM.

QVAERIS, quot mihi basiationes
Tuæ Lesbia sint satis, superq́;?
Quàm magnus numerus Libyssæ arenæ
Laserpitiferis iacet Cyrenis,
Oraclum Iouis inter æstuosi,
Et Batti ueteris sacrum sepulcrum:
Aut quàm sidera multa, cum tacet nox,
Furtiuos hominum uident amores,
Tam te basia multa basiare,
Vesano satis & super Catullo est:
Quæ nec pernumerare curiosi
Possint, nec mala fascinare lingua.

Quæris.] infinitatem quandam basiorum a Lesbia petit. Basiationes.] sic infra osculationem dixit. talia sunt apud Plautum, amatio, tactio: apud Ciceronem debitio, aliaq. id genus. Libyssæ.] talia sunt illa Virgilij-uel qualis equos Threissa fatigat Harpalice. &,
Inter quos Phenissa recens a uulnere Dido.
Idem etiam a nomine Libs, inflexit Libystida.
Horridus in iaculis, & pelle Libystidis ursæ.
Laserpitiferis.] Cyrenaicus ager herba Laserpitio abundat: uide Plinium lib. XIX. Iouis æstuosi,] Ammonis, cuius templum æstuosis admodum arenosisq. extructum est locis. uide Lucanũ lib.

lib. nono, Q. Curtium lib. IIII, Herodotum lib. II. Et Batti,] qui Cyrenem condidit. Cum tacet nox,] unde & conticinium dicitur. Furtiuos,] occultos. furtum uocabant, quidquid occulte fieret. Tibullus,

- Veneris per dulcia furta. Virgilius, - neque ego hanc abſcondere furto Speraui, ne finge, fugá. Idem, - hic furto feruidus inſtat: cum de cæde, & ſtrage nocturna loquatur. Vident.] nam & cæli oculos pro ſideribus dicimus: unde eſt mellitiſſimú illud Platonis poema, quo, cum puerum ſuum, cui nomen erat Stella, de nocte in cælum ſuſpicientem uideret, ipſe cælum fieri optat, ut pluribus eú oculis obtueri queat. uerſus quoque, propter ſingularem ipſorum mollitiem, adſcribam.

Αςέρας εἰσαθρεῖς Αςὴρ ἐμὸς. εἴθε γενοίμην
Οὐρανὸς, ὡς πολλοῖς ὄμμασιν εἰς σὲ βλέπω.

id eſt,

Stella meus, ſtella dum ſuſpicis, ipſe utinam ſim
Cælum, oculis ut te pluribus aſpiciam.

eleganter quoque Papinius, cum Achilles, puellæ in modum ornatus, noctu in agris Deidamiæ pudicitiam eriperet, ita iocundum ait fuiſſe hoc ſpectaculum ſideribus, ut etiam riſerint. - riſit chorus omnis ab alto
Aſtrorum, & teneræ rubuerunt cornua lunæ.
Curioſi.] uerbum hoc fere ſemper in reprehenſione ponebant. Cicero. nam ut Terentianus Chremes non inhumanus, qui nouum uicinum non uult

Fodere, aut arare, aut aliquid ferre denique: sic isti curiosi, quos offendit noster minime nobis iniocundus labor. Plautus Sticho,
Nam curiosus nemo est, quin sit maleuolus.
Nec mala.] *de hoc aliquid supra tetigimus. Malam autem linguam eodem sensu dixit et Virgilius,*
- baccare frontem
Cingite, ne uati noceat mala lingua futuro. et hic noster supra, *Aut ne quis malus inuidere possit.*

AD SE IPSVM.

MISER *Catulle desinas ineptire,*
Et, quod uides perijsse, perditum ducas.
Fulsere quondam candidi tibi soles;
Cum uentitabas, quò puella ducebat
Amata nobis, quantum amabitur nulla.
Ibi illa multa cum iocosa fiebant,
Quæ tu uolebas, nec puella nolebat,
Fulsere uere candidi tibi soles.
Nunc iá illa non uult; tu quoque haud potes. quare
Nec, quæ fugit, sectare; nec miser uiue;
Sed obstinata mente perfer, obdura.
Vale puella: iam Catullus obdurat:
Nec te requiret, nec rogabit inuitam.
At tu dolebis, cum rogaberis nulli.
Scelesta te ne? quæ tibi manet uita?
Quis nunc te adibit? cui uideberis bella?
Quem nunc amabis? cuius esse diceris?
Quem basiabis? cui labella mordebis?

At

At tu Catulle destinatus obdura.

Miser Catulle.] *a Lesbia sperni se uidens, se ipsum ad eam uicissim spernendam cohortatur.* Scelesta, te ne? quæ tibi manet uita?] *habui puer librũ ueterem, in quo memini uersum hunc ita scriptum esse,* Scelesta, quæ nunc, quæ tibi manet uita? *neque tamen illam alteram scripturam improbandam puto.* Cui labella mordebis?] *in Venereis delicijs, illud quoque numeratur, labella inter basiandum, teneris morsiunculis leniter stringere. itaque Flora meretrix, cui cum Cn. Pompeio stupri consuetudo fuerat, ita eum commendabat, quòd nunquam ab eo potuisset non morsa discedere. Plutarchus.* φλῶραν δὲ τὴν ἑταίραν ἔφασαν, ἤδη πρεσβυτέραν οὖσαν, ἐπιεικῶς ἀεὶ μνημονεύειν τῆς γενομένης αὐτῇ πρὸς τὸν Πομπήιον ὁμιλίας, λέγουσαν, ὡς οὐκ ἦν, ἐκείνῳ συναναπαυσαμένην, ἀδήκτως ἀπελθεῖν.

Plautus Pseudolo,

Locu', ludus, sermo suauis, sauiatio,
Compressiones arctæ amantum compares,
Teneris labellis molles morsiunculæ,
Papillarum horridularũ oppressiunculæ. Horatius,
- siue puer furens
Impressit memorem dente labris notam.

AD VERANNIVM.

VERANNI, *omnibus e meis amicis*
Antistes mihi millibus trecentis,
Venisti ne domum ad tuos penates?

Fratresq. unanimos, tuamq. matrem?
Venisti? o mihi nuntij beati.
Visam te incolumem, audiamq. Iberum
Narrantem loca, facta, nationes,
Vt mos est tuus, applicansq. collum
Iocundum os, oculosq. suauiabor.
O quantum est hominum beatiorum,
Quid me lætius est, beatius ue?

Veranni.] de Verannij ex Hispania reditu, & sibi, & ipsi gratulatur. Antistes,] qui alios omnes antecedis. uidetur ductum a militia: ut sit quasi προστάτης, aut πρωτοστάτης. Millibus trecentis,] longissimo interuallo. et uenuste: quasi de itinere aliquo sermo esset. Trecenta autem dicebant pro quálibet multis. Sic infra,

Quare aut hendecasyllabos trecentos Exspecta. &.
Quos simul complexa tenet trecentos,

Applicansq. collum,] id est, collum ad te molliter plicans, & inflectens. Hunc gestum ita expressit Horatius, Cum fragrantia detorquet ad oscula Ceruicem. Suauiabor.] mos antiquus fuit, qui hodieq. in Italia uiget, abeuntes ac redeuntes amicos exosculari. oculos autem præcipue petebant osculo; quòd ij sunt, ut ait Cicero, quasi fenestræ quædam animi: eosq. (ait Plinius) cum osculamur, animum ipsum uidemur attingere. Horatius:

Qui nunc Hesperia sospes ab ultima
Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oscula,

Quàm dulci Lamiæ. Q. Cicero Tironi: Ego uos ad III. Kal. uidebo; tuosq́. oculos, etiam ſi te ueniens in medio foro uidero, diſſuauiabor.

DE VARI SCORTO.

VARVS *me meus ad ſuos amores*
Viſum duxerat e foro otioſum,
Scortillum, ut mihi tum repente uiſum eſt,
Non ſane illepidum, nec inuenuſtum.
Huc ut uenimus, incidere nobis
Sermones uarij, in quibus, quid eſſet
Iam Bithynia, quo modo ſe haberet,
Et quanto mihi profuiſſet ære.
Reſpondi, id quod erat, nihil neque ipſi,
Nec prætoribus eſſe, nec cohorti,
Cur quiſquam caput unctius referret,
Præſertim quibus eſſet irrumator
Prætor, nec faceret pili cohortem.
At certe tamen, inquiunt, quod illic
Natum dicitur, ære comparaſti
Ad lecticam homines. ego, ut puellæ
Vnum me facerem beatiorum,
Non, inquam, mihi tam fuit maligne,
Vt, prouincia quòd mala incidiſſet,
Non poſſem octo homines parare rectos.
At mi nullus erat neque hic, neque illic,
Fractum qui ueteris pedem grabati
In collo ſibi collocare poſſet.
Hic illa, ut decuit cinædiorem,

Quæso, inquit, mihi mi Catulle paullum
Istos commodita: uolo ad Serapin
Ferri mane. Mane, inquio puellæ:
Istud, quod modo dixeram me habere,
Fugit me ratio. meus sodalis
Cinna est Caius: is sibi parauit.
Verum utrum illius, an mei, quid ad me?
Vtor tam bene, quàm mihi pararim.
Sed tu insulsa, male, & molesta uiuis,
Per quam non licet esse negligentem.

Varus.] *Quinctilium Varum Cremonensem dicit: hominem belli, pacisq. artibus clarissimum, qui postea in Germania cum tribus cæsus est.* Vt mihi tum repente uisum est,] *quantum ego ex primo illo aspectu iudicare potui.* Bithynia,] *ex qua ego haud ita pridem redieram, cum prætore Memmio illuc profectus.* Nec prætoribus.] *puto locum hunc non uacare mendo. neque enim plures prætores in unam prouinciam mittebantur. fortasse legendum sit, quæstionibus.* Cur quisquam caput unctius referret,] *cur quisquam, propter lucrum in prouincia factum, quidquam adijceret ad solitum homines odoratis unguentis caput perfundere solebant. Horatius: - coronatus nitenteis Malobathro Syrio capillos. Martialis,*
Si sapis, Assyrio semper tibi crinis amomo
Splendeat. Plautus Casina,
- unde hic, amabo, unguenta olent? St. oh, peri.
Manufesto miser teneor. cesso caput pallio obtergere?

Prætor,]

Prætor,] *C. Memmius Gemellus*. Quod illic Natum dicitur ære,] *pecunia, quam in prouincia quæsiisse diceris. Eadem autem figura dixit, æs natum, qua, parere pecuniam, aut parere diuitias, dicimus.* Homines,] *id est, seruos. ita enim non nunquam eos peculiariter nominabant: quodq́. nos uulgari lingua utentes, huius aut illius hominem dicimus, cum seruum, aut certe famulum indicamus, id latine quoque probe admodum dicitur. Cicero, Hominem P. Quinctij deprehendis in publico: conaris abducere: non patitur Alphenus.* Beatiorum,] *diuitiorum. beatos enim uocabant, qui abundarent opibus. Plau. Pœnulo, Aurum in fortuna inuenitur: natura ingenium bonum. Bonam, ego, quàm beatá, me esse, nimio dici mauolo. sic & Græci non nunquã homines copiosos εὐδαίμονας uocant. Euripides,*

Πλούτου δ' ἀπορρυέντος ἀσθενεῖς γάμοι.
Τὴν μὲν γὰρ εὐγένειαν αἰνοῦσι βροτοὶ,
Μᾶλλον δὲ κηδεύουσι τοῖς εὐδαίμοσι.

Non possem,] *ex pecunia, quam in prouincia collegissem.* Parare,] *emere. Cic. ad Att. Cogito trans Tiberim hortos aliquot parare. Atque inde intelligendum est illud Terentij, nõ satis a quoquam adhuc, quod sciam, animaduersum, Vah? quenquam ne hominem posse in animo instituere, aut Parare, quod sit carius, quàm ipse est sibi? in adoptione enim, de qua ibi sermo est, genus quoddam emptionis intercedebat. Inde &, reparare: quod est, nũmis ex uenditione conflatis aliquid aliud* eme-

emere. Horatius, Vina Syra reparata merce. *quo modo hoc uerbum sæpe a iuriſconſultis accipi, primus docuit Fr. Duarenus lib. I. anniuerſariarũ.* Cinædiorem,] *molliorem, & improbiorem.* Serapin.] *hic Aegyptius deus etiam Romæ templum habebat. In quibuſdam eſt,* Ad Serapis: *quod non diſplicet: ita enim dicebant, ad Cereris, ad Dianæ, & ſimilia; cum ſubintelligerent, templum.* Mane. Mane.] *prius aduerbium eſt, poſterius uerbum. Eſt autem admodum iocunda* παρήχησις. Iſtud, quod modo dixeram,] *id eſt, quantum attinet ad iſtud, quod modo dixeram.* Fugit me ratio.] *hæc locutio eſt eius, qui aliud dixit, aliud dicere uoluit. Plautus Amphitruone,*
Mer. Amphitruonis te eſſe aiebas Soſiam. Sos. peccaueram. Nam Amphitruonis ſociũ næ me uolui eſſe dicere. Mer. Scibam equidem nullum eſſe nobis, niſi me, ſeruon Soſiam. Fugit te ratio. Sos. utinam iſtuc pugni feciſſent tui. Cinna.] *is eſt, qui Smyrnam, de qua infra agetur, nouem annis elaborauit. eundemq. puto eſſe, cuius epigrammata citantur a Nonio; quæ quidam apud Gellium, ut illepida, calumniatur.* Quàm mihi pararim.] *quàm ſi ipſe mea eos pecunia emerim.*

AD FVRIVM, ET AVRELIVM.

FVRI, *& Aureli, comites Catulli,*
Siue in extremos penetrarit Indos,
Littus ut longe reſonante Eoa

Tunditur unda,
Siue in Hircanos, Arabasq. molleis,
Seu Sacas, sagittiferosq. Parthos,
Siue qua septemgeminus colorat
Aequora Nilus,
Siue trans altas gradietur Alpeis,
Caesaris uisens monimenta magni,
Gallicum Rhenum, horribiles, & ulti-
mosq. Britannos.
Omnia haec, quaecunque feret uoluntas
Caelitum, tentare simul parati,
Pauca nuntiate meae puellae
Non bona dicta.
Cum suis uiuat, ualeatq. moechis,
Quos simul complexa tenet trecentos,
Nullum amans uere, sed identidem omnium
Ilia rumpens;
Nec meum respectet, ut ante, amorem,
Qui illius culpa cecidit, uelut prati
Vltimus flos, praetereunte postquam
Tactus aratro est.

Furi, & Aureli] per Furium & Aurelium, quasi nuncium remittit Lesbiae. Comites Catulli.] significat se ab eis ualde amari. est enim magni amoris indicium, uelle cum aliquo longum ac periculosum iter ipsius caussa, suscipere. Sic Horatius:
Septimi Gades aditure mecum, &
Cantabrum indoctum iuga ferre nostra, &
Barbara Syrteis, ubi Maura semper

Aestuat

Aestuat unda.

Cum horum tamen utroque graues postea inimicitias gessit, eosq. acerbissimis uersibus insectatus est, tum quòd ipsum mollem notassent: tum quòd puerũ ipsi carum Aurelius quidem tentasset, Furius uero etiam constuprasset. In extremos Indos,] *in extremas Indiae oras. Sic & apud Horatium,*

Impiger extremos curris mercator ad Indos.

Littus ut longe.] *ita est in libris Aldinis, melius, puto. quàm in alijs, Longe ubi littus: nam particula* Vt, *in epigrammate quoque ad Coloniam, eodem modo usus est.* Longe resonante,] πολυφλοίσβῳ. Sagittiferosq. Parthos.] *annotandus est choreus in secunda sede Sapphici, ut & paullo post,*

Pauca nunciate meae puellae. & alibi,

Ocium Catulle tibi molestum est.

id ex posterioribus solus, quod sciam, imitari ausus est diuinus poeta, Michael Marullus. Sappho autẽ, quae nomen huic generi uersuum dedit, saepe admodum id fecerat. Septemgeminus,] *qui septem ostijs exit in mare. Virgilius,*

Et septemgemini turbant trepida ostia Nili.

Sic idem centumgeminum Briarea à centum manibus, & tergeminum canem, Cerberum dixit: Colorat,] *limo, cuius magnam copiam secum trahit.* Monimenta,] *trophaea.* Gallicum Rhenum.] *epitheton addit, ad discrimen Rheni Bononiensis.* Horribiles,] *hospitibus feros, ut eos Horatius*

ratius uocat. *Vltimos autem, diuisos toto orbe, ut Virgilius loquitur. infra quoque, ultimam Britanniam uocat. Horatius, Serues iturum Cæsarem in ultimos Orbis Britannos.* Trecentos.] *hyperbole.* Velut prati Vltimus flos.] *ultimos prati flores uocamus, qui sunt proxime uiam. ij autem fere aut uiatorum pedibus, aut curruum prætereuntium rotis obteri solent. Respicit autem Catullus ad uetus prouerbium, quo, cum aliquid plane perijsse indicare uolebant, dicebant, Tam perijsse, quàm extremam fabam. Vide Festum.*

IN ASINIVM.

MARRVCINE *Asini manu sinistra*
Non belle uteris in ioco, atque uino:
Tollis lintea negligentiorum.
Hoc falsum esse putas? fugit te inepte.
Quamuis sordida res, & inuenusta est.
Non credis mihi? crede Polioni
Fratri, qui tua furta uel talento
Mutari uelit: est enim leporum
Disertus puer, ac facetiarum.
Quare aut hendecasyllabos trecentos
Expecta, aut mihi linteum remitte:
Quod me non mouet æstimatione,
Verum est μνημόσυνον *mei sodalis.*
Nam sudaria setaba ex Iberis
Miserunt mihi muneri Fabullus,
Et uerannius. hæc amem, necesse est,

Vt

Vt Veranniolum meum, & Fabullum.

Marrucine Asini.] *cum in ueteribus libris aperte legeretur,* Marrucine Asini; *nescio, qua ratione moti eruditi quidam, illius loco substituerunt,* Inter cenam Asini; *ut ex Palladij interpretatione cognoscitur; qui etiam hoc ipsum sibi ualde placere ait. mihi quidem, ne quid dissimulem, non placet, tum alijs de caussis, tum quia poeta ipse indicat furta hæc non tam inter cenam fieri solita esse, quo tempore, uix est, ut quisquam patiatur sibi linteum suũ eripi, quàm peracta iam cena, cum, sublatis epulis, iocari conuiuæ inter se, & maioribus poculis poscere consueuerant. id enim tempus non obscure innuit, cum ait,* In ioco atque uino: *ut et infra,* Reddens mutua per iocum atque uinum. *Marrucinos quidem populos Italiæ esse constat. itaque nihil uideo, cur ueterem scripturam mutare oporteat. non enim, si de hoc Asinio, qui Marrucinus fuerit, nihil alibi proditum est, iccirco a ueterum librorum fide recedi par est.* Salsum:] *urbanum.* Fugit te,] *erras.* Quamuis sordida,] *id est, admodum sordida. Sic Plautus Menæchmis,*

Solet iocari sæpe mecum illo modo:

Quamuis ridiculus est, ubi uxor non adest. id est, nihil eo magis ridiculum ne optari quidem potest. Quo autem uitio notatur hic Asinius, eodem Martialis Hermogenem quendam notat, de quo ita scribit,

Ad cenam Hermogenes mappam nõ attulit unquã:
A cena semper rettulit Hermogenes.

Muta-

Mutari.] *id est, qui ait cupere se furta tua uel talento redimere. Mutare autem, pro eo quod est emere, aut uendere, antiqui sæpe dicebant. Columella: Porcus lactens ære mutandus est. Idq. Græcorum exemplo, apud quos sæpe hoc ipso modo ponitur uerbum ἀλλάττεσθαι. eo autem id fit, quia antiquissima ratio contrahendi, ut Aristoteles, & iurisconsulti docent, permutatio est. quin ipsum permutationis nomen commune est omnibus, ut prudentes loquuntur, contractibus. tantum enim ualet Latine permutatio, quantum Aristoteli συνάλλαγμα. ideoq. numeratur inter eos contractus, quibus proprium nomen inditum non est. Sed ijs de rebus a nobis & magis suo loco, & copiosius disputatum est in commentarijs, quos in quinctum Ethicorum scripsimus.* Disertus puer.] *in alijs, Disertus pater. mihi, & si non sum nescius, patrem leporum ac facetiarum Latine admodum dici, & nomen, disertus, cum generandi casu, ita rarum esse, ut fortasse uix usquam alibi legatur, tamen nescio quo modo prius illud uenustius uidetur.* Sudaria setaba,] *Ex lino setabo, quod optimum in Hispania crescit ad fluuium Tarraconem.*

AD FABVLLVM.

CENABIS *bene mi Fabulle apud me*
Paucis, si tibi dij fauent, diebus,
Si tecum attuleris bonam, atque magnam
Cenam, non sine candida puella,

Et

Et uino, & sale, & omnibus cachinnis.
Hæc si, inquam, attuleris Fabulle noster,
Cenabis bene. nam tui Catulli
Plenus sacculus est aranearum.
Sed contra accipies meros amores,
Seu quid suauius, elegantiusue est:
Nam unguentum dabo, quod meæ puellæ
Donarunt Veneres, Cupidinesq.:
Quod tu cum olfacies, deos rogabis,
Totum ut te faciant Fabulle nasum.

Cenabis.] Fabullum ad cenam inuitat, ea lege, ut Fabullus quidem cenam secum afferat, ipse autem nihil suppeditet præter unguentum. Sciendum autem est, ueteres floribus redimitos, unguentisq. delibutos cenitasse, ubi se liberalius inuitare decreuerant: tum uoluptatis caussa, tum quòd crederent odoramentis ebrietatem impediri. Nonnunquam etiam, ut est apud Festum, auiculas quasdam corollis suis alligabant; quarum & cantu assiduo, & crebris rostri unguiumq. puncturis efficeretur, ne ipsi inter potandum obdormiscerent. Horatius:

Cur non sub alta uel platano, uel hac
Pinu, iacentes sic temere, & rosa
Canos odorati capillos
Potamus uncti? Idem:
Huc uina, & unguenta, & nimium breueis
Flores amœnæ ferre iube rosæ.

ceterum huiusmodi conuiuatorem, qui unguentum modo præberet, alicubi irridet Martialis, hoc uersu,

Vnguentum, fateor, bonum dedisti
Conuiuis here, sed nihil scidisti.
Res salsa est, bene olere, & esurire.
Qui non cenat, & unguitur, Fabulle,
Hic uero mihi mortuus uidetur.

Paucis diebus.] *intra paucos dies. Hoc modo etiam Propertius locutus est,*

Tu quoties aliquid conabere, uita, memento
Venturum paucis me tibi luciferis.

Sale,] *facetijs*. Plenus sacculus est aranearum,] *id est, pridem inanis est. Afranius apud Festum, Tam ne arcula tua plena est aranearum? Plautus Aulularia - an ne quis ædes auferat?*

Nam hic apud nos nihil est aliud quæsti furibus:
Ita inanijs sunt oppletæ atque araneis.

Meros amores,] *ita lego, non, ut alij, meos amores: & de ipso unguento hoc dictum accipio.*

AD C. LICINIVM CALVVM.

NI te plus oculis amarem
Iocundissime Calue, munere isto
Odissem te odio Vatiniano.
Nam quid feci ego, quid ue sum locutus,
Cur me tot male perderes poetis?
Isti dij mala multa dent clienti,
Qui tantum tibi misit impiorum.
Quòd si, ut suspicor, hoc nouum, ac repertum
Munus dat tibi Sylla litterator;
Non est mi male, sed bene, ac beate,

Quòd non disperunt tui labores.
Di magni horribilem, & sacrum libellum,
Quem tu scilicet ad tuum Catullum
Misti, continuo ut die periret,
Saturnalibus, optimo dierum.
Non, non hoc tibi salse sic abibit.
Nam si luxerit, ad librariorum
Curram scrinia, Cæsios, Aquinos,
Suffenum, omnia colligam uenena,
Ac te his suppliciis remunerabor.
Vos hinc interea ualete, abite
Illuc, unde malum pedem attulistis,
Sæcli incommoda, pessimi poetæ.

Ni te plus oculis.] non est, cur ambigatur, ad poetam Caluum, an ad oratorem scriptum fuerit hoc carmen. idem enim C. Licinius Caluus C. Licinii Macri filius, & poeta, & orator clarus fuit: ex quo imperiti duos, unum poetam, & alterum oratorem, faciunt. Odio Vatiniano.] Macrobius lib. II. Lapidatus a populo Vatinius, cum gladiatorium munus ederet, obtinuerat, ut ædiles edicerent, ne quis in arenam, nisi pomum, misisse uellet. forte iis diebus Cascellius iurisconsultus, consultus a quodam, num nux pinea pomum esset, si in Vatinium missurus es, inquit, pomum est. Cicero Interrogatione in Vatinium. Odio enim tui, in quo etsi omnes, propter tuum in me scelus, superare debeo, tamen ab omnibus pene uincor, &c. Hinc intelligi potest, cur dicat poeta odium Vatinianum.

eo

eo autem libentius id facit, quòd Vatinium Caluus ipse acerbissimis orationibus insectatus erat: qua de re infra quoque agetur. Munus;] *fortasse, quòd ipsum in caussa aliqua defenderis.* Sylla.] *de Sylla grammatico nihil alibi legere memini: tantum reperio fuisse Cornelium quendam Epicadum, Syllæ libertum; qui, fieri potest, ut, cum sibi de more patroni nomen assumpsisset, etiam ipso eiusdem cognomine a populo afficeretur.* Litterator.] *ita uocabant grammaticos, id est poetarum interpretes. Alij distinguebant ita, ut dicerent tantum interesse inter litteratum, & litteratorem, quantum inter grammaticum, & grammatistam. uide Suetoniũ in libello de claris grãmaticis.* Non est mi male, sed bene ac beate.] *gaudeo enim, quòd labores tuos tam bellis muneribus pensari uideam. Ironia est.* Sacrum.] *Festus: homo sacer is est, quem populus iudicauit ob maleficium: neque fas est eum immolari: sed, qui occidit, parricidij non damnatur. nam lege tribunicia prima cauetur, si quis eum, qui plebiscito sacer sit, occiderit, parricida ne sit. ex quo quiuis homo malus atque improbus sacer appellari solet. Afranius Fratribus,*

- o sacrum scurrã, & malum. Turpilius Demetrio,
Etiam me irrides pessume, & sacerrume? Plau. Pœnulo:
Venditq. has omneis, & nutricem, & uirgines,
Præsenti argento, homini (si modo leno est homo)
Quantum hominum terra sustinet, sacerrumo.

ſic igitur dicit ſacrum libellum, ut Virgilius ſacrā auri famem, & , - ſacras depellere tedas.
Saturnalibus, optimo dierum.] *nullum enim alium diem ueteres tanta hilaritate celebrabant: is dies erat* XIV K*al. Ian. uide Macrobium.*
Non, non hoc tibi.] *iocoſe ſe Caluo par pro pari redditurum, & uiciſſim quaſi ſtruem quandam peſſimorum poetarum ipſi miſſurum minatur.*
Non non.] *eleganter geminata negatio. Sic Propertius,*

Non, non humani ſunt partus talia dona.

Interdum etiam aliquid interponebant. Cicero lib. X. *ad Atticum, Non ſunt ab obſequio noſtro, non: habent ſuas radices. ita enim erudite hunc locum emendat Manutius, qui etiam in eo explicando multa ſimilia exempla colligit.* Salſe,] *deriſor.* Sic,] *impune.* Nam ſi luxerit,] *id eſt, ubi primum dies apparere cœperit. Particula,* Si, *hoc loco non condɔionem, ſed tempus indicat. Sic Virgilius,*

Heu quantum inter ſe bellum, ſi lumina uitæ
Attigerint, quantas acies, ſtrageſq. ciebunt. Idem,
Præterea ſi nona diem mortalibus almum
Aurora extulerit, radijſq. retexerit orbem,
Prima citæ Teucris ponam certamina claſſis.

lucere autem ualet, diem eſſe. Cicero ad Att. Catilina, ſi iudicatum erit meridie non lucere, certus competitor. Idem pro Sex. Roſcio, occiſus eſt a cena rediens. nondum lucebat, cum Ameriæ ſcitum
eſt

est. Pro Cluentio, ante noctem mortuus, & postridie, antequam luceret, combustus est. Plautus Milite,

Priusquam lucet, assunt: rogitant, noctu an somnũ ceperim.

Non nunquam etiam dicebãt, lucet hoc, aut lucescit hoc, cum uidelicet cælum, aut inane illud spatium intelligerent. Plautus Amphitruone,

Eamus Amphitruo. lucescit hoc iam. Idem Curculione,

Quid tu, Venerin' peruigilare te uouisti Phædrome?

Nã hoc quidem æpol haud multo post luce lucebit.

Idem Milite, Vigila, expergiscere, inquam: lucet hoc, inquam. Terentius Heauton timorumeno,

Lucescit hoc iam: cesso pultare ostium

Vicini, &c. Hunc autem postremum locum ita interpungendum esse, primus me, ante hoc biennium, admonuit uir omni elegantis doctrinæ genere politissimus, Adrianus Turnebus, regius Luteciæ Græcarum literarum professor. Cæsios, Aquinos, Suffenum.] de Cæsio nihil memini legere. Aquinum quidem M. Tullius in Tusculanis nominat, ut poetã insigniter malum. de Suffeno inferius agetur.

AD AVRELIVM.

COMMENDO tibi me, ac meos amores
Aureli. ueniam peto pudentem;
Vt, si quidquam animo tuo cupisti,

Quod castum expeteres, & integellum,
Conserues puerum mihi pudice:
Non dico, a populo: nihil ueremur
Istos, qui in platea modo huc, modo illuc
In re prætereunt sua occupati:
Verum a te metuo, tuoq. pæne,
Infesto pueris bonis, malisque:
Quem tu, qua lubet, ut lubet, moueto
Quantum uis, ubi erit foris paratum.
Hunc unum excipio, ut puto, pudenter.
Quòd si te mala mens, furorq. uecors
In tantam impulerit sceleste culpam,
Vt nostrum insidijs caput lacessas;
Ah tum te miserum, maliq. fati,
Quem, attractis pedibus, patente porta,
Percurrent rhaphanique, mugilesque.

Commendo] *hunc puerum postea Aurelius corrũpere conatus est; unde graues inter eum, & Catullũ inimicitiæ extiterunt.* Occupati.] *otiosorum enim hominum hic morbus est.* Bonis, malisq.] *& formosis, et deformibus.* Attractis pedibus,] *diductis, diuaricatis.* Patente porta,] τῷ πρώκτῷ. *Portam autem dicit, ut indicet pathicum fuisse Aurelium, &, ut Aristophanes loquitur,* εὐρύπρωκτον. *In Priapeijs,* *Iam primum stator hic libidinosus,*
Alternis & eundo, & exeundo,
Porta te faciet patentiorem.

Percurrent rhaphaniq., mugilesq.] *alludit*

ad

ad supplicium, quo olim Athenienses afficiebant pauperes in adulterio deprehensos. eis enim depilabant nates cinere calido, deinde etiam rhaphanos prægrandes in podicem immittebant. hanc pœnam uocabant παρατιλμὸν, καὶ ῥαφανίδωσιν. *Mugiles autem etiam interdum ad hanc adhiberi solitos, indicat Iuuenalis, - quosdam mœchos & mugilis intrat. atque ita hunc locum recte ex interprete Aristophanis interpretatus est Parthenius.*

AD AVRELIVM, ET FVRIVM.

PAEDICABO *ego, & irrumabo*
Aureli pathice, & cinæde Furi;
Qui me ex uersiculis meis putastis,
Quòd sint molliculi, parum pudicum.
Nam castum esse decet pium poetam
Ipsum; uersiculos nihil necesse est:
Qui tum denique habent salem, ac leporem,
Si sint molliculi, ac parum pudici;
Et, quod pruriat, incitare possint,
Non dico pueris, sed iis pilosis,
Qui duro; nequeunt mouere lumbos.
Vos, qui millia multa basiorum
Legistis, male me marem putastis.
Si cui forte mearum ineptiarum
Lectores eritis, manusq. uestras
Non horrebitis admouere nobis,
Pædicabo ego uos, & irrumabo.

Pædicabo.] *Furius & Aurelius de Catullo, tan-*

 quam

quam effeminato, & impudico, ob mollitiem carminum, senserant. id nunc eis irascitur, negatq. poetarum mores e scriptis spectari oportere. eadem excusatione utitur Ouidius,

Crede mihi, distant mores a carmine nostri.
Vita uerecunda est, musa iocosa mihi. et Martialis,
Lasciua est nobis pagina, uita proba est.
& notum est illud in Voconium,
Lasciuus uersu, mente pudicus eras.

Male marem.] *mollem & effeminatua. mares enim uocabant fortes. Horatius,*
Et maribus Curijs, & decantata Camillis.

AD COLONIAM.

O COLONIA, *quem cupis ponte ludere longo.*
En salire paratum habes; sed uereris inepta
Crura ponticuli, sub his totus irrediuiuus
Ne supinus eat, cauaq. in palude recumbat.
Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat,
In quo uel Salisubsuli sacra suscipiuntor.
Munus hoc mihi maximi da Colonia risus.
Quendam municipem meum de tuo uolo ponte
Ire præcipitem in lutum, per caputque, pedesque;
Verum totius ut lacus putidæque paludis
Liuidissima, maximeq. est profunda uorago.
Insulsissimus est homo, nec sapit pueri instar
Bimuli, tremula putris dormientis in ulna;
Cui cum sit uiridissimo nupta flore puella,

Vt

Vt puella, tenellulo delicatior hœdo,
Asseruanda nigerrimis diligentius uuis;
Ludere hanc sinit, ut lubet, nec pili facit uni,
Nec se subleuat ex sua parte, sed uelut alnus
*In fossa * Ligeris iacet separata securi,*
Tantundem omnia sentiens, quàm si nulla sit usquá.
Talis iste meus stupor nil uidet, nihil audit,
Ipse quis sit, utrum sit, an non sit, id quoque nescit.
Hunc ego uolo de tuo ponte mittere pronum,
Si pote stolidum repente excitare ueternum,
Et supinum animum in graui derelinquere cœno,
Ferream ut soleam tenaci in uoragine mula.

O Colonia.] *de genere ipso carminis ad finem disputabimus: ualde enim inepta sunt, quæ hoc loco a ceteris afferuntur. nunc quidem argumentum epigrammatis, quantum in nobis erit, coniectura comprehendere studeamus. Coloniam (fortasse oppidum haud procul Verona, quod hodieq. nomen illud retinet) alloquitur: &, ut mihi uidetur, de duobus agit: quorum alterum ipsi Coloniæ subodiosum fuisse significat, cum ait,* Quem cupis &c. *neque tamen ita infensum, ut eum uellent ciues insigniter lædere: idq. ex eo intelligitur, quòd uereri eos ait, ne ille, quisquis erat, irrediuiuus in palude recumberet. atque eum quidem uidetur præsentem sistere, quasiq. obijcere, ut de ponte præceps agatur; cum ait,* En salire paratum habes. *Agi autem postea, non de eodem, sed de alio quopiam, uel id satis argumento est, quod, quasi nouam quandam*

narrationem

narrationem exorsus, ait, Quendam municipem meum &c. *absurda enim plane fuerint hæc, si ad eum referantur, de quo paullo ante, & quasi ipsi Coloniæ noto, dixerat,* Quem cupis; *& quasi præsente,* En salire paratum habes. *agit igitur de alio quodam, eoq. Veronensi: quem, cupere se ait, de ponte deturbari: idque, magni muneris loco, sibi a Colonia concedi petit. quod certe non faceret, si de eo ageret, quem ipsa suapte sponte Colonia, ut initio dictum est, deijcere cupiebat.* Ludere] *ita est in quibusdã libris: egoq. ita malo, quàm, ut in alijs,* Ledere. *ludibrij enim potius, quàm atrocis contumeliæ caussa, comparatum hoc fuisse, indicant illa, salire; &, sed uereris inepta; &, Munus hoc mihi maximi da Colonia risus.* Crura] *Sublicas dicit, siue columellas ligneas, quibus pons fulciebatur.* Ponticuli] *quo modo ponticulum uocat, quem antea pontem longum dixerat? an, quòd parum latus esset, an quòd infirmus?* Totus irrediuiuus,] *ita ut extrahi postea non queat.* Sic tibi.] *eiusmodi obsecrationibus uti solemus, ubi aliquid petituri sumus.* Ex tua libidine,] *arbitratu tuo.* In quo uel Salisubsuli.] *ita latus, firmusque, ut etiam possit Martis sacra peragentes salios sustinere. Salisubsulum uocat Martem Pacuuius,*

Pro imperio sic Salisubsulus uostro excubet.

Municipem meum,] *Veronensem.* Vt,] *qua parte.* Vt puella] *delicatior tenello hædo:*

quantum

quantum tanta teneritas potest in puellam conuenire. Significat enim ita delicatam esse, ut tamen sit in ea roboris ad rem gerendam, quantum in puella est satis. Nec se subleuat ex sua parte,] *assentior ijs, qui hoc ad Venereos lusus referendum putant.* In fossa Ligeris.] *fossam uocare uidetur ipsum alueum fluminis. Ligeris autem, fluuius Galliæ. Alij legunt, In fossa Liguri, aut Liguris. amplius igitur quærendum est.* Separata,] *Excisa. Politianus legebat, expernata, aut, quod magis suspicor, suppernata: ut esset metaphora ducta ab ijs, quibus, in morem pernarum suillarum, femina excisa sunt. Marullus autem, qui, quasi dedita opera, omnes Politiani emendationes irridebat, hanc exagitauit hoc epigrammate,*

Quid separatam, insane, supernas, rogo,
Alnum Catulli nobilem?
Plebi otiosæ scilicet risum parans,
Oblitus, ut soles, pedis.

non putauit igitur Marullus, in hoc uersu, quarto loco spondæum recipi posse: in quo falsus est, ut infra docebimus. usitatam tamen lectionem sequendá puto. Si pote stolidum.] *recte emendauit Victorius hunc locum, cum antea legeretur, Si potest olidum: magnumq́. putarent fecisse se, qui caussas exquirebant, cur Catullus olidum ueternum nominasset.* Supinum animum,] *stuporem illum, torporemq́. animi.*

Nunc, uti recepimus, de genere ipso carminis disseremus.

ſeremus. Eſt igitur genus quoddam hexametri, ex heroico effictum: ſed molle, eneruatumque, deſcribendisq. rebus tantum ludicris, non etiam ſerijs & grauibus aptum. Priapeium Cenſorinus uocat: ponitq. hoc exemplum,

Hunc lucum tibi dedico, conſecroq. Priape.

& addit, tertium pedem pro dactylo creticum eſſe debere: alioqui enim hexametrum heroicum fore. Quod tamen non perpetuo uerum eſt. Diomedis uocat Angelicum, a Terpſichoro repertum, additque exemplum,

Incidi patulum in ſpecum, procumbente Priapo.

Terentianus autem Maurus, qui aſperitatem grammatiearum præceptionum inuſitata quadam numerorum ſuauitate condiuit, ita de hoc genere uerſus diſputat.

Hexametrum pedibus cernes conſtare receptis,
Qui tamen heroum factis indignus habetur.
Nanque tome media eſt uerſu non apta ſeuero:
Fitq. ſoluta magis, quoties ſpondæus ineſt pes
Tertius & quartus. non hunc * incolumem ergo,
Sed de commatibus tradunt conſtare duobus.
Ipſe enim ſonus indicat eſſe hoc luſibus aptum.
Et ferme modus hic datur a pleriſque Priapo,
Inter quos cecinit quoque carmen tale Catullus.
Hunc lucum tibi dedico,, conſecroq. Priape,
* Qua domus tua Lampſaci eſt, * quaq. Priape.
Nam te præcipue in ſuis urbibus colit ora
Helleſpontia, ceteris oſtrioſior oris.

Et

Et similes plures sic conscripsisse Catullum
Scimus.

hæc uerba optimi ac festiuissimi grammatici apposuimus, ut ex eis intelligeretur, quanta esset huius uersus cum heroico affinitas: tanta ea quidem, ut Virgilius quoque in hoc genus interdum incidat, nõ in Bucolicis modo,

Quod nunquam ueriti sumus, ut possessor agelli;

aut Georgicis,

Cui non dictus Hylas puer, & Latonia Delos?

sed in ea etiam, quæ una Græciæ fastum retundit, Aeneide,

Troas, relliquias Danaum, atque immitis Achilli.

Vt tamen uersus hic insigni aliqua nota ab heroico distingueretur; receptum est, ut, primo quartoq. loco, pro spondæo choreus, iambus ue; tertio, creticus pro dactylo poneretur. Quoniam autem Terentianus admonet, hortorum deo cecinisse Catullum huius generis uersus: extantq. inter Virgilianos lusus non nulli, quos eruditi homines Catullo tribuunt, & nos quoque nunquam aliter credidimus, adscribemus eos, tum ut, quasi postliminio, ad auctorem redeant suum; tum ut cursim a nobis non nulla in eis, quæ ceteros fugere, annotentur.

PRIAPVS.

HVNC ego iuuenes locum, uillulamq. palustrem,
Tectam uimine iunceo, caricisq. maniplis,
Quercus arida, rustica conformata securi

Nu-

Nutriui: magis, & magis ut beata quotanis.
Huius nam domini colunt me, deumq. salutant,
*Pauperis tuguri pater, filiusq. **
Alter assidua colens diligentia, ut herba
Dumosa, asperaq. a meo sit remota sacello;
Alter parua ferens manu semper munera larga.
Florido mihi ponitur picta uere corolla
Primitu, & tenera uirens spica mollis arista:
Luteæ uiolæ mihi, luteumq. papauer,
Pallentesq. cucurbitæ, & suaue olentia mala,
Vua pampinea rubens educata sub umbra.
Sanguine hanc etiam mihi (sed tacebitis) aram
Barbatus linit hirculus, cornipesq. capella.
Pro queis omnia honoribus hæc necesse Priapo
Præstare, & domini hortulum, uineamq. tueri.
Quare hinc ò pueri malas abstinete rapinas.
Vicinus prope diues est, negligensq. Priapus.
Inde sumite. semita hæc deinde uos feret ipsa.

Hunc ego] *putabatur hic deus, quibus in agris statueretur, colereturque, eis fœcunditatem afferre. Hoc igitur se facere prædicat, additq. caussam, nempe quòd ab agelli dominis diligenter ac religiose colatur. Ad postremum admonet pueros, ne quid ex eo agro furenttur, cui sit & dominus pauper, & ipse diligens additus custos: indicatq. eis agrum uicinum, unde commodius eripere aliquid possint; quòd & dominum diuitem habeat, & negligentem Priapum. Porro Priapum Orpheus deorum antiquissimum esse dicit: uideturq. eundem cum Sole, ac Bac*

cho

cho facere. Dictus est autem πρίηπος uel quasi βριήπυος, id est, clamosus, propter clamores, qui in Bacchi sacris excitabantur, uel quasi προϊέμενος τὸ σπέρμα, ut annotat interpres Theocriti. Magis, & magis ut beata quotannis,] ita ut assidue posterior annus prioris fertilitatem uinceret. Primitu.] antiquum aduerbium, quale apud Plautum, simitu. Qui autem uocem hanc, ut insolentem, aspernati, eius loco substituerunt, Primitiæ, deprauarunt, uersum. Sanguine hanc, &c. aram.] in alijs, Sanguinea arma, contra metri legem. Hunc autem locum ex ingenio emendauimus: neque sane dubitauimus, quin omnes intelligentes homines nobis sint assensuri. Sic et Græci αἱμάσσειν βωμοὺς dicunt ἀντὶ τοῦ ἱεροποιεῖν. Sed tacebitis.] hoc inserit, quia, legibus XII, sacra facere peregrinis dijs, nisi qui publice asciti essent, non licebat. Hæc necesse] in alijs, hoc necesse: contra grammatices regulas. Addemus & aliud eiusdem argumenti: quod ipsum quoque Catulli esse, eruditis hominibus ita indicantibus assentimur.

PRIAPVS.

Ego hæc, ego arte fabricata rustica,
Ego arida, o uiator, ecce populus
Agellulum hunc, sinistra, tute quem uides,
Tuor, malasq. furis arceo manus.
Mihi corolla picta uere ponitur:
Mihi rubens arista sole feruido:

Mihi uirente dulcis uua pampino:
Mihi glauca duro oliua frigore.
Meis capella delicata pascuis
In urbem adulta lacte portat ubera:
Meisq. pinguis agnus ex ouilibus
Grauem domum remittit ære dexteram.
Tenerque, matre mugiente, uaccula
Deum profundit ante templa sanguinem.
Proin' uiator hunc deum uereberis,
Manumq. seorsum habebis. hoc tibi expedit.
Parata nanque crux, sine arte mentula.
Velim pol, inquis. at pol ecce, uillicus
Venit; ualente cui reuulsa brachio
Fit ista mentula, apta claua dexteræ.

Sinistra,] *e regione agelli ad sinistrã sita.* Tuor.] *antique, pro tueor.* Malas manus.] *sic Tibullus,*

Quid fraudare iuuat uitem crescentibus uuis,
Et modo nata mala uellere poma manu?

Mihiq. glauca.] *in alijs, Mihi glauca dura cocta oliua frigore. in Aldinis, Mihi glauca duro cocta oliua frigore. in quibusdam ueteribus, Mihi glauca duro oliua frigore. unde apparet uocem, cocta, additam ab aliquo, qui uersum mutilum perficere uellet. sed, cum e meris iambis carmen hoc sit, præstare opinor, ut legamus, Mihiq. glauca, & illud, cocta, repudiemus.* Adulta,] *distenta.* Agnus ex ouilibus.] *Virgilius, - ab ouilibus imbuet agnus.* Grauem domum remittit ære dexteram.] *Virgilius, Non unquam grauis ære domum mihi*

dextra

dextra redibat. Tenerque.] ita legendum, non, ut in alijs, Teneraque. carmen enim, ut ante dixi, est ex solis iambis. Neque est, quod cuiquam perturbata generibus uideri debeat oratio, qui meminerit, unum ouem, non unam ouem, ueteres protulisse. Præterea nomina, quæ er syllaba finiuntur, ueteribus, maximam partem, communia fuerunt. non ea tantum, quæ generibus uariari non possunt, uber, celer, & similia, sed alia quoque. pauperem feminam dicimus, cum tamen pauperam dicere liceat. Terentius,

Quæ sese inhoneste optauit parere hic ditias
Potius, quàm in patria honeste paupera uiuere.

ita enim locus ille legendus est, ex ueteribus libris, & ex Prisciano. Cato II. originum, Itaque res uber fuit, antequam uastassent regiones. Næuius de bello Punico, Fames acer augescit hostibus. Ennius, aestatem autumnus sequitur, post acer hiems hunc. at utrobique acris dici poterat. Pueram non nunquam dicebant. Liuius Odyssea,

Mea puera, quid uerbi ex tuo ore profluit?

quo uersu interpretatus est illum Homericum,

Τέκνον ἐμὸν, ποιόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;

At puerum tamen utroque genere efferebant. Næuius secundo belli Punici,

Prima incedit Cereris Proserpina puer.

Seorsum habebis,] continebis, ne quid præripias. In seorsum autem est synæresis, qualis in illo Virgilij,

Vna eademq. uia sanguisq. animusq. sequuntur.
& in illo Propertij,
Eosdem habuit secum, quibus est elata, capillos.
Sine arte mentula.] *in ueteribus*, Parata nan que crux * arte mentula. *itaque alij fecerunt, Parata nanque crux & arte mentula: in quo illud, &, redundare, nemo non uidet: alij, Parata nanque crux est arte mentula: sed hos ipsa uersus ratio coarguit. nos, quod reposuimus, uerum esse arbitramur.* At pol] *repetitio eiusdem uerbi ualde irrisioni conueniens. Est autem iocus elegans, sed obscenus. cum enim diceret uiator, se nihil metuere, aut appetere etiam usitatum illud supplicium; illudens deus, longe alio eum, quàm putabat, modo acceptum iri respondet.*

AD AVRELIVM.

A VRELI *pater esuritionum,*
Non harum modo, sed quot aut fuerunt
Aut sunt, aut alijs erunt in annis,
Prædicare cupis meos amores,
Nec clam: nam simul & iocaris una,
Hæres ad latus; omnia experiris,
Frustra: nam insidias mihi instruentem
Tangam te prius irrumatione.
Atqui, si id faceres satur, tacerem;
Nunc ipsum id doleo, quòd esurire
Næ meus puer, & sitire discet.
Quare desine, dum licet pudico;

Ne

Ne finem facias, sed irrumatus.

Aureli.] *irascitur Aurelio, quòd puerum, quem, ut ex superioribus intelligitur, ipse eius fidei commiserat, corrumpere moliatur.* Pater esuritionum.] *significat eum sordide & tenuiter conuiuari, ita ut cenæ ipsius non cenæ uocandæ sint, sed esuritiones. Cenæ patrem uocabant* τὸν ἑςιάτορα, *quẽ etiam Cicero dominum epuli uocat. Horatius,*

In primis Lucanus aper leni fuit austro
Captus, ut aiebat cenæ pater.

Nonius eum & dominum conuiuij, & dominum, sine ulla additione, uocari solitum admonet.

Non harum modo.] *hæc gradatio familiaris est huic poetæ. Sic infra,*

O, qui flosculus es Iuuentiorum,
Non horum modo, sed quot aut fuerunt,
Aut posthac alijs erunt in annis. &,
Disertissime Romuli nepotum,
Quot sunt, quotq. fuere, Marce Tulli,
Quotq. post alijs erunt in annis.

Experiris.] *in antiquis codicibus* Experibis, *quod non temere reijciendum est. ita enim multa ueteres dixere agendi uoce, quæ nunc tantum ea, quæ patiendi est, efferuntur: & contra. Quin hoc quoque ipso alicubi utitur Plautus.* Tangam te prius.] *est genus figuræ, quod Græci* μείωσιν, *Latini imminutionem aut extenuationem uocant. eo qui uti uolunt, ubi quis alium percusserit pupugerit ue, aut insigniter etiá læserit, tetigisse dicunt. ea caussa*

est, cur nonnunquam ipsum tangendi uerbum idem ualeat, quod percutere, pungere, lædere. Terentius Eunucho, Quo pacto Rhodium tetigerim in conuiuio. id est, acerbo aculeatoq. dicto quasi pupugerim. Propertius,
Quem tetigit iactu certus ad ossa deus.
Vbi etiam uidetur ducta tralatio à sagittarijs, qui tangere dicuntur, ὅταν τοῦ σκοποῦ ἐπιτυγχάνωσι. Plautus Pseudolo,
Si neminem alium potero, tuum tangam patrem.
id est, eum multabo hoc damno, emungam eum hac pecunia. idem Pœnulo,
Quia cernit amare, hominem uolt leno tangere.
Catullus supra, -uelut prati
Vltimus flos, prætereunte postquam
Tactus aratro est. Græci quoque ἁψάμενον γυναικὸς dicunt eum, qui mulierem quampiam depereat, quo modo et Latini dicunt amore percussum. Virg.
Quarum sacra fero ingenti percussus amore. Lucretius,
Percussit thyrso laudis spes magna meum cor.
Si id faceres satur.] *sic Martialis,*
Denique pædica Mamuriane satur.
etenim, cum saturi, & delicijs affluentes homines ista conquirunt, minus mirum est: at, si idem faciant inopes, & famelici, id uero indomitæ libidinis signum est. Dum licet pudico.] *impudicos uocabant, qui parte aliqua corporis sui alienam libidinem excepissent: pudicos, qui nihil tale perpessi*

ſi eſſent. in Priapeijs,
Prædictum tibi ne negare poſſis,
Si fur ueneris, impudicus ibis. Plautus Amphitr.
Ego tibi iſtam hodie ſceleſte comprimam linguam.
s. haud potes Bene pudiceq́. aſſeruatur.
Et pudicas uirgines uocabant, quarum nemo pudicitiam delibaſſet. Plautus Curculione,
- iam ne ea fert iugum?
Tam a me pudica eſt, quaſi ſoror mea ſit. et paullo poſt,
At ila eſt pudica, neque dum cubitat cum uiris.

AD VARVM.

SVFFENVS iſte Vare, quem probe noſti,
Homo eſt uenuſtus, & dicax, & urbanus,
Idemq́. longe plurimos facit uerſus.
Puto eſſe ego illi millia aut decem, aut plura
Perſcripta, nec ſic, ut ſit, in palimpſeſto
Relata; chartæ regiæ, noui libri,
Noui umbilici, lora rubra, membrana
Deſecta, plumbo, & pumice omnia æquata.
Hæc cum legas, tum bellus ille, & urbanus
Suffenus, unus caprimulgus, aut foſſor
Rurſus uidetur: tantum abhorret, ac nutat.
Hoc quid putemus eſſe? qui modo ſcurra,
Aut ſi quid hac re tritius uidebatur,
Idem infaceto eſt infacetior rure,
Simul poemata attigit; neque idem unquam
Aeque eſt beatus, ac poema cum ſcribit:

Tam gaudet in se, tamq. se ipse miratur.
Nimirum idem omnes fallimur; neque est quisquã,
Quem non in aliqua re uidere Suffenum
Possis. suus cuique attributus est error:
Sed non uidemus, manticæ quod in tergo est,

Suffenus.] *uereor, ne Fufenum hoc loco, non Suffenum, legere oporteat. sic enim & apud Liuium pro Fufetio uulgo legitur Suffetius.* Vrbanus.] *urbani non nunquam dicuntur, qui doctis dictis uictum aucupantur, quos & ab affectandis diuitibus scurras uocabant. itaque urbani nomen sæpe idem, quod ridiculum, ualet. Horat.*

Menius, ut, rebùs maternis atque paternis
Fortiter absumptis, urbanus cœpit haberi,
Scurra uagus, non qui certum præsepe teneret.

Plautus Trinummo,

Nihil est profecto stultius, nec stolidius,
Neque mendaciloquius, neque argutum magis,
Neque confidentiloquius, neque periurius,
Quàm urbani assidui ciues, quos scurras uocant.

Cicero in Bruto. Tu elegans, tu solus urbanus. Idemq. lõge plurimos facit uersus.] *propria, ac pæne perpetua malorum poetarum nota.* Sic,] *gligenter.* Vt fit,] *ut fieri solet.* In palimpsesto,] *in charta deleticia, id est, ex qua deletum est aliquid, ut aliud denuo scriberetur. Cicero Trebatio, Nam quod in palimpsesto; laudo equidem parsimoniam: sed miror, quid in illa chartula fuerit, quod delere malueris: nisi forte tuas formulas.*

non

non enim puto te meas epistolas delere, ut reponas tuas. Locus autem ille Ciceronis in uulgaribus libris, uocularum aliquot interpositu, deprauatus est. Hæc cum legas] *ubi carmina illa tam diligenter, tamq. eleganter ornata legere incipias.* Tum bellus ille, & urbanus Suffenus,] *tum Suffenus ille, qui antea tam bellus, tamq. urbanus uidebatur.* Vnus caprimulgus, aut fossor Rursus uidetur.] *ita inelegantes, & illepidos uersus facit.* Aut si quid hac re.] *facete adhiberet rei nomen, quasi scurras hominum nomine satis dignos non putet. Sic Cicero Verrem, importunum animal uocat.* Tritius.] *insalse legunt alij, tristius. in quo risi equidem non mediocriter & Parthenium, & Guarinum: qui cum uiderent in scurras, homines ad risum factos, nullo modo tristitiam conuenire; tristesq. homines uulgari Italorum lingua uocari scirent homines nequam, ac nullius bonæ frugi; hoc loco, tristius, idem, quod peius, ualere dixerunt. Tritius, legendum est. scurrarum enim est, tritos esse atque exercitatos in omni genere rerum agendarum, omninoq. minime fatuos, ut qui & sibi ex aliena fatuitate uictum colligant, & omnibus se omnium negotijs immisceant: ut præclare describit Plautus eo ipso, quem paullo ante citauimus, loco.* Neque idem unquam.] *beati sunt, qui suo contenti sunt. Quod igitur ait, nunquam æque esse beatum Suffenum, atque cum uersus facit, significat uidelicet, eum nunquam*

ſibi magis placere, nunquam ſibi magis ſatisfacere. Porro cum omnibus in rebus uerum illud eſt, ſuum cuique opus placere; tum nuſquam uerius, quàm in ratione ſcribendorum carminum. id & hoc tempore experimur; quo ſe homines ita imperiti, ut in ipſa ſyllabarum ratione ſæpe peccent, non poetas modo tamen, ſed etiam illuſtres poetas inſcribere audent: & celeberrimi olim ſcriptores memoriæ prodiderunt. nam & apud Platonem Socrates, cum admirari ſe dixiſſet, quòd Cephalus, qui opes ſuo ipſe ſibi labore pepererat, immodice eas tamē nō amaret, hac comparatione uſus eſt, ὥσπερ γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰ αὑτῶν ποιήματα, καὶ οἱ πατέρες τοὺς παῖδας ἀγαπῶσι, ταύτῃ τὲ δὴ καὶ οἱ χρηματισάμενοι περὶ τὰ χρήματα σπουδάζουσιν, ὡς ἔργον ἑαυτῶν: *quem locum Ariſtoteles in quartum de moribus ad Nicomachum tranſtulit: qui cum dixiſſet eo propenſiores eſſe ad liberalitatem eos, qui opes a parentibus accepiſſent, quā qui eas induſtria quæſiſſent ſua, quòd illi inopiā nunquā experti eſſent; addit ſtatim aliam cauſſam, inquiens,* καὶ πάντες ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰ ἔργα αὑτῶν, ὥσπερ οἱ γονεῖς, καὶ οἱ ποιηταί. *idemq. hoc etiam apertius ponit nono eorundem librorum, his uerbis,* πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ μᾶλλον, ἢ ἀγαπηθείη ἂν ὑπὸ τοῦ ἔργου ἐμψύχου γενομένου. μάλιστα δ᾽ ἴσως τοῦτο περὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνει. ὑπεραγαπῶσι γὰρ οὗτοι τὰ οἰκεῖα ποιήματα, στέργοντες, ὥσπερ τέκνα. *ſed & M. Tullius Tuſculanarum diſputationum libro quinto, cum de Dionyſio tyranno loqueretur, Muſico-*

rum

rum uero, inquit, perstudiosum acceperimus; poetam etiam tragicum, quàm bonum, nihil ad rem. in hoc enim genere nescio quo pacto magis, quàm in alijs, suum cuique pulchrum est. Adhuc neminem cognoui poetam (& mihi fuit cum Aquino amicitia) qui sibi non optimus uideretur. Sic se res habet: te tua, me delectant mea. & libro secundo ad Q. fratrem. Non mehercule quisquam μουσοπάτακτος *libentius sua recentia poemata legit, quàm ego te audio.* Nimirum idem omnes fallimur.] *grauis sententia, & ab optimis quibusque auctoribus maximopere celebrata.* Idem fallimur.] *eadem in re fallimur. Horatius, Vt scriptor si peccat idem librarius.* Suffenum,] *Suffeni similem, ad sua uitia conniuentem, nimium amantem sui. Quo modo autem quisque se ipsum amare debeat, præclare disputat Aristoteles libro nono de moribus.* Sed non uidemus.] *respicit ad fabulam Aesopicam, quæ his uerbis apud Stobæum explicata legitur,* Αἴσωπο ἔφη, δύο πήρας ἕκαστον ἡμῶν φέρειν, τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δὲ ὄπισθεν: καὶ εἰς μὲν τὴν ἔμπροσθεν ἀποτιθέναι τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, εἰς δὲ τὴν ὄπισθεν τὰ ἑαυτοῦ. διὸ οὐδὲ καθορῶμεν αὐτά.

AD FVRIVM.

FVRI, *cui neque seruus est, neque arca,*
Nec cimex, nec araneus, nec ignis,
Verum est & pater, & nouerca, quorum

Dentes uel silicem comesse possunt,
Est pulchre tibi cum tuo parente,
Et cum coniuge lignea parentis.
Nec mirum. bene nam ualetis omnes:
Pulchre concoquitis: nihil timetis,
Non incendia, non graues ruinas,
Non facta impia, non dolos ueneni,
Non casus alios periculorum.
Atqui corpora sicciora cornu,
Aut si quid magis aridum est, habetis,
Sole, & frigore, & esuritione.
Quare non tibi sit bene, ac beate?
A te sudor abest, abest saliua,
Muccusque, & mala pituita nasi.
Hanc ad munditiem adde mundiorem,
Quòd culus tibi purior salillo est;
Nec toto decies cacas in anno:
Atque id durius est faba, & lapillis:
Quod tu si manibus teras, fricesque,
Non unquam digitum inquinare possis.
Hæc tu commoda tam beata Furi
Noli spernere, nec putare parui;
Et sestertia, quæ soles, precari
Centum, desine: nam sat es beatus.

Furì, cui neque.] *iratus Furio Pisaurensi, quòd is Iuuentio puero, quem ipse diligebat, stuprum obtulisset, paupertatem illius salsissimo iocundissimoque uersu insectatur.* Neque seruus.] *talem quempiá describit Lucillius his uersibus, qui sunt apud Noniú,*

Cui

Cui neque iumentum est, nec seruus, nec comes ullus.
Bulgam, & quidquid habet nummorum, secum habet ipse:
Cum bulga cenat, dormit, lauit: omnis in una
Spes hominis bulga: hac deuincta est cetera uita.
Nec cimex, nec araneus.] *facete, ut omnia deesse dicat, ea quoque deesse dicit, quæ usum nullum habent, quæq. non habere potius quilibet, quàm habere, præoptet sibi.* Nec ignis.] *summam paupertatem notat. quippe & Tibullus, cum paupertatem a se non deprecetur, hanc tamen exceptionẽ adhibet, ut sibi focus perpetuo luceat.*
Me, inquit, mea paupertas uitæ traducat inerti;
Dum meus assiduo luceat igne focus.
In ædibus quoque senis illius Plautini, qui in summis opibus summa inopia laborabat, tamen ignis fuisse dicitur, sed quem ipse abiens extingui imperat. et uero quoniam locus ipse Plauti, ubi hoc agitur, deprauatus est, neque adhuc a quoquam, quod sciam, animaduersus; dabunt mihi, opinor, lectores hanc ueniam, ut, paullisper digrediens a re proposita, auctori optimo opis aliquid afferam. locus igitur in impressis libris sic habet.
Caue quenquam alienum in ædeis intromiseris.
ST. *Quid si quispiam ignem quæris? Eu. extingui uolo;*
Nec caussæ quid sit, quo te quisquam quæritet.
Nam, si ignis uiuet, tu extinguere extemplo.
at in calamo notatis hæc omnia continenter ab Eu-
clione

clione dicuntur, multo ſane rectius.

Caue quenquam alienum in ædis intromiſeris.
Quòd quiſpiam ignem quærat; extingui uolo,
Ne cauſſæ quid ſit, cur te quiſquam quæritet.
Nam, ſi ignis uiuet, tu extinguere extempulo.

Occaſionem uero præſidétibus hominibus deprauãdi loci dedit ignorata uis particulæ, Quòd; *qua hic ſenex indicat, ſi quis, ut inter uicinos aſſolet, ignem quærere ſe dicat, nihilo magis ea de cauſſa, uelle ipſum intromitti, immo uelle etiam ignem extingui, ut omnis eiuſmodi tollatur occaſio. atque hoc non tam uerbis exprimi, quàm prolatis exemplis patefieri poteſt. Plautus ipſe Aſinaria,*

Alienum hominem intromittat ad ſe neminem.
Quòd ila aut amicum eum, aut patronum nominet,
Aut quòd ila amicæ amatorem eſſe prædicet,
Fores occluſæ ſint omnibu', niſi tibi.

& uno uerſu interiecto,

Aut quòd ila dicat perægre allatam epiſtulam,
Ne epiſtula quidem ſit ulla in ædibus.

Idem Milite, qui etiam locus in impreſſis deprauatus eſt.

Quenque a milite hic uideritis hominem in noſtris tegulis,
Extra unum Palæſtrionem, hunc deturbatote in uiã.
Quòd ille gallinã aut columbam ſe ſectari, aut ſimiã
Dicat, perijſtis, niſi uſque ad mortem multatis male.

Ouidius quoque eodem modo locutus uidetur,

Illa quòd eſt uirgo, quòd tela Cupidinis odit,

Multa

- Multa dedit multis uulnera, multa dabit.

Et quidam in Priapeiјs,

Quòd sim ligneus, ut uides, Priapus,

Et falx lignea, ligneusq. penis,

Prendam te tamen, & tenebo prensam.

ita enim & in ueteribus, & in Gryphianis legitur. Est pulchre tibi.] pulchrum non nunquam ualet beatum. Cicero pro Murena. Prætor quoque ne se pulchrum ac beatum putaret. Idem, de natura deorum. Propone ante oculos deum nihil aliud in omni æternitate cogitantem, nisi, mihi pulchre est, &, ego sum beatus, &c. Sole, & frigore, & esuritione.] sol exsiccat, frigus contrahit, esuritio extenuat. Pituita.] diæresis, ut cum siluam tribus syllabis dicimus: nam pituita naturaliter trisyllabum est. Horatius,

Præcipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

Purior salillo.] summam ueteres puritatem tribuebant sali. Ouidius,

Mica salis puri pacificabat heros. Idem,

Far erat, & puri lucida mica salis. Horatius,

- purũ et sine labe salinum. Idem, - cui paternum

Splendet in mensa tenui salinum.

Et sestertia.] scio Budæum reprehensum esse a multis, quòd sestertia & sestertios distinxisset, tradidissetq. singula sestertia ualere mille sestertiјs nummis. at ego eos, qui sestertia & sestertios pro eodem accipiunt, longe ipsos errare arbitror. nam quis tandem credat, Furium hunc non plus sibi optare soli-

tum a dijs, quàm centum sestertios? multo uero diuitior fuisset, si monetæ nostræ tres aureos nummos, aut paullo amplius habuisset. infra quoque, in epigrammate,

Aut sodes mihi redde decem sestertia Silo; credimus, poetam, si decem modo ei sestertios, id est aurei nummi minus tertiam partem, dedisset, tantillæ pecuniæ rationem habiturum fuisse? quid apud Horatium, ubi Philippus Vulteio,

Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit, persuadet, uti mercetur agellum:

qualem tandem illum agellum fuisse dicemus? népe minoremo eo, de quo est apud Martialem:

Donasti Lupe rus sub urbe nobis:
Sed rus est mihi maius in fenestra:

& eo, de quo Cicero:

Fundum Varro uocat, quem possim mittere funda:
Ni tamen exciderit, qua caua funda patet.

certe enim talem fuisse oportet: cuius pretium essent quatuordecim sesterij.

AD IVVENTIVM, PVERVM.

O QVI flosculus es Iuuentiorum
Non horum modo, sed quot aut fuerunt,
Aut posthac alijs erunt in annis,
Mallem delicias mihi dedisses,
Quàm isti, cui neque seruus est, neque arca;
Quàm sic te sineres ab isto amari,
Cui nil est. homo bellus, inquies, est:

Sed

Sed bello huic neque seruus est, neque arca.
Hæc tu, quàm lubet, abijce, eleuaque:
Nec seruum tamen ille habet, neque arcam.

qui flosculus.] *conqueritur cum Iuuentio, quòd Furium, mendicum pæne hominem, potissimum elegerit, cui se attrectandum, floremq. ætatis suæ fruendum daret. Idem argumentum eſt epigrammatis alternis imparibus numeris facti, cuius principium est,*

Nemo ne in tanto potuit populo esse Iuuenti.

Porro hoc comune uitium esse puerorum omnium, qui sibi conscij sunt alicuius elegantiæ, ut ex amatoribus suis uilissimum fere quenque et abiectissimum amplexentur, ex Aristophanis equitibus annotat amœnissimi homo ingenij, eruditionisq. summæ, Petrus Victorius Variarum lectionum lib. XXII. *cap.* XI. *ubi multa disserit, quæ ualde pertinent ad percipiendam huius carminis uenuſtatem.* Flosculus.] *Præcipuum Iuuentiæ familiæ ornamentum. Quod in quaque re pulcherrimum, purissimumq. est, id floris nomine indicatur. sic Theocritus Hyla, Argonautas uocauit diuinum heroum florem. sic honestissimus ille adolescens, qui amatorios diuini Platonis uersus diuine interpretatus eſt, puriorem illam animæ partem, quæ basiando attrahitur, florem spiritus nominat:*

Dum semihulco suauio
Meum puellum suauior,
Dulcemq. florem spiritus

Duco

Duco ex aperto tramite.
ſic Plautina quædam uetula generoſum uinum, florem Liberi uocat. ſic ab Ennio Cethegus elegantiſſime dictus eſt
Flos inlibatus populi, ſuadæq. medulla.
Simonides in epigrammate, quo Sophoclem laudat,
Ἐσβέσθης γηραιὲ σοφοκλέες, ἄνθος ἀοιδῶν.
Plautus Caſina, Ea tempeſtate flos poetarum fuit.
Lucanus, Tunc flos Heſperiæ, Latij tũ ſola iuuentus
Concidit. Catullus infra,
Ego Gymnaſi fui flos, ego eram decus olei.
Et alibi, Flos Veronenſium depereunt iuuenum.
ſed & apud Ciceronem ſæpiſſime. Mallem delicias mihi dediſſes, Quàm iſti.] hoc uel iniurato facile credi poteſt. Terentius,
Verum illud uerbum eſt, uolgo quod dici ſolet,
Omnes ſibi melius malle eſſe, quàm alteri.

AD THALLVM.

CINAEDE Thalle mollior cuniculi capillo,
Vel anſeris medullula, uel hinnula tenella,
Vel pæne languido ſenis, ſituq. araneoſo,
Idemq. Thalle turbida rapacior procella,
Cum diua mater alites oſtendit occinentes,
Remitte pallium mihi meum, quod inuolaſti,
Sudariumq. ſetabum, catagrophonq. linum,
Inepte, quæ palam ſoles habere, tanquam auita:
Quæ nunc tuis ab unguibus reglutina, et remitte:
Ne laneum latuſculum, manusq. mollicellas

*Inusta turpiter tibi flagella * conscribillent,*
Et insolenter aestues, uelut minuta magno
Deprensa nauis in mari, uesaniente uento.

Cinaede Thalle.] *rationem horum uersuum Diomedis uerbis explicabo. Septenarium, ait ille, uersum Varro fieri dicit hoc modo. cum ad iambum trimetrum syllaba, & pes additur, fit tale,*

Quid immerentibus noces? quid inuides amicis?

Similis in Terentio,

Nam si remittant quippiam Philumenae dolores.

& in Plauto saepius tales reperiuntur. Sed et apud Graecos, ut

Ὡς ὕδομαι, καὶ τέρπομαι, καὶ βούλομαι χορδῦσαι.

Citat & tales Nonius ex Varronis satyra, quae inscribitur, ὄνος πρὸς λύραν. Cinaede Thalle.] *rapacitatem, commune* τῶν πόρνων *uitium, in Thallo quodam exagitat.* Vel anseris medullula.] *imitatus est hoc nescio quis in Priapeijs,*

Quidam mollior anseris medulla
Furatum uenit huc amore poenae.

Vel hinnula tenella.] *sic supra, tenellulo hoedo delicatiorem puellam dixit.* Cum dia mater.] *Tethys uidelicet, quae eadem est cum mari. Mater autem dicitur, quod, ex Thaletis Milesij sententia, principium ceterarum omnium rerum aqua sit. Notum uero est, Platoni quoque primam illam rerum materiam, matrem uocari. Sed et Homerus,*

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα Τηθύν.

Et eadẽ de caussa cecinisse creditur Pindarus, Ἄριστον

μὲν ὕδωρ. Alites.] *fulices intelligit, quæ fugientes e mari, cantu suo tempestatem iam iamq. imminere indicant. Cicero Prognosticis,*

Cana fulix itidem fugiens e gurgite ponti
Nuntiat horribiles clamans instare procellas,
Haud modicos tremulo fundens e gutture cantus.

Catagraphonq. linum,] *linteum uarijs figuris notatum, & depictum.* Reglutina.] *facete: siquidem etiam uulgari ioco furum manus uisco esse illitas dicimus.* Conscribillent.] *aptum omnino est hoc uerbum ad sententiam. nam & Plautus uirgis dorsum scribere eodem modo dixit: & ipsum siue conscribillandi, siue conscribellandi uerbum (utroque enim modo legitur) antiquum, & Varroni quoque usitatum esse, ex Nonio constat. sed repugnate uidetur syllabæ modus. itaque alij hoc loco legunt,* Consigillent. *ego interponere me in istam dissensionem non audeo, donec ueterem aliquem librum, qui me adiuuet, uiderim.* Insolenter.] *insolens enim, et inusitatum erit tibi tam tenero, tamq. dedicato, uerberibus cædi.* Aestues.] *æstuare dicuntur, qui in aliquam difficultatem adducti, neque quid agant, neque quid consilij capiant, sciunt. æstuare etiam est, fluctuum in morem, modo huc, modo illuc agi. Horatius,*

Aestuat, & uitæ disconuenit ordine toto.

Et æstuare, calere. Plautus - nunc dum scriblitæ æstuant.

AD FVRIVM.

FVRI, uillula nostra non ad austri
Flatus opposita est, nec ad fauoni,
Ne sæui boreæ, aut apheliotæ,
Verum ad millia quindecim, & ducenta.
O uentum horribilem, atque pestilentem.

Furi.] urget adhuc Furij paupertatem, cuius uillulam, quæ ei, ut uerisimile est, unica erat, dicit non eo incommodam esse, quòd ad huius aut illius uenti flatum opposita sit, sed, quod omni uento deterius est, quòd opposita sit pignori pro tanta pecunia, ut nihil iam sit, cur eam Furius suam dicere debeat. iocatur autem in ambiguitate uocabuli, opposita. Villula nostra.] aut legendum uestra, aut ex sua persona dicit, quod tamen de Furio intelligi cupit. Ad millia quindecim & ducenta,] subaudiendum, HS.

AD PVERVM SVVM.

MINISTER uetuli puer Falerni
Ingere mi calices amariores,
Vt lex Postumiæ iubet magistræ,
Ebriosa acino ebriosioris.
At uos, quò lubet, hinc abite lymphæ,
Vini pernicies, & ad seueros
Migrate: hic merus est Thyonianus.

Minister uetuli puer Falerni.] hic una uoce a Græcis οἰνοχόος, a Latinis pocillator dicitur, aut,

ut hic, minister. nam & in hac re ministrandi uerbum proprie admodum ponitur. Cicero Frumentaria: Cum in eis conuiuijs symphonia caneret, maximisq. poculis ministraretur. Ingere mi.] aut notandus est dactylus in prima sede: aut pro, Ingere, legendum, Inger. Calices amariores,] meraciores, & uetustioris uini, in quo sentitur amarus quidam sapor. Erat autem hæc a Græcis ducta consuetudo, procedente conuiuio, poscendi maioribus assidue, et meracioribus poculis. cuius consuetudinis siue Alexander Aphrodisiensis, siue quis alius auctor est eorum problematum, quæ sub ipsius nomine circumferuntur, & meminit problemate LXXX, & caussas quasdam probabiles reddit. Vt lex Postumiæ iubet magistræ.] in conuiuijs olim mos erat, talorum iactu unum aliquem creare, qui præscriberet, quantum quisque, & quo modo temperatum biberet. eum Græci συμποσίαρχον, aut etiam βασιλέα, rem uero, id est, potestatem ipsam, ἀρχιποσίαν uocabant. Horatius regnum uini, & bibendi arbitrum dicit.

Nec regna uini sortiere talis. & alibi,
- Quem Venus arbitrum Dicet bibendi?

Varro modiperatorem. Magistros etiam eos, & hanc ludicram dignitatem magisterium nominabát. Cicero de senectute, Me uero et magisteria delectát a maioribus instituta, & is sermo, qui more maiorum a summo adhibetur magistro in poculo. Postumiam igitur eodem sensu magistram uocari intelligo.

ligo. Ebriosa acino.] *de hoc loco uide Gellium cap.* XX. *lib.* VII. Thyonianus.] *nomen Liberi patris, a Thyone matre ipsius; quæ & Semele dicitur.*

AD VERANNIVM, ET FABVLLVM.

PISONIS *comites, cohors inanis,*
Aptis sarcinulis, & expeditis,
Veranni optime, tuq. mi Fabulle,
Quid rerum geritis? satis ne cum isto
Vappa frigoraque, & famem tulistis?
Ecquidnam in tabulis patet lucelli
Expensum? ut mihi, qui, meum secutus
Prætorem, refero datum lucello.

Pisonis comites.] *iocatur cum Verannio, & Fabullo; indicatq. ipsos, Pisonem in Hispaniá secutos, nihilo plus lucri fecisse, quàm ipse lucri fecerat, Mémium in Bithyniam secutus.* Vappa.] *homine nihil.* Patet.] *uerbum ualde proprium in hac ratione tabularum; ut & uerbum referendi, quo statim utitur. Cicero pro Roscio comœdo: Non habere se hoc nomen in codice accepti, & expensi relatum confitetur, sed in aduersarijs patere contendit.* Expensum.] *iocunde, et* παρὰ προσδοκίαν. *id enim, quod expensum est, non in lucro, sed in damno potius ponitur. sed uidelicet indicat in eorum tabulis nihil patere præter expensum; lucri eos nihil omnino fecisse.* Refero datum lucello.] *significat se quoque nihil lucri fecisse; itaque in tabulis suis*

nihil patere, præter ea quæ ipse Memmio prætori dederat; eaq́. lucri locum occupare.

IN MEMMIVM.

O MEMMI, *bene me, ac diu supinum*
Tota ista trabe lentus irrumasti:
Sed, quantum uideo, pari fuisti
Casu: nam nihilo minore uerpa
Es fartus. pete nobiles amicos.
At uobis mala multa di, deæque
Dent, opprobria Romuli, Remiq́ue.

O Memmi.] *nisi me ualde animus fallit, poeta hic non ex sua persona loquitur, sed imitatur uocem alicuius, qui a Memmio prætore turpitudinem hanc passus fuerat. nam neque credendum est, generosæ hominem indolis tantam suo corpore spurcitiem pertulisse; neque, si eò usque processisset impudentiæ, tamen fuisse tam prodigiose stultum, ut eam notam sibi ipse uersibus suis inurere uoluerit.* Trabe.] *quam trabem dicat, notum est. eandem & columnam, & pyramidem uocabant, ut in Priapeijs,*
Nimirum tibi salsa res uidetur
Astans inguinibus columna nostris. *& alibi,*
Accedit istis impudentiæ signum,
Libidinoso tenta pyramis neruo. et palum. Horatius,
Obscenoq́. ruber porrectus ab inguine palus.
Nam nihilo minore uerpa Es fartus.] *significat, Memmium quoque eodem modo acceptum ab alio quopiam æque bene, atque ipse erat, peculiato.*

Ver-

Verpam autem uocabant eam partem a uerrendo.
In Priapeijs,
Quæ quot nocte uiros peregit una,
Tot uerpas tibi dedicat salignas.
Pete nobiles amicos.] *hactenus ex aliena, nunc ex sua persona loquitur. I nunc, inquit, quisquis es, & te ad nobiles amicos applicato, a quibus tam pulchra facinora edi uideas.* At uobis mala multa di deæq́. Dent.] *contra Plautus Pœnulo,*
- o, multa di tibi dent bona,
Quom hoc mi obtulisti tam lepidum spectaculum.
& in eadem fabula,
Di deæq. uobis multa bona dent, cum mihi
Et bene præcipitis, & bonam prædam datis. & rursum, Multa tibi di dent bona, cum me saluum esse uis. Opprobria Romuli, Remiq́ue,] *ita eos uocat, quòd factorum suorum turpitudine ueteribus Romanis, ipsisq. adeo urbis fundatoribus dedecori esse uiderentur.*

IN CAESAREM.

QVIS *hoc potest uidere? quis potest pati?*
Nisi impudicus, & uorax, & aleo?
Mamurram habere, quod comata Gallia
Habebat omnis, ultima & Britannia?
Cinæde Rnmule hæc uidebis, & feres?
Es impudicus, & uorax, & aleo.
Et ille nunc superbus, & superfluens
Perambulabit omnium cubilia,

Vt albulus columbulus Dioneus.
Cinæde Romule hæc uidebis, & feres?
Es impudicus, & uorax, & aleo.
Eo ne nomine imperator unice
Fuisti in ultima occidentis insula,
Vt ista uestra diffututa mentula
Ducenties comesset, aut trecenties?
Quid est? an hæc sinistra liberalitas
Parum expatrauit? an parum helluatus est?
Paterna primum lancinata sunt bona,
Secunda præda Pontica, inde tertia
Ibera, quam scit amnis aurifer Tagus.
Hunc Galliæ timent, timent Britanniæ?
Quid hunc (malum) fouetis, aút quid hic potest,
Nisi uncta deuorare patrimonia?
Eo ne nomine urbis opulentissimæ
Socer, generq. perdidisti omnia?

Quis hoc potest uidere.] *indignatur, Mamurram Formianum stulta Cæsaris, cum quo stupri consuetudinem habebat, liberalitate ad tantas pecunias uenisse, ut solus aliquot prouinciarum opes possidere uideretur. De huius opibus, & luxuria uide Plinium lib. XXXVI. Est autem memorabile, quod narrat Tranquillus, ita leni Cæsarem fuisse igenio, ut, cum sibi perpetua his uersibus imposita esse stigmata intelligeret, tamen Catullum satisfacientem sibi (id est, testibus præsentibus affirmantem, pœnitere se, quòd ea scripsisset: hanc enim esse uim in his rebus uerbi, satisfacio, satis ex Amphi-*

truone Plauti, & Terentij Adelphis, & Cicerone pro Roscio comœdo intelligi potest) eadem die adhi buerit cenæ, hospitioq. patris ipsius, sicuti consueuerat, uti perseuerauerit. Comata Gallia.] ita omnem transalpinam Galliam nominabant. Cinæde.] notum est illud,

Ecce Cæsar nunc triumphat, qui subegit Gallias.
Nicomedes non triumphat, qui subegit Cæsarem.

Romule.] hoc nomine sæpe utebantur in eos, quos significare uolebant dissimillimos esse Romuli, multumq. ab illius præstanti uirtute abesse. auctor declamationis illius in Ciceronem, quæ tribuitur Sal lustio, Oro te Romule Arpinas. Persius, - num Romule cæues? Superfluens.] ita uocantur, qui, ut uulgo loquimur, continere se in sua pelle præ superbia non queunt. atque hoc uitium in iuuenibus notatum puto ab Homero, cum eos dixit esse ὑπερφιάλους. etsi non sum nescius, Græcos grammaticos longe aliter hanc uocem interpretari. sed de hoc alias. metaphora est a uasis nimium plenis. Dioneus.] Venerius. Detrita autem est una littera e diphthongo, propter metrum. rectum enim erat, Dionæus. Virgilius,

Sacra Dionææ matri, diuisq. ferebam.

Ducenties, aut trecenties.] id est, ducenties, aut trecenties centena millia HS. ducenties autem efficiunt monetæ Venetæ aureos nũmos 588 235. & præterea marculos quadraginta: trecenties, 882 353 aureos nummos, octo marculis minus, ea ratione,

tione, ut ſeſtertios quidem ſingulos quaternis marculis, aureos autem ſingulos tricenis quaternis groſſulis æſtimemus. Siniſtra,] *ſtulta, & præpoſtera. nam & Græci ſæpe* σκαιὸν *pro ſtulto dicunt. ſic & Horatius,* — *o ego læuus,*
Qui purgor bilem uerni ſub temporis horam.
Expatrauit,] *libidinibus abſumpſit. Patrare, honeſtum olim uerbum, poſtea ad obſcenitatem tralatum fuiſſe, indicat Fabius libro octauo. Quo autem ſenſu, ex Boetio de definitione intelligitur; qui patrationem eſſe ait fractæ Veneris lacrymas. itaque Perſius oculum molliter ac libidinoſe natãtem, patrantem uocauit.* — *patranti fractus ocello. quòd id uidelicet, in re Venerea, perficientibus eueniat. Iuuenalis,*
— *oculoſq. in fine trementes.*
Helluatus eſt?] *de Cæſare ipſo loquitur.* Præda Pontica.] *ſuperato Pharnace Mithridatis, aut, ut ego in tribus perueteribus æreis numiſmatis Græce inſculptum animaduerti, Mithradatis filio. de quo notum eſt illud Cæſaris, Veni, uidi, uici.* Ibera.] *ſuperatis in Hiſpania Petreio, & Afranio. hiſtoria ſatis nota eſt.* Hunc.] ἐρωτηματικῶς, *& cũ indignatione legendum eſt. Hunccine, tantum helluonem, Galliæ, & Britannia timent?* Quid hunc (malum) fouetis?] *apoſtrophe ad populum Romanum.* Vncta,] *pinguia, opulenta & copioſa.*

AD

AD ALPHENVM.

ALPHENE *immemor, atq. unanimis falſe ſodalibus,*
Iam te nil miſeret dure tui dulcis amiculi?
Iam me prodere, iam non dubitas fallere perfide.
Nec facta impia fallacum hominũ cælicolis placẽt.
Quæ tu negligis, ac me miſerum deſeris in malis.
Eheu quid faciant, dic, homines, cui ue habeãt fidẽ?
Certe tute iubebas animam tradere inique me,
Inducens in amorem, quaſi tuta omnia mi forent;
Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia, factaq.
Ventos irrita ferre ad nebulas aerias ſinis.
Si tu oblitus es, at dij meminerunt, meminit Fides,
Quæ, te ut pæniteat poſtmodo facti, faciet, tui.

Alphene.] *Alphenum, (neſcio an iuriſconſultum, illum Ser. Sulpicij diſcipulum, cuius frequens & in Pandectis, & in aliis ſcriptis ueterum mentio eſt) ut in ratione colendæ amicitiæ perfidioſum, accuſat; minaturq. fore, ut dij tandem meritas ab eo uiolatæ fidei pœnas exigant. Facile autem crediderim, etiam carmen infra poſitum, cuius principium eſt,* Deſine de quoquam, *ad hunc ipſum Alphenum pertinere.* Nec facta impia.] *expreſſiſſe uidetur Homeri,*

οὐ γὰρ σχέτλια ἔργα θεοὶ μάκαρες φιλέουσιν.

Tute iubebas animam tradere,] *tu ipſe iubebas, ut tibi animam traderem, id eſt, ut me totum ad te amandum darem.* At di meminerunt.]

in

in meo illo libro, cuius bonitatem nunquam tantopere perspexi, quàm cum hæc scriberem: (eo autem magis memini, quòd eo utens, totum Catullum, etiam tum puerulus, sæpe relegendo edidiceram) in eo igitur uersus hic ita scriptus erat, Si tu oblitus es, at di meminere, at meminit Fides. *quæ lectio quanto sit elegantior, nemo non uidet.* Fides.] *hanc quoque inter deos numeratam fuisse, omnes iam sciunt.*

AD SIRMIONEM, PENINSVLAM.

PENINSVLARVM *Sirmio, insularumq.*
Ocelle, quascunque in liquentibus stagnis,
Mariq. uasto fert uterque Neptunus,
Quàm te libenter, quamq. lætus inuiso,
Vix mi ipse credens, Thyniam, atque Bithynos
Liquisse campos, & uidere te in tuto.
O quid solutis est beatius curis?
Cum mens onus reponit, ac peregrino
Labore fessi uenimus larem ad nostrum,
Desideratoq. acquiescimus lecto.
Hoc est, quod unus est pro laboribus tantis.
Salue o uenusta Sirmio, atque hero gaude:
Gaudete uosq. Lydiæ lacus undæ:
Ridete quidquid est domi cachinnorum.

Peninsularum.] *gaudet, gratulaturq. sibi, e Bithynia in insulam Sirmionem reuersus. Sirmio autem putatur esse in agro Veronensi, quem hodie Gardæ*

Gardæ lacum uocant. ibi possessiones habuit Catullus. Ocelle.] locum hunc summa elegantia tractat Petrus Victorius, uariarum lectionum lib. IX. cap. IX. eodem autem modo Cytheronem montem in Phœnissis Euripides Dianæ oculum uocat, & apud eundem Andromacha filium, quem è Pyrrho susceperat, uocat oculum uitæ suæ. Vterque Neptunus.] mare superum, & inferum significat. Vix mi ipse credens,] nam, quæ nimiopere optamus, difficillime credimus. inde sunt illa, Teneon' ego te Antiphila? &,

Verane te facies, uerus mihi nuntius offers,

Nate cea? & similia. Thyniam.] ut Syriam, & Assyriam, ita Thyniam, & Bithyniam pro eodem sæpe dicebant. neque sum nescius, aliam Syriam esse, aliam Assyriam: sed a poetis hæc nomina confundi aio. O quid solutis.] quinque, meo quidem animo, supra quàm dici potest, pulcherrimis uersibus exponit uoluptatem, qua perfunduntur ij, qui ex longa laboriosaq. peregrinatione reuersi domum, omnia ibi quieta, & composita reperiunt. Et solutas autem curas, ut hic, & solutum curis animum, ut sæpe Cicero, & simpliciter, solutum animum pro libero, & quieto dicimus; ut in his pulcherrimis Varronis uersibus; qui quoniã apud Nonium deprauati leguntur, adscribam equidem eos ita, ut emendandos puto.

Varro ἀνθρωπουργία, ἢ περὶ γενεθλίων:

Non fit thesauris, non auro pectu' solutum.

Non

Non animis demunt curas, ac relligiones
Persarum montes, non atria diuiti' Craſſi.

Salue o uenuſta Sirmio.] *mos erat, ut, qui primum ingrederentur regionem aliquam, ad eam ue ex interuallo reuerterentur, religioſe eam ſalutarent: idq́ue, quoniam cuique loco ſuum quendam genium præeſſe arbitrabantur. itaque Pythagorici ob id alijs alios locis fortunatiores eſſe rebantur: prout uidelicet cum cuiuſque loci genio cuiuſque hominis genius conueniret. Virgilius,*

Ignarus, genium ne loci, famulum ne parentis
Eſſe putet. Idem,
Sic deinde effatus, frondenti tempora ramo
Implicat, & geniumq́. loci, primamq́. deorum
Tellurem, nymphasq́ue, & adhuc ignota precatur
Flumina. Ouidius,
Cadmus agit grates, peregrinæq́. oſcula terræ
Figit, & ignotos montesq́ue, agrosq́. ſalutat.
& quidam apud Menandrum,
χαῖρ' ὦ φίλη γῆ, διὰ χρόνου πολλοῦ σ' ἰδὼν
Ἀσπάζομαι. *et ſeruus quidã Plautinus, Bacchidibus,*
Herilis patria ſalue, quam ego biennio
Poſtquam in Epheſum abij, conſpicio lubens.
& alter in Sticho,
Saluete Athenæ, quæ nutrices Græciæ.
O terra herilis patria, te uideo lubens.

Lydiæ lacus undæ.] *undas Benaci Lydias uocat a ſimilitudine quadam: nam ut Pactolus, ita Benacus quoque aureas arenas uoluere dicitur. forte etiã*

Ly-

Lydias uocat Etruſcorum ditioni ſubditas, quòd a Lydis Etruſci originem ducunt.

AD IPSITHILLAM.

MABO *mea dulcis Ipſithilla,*
Meæ deliciæ, mei lepores,
Iube, ad te ueniam meridiatum.
Quod ſi iuſſeris, illud adiuuato,
Ne quis liminis obſeret tabellam,
Neu tibi lubeat foras abire:
Sed domi maneas, pareſq. nobis
Nouem continuas fututiones.
Vernm, ſi quid ages, ſtatim iubeto.
Nam pranſus iaceo, & ſatur ſupinus
Pertundo tunicamque, palliumque.

diuuato,] *antique, pro, addito.*

IN VIBENNIOS.

FVRVM *optime balneariorum*
Vibenni pater, & cinæde fili,
(Nam dextra pater inquinatiore,
Culo filius eſt uoraciore)
Cur non exſilium, malaſq. in oras
Itis? quandoquidem patris rapinæ
Notæ ſunt populo, & nates piloſas
Fili non potes aſſe uenditare.

furum optime balneariorum.] *fures balnearios uocabant, qui ſurripere ſolerent ueſtimenta eorum, qui lauatum ierant. Ibi autem capitali ſupplicio*

cio afficiebantur; cum ceteris dupli tantum pœna proposita esset. cuius rei multas caussas reddit Aristoteles in problematis. Primum, quòd facillimum est in balneis furari. quare, ne magna illa efficiendi facultas cuiquam occasionem peccandi daret, uoluit legislator quasi ex aduerso opponere maioris pœnæ metum. Deinde, si quis tuum aliquid e domo tua surripuerit, iam tua, ex parte aliqua, culpa est; qui non uel fores occluseris, uel quoquo modo parum tibi spectatæ fidei hominem ædium tuarum aditu prohibueris. at balneator, uelit, nolit, omnes sine discrimine in balineas recipere cogitur. merito igitur lex plus ei opis afferre debuit. Adde, quòd, qui conuicti sunt furti alicuius alio in loco non ita celebri admissi, postea tamen interdum sese ad bonam frugem recipiunt, omniq. studio moliuntur efficere, ut maculam illam insequentis uitæ continentia deleant: at hi, qui prauitatem suam toti populo patefactam uident, abiecta omni spe, fore ut illud famæ dispendiũ ulla unquam ratione sarcire possint, ne conantur quidem animum ad bonas partes adducere: itaque merito, tanquam depositi penitus, desperatique, a corpore reipublicæ excinduntur. Præterea, ut qui publice egregium aliquod facinus obeunt, plus præstant reip. quàm qui priuatim; ideoq. maioribus præmijs honorantur: ita qui publice scelus aliquod obeunt, insignius lædunt ciuitatem, quàm si eodem se, aliquibus in latebris, contaminarent: neque facto tantum, uerum etiam exemplo nocent: quare & gra-

grauioribus eos supplicijs affici par est. Addit & alias quasdam, quibus, ne nimium excrescat oratio, recensendis supersedebimus. Lepide autem optimum furem dixit Catullus, cum callidissimum, & furacissimum significet: quasi ulla in uitijs bonitas esse possit.

SAECVLARE CARMEN AD DIANAM.

DIANAE sumus in fide
Puellæ, & pueri integri.
Dianam pueri integri,
Puellæque canamus.
O Latonia maximi
Magna progenies Iouis,
Quam mater prope Deliam
Deposiuit oliuam,
Montium domina, ut fores,
Siluarumq. uirentium,
Saltuumq. reconditorum,
Amniumq. sonantum;
Tu Lucina dolentibus,
Iuno dicta puerperis,
Tu potens Triuia, & notho es
Dicta lumine luna. quare dicta triuia ...
Tu cursu dea menstruo ...
Metiens iter annuum,
Rustica agricolæ bonis
Tecta frugibus exples.
Si quocunque tibi placet

Sanсta nomine, Romulique
Antiquam, ut solita es, bona
Sospites ope gentem.

Dianæ sumus in fide.] *ludis sæcularibus, pueri puellæq. Apollinis ac Dianæ laudes canere consueuerant. In eum igitur usum hymnus hic factus est, quo Dianæ laudes continentur. Tres eiusdem generis hymni apud Horatium leguntur. De his autem ludis multa admodum digna cognitu collegit Politianus in miscellaneis.* In fide,] *in tutela, in clientela.* Integri.] *nam et ipsa uirgo est; utq. semper uirgo esse posset, recens nata, obtinuit à Ioue. unde apud Ouidium Daphne,*

Da mihi perpetua genitor carissime, dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater ante Dianæ.

quo loco dubium non est, quin Ouidius Callimachum exprimere uoluerit, apud quem Diana ipsa ita loquitur,

Δός μοι παρθενίην αἰώνιον ἄππα φυλάσσειν.

Quin & Socrates apud Platonem in Cratylo, cũ uarias caussas tradat, cur hæc dea Græce ἄρτεμις *nominetur, illam primam ponit, quòd* ἄρτεμες *integrum ualeat, & incorruptum; ideoq. recte illi hoc nomen tribui,* διὰ τὴν τῆς παρθενίας ἐπιθυμίαν. Deposiuit,] *enixa est.* ἀπεθήκατο κόλπων, *Callimachus. Deposiuit autem antique, pro deposuit. Priscianus lib.* x. *Antiqui, inquit, & posiui protulisse inueniuntur. Plautus in Vidularia,*

Nunc apud sequestrum uidulum posiuimus.

Ap-

Appuleius in primo Hermagoræ, Et cibatum, quẽ iocundum eſſe nobis animaduerterant, eum appoſiuerunt. Prope Deliam oliuam.] *de Latonæ partu uaria antiqui ſcriptores litteris prodiderunt. Sunt, qui dicant ab ea in Delo Apollinem Dianamq. uno partu editos. Cicero in Verrem, Si in pueritia non ijs artibus & diſciplinis inſtitutus eras, ut ea, quæ litteris mandata ſunt, diſceres atque cognoſceres: ne poſtea quidem, cum in ea ipſa loca uenisti, potuiſti accipere id, quod eſt proditum memoriæ ac litteris? Latonam ex longo errore, & fuga, grauidam, & iam ad pariendum uicinam, temporibus exactis fugiſſe Delum, atque ibi Apollinem, Dianamq. peperiſſe: qua ex opinione hominum illa inſula eorum deorum ſacra putatur. Atque ea ſententia plurimos aſſertores habet. unde Latonã Orpheus* διδυματόκον, *Ouidius gemelliparam uocat. Alij Apollinem & Dianam ne eodem quidem loco, nedum eodem partu, editos eſſe aiunt, ſed Dianam quidem in Ortygia, Apollinem uero in Delo. idq́ue ex Orpheo ipſo colligunt.*

Γειναμένη φοίβον τε, καὶ ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Τὴν μὲν ἐν ὀρτυγίῃ, τὸν δὲ κραναῇ ἐνὶ δήλῳ.

Sed & Homerus,

Χαῖρε μάκαιρ' ὦ λητοῖ, ἐπεὶ τέκες ἀγλαὰ τέκνα,
Απόλλωνα τ' ἄνακτα, καὶ ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Τὴν μὲν ἐν ὀρτυγίῃ, τὸν δὲ κραναῇ ἐνὶ δήλῳ.

Rurſum alij Ortygiam & Delũ eandem eſſe dicunt. Ouidius, -tempusq́. fuit, quo nauit in undis,

Nunc sedet Ortygie: ubi aperte Ortygiam, Delum uocat. Strabo quoque Delum olim Ortygiam uocatam admonet. distinguuntur tamen in iis, quos citauimus, Orphei, & Homeri uersibus; & Strabo ipse libro XIIII, aliam quandam a Delo Ortygiam describit, ubi de non nullorum sententia ait Dianam & Apollinem natos esse. Neque minus habet dubitationis, ad quam arborem Latona pepererit. Catullus hic oliuam nominat; in eademq. sententia sunt Strabo, & Hyginus. at palmam, ait Plinius, in Delo, Apollinis & Dianæ natalibus nobilem conspici. idq. Homerus, Theognis, Callimachus comprobant. interpres quoque Apollonii, Mos, inquit, parturientium est, proxima quæque apprehendere, ut sic dolores aliqua ex parte subleuent: sic Latona palmam apprehendit. interpres Iliados Homericæ utranque arborem ponit, & palmam uidelicet, & oliuam: idemq. etiam Ouidio placuit, cuius illud est,

Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ,
Edidit inuita geminos Latona nouerca.

at Plutarchus in Pelopida, & in libro de defectu oraculorum, Deli, qui Bœotiæ mons est, accolas Apollinis & Dianæ ortum sibi uendicare ait; illic esse Apollinis Gyræi ædem, ad cuius posteriorem partem duos fontes fluere aqua dulcissima, plurima, frigidissima; quorum alterum palmam, alterum oliuam uocari. Euripides autem in Hecuba, duas arbores e terra extitisse in Delo, palmam, et laurum;

rum; cum ibi Latona partu leuaretur. Montium domina.] *sic Horatius, Montium custos, nemorumq. uirgo. & ipsa apud Callimachum Iouem alloquens,* Δὸς δέμοι οὔρεα πάντα. *& paullo post,* Οὔρεσιν οἰκήσω. Tu Lucina.] *eadem est Iuno Lucina, & Diana Lucifera, ut ex hoc loco cognoscitur, & ex Cicerone II. de natura deorum. Sic Horatius,*

Siue tu Lucina probas uocari, Seu genitalis Diua. Idem, Rite maturos aperire partus Lenis Ilithyia tuere matres.

Hesiodus tamen, & Pindarus, & Callimachus aliam a Diana Ilithyian faciunt: immo uero parienti Latonæ ait Pausanias Ilithyian affuisse; cum ex Hyperboreis ad eam parturientem accurrisset. Seruius, Dianam ipsam matri obstetricis munus præstitisse. Apud Callimachum Diana sibi datum ait a fatis, ut parientibus opituletur, quòd ipsa sine ullo materno dolore edita fuerit. Contra Homerus, totos nouem dies laborasse Latonam, donec Iris partu eam leuatura, inscia Iunone, adueniret. Sed quis in fabulis firmum aliquid, ut constans requirat? Potens Triuia.] *eadem enim est cum Hecate, quæ in triuijs colebatur. Vuirgilius,*

Nocturnisq. Hecate triuijs ululata per urbes.

Potentis autem epitheton ei proprium est. Idem,

Voce uocans Hecaten, cæloq. ereboq. potentem.

Notho lumine.] *lucet enim aliena luce, ut ait Cicero. Vnde & mulos eius uehiculo dabant: quòd ut mulus non suo genere, sed equis creetur, sic ea*

ſolis, non ſuo, fulgore luceat. auctor Feſtus. Tu curſu dea menſtruo.] *unde & menſis ipſe dictus eſt,* ἀπὸ τῆς μήνης. Ruſtica agricolæ.] *Callimachus,*

Οὓς δέ κεν εὐμειδής τε καὶ ἵλαος αὐγάσειε,
Κείνοις εὖ μὲν ἄρουρα φέρει στάχυν.

hoc autem non ſine ratione phyſica dictum eſt. humori enim præeſt Luna, quo omnia nutriuntur. Sis, quocunque tibi placet.] *endite, & eleganter explicat hunc locum Petrus Victorius Variarum lectionum lib.* XIII, *cap.* II. Bona ope.] *ſic infra,*

Salue, teq. bona Iuppiter auctet ope.

Soſpites.] *ſoſpitare eſt bona ſpe afficere, aut bonam ſpem non fallere. Feſtus. Soſpitent, ſeruent. Ennius Menalippa, Regnumq. uoſtrum ſoſpitent, ſuperſtitentque. Nonius.*

CAECILIVM ACCERSIT.

POETAE *tenero, meo ſodali,*
Velim Cæcilio papyre dicas,
Veronam ueniat Noui relinquens
Comi mœnia, Lariumq. littus.
Nam quaſdam uolo cogitationes
Amici accipiat ſui, meique.
Quare, ſi ſapiet, uiam uorabit.
Quamuis candida millies puella
Euntem reuocet, manusq. collo
Ambas inijciens roget morari;

Quæ nunc, si mihi uera nuntiantur,
Illum deperit impotente amore.
Nam quo tempore legit inchoatam
Dindymi dominam, ex eo misellæ
Ignes interiorem edunt medullam.
Ignosco tibi Sapphica puella
Musa doctior: est enim uenuste
Magna Cæcilio inchoata mater.

Poetæ tenero.] *Cæcilium Nouocomo Veronam accersit.* Dicas.] *chartæ enim tabulæq. quodam modo loqui uidentur.* Lariumq. littus,] *Lacus Larij ripam.* Inchoatam Dindymi dominam,] *inchoatum a Cæcilio poema de Cybele.* Interiorem edunt medullam.] *sic Virgilius,*
- est mollis flamma medullas. Catullus ipse infra,
- cuius me magnus edebat amor. Virgilius,
Nec te tantus edat tacitam dolor. Cicero.
Ipse suum cor edens, hominum uestigia uitans.
Horatius, - si, quod
Est animum, differs curandi tempus in annum.
quæ exempla congessi, ut magis perspiciatur huius uerbi in talibus exprimendis elegantia. Sapphica musa.] *sapphicam musam uocat Sappho ipsam, quam Græci poetæ, propter suauitatem uersuum, decimam musam esse dixerunt.*

IN ANNALES VOLVSII.

ANNALES *Volusi, cacata charta,*
Votum soluite pro mea puella.

Nam sanctæ Veneri, Cupidiniq.
Vouit, si sibi restitutus essem,
Desissemq. truces uibrare iambos,
Electissima pessimi poetæ
Scripta tardipedi deo daturam
Infelicibus ustulanda lignis.
Et hoc pessima se puella uidit
Iocose, & lepide uouere diuis.
Nunc o cæruleo creata ponto,
Quæ sanctum Idalium, Vriosq. apertos,
Quæq. Ancona, Cnidumq. arundinosam
Colis, quæq. Amathunta, quæq. Golgos,
Quæq. Dyrrhachium, Adriæ tabernam,
Acceptum face, redditumq. uotum,
Si non illepidum, neque inuenustum est.
At uos interea uenite in ignem
Pleni ruris, & infacetiarum
Annales Volusi, cacata charta.

Annales Volusi.] siue hoc uerum est argumentum, siue fictum, nihil salsius dici potuit in annales Volusianos. sed, quia ceteri interpretes huius carminis sensum satis non sunt assecuti, faciendum est mihi, ut illius argumentum explicē. Catullus, ut in amore sæpe accidere solet, puellæ suæ iratus erat, cœperatq. in eam uersus iambicos scribere: quorum illa aculeos extimescens, Veneri ac Cupidini uouerat, si Catullus sibi restitutus foret, se pessima pessimi poetæ scripta igni daturam. quod uotum suum cum mitigato iam ipsi aperuisset, ridens Catullus, Volusianos an-

annales, ut ipsa uoti religione soluatur, cremandos esse ait. eius autem libri ineptiam alio etiam loco notat, affirmans, usum illius, nisi in complicandis scombris, nullum fore. Annales Volusi.] suspicatus sum aliquando, horum annalium mentionem fieri a Seneca, lib. XIIII. epistolarum, his uerbis: Et paucorum uersuum liber est, & quidem laudandus, atque utilis, annales Volusii. scis, quàm non decori sint, & qui uocentur. Hæc autem postrema uerba huc referebam, ubi eos Catullus chartam cacatam uocat. sed tamen hoc non ualde asseueranter affirmauerim. etenim apud Senecam, Tamusii, non Volusii, legitur. Restitutus.] reconciliatus, non, ut alij exponunt, reuersus ex Bithynia. sic & infra,

Quòd te restituis Lesbia mi cupido.

Tardipedi deo.] Vulcano: qui eo claudus fingitur, quòd flamma trepido sursum motu tendens quasi claudicare uideatur. Infelicibus.] quæ dicantur infelices arbores, uide Macrobium. Nunc ò cæruleo creata ponto.] Venerem inuocat, ut libro comburendo assit, puellamq. uoti religione liberet. Vt autem dea illa e mari enata fuerit, copiose enarrat Hesiodus Theogonia. Quæ sanctum Idalium.] enumerat multos locos Veneri sacros, more ueterum, qui in dijs appellandis celebrandisq. solebant multa ipsorum epitheta congerere, ac percensere locos, quibus ipsi præessent: quod in Homeri præcipue, Orpheiq. hym-

hymnis animaduerti potest. Vriosq. apertos.] *plano ac patente sitos loco. In quibusdam scriptis libris, Aerios, non Vrios, legitur: suntque, qui populos Cypri fuisse dicant: ego de Aerijs nihil reperio. Vriæ oppidi meminit & Homerus in Bœotia,* Οἵ θ' Ὑρίην ἐνέμοντο: *et Dionysius, qui Vrium uocat: et Herodotus in Polymnia, & Strabo, & Stephanus, & alij. sed cum eo nomine uaria diuersis locis oppida fuisse reperiam: illud nondum reperire potui, ec quod illorum Veneri sacrum fuerit.* Dyrrhachium Adriæ tabernam,] *quòd illud diuertere solerent, qui per Adriaticum nauigassent.* Acceptum face.] *uerbum sumptum ab argentarijs, qui acceptam, redditam ue pecuniam facere dicuntur, cum in tabulas suas referunt, eam sibi solutam fuisse.* Pleni ruris.] *ita legendum, non, ut uulgo, turis. atque hoc recte ex ueteribus libris emendauit Palladius. Rus autem pro rusticitate dicit, ut supra, Idem infaceto est infacetior rure. Sic ancilla quædam, apud Plautum Truculento, seruum, a quo rustice excipiebatur, rus merũ esse dicit.*

37 AD CONTVBERNALES.

SALAX *taberna, uosq. contubernales,*
Apul x. 246 *A pileatis nona fratribus pila,*
Solis putatis esse mentulas uobis?
Solis licere, quidquid est puellarum,
Confutuere, & putare ceteros hircos? 120
An, continenter quòd sedetis insulsi

Cen-

Pet. Petr. f. ... var. de ... cap. 26.

Centum, aut ducenti, non putatis ausurum
Me una ducentos irrumare sessores?
Atqui putate: nanque totius uobis
Frontem tabernæ scipionibus scribam.
Puella nanque, quæ meo sinu fugit,
Amata tantum, quantum amabitur nulla,
Pro qua mihi sunt magna bella pugnata,
Consedit istic. hanc boni, beatiq.
Omnes amatis, & quidem, quod indignum est,
Omnes pusilli, & semitarij mœchi;
Tu præter omnes une de capillatis,
Cuniculosæ Celtiberiæ fili,
Egnati; opaca quem bonum facit barba,
Et dens Ibera defricatus urina.

Salax taberna.] *minitatur & uerbera, & multo fœdius aliquid contubernalibus quibusdam, qui puellam, quæ ab ipso aufugerat, detinebant.* Taberna,] συνεκδοχικῶς *tabernam pro ipsis contubernalibus ponit: itaque, quod addit.* Vosq. contubernales,] *quasi expositio quædam est eius, quod præcesserat. Contubernales, ait Festus, dicuntur a tabernis, quæ fiebant ex tabulis: unde & tabernacula sunt dicta, licet ex tentorijs, & pellibus fiant.* A pileatis nona fratribus pila.] *indicat, quos conturbernales alloquatur; eos nempe, qui tabernam haberent ad pilam nonam a Castorũ templo, quod in foro ad lacum Iuturnæ fuit, a Castore tantum nominari solitum: etsi tum ipsi, tum Polluci sacrum foret. Castorem autem & Pollu-*

cem

cem pileatos fratres uocat, quòd eis, utpote Laconibus, eo ornatu ſtatuæ ponerentur. Hircos,] ita fœdos, ut eorum congreſſum puellæ omnes æque, atque hircorum, refugere, atque aſpernari debeant. Nanque totius uobis Frontem tabernæ ſcipionibus ſcribam.] etſi ſcipionem proprie dicimus baculum, quo infirmiores inter incedendum niti ſolent: tamen hic ſcipiones eos uocat, e quibus merces in taberna appenderentur. eis igitur ait ſe ſcripturum contubernalibus frontem, id eſt, ita ualide percuſſurum, ut cicatrices imprimantur. Puella nanque, quæ.] in alijs, Puella nam, modo quæ e meo ſinu fugit. quæ lectio mihi quidem magis probatur. Boni beatiq.] ironia. Puſilli,] abiecti, & contemptæ ſortis. Et ſemitarii.] qui plerunque uulgaria modo ſcorta, & in ſemitis proſtantia conſectemini. in alijs ſellularij. Tu præter omnes.] hos uerſus temere ab alijs loco motos e ueteribus libris hic repoſuimus. Hic autem, quiſquis eſt, Egnatius unus uidelicet ex illis contubernalibus fuit: qui quòd, ſe formoſum putans, puellam præter ceteros aſſectaretur, ei quoque poeta præter ceteros iraſcitur. Vne.] Priſcianus libro quinto, de nomine, unus, loquens, De cuius, inquit, uocatiuo quia quidam dubitant, Caper, doctiſſimus antiquitatis perſcrutator, oſtendit hoc uſum Catullum, & Plautum. Catullus, Tu præter omnes une de capillatis.

Plautus in Fribolaria,

O ami-

O amice & multis, at mihi une Cephalio.
Egnati, opaca quem bonum facit barba, Et dens, &c.] *qui nihil habes, quo bonus, id est formosus, uideri queas, præter opacam barbam, & dentium candoré multa urinæ fricatione quæsitú.*

AD CORNIFICIVM.

MALE *est Cornifici tuo Catullo,*
Male est, Hercule me, & laboriose,
Et magis magis in dies, & horas;
Quem tu, quod minimum, facillimumq. est,
Qua solatus es allocutione?
* *Irascor tibi. sic meos amores?*
* *Paullum quidlubet allocutionis*
* *Mæstius lacrumis Simonideis.*

Male est Cornifici.] *conqueritur cum Cornificio, qui ipsum, in magno dolore animi positum, ne allocutione quidem ulla solatum accesserat.* Et magis magis.] *ita est in meo manuscripto, aliisq. ueteribus: & sic quoque Catullus alio loco locutus est, Post, uento crescente, magis magis increbrescunt. ut, quin hæc uera lectio sit, dubitari non oporteat.* Allocutione.] *proprie admodum. Varro, Allocutum mulieres ire aiunt, cum eunt ad aliquam locutum, consolandi caussa. ita enim eum locum Varronis, ope ueteris libri, emendauit Victorius, cum in aliis legeretur, cősulendi.* Sic meos amores?] *post hunc uersum, equidem non dubito, quin aliquid desit, sine quo insequentium uersuum senten-*

tia explicari non queat. ſunt tamen quidam in primis eruditi homines, qui putent fieri poſſe, ut nihil deſideretur: exponantq. ad hunc modum: adbibuiſſe quidem Cornificium Catullo conſolationem aliquam, ſed & breuem, & eiuſmodi, ut lamentationi alicui, quàm conſolationi, ſimilior uideretur: hanc autem orationem cōciſam eſſe, & ἐλλειπτικὴν, *ad indicandam uim & magnitudinem doloris: ut intelligamus,* Sic meos amores? *id eſt: ſiccine meos amores a te parui fieri, ut meliorem mihi conſolationem nullam afferas? quid enim tandem a te allatum eſt?* Paullum quidlubet allocutionis, *atque id quoque ipſum* Mæſtius lacrumis Simonideis. *excelluiſſe autem Simonidem poetam in tractatione rerum triſtium, cum aliunde, tum ex Fabij teſtimonio intelligi poteſt. Sunt, ut dixi, qui hunc locum ita interpretentur. ego deduci de ſententia non poſſum: omninoque deeſſe aliquid exiſtimo.*

IN EGNATIVM.

EGNATIVS, *quòd candidos habet dentes,*
Renidet uſquequaque: ſeu ad rei uentum eſt
Subſellium, cum orator excitat fletum,
Renidet ille: ſeu pij ad rogum fili
Lugetur, orba cum flet unicum mater,
Renidet ille. quidquid eſt, ubicunque eſt,
Quodcunque agit, renidet; hunc habet morbum,
Neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum.

Quare monendus est mihi. bone Egnati,
Si urbanus esses, aut Sabinus, aut Tiburs,
Aut parcus Vmber, aut obesus Etruscus,
Aut Lanuuinus ater, atque dentatus,
Aut transpadanus, ut meos quoque attingam,
Aut quilibet, qui puriter lauit dentes,
Tamen renidere usquequaque te nollem.
Nam risu inepto res ineptior nulla est.
Nunc Celtiberus, Celtiberia in terra
Quod quisque minxit, hoc sibi solet mane
Dentem, atque rufam defricare gingiuam:
Vt, quo iste uester expolitior dens est,
Hoc te amplius bibisse prædicet loti.

gnatius.] *ineptiam Egnatij exagitat; qui cum de candore dentium, quem sibi spurcissime parabat, ut de magno aliquo bono, magnopere se amaret, eius ostentandi caussa, sæpe, nulla occasione, ridebat, aut ea etiam excipiebat risu, quæ lacrymis potius excipi par foret. Eodem morbo Alexis comicus mulieres quoque laborare ait lepidissimis uersibus, quos e Clemente Alexandrino Petrus Victorius in libros suos transtulit: quos, quoniam nondum satis emendatos puto, ita proferam, ut legi oportere arbitror: neque me id etiam cum bona ipsius Victorij gratia facturum esse diffido. sunt autem trochaici octonarij catalectici.*

Εὐφυεῖς ὀδόντας ἔχεν; ἐξ ἀνάγκης δεῖ γελᾷν.
Ινα θεωρῶσιν οἱ παρόντες, τὸ στόμ᾽ ὡς κομψὸν φέρει.
Εὰν δὲ μὴ χαίρῃ, γελῶσα διατελεῖ τὴν ἡμέραν.

Μυῤῥίνης ξυλύφιον ἔχουσα λεπτὸν ἐν τοῖς χείλεσιν,
Ὥστε τῷ χελώνῳ σεσηρέν', ἄντε βούλετ', ἄν τε μή.

Renidet,] *ridet. Renidere dicitur, quidquid hilarem aliquam ſpeciem præſefert. quo ſenſu tráſfertur etiam ad inanimata.* Seu ad.] *huius* συνεκφωνήσεως *rara admodum exempla reperiri puto.* Seu ad rei uentum eſt Subſellium,] *ſiue quis eum amicus in graui aliqua cauſſa periclitans aduocatum adduxit ſibi. quis autem locus alienior a riſu, quàm iudicium?* Cum orator excitat fletum,] *cum ad eam orationis partem uentum eſt, in qua orator, uelut habenas eloquentiæ laxans, omnia permiſcet affectibus, ita ut ſæpe e corona aſtante ij quoque, ad quos nihil res attinet, lacrumare cogantur; eo inquam tempore, quo ſubſellia ceterorum gemitu, planctuq. reſonant,* Renidet ille.] *Addit etiam, quod ſit abſurdius.* Seu pii ad rogum fili Lugetur; orba cum flet unicum mater.] *in ſingulis autem uerbis ineſt pondus. nam & nullus acerbior luctus eſt, quàm ob amiſſum filium, & in eo minus ſibi matres, quàm patres, temperant: idq. præcipue, ſi lugeatur & pius, & unicus, & eo maxime temporis puncto, quo miſeræ matres illa ſibi tantopere dilecta ora flammis feralibus depaſci uident: in quo tanti eiulatus excitari ſolent, ut ipſa pæne ſaxa perrumpat dolor. At Egnatius, dum dentes oſtendat, iſtis rebus non ualde mouetur. itaque in tam mæſto ſpectaculo, lamentantibus ceteris,* Renidet ille. *ac denique,*

nique, Quidquid est, ubicunque est. Quodcunq. agit, renidet. hunc habet morbum.] *morbos uocabant prauitates quasdam animi, consuetudinesq́. uitiosas. Cicero in Verrem, de signis. Venio nunc ad istius, quemadmodum ipse appellat, studium; ut amici eius, morbum, & insaniam; ut Siculi, latrocinium. Apposite autem id uerbi adhibuit poeta, quo in amicorum uitiis uterentur; qui & se amicum esse Egnatio simulet, & admonere eum, quasi amice, uelit.* Quare monendus est mihi.] *hactenus de eo locutus est: nunc ad eum orationem conuertit, inquiens,* Bone Egnati, &c.] *subest autem uis argumenti ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος, hoc modo. Etiam si oriundus esses ex aliqua earum gentium, quæ sibi dentium candorem sine ulla spurcitia comparant: tamen, ita frequenter, ac nulla occasione eos retegere, ineptum esset. quanto igitur id ineptius est, cum originem ex ea gente hominum ducas, quæ sibi non horret quotidie urina confricare gingiuas, ut dentes efficiat candidos?* Si urbanus esses.] *id est, in urbe natus.* Aut parcus Vmber.] *uidetur frugalitatem & parsimoniam Vmbris tribuere. contra tamen eorum luxus a multis idoneisq́. scriptoribus incessitur.* Aut obesus Etruscus,] *e copiosis uidelicet, frequentibusq́. sacrificiorum epulis, quibus ea gens plurimum dedita fuisse dicitur.* Aut Lanuuinus ater.] *in aliјs, acer.* Vt meos quoque attingam.] *Verona enim est ex Italia transpadana.* La

uit.] *ita dicebant ueteres, non, ut nunc, lauat. Virgilius, - lauit improba teter Ora cruor.* Nam risu inepto.] *ob id etiam Græci, quos significare uolunt insigniter fatuos,* ἀχρογέλωτας *uocant.* Celtiberia in terra.] *antique additum, terra.*

AD RAVIDVM.

QVAENAM *te mala mens miselle Rauide*
Agit præcipitem in meos iambos?
Quis deus tibi non bene aduocatus
Vecordem parat excitare rixam?
An ne ut peruenias in ora uulgi?
Quid uis? qualubet esse notus optas?
Eris; quandoquidem meos amores
Cum longa uoluisti amare pœna,

Quænam te mala mens.] *huius uersus postrema syllaba a principe subsequentis absumitur.* Agit præcipitem.] *cum enim meos amores attentare audes, tum uideris ultro in ipsam meorum uersuum acié incurrere, teq. in eos præcipitem dare.* Quis deus.] *a dijs enim iratis mala consilia in hominum mentes immitti putabant. Cicero pro Milone, Hic dij immortales, ut supra dixi, mentem dederunt illi perdito, ac furioso, ut illi faceret insidias. aliter perire pestis illa non poterat. Aut ad eorum sententiam respicit, qui affectiones, quibus agitatur animus, deos uocabant. in Græcorum enim commentarijs reperio, dei nomen quinque fere modis usurpari solere, ut modo sapientes homines, modo reges ac*

potentes deos uocemus, modo elementa, modo fatum, modo etiam facultates animi, ipsasq. illius agitationes. quò etiam respexit Virgilius,

- dij ne hunc ardorem mentibus addunt,
Euryale, an sua cuique deus fit dira cupido?

Vt peruenias in ora uulgi?] ut meis uersibus traductus ad infamiam, nobilis, & decantatus euadas? Hæc autem locutio, uenire in ora, & in uitio, & in laude etiam ponitur. Liuius libro II. timorem iniecit, ne in ora hominum pro ludibrio abiret. Propertius,

Crede mihi; magnos æquabunt ista triumphos
Indicia; & uenies tu quoque in ora uirum.

IN ACMEN.

ACME illa, illa puella defututa,
Tota millia me decem poposcit,
Ista turpiculo puella naso,
Decoctoris amica Formiani.
Propinqui, quibus est puella curæ,
Amicos, medicosq. conuocate.
Non est sana puella; nec rogare,
Qualis sit, solet hæc imaginosum.

Acme illa.] indignatur, Acmen ausam esse a se decem millia pro mercede concubitus poscere. Turpiculo.] Cicero II. de Oratore, Grauitas honestis in rebus seuere, iocus in turpiculis, & quasi deformibus ponitur. Formiani] Septimij; ut infra, Acmen Septimius suos amores. Propinqui.] ad-

uocandos ait esse amicos puellæ, et medicos ad eam curandam: furere enim, & atra bili percitam esse. Nec rogare, Qualis sit, solet hæc imaginosum.] *id est, speculum de forma sua consulere non solet. id enim si faceret, quamuis sana non est, cognosceret tamen deformiorem esse se, quàm ut tantum poscere debeat. Imaginosum autem uocat speculum a reddendis intuentium imaginibus.*

IN QVANDAM.

ADESTE *hendecasyllabi, quot estis*
Omnes undique, quotquot estis omnes.
Iocum me putat esse mœcha turpis;
Et negat, mihi uestra redditurам
Pugillaria, si pati potestis.
Persequamur eam, & reflagitemus.
Quæ sit, quæritis? illa, quam uidetis
Turpe incedere, myrmice, ac moleste,
Ridentem catuli ore Gallicani.
Circumsistite eam, & reflagitate.
Mœcha putida redde codicillos.
Redde putida mœcha codicillos.
Non assis facis o lutum, lupanar,
Aut si perditius pote est quid esse.
Sed non est tamen hoc satis putandum.
Quòd si non aliud pote est; ruborem
Ferreo canis exprimamus ore.
Conclamate iterum altiore uoce,
Mœcha putida redde codicillos,

Redde

Redde putida mœcha codicillos.
Non assis facis o lutum, lupanar,
Aut si perditius pote est quid esse.
Sed non est tamen hoc satis putandum.
Quòd si non aliud pote est; ruborem
Ferreo canis exprimamus ore.
Conclamate iterum altiore uoce,
Mœcha putida redde codicillos,
Redde putida mœcha codicillos.
Sed nil proficimus; nihil mouetur.
Mutanda est ratio, modusq. uobis,
Si quid proficere amplius potestis.
Pudica, & proba redde codicillos.

Adeste hendecasyllabi.] *hendecasyllaborum opē implorat, ad extorquenda pugillaria, sibi a meretrice quandam subrepta: ac primum quidem eam conuicijs presequitur, ad postremum etiam blanditijs tentat.* Quot estis,] *id est, quotquot estis. sic supra, Et quantum est hominum uenustiorū, pro, quantum quantum est. sic sæpe apud Ciceronem, quo modo, pro quoquo modo, et cuiusmodi, pro cuicuimodi. sic quot calendis Plautus, & nos quotannis, pro eo quod Varronem quotquot annis dicere solitum tradunt: quam Varronis consuetudinem imitatus uidetur Horatius illo uersu,*
Non si trecentis, quotquot eunt dies,
Amice places illacrymabilem Plutona tauris.
Vestra.] *scribendis uobis quasi dicata.* Turpe,] *turpiter.* Myrmice.] *pari figura formicinum gra-*

dum dixit Plautus Menæchmis. O lutum] eodem modo seruus quidam in Persa lenonem, lutũ lenonium uocat. hac quoque contumelia Cicero in Pisonem usus est. Quod si non aliud pote est. si nihil, inquit, aliud possimus, saltem incutiamus ei ruborem. etsi hoc propter ipsius impudentiam difficile erit. Ferreo.] impudentiam significat, ut apud Aristophanem σιδηροῦς ἀνήρ. sic et apud Ouidiũ, - duri puer oris, & audax. Cicero quoque pro P. Quinctio, eodem sensu, durissimo ore esse eos ait, qui præsente Roscio gestum agere conarentur. Idem ualet, quod statim additur, Canis: nota enim est eius bestiæ impudentia: unde & Homericum illud κυνώπης, & Cynicorum appellatio fluxit. sed & apud Terentium Eunucho & canis, & os durũ, impudentiam significant; ut pridem in eam fabulam scripsimus.

IN ACMEN.

SALVE nec minimo puella naso,
Nec bello pede, nec nigris ocellis,
Nec longis digitis, nec ore sicco,
Nec sane nimis elegante lingua,
Decoctoris amica Formiani,
Ten' prouincia narrat esse bellam?
Tecum Lesbia nostra comparatur?
O sæclum insipiens, & infacetum.

Salue.] enumerat multa in Acme, quæ parum uenusta sint. tum urbane admodum admiratur, infa-

infacetos usque eò esse homines, ut eam non modo bellam putent, sed etiam cum Lesbia comparare audeant. Nec bello pede.] breuitas pedis in puellis laudatur. Ouidius,

Pes erat exiguus. pedis hæc aptissima forma est.

Contra Vergilius de rustica, - spatiosa prodiga plãta. Horatius, Depygis, nasuta, breui latere, ac pede longo. Aristoteles quoque (si eius sunt τὰ φυσιογνωμονικὰ) longum latumq. pedem roboris, breuẽ mollitiei notam esse affirmat; uirisq. illum, hunc mulieribus esse aptiorem. Nec nigris ocellis.] nigros oculos antiqui in non minima pulchritudinis laude ponebant. Horatius,

Et Lycum nigris oculis, nigroque
Crine decorum. Idem,
Spectandum nigris oculis, nigroq. capillo.

Pindarus Pythijs ἑλικώπιδα Venerem uocat, Hesiodus Theogonia ἑλικωβλέφαρον. Homerus primo Iliados Chryseida ἑλικώπιδα κούρην, idemq. in hymno Castorum Musas ἑλικώπιδας nominat. Nec longis digitis. contra Propertius de Cynthia,

Fulua coma est, longæq. manus, & maxima toto
Corpore, & incedit uel Ioue digna soror.

Nec ore sicco.] significat eam frequenter spuere: quod cum omnibus, tum puellis præcipue indecorum est. sic Iuuenalis nasum siccum uocauit eius mulieris, quæ non sæpe emungeretur.

IN FVNDVM.

O FVNDE noster, seu Sabine, seu Tiburs,
(Nam te esse Tiburtem autumant, quibus non est
Cordi Catullum lædere; at, quibus cordi est,
Quouis Sabinum pignore esse contendunt,)
Sed seu Sabine, siue ueriis Tiburs,
Fui libenter in tua suburbana
Villa, malamq. pectore expuli tussim:
Non immerenti quam mihi meus uenter,
Dum sumptuosas appeto, dedit, cenas.
Nam Sextianus dum uolo esse conuiua,
Orationem in Actium petitorem
Plenam ueneni, & pestilentiæ legit.
Hic me grauedo frigida, & frequens tussis
Quassauit, usque dum in tuum sinum fugi,
Et me recuraui ocymoque, & urtica.
Quare refectus maximas tibi grates
Ago, meum quòd non es ultu' peccatum.
Nec iam recuso, si nefaria scripta
Sexti recepso, quin grauedinem, & tussim,
Non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus,
Qui tunc uocat me, cum malum legit librum.

O funde noster.] mos antiquis fuit, ubi quid scripserant, conuocare amicos, eisq. illud, quidquid erat, recitare, ac ipsorum iudicio subijcere, antequam ederetur. Cum igitur Sextius orationem quandam scripsisset; eamq. recitaturus, lautum amicis aliquot conuiuium apparasset; ait Catullus se, sumptuosæ

Var. de lib. 21
Plin. lib. 21.13.
Horat. ep. 12 lib.

ptuosæ cenæ (sed hoc ioco dictum accipio) cupiditate motum, uenisse una cum reliquis, ibique, audiem da illa oratione, tantum contraxisse frigoris, ut postea necesse habuerit, ualetudinis caussa, in suburbanam uillam ad dies aliquot secedere. Agit igitur gratias fundo, in quo pristinam firmitatem recuperarat; seq. postea nihil tale admissurum pollicetur. Seu Sabine, seu Tiburs.] erat uidelicet fundus hic in utriusque regionis confinio; ideoque, utrius esset, ambigebatur. Nam te esse Tiburtem.] Tiburtinæ regionis summa amœnitas fuit: ita ut Horatius & nobilissimis quibusque Græciæ ciuitatibus eam anteponat, & alio loco eam sedem senectuti optet suæ. itaque magno in pretio erant Tiburtina prædia. quo fit, ut Catullus fundum suum dicat ab ijs, qui sibi gratificari uelint, Tiburtem, Sabinum ab alijs nominari. ad dignitatem enim fundi putabat pertinere, ut Tiburs potius, quàm Sabinus, diceretur. Tiburs.] Tibur à Tiburno nomen accepit. Virgilius,

Fratris Tiburni dictam cognomine gentem.

quo loco uulgati codices pro, Tiburni, male habẽt; Tiburti. cum tamen & Seruius Tiburnum agnoscat; & Pierius in Romano codice, Tiburni, affirmet legi, & Tiburni Priscianus quoque meminerit. sed &, cum mihi, odas Horatij Lutetiæ publice interpretanti, Petrus Gallandius, Latinarum litterarum professor regius, homo optimus, & eruditissimus, Horatium peruetere m utendum dedisset,

eumq.

eumq́. una ego, & , flos Galliæ, Adrianus Turnebus euolueremus, animaduertimus in eo locum hunc aperte ita ſcriptum eſſe,

Quàm præceps Anio, & Tiburni lucus, & uda
Mobilibus pomaria riuis.

neque dubitauimus, quin ea uera ſcriptura eſſet: cum tamen in impreſſis omnibus, Tiburti, legatur.
Autumant.] *dicunt.* Non immerenti quam mihi meus uenter.] *alij, uertitur mens: alij, uerenti mens: alij, uertitur menſa: alij, meretur mens. quorum nullum recipi poteſt. Dionyſius Lábinus, homo eruditiſſimus, mihiq́. ſumme amicus ait, ſe uidiſſe librum, in quo eſſet, Vorax uenter. ego, cum in meo manuſcripto reperiſſem, meus uertet, ſuſpicatus ſum, legendum, meus uenter.*
Ocymo.] *ita legendum, non, ut in alijs, otio.*
Grates ago.] *locutio poetica; qua tamen Cicero ſexto de rep. uſus eſt. Grates, inquit, tibi ago ſumme Sol. Liuius libro* v. *plena omnia templa Romanarum matrum, dijs grates agentium, erant.*
Deprecor,] *recuſo.* Recepſo.] *antique, pro recepero. Virgilius,*

Cetera, quà iuſſo, mecum manus inferat arma.

poeta quidam uetus apud Ciceronem de officijs,

Quòd in Palamedis perſpicax prudentia
Iſtiu' percepſet malitioſam audaciam.

Pacuuius,

Haud ſinam quidquam profari, priuſquam accepſo, quod peto.

Non mi, ſed ipſi Sextio.] παρὰ προσδοκίαν,

Plauto ualde usitatus.

DE ACME, ET SEPTIMIO.

ACMEN *Septimius, suos amores,*
Tenens in gremio, mea, inquit, Acme,
Ni te perdite amo, atque amare porro
Omneis sum assidue paratus annos,
Quantum qui pote plurimum perire;
Solus in Libya, Indiaq. tosta,
Cæsio ueniam obuius leoni.
Hoc ut dixit, Amor sinistra, ut ante
Dextra, sternuit approbatione.
At Acme leuiter caput reflectens,
Et dulcis pueri ebrios ocellos
Illo purpureo ore suauiata,
Sic inquit: mea uita Septimille,
Huic uni domino usque seruiamus,
Vt multo mihi maior, acriorq.
Ignis mollibus ardet in medullis.
Hoc ut dixit, Amor sinistra, ut ante
Dextra, sternuit approbatione.
Nunc ab auspicio bono profecti,
Mutuis animis amant, amantur.
Vnam Septimius misellus Acmen
Mauult, quàm Syrias, Britanniasque.
Vno in Septimio fidelis Acme
Facit delicias, libidinesque.
Quis ullos homines beatiores
Vidit? quis uenerem auspicatiorem?

Acmen

Acmen Septimius.] *exponit blanditias, quas ſibi inuicem dicebant, faciebantq́. Septimius, & Acme: eisq́ue,* εἰρωνδόμενος, *nihil eſſe beatius ſcribit.* Cæſio.] *à parte totum.* συνεκδοχή. Hoc ut dixit, Amor, ſiniſtra, ut ante Dextra, ſternuit approbatione.] *cum Septimius ardorem amoris in Acmen ſui uerbis aperuiſſet; Cupido, ait Catullus, utrinque ſternuens, quæ ab eo dicta erát, comprobauit.*

Incertum autem eſt, ex utra parte prius ſternuiſſe Amorem dicat. ſunt enim, qui ita diſtinguant,

- Amor ſiniſtra, ut ante

Dextra, ſternuit approbatione. alij ita,

- ſiniſtra ut ante, Dextra ſternuit approbatione.

Porro ueteres ſternutationem medium quoddam omen eſſe arbitrabantur, id eſt, quo modo boni ali quid, modo mali portenderetur: ut annotant interpretes Theocriti in locum illum ex Thalyſijs,

Σιμιχίδᾳ μὲν ἔρωτες ἐπέπταρον, ἦ γὰρ ὁ δειλὸς
Τόσσον ἐρῇ μυρτοῦς, ὅσον εἴαρος αἶγες ἔρανται.

ſæpius tamen in bonam partem accipiebatur, præcipue ſi dextrorſum quis ſternuiſſet, ut in VII. *Iliados annotat Euſtathius. itaque & Odyſſeæ* XIIII. *Penelope e ſternutatione Telemachi, gaudio perfunditur, quem in locum idem interpres ſatis multa ad hanc rem pertinentia congerit: & apud eum, qué ſupra nominaui, Thocritum in Helenes epithalamio iſta ponuntur:*

Ολβιε γάμβρ᾽ ἀγαθός τις ἐπέπταρεν ἐρχομένῳ τοι

Ἐς σπάρταν. *sed & illud Propertij non alienum est,*

Num tibi nascenti, primis, mea uita, diebus,
Aridus argutum sternuit omen Amor?

quem in locum plura dicemus, cum eum poetam interpretabimur. Ab auspicio bono profecti,] *ductis a tam bono auspicio amoris sui principijs.* Mutuis animis amant, amantur.] *Summa in amore felicitas, inuicem æque amari. eum amorem Plautus cultu optimum uocat.*

Is amabat meretricem natam Athenis Atticis,
Et ila illum contra: qui est amor cultu optimus.

hoc etiam est, quod de se & puero suo Theocritus apud posteros prædicari optat, fuisse uidelicet duos homines, qui se, æqua ueluti lance, mutuo amauerint; fuisseq. tunc homines plane aureos, cum, qui amaretur, uicissim amaret.

Ἀλλήλους δ' ἐφίλησαν ἴσῳ ζυγῷ. ἦ ῥα τότ' ἦσαν
Χρύσειοι πάλαι ἄνδρες, ὅκ' ἀντεφίλησ' ὁ φιληθείς.

Huc pertinet & illud Bionis,

- καλὸν δέ τ' ἐρασαμένῳ συνερᾶσθαι.

AD SEIPSVM DE ADVENTV VERIS.

IAM *uer egelidos refert tepores,*
Iam cæli furor, æquinoctialis
Iocundis zephyri silescit auris.
Linquantur Phrygij Catulle campi,
Niceæq. ager uber æstuosæ:
Ad claras Asiæ uolumus urbes.
Iam mens prætrepidans autem uagari:

Iam læti studio pedes uigescunt.
O dulces comitum ualete cœtus;
Longe quos simul a domo profectos,
Diuersos uariæ uiæ reportant.

Iam uer.] *carmé hoc in Bithynia factum esse opinor; cum illuc Memmium prætorem secutus esset.* Egelidos tepores,] *moderatos illos calores, quorum fotu omnia uegetantur. Egelidum est tepidum, ut in illo optimo, sed in multis libris deprauato, Ouidiq́ uersu,*

Et gelidum Borean, egelidumq. Notum.

Cæli furor,] *horrificus ille stridor uentorum tumultuantium.* Aequinoctialis Zephyri] *sub uernum æquinoctium flantis.* Nicææ.] *urbs est Bithyniæ, quæ olim ab insigni agri ubertate Olbia dicebatur. qui eam Prusiada uocant, errant uidelicet de male intellectis, deprauatisq. Plinij uerbis.* Ad claras Asiæ uolemus urbes.] *Troiam, inter ceteras; quò ad inferias fratri soluendas profectus est.*

AD PORCIVM, ET SOCRATIONEM.

PORCI, *& Socration, duæ sinistræ*
Pisonis scabies, famesq. mundi,
Vos Veranniolo meo, & Fabullo
Verpus præposuit Priapus ille.
Vos conuiuia lauta sumptuose
De die facitis, mei sodales
Quærunt in triuio uocationes.

Porci,

orci, & Socration.] *indignatur, Porcio, & Socrationi Verannium, & Fabullum a Pisone post haberi. Socrationis nomen Græcum est, non Romanum. forsitan liberti alicuius nomen fuerit.* Pisonis scabies,] *qui Pisoni prurientem illum libidinis ardorem excitatis.* Famesq. mundi,] *in aliis, famesq. Memmi.* Priapus,] *libidinosus, qualis Priapus a poetis fingitur.* Lauta.] *Lautitia, ait festus, epularum magnificentia* *
alii a lauatione dictum putant: quia apud antiquos hæ elegantiæ, quæ nunc sunt, non erant, & raro aliquis lauabatur. Cogitandum autem, num in illis Festi uerbis tale aliquid desit, a Græco λαύζω: ut prius Græcam, postea Latinam euis uerbi originem tradat. qui manuscriptos libros habent, de hac mea coniectura iudicabunt. Quoniam autem uerba quædam Phauorini leguntur apud Gellium, quibus mirifice aperitur, quod lautum conuiuium ueteres dixerint, ea quoque ipsa adscribam. Præfecti popinæ, atque luxuriæ negant cenam lautam esse, nisi, cũ libentissime edis, tum auferatur, & alia esca melior, atque amplior succenturietur. is nunc flos cenæ habetur inter istos, quibus sumptus & fastidiũ pro facetiis procedit; qui negant ullam auem, præter ficedulam, totam comesse oportere: ceterarum auium, atque altilium nisi tantum apponatur, ut a cluniculis inferiori parte saturi fiant; conuiuium putant inopia sordere: superiorem partem auium atque altilium qui edint, eos palatum non habere: si

pro

pro portione crescit luxuria. debere & epulas crescere. Videte, quid relinquitur, nisi ut delibari sibi cenas iubeant, ne edendo defatigentur: quando stratus auro, argento, purpura, amplior aliquot hominibus, quàm dijs immortalibus adornatur. De die.] de nocte, quàm de die, indulgere Genio, tolerabilius habebatur. diem enim agendis rebus, noctem curandis corporibus, hilarandoq́. animo impendi uolebant. itaque Catonem quoque ipsum largius se ac prolixius de nocte inuitare solitum accepimus. quo nomine cum a quodam reprehenderetur; Cicero, qui tum forte aderat, debueras, inquit, illud adijcere, eum totos dies aleam ludere: cum illud uidelicet ex contrario indicaret, homini, qui totos dies susceptis pro republica curis laboribusq́. traduceret, noctem liberam concedi oportere. Quærunt in triuio uocationes,] stant in triuijs exspectantes, dum se aliquis ad cenam uocet. Vocare antiqui sæpe sine ulla adiectione dicebant, cum, ad cenam, subintelligerent. Catullus ipse supra,

Qui tunc uocat me, cum malum legit librum.

Parasitus quidam apud Plautum Sticho,

Negare nulli soleo, si quis me uocat.

quo loco male quidam libri habent, esum uocat, contra ueterum librorum fidem, & rationem metri. Vocatores quoque nominabant seruos, quorum opera in uocandis conuiuis uterentur. Quod in quibusdam libris, uorationes, legitur, operarum uitio factum est, non quòd quisquam locum ita immutandum putarit.

AD IVVENTIVM.

MELLITOS oculos tuos, Iuuenti,
Si quis me ſinat uſque baſiare;
Vſque ad millia baſiem trecenta:
Nec unquam ſaturum inde cor futurum eſt,
Non ſi denſior aridis ariſtis
Sit noſtræ ſeges oſculationis.

Mellitos.] *neminem fore arbitror, qui non potius horum uerſuum ſuauitatem admiretur, quàm cuiuſquam in eis explicandis induſtriam requirat.*

AD M. TVLLIVM.

DISERTISSIME Romuli nepotum,
Quot ſunt, quotq. fuere, Marce Tulli,
Quotq. poſt alijs erunt in annis,
Gratias tibi maximas Catullus
Agit, peſſimus omnium poeta,
Tanto peſſimus omnium poeta,
Quanto tu optimus omnium patronus.

Diſertiſsimè.] *agit gratias M. Tullio; quod ob beneficium ab eo acceptum, diuinare non poſſumus. nã, qui ad fundum Tiburtem hoc loco confugiunt, nihil aliud, quàm inſcitiam patefaciunt ſuam.*

AD LICINIVM.

HESTERNO, Licini, die otioſi,
Multum luſimus in meis tabellis,
Vt conuenerat eſſe: delicatos

Scribens uersiculos uterque nostrum,
Ludebat numero modo hoc, modo illoc,
Reddens mutua per iocum, atque uinum.
Atque illinc abij tuo lepore
Incensus Licini, facetijsque,
Vt nec me miserum cibus iuuaret,
Nec somnus tegeret quiete ocellos;
Sed toto indomitus furore lecto
Versarer, cupiens uidere lucem,
Vt tecum loquerer, simulq. ut essem.
At defessa labore membra postquam
Semimortua lectulo iacebant,
Hoc iocunde tibi poema feci,
Ex quo perspiceres meum dolorem.
Nunc audax caue sis, precesq. nostras,
Oramus, caue despuas ocelle,
Ne pœnas Nemesis reposcat a te.
Est uehemens dea, lædere hanc caueto.

Hesterno.] *epigramma hoc est ad Caluum, de quo supra egimus.* Vt conuenerat esse.] *ubi uterque nostrum ad cenam condixerat. Esse enim hoc loco expono, cibum capere.* Nec somnus tegeret quiete ocellos.] *hac locutione infra quoque usus est, Piger ijs, labante langore, oculos sopor operit.* Semimortua,] *propter illam mentis agitationem, dormiendiq. difficultatem.* Poema.] *Varro Parmenone, Poema est* λέξις ἔυρυθμος, *id est, uerba plura modice in quandam conte-cta formam. itaque etiam distichon, epigrammation,* uo-

uocant poema. poesis est perpetuum argumentum e rhythmis, ut Ilias Homeri, & annales Ennij. poetice est ars earum rerum. Despuas,] contemnas. Ocelle,] ità saepe uocabant eos, quibus blandiebantur. exempla apud Plautum satis crebra sunt. Nemesis.] haec enim dea fastum & arrogantiam punire credebatur.

AD LESBIAM.

LLE mi par esse deo uidetur,
Ille, si fas est, superare diuos,
Qui sedens aduersus identidem te
Spectat, & audit
Dulce ridentem, misero quod omneis
Eripit sensus mihi. nam, simul te
Lesbia aspexi, nihil est super mi
*
Lingua sed torpet, tenuis sub artus
Flamma demanat, sonitu suopte
Tinniunt aures, gemina teguntur
Lumina nocte.
Otium Catulle tibi molestum est:
Otio exsultas, nimiumq. gestis.
Otium & reges prius, & beatas
Perdidit urbes.

Ille mi par esse.] beatum esse ait, quicunque Lesbiae aspectu, & alloquio frui possit. post castigat se ipsum, affirmans, tales cogitationes non nisi ex otio nasci: additq. grauem sententiam; otium multis

regibus, multisq. urbibus exitij cauſſam fuiſſe. Secundæ ſtrophes ultimus uerſus deſideratur. is autem qui uulgo legitur, Quod loquar amens, *non Catulli eſt, ſed Parthenij: ideoq. eũ ſuſtulimus. hoc enim perpetuo tenere decreuimus, ut ne quid alienum ueterum ſcriptis ſcientes admiſceamus. alioqui enim reijciendus ille uerſiculus non erat; cum ad ſententiam mirifice quadret. Libet autem hoc potiſſimum loco ſingularem gratiam inire ab ijs omnibus, qui antiquitatis ſtudio, & delicatorum uerſuum ſuauitate capiuntur. Etenim, cum Dionyſii Longini libellum* περὶ ὕψους, *qui nondum a quoquam editus eſt, hortante eodem, qui me ad hæc ſcribenda impulit, ſingularis doctrinæ, eximiæq. uirtutis uiro, Paullo Manutio, Latine interpretari cœpiſſem, ut eodem tempore optimus liber & Græcus, & mea opera Latinus factus ederetur; cum alia in eo ſane plurima deprehendi digna, propter quæ liber ipſe communi omnium elegantium hominum deſiderio expetatur; tum oden ſuauiſſimam poetriæ Sapphus, quam ijs, qui proxime anteceſſerunt, uerſibus maxima ex parte Catullus expreſſit. quis autem eſt, dumtaxat eorum, qui aliquem litterarum, atque humanitatis ſenſum habent, qui non ſummam uoluptatem capiat, mulieris in hoc genere longe poſt homines natos præſtantiſſimæ, & poetæ Latinorum omnium molliſſimi uerſibus inuicem comparandis? eam autem oden, cum locis aliquot deprauata eſſet, uerſusq. ipſi permiſti, confuſiq. inuicem eſ-*

ſent

sent, iam ante, quàm liber in meas manus ueniret, emendauerat, distinxeratq́. homo & Latinarum & Græcarum litterarum cognitione excellens, Franciscus Portus; qui idem cum in aliis optimis utriusque linguæ scriptoribus, tum in Aeschylo multa felicissime emendauit, quæ adhuc in omnibus impressis libris deprauata circumferuntur. eum igitur merita laude fraudare nolui. Sed iam neminem esse arbitror, qui non decimam illam Musam audire gestiat.

Φαίνεταί μοι κεῖνος ἴσος θεοῖσιν
ἔμμεν' ἀνὴρ, ὅς τις ἐναντίον τοι
ἰζάνει, καὶ πλασίον ἀδὺ φωνού-
σας ὑπακούει,
καὶ γελώσας ἱμερόεν, τό, ποι τὰν
καρδίαν ἐν στήθεσιν ἐπτόασεν.
ὡς ἴδον σε, βρόγχον ἐμοὶ γὰρ αὔδας
οὐδὲν ἔτ' ἥκει.
ἀλλὰ καμμὲν γλῶσσ' ἔαγ', ἂν δὲ λεπτὸν
αὐτίκα χρῶ πῦρ ὑποδεδρόμακεν.
ὀμμάτεσσιν δ' οὐδὲν ὄρημι: βομβεῦ-
σιν δ' ἄκοαί μοι:
καδδ' ἱδρὼς ψυχρὸς χέεται: τρόμος δὲ
πᾶσαν ἄιρει: χλωροτέρη δὲ ποίας
ἐμμὶ: τεθνᾶναι δ' ὀλίγου δέοισα
φαίνομαι ἄπνους.

AD SEIPSVM DE STRVMA, ET VATINIO.

QVID *est Catulle, quod moraris emori?*
Sella in curuli Struma Nonius sedet:
Per consulatum peierat Vatinius.
Quid est Catulle, quod moraris emori?

Quid est Catulle?] *secum indignatur, homines indignissimos, Nonium cognomento Strumam, & Vatinium, illum quidem ad ædilitatem, præturamue (non enim memini quidquam hac de re certi proditum esse) illum etiam ad consulatum peruenisse: idq́. ita iniquo animo fert, ut nihil sibi caussæ esse dicat, cur non a uita potius recedat, quàm ut ista spectacula uideat.* Per consulatum.] *solebant enim per ea iurare, quæ carissima haberent.* Peierat.] *per consulatum iurare intolerabilis arrogantiæ esset: at in peierando etiam aliud flagitiũ est. Fuit autem P. Vatinius consul una cum Q. Fusio Caleno: ualdeq́. errant hoc loco omnes interpretes, qui, quæ de Caninij consulatu dicta sunt, ea ad Vatinium referunt. sed erroris sui ducem atque auctorem habent Macrobium, qui, in percensendis Ciceronis iocis, Vatinium ubique pro Caninio nominat: si tamen impressi libri uacant mendo.*

DE QVODAM, ET CALVO.

RISI *nescio quem modo in corona,*
Qui, cum mirifice Vatiniana

Meus crimina Caluus explicasset,
Admirans ait hæc, manusq. tollens,
Dij magni salicippium disertum.

Risi nescio quem.] *Caluus exiguæ staturæ fuit, sed acer & uehemens in dicendo. is in controuersia quadam, ne propter corporis paruitatem minus conspicuus esset, imponi se supra cippum iusserat; ut est apud Senecam. Ait igitur Catullus ualde risisse se, quòd, cum Caluus mira orationis uehementia in Vatinium dixisset, quidam e corona, admiratus in tantulo corpusculo tantam eloquentiæ uim latere, sublatis manibus, Di magni, dixerit, salicippium disertum; respiciens uidelicet ad id, quod paullo ante narrauimus. Ridendi autem occasionem cepit poeta ex eleganti nouitate uocis, quam ille, quisquis fuit, a saliendo in cippium, urbane admodum, uenusteq. confinxerat. Cum autem alij monstra quædam uocabulorum in hunc locum inuexissent, eaq. barbare, & insulse interpretati essent; primus Paulus Manutius animaduertit, & hic, & apud Senecam, salicippium, eo quo diximus sensu, legi oportere.* In corona.] *ita uocabant multitudinem, quæ in forum confluebat. Cicero, Non enim corona consessus uester cinctus est, ut solebat.* Vatiniana crimina.] *ex oratione Calui in Vatinium, citat hæc uerba Seneca libro* XVI. *epistolarum. Factum esse ambitum scitis: & hoc uos scire, omnes sciunt.* Manusq. tollens.] *gestus admirantium. Cicero ad Cæsarem, Sustulimus ma-*

I 4 nus

nus & ego, & Balbus. tanta fuit oportunitas, ut illud nescio quid non fortuitum, sed diuinum uideretur. & in Academicis, Hortensius autem uehementer admirans: quod quidem perpetuo, Lucullo loquente, fecerat, ut etiam manus sæpe tolleret.

*

* *Othonis caput oppido est pusillum.*
* *Heri rustice semilauta crura*
* *Subtile, & leue peditum Libonis*
* *Sed non omnia displicere uellem*
* *Tibi, & Suffetio seni recocto.*
* *Irascere iterum meis iambis*
* *Immerentibus unice imperator.*

Othonis caput.] *hos quidem uersus, nisi sibylla, ut ille ait apud Plautum Pseudolus, legerit, Interpretari alium posse reor neminem. omnino constat, fragmenta esse diuersorum epigrámatum, sed ita lacera, ut non sperem unquam intellectum iri. uetat autem Hippocrates, desperatis adhibere medicinam.*

AD CAMERIVM.

ORAMVS, *si forte non molestum est,*
Demonstres ubi sint tuæ latebræ.
Te quæsiuimus in minore campo,
Te in circo, te in omnibus tabernis,
Te in templo supero Ioui sacrato,
In Magni simul ambulatione.
Femellas omnes amice prendi,

Quas

Quas uultu uidi tamen ſerenas.
Has te ſic tantum ipſe flagitabam,
Camerium mihi peſſimæ puellæ.
Quædam, inquit, nitidum ſinum reducens,
En hic in roſeis latet papillis.
Non cuſtos ſi fingar ille Cretum,
Non ſi Ladas, pennipes ue Perſeus,
Non ſi Pegaſeo ferar uolatu,
Non Rheſi niueis, citisq. bigis.
Adde huc plumipedas, uolatilesque,
Ventorumq. ſimul require curſum,
Quos iunctos Cameri mihi dicaris,
Defeſſus tamen omnibus medullis,
Et multis langoribus pereſus
Eſſem, te mihi amice quæritando.
Sed, te quærere iam Herculis labos eſt.
Tanto ten' faſtu negas amice?
Dic nobis ubi ſis futurus, ede
Audacter, comiti licenter ede:
Num te lacteolæ tenent puellæ?
Si linguam clauſo tenes in ore;
Fructus proijcies amoris omnes.
Verboſa gaudet Venus loquela.
Vel, ſi uis, licet obſeres palatum,
Dum ueſtri ſim ego particeps amoris.

Oramus.] *exponit, quantopere ſe, quærendo Camerio, defatigauerit; rogatq. eum, tum ut, ubi ſit futurus, indicet, tum ut amores detegat ſuos. In magna autem parte horum uerſuum ſpondæus ſecun* do

do loco ponitur: quod cum quibusdam uideretur absurdum, discessum est a ueterum librorum fide, uarieq. mutata quamplurima. ego ueterem scripturá, quantum in me fuit, reposui. In minore campo,] *qui ad campum Martium fuisse dicitur.* In circo.] *circum maximum intelligo.* Te in] *littera e non eliditur.* Omnibus tabernis,] *quæ in foro dispositæ erant.* In templo.] *Capitolium dicit.* In Magni simul ambulatione,] *in portcu Pompeiana.* Femellas.] *iocose. Sciebam te magnum esse assectatorem feminarum, in quibus aliqua esset formæ elegantia. itaque ex eiusmodi omnibus de te percontabar.* Sic tantum,] *nulla longiore utens oratione, quoniam uidelicet te uidere properabam.* Camerium mihi.] *indicate, subintelligendum.* Quædam,] *illudens mihi, simulq. occasionem quærens, qua mihi pectoris sui candorem & pulchritudinem ostenderet.*
Non custos, fingar ille Cretum,] *non si Dædalus fiam. custodem autem Cretum uocat, quòd ei Minos proficiscens aduersus Athenienses, regni custodiam commiserit. ita enim a quibusdam, sed non ualde idoneis auctoribus, traditum est. an potius Talum dicit? hunc enim tantæ celeritatis fuisse aiunt, ut totam Cretam uno die pedibus obiret. quod tamen equidem nusquam adhuc reperire potui, nisi apud eos, qui ita hunc Catulli locum interpretantur. ego, quæ de Talo apud scriptores ἀξιολόγους comperi, afferam: deinde suum cuique iudicium*

dicium

dicium relinquam. Hunc igitur toto corpore æreum fuisse accepimus, præter tuberculum quoddam in imo calcaneo, tenui membranula tectum; qua dirupta, mors ei fataliter constituta esset. hunc Iuppiter raptæ Europæ, & in Cretam abductæ dono dedit, qui insulæ custos foret, terq. totam insulā obiret: die, an anno, nihil diserte ab Apollonio expressum est, quo loco narrat, quem in modum hic Argonautas, a Colchica expeditione redeuntes, ne in Cretam, ut uolebant, appellerent, prohibuerit. eius e libro quarto hæc sunt.

Τοὺς δὲ Τάλως χάλκειος, ἀπὸ στιβαροῦ σκοπέλοιο
Ρ῾ηγνύμενος πέτρας, εἶργε χθονὶ πείσματ᾽ ἀνάψαι,
Δικταίην ὅρμοιο κατερχομένους ἐπ᾽ ἰωγήν.
Τὸν μὲν χαλκείης μελιηγενέων ἀνθρώπων
Ρ῾ίζης λοιπὸν ἐόντα, μετ᾽ ἀνδράσιν ἡμιθέοισιν
Εὐρώπῃ Κρονίδης νήσου πόρεν ἔμμεναι οὖρον,
Τρὶς περὶ χαλκείοις Κρήτην ποσὶ δινεύοντα. id est,
Aereus hosce Talus lapides e monte reuulsos
Proijciens, uetuit terræ religare rudentes,
Ostia cum cursu peterent Dictæa citato.
Iuppiter hunc, reliquū ex hominū arboribus natorū
Aerea progenie, cum semideum comitatu,
Custodem Europæ dederat, qui littora Cretæ
Ter, quàm longa forent, pedibus lustraret ahenis.

ijs autem, qui consequuntur, uersibus, qua illum arte Medea interfecerit, exponitur. In Orphei quoque Argonauticis hæc de eo leguntur.

Ο῞σσα τ᾽ ἄρ᾽ ἐν Κρήτῃ πάθον ἄλγεα τετληῶτες,

Κάλκειον τριγίγαντα δοκεύμενοι, ὄφρ' ἱκόμεσθα,
Ὅς ῥά οἱ οὐκ εἴα λιμένων ἔντοσθεν ἱκέσθαι.
Quid memorem, ad Cretam quot dura & acerba tulerunt,
E ſolido uaſtum ſpectantes ære gigantem,
Illos qui optato uetuit ſuccedere portu?

meminit eius & Lucianus in φιλοψεύδει, *his uerbis.* Ὅρα τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, μὴ οὐχὶ Πέλιχος ὁ ἀνδριὰς, ἀλλὰ Τάλως ὁ Κρὴς ὁ τοῦ Μίνωος ᾖ. καὶ γὰρ ἐκεῖνος χαλκοῦς τις ἦν, τῆς Κρήτης περίπολος. *Euſtathius in uiceſimum Odyſſeæ narrat, eum mira quadam ratione ſolitum enecare hoſpites, qui in Cretam appuliſſent. deſiliebat enim in ignem: (poterat autem id impune facere, cum æneus eſſet) ibiq. ita ſe concalefaciebat, ut canderet. comprehenſos igitur hoſpites, & pectori ſuo admotos, ridens ipſe, exurebat. etſi Euſtathius, non hunc, ſed alium quendam, quem Vulcanus fabricatus eſſet, Europæ cuſtodem datum, innuere uidetur. Plato in Minoe narrat, duos affuiſſe Minoi, quibus ipſe ad legum cuſtodiam uteretur, Rhadamanthum, & Talum; quorum illi res urbanas, huic ceteram Cretam curæ fuiſſe. Talum itaque ſolitum ter quotannis obire omnes Cretenſis agri pagos, ferentem ſecum leges in æs inciſas: unde datam fabulæ occaſionem, ut æneus diceretur. Fuerunt & alij hoc nomine: ſed nihil ad eum, in quo nunc uerſamur, locum.* Non ſi Ladas.] *Solinus, Primam palmam uelocitatis Ladas quidam adeptus eſt, qui ita ſupra cauum puluerem curſitauit,*

ut, arenis pendétibus, nulla indicia relinqueret uesti giorum. Pausanias Corinthiacis, τοῦ ναοῦ δέ ἐστιν ἐντὸς λάδας, ποδῶν ὠκύτητι ὑπερβαλόμενος τοὺς ἐφ' αὐτοῦ. *loquitur autẽ de tẽplo Apollinis Lycij. Idẽ Laconicis,* προελθόντι δὲ αὐτόθεν σταδίους εἴκοσι, τοῦ εὐρώτα τὸ ῥεῦμα ἐγγυτάτω τῆς ὁδοῦ γίνεται, καὶ λάδα μνῆμά ἐστιν ὠκύτητι ὑπερβαλομένου ποδῶν τοὺς ἐφ' αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ ὀλυμπιάσιν ἐστεφανοῦτο δολιχῷ κρατῶν. δοκεῖ δέ μοι, κάμνων αὐτίκα μετὰ τὴν νίκην ἐκομίζετο, καὶ συμβάσης ἐνταῦθά οἱ τελευτῆς, ὁ τάφος ἐστὶν ὑπὲρ τὴν λεωφόρον. *meminit & in Arcadicis. sed & Martialis,*

Habeas, licebit, alterum pedem Ladæ;
Inepte, frustra crure ligneo curres.

nominat eum & Cornificius libro quarto ad Herennium. Perseus.] *de hoc multa Ouidius, multa Hyginus; longe plurima autem interpres Apollonij in quartum Argonauticorum. Multa etiam Pausanias in Corinthiacis.* Non si Pegaseo.] *Pegasi fabula notior est, quàm ut hoc loco explicari debeat.* Non Rhesi.] *fabula est apud Homerum Iliados* κ. Niueis, citisque.] *Homerus,*

λευκότεροι χιόνος, θείειν δ' ἀνέμοισιν ὁμοῖοι.

Virgilius utrunque complexus est, cum equos illos ardentes uocauit. Bigis.] *equos ipsos ad currum iunctos significat. Deficit autem hoc loco oratio, si animaduertas: est enim sensus: Si hæc omnia uera essent, non tamen tantum itineris sine lassitudine obire possem. Talia exempla satis multa in antiquis scriptoribus reperiri queunt.* Plumipedas, uolatilesque.]

tilesq́ue.] *admonent, & recte, omnes Catulliani interpretes, uerſum hunc non de auibus ſolum, ſed etiam de Zethe, & Calai, Boreæ filijs, intelligendum eſſe. fabulam narrant Apollonius libro ſecundo, & Valerius Flaccus libro quarto Argonauticon. meminit & Pindarus Pythijs.* Quos iunctos,]*quorum omnium coniunctam celeritatem.* Mihi dicaris,] *mihi dederis. Virgilius,*

- propriamq́. dicabo.

et in tribus uerbis prætoris, Do, dico, addico: eſt enim a dicando, non a dicendo: quod noſtri iuriſconſulti parum intelligere uidentur. Quæritando.] *antiquum uerbum. Plautus Menæchmis,*

Hodie in Epidamnum uenit cum ſeruo ſuo,
Hunc queritatum geminum germanum ſuum.

Si linguam.] *ſi amores tuos mihi cælare perges, priuabis te gaudiorum tuorum longe maximo fructu. creſcunt enim gaudia, quæ cum amicis communicantur. Tibullus tamen,*

Qui ſapit, inquit, in tacito gaudeat ille ſinu.

Verboſa gaudet.] *contra Tibullus,*

- cælari uult ſua furta Venus. Vel ſi uis.] *ſi uis, inquit, per me licet, alios omnes cælatos habeas, dum unus ego ſim tuarum uoluptatũ conſcius.*

AD CATONEM.

O REM *ridiculam Cato, & iocoſam,*
Dignamq́. auribus, & tuo cachinno.
Ride, quidquid amas Cato Catullum.

Res

Res est ridicula & nimis iocosa.
Deprendi modo pupulum puellæ
Trusantem: hunc ego, si placet Dionæ,
Pro telo rigida mea cecidi.

rem ridiculam.] *ad quem e Catonibus scriptum hoc carmen fuerit, sciri posse non puto. neque uero magni interest. hoc modo teneatur, ad eum, qui se Vticæ interfecit, non pertinere. neque enim, ut cetera omittam, suspicio hæc in illius seueritatem cadit.* Trusantem,] *siculam suam in puellæ uaginam intrudere molientem.* Dionæ,] *Veneri, aut Veneris matri.* Pro telo.] *simile quiddã narrat Appuleius libro* IX. *de pistore, qui puerũ formosum cum uxore deprehenderat.*

IN MAMVRRAM, ET CAESAREM.

PVLCHRE *conuenit improbis cinædis*
Mamurræ pathicoque, Cæsarique.
Nec mirum: maculæ pares utrisque,
Vrbana altera, & illa Formiana,
Impressæ resident, nec eluentur.
Morbosi pariter, gemelli utrique,
Vno in ludulo erudituli ambo.
Non hic, quàm ille, magis uorax adulter,
Riuales, socij & puellularum.
Pulchre conuenit improbis cinædis.

Pulchre conuenit.] *Cæsaris & Mamurræ amicitiam exagitat, affirmans eam non aliunde, quàm ex uitiorum similitudine, conglutinatam.* Vrbana

alte-

altera,& illa Formiana.] *fortasse, quòd Cæsar in urbe, Mamurra Formijs ætatis suæ teneritudinem alienæ libidini prostituerit.*

AD COELIVM DE LESBIA.

COELI *Lesbia nostra, Lesbia illa,*
Illa Lesbia, quam Catullus unam
Plus, quàm se, atque suos amauit omnes,
Nunc in quadriuijs, & angiportis,
Glubit magnanimos Remi nepotes.

Cœli.] *memoriæ proditum ab Appuleio est, puellam in amoribus ac delicijs huic poetæ fuit, quamq. ipse Lesbiam nominauerit, Clodiam illam, P. Clodij sororem, fuisse; cuius a fratre primum delibata pudicitia, uniuersæ postea iuuentutis Romanæ libidini exposita prostitit. Eius igitur consuetudine cum M. Cœlius diu, multumq. usus fuerit; assentior eruditissimo homini, Victorio, qui carmen hoc ad M. Cœlium refert.* Glubit.] *ad Veneream turpitudinem potius, quàm ad fortunarum spoliationem, referri puto.* Magnanimos] *ex contrario intelligendum.*

DE RVFA.

BONONIENSIS *Rufa Rufulum fellat*
Vxor Meneni, sæpe quam in sepulcretis
Vidistis, ipso carpere e rogo cenam,
Cum deuolutum ex igne prosequens panem,
A semiraso tunderetur ustore.

Bononiensis Rufa.] *Rufam quandam, ut mendicam,*

cam, & ut fellatricem, notat. Ipso carpere e rogo cenam.] *epulas in rogum conijcere solebant: locumque, in quo illæ comburerentur, culinam uocabant. auctor Festus. Extremæ autem mendicitatis signum est, quod hic affert poeta. et tale est illud Terentij,*

E flamma te cibum petere posse arbitror. Semiraso,] *ex igne.*

*

VM *te leæna montibus Libyssinis,*
Aut Scylla latrans infima inguinum parte,
Tam mente dura procreauit, ac tetra,
Vt supplicis uocem in nouissimo casu
Contemptam haberes? ah nimis fero corde.

um te leæna.] *ad quem scribatur hoc carmen, sciri non potest. sed &, fragmentum potius esse, quàm epigramma integrum, existimo.*

IN NVPTIAS IVLIAE, ET MANLII.

OLLIS *o Heliconij*
Cultor, Vraniæ genus,
Qui rapis teneram ad uirum
Virginem, o Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
ige tempora floribus
Suaue olentis amaraci.
Flammeum cape. lætus huc
Huc ueni, niueo gerens

Luteum pede soccum:
Excitusq. hilari die,
Nuptialia concinens
Voce carmina tinnula,
Pelle humum pedibus, manu
Spineam quate tædam.
Nanque Iulia Manlio,
Qualis Idalium colens
Venit ad Phrygium Venus
Iudicem, bona cum bona
Nubit alite uirgo.
Floridis uelut enitens
Myrtus Asia ramulis,
Quos Hamadryades deæ
Ludicrum sibi roscido
Nutriunt humore.
Quare age huc aditum ferens
Perge linquere Thespiæ
Rupis Aonios specus,
Nympha quos super irrigat
Frigerans Aganippe;
Ac domum dominam uoca
Coniugis cupidam noui,
Mentem amore reuinciens,
Vt tenax edera hac, & hac
Arborem implicat errans.
Vos item simul integræ
Virgines, quibus aduenit
Par dies, agite, in modum

Dici-

Dicite, o Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe:
t lubentius auditus,
Se citarier ad ſuum
Munus, huc aditum ferat,
Dux bonæ Veneris, boni
Coniugator amoris.
uis deus magis optimis
Expetendus amantibus?
Quem colant homines magis
Cælitum? o Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
e ſuis tremulus parens
Inuocat: tibi uirgines
Zonula ſoluunt ſinus:
Te timent: cupida nouos
Captat aure maritus.
u fero iuueni in manus
Floridam ipſe puellulam
Matris e gremio ſuæ
Dedis, o Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Nil poteſt ſine te Venus,
Fama quod bona comprobet,
Commodi capere; at poteſt
Te uolente. quis huic deo
Compararier auſit?
Nulla quit ſine te domus
Liberos dare, nec parens

Stirpe dicier; at potest
Te uolente. quis huic deo
Compararier ausit?
Quæ tuis careat sacris,
Non queat dare præsides
Terra finibus; at queat
Te uolente. quis huic deo
Compararier ausit?
Claustra pandite ianuæ.
Virgo adest. uiden' ut faces
Splendidas quatiunt comas?
Sed moraris. abit dies.
Prodeas noua nupta.
Tardat ingenuus pudor,
Quom tamen magis audiens
Flet, quòd ire necesse sit.
Sed moraris. abit dies.
Prodeas noua nupta.
Flere desine: non tibi
* Herculea periculum est,
Ne qua femina pulchrior
Clarum ab Oceano diem
Viderit uenientem.
Talis in uario solet
Diuitis domini hortulo
Stare flos hyacinthinus.
Sed moraris. abit dies.
Prodeas noua nupta.
Prodeas noua nupta, si

Iam uidetur, & audias
Noſtra uerba. uiden'? faces
Aureas quatiunt comas.
Prodeas noua nupta.
Non tuus leuis in mala
Deditus uir adultera,
Probra turpia perſequens,
A tuis teneris uolet
Secubare papillis:
Lenta quin uelut aſſitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum
Complexum. ſed abit dies.
Prodeas noua nupta.
O cubile, quot omina
Candido pede lectulis,
Quæ tibi ueniunt bona.
Gaudeas. ſed abit dies.
Prodeas noua nupta.
Quæ tuo ueniunt hero,
Quanta gaudia, quæ uaga
Nocte, quæ medio die
Gaudeas. ſed abit dies.
Prodeas noua nupta.
Tollite o pueri faces:
Flammeum uideor uidere.
Ite, concinite in modum,
O Hymen Hymenæe Hymen
Hymen o Hymenæe.

Neu diu taceat procax
Fescennina locutio:
Neu nuces pueris neget
Desertum domini audiens
Concubinus amorem.
Da nuces pueris iners
Concubine: satis diu
Lusisti nucibus: lubet
Iam seruire Thalassio.
Concubine nuces da.
Sordebant tibi uillicæ
Concubine hodie, atque heri.
Nunc tuum cinerarius
Tondet os. miser ah miser
Concubine nuces da.
Diceris male te a tuis
Vnguentate glabris marite
Abstinere: sed abstine.
O Hymen Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Scimus, hæc tibi, quæ licent
Sota cognita: sed marito
Ista non eadem licent.
O Hymen Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Nupta tu quoque, quæ tuus
Vir petet, caue ne neges,
Ne petitum aliunde eat.
O Hymen Hymenæe Hymen,

Hymen o Hymenæe.
In tibi domus & potens,
Et beata uiri tui,
Quæ tibi, sine, seruiat.
O Hymen Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Vsque dum tremulum mouens
Cana tempus anilitas
Omnia omnibus annuit.
O Hymen Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Transfer omine cum bono
Limen aureolos pedes,
Rasilemq. subi forem.
O Hymen Hymenææ Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Aspice, unus ut accubans
Vir tuus Tyrio in thoro,
Totus immineat tibi.
O Hymen Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Ille non minus, atque tu,
Pectore uritur intimo,
Flamma sed penita magis.
Hymen o Hymenæe Hymen,
O Hymen Hymenæe.
Mitte brachiolum teres
Prætextate puellulæ;
Iam cubile adeat uiri.

O Hymen Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Vos unis senibus bonæ
Cognitæ bene feminæ
Collocate puellam.
O Hymen Hymenææ Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Iam licet uenias marite:
Vxor in thalamo est tibi
Ore floridulo nitens,
Alba parthenice uelut,
Luteum ue papauer.
Non diu remoratus es.
Iam uenis. bona te Venus
Iuuerit, quoniam palam
Quod cupis, capis, & bonum
Non abscondis amorem.
At marita tuum tamen
Celites, nihilo minus
Pulchra res: neque te Venus
Negligit. sed abit dies.
Perge, ne remorare.
Ille puluis Erythrei,
Siderumq. micantium
Subducat numerum prius,
Qui uestri numerare uult
Multa millia lusus.
Ludite, ut lubet, & breui
Liberos date. non decet

Tam uetus sine liberis
Nomen esse, sed indidem
Semper ingenerari.
Torquatus, uolo, paruulus
Matris e gremio suæ
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem,
Sed micante labello.
Sit suo similis patri
Manlio, & facile insciis
Noscitetur ab omnibus,
Et pudicitiam suæ
Matris indicet ore.
Talis illius a bona
Matre laus genus approbat,
Qualis unica ab optima
Matre Telemacho manet
Fama Penelopæo.
Claudite ostia uirgines.
Lusimus satis. at boni
Coniuges bene uiuite, &
Munere assiduo ualentem
Exercete iuuentam.

Collis o Heliconii.] *Manlij, puto, eius, ad quem infra elegiam scribit, & Iuliæ nuptias ode elegantissima celebrat, eisq. a dijs immortalibus fausta omnia precatur. Est autem hoc carmen quidem nuptiale, neque tamen proprie epithalamium. nam epithalamia canebantur a uirginibus, cum iam noua nupta*

nupta in lecto uiri collocata esset; ut, eo primum illud prœlium committente, effringenteq. illud uirginei pudoris ueluti uallum, clamor, qui non nunquã a uirginibus in eo conflictu edi solet, exaudiri non posset. in quem usum etiam nuces pueris spargi solebant; quibus illi colligendis intenti, tumultu & strepitu omnia implerent. At hoc uersu & puellæ ipsæ admonentur, ut canant; & tota nuptialis pompa describitur, ut, quemadmodum ante dixi, epithalamium esse uix possit: nisi quis, epithalamij nomine latius accepto, omne nuptiale carmen significari putet. Principio igitur Hymenæum, deum nuptiarum præsidem, inuocat; eumq. orat, ut his nuptijs felix ac propitius assit. Quæ de Himenæo traduntur, quia peruulgata sunt, piget adscribere. Qui rapis.] *Festus, Rapi simulatur uirgo ex gremio matris: aut, si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad uirum traditur: quòd uidelicet ea res feliciter Romulo cessit. Idem, Rapi etiam fax solet in nuptijs, qua prælucente, noua nupta deducta est, ab utriusque amicis; ne aut uxor eam sub lecto uiri ea nocte ponat, aut uir in sepulcro comburendam curet: quo utroque mors propinqua alterius utrius captari putatur.* O Hymenæe Hymen.] *hæc cani solebant, cum in domum uiri noua deduceretur. uide Plautum Casina. meminit & Terentius Adelphis.* Cinge tempora.] *redimitus floribus deus hic, & facem gestans pingebatur. Theocritus, epitaphio Adonidis.*

Ἔσβεσε λαμπάδα πᾶσαν ἐπὶ φλιαῖς ὑμέναιος,
Καὶ σέφος ἐξεπέτασε γαμήλιον.

Suaue olentis.] *hoc uocabulo usus est & in carmine illo in Priapum,*
Pallentesq. cucurbitæ, & suaue olentia mala.
sic Virgilius suaue rubentem hyacinthum & suaue rubentem muricem dixit. Flameum cape,] *quo nymphæ caput amicias, ad pudorẽ indicandum. Festus, Flameo amicitur nubens, ominis boni caussa; quòd ea assidue utebatur flaminica, id est, flaminis uxor, cui non licebat facere diuortium.* Luteum,] *colorem hunc fuisse in nuptijs usitatũ, auctor est Plinius.* Pelle humum pedibus,] *salta. sic Horatius, Nunc est bibendum, nunc pede libero Pulsanda tellus.* Spineam.] *recte emendauit hunc locum ante hos L annos Parthenius, cum antea legeretur, Pineam. e spina enim alba nuptiales tædas fieri solitas, & Festus testatur, & Plinius: idq. quoniam in Sabinarum raptu, qui felicissime cessit, talibus etiam tædis pastores usi erant.* Nanque Iulia.] *æque pulchram esse dicit Iuliam, atque erat Venus, cum ad Paridem, subitura formæ iudicium, uenit. Fabula omnibus nota est.* Cum bona alite.] *Vetuste addidit, cum: ut & infra,*
Transfer omine cum bono.
usitatius enim hæc sine præpositione dicuntur. Horatius, Mala soluta nauis exit alite. Idem, - mala ducis aui domum

Quam multo repetet Græcia milite. Tibullus,
Fulserit hic niueis Delius alitibus.

Bona cum bona.] *hæc figura, quam Cornificius traductionem uocat, huic scriptori, & Plauto perfamiliaris est. Sic infra,*

Dux bonæ Veneris, boni
Coniugator amoris.

multisq. alijs in hoc ipso poematio locis. Floridis uelut.] *elegantissima comparatione exornat pulchritudinem Iuliæ, similem ipsam esse dicens myrto tenellæ; quam paullatim assurgentem, nymphæ summo studio nutriant. Et apparet, hac comparatione poetam ipsum delectatum, quam infra repetierit, cum de Ariadna loqueretur,*

Quales, inquit, Eurotæ progignunt flumina myrtos,
Aura ue distinctos educit uerna colores.

Hoc autem ex Homero sumpsit, apud quem Vlysses Nausicaam teneræ & proceræ assimilat palmæ. locus est Odysseæ VI.

Δήλῳ δή ποτε τοῖον Απόλλωνος παρὰ βωμῷ
Φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα. *id est,*
Talem equidem tenero surgentem germine palmam
Deli olim, Phœbi ante aras, uidisse recordor.

Myrtus Asia,] *quòd uidelicet in Asia, propter regionis calorem, arbor hæc felicissime proueniat. Neque est, quòd quenquam moueat syllabæ modus. sic Homerus Iliados* II.

Ασίῳ ἐν λειμῶνι, καΰστρίυ ἀμφὶ ῥέεθρα. *sic Maro,*

&

-& quæ Asia circum
Dulcibus in pratis rimantur stagna Caystri. & alibi,
-sonat amnis, & Asia longe
Pulsa palus. Sic, cum Arabes & Italos prima cor repta enuntiemus, Arabiam & Italiam prima pro ducta dicimus. Biennio fere, postquam hic commen tarius primum editus est, scripsit ad me Roma Dio nysius Lambinus, homo mihi & propter doctrinæ præstantiam, & propter suauissimos mores eximie carus, esse illic quosdam homines eruditos, qui cũ ceteroqui perhonorifice de me sentirent, hoc loco di ligentiam meam requirerent, qui ab Asia regione, non ab Asia palude, Asiam myrtum dici putassem, neque saltem ea uidissem, quæ hac de re peruulgati Homerici ac Virgiliani interpretes tradidissent. ego autem, quòd de me bene sentiant, gratiam habeo: quòd me, hoc quidem loco, reprehendant, facere iniuste puto. nam illam ipsam paludem in Asia esse constat: & pratum illud Asium, ut non nulli a nomine ἄσις, alij ab heroe quodam Asia, ita sunt qui a terra Asia nominatum opinentur. idq́. & Eustathius testatur, & is, cuius sunt scholia in Homerũ. Est autem mihi quoque, nisi fallor, liberum, in sententiarum uarietate, id sequi, quod maxime pro babile uideatur. Hamadryades,] nimphæ ita dictæ, quòd cum arboribus & nascantur, & intereant. Hinc est, quòd Aeneas, cum sanguinem ex arbore, cuius ipse ramos uulserat, stilantem uidisset, nympharum pacem petijsse se ait, ueritus nimirum,

rum, ne earum aliquam in arbore læsisset. Eædem interdum & Naiades dicuntur. Ouidius,

Naiada uulneribus succidit in arbore factis.
Illa perit. fatum Naiados arbor erat.

Nutriunt humore.] *spondæum pro dactylo posuit, ut sæpe supra in Phaleucijs. infra quoque in carmine de Atti sæpe longam unam duabus breuibus mutat. Est autem hæc uera Aldinorum Gryphianorumq́. codicum scriptura, quam alij temere repudiarũt.* Thespiæ Rupis Aonios specus.] *Heliconem ipsum dicit.* Nympha.] *hæc est uetus scriptura. aut igitur Aganippen ipsam nympham uocat; aut nympham pro lympha more ueterum dixit. sic enim et apud Virgilium eruditi legunt, Dát famuli manibus nymphas.* Dominam.] *ita uocabantur, quæ conueniebant in manum, id est, matresfamilias. uide Nonium. Sed & patresfamilias, domini uocabantur. M. Brutus de officio, (citat Priscianus) itaque patresfamiliæ domini sumus. Terentius Heautontimorumeno,*

- domina, ergo herus damno auctus est.

Vt tenax edera.] *comparatio & aptissima, & usitatissima. Festus, Edera uincit, ad quodcunque se applicat: ideoq́. eam flamini Diali neque tangere, neque nominare fas erat. Sed ne annulum quidem ei gestare solidum licebat, aut aliquem habere in se nodum.* Integræ,] *intactæ, innuptæ, ἄζυγες.* Quibus aduenit Par dies,] *quibus, suo cuique tempore, eadem obeunda erunt sacra.*

In modum,] *concinne*, ἐῤῥύθμως. *Sic infra*, *Ite, concinite in modum*,
Bonæ Veneris,] *honestæ, & legitimæ.*
Tremulus,] *senex.* Zonula.] *de hoc ritu, alio iam loco diximus. Versus autem, qui proxime sequuntur, ita scripti sunt in omnibus, quos ego quidem uiderim, libris:* Te timens cupida nouos Captat aure maritos. *idque, tanquam integrum, omnes interpretantur, puellas uidelicet metuentes, ne in malos maritos incidant, cupide auscultare, cum parentes de adoptando sibi genero aliquo uerba faciunt. Ac memini equidem, L. Memmium Fremiotum, nobilissimum. summoq. præditum ingenio adolescentem, cum hoc carmen una euolueremus, mihi dicere, & totam hanc sententiam magnopere frigidam, & subitam illam numerorum commutationem sibi ualde inconcinnam, ualdeq. a lepore huius poetæ alienam uideri; neque dubitare se, quin locus corruptus esset. quod cum mihi quoque hæc scribenti uenisset in mentem; cepissemque, mehercule ipsius Memmij caussa paullo accuratius, de hoc toto cogitare; reperisse uideor, quo modo minima mutatione locus integer fiat. Ita igitur legendum puto,*

- tibi uirgines
Zonula soluunt sinus,
Te timent: cupida nouos
Captat aure maritus.

ut sensus sit: dum uesper instat, quo tempore Hymenæus

menæus

menæus cani, & puellæ in maritorum domos perduci solent, trepidare ipsas, metuentes primam illam congressionem: maritos contra, quibus omnis mora longa sit, quibusq. longum uideatur, dum sint cum amoribus suis, stare attentis auribus, cupidissimeq. exspectare, dum illud quasi Venerei conflictus classicum audiatur. Porro quòd, nouos maritus, antique pro, nouus maritus, dictum est; eá fuisse deprauandi loci occasionem puto. Quanquam autem non dubitabam, quin ex collatione, omnes mihi lepidiores homines assensuri essent; tamen & usitatam lectionem, & illius interpretationem apposui, si quis forte sic quoque eam tenere mallet. Fero,] *ardenti.* Floridam,] *ἀνθηρὰν ἀκμάζουσαν, forma atque ætate integra:* Dedis.] *plus quiddam est dedere, quàm dare. Domus etiam recepturi: dedimus ea demum, quæ uolumus accipienti propria ac perpetua fieri.* Parens Stirpe dicier.] *iurisconsulti enim tradunt, parentes nusquam certos esse, nisi in nuptijs. At Telemachus ille Homericus ne sic quidem.* Parens stirpe.] *sic locutus est & Virgilius, -pulchra faciat te prole parentem.*
Quæ tuis careat sacris.] *qui cælibes sunt, eos uerisimile est minus solicitos esse de rep. quàm eos, qui & uxores, & liberos habent, in quibus quodam modo ipsi periclitentur; quorumq. omnium salutem in salute publica intelligant contineri. unde in multis ciuitatibus resp. cælibibus committi non solebat. Apud Massilienses quidem, quorum ciuitas*

tas optime temperata olim fuisse perhibetur, timu chi esse non poterant, nisi qui & uxorem haberẽt, & liberos. fieri potest, ut idem Romani obseruauerint in ijs, quos præsides in prouincias mitterent. Atque hæc, etsi tantum coniectura nituntur, tamen aptiora, ni fallor, sunt ad hunc locum, quàm quæ de patrepatrato, & feeialibus Guarinus, & qui eum secuti sunt, attulerunt. Virgo adest.] id est, mox proditura est. Ingenuus pudor.] nihil est, quod magis iuuentutem deceat, quàm honestus pudor. itaque & M. Cato dicebat, placere sibi iuuenes, qui erubescerent, non qui pallescerent: & Diogenes uerecundum illum ruborem, colorem uirtutis esse dicebat: & Pythias, Aristotelis filia, interrogata, qui sibi color uideretur pulcherrimus, eum respondit, qui in ingenuis ex pudore enasceretur. Virgines autem præcipue commendat: unde tam sæpe uirgineum pudorem, uirginaléq. uerecundiam in scriptis ueterum legimus. Flet.] flere solent uirgines, ubi e domo paterna in mariti domum abducuntur: quod totum lacrymarum genus fictum esse, Catullus ipse alio loco dicturus est. Herculeia.] Herculeij cuiusdam meminit Sallustius secundo historiarum, Occurrere duci, & prœlium accendere, adeo uti Metello in sagum, Herculeio in brachium tela uenirent. atque hic uidelicet est, qui Sertorium secutus, tandem cæsus est a Q. Metello: cuius meminit & Frontinus in Strategematis. Sed hæc, cum ex Iulia familia esset, ex Her

culeia non poterat. An igitur Herculeiam dicit nobilissima stirpe ortam, & cuius maiores ad ipsum usque Herculem gentis primordia referrent? Vix crediderim. plane autem in meo uetere libro legitur omnibus litteris, Arunculeia. sed tamen ab Arunca oppido, Aruncana potius diceretur. itaque ἐπέχω. Vario,] *uarijs floribus picto.* Stare.] *hoc uerbo utitur, ut uiuidū ac uegetum indicet florem.* In mala Deditus uir adultera.] *quod nunc, studere alicui rei, & alicui rei deditum esse, dicimus; id ueteres, studere in aliqua re, & in aliqua re deditum esse, dicebant. Cato, Poeticæ artis honos non erat. si quis in ea re studebat, aut sese ad conuiuia applicabat, grassator uocabatur. Lucretius,*

Et simul in pugnæ studio quòd dedita mens est.

Lenta uitis.] *sic Virgilius,*

Lenta quibus torno facili superaddita uitis.

Asitas,] *prope sitas.* O cubile.] *uerborum ordo paullo est perturbatior: quo factum est, ut non nulli locum hunc non carere uitio suspicati sint. ita autem digerenda sunt, ut intelligantur. O cubile, quot bona omina ueniunt lectulis candido pede: (pedem autem uocat, quo fulcitur lectus; ut supra, — ueteris pedem grabati) & quæ bona omina ueniunt tibi. Gratulatur autem & cubili, & lectulis conscijs atque arbitris futuris nuptialium lusuum. sic Propertius, — o tu*

Lectule delicijs facte beate meis.

Citat fragmentum huic loco simile Priscianus ex Atticida,

Atticida, poeta uetere, in Hymenæo, quod tale est,
Felix lectule talibus Sole amoribus.
Constat autem & materiam eandem esse, & idem carminis genus: ut parum absit, quin ego hoc quoque Catulli carmen Hymenæum, non, epithalamium, inscribendum putem. Gaudia, quæ gaudeas.] ἑλληνισμὸς, *ut in illo Virgilij,*
- hunc, oro, sine me furere ante furorem.
Tollite o pueri faces.] *describit nunc puellam egredientem domo. Quinque autem facibus utebantur in nuptijs; quòd is numerus quasi symbolum quoddam sit nuptiarum, ut qui ex primo impari, & primo pari, tanquam ex mare, & femina, constet. Plura, si libet, uide apud Plutarchum in problematis. Eas qui præferebant, daduchi a Græcis, a Latinis fortasse olim pueri lauti dicebantur. id suspicor ex uersiculo Plauti, qui est in Curculione, ubi seruus adolescenti eunti de nocte ad amicam, cereumq. manu ferenti ita dicit, Tute tibi puer es lautus, luces cereum. Quin & suspicor id olim ominosum habitum fuisse, creditumque, qui nouæ nuptæ luxissent facem, eos postea nihili fore. nam apud eundem poetam Casina, Olympio Chalino, conseruo ac riuali suo, ita minitans inducitur,*
Primum omnium huic lucebi' nouæ nuptæ facem:
Postilla ut semper improbus, nihiliq. sis.
Flameum.] *quo, ut diximus, nuptæ amiciebatur caput.* Neu diu taceat.] *pueros admonet, ut de more Fescenninos uersus canant. Iis autem uersibus,*

summa uerborum licentia & lasciuia factis, conuicia quædam in sponsos iocülariter spargi solebant. unde & statim poeta tum puero concubino Manlij petulantius quodam modo insultat; tum Manlium ipsum, ut nimis in pueros procliuem, notat, tum nuptam admonet, ne se in re Venerea uiro difficilem præbeat: alioqui fore, ut ipse delicias aliunde petitum eat: quam totam uerisimile est Fescenninorum uersuum materiam fuisse. Nec nuces.] *& maritus ipse nuces pueris spargebat, tũ ea, quam diximus, caussa, tum ut se puerilia omnia relinquere ostenderet; (unde est illud Virgilij, Sparge marite nuces) & ipsius concubinus, ut ex hoc loco colligitur, indicans se amplius puerile illud passurum non esse.* Thalasio.] *hunc inuocabant in nuptijs. uide Liuium libro* 1. *& Plutarchum problematis. Hic pro ipso matrimonio ponitur.* Sordebant tibi uillicæ.] *tu, inquit, nuper uillicarum dissuauiari te cupientium oscula, pro innata formosis omnibus superbia, refugiebas, & amore domini ferox, et formæ bono: at nunc certe istos animos demittes: cum & dominus ad nuptias animum adiecerit, & tonderi te iusserit: quod indicio est, te ei amplius in delicijs non fore. Porro comam nutrire olim pueri delicati solebant. Horatius,*

Aut teretis pueri, longam renodantis cõmam.

Et Martialis, inter cetera, quæ ad pueri pulchritudinem faciunt, exigit, ut molles ei colla flagellent comæ. Atque hinc uidelicet Synesius sophista scripsit

psit cinædos esse pueros omnes, qui alerent comam. tondebantur autem uxores ducentibus dominis: aut alioqui cum ipsi iam exolescerent: quod interdum munus nouæ ipsæ nuptæ obibant. Martialis,

Flamea texuntur sponsæ: iam tæda parata est.
Tondebit pueros iam noua nupta tuos.

Fere autem comæ libamina dicabant alicui deo, ut multis ex Martiale & Papinio locis cognosci potest. Cinerarius.] ita tonsores uocabant; quòd unum de ministerijs eorum esset, calefactis in cinere calamistris torrere ac uibrare crinem. eo nomine Afranius comœdiam quandam inscripsit suam. Flauius Sosipater, Muliebre, inquit, ministerium Cinerarius dicitur: nam Cato in originibus, Mulieres, inquit, nostræ capillum cinere ungitabant, ut rutilus esset crinis. Male abstinere te,] ita salax esse, ut abstinere non possis. A tuis glabris,] a pueris tuis, quorum genæ cruraq́. nulla adhuc lanugine uiolantur. Scimus hæc tibi quæ licent, Sola cognita.] occupatio est. poterat enim Manlius dicere, se ab omni Venere illicita abstinuisse; neque ullam esse legem, quæ uetaret, quo minus ipse arbitrio suo ex pueris suis caperet uoluptatem. neque enim ueteribus turpe habebatur, primum illum ineuntis ætatis ardorem in seruis libertis ue suis consumere: neque hoc numerabant inter inhonestos amores. Plautus Curculione,

Ita tuum conferto amorem semper, si sapis,
Ne, id, quod ames, populus si sciat, tibi sit probro

& paullo post, Dum te abstineas nupta, uidua, uirgine Ingenua, & pueris liberis, ama quod lubet. atque hoc etiam affirmat Plutarchus, ubi caussas reddit, cur ingenui pueri bullam gestarent. At Catullus, etiam si hoc, inquit, nondum ducta uxore, tibi licuisse nouimus, nunc tamen marito iam eadem amplius non licent. Tempus.] *annota tempus etiam priore numero pro parte capitis dici, contra quàm Sosipater putat. Sic Cornificius libro* IV. *ad Herẽnium: Et dubitanti Graccho, quid esset, neque tamen locum, in quo constiterat, relinquenti, percutit tempus.* Anilitas.] *ita Varro Eudæmonibus dixit iuuenilitatem. Idemq. de liberis educandis, Velim mehercules, inquit ipse, usu magno puerilitatis formulam audire.* Omnia omnibus annuit.] *sic puto melius legi, quàm annuat: utcunque hoc malit Auancius. Iocunde autem exprimit naturam senum; in quibus caloris naturalis inopia imbecillitatem, imbecillitas tremorem efficit, ita ut caput perpetuo motitantes, omnia omnibus annuere uideantur.* Transfer limen pedes.] *noue dictum pro, fer pedes trans limen. Ominosum autem putabatur, uel ingrediendo, uel egrediendo limen tangere.*

Ouidius,

Omina sunt aliquid. modo cum discedere uellet,
Ad limen digitos constitit icta Nape.

ideoq. summus poetarum, equum illum fatalem in limine substitisse dicit. - quater ipso in limine portæ
Substitit.

Substitit. Præcipue autem id in nouis nuptis religioni habebant. Plautus,
Sensim super attolle limen pedes noua nupta.
Lucanus in secundo,
Tralata uetuit contingere limina planta.
Caussas ex Seruio, & Plutarchi problematis require. Aureolos pedes,] *pulchros.* χρυσοῦ *enim uocabant, quidquid pulchrum esset. At Homerus Tethyn ab argenteis pedibus* ἀργυρόπεζον *nominat.* Rasilem,] *politam,* ξεστήν. Forem.] *Plautus Milite, - ecce autem commodum aperitur foris. Ouidius,*
- custos in fore nullus erat. Idem,
Difficilem moto cardine pande forem.
Tyrio,] *purpura Tyria instrato.* Immineat tibi,] *in te, tanquam in præda aliqua sua, defixus, nusquam a te oculos dimoueat, sed uultu ipso indicet impotens desiderium tui.* Flama sed penita magis.] *significat eum maiore etiā nuptæ amore ac desiderio carpi. Penitum uocabant ueteres, quod intimum esset: unde & penum, & penates deos dixerunt.*
Plautus Asinaria,
- age quæso hercle usque ex penitis faucibus.
Idem Persa, Furtiuam aduectam ex Arabia penitissima. Mitte brachiolum teres Prætextate puellulæ.] *Festus, Patrimi & matrimi prætextati tres nubentem deducunt: unus, qui facem præfert e spina alba, quia noctu nubebant: duo, qui*

tenent nubentem. Vos unis senibus.] *idem Festus admonet, pronubas adhiberi solitas, quæ semel tantum nupsissent.* Bonæ feminæ.] *antique, & populariter. Plautus,*

Bona femina, & malus masculus hic te uolunt.

Cicero, tuæ uxoris, bonæ feminæ, locupletis quidem certe. Collocate.] *collocare proprie dicuntur in lecto pronubæ nouam nuptam.* Alba parthenice.] *de parthenice, & papauere uide Plinium.* Bona te Venus.] *ingressus maritus, nihil ueritus eorum, qui aderant, oculos, uxorem in lecto collocatam, ipsis inspectantibus, pressule, ut uerisimile est, deosculatus fuerat: ob quod tam lepidum factú, poeta ei propitiam Venerem precatur.* Quod cupis, capis.] *Paronomasia.* At marita.] *uidetur nuptam admouere, ut occulat ardorem amoris sui, licet pulcher omnino coniugalis ille amor, honestusq́. sit. neque sane uideo, quis alius sensus ex his uerbis elici queat: sed profecto, ne quid dissimulem, totus hic locus mihi ualde suspectus est.* Abit dies.] *diem dicit pro tempore. iam enim nox erat.* Perge, ne remorare.] *hæc ad sponsum potius, quàm ad sponsam, dici uidentur.* Ille puluis Erythrei.] *puluis, antiquus genitiuus est. in, Erythrei, autem detrita est una e diphthongo littera, metri caussa. sic supra Dioneum dixit, pro Dionæo. Qui hunc uersum ita legebant,*

Ille pulueris Erythræi, miror, ubi habuerint aures.

Torquatus uolo paruulus.] *tale est illud,*

– *ſi quis mihi paruulus aula*

Luderet Aeneas, qui te tantum ore referret.

uolo autem hic ualet, opto, & cupio: ut cum Cicero dicit, uolo tibi deos hanc rem fortunare: uolo tibi hanc rem feliciter euenire: de qua huius uerbi notione ſcripſimus pridem in Andriam. Eſt autem hic ὑποτύπωσις *infantuli longe ſuauiſſima.* Similis patri.] *Horatius, Laudantur ſimili prole puerperæ. Heſiodus inter ceteras ferrei ſæculi calamitates eá quoque ponit, quòd nulla ſit in liberis parentum ſimilitudo,*

Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίϊος, οὐδέ τι παῖδες.

etſi illud, ὁμοίϊος, *ſcio aliter quoque exponi poſſe. idemq́. ſanctiſſimus poeta, quo loco percenſet eas commoditates, quibus dij cumulant homines iuſtos, ait eorum uxores ſimilia parentibus pignora parere,*

Τίκτουσι δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσι.

Telemacho,] *Vlyſſis filio ex Penelopa.* Penelopæo.] *Penelopen ex Homeri prædicatione omnes ita caſtam fuiſſe credunt, ut eius nomen, non mulieris iam, ſed pæne ipſius puditiciæ nomen putetur. ſunt tamen, qui eam impudiciſſimam fuiſſe tradant, procisq́. ordine omnibus feciſſe copiam ſui: quod & Homerum ſubindicaſſe aiunt, cum eam tendendo arcu uires eorum tentaſſe narrat. ita quidem arcum illum intellexit, quicunque auctor eſt longe urbaniſſimi hac de re epigrammatis, quod inter luſus Priapeios legitur. Interpres Theocriti alicubi aſſerit, Pana filium eſſe Penelopes ex omnibus procis, unde*

&

& nomen illud inuenerit, quòd uidelicet ex permisto eorum omnium semine concretus foret. Alibi autem narrat, quod etiam turpius est, Mercurium conuertisse se in formam hirci: cuius libidine incensam Penelopen cum eo commiscuisse corpus, eoq. satu editum Pana. Sed Catullus eam, quæ in plures probatur, sententiam insequitur. Claudite ostia uirgines.] *ita fere concluditur Helenes epithalamium a Theocrito,*

Χαίροις, ὦ νύμφα, χαίροις εὐπένθερε γάμβρε.
Λατὼ μὲν δοίη, λατὼ κουρότροφος ὔμμιν
Εὐτεκνίην, κύπρις δὲ θεὰ κύπρις ἶσον ἔρασθαι
Ἀλλάλων, ζεὺς δὲ κρονίδας, ζεὺς ἄφθιτον ὄλβον,
Ὡς ἐξ εὐπατρίδαν εἰς εὐπατρίδας πάλιν ἔλθη.
Εὕδετ' ἐς ἀλλάλων στέρνον φιλότητα πνέοντες,
Καὶ πόθον. Munere asſiduo,] *assiduo Veneris usu.*

CARMEN NVPTIALE.

*V*ESPER *adest iuuenes, cõsurgite, uesper Olympo*
Exspectata diu uix tandem lumina tollit.
Surgere iam tempus, iam pingues linquere mensas.
Iam ueniet uirgo, iam dicetur Hymenæus.
Hymen o Hymenæe Hymen ades o Hymenæe.
Cernitis innuptæ iuuenes? consurgite contra.
Nimirum æthereos ostendit noctifer ignes.
Sic certe. uiden' ut perniciter exiluere?
Non temere exiluere. canent quos uincere par est.
Hymen o Hymenæe Hymen ades o Hymenæe.

Non facilis nobis, æquales, palma parata est.
Aspicite, innuptæ secum ut meditata requirant.
Non frustra meditátur, habét memorabile quod sit.
Nec mirum: tota penitus quæ mente laborant.
Nos alio mentes, alio diuisimus aures:
Iure igitur uincemur. amat uictoria curam.
Quare nunc animos saltem committite uestros.
Dicere iam incipient, iam respondere decebit.
Hymen o Hymenæe Hymen ades o Hymenæe.
Hespere, qui cælo fertur crudelior ignis?
Qui natam possis complexus auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et iuueni ardenti castam donare puellam?
Quid faciunt hostes capta crudelius urbe?
Hymen o Hymenæe Hymen ades o Hymenæe.
Hespere, qui cælo lucet iocundior ignis?
Qui desponsa tua firmes connubia flamma.
Quod pepigere * *uiri, pepigerunt ante parentes,*
Nec iunxere prius, quàm se tuus extulit ardor.
Quid datur a diuis felici optatius hora?
Hymen o Hymenæe Hymen ades o Hymenæe.
Hesperus a nobis æquales abstulit unam.

*

Nanque tuo aduentu uigilat custodia semper.
Nocte latent fures, quos idem sæpe reuertens
Vespere mutato comprendis nomine eosdem.
At lubet innuptis ficto te carpere questu.
Quid tum si carpunt, tacita quod mente requirunt?
Hymen o Hymenæe Hymen ades o Hymenæe.

Vt flos in ſeptis ſecretus naſcitur hortis,
Ignotus pecori, nullo contuſus aratro,
Quem mulcent auræ, firmat ſol, educat imber,
Multi illum pueri, multæ optauere puellæ:
Idem cum tenui captus defloruit ungui,
Nulli illum pueri, nullæ optauere puellæ:
Sic uirgo, dum intacta manet, dum cara ſuis: ſed
Cum caſtum amiſit polluto corpore florem,
Nec pueris iucunda manet, nec cara puellis.
Hymen o Hymenæe Hymen ades o Hymenæe.
Vt uidua in nudo uitis quæ naſcitur aruo,
Nunquam ſe extollit, nunquam mitem educat uuã,
Sed tenerum prono deflectens pondere corpus,
Iam iam contingit ſummum radice flagellum:
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere iuuenci:
At ſi forte eadem eſt ulmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere iuuenci:
Sic uirgo, dum intacta manet, dum inculta ſeneſcit:
Cum par connubium maturo tempore adepta eſt,
Cara uiro magis, & minus eſt inuiſa parenti.
Hymen o Hymenæe Hymen ades o Hymenæe.
At tu ne pugna cum tali coniuge uirgo.
Non æquum eſt pugnare, pater cui tradidit ipſe,
Ipſe pater cum matre, quibus parere neceſſe eſt.
Virginitas non tota tua eſt: ex parte parentum eſt:
Tertia pars patris eſt, pars eſt data tertia matri,
Tertia ſola tua eſt. noli pugnare duobus,
Qui genero ſua iura ſimul cum dote dederunt.
Hymen o Hymenæe Hymen ades o Hymenæe.

Ve-

Vesper adest.] *carmen hoc eiusdem argumenti est cum superiore. Principio autem poeta ex sua persona loquitur: postea uero pueri & puellæ alternis canunt.* Vesper,] *cuius exortu nouæ nuptæ in uirorum domos perduci solebant. Interim autem canebatur Hymenæus.* Vix tandem.] *omnis enim mora longa cupienti. ex opinione hoc igitur, non ex ueritate, dictum est: ut illud,*
Iam tandem Italiæ fugientis prendimus oras.
Cernitis innuptæ.] *iuuenes primo excitauit: nunc ad puellas conuertitur; easq. æmulatione excitat.* Aethereos.] *alij eoos, quod recipi non potest, cum hic de noctis aduentu agatur. alij optatos, alij Oetæos, ut sit simile illi,*
Sparge marite nuces: tibi deserit Hesperus Oetam.
atque horum alterutrum haud sane repudiauerim. Noctifer.] *hesperus.* Exiluere.] *de puellis ipsis loquitur. quas non temere exiluisse ait: esse enim ipsis negotium cum iuuenibus ita ad canendum paratis, ut ad eos uictoria spectare uideatur.* Non facilis.] *iuuenes loquuntur: aiuntque, non facilem sibi uictoriam fore: cum puellæ summa cura meditatæ sint, quod canant, ipsi uero se negligenter dissoluteq. gesserint.* Hespere, qui cælo.] *accusant puellæ Hesperum, qui puellam a complexu matris abstrahat, eamq. ardenti iuueni tradat in manum.* Complexu matris.] πάθος *per repetitionem.* Hespere, qui cælo.] *respondent iuuenes contra, nullum esse sidus Hesperi fulgore iocundius,*

dius, qui exoriens confirmet pacta a parentibus ini ta. Versus ille, Quod pepigere uiri, uereor, ut sit satis emendatus. Hesperus a nobis.] *puellas loqui constat. sed post hunc uersum sex septem plus minus desiderantur. Illud autem, At lubet innuptis, manifesto a iuuenibus dicitur.*
Vt flos in septis.] *elegantissima comparatio, qua contendunt puellæ, inutiles esse uirginibus nuptias.* Dum intacta manet, dum cara suis est.] *prius, dum, ualet quandiu: posterius, usque eò. Fabius libro* IX. Florem,] μελινδέα ποίαν. *Pindarus.* Vt uidua.] *contraria comparatio, qua contendunt iuuenes, nihil uirgini esse optabilius nuptijs.* Vidua.] *Horatius,*

Et uitem uiduas ducit ad arbores: *Idem,*
Ergo aut adulta uitium propagine
Altas maritat populos.

Viduam autem aiunt iurisconsulti uocari eam etiã, quæ nunquam nupsit. At tu ne pugna.] *hoc ab utrisque communiter cani uidetur.*

DE GALLIAMBO.

Antequam eruditissimum poema de Cybele & Atti enarrare incipiam, non erit, ut arbitror, alienum de ipso genere uersus aliquid dicere. quàm enim minime peruulgata sit illius ratio, non id tantum ostendit, quòd, eius ignoratione, multis locis deprauatum hoc carmen fuerat; sed illud multo magis, quòd Michael Marullus, Georgius Anselmus,

M. An-

M. Antonius Flaminius, at qui uiri? quorum unusquisque propius a summorum poetarum aberat, quàm a mediocrium, laude, cum huiusmodi quædam scribere aggressi essent, seseq. totos ad imitationem Catulliani poematis contulissent, (neque enim aliud habebant, quod sibi proponerent ad imitandum) propter exemplaris ipsius corruptionem sæpe peccarunt. Neque hoc dico, quòd quidquam de præstantissimorum hominum gloria detractum uelim; sed ut acuam studiosorum adolescentum attentionem ad intelligenda ea, quæ de hac re tradere institui: consiliumq. meum iis approbem, quibus hæc disputatio uel longa nimium, uel etiam penitus superuacanea uideretur. Dictus est igitur Galliambus a Gallis Cybeles sacerdotibus, qui in huius deæ sacris eo plurimum uteretur: qua de caussa et μητρῷακὸς, & ἀνακλώμενος uocatus est, ut tradit Hephæstion. Idem & Terentianus docet, et Martialis subindicat his uersibus,

Nec dictat mihi luculentus Attis
Mollem debilitate Galliambon.

fit autem ex anapæsto, iambis duobus & syllaba. quale sit, Vice ueris & Fauoni. quibus adduntur rursum anapæstus et iambi duo. Exempli caussa, Vice ueris & Fauoni glacies resoluitur. interdum etiam, ut uersus celerior sit, in penultimum locum tribrachys pro iambo recipitur. His de rebus, Diomedis, grammatici optimi, uerba ponam, sed aliquot locis a me emendata: ut intelligent,

si qui

ſi qui laborem capere uoluerint conferendi. Galliambicum metrum eſt, quod apud Mæcenatem tale eſt,
Ades, inquit, o Cybelle. Simile eſt illi,
Vice ueris & Fauoni.
Inferius comma ſuperiori ſimile eſſet, niſi amiſiſſet ultimam ſyllabam, - fera montium dea.
Galliambũ aliud ex ipſo factum ei ſimillimũ eſt, niſi quòd, ut eneruatius fieret, et mollius, tertia ab ultima ſyllaba in duas breues geminata eſt, et factum tale,
Latus horreat flagello, comitum chorus ululet.
ſi eſſet ſic, - comitum chorus lulet; eſſet illi ſimile,
- fera montium dea. ceterum quod eneruatius diximus, ſimile eſt illud neotericum, quod eſt tale,
Rutilos recide crines, habitumq. cape uiri.
Hactenus Diomedes. Citantur & a Nonio ex Varrone huiuſmodi uerſus, ut Marcipore,
Spatula euirauit omnes Veneriuaga pueros.
ubi licenter mediam ſyllabam dictionis, Veneriuaga, producere uidetur. et ex eiuſdem Eudæmonibus,
Phrygios per oſſa cantus liquida canit anima.
Non eſt autem ignorandum, primo loco pro anapæſto poni poſſe ſpondæum; ut,
Sectam meam executæ duce me, mihi comites.
idem quarto etiam loco conceditur.
Tibicem ubi canit Phryx curuo graue calamo.
primo etiam, recipitur proceleumaticus.
Vbi captta Mænades ui iaciunt hederigeræ.
idemq. in quarto licet.

Dea magna, dea Cybelle, dea domina Dindymi.
eadē ratione tribrachys in ſecundo iambi uicē ſubit.
Simul hæc comitibus Attis cecinit noua mulier.
Atque hæc ſuauiſſimus grammaticorum, Terentianus Maurus, oſtendit; qui quamuis, paullo aliam uiam init dimetiendi huius carminis, eodem tamen recidit. eius uerba ſunt.
Sonat hoc ſubinde metro Cybeleium nemus.
Nomenq. Galliambis memoratur hinc datum,
Tremulos quòd eſſe Gallis habiles putant modos;
Adeo ut frequenter illum prope ab ultimo pedem,
Mage quo ſonus uibretur, ſtudeant dare tribrachyn.
Anapæſtus eſſe primus, ſpondæus & ſolet:
Duo poſt erunt iambi, tribachys ue ſubicitur.
Linquitq. comma primum catalecticam breuem.
Pariambus & trochæi duo comma poſterum,
Tribrachys ue continebunt, ſuper atque ſemipes.
Seruaſſe quæ Catullum probat ipſe tibi liber,
Super alta uectus Attis celeri rate maria.
Hæc Terentianus: qui, miror, cur primi commatis catalecticam breuem eſſe dicat. longam enim eſſe conſtat. Sed et alias pedum mutationes antiqui recipiebant, nihil fere curantes, dum temporum numerus retineretur. exempli cauſſa.
Γαλλαὶ μητρὸς ὀρείης, φιλόθυρσοι δρομάδες.
Αἷς ἔντεα παταγεῖται, καὶ χάλκεα κρόταλα.
horum enim uerſuū poſterior penitus ſimilis eſt illi,
Tibicen ubi canit Phryx curuo graue calamo.
prior, par temporibus, ſyllabis admodum diſpar.

Tantum habui de Galliambi legibus dicere: nunc, quando ipſe quoque hymnum in Liberum patrem eo carminis genere, adſcribam illum; ſi qui forte tanti noſtra eſſe ducet, ut legenda ſibi arbitretur.

GALLIAMBVS IN BACCHVM.

Hedera comam reuinctus Bromium patrem cano,
Bromium, Euhyum, Lyæum, puerũ, femorigenam,
Ope cuius alma uitis noua munera peperit,
Noua munera, apta curas animis procul agere.
Pater o, pater bicornis, trieterice, cryphie,
Eleleu, giganticida, tibi cymbala quatimus,
Tibi ſpargimus capillum, tibi carmina canimus,
Tibi uerticem rotamus, tibi per iuga gradimur.
Nemora ipſa mota noſtris tibi cantibus ululant.
Euœ, dator quietis, placidi dator animi,
Vbicunque tu moraris, bona ibi Venus habitat,
Habitant tenelli Amores, iocns, & lepor habitat:
Fidiumque, cornuumq. ſtrepitu omnia reſonant:
Alacres uigent choreæ. mala triſtitia procul,
Inamabilesq. curæ rapido pede fugiunt.
Date pocula huc miniſtri, plenos date calices,
Auida ut liquore dio mihi pectora repleam.
Scelus eſſet ore ſicco ſacra myſtica facere.
Vah, uah, pater lychnita, quibus ignibus agitor?
Mihi mille iam ante ocellos noua lumina radiant.
Viden', ut nemus citato procul impete rapitur?
Humus ut tremens frequenti ſalit acta tripudio?
Nouus unde clangor aures modo cornuum ferit?

Procu-

Procul o, procul profani: deus ecce, deus adest
Maculosa terga lyncum, & tygrium celeripedum
Tenero domans flagello, posito premens iugo.
Rubicundus hunc magister, satyriq. capripedes
Agili gradu insequuntur, thiasusq. mulierum,
Euœ pater, frementum, metuende Bassareu,
Ter o, & quater beatum tua qui orgia sequitur,
Thyrsum inquiete dextra quatiens hedericomum.
Simul atque pulchra Cadmi te filia peperit,
Peperit, sed ante tempus, Iouis igne saucia,
Pater ipse te alligatum, proprio in femore tulit,
Mala ne nouerca cælo te præcipitem ageret.
Dedit inde te fouendum nymphis nemoriuagis,
Iuga quæ per alta Nysæ propero pede uolitant.
Quæ ibi cunque tu puellus loca dexter adieras,
Vbicunque sessitaras, noua germine tenero
Feriebat arbor auras redimita pampinis:
Vbicunque lusitaras, noua flumina temeti
Placido uiam secabant fluitantia sonitu.
Quid iam Indiam subactam tibi maxime memorē?
Quid Penthei, aut Lycurgi scelerata facinora,
Noua quid ue monstra Etrusco natitantia pelago?
Tua per trophæa eunti neque enim modu' fuerit.
Tibi Tmolus, & Cytheron, tibi Nysa subdita est:
Tua musici, & poetæ unanimes sacra celebrant:
Tuo eis liquore tactis simul ac capita calent,
Numeris repente fusis subito omnia resonant.
Sine te nihil uenustum est, nihil est hilarificum.
Tu animis acerba fessis curarum onera abigis,

Adimis pudorem ineptum, secreta patefacis,
Ineunda pellis omnes ad prœlia Veneris.
Obitis, quiete molli, quibus obtegis oculos.
Agedum pater, agedum rex, agedum ætheris decus,
Ades usque, nosq. clemens oculo aspice placido.

DE BERECYNTHIA, ET ATTI.

SVPER alta uectus Attis celeri rate maria,
Phrygium ut nemus citato cupide pede tetigit,
Adijtq. opaca siluis redimita loca deæ,
Stimulatus ut furenti rabie, uagus animi,
Deuoluit ipse acuto sibi pondera silice.
Itaque ut relicta sensit sibi membra sine uiro;
Etiam recente terræ sola sanguine maculans,
Niues citata cepit manibus leue tympanum,
Leue tympanum Cybelle tua mater initia:
Quatiensq. terga tauri teneris caua digitis,
Canere hæc suis adorta est fremebunda comitibus.
Agite ite ad alta Gallæ Cybeles nemora simul,
Simul ite Dindymenæ dominæ uaga pecora,
Aliena quæ petentes, uelut exsules, loca,
Sectam meam executæ duce me, mihi comites
Rapidum salum tulistis, truculentaq. pelagi,
Et corpus euirastis Veneris nimio odio.
Hilarate heræ citatis erroribus animum.
Mora tarda mente cedat, simul ite, sequimini
Phrygiam ad domum, Cybelles Phrygia ad nemora deæ,
Vbi cymbalum sonat uox, ubi tympana reboant,
Tibi-

Tibicen ubi canit Phryx curuo graue calamo,
Vbi capita Mænades ui iaciunt hederigeræ,
Vbi sacra sancta acutis ululatibus agitant.
Vbi sueuit illa diuæ uolitare uaga cohors,
Quò nos decet citatis celerare tripudijs.
Simul hæc comitibus Attis cecinit noua mulier,
Thiasus repente linguis trepidantibus ululat,
Leue tympanum remugit, caua Cymbala recrepãt,
Viridem citus adit Idam properante pede chorus.
Furibunda simul, anhelans, uaga uadit, animo egẽs,
Comitata tympano Attis, per opaca nemora dux,
Veluti iuuenca uitans onus indomita iugi.
Rapidæ ducem sequuntur Gallæ pede propero.
Itaque, ut domum Cybelles tetigere lassulæ,
Nimio e labore somnum capiunt sine Cerere.
Piger his, labante langore, oculos sopor operit.
Abit in quiete molli rabidi furor animi.
Sed ubi oris aurei sol radiantibus oculis
Lustrauit æthera album, sola dura, mare ferum,
Pepulitq. noctis umbras uegetis sonipedibus,
Ibi somnus excitum Attin fugiens citus abijt:
Fugientem eum recepit dea Pasithea sinu.
Ita de quiete molli rabida sine rabie,
Simul ipsa pectore Attis sua facta recoluit.
Liquidaq. mente uidit sine quis, ubiq. foret,
Animo æstuante rusus reditum ad uada tetulit.
Ibi maria uasta uisens lacrymantibus oculis,
Patriam allocuta mæsta est ita uoce miseriter.
Patria o mea creatrix, patria o mea genitrix,

Ego quam miser relinquens, dominos ut herifugæ
Famuli solent, ad Idæ tetuli nemora pedem,
Vt apud niuem, & ferarum gelida stabula forem,
Et earum amica adirem furibunda latibula:
Vbinam, aut quibus locis te positam patria rear?
Cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem,
Rabie fera carens dum breue tempus animus est.
Ego ne a mea remota hæc ferar in nemora domo?
Patria, bonis, amicos, genitoribus abero?
Abero foro, palæstra, stadio, atque gymnasijs?
Miser, ah miser querẽdũ est etiã atque etiã anime.
Quod.n. hoc genus figuræ est? mihi quò uigor abijt?
Ego mulier, ego adolescens, ego ephebus, ego puer,
Ego gymnasi fui flos, ego eram decus olei.
Mihi ianuæ frequentes, mihi limina tepida,
Mihi floridis corollis redimita domus erat,
Linquendum ubi esset orto mihi sale cubiculum.
Ego ne deum ministra, & Cybeles famula ferar?
Ego Mænas, ego mei pars, ego uir sterilis ero?
Ego uiridis algida Idæ niue amicta loca colam?
Vbi cerua siluicultrix, ubi aper nemoriuagus?
Ego uitam agam sub altis Phrygiæ columinibus?
Iam iam dolet, quod egi, iam iamq. pænitet.
Roseis ut hic labellis abijt sonitu' palam
** Geminas deorum ad aures noua nuntia referens,*
Ibi iuncta iuga resoluens Cybele leonibus,
Sæuumq. pecoris hostem stimulans, ita loquitur,
Agedum, inquit, age ferox, hunc agedum aggre
dere furor,

Face ut hic furoris ictu reditum in nemora ferat,
Mea libere nimis qui fugere imperia cupit,
Age, cæde terga cauda, tua uerbera patere.
Face, cuncta mugienti fremitu loca retonent.
Rutilam ferox torosa ceruice quate iubam.
Ait hæc minax Cybelle, religatq. iuga manu.
Ferus ipse sese adhortans rapidum incitat animum,
Salit, infremit, refringit uirgulta pede uago.
At ubi ultima albicantis loca littoris adijt,
Tenerumq. uidit Attin prope marmora pelagi,
Facit impetum. ille demens fugit in nemora fera.
Ibi semper omne uitæ spatium famula fuit.
Dea magna, dea Cybelle, dea domina Dindymi,
Procul a mea tuus sit furor omnis hera domo:
Alios age incitatos, alios age rabidos.

Quæ de Atti a uarijs scriptoribus, Diodoro, Pausania, Eusebio, Arnobio, Augustino, Ouidio, alijsq. uarie scripta sunt, congerere, infiniti, &, ni fallor, legentibus non nimium iocundi laboris foret: præsertim cum ea iam omnia alij plerique studiose diligenterq. collegerint. quocirca satis habebo, poematis huius argumentum breuiter indicare. id est eiusmodi. Cum Attis in nemus Cybelæ sacrum uenisset, magna comitum stipatus manu, furore correptus, uirilia amputauit sibi. idem fecere ceteri quoque, qui cum eo uenerant. tum per aliquod tempus, ut mos sacrorum ferebat, tumultuati, obdormierunt. expergefactus Attis, cum ad se redisset, cœpit lamentari condicionem suam, etiamq. de repe

tenda patria cogitabat: cum Cybele, obiecto leone, eum ita perterrefecit, ut ab ultimo littore, quò iam processerat, iterum in nemoris opacitatem compulerit: ubi omne reliquum uitæ spatium exegit. Porro hæc Catulli narratio non conuenit cum ijs, quæ de Atti alij tradiderunt. sed ne alij quidem inter se conueniunt. fieri potest, ut uel alios scriptores secutus sit, qui nunc non extant, uel tractatam ab alijs fabulam suo ipse quodam modo tractare uoluerit. Deuoluit,] abscidit, ita ut in terram deuoluerentur. Pondera,] testiculos. Acuto silice,] Samia testa. eam enim ad hoc ministerium adhiberi solitam, notum est. Sine uiro,] sine ea parte, qua uiri sumus. Citata.] facete mutat genus; quòd Attis mas amplius non esset. Leue tympanum.] alij, breue crotalum, quod non improbo. Si, leue tympanum, legas, dicendum erit tympanum prima correpta, ut & apud Homerum,

ἢ κροτάλων, τυμπάνων τ' ἰαχὴ, σύν τε βρόμος αὐλῶν.

Leue tympanum.] alij, Tympanum, tubam. ego in Cybeles sacris tubam adhibitam non puto. hæc autem repetitio nescio quid habere lepidius uidetur. Tua initia.] initia, sacra ipsa dicuntur: sed hic significat ea, quæ adhibentur in sacris. Terga tauri caua] tympanum. terga autem, pro tergora. Gallæ.] Gallos uocari Cybeles sacerdotes, nemo nescit: at hic Gallas uocat, quòd, erepta uirilitate, mulieribus potius, quàm uiris, annumerandi essent. Pecora.] quòd neque uiri

am-

amplius, neque ueræ mulieres essent. Hilaratæ heræ citatis.] heram uocat Cybelen, cuius animum uult a comitibus suis, hac illac currẽdo, exhilarari. alij legebant; Hilarate ære concitatis: contra rationem metri. ego autem uidi hoc totum carmen iampridem scriptum manu excellentis in omni genere honestarum artium uiri, Octauij Pantagathi: in quo cum alia multa ingeniose admodum erant, tum hic locus ita scriptus, ut eum ipsi edidimus. magis etiam mihi placuit hæc emendatio, postquam animaduerti, Petrum quoque Victorium eam retulisse in libros suo. Vbi cymbalum. hæc omnia Cybeles & Bacchi sacris communia erant. uide Strabonem libro x, & Euripidem in Bacchis. Iaciunt,] rotant. Thiasus,] cohors ipsa quæ Attin secuta erat. Sine Cerere,] incenatæ. Fugientẽ eum,] Soporem. Pasithea.] hæc una est e Gratijs, Somni uxor. apud Homerum enim Iliados XIIII, Iuno cum Somno agens, ut Iouem sopiat, eam se illi, pro præmio, uxorem daturam pollicetur.

Ἀλλ' ἴθ' ἐγὼ καί τοι χαρίτων μίαν ὁπλοτεράων
Δώσω ὀπυιέμεναι, καὶ σὴν κεκλῆσθαι ἄκοιτιν,
Πασιθέην, ἧς αἰὲν ἱμείρεαι ἤματα πάντα. id est,
At tibi ego e Charitum florentum ætatibus unam
Connubio iungam stabili, propriamq́. dicabo
Pasithean, quæ omnes una tecum exigat annos.

Miseriter,] miserabiliter. sic Laberius,
Mens incorrupta miseriter corrumpitur.

Ita infra, puriter.

- si uitam puriter egi.

ita ueteres multa, parciter, sæuiter, inimiciter, toruiter, præclariter, & alia, quorum exempla sunt apud Nonium. properiter etiam ait olim dictum fuisse; & citat Catulli locum,

Animula miserula properiter abit.

sic Ennius, prognariter, libro VI *annalium,*

- audite parumper

Vt, pro Romano populo prognariter armis

Certando, prudens animam de corpore mitto.

sic Cicero, audaciter, pro Sex. Roscio, Multa scelerate, multa audaciter, multa improbe fecisti. ita enim legit eum locum Priscianus libro XV*, ubi negat, faciliter & difficiliter dici: quorum de altero nihil affirmo: difficiliter quidem, & perdifficiliter apud Ciceronem leguntur.* Gymnasiis.] *prima correpta legendum est.* Querendum est,] *deploranda est mea condicio.* Ego mulier?] *ego ne mulier iam sum, quæ antea adolescens, ephebus, puer fueram? quæ inter æquales meos omni iuuenilium exercitationum genere florueram?* Flos,] *ornamentum.* Decus olei,] *luctæ. hypallage.* Tepida.] *ex eorum, qui me inuisebant, multitudine, & frequentia. Calere enim dicuntur loca, quæ frequentantur. Octauianus Augustus in epistola ad Tiberium, Lusimus enim per omnes dies, forumq. aleatorium calefecimus.* Mihi floridis corollis.] *indicat, multos sibi ama-*

amatores fuisse. Mænas.] *ita uocabantur Cybeles & Bacchi sacerdotes,* παρὰ τὸ μαίνεσθαι. Roseis ut hic labellis.] *statim ut pœnitere se aperte dixit.* Geminas deorum ad aures.] *uersum húc, libere ut dicam, adulterinum esse suspicor: primú, quòd, eo detracto, nihilo deterior, aliquanto etiam, ut ego quidem puto, merlior sententia est. cum enim de una Cybele agatur, illud, deorum, subalienum uidetur. deinde, geminas aures, otiosum plane est epitheton. postremo, noua nuntia, neque hoc loco satis apte, neque omnino Latine dici puto. nuntius enim masculo genere dicitur, non nuntium neutro. Scio citari ex Tibullo, & Lucretio locos; sed quos si quis accurate consideret, uidebit nihil facere ad probandum id, quo de agitur. Eruditi homines, & ueteribus libris instructi, hoc quale sit, iudicabunt.* Iuncta iuga.] *Cybeles enim currum leones trahunt.* Agedum, inquit.] *in quibusdam, Agedum, inquit, age ferox, hunc, agedum, aggredere ferox. quæ scriptura mihi quidem magis probatur.* Cæde terga cauda.] *hic enim mos est lenonum sese ad iram excitantium.* Semper, omne uitæ spatium.] *pleonasmus.* Dea magna.] *concludit poeta precatione, qua Cybeles a se iram amolitur, eamq. orat, ut in alios potius furorem immittat suum.*

DE

DE NVPTIIS PELEI, ET THETIDOS.

PELIACO quondam prognatæ uertice pinus
Dicuntur liquidas Neptuni nasse per undas
Phasidos ad fluctus, & fines Aeætæos:
Cum lecti iuuenes, Argiuæ robora pubis,
Auratam optantes Colchis auertere pellem,
Ausi sunt uada salsa cita decurrere puppi,
Cærula uerrentes abiegnis æquora palmis:
Diua quibus retinens in summis urbibus arces,
Ipsa leui fecit uolitantem flamine currum,
Pinea coniungens inflexæ texta carinæ.
Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten.
Quæ simul ac rostro uentosum proscidit æquor,
Tortaq. remigio spumis incanuit unda;
Emersere feri canenti e gurgite uultus,
Aequoreæ monstrum Nereides admirantes.
Illaque, atque alia uiderunt luce marinas
Mortales oculi nudato corpore nymphas,
Nutricum tenus extantes e gurgite cano.
Tum Thetidis Peleus incensus fertur amore:
Tum Thetis humanos non despexit Hymenæos:
Tum Thetidi pater ipse iugandum Pelea sanxit.
O nimis optato sæclorum tempore nati
Heroes saluete, deum genus: o bona mater:
Vos ego sæpe meo uos carmine compellabo.
Teq. adeo eximie, tedis felicibus aucte,
Thessaliæ columen Peleu, cui Iuppiter ipse,

Ipse

Ipse suos diuum genitor concessit amores.
Te ne Thetis tenuit pulcherrima Neptunine?
Te ne suam Tethys concessit ducere neptem?
Oceanusq. pater, totum qui amplectitur orbem?
Quæ simul optatæ finito tempore luces
Aduenere; domum conuentu tota frequentat
Thessalia; oppletur lætanti regia cœtu.
Dona ferunt præ se, declarant gaudia uultu.
Deseritur Scyros, linquunt Phthiotica Tempe,
** Grauinonisq. domos, ac nitenis alacrisea.*
Pharsaliam coeunt, Pharsalia tecta frequentant:
Rula colit nemo: molescunt colla iuuencis:
Non humilis curuis purgatur uinea rastris:
Non glebam prono conuellit uomere taurus:
Non falx attenuat frondatorum arboris umbram:
Squalida desertis rubigo infertur aratris.
Ipsius at sedes, quacunque opulenta recessit
Regia, fulgenti splendent auro, atque argento:
Candet ebur solijs: collucent pocula mensis:
Tota domus gaudet regali splendida gaza.
Puluinar uero diuæ geniale locatur
Sedibus in medijs, Indo quod dente politum
Tincta tegit roseo conchylis purpura fuco.
Hæc uestis priscis hominum uariata figuris,
Heroum mira uirtutes indicat arte.
Nanque fluentisono prospectans littore Diæ
Thesea cedentem celeri cum classe tuetur
Indomitos in corde gerens Ariadna furores:
Nec dum etiam seseq. sui tum credidit esse;

Vtpote fallaci quæ tum primum excita somno
Desertam in sola miseram se cernit arena.
Immemor at iuuenis fugiens pellit uada remis,
Irrita uentosæ linquens promissa procellæ:
Quem procul ex alga mæstis Minois ocellis,
Saxea ut effigies bacchantis prospicit euœ:
Prospicit, & magnis curarum fluctuat undis,
Non flauo retinens subtilem uertice mitram,
Non contecta leui uelatum pectus amictu,
Non tereti strophio luctantes uincta papillas.
Omnia quæ toto delapsa e corpore passim
Ipsius ante pedes fluctus salis alludebant.
Sed neque tum mitræ, neque tum fluitantis amictus
Illa uicem curans, toto ex te pectore Theseu,
Toto unimo, tota pendebat perdita mente.
Ah miseram, assiduis quam luctibus externauit
Spinosas Erycina serens in pectore curas.
Illa tempestate, ferox quo tempore Theseus
Egressus curuis e littoribus Piræi,
Attigit iniusti regis Gortynia tecta.
Nam perhibent olim crudeli peste coactam
Androgeoneæ pœnas exoluere cædis,
Electos iuuenes, simul & decus innuptarum
Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro.
Queis angusta malis cum mœnia uexarentur,
Ipse suum Theseus pro caris corpus Athenis
Proijcere optauit potius, quàm talia Cretam
Funera Cecropiæ, nec funera, portarentur.
Atque ita naue leui nitens, ac lenibus auris,

Magnanimum ad Minoa uenit, sedesq. superbas.
Hunc simul ac cupido conspexit lumine uirgo
Regia, quàm suaues expirans castus odores
Lectulus in molli complexu matris alebat,
Quales Eurotæ progignunt flumina myrtos,
Aura ue distinctos educit uerna colores,
Non prius ex illo flagrantia declinauit
Lumina, quàm toto concepit pectore flammam
Funditus, atque imis exarsit tota medullis.
Heu misere exagitans immiti corde furores
Sancte puer, curis hominum qui gaudia misces,
Quæq. regis Golgos, quæq. Idalium frondosum,
Qualibus incensam iactastis mente puellam
Fluctibus, in flauo sæpe hospite suspirantem.
Quantos illa tulit languenti corde timores:
Quanto sæpe magis fulgore expalluit auri:
Cum sæuum cupiens contra contendere monstrum,
Aut mortem appeteret Theseus, aut præmia laudis.
Non ingrata, tamen frustra, munuscula diuis
Promittens, tacito suspendit uota labello.
Nam uelut in summo quatientem brachia Tauro
Quercum, aut conigeram sudanti cortice pinum
Indomitus turbo contorquens flamine robur
Eruit: illa procul radicibus exstirpata
Prona cadit, lateque, & cominus omnia frangit:
Sic domito sæuum postrauit corpore Theseus,
Nequidquam uanis iactantem cornua uentis.
Inde pedem uictor multa cum laude reflexit,
Errabunda regens tenui uestigia filo;

Ne

Ne Labyrintheis e flexibus egredientem
Tecti frustraretur inobseruabilis error.
Sed quid ego, a primo digressus carmine, plura
Commemorem? ut linquens genitoris filia uultum,
Vt consanguineæ complexum, ut denique matris,
Quæ misero gnatæ fleret deperdita luctu,
Omnibus his Thesei dulcem præferret amorem:
Aut ut uecta ratis spumosa ad littora Diæ:
Aut ut eam dulci deuinctam lumina somno
Liquerit immemori discedens pectore coniux.
Sæpe illam perhibent ardenti corde furentem
Clarisonas imo fudisse e pectore uoces;
Ac tum præruptos tristem conscendere montes,
Vnde aciem in pelagi uastos protenderet æstus;
Tum tremuli salis aduersas procurrere in undas,
Mollia nudatæ tollentem tegmina suræ,
Atque hæc extremis mæstam dixisse querelis,
Frigidulos udo singultus ore cientem.
Siccine me patrijs abductam perfide ab oris,
Perfide deserto liquisti in littore Theseu?
Siccine discedens, neglecto numine diuum,
Immemor, ah deuota domum periuria portas?
Nulla ne res potuit crudelis flectere mentis
Consilium? tibi nulla fuit clementia præsto,
Immite ut nostri uellet miserescere pectus?
At non hæc quondam blanda promissa dedisti
Voce mihi: non hoc miseram sperare iubebas,
Sed connubia læta, sed optatos Hymenæos:
Quæ cuncta aerij discerpunt irrita uenti.

Nunc iam nulla uiro iuranti femina credat:
Nulla uiri ſperet ſermones eſſe fideles.
Qui dum aliquid cupiens animus prægeſtit apiſci,
Nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt:
Sed, ſimul ac cupidæ mentis ſatiata libido eſt,
Dicta nihil metuere, nihil periuria curant.
Certe ego te, in medio uerſantem turbine leti,
Eripui, & potius germanum amittere creui,
Quàm tibi fallaci ſupremo in tempore deeſſe.
Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusq́.
Præda, nec iniecta tumulabor mortua terra.
Quænam te genuit ſola ſub rupe læena?
Quod mare conceptum ſpumantibus expuit undis?
Quæ Syrtis, quæ Scylla uorax, quæ uaſta Charybdis,
Talia qui reddis pro dulci præmia uita?
Si tibi non cordi fuerant connubia noſtra,
Sæua quòd horrebas priſci præcepta parentis;
Attamen in ueſtras potuiſti ducere ſedes,
Quæ tibi iocundo famularer ſerua labore,
Candida permulcens liquidis ueſtigia lymphis,
Purpurea ue tuum conſternens ueſte cubile.
Sed quid ego ignaris nequidquam conqueror auris
Externata malo? quæ nullis ſenſibus auctæ,
Nec miſſas audire queunt, nec reddere uoces.
Ille autem prope iam medijs uerſatur in undis;
Nec quiſquam apparet uacua mortalis in alga.
Sic nimis inſultans extremo tempore ſæua
Fors etiam noſtris inuidit queſtibus aures.
Iuppiter omnipotens utinam nec tempore primo

Gnoſia Cecropiæ tetigiſſent littora puppes;
Indomito nec dira ferens ſtipendia tauro
Perfidus in Cretam religaſſet nauita funem;
Nec malus hic, cælans dulci crudelia forma
Conſilia, in noſtris requieſſet ſedibus hoſpes.
Nam quò me referam? quali ſpe perdita nitar?
Idæos ne petam montes? at gurgite lato
Diſcernens patriam truculentum diuidit æquor.
An patris auxilium ſperem? quem ne ipſa reliqui,
Reſperſum iuuenem fraterna cæde ſecuta?
Coniugis an fido conſoler memet amore?
Qui ne fugit lentos incuruans gurgite remos?
Prætereo littus: nullo ſola inſula tecto.
Nec patet egreſſus, pelagi cingentibus undis.
Nulla fugæ ratio, nulla ſpes: omnia muta,
Omnia ſunt deſerta; oſtentant omnia letum.
Non tamen ante mihi langueſcent lumina morte,
Nec prius a feſſo ſecedent corpore ſenſus,
Quàm iuſtam a diuis expoſcam prodita multam,
Cæleſtumq. fidem poſtrema comprecer hora.
Quare facta uirum multantes uindice pœna
Eumenides, quibus anguineo redimita capillo
Frons expirantis præportat pectoris iras,
Huc huc aduentate, meas audite querelas;
Quas ego nunc miſera extremis proferre medullis
Cogor inops, ardens, amenti cæca furore.
Quæ quoniam uere naſcuntur pectore ab imo;
Vos nolite pati noſtrum uaneſcere luctum:
Sed, quali ſolam Theſeus me mente reliquit,

Tali

Tali mente deæ funestet seque, suosque.
Has postquam mæsto profudit pectore uoces,
Supplicium sæuis exposcens anxia factis;
Annuit inuito cælestum numine rector,
Quo tunc & tellus, atque horrida contremuerunt
Aequora, concussitq. micantia sidera mundus.
Ipse autem cæca mentis caligine Theseus
Consitus, oblito dimisit pectore cuncta,
Quæ mandata prius constanti mente tenebat:
Dulcia nec mæsto sustollens signa parenti,
Sospitem, & ereptum se ostendit uisere portum.
Nanque ferunt, olim castæ cum mœnia diuæ
Linquentem gnatum uentis concrederet Aegeus,
Talia complexum iuueni mandata dedisse.
Gnate mihi longa iocundior unice uita,
Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus,
Reddite in extremæ nuper mihi fine senectæ,
Quanloquidem fortuna mea, ac tua feruida uirtus
Eripit inuito mihi, te cui languida nondum
Lumina sunt gnati cara saturata figura:
Non ego te gaudens lætanti pectore mittam,
Nec te ferre sinam fortunæ signa secundæ:
Sed primum multas expromam mente querelas,
Canitiem terra, atque infuso puluere fœdans:
Inde infecta uago suspendam lintea malo,
Nostros ut luctus, nostræq. incendia mentis.
Carbasus obscura dicat ferrugine Ibera.
Quod tibi si sancti concesserit incola Itonis,
Quæ nostrum genus, ac sedes defendere sueta

Annuat, ut tauri reſpergas ſanguine dextram:
Tum uero facito, ut memori tibi condita corde
Hæc uigeant mandata, nec ulla obliteret ætas:
Vt, ſimul ac noſtros inuiſent lumina colles,
Funeſtam antemnæ deponant undique ueſtem,
Candidaq. intorti ſuſtollant uela rudentes,

*

Quamprimum cernens, ut læta gaudia mente
Agnoſcam, cum te reducem ſors proſpera ſiſtet.
Hæc mandata prius conſtanti mente tenentem
Theſea, ceu pulſæ uentorum flamine nubes
Aerium niuei mottis liquere cacumen.
At pater, ut ſumma proſpectum ex arce petebat,
Anxia in aſſiduos abſumens lumiua fletus,
Cum primum infecti conſpexit lintea ueli,
Præcipitem ſeſe ſcopulorum e uertice iecit,
Amiſſum credens immiti Theſea fato.
Sic funeſta domus ingreſſus tecta paternæ,
Morte ferox Theſeus, qualem Minoidi luctum
Obtulerat mente immemori, talem ipſe recepit.
Quæ tum proſpectans cedentem mœſta carinam,
Multiplices animo uoluebat ſaucia curas.
At parte ex alia florens uolitabat Iacchus,
Cum thiaſo ſatyrorum, & Nyſigenis Silenis,
Te quærens Ariadna, tuoq. incenſus amore.
Qui tum alacres paſſim lymphata mente furebant,
Euoe bacchantes, euoe capita inflectentes.
Horum pars tecta quatiebant cuſpide thyrſos,
Pars e diuulſo iactabant membra iuuenco,

Pars sese tortis serpentibns incingebant,
Pars obscura cauis celebrabant orgia cistis.
Orgia, quæ frustra cupiunt audire profani.
Plangebant alij proceris tympana palmis,
Aut tereti tenues tinnitus ære ciebant;
Multaq. raucisonos efflabant cornua bombos,
Barbaraq. horribili stridebat tibia cantu.
Talibus amplifice uestis decorata figuris,
Puluinar complexa suo uelabat amictu.
Quæ postquam cupide spectando, Thessala pubes
Expleta est, sanctis cœpit decedere diuis.
Hic qualis flatu placidum mare matutino.
Horrificans zephyrus procliuas incitat undas,
Aurora exoriente, uagi sub lumina solis,
Quæ tarde primum clementi flamine pulsæ
Procedunt, leuiterq. sonant plangore cachinni,
Post, uento crescente, magis magis increbrescunt,
Purpureaq. procul nantes a luce refulgent:
Sic tum uestibuli linquentes regia tecta,
Ad se quisque uago passim pede discedebant.
Quorum post abitum, princeps e uertice Pelij
Aduenit Chiron, portans siluestria dona.
Ná quoscunque ferunt campi, quos Thessalla magnis
Montibus ora creat, quos propter fluminis undas
Aura parit flores tepidi fœcunda Fauoni,
Hos indistinctis plexos tulit ipse corollis,
Queis permulsa domus iocundo risit odore.
Confestim Peneos adest uiridantia Tempe,
Tempe, quæ siluæ cingunt superimpendentes,

Nereidum linquens claris celebranda choreis,
Non uacuus: nanque ille tulit radicitus altas
Fagos, ac recto proceras stipite laurus,
Non sine nutanti platano, lentaq. sorore
Flammati Phaethontis, & aeria cupressu.
Hæc circum sedes late contexta locauit,
Vestibulum ut molli uelatum fronde uireret.
Post hunc consequitur solerti corde Prometheus,
Extenuata gerens ueteris uestigia pœnæ,
Quam quondam, silici restrictus membra catena,
Persoluit, pendens e uerticibus præruptis.
Inde pater diuum sancta cum coniuge, natisque,
Aduenit, cælo te solum Phœbe relinquens,
Vnigenamq. simul cultricem in montibus Idæ:
Pelea nam tecum pariter soror aspernata est,
Nec Thetidis tedas uoluit celebrare iugales.
Qui postquam niueos flexerunt sedibus artus,
Largæ multiplici constructæ sunt dapæ mensæ.
Cum interea infirmo quatientes corpora motu,
Veridicos Parcæ cœperunt edere cantus.
His corpus tremulum complectens undique uestis
Candida pupurea talos incinxerat ora;
At roseo niueæ residebant uertice uittæ,
Aeternumq. manus carpebant rite laborem.
Læua colum molli lana retinebat amictam:
Dextera tum leuiter deducens filia supinis
Formabat digitis, tum, prono pollice torquens,
Libratum tereti uersabat turbine fusum:
Atque ita decerpens æquabat semper opus dens,

Laneaq́. aridulis hærebant morſa labellis,
Quæ prius in leui fuerant extantia filo.
Ante pedes autem candentis mollia lanæ
Vellera uirgati cuſtodibant calathiſci.
Hæ tum clariſona pellentes uellera uoce
Talia diuino fuderunt carmine fata,
Carmine, perfidiæ quod poſt nulla arguet ætas.
O decus eximium, magnis uirtutibus augens,
Emathiæ columen Peleu, clariſſime nato,
Accipe, quod læta tibi pandunt luce ſorores,
Veridicũ oraclum. ſed uos, quos fata ſequuntur,
Currite ducentes ſubtegmina currite fuſi.
Adueniet tibi iam portans optata maritis
Heſperus: adueniet fauſto cum ſidere coniux,
Quæ tibi flexanimo mentem perfundat amore,
Languidulosq́. paret tecum coniungere ſomnos,
Leuia ſubſternens robuſto brachia collo.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Nulla domus tales unquam contexit amores:
Nullus amor tali coniunxit fœdere amantes:
Qualis adeſte Thetidi, qualis concordia Peleo.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Naſcetur uobis expers terroris Achilles,
Hoſtibus haud tergo, ſed forti pectore notus:
Qui perſæpe uago uictor certamine curſus
Flamea præuertet celeris ueſtigia ceruæ.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Non illi quiſquam bello ſe conferet heros,
Cum Phrygij Teucro manabunt ſanguine riui,

Troicaq́. obſidens longinquo mœnia bello
Periuri Pelopis uaſtabit tertius heres.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Illius egregias uirtutes, claraq́. facta
Sæpe fatebuntur gnatorum in funere matres,
Cum tremulo incanos ſoluent a uertice crines,
Putridaq́. infirmis uariabunt pectora palmis.
Currtte ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Nanque uelut denſas proſternens meſſor ariſtas,
Sole ſub ardenti flauentia demetit arua,
Troiugenum infeſto proſternet corpora ferro.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Teſtis erit magnis uirtutibus unda Scamandri,
Quæ paſſim rapido diffunditur Helleſponto;
Cuius iter cæſis anguſtans corporum aceruis,
Alta tepefaciet permiſta flumina cæde.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Denique teſtis erit morti quoque dedita præda,
Cum teres excelſo coaceruatum aggere buſtum
Excipiet niueos perculſæ uirginis artus.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Nam ſimulac feſſis dederit fors copiam Achiuis
Vrbis Dardaniæ Neptunia ſoluere uincla,
Alta Polixenia madefient cæde ſepulcra;
Quæ uelut ancipiti ſuccumbens uictima ferro,
Proijciet truncum ſubmiſſo poplite corpus.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Quare agite, optatos animi coniungite amores,
Accipiat coniux felici fœdere diuam,

Deda-

Dedatur cupido iandudum nupta marito.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Non illam nutrix orienti luce reuiſens,
Heſterno collum poterit circundare filo.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Anxia nec mater diſcordis mœſta puellæ
Secubitu, caros mittet ſperare nepotes.
Currite ducentes ſuqtegmina, currite fuſi.
Talia, profantes quondam felicia Pelei,
Carmina diuino cecinerunt pectore Parcæ.
Præſentes nanque ante domos inuiſere caſtas
Sæpius, & ſeſe mortali oſtendere cœtu,
Cælicolæ, nondum ſpreta pietate, ſolebant.
Sæpe pater diuum fulgentia templa reuiſens,
Annua dum feſtis ueniſſent ſacra diebus,
Conſpexit terra Cretum procurrere currus.
Sæpe uagus Liber Parnaſſi e uertice ſummo
Thyadas effuſis euantes crinibus egit,
Cum Delphi tota certatim ex urbe ruentes
Acciperent læti diuum fumantibus aris.
Sæpe in letifero belli certamine Mauors,
Aut rapidi Tritonis hera, aut Rhamnuſia uirgo,
Armatas hominum eſt præſens hortata cateruas.
Sed poſtquam tellus ſcelere eſt imbuta nefando,
Iuſtitiamq́. omnes cupida de mente fugarunt,
Perfudere manus fraterno ſanguine fratres,
Deſtitit extinctos natus lugere parentes,
Optauit genitor primæui funera nati,
Liber ut innuptæ poteretur flore nouercæ,

Ignaro mater ſubſternens ſe impia nato,
Impia non uerita eſt diuos ſcelerare penates,
Omnia funda, nefanda malo permiſta furore
Iuſtificam nobis mentem auertere deorum.
Quare nec tales dignantur uiſere cœtus,
Nec ſe contingi patiuntur lumine claro.

In carmen de nuptijs Pelei & Thetidos.

QVOD *initio dixi, haſce inſcriptiones, quæ in impreſſis libris legnntur, ab ipſis auctoribus non eſſe factas, uel ex eo intelligere licet, quòd libellum hunc Argonautica uulgo nominari uidemus; deceptis uidelicet hominibus imperitis, eo quòd Catullus a deſcriptione expeditionis Colchicæ exordium ducit, neque animaduertentibus id eum facere, ut commodius ingrediatur ad celebrandas Pelei nuptias, qui præcipuus huius poematis ueluti ſcopus eſt. itaque iure optimo a uiris eruditiſſimis adulterina illa inſcriptio repudiata eſt. Deſcripturus igitur Pelei nuptias, primum narrat, Peleum tunc Thetidis amore irretitum fuiſſe, cum ad uellus aureum una cũ ceteris Græciæ principibus nauigaret. Qua in re ſuo quodam iure ab aliorum poetarum narratione diſcedit. Nam Orphei (ſi modo eius ſunt Argonautica, quæ nomen ipſius præſeferunt) Apollonij, Valerij Flacci, Claudiani, & aliorum teſtimonio, quo tempore profecti ſunt Argonautæ, non modo Thetidem duxerat Peleus, ſed etiam Achillem ex ea ſuſceperat, iamq. Chironi educandum*

tra-

tradiderat. Sed non eſt a poetis aut conſtantia, aut hiſtoriæ fides nimium ſubtiliter exigenda. Peliaco.] *ad Pelion enim Theſſaliæ montem ædificata eſt Argo. Diodorus* V. *Bibliothecæ. unde &* πηλιὰς ἀργὼ *ab Apollonio dicitur.* Pinus.] *non, quòd e pinu contextam hanc nauem fuiſſe conſtet: ſed, more poetico, pinum pro qualibet arbore apta conficiendis nauigijs nominat. alioqui enim Orpheus eam ex piceis, quercubusq́. compactam fuiſſe dicit,*

καὶ χαροπὸν ποτὶ χεῦμα γεγηθότες ἕλξατε νῆα
ἀργὼ πεύκῃσιν τ' ἠδὲ δρύσι γομφωθεῖσαν. *id eſt,*

Ac placidos læti in fluctus deducite nauem
Et piceis Argo, & quernis trabibus compactam.

At idem alio loco faginam eam fuiſſe ait. Quin cum Euripides πεύκην *dixiſſet, Ennius abietem uertit, cuius ſunt illa,*

Vtinam ne in nemore Pelio ſecuribus
Cæſa accidiſſet abiegna ad terram trabes:
Ne ue inde nauis inchoandæ exordium
Cepiſſet, quæ nunc nominatur nomine
Argo, qua uecti Argiui delecti uri
Petebant illam pellem inauratam arietis
Colchis, imperio regis Peliæ per dolum.

Valerius autem cum robora, pinosq́. ad eam conficiendam adhibuiſſet, paullo poſt uocat eam preſſam regibus alnum. Sed nihil apud poetas iſto figuræ genere uſitatius. Alexander Cornelius, ut eſt apud Plinium, arborem eonem appellauit, ex qua facta eſſet Argo, ſimilem robori uiſcum ferenti,

ti, quæ nec aqua, nec igni poſſet corrumpi. Sunt qui hanc primam nauem fuiſſe autument: alij eam, quæ a Danao facta eſt, ut eſt apud interpretem Euripidis. Argo autem uocatam, uel quòd ἀργὸν celerem ueteres dixerint, unde & lethargum eum, qui celeriter obliuiſceretur: fuerit autem nauis hæc inſigni celeritate: quo fit, ut eam Varro citiremem uocet: uel quòd eam Argus quidam ædificauerit. in aſtrum tandē conuerſa eſt. Phaſidos ad fluctus.] hic fluuius ex Armenia fluens, Colchida, Ponti regionem, alluit. Et fines Aeætæos.] Colchida ipſam, ubi tum Aeætes regnabat, Medeæ pater. Cum lecti iuuenes.] florem heroum cum Iaſone nauigaſſe ait Theocritus. Argiuæ robora pubis,] ex omni Græca iuuentute robuſtiſſimi. Auſi ſunt,] quod ante eos nemo auſus fuerat. Vada ſalſa,] mare. ταπείνωσις. Cita puppi.] uidetur alludere ad id Argus etymon, quod ſupra attulimus. Auratam pellem,] πάγχρυσον δέρας, Euripides: δέρας χρύσεον, & χρύσεον κῶας, Orpheus, & Apollonius, eius uidelicet arietis, quo Phryxus mare traiecerat. Varro lib. II. de re ruſtica, figmentum hoc ad pecudum caritatem refert. eius uerba ſunt: De antiquis illuſtriſſimus quiſque paſtor erat, ut oſtendit Græca, & Latina lingua, & aeteres poetæ, qui alios uocant πολύαρνας, alios πολυμήλους, alios πολυβούτας, qui ipſas pecudes, propter caritatem, aureas habuiſſe pelles tradiderunt, ut Argis Atreus, quam ſibi Thyeſten ſubduxiſſe queritur; ut in Colchide

chide Aeætes, ad cuius arietis pellem profecti regio genere dicuntur Argonautæ; ut in Libya, ad Hesperidas, unde aurea mala, id est, secundum antiquam consuetudinem, capras, & oues, quas Hercules ex Africa in Græciam exportauit. ea enim sua uoce Græci appellarunt μῆλα. *Neque desunt, qui uellus illud, libellum fuisse tradant, quo auri faciendi ratio contineretur. Simonides in hymno, quo Neptunum celebrauit, purpurei illud coloris fuisse dixit, quo a marinis purpuris, in traiectione illa, aspersum fuisset.* Auertere.] *hoc uerbo dolus quidam sæpe indicatur. Virgilius,*

Quo regnum Italiæ Libycas auerteret oras.

Licinius Macer pro Tuschis, (citat Priscianus) Quos oportuit amissa restituere, hice etiam reliquias auerterunt. Cicero Frumentaria, Quid si doceo te non minus domum tuam auertisse, quàm Romam misisse decumarum nomine? Diua quibus.] *Pallas. Virgilius,*

- Pallas, quas condidit arces,

Ipsa colat. Athenis in arce colebatur. Ipsa.] *Mineruam ipsam una cum Argo manus operi admouisse, aiunt poetæ.* Currum,] *nauem. catachresis,* Illa rudem,] *intactam.* Cursu.] *metaphora.* Prima.] *uide Plinium cap.* LVI. *lib.* VIII. Ampithriten,] *mare,* παρὰ τὸ ἀμφιτρίβειν τὴν γῆν. *Poetæ Neptuni uxorem esse dicunt.* Emersere feri.] *Apollonius deos ipsos superos, nymphasq. Peliadas, Argus nuitatem, heroumq. præstantiam*

ad-

admiratos fuisse dicit.

πάντες δ' οὐρανόθεν λεῦσσον θεοὶ ἤματι κείνῳ
νῆα, καὶ ἡμιθέων ἀνδρῶν μένος, οἳ τότ' ἄριστοι
πόντον ἐπιπλώεσκον. ἐπ' ἀκροτάταισι δὲ νύμφαι
πηλιάδες κορυφῇσιν ἐθάμβεον εἰσορόωσαι
ἔργον ἀθηναίης ἰτωνίδος, ἠδὲ καὶ αὐτοὺς
ἥρωας χείρεσσιν ἐπικραδάοντας ἐρετμά:

Nutricum tenus.] *mammarum tenus:* Tum Thetis humanos.] *cum tamen eos ualde auersaretur: cupiebat enim e Ioue grauida fieri, quæ responsum accepisset a Proteo, filium e se procreatum iri maiorem eo, (quicunque is tandem esset) a quo procreatus foret. uide Ouidium* XI. *Metamor. quin & Iuppiter ipse, eius amore correptus, uoti eam compotem fecisset, nisi a Prometheo instantis periculi admonitus esset. quam etiam ob caussam, liberatum e Caucaso Prometheum, narrat Lucianus. cum Apollonius contra, Iouem quidem a Themide admonitum, Prometheum uero Herculis beneficio liberatum fuisse dicat, idq. etiam ipse Prometheus apud Aeschylum ita uaticinetur fore.* Pater ipse,] *Nereus.* O nimis optato.] *ingressurus ad canendas Pelei nuptias, ceteros Argonautas, ab eis digressurus, salutat, seq. eorum laudes uersibus suis celebraturum pollicetur.* Nimis optato.] *hinc expressum est illud Virgilianum,*
Magnanimi heroes, nati melioribus annis.
O bona mater.] *Argo ipsam intelligit, cuius uelut utero diu inclusi latuerunt Argonautæ.* Teq.

adeo

adeo eximie.] *cum alios heroas sæpe compellabo, tum te, o Peleu, eximie, ac præter ceteros.* Tædis felicibus,] *felici matrimonio.* Pulcherrima Neptuni ne,] *pulcherrima natarum Neptuni. Tale est apud Theocritum & Callimachũ* ὠκεανίνη, *apud Virgilium Nerine Galathea. Porro de Thetide, fuerit ne, quod hic ait Catullus, Neptuni siue Nerei filia, Achillisq́. mater, non satis inter ueteres conuenit. Homerus Thetidis filium, Nerei nepotem Achillem facit: eaq́. a plurimis recepta sententia est. alij, e quibus est Aristoteles, Thetidem eam, quæ Achilli mater fuerit, Chironis centauri filiam fuisse aiunt: Daimachus Philomelam uocat Achillis matrem, quæ ipsa Actoris filia fuerit. Staphylus libro tertio rerum Thessalicarum, narrat Chironem, Pelei gloriæ uelificari uolentem, ac cersisse ad se Philomelam Actoris Myrmidonis filiam, deinde eam famam disseminasse, constituisse deos Thetiden Peleo uxorem dare: foreq́. ut ad nuptias, non sine magna ui imbrium ac tempestatum uenirent. ipse autem, qui sapientia, rerumq́. cælestium intelligentia uigeret, eum nuptijs diem dictum esse confinxit, quo prospiciebat fore, ut magna uis procellarum existeret: cumq́. postea eo ipso die Philomelam Peleo collocasset; factum, ut homines nupsisse ei Thetidem crederent.* Tethys.] *Tethys ex Oceano Doridem, Doris ex Nereo Thetidem sustulistit.* Oceanusq́. pater.] *Antiqui deos omnes, patres uocarunt. sic Iuppiter,*

ter, πατὴρ ἀνδρῶν θεῶν τε: sic Apollo pater, Liber pater, Neptunus pater, Vulcanus pater, Mars pater, caeteriq. ad eundem modum. Lucillius in deorum concilio:

Vt nemo sit nostrum, quin pater optimu' diuum:
Vt Neptunu' pater, Liber, Saturnu' pater, Mars,
Ianu', Quirinu' pater nomen dicantur ad unum.

sed Oceanum praecipue, quòd, ut alio loco diximus, aquae rerum omnium tribuerent principatum. Quae simul.] *simul atque aduenit optatum illud tempus faciendis nuptijs constitutum.* Dona ferunt praese,] *quibus nouam nuptam munerarentur.* Grauinonisq. domos, ac nitenis alacrisea.] *haec sunt uetustae scripturae, de calamo notatis libris, miserabiliter deprauata uestigia. Petrus Victorius suspicatur priorem partem ita legendam, Cranonisq. domos. posteriorem uero non nulli restituere conati, legunt, & moenia Larissaea. ego neutram coniecturam improbo; & tamen, dum meliores libros nactus fuerim, nihil de hoc loco affirmare audeo.* Rura colit nemo.] *feriabantur omnes, propter nuptiarum celebritatem.* Ipsius at sedes.] *describit magnificentiam apparatus aediũ Pelei.* Recessit.] *interiorem partem aedium significat. sic Seneca,*

In multa diues spatia discedit domus:
Arcana in imo regia recessu patet.

Locum autem hunc imitatus uidetur Virgilius sub finem primi Aeneidos.

At

At domus interior regali splendida luxu
Instruitur, medijsq́. parant conuiuia tectis.
Arte laboratæ uestes, ostroq́. superbo,
Ingens argentum mensis, cælataq́. in auro
Fortia facta patrum, &c. Puluinar geniale.] *lectus genialis.* Hæc uestis.] *in ueste, qua stratus erat lectus genialis Thetidos, multas heroum figuras fuisse dicit, atque inter ceteras, Thesei linquentis Ariadnam: unde sumpta occasione digreditur ad eam siue fabulam, siue historiam fusissime explicandam.* Diæ,] *Naxi.* Necdum etiam seseq́. sui.] *uigilet, an dormiat, nescit. non credit se esse compotem sui: nondum credere audet, quod uidet, insperatæ rei nouitate stupefacta.* Saxea ut effigies.] *summa uis est in hac comparatione. primum enim, quòd bacchanti Ariadnen comparat, significat eam & uultu, & totius corporis gestu rabidum quendam concitatæ mentis ardorem præ se tulisse. quòd autem addit, saxeam effigiem, tantam uim doloris fuisse indicat, ut diu neque mouere se potuerit, neque in ullam uocem erumpere. omnis enim immodica affectio & eripere uocis usurá, & omnium corporis partium functiones impedire ad tempus solet. atque hoc nimirum est, quòd Niobem poetæ, cum filios suo Apollinis & Didnæ sagittis confossos uideret, obriguisse in lapidem fabulantur.* Immemorat iuuenis.] *uidetur alludere ad eorum sententiam, qui aiunt, Bacchi numine effectum esse, ut Theseus oram soluens, Ariadnes*

penitus obliuisceretur: itaque, quòd eam reliquerit, obliuione tantum, eaq. diuinitus immissa, non ingrato animo, effectum. Vide Theocritum Parmaceutria, & in eum commentarios. Et magnis curarum fluctuat undis.] *hunc locum imitatus uidetur Virgilius,*

Sæuit amor, magnoq. irarum fluctuat æstu.

Strophio.] *Nonius, Strophium, inquit, est fascia breuis, quæ uirginalem tumorem cohibet papillarum. Turpilius Philopatro,*

Me miseram quid agam? inter uias epistola excidit mihi.

Infelix inter tuniculam atque steophiũ collocauerã.

Luctantes.] *ita legendum uidetur, non, ut in alijs, lactantes. luctantes autem expono paullatim intumescentes, &, ut ueteres loquebantur, sororiantes, quasiq. enitentes ad strophium repellendum.* Salis,] *maris. sic Virgilius,*

- spumas salis ære ruebant. & alibi,

- campos salis ærescabant.

Alludebant,] *identidem percutiebant. Tale est illud Tibulli,*

Ima uidebatur talis illudere palla.

Externauit,] *extra se posuit, siue, ut Nonius interpretatur, dementem fecit. Hoc uerbo infra etiam usus est.* Illa tempestate, quo tempores.] *ἀρχαϊσμὸς. sic Cicero: eius temporis, quo die.* Theseus.] *uarias de hac Thesei profectione sententias enumerat Plutarchus in ipsius uita: quas*

illinc repetat, qui uolet. E littoribus Piræi.] *poetica licentia utens, ab historiæ fide recedit. non enim ex Piræo, sed ex Phalero soluit Theseus. neque Piræus illis temporibus nauale erat, sed curia. nauale autem, antequam Themistocles imperaret, non fuit. auctor Pausanias.* Iniusti regis.] *graue est, ait Plutarchus, disertæ ciuitati, & in qua Musarum studia uigeant, inimicum fieri. nunquam enim desiit Minos in Atticis theatris male audire, omnibusq. uexari probris: neque eum uel Hesiodus adiuuit, qui regno dignissimum, uel Homerus, qui Iouis familiarem uocauit, quo minus obtinuerint tragici, qui de pulpito scenaq. multam ei asperserunt immitis uiolentæq. naturæ infamiam. eadem fere de Minoe Plato in dialogo, quem de ipsius nomine inscripsit.* Gortynia.] *Gortyn, urbs in Creta.* Crudeli peste coactam.] *ipsum deorum numen conspirasse cum Minoe ad ulciscendam cædem Androgei uidebatur: eodem enim tempore & bello, & fame, & pestilentia affligebantur Athenienses: responsumq. est oraculo, non aliter ea desitura, quàm si Minoi fieret satis. Vide Plutarchum, Diodorum, Eusebium.* Electos iuuenes,] *septenos quotannis iuuenes, ac totidem puellas; idq. per annos nouem: quos non nulli sorte duci, alij a Minoe deligi solitos aiunt.* Cecropiam,] *regionem Atticam.* Dapem dare.] *uarias super hac re sententias refert Plutarchus.* Funera nec funera.] *figura Græca. ita enim illi* ἄδωρα δῶρα, ἀ-

ἀμοῦς γάμους, & similia. sic Cicero insepultam sepulturam, sic Ouidius iniusta iusta, sic quidam uetus tragicus, innuptas nuptias, sic Ennius artem inertem, cuius est illud, - quæ scis,

In uulgum uulgas, artemq. expromis inertem.

Naue leui.] ea nauis postea, ex uoto, quotannis Delon ab Atheniensibus mittebatur. uide Platonem principio Phædonis. Superbas,] magnificas: ut, - aulæis iam se regina superbis. Quales Eurotæ.] de hac comparatione dixi supra in carmine de nuptijs Manlij. Curis hominum.] sic infra de Venere, Quæ dulcem curis miscet amaritiem. Hinc est, quod Musæus γλυκύπικρον uocat ἐρώτων κέντρον. Quæq. regis Golgos.] Golgos oppidum est in Cypro Veneri sacrum. hic Golgos numero multitudinis dicit. Pæne autem conuersus est hic uersus e Theocritis Syracusanis,

Δέσποιν', ἃ γολγόν τε καὶ ἰδάλιον ἐφίλασας.

Cum autẽ & hic, & supra, Paleucijs in Volusium, Colchos pro Golgos legeretur, primus utrunque locum emendauit, uir clarissimus, Hermolaus Barbarus. Aut mortem appeteret.] ita legendum, non, oppeteret. neque enim mortem oppetere dicitur, nisi qui moritur. deinde, oppetere mortem, Latine dicitur: at certe, oppetere præmia laudis, quid sit, non uideo. Non ingrata, tamen frustra.] non ingrata fuisse superis Ariadnes uota, illud indicat, quod Theseus uictoria potitus est. ipsa tamen spe sua frustrata est: neque enim, quod

optabat

optabat, contigit ei, posse ætatem una cum Theseo exigere. Suspendit uota.] neque enim audebat aperte pro Theseo uota facere: ne ipsa de se indicio esset patri. Robur.] truncum. Errabunda regens.] Virgilius,

Cæca regens filo uestigia. Flexibus.] ambages & dolos tecti uocat Virgilius. Frustraretur.] frustra haberet, deciperet. de hoc uerbo uide Gelliũ. Inobseruabilis error.] Virgilius,

-& inextricabilis error. A primo carmine,] ab instituto celebrandarum nuptiarum Pelei. Consanguinæ,] sororis, Phædræ. Diæ,] Naxi: etsi multas alias insulas, quæ Diæ dicerentur, enumerat interpres Theocriti Pharmaceutria. Dulci deiuncta lumina somno.] sic Theocritus de somno, πεδάα μαλακῷ κατὰ φάεα δεσμῷ. alij deuicta, ut sit simile illi Homerico,

-μαλακῷ δεδμημένοι ὕπνῳ. Deuota periuria,] execranda, & diris obnoxia. Ad hunc autem locum respexit Tibullus, his uersibus,

Gnossia, Theseæ quondam periuria linguæ
Fleuisti ignoto sola relicta mari.
Sic cecinit pro te doctus Minoi Catullus,
Ingrati referens impia facta uiri.

Nunc iam nulla.] sic Ouidius,

Nunc quoque nulla uiro, clamabo, femina credat.

Prægestit,] ualde gestit, ualde cupit. Lucillius,

Quantum haurire animus Musarũ e fontibu' gestit.

Germanum,] Minotaurum. Creui,] iudicaui.

Pro quo dilaceranda,] *quantopere horribile ueteribus fuerit, cadauera lacerari a feris, hinc existimari poteſt, quòd eius rei formidinem, apud Homerum, proponit Hector ignauis,*

Ον δὲ κ᾽ ἐγὼν ἀπάνευθε μάχης πτώσσοντα νοήσω,
Οὐχ οἱ ἄρκιον ἐσσεῖται φυγέειν κύνας, οὐδὲ
Οἰωνούς. *& de Achille* - αὐτοὺς δ᾽ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν, Οἰωνοῖσί τε πᾶσι.

Nec iniecta] *Cicero* II. *de legibus, Siti dicuntur ij, qui conditi ſunt: nec tamen eorum ante ſepulcrum eſt, quàm iuſta facta, & corpus incenſum eſt. Et quod nunc communiter in omnibus ſepultis ponitur, ut humati dicantur, id erat proprium tum in ijs, quos humus iniecta contegeret: eumq. morem ius pontificale confirmat. nam prius quàm in os iniecta gleba eſt, locus ille, ubi crematum eſt corpus, nihil habet religionis: iniecta gleba, tum & ille humatus eſt, & ſepulcrum uocatur, ac tum denique multa religioſa iura complectitur. Hæc uerba Ciceronis ipſa adſcripſi, ex quibus, quid ſit, terram inijcere, intelligi poſſet. Frequens enim eſt eius rei apud auctores optimos mentio.* Quænam te.] *uſitatum eſt, ut quorum immanem crudelitatem execramur, eos e rupibus, efferis ue animalibus, aut etiam e mari natos eſſe dicamus. Virgilius,*

Nunc ſcio quid ſit Amor. duris in cotibus illum
Iſmarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes
Nec noſtri generis puerum, nec ſanguinis edunt.

Et apud eundem Dido, Aeneam alloquens,

Nec tibi diua parens, generis nec Dardanus auctor
Perfide: sed duris genuit te cautibus horrens
Caucasus; Hyrcanæq. admorunt ubera tigres.
Tibullus uero, cum ijs, qui Veneris furta non cælas sent, atrocē Venerem minitaretur fore, ita scripsit,
Nam fuerit quicunque loquax, is sanguine natam,
Is Venerem e rabido sentiet esse mari. et alibi, cū dominam a nimia seueritate abducere niteretur,
Nam te, inquit, nec uasti genuerunt æquora ponti,
Nec flamam uoluens ore Chimæra fero,
Nec canis anguinea redimitus terga catena,
Cui tres sunt linguæ, tergeminumq. caput,
Scyllaq. uirgineam canibus submista figuram,
Nec te conceptam sæua leæna tulit.
Notum est & illud Homericum,
- γλαυκὴ δέ σ' ἔτικτε θάλασσα. Quæ Syrtis.] *Virgilius,*
Quid Syrtes, aut Scylla mihi, quid uasta Charybdis Profuit? Si tibi.] *eodem pæne modo de Minoe, apud Virgilium, queritur Scylla,*
Me ne inter comites, ancillarumq. cateruas,
Me ne alias inter famularum munere fungi,
Coniungis atque tuæ (quæcunque erit illa) beatæ
Non licuit grauidos penso deuoluere fusos?
Sæua quod horrebas.] *Priscum parentem exponunt Cecropem: sæua autem præcepta, legem, quam ille tulisse de certa legitimaq. maris ac feminæ coniunctione dicitur. ego, cur ista tam longe petenda sint, cur ue lex illa ita sæua dicatur, ut eam The*

ſeus horrere debuerit, exputare equidem non queo. itaque ἀμαθέςερον, καὶ σαφέςερον, *tta hunc locum interpretor. Si connubia noſtra tibi cordi non erant, pro eo quòd horrebat animus recordatione eorum, quæ olim pater meus crudeliſſime imperauerat ciuibus tuis, nempe ut florem ſuæ iuuentutis Minotauro deuorandum mitterent, ob idq́. nolebas tam ſæui, tamq́. importuni hominis filiam tibi uxorem adiungere: at certe me, ut tibi famulæ loco eſſem, abducere; non, cuius beneficio uiueres, eam feris diſcerpendam relinquere debuiſti.* Candida Permulcens.] *pedes tibi abluens. Eſt autem* πάθος *a miniſterij uilitate.* Sed quid ego.] ἐπανόρθωσις. Auctæ,] *prædita a natura.* Mortalis.] *uehementius quiddam* ἐνεργητικώτερον *dixit, quàm ſi hominem dixiſſet.* Sic nimis.] *alleuamentum quoddam doloris eſt, in rebus aduerſis tuis, habere, qui te conquerentem audiant, &, ſi minus iuuare poſſint, tamen aliqua tui miſeratione moueantur. Id quoque ſibi Ariadna ereptum eſſe conqueritur.* Iuppiter] *ſtulta, ſed hominibus uſitata conſuetudine, optat, quæ facta ſunt, infecta eſſe. Tale eſt illud,*

εἴθ᾽ ὤφελ᾽ ἀργοῦς μὴ διαπτᾶσθαι σκάφος
Κόλχων ἐς αἶαν. *Enimuero non uetis corriguntur præterita, ſed futura conſilio diriguntur. Notum eſt illud Agathonis,*

Μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς ςερίσκεται,
Αγένητα ποιεῖν, ὅσ᾽ ἂν ᾖ πεπραγμένα. *id eſt,*
Vna hac enim re etiam deus priuatus eſt,

Infecta facere, facta quæ sunt, ut queat.
Gnosia Cecropiæ.] *Virgilius,*
Felix heu, nimium felix, si littora tantum
Nunquam Dardaniæ tetigissent nostra carinæ.
Crudelia consilia.] *consilia ita dixit, ut Græci* φρένας: *quo nomine sæpe naturam & ingenium cuiusque significãt.* In nostris requiesset sedibus hospes.] *hũc forte uersũ imitatus fuerit Virgilius illo,*
Quis nouus hic nostris successit sedibus hospes?
Idæos ne petam montes?] *de patria ne repetẽda cogitem? Ida enim mons Cretæ est.* At gurgite lato.] *at latum & metuendum mare interiectum, patriam meam ab hac insula diuidit.* Quem ne ipsa, reliqui?] *id est, eius ne, quem ipsa reliqui? sic Terentius Andria,*
Quem ne ego uidi ad uos afferri uesperi?
Plautus Mostellaria,
Quo pessume modo? quæ ne iam subducta erat
Tu in terram? Idem Militeto,
Quem ne ego seruaui in campis Cuticlindonijs?
Hoc qui non intelligebant, fecerunt hoc loco, quem ue ipsa reliqui: et paullo infra, Qui ue fugit, aut, Qui refugit, pro, Qui ne fugit. Prætereo littus.] *ubi litus prætereo, nihil uideo præter solam, ac desertam insulam, sine ullo tecto: neque tamen ex ea egredi possum, undique præcludente iter mari.* Eumenides.] *has deas esse credebant, Nocte genitas, quæ homines atrocibus turpificatos uitijs ulciscerentur. Diras ultrices uocat Virgilius. Eædem et*

Erinnyes dicũtur: Epimenidesq́. eas Saturni filias fa cit: Euripides uidere ipsas ait omnia; cuius est illud ex Oedipo Coloneo, τὰς πάνθ᾽ ὁρῶσας Εὐμενίδας. *Ipsæ de iustitia sua multa apud Aeschylum prædicant: se uidelicet nemini bono irasci, sed a sceleratis tantum meritas pœnas exigere. Vinum ad earum sacrificia non adhibebatur: quæ & iccirco* νηφάλια *dicebantur. Fiebant autem media nocte, ut ex Aeschylo intelligitur. Plura uide apud Aeschyli & Sophoclis interpretes.* Anguineo capillo.] ὀφιοπλοκάμους *eas Orpheus in hymnis uocat.* Quæ quoniam uere.] *eas demum detestationes ualere arbitrabantur, quibus quis uero, magnoq́ue, non leui aut simulato dolore motus alium defixisset. tum uero nullam expiandi rationem esse existimabant. Horatius,*

Diris agam uos. dira detestatio

Nulla expiatur uictima. Sed quali.] *locus hic, si diligenter animaduertas, confirmat id, quod supra tetigimus, non ingrati animi uitio, sed, obliuione a dijs obiecta, fecisse Theseum, ut Ariadnam relinqueret. ipsa enim precatur deos, ut quali se mente reliquit Theseus, tali etiam funstet suos. Vota autem Ioui probata esse, infra dicitur. Cum ergo Theseus obliuione domum suam postea funestauerit, consequiiur, ut obliuione quoque antea deseruisset Ariadnam. Sed idem magis etiam ex illis uersibus constat, qui infra leguntur,*

- qualem Minoidi luctum

Obtulerat mente immemori, talem ipse recepit:

ut

ut iam dubitandum non ſit, quin hanc ſententiam Catullus inſecutus fuerit. Inuito numine,] *quòd non libenter & Aegeum morte, & Theſeum luctu, utrunque immerentem afficeret.* Quo tunc & tellus.] *ſumptum ex Homero.* Dulcia ſigna,] *candidum uelum.* Ereptum,] *liberatum. ſic ſupra,*
- ego te in medio uerſantem turbine leti
Eripui. Caſtæ diuæ,] *Palladis, quæ Athenienſium præſes erat.* Reddite in extremo.] *neque enim ad patrem uenit Theſeus, niſi iam adultus, multisq́. editis præclaris facinoribus nobilis. Vide Plutarchum.* Canitiem terra.] *mos antiquorum in luctu.* Incendia,] *doloris mei ardorem.* Dicat,] *indicet.* Itonis.] *Palladem intelligit, quam Apollonius Itonida, Bacchylides Itoniada nominat. Itonus Theſſalus fuit, Amphictyonis filius, qui urbem quandam Theſſaliæ a ſe Itonem nominauit, ubi dea hæc colebatur. Cum autem Ito, ſiue Iton urbis nomen ſit; ſanctæ Itonis, non, ut in alijs, ſancti Itonis, legendum puto.* Funeſtam ueſtem,] *uelum illud ferrugineum.* Candidaq́. intorti.] *Nonius, qui loco de uaſorum generibus differit, exponens dictionem, carcheſia, ita ſcribit. Carcheſia, ſumma pars mali: id eſt, foramina, quæ ſummos mali funes recipiunt. Catullus,*
Lucida qua ſplendent ſummi carcheſia mali.
hactenus Nonius. Quòd autem in quibuſdã ueteribus libris animaduerti poſt uerſum hũc, Candidaq́., tantum ſupereſſe ſpatij, quantum uni uerſui ſcribendo

do ſit ſatis; mihi uenit in mentem dubitare, ne hic forte ipſe uerſus, qui a Nonio citatur, hoc loco deſideretur, legendumq́. ſit,

Candidaq́. intorti ſuſtollant uela rudentes,
Lucida qua ſplendent ſummi carcheſia mali.

qua tamen de coniectura, per me quidem, iudicet quiſque, ut uolet. ego dignam eſſe duxi, quæ proponeretur. Hæc mandata.] *ita, inquit, liquere hæc mandata Theſeum, ut montis cacumen linquere impulſæ uento nubes ſolent.* Morte ferox,] *ſuperbus ob Minotaurum interfectum.* At parte ex alia.] *ex alia parte ueſtis pictus erat Bacchus Ariadnam quærens. Quod reſiduum eſt huius fabulæ, exequitur Ouidius* III. *Faſtorum, & VIII. Metamorphoſeon. copioſius etiam Hyginus, & Arati interpretes.* Cum Thiaſo.] *choro, multitudine. ſic Bacchus ipſe apud Euripidem,*

θίασος ἐμὸς γυναῖκες, ἃς ἐκ βαρβάρων
ἐκόμισα.

Nyſigenis Silenis,] *Nyſæorum optimatibus. Diodorus libro* IIII. Furebant,] *furibundi clamabant.* Euoe.] *uox eſt bacchantiũ.* Capita inflectentes,] *rotantes, iacientes.* Tecta cuſpide,] *folijs obducta, & uelata.* Pars e diuulſo.] *ſolebant enim bacchantes interdum armenta diſcerpere, carnesq́. eorum crudas mandere. Euripides,*

καὶ τὴν μὲν ἂν προσεῖδες ἄθηλον πόριν
μυκωμένην ἔχουσαν ἐν χεροῖν δίχα,
ἄλλαι δὲ δαμάλας διεφόρουν σπαράγμασι.

Tor-

Tortis ſerpentibus.] *Euripides Bacchis, Baccho recens nato Parcas coronam e ſerpentibus impoſuiſſe narrat: indeq́. receptum, ut ſe mænades quoque ſerpentibus coronarent.* ϛεφάνωσάν τε δρακόντων ϛεφάνοις, ἔνθεν ἀγρὰν θηροτρόφοι μαινάδες ἀμφιβάλλονται πλοκάμοις. *Plutarchus quoque Olympiada, magni Alexandri matrem, grandes ſerpẽtes contrectantem manibus, thiaſos celebrare ſolitam refert.*

Orgia.] *ita uocabantur myſteria quædam, quæ, niſi ab initiatis, aut audiri fas non erat. id uel ex hoc Penthei & Bacchi colloquio, apud Euripidem, intelligi poteſt.*

Πεν. τὰ δ' ὄργι' ἐϛὶ τίν' ἰδέαν ἔχοντά σοι;
Διο. ἄῤῥητ' ἀβακχεύτοισιν εἰδέναι βροτῶν.
Πεν. ἔχει δ' ὄνησιν τοῖσι θύουσιν τινά;
Διο. Οὐ θέμις ἀκοῦσαί σ', ἔϛι δ' ἄξι' εἰδέναι.

Ciſtis.] *ciſtis ferebantur Orgia. Tibullus,*

Et leuis occultis conſcia ciſta ſacris.

Theocritus Bacchis,

Ιερὰ δ' ἐκ κίϛας πεποναμένα χερσὶν ἑλοῖσαι.

Profani,] βέβηλοι, ἀμυϛηρίαϛοι, ἀτέλεϛοι.

Plangebant alii,] *hunc locum imitatus Ouidius,*

Quacunque ingrederis, clamor iuuenilis, & una
Femineæ uoces, impulſaq́. tympana palmis,
Concauaq́. æra ſonant, longoq́. foramine buxus.

Talibus.] *tandem e longa egreſſione ſeſe recipiẽs, ad inſtitutum redit. Dixerat, multos mortales e tota Theſſalia conueniſſe, ad ſpectandum nuptiarum apparatum. eos nunc ait, cum oculos animumq́. ſatiaſſent*

tiassent spectandis rebus pulcherrimis , discessisse quenque ad se, & locum aduentantibus dijs dedisse. Hic qualis .] *discedentes Thessalos undis crescentibus , paullatimq. longius recedentibus comparat. Comparatio sumpta ex* IIII *Iliados.* Zephyrus.] *pro quolibet uento Zephyrum dixit . alioqui enim, mane Zephyrum non flare , quòd tunc nimium longe sol ab occidente absit , docet Aristoteles Problematis .* Cachinni,] *cachinnos uocat undas maris, quæ paullatim diffunduntur in longum . ita enim os quoque ridentium hominum diffundi , atque extendi solet . Aeschylus ,*

Ω δῖος αἰθὴρ, καὶ ταχύπτεροι πνοαὶ,
Ποταμῶν τε πηγαὶ, ποντίων τε κυμάτων
Ανήριθμον γέλασμα, παμμῆτορ τε γῆ.

Nantes a luce.] *in alijs , uariantes luce .* Ad se quisque ,] *in suas quisque ædes .* Princeps,] *primus .* , Chiron ,] *centaurus , de quo supra diximus.* Domus risit .] *sumptum ab Hesiodo , qui ridere ait domum Iouis , canentium Musarum dulci uoce conspersam* - γελᾶ δέ τε δώματα πατρὸς
Ζηνὸς ἐριγδούποιο, θεῶν ὀπὶ λειριοέσσῃ
Σκιδναμένῃ . *sic & Theognis ,*

Πᾶσα μὲν ἐπλήσθη Δῆλος ἀπειρεσίη
Οδμῆς ἀμβροσίης , ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη.

Peneos,] *Thessaliæ fluuius .* Nereidũ,] *alij Naiadum , alij Nessonidum . libri manuscripti, Minoisium . diuinet alius . mihi quidem non liquet .* Non uacuus.] *libri ueteres , Nonacrios.* Sorore Flamati

mati

mati Phaethontis.] *populo*. Solerti corde Prometheus.] *eum enim iam liberauerat Hercules, sagittis interfecta aquila, quæ iecur illius depascebatur. narrat Apollonius libro secundo, Valerius Flaccus libro quinto. Quot autem solerti corde Prometheum nominat, exprimit epitheta, quæ Græci ei tribuunt, modo* ἀγκυλομήτην, *modo* πολυμήτην *uocantes. Hesiodus,*

Ὄφρα μιν ἐξαπάτησε προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.

Oppianus, - Ἰαπετοῖο γόνος πολυμῆτα προμηθεύς.

ipse quidem apud Aeschylum sibi tribuit artium omnium inuentionem. et idem etiam de eo dicitur apud Platonem in Protagora. Sciendum autem est, Prometheum a poetis deum haberi: unde & hic Catullus eum inter deos recenset, & apud Aeschylum Vulcanus eum uocat συγγενῆ θεὸν: *& ipse de se loquens,*

Ἴδεσθέ με, *inquit*, οἷα πρὸς θεῶν πάσχω θεός.

Quinetiam colebatur in Academia una cum Vulcano, & Minerua: ut Apollodorum, & Lysimachiden scripsisse ait interpres Sophoclis. Extenuata uestigia,] *uinculorum uidelicet, quibus ad Caucasum alligatus fuerat.* Pœnæ,] *quòd Iouem decepisset in distribuendis carnibus, quòd uiros, mulieresq. effinxisset, quòd surripuisset ignem Vulcani & Mineruæ, eumq. hominibus tradidisset. Fuit autem filius Iapeti ex Themide, quæ eadem & Terra est, ut ex Aeschylo cognoscitur. Clymenes tamen eum filium fuisse, eiusdem poetæ interpres alio loco tradit.*

dit. Inde pater diuum.] Postremo uenisse ait Iouem, Iunonemque, ac ceteros superos deos, praeter Phoebum, qui solus in caelo relictus est, & Dianam, quae in montibus suis mansit, neque tanti fecit Peleum, ut eius nuptias sua praesentia cohonestaret. Quod autem ad Apollinem attinet, ideo eum remouisse uidetur ab his nuptijs Catullus, quia futurum erat, ut ipse Achillem interficeret: qua in re sapientius fecit, quàm Aeschylus, qui affuisse deum illum, etiamq. carmen nuptiale cecinisse dixit, quo Peleo & Thetidi fausta omnia praediceret: ideoq. Thetidem, interfecto filio, de uanitate ac perfidia Apollinis querentem facit. uidetur enim occasionem quaesisse, qua in dijs exempla leuitatis & mendacij ostenderet: quo nomine merito a Platone reprehenditur, extremo secundo de republica libro. Plane tamen Homerus quoque libro ultimo Iliados, eum affuisse, dicit. Vnigenamq. simul cultricem in montibus Idae.] reliquit, inquit, te quidem, o Phoebe, in caelo solum: cultricem uero Idae, id est, Dianam, unigenam, id est, quae uno eodemq. partu tecum genita est, reliquit in montibus, ubi propter uenationis studium assidue uersari solet. Satis autem mirari non possum, quid adduxerit, hominem eruditissimum, Petrum Victoriū, ut hoc loco legat, Vnigenamq. simul cultricem montis Itonis; & Palladem exponat. Primum enim, caussae nihil confingi potest, cur Palladem eas nuptias aspernatam fuisse dicamus, ex quibus progna

tum

tum Achillem omni postea studio fouerit. Deinde, ut Itonem urbem Mineruæ sacram fuisse antea docui, ita uellem indicari mihi, quo loco eiusdem nominis mons fuisse dicatur. Postremo, quod caput est, sororem unigenam Phœbi, Mineruam accipere nullo modo possumus: sed Dianam tantum: quippe cum illa, ut omnes norunt, e Iouis cerebro enata sit, hanc Latona uno eodemq. partu cum Apolline ediderit. itaque hoc loco, Victorij, ceterarum rerum accuratissimi hominis, diligentiam, ut ingenue fatear, requiro. Infirmo motu,] *propter senectutem: qua de caussa, postea quoque dicit, tremulum corpus.* Purpurea ora,] *pupureo limbo. Parcas autem triformes, & Erinnyas necessitatis gubernatrices esse, ait apud Aeschylum Prometheus, Iouemq. ipsum eis subijcit.* Læua colum.] *nullus unquam pictor nentes mulieres tam scienter expinxit, quàm Catullus his uersibus.* Perfidiæ quod post nulla arguet ætas.] *cum carmen illud, quod in his nuptijs Apollo cecinisse dicitur, postea Thetis perfidiæ arguisse dicatur.* Currite ducentes.] *Virgilius,*

Talia sæcla, suis dixerunt, currite, fusis.

Expers terroris.] *fortem significat:* ἄφοβος γάρ τις καὶ ὁ ἀνδρεῖος, *ait Aristoteles.* Qui persæpe uago.] *pedum celeritatem Homerus Achilli peculiariter tribuit. Theon quoque eum a Chirone ad eam rem studiose exerceri solitum scribit.* Flamea,] *flamæ instar, qua nihil celerius est, rapida, & in*

citata. Periuri Pelopis uastabit tertius heres,] *Agamemnon, Pelopis ex Atreo nepos. Tertium autem dixit, puto, quia duos heredes habuit Pelops, Atreum, & Thyesten.* Cum tremulo incanos.] *soluere capillum mulieres Troianæ in suorum funeribus solebant. Virgilius,*

Et circum Iliades crinem de more solutæ.

Incanos autem dixit, ualde canos. Idem alibi, Smyrnam incana diu sæcula peruoluent. Sic infractum animum dicimus. Variabunt,] *liuidis ictuum notis distinguent.* Vnda Scamandri.] *tangit fabulam, quam enarrat Homerus Iliados lib.* XXI. *huic autem loco similis est prædictio Neptuni apud Papinium,*

Quem tu illic natum Sigæo in puluere, quanta
Aspicies uictrix Phrygiarum funera matrum:
Cum tuus Aeacides tepido modo sanguine Teucros
Vndabit campos, modo crassa exire uetabit
Flumina & Hectoreo tardabit funere currus.

Tepefaciet.] *sic infra, Omentum in flama pingue liquefaciens.* Percussæ uirginis,] *Polyxenæ, quæ ad Achillis cœnotaphium cæsa est. Vide Euripidem Hecuba, aut Senecam Troade.* Fors,] *deus.* Neptunia soluere uincla.] *muros a Neptuno extructos.* Felicia,] τὰς δ᾽ τυχίας. Præsentes nanque ante.] *quandiu homines pietatem coluerunt, dij cum ipsis familiariter crebro uersari solebant: at ex quo, pietate neglecta, uitijs inquinata sunt omnia, uideri se ab eis amplius noluerunt.*

runt. Annua dum festis.] *bene animaduertit Guarinus, hoc de ludis Olympicis intelligi non posse, quippe qui annui non fuerint. sed nimirum, cum Cretes apud senatum esse Iouem dicerent, credibile est, eius natalem annuis ludis celebrare solitos esse. eoq. respicere Catullum puto.* Sæpe uagus liber.] *ad hunc locum intelligendum, uide, quæ disputantur a Macrobio, libro primo Saturnaliorum, quo loco Bacchum et Apollinem unum eundemq. deum esse demonstrat.* Rhamnusia uirgo,] *Nemesis.* Contingi lumine claro,] *aperta in luce uideri.*

AD ORTALVM.

ETSI me assiduo confectum cura dolore
Seuocat a doctis Ortale uirginibus,
Nec potis est dulces Musarum expromere fœtus
Mens animi: tantis fluctuat ipsa malis:
Nanque mei nuper Lethæo gurgite fratris,
Pallidulum manans alluit unda pedem,
Troia Rheteo quem subter littore tellus,
Ereptum nostris obtegit ex oculis.
Alloquar? audiero ne unquam tua uerba loquentē?
Nunquam ego te uita frater amabilior
Aspiciam posthac? at certe semper amabo,
Semper mæsta tua carmina morte canam;
Qualia sub densis ramorum concinit umbris
Daulias, assumpti fata gemens Ityli.
Sed tamen in tantis mæroribus Ortale mitto

Hæc expreſſa tibi carmina Battiadæ:
Ne tua dicta uagis nequidquam credita uentis
Effluxiſſe meo forte putes animo;
Vt miſſum ſponſi furtiuo munere malum
Procurrit caſto uirginis e gremio,
Quod miſeræ oblitæ molli ſub ueſte locatum,
Dum aduentu matris proſilit, excutitur;
Atque illud prono præceps agitur decurſu,
Huic manat triſti conſcius ore rubor.

Etſi me aſsiduo.] receperat Ortalo, ſe Callimachi elegiam de coma Beronices expreſſurũ Latinis uerſibus, eiq. miſſurum. id igitur ſe, quamuis multis ex fraterna morte doloribus præpeditum, præſtitiſſe dicit, ne rei ſibi ab amico mandatæ immemor uideretur. Mens animi.] ita legendum eſt, non, ut alij inepte legunt, Mens hominum. Plautus Ciſtellaria, Nullam mentem animi habeo: ubi ſum, ibi non ſum. Idem Epidico, pauor territat mentem animi. Sic ingenium animi dixit poeta quidem uetus, quem citat Cornificius libro ſecundo ad Herennium, Sin inuerecundum animi ingenium poſſidet. Sic & Virgilius amentem animi Didonem. Alloquar?] recordatione mortis fraternæ, tantum dolorem animo ſentit, ut, eius magnitudine, per aliquot uerſus abducatur a re propoſita. Daulias.] fabula ex Ouidio nota eſt. Vt miſſum.] ne putes tua dicta ita ex meo animo effluxiſſe, ut malum e gremio uirginis ſolet. Sponſi,] proci. ut apud Horatium, Sponſi Penelopes. E gremio.] nec mulieri,

mulieri, nec gremio credi oportere, prouerbium est: quòd & illa incerti & leuis animi est; & plerunque in gremio posita, cum in obliuionem uenerint exurgentium, decidunt. Festus.

DE COMA BERENICES.

OMNIA qui magni dispexit lumina mundi;
Qui stellarum ortus comperit, atque obitus;
Flameus ut rapidi solis nitor obscuretur;
Vt cedant certis sidera temporibus;
Vt Triuiam furtim sub Latmia saxa relegans
Dulcis amor, gyro deuocet aerio;
Idem me ille Conon cælesti numine uidit
E Beroniceo uertice cæsariem,
Fulgentem clare; quam multis illa dearum,
Leuia protendens brachia, pollicita est,
Qua rex tempestate nouis auctus Hymenæis,
Vastatum fines iuerat Assyrios,
Dulcia nocturnæ portans uestigia rixæ,
Quam de uirgineis gesserat exuuijs.
Est ne nouis nuptis odio Venus? an ne parentum
Frustrantur falsis gaudia lacrymulis,
Vbertim thalami quas intra limina fundunt?
Non, ita me diui, uera gemunt, iuerint.
Id mea me multis docuit regina querelis,
Inuisente nouo prœlia torua uiro.
At tu non orbum luxti deserta cubile,
Sed fratris cari flebile dissidium,
Cum penitus mæstas exedit cura medullas.

Vt tibi tunc toto pectore solicitæ
Sensibus ereptis mens excidit. atqui ego certe
Cognoram a parua uirgine magnanimam.
An ne bonũ oblita es facinus, quo regium adepta es
Coniugium, quo non fortius ausit alis?
Sed tum mæsta uirum mittens, quæ uerba locuta es?
Iuppiter, ut tersti lumina sæpe manu.
Quis te mutauit tantus deus? an quòd amantes,
Non longe a caro corpore abesse uolunt?
Atque ibi, præ cunctis, pro dulci coniuge, diuis
Non sine taurino sanguine pollicita es,

*

Si reditum tetulisset is, haud in tempore longo, &
Captam Asiam Aegypti finibus adijceret.
Queis ego pro factis cælesti reddita cætu,
Pristina uota nouo munere dissoluo.
Inuita o regina tuo de uertice cessi,
Inuita; adiuro teque, tuumq. caput,
Digna ferat, quod si quis inaniter adiurarit.
Sed qui se ferro postulet esse parem?
Ille quoque euersus mons est, quem maxima in oris
Progenies Phthiæ clara superuehitur,
Cum Medi irrupere nouum mare, cumq. iuuentus
Per medium classi barbara nauit Atho.
Quid facient crines, cum ferro talia cedant?
Iuppiter, ut χαλύβων omne genus pereat:
Et qui principio sub terra quærere uenas
Institit, ac ferri frangere duritiem.
Abiunctæ paullo ante comæ mea fata sorores

* *Lu-*

* Lugebant, cum se, Memnonis Aethiopis
* Vnigena impellente natantibus aera pennis,
* Obtulit Arsinoes Chloridos ales equus.
Isq. per ætherias me tollens aduolat auras,
Et Veneris casto collocat in gremio.
Ipsa suum Zephyritis eò famulum legarat,
* Grata Canopeis incola littoribus,
Scilicet in uario ne solum limite cæli
Ex Ariadnæis aurea temporibus
Fixa corona foret: sed nos quoque fulgeremus
Deuotæ flaui uerticis exuuiæ.
Vuidulam a fletu, cedentem ad templa deum, me
Sidus in antiquis diua nouum posuit.
Virginis & sæui contingens nanque Leonis
Lumina, Callisto iuncta Lycaoniæ,
Vertor in occasum, tardum dux ante Booten,
Qui uix sero alto mergitur Oceano.
Sed quanquam me nocte premunt uestigia diuum,
Luce autem canæ Tethyi restituor.
Pace tua fari hæc liceat Rhamnusia uirgo,
Nanque ego non ullo uera timore tegam,
Non, si me infestis discerpant sidera dictis,
Condita quin uere pectoris euoluam,
Non his tam lætor rebus, quàm me absore, semper
Absore me a dominæ uertice discrucior.
Quicum ego, dũ uirgo quondã fuit omnibus expers,
Vnguentorum una millia multa bibi.
Nunc uos, optato quas iunxit lumine tæda,
Non prius unanimis corpora coniugibus

Tradite, nudantes reiecta ueste papillas,
Quàm iocunda mihi munera libet onyx,
Vester onyx, casto colitis quæ iura cubili.
Sed quæ se impuro dedit adulterio,
Illius mala dona leuis bibat irrita puluis:
Nanque ego ab indignis præmia nulla peto.
Sic magis o nuptæ semper concordia, uestras
Semper amor sedes incolat assiduus.
Tu uero regina tuens cum sidera, diuam
Placabis festis luminibus Venerem
Sanguinis expertem, non uotis esse tuam me,
Sed potius largis effice muneribus.
Sidera cur retinent? utinam coma regia fiam,
Proximus Arcturos fulgeat Erigonæ.

Omnia qui magni.] *si Callimachi carmina, e quibus hæc expressa sunt, ad nos peruenissent; neque in his intelligendis laboraremus, & ex duorum, sua utriusque lingua, optimorum poetarum collatione, insignem quondam, plenamq. utilitatis caperemus animo uoluptatem. iuuaret Græca cum Latinis componere, inspicere non in singulis modo uocibus, sed in figuris etiam luminibusq. orationis, in ipsa ratione numerorum, ac denique in tota structura poematis, quàm apte & scienter Græci poetæ, in hoc genere inter suos facile primi, uim ac leporem, Latinorum poetarum sine controuersia politissimus assecutus fuisset. Quam commoditaté quando siue fatum nobis, siue quo alio nomine appellari placet illud, quidquid est, quod in his rebus ualet,*

eripuit;

*eripuit; illudq́. præterea acceſſit mali, ut his quo-
que, ſicut ceteris, Catulli uerſibus ualde magnam
labem importarit uetuſtas: ſpero equidem, in his dif
ficultatibus, quanto facilior lapſus eſt, tanto mihi,
ſicubi offendero, paratiorem apud bonos ueniam fo
re. Huius autem poematis hoc fere argumentum eſt.
Ptolemæus cognomento Euergetes Berenicen, ſeu
Beronicen, (utroque enim modo nomen hoc ſcri-
ptum reperio) Ptolemæi Philadelphi ex Arſinoe
priore filiam, ſororem ſuam, in matrimonio habuit.
neque enim ea coniunctio inboneſta Aegyptiorum
legibus habebatur. ea recens ducta, contigit, ut ex-
peditionem aduerſus Aſſyrios ſuſciperet. in quam
cum proficiſceretur, uouiſſe crinem ſuum Veneri
Berenice dicitur, ſi ſibi uir ſuus ſoſpes, uictorq́. re-
diret domum. cuius deuotionis ſuæ cum, re præ cla-
re a Ptolemæo geſta, conuictam ſe iudicio deorum
immortalium uideret, quo ſe religione exolueret,
crinem rite in Veneris æde appendit. is cum poſtri-
die repertus non foret; magnoq́ue, ob eam rem, rex
reginaq́. in mærore eſſent; Conon, mathematicus
ea tempeſtate excellens, perſuaſit ipſis, crinem deum
numine ſublatum in cælum, & in ſidus conuerſum
fuiſſe: idq́. Callimachus, qui principem illum, pro-
pter ſingulare bonarum artium ſtudium, numinis
loco habebat, hoc poemate complexus eſt. Princi
pium autem continet inſignem commendationem
Cononis, a præſtanti cæleſtium rerum ſcientia.* Vt
Triuiam.] *Lunam.* Sub Latmia ſaxa,] *ad deo-
ſculandum*

sculandum Endymionem, qui illic ab ipsa sopitus esse dicitur. Idem me ille Conon.] *uersus Græci duo reperiuntur apud Theonem commètarijs in Aratum, quos quattuor uersibus hoc loco Catullus expressit. nam cum dixisset Aratus, ad Virginis sidus sparsas esse stellas aliquot, quæ nomine carerent, addit ille, quem modo nominaui, interpres,* οἱ δ' ἠλακάτην αὐτοὺς λέγουσι, κόνων δὲ ὁ μαθηματικὸς πτολεμαίῳ χαριζόμενος βερονίκης πλόκαμον ἐξ αὐτῶν κατηστέρισε. τοῦτο καὶ καλλίμαχός πού φησιν,

Ἡ δὲ κόνων μ' ἔβλεψεν ἐν ἠέρι τὸν βερονίκης
Βόστρυχον ὅν κείνη πᾶσιν ἔθηκε θεοῖς.

Dulcia nocturnæ,] *impressas collo, labrisq. dentium notas, aliaq. eiusmodi.* Est ne nouis nuptis.] *expositurus dolorem, quem Brenice ex uiri abitu cepit, primum interrogat, uero ne an falso lacrumentur puellæ, cum deducuntur ad uiros: & num graue ipsis sit, sua uirginitate spoliari. deinde respondet, fictum esse totum illud lacrumarum genus: idq. ex eo colligit, quòd Bernice magnam uim querelarum, marito discedente, profudit. si enim nocturnos illos canflictus odio haberent puellæ, nunquam tantopere doluisset Berenice, sibi, absente uiro, soli cubandum fore. Ac, quoniam id paullo lasciuius dictum uideri poterat, addit aliam caussam illius doloris, negatq. doluisse illam, quòd a uiro, sed quòd a fratre carissimo seiungeretur.* Anne parentum.] *tale quiddam dixit & in posteriore nuptiali carmine.* Iuerint.] *e uerbo, iuuerint, po*

sterius,

ſterius, v, detractum eſt: ſicque, commiſſione uocalium, prima ſyllaba breuis effecta. Diſsidium.] ſeparationem corporum hoc loco indicat. Cicero pro domo ſua, Defleui coniugis miſeræ diſſidium, liberorum cariſſimorum ſolitudinem, fratris abſentis amantiſſimi, atque optimi caſum. Idem in Antonium, Ipſe autem amore ardens, confirmabat, quòd deſiderium tui diſſidij ferre non poſſet, ſe in exilium eſſe iturum. Magnanimam.] Hyginus libro ſecundo Aſtronomicon, Hanc Beronicen, inquit, non nulli cum Callimacho dixerunt, equos alere, & ad Olympia mittere conſuetam. Alij dicunt hoc amplius, Ptolemæum Beronices patrem, multitudine hoſtium perterritum, fuga ſalutem petiſſe: filiam autem, ſæpe conſuetam, inſilijſſe in equum, & reliquam exercitus copiam conſtituiſſe, & complures hoſtium interfeciſſe, reliquos in fugam conieciſſe: pro quo etiam Callimachus eam magnanimam dixit. An ne bonum oblita es facinus.] illud uidelicet, quod modo ex Hygino retulimus. Subindicat autem, ex illo facinore, fratrem ipſius amore eſſe correptum. Quo non fortius auſit alis.] quo facinore nullum fortius, maioris ue animi, a quoquam alio ſuſcipi queat. Alis enim, ait Priſcianus lib. XII, antiquiſſimi pro alius protulerunt. Atque ibi.] poſt hoc diſtichon, aliquot uerſus deſiderantur, quibus, ut ſuſpicor, Berenices uota exequebatur poeta. Queis ego pro factis,] id eſt, quæ quaniam ita contigerunt, ut tu a dijs popoſceras

poſceras

posceras; tuaq. illa deuotio conuicta, & commissa est. Digna ferat.] quod caput tuum si quis inaniter adiurare ausus fuerit, meritas pœnas uiolatæ religionis luat. Sed qui se ferro.] quo modo ego, quæ mollis sum, & tenera, ferro resistere potuissem, cum montes quoque ipsi ferro excidantur? Ille quoque euersus.] montem Atho significat, ab exercitu Xerxis excisum. Ceterum locus hic uarie legitur, warieq. exponitur: a nó nullis hoc modo,
Ille quoque euersus mons est, quem maxima natu
Progenies Phthiæ clara superuehitur. ij que exponunt, maximam natu Phthiæ progeniem, populos eius montis uerticem incolentes, qui diutissime uiuant, ob idq. Macrobij uocentur. Athos enim modo Thraciæ, modo Macedoniæ. modo Phthiæ, id est Thessaliæ tribuitur. Alij legunt,
Ille quoque euersus mons est, quem maximũ in oris
Progenies Phthiæ clara superuehitur. exponũtq. claram progeniem, ipsum Xerxis exercitum. in uerbo autem superuehitur, esse enallagen temporum, ut sit præsens pro præterito. Nec desunt, qui legát – maximum in orbe. Omnino deprauatus locus est, neque, nisi antea purgatus fuerit, satis commode, uel a me, uel a quoquam alio explicari potest. Cum Medi.] historia ex Herodoto, Plinio, Iustino, Probo, alijsq. notissima est. Quid facient crines.] complexio a maiori. Iuppiter ut Chalybon omne genus pereat.] uersum hunc primus restituit Angelus Politianus, e scholijs in Apollonium

pollonium, ubi locus hic e Callimacho citatur,

- χαλύβων ὡς ἀπόλοιτο γένος.

Γειόθεν ἀντέλλοντα κακὸν φυτὸν ἅμμιν ἔφηναν.

apud Politianum tamen τηλόθεν pro γειόθεν legitur, ſed male. uidendum quoque, num prior uerſus ita legi poſſit,

Ζεῦ πάτερ, ὡς χαλύβων πᾶν ἀπόλοιτο γένος.

Chalybes autem Scythiæ populi ſunt ad fluuium Thermodontem, dicti a Chalybe Martis filio: qui ferrum, ferriq́. uſum primi inuenerunt. hinc eſt, quod Scythiam Aeſchylus uocat αἶαν σιδηρομήτορα. Virgilius,

India mittit ebur, molles ſua tura Sabæi,
At Chalybes nudi ferrum. Abiunctæ.] deprauatum eſſe locum hunc, nemo non uidet. cum autem & ueteres libri nihil opis afferant, & coniectura omnis periculoſa ſit; parce omnino hos uerſus, & timide attingam. Extarent Græca Callimachi: facilia omnia & expedita eſſent. at hoc optare eſt. Quãtum igitur in tantis tenebris uidere poſſum, hic ſenſus eſt. Comæ ſorores, eæ nempe quæ in reginæ capite remanſerant, lugebant mea fata, quæ paullo ante a ſuo conſortio abiuncta eſſem: cum ales equus Chloridos, quæ Zephyri uxor eſt, (de hoc autem equo nihil alibi reperire potui) obtulit ſe mihi, Arſinoæ: (id nomen urbis eſt, quam Ptolemæus Philadelphus a ſe conditam, ſororis nomine inſignierat) idq́ue, Memnonis Aethiopis unigena, id eſt, Aurora, quæ unum Memnonem ex Tithono genuit, im-

pellente

pellente aera natantibus pennis, (ita enim hoc postremum in ueteribus non nullis legitur) id est, exo riente. Hæc attuli, quia, ut uerum fatear, nihil aptius excogitare potui: non quòd ipsi mihi magnopere satis faciant. si quis uel ingenio, uel eruditione maiore instructus, quod facillimum est, uel meliores libros nactus, ueriora protulerit, gratulabor. Pegasum quidem, excusso Bellerophonte, Auroræ a Ioue dono datum, narrat interpres Homeri in VI *Iliados: si quid hoc forte ad rem facit. etenim in tam deprauato loco, haud sane uideo, qua uia insistere oporteat.* Zephyritis.] *Chloris.* Famulum.] *equum ipsum.* Grata Canopæis.] *hic quoque uersus Oedipam quempiam desiderat. Nam quòd non nulli de Venere hoc intelligunt, quæ in Aegypto colatur, manifesto alienum est.* Scilicet.] *nimirum, ne unum tantum sidus esset in cælo, e puellæ temporibus decerptum, nempe corona Ariadnes: sed ego quoque eum numerum augerem.* Vuidulam a fletu.] *madentem lacrymis, quas, quòd a regina diuellerer, profuderã.* Ad templa deum.] *in cælum.* In antiquis,] *inter antiqua sidera.* Diua.] *uenus.* Virginis,] *quam alij Erigonen, alij Astræam esse dicunt. indicat autem locum, quo posita est coma, enumeratione uicinorum siderum.* Callisto iuncta Lycaoniæ.] *ad Vrsam, in quam uersa est Callisto Lycaonis filia. hoc autem sidus & plaustrum quoque, & septem triones uocant. Porro Proculus quoque ad finem Sphæræ, comam numerat*

merat inter signa ad septem triones uergentia. Booten.] *qui & arcturus, & arctophylax dicitur. tardum autem uocat, quòd sero admodum occidat.* Sed quanquam.] *quanquam, inquit, eum honorem assecuta sum, ut noctu quidem uestigia me deorum cælo incedentium premant; interdiu autem, una cum ceteris stellis, Tethyos gremio, id est, mari excipiar: tamen lætitiam ex his rebus tantam non capio, quantum dolorem ex eo, quòd hærere amplius in dominæ capite non possum.* Pace tua,] *quia arrogantius uideri poterat, quod dictura erat, se non tanti facere siderum consortium, ut non mallet adhuc in dominæ capite hærere: iccirco prius Nemesin deprecatur.* Non si me infestis.] *non, si scirem fore, ut me, ob hoc dictum, sidera indignata discerperent.* Euoluam.] *diæresis.* Qui cum ego.] *quæ me, quandiu uirgo fuit, multis unguentorum millibus perunxit.* Omnibus expers,] *intacta. Expers autem cum sexto casu coniunxit, more ueterum. Plautus,*

Eo te more expertē factam aduenies offendi domū.

idem. Ea res me domo expertem facit.

Nunc uos.] *nouas nuptas orat, ut ne ante coniugibus faciant copiam sui, quàm, in ipsius honorem, partem unguenti aliquam libauerint. Libare autem hic ualet spargere; ut,*

Dixit, & in mensa laticum libauit honorem.

Onyx,] *uas unguentarium ex onyche gemma.* Sic magis.] *sic magis ac magis in dies uobis cum uiris*

ue-

uestris conueniat; magisq. assidue inuicem ametis. Tu uero regina.] *tandem ad reginam se conuertit; suadetque, ut non otiosis ac inanibus uotis, sed largis muneribus adducat Venerem, ut se e cælo rursum in caput, a quo abscissa fuerat, redire patiantur.* Festis luminibus,] *diebus festis.* Venerem sanguinis expertem,] *Venerem Paphiam, cuius aram sanguine maculari nefas erat. itaque ture tantum ei, floribusq. fiebat. Virgilius,*

Ipsa Paphum sublimis abit, sedesq. reuisit
Læta suas, ubi templum illi, centumq. Sabæo
Ture calent aræ, sertisq. recentibus halant.

Vtinam coma regia fiam.] *utinam, inquit, rursum redeam in caput reginæ, fulgeatq. Bootes siue Arcturos proximus Erigonæ, ut, priusquam ego in sidus conuerterer, interijcererq. inter ipsum & Erigonen. Postremus autem uersus, ut a nobis scriptus est, ita legitur in ueteribus libris: etiamq. ratio ipsa, ut ita legatur, necessario postulat: quo magis mirandum est, quid cogitarit Politianus, cum hunc locum adhibita industria corrumperet, collectis, si dijs placet, multis locis, quibus planum faceret, a Græcis interdum Oarionem pro Orione dici: quasi id ageretur. itaque merito incidit in aculeos reprehensorum, præcipue Marulli, qui quodlibet uadimonium, ut dicitur, potius deseruisset, quàm ullam exagitandi illius occasionem. eius igitur illa sunt,*

Oarionem pro Erigone citat Ecnomus. unde?

Non

Non facit ad mores uirgo, sed Oarion.
& hoc item alterum,
Quaeris, qua niteat docto coma parte Catullo?
Proximus Arcturo fulgor & Erigonae est.
Virginis, & saeui contingens nanque Leonis
Lumina, Callisto iuncta Lycaoniae,
Flectit in occasum, tardum dux ante Booten,
Qui uix sero alto mergitur Oceano.
Quae tu si relegens, ubi sit coma regia, quaeris,
Ecnome, aquam medio quaeris in Oceano.
Quamuis, quid relegas, uitijs miser, inuidiaq.
Obrutus? ingenijs candor inesse solet.
Ergo dum omnia conturbas, dum credere doctis
Negligis, & per te nil sapis ipse tamen,
Fecisti Oarionem ex Erigone, ex Arcturo
Hydrochoum. iam quod monstrum erit ipsa coma?

Hinc autem uideri potest, illustres homines, quique magnum nomen habent in litteris, quanto periculo peccent. effecit enim Politiani auctoritas, ut nullus iam, quod sciam, extet liber impressus, in quo non, reiecta uera lectione, nothus ille, & suppositicius uersus legatur,

Proximus Hydrochoo fulgeat Oarion.

AD IANVAM IMPVDICAE
CVIVSDAM MVLIERIS.

O DVLCI iocunda uiro, iocunda parenti,
Salue, teq. bona Iuppiter auctet ope,
Ianua, quam Balbo dicunt seruisse benigne

Olim, cum sedes ipse senex tenuit;
Quamq. ferunt rursus uoto seruisse maligno,
Postquam est proiecto facta marita sene.
Dic agedum nobis, quare mutata feraris
In dominum ueterem deseruisse fidem.
Non, ita Cæcilio placeam, cui credita nunc sum,
Culpa mea est, quanquam dicitur esse mea.
Nec peccatum a me quisquam pote dicere quidquam,
*
Quin quacunque aliquid reperitur non bene factum,
Ad me omnes clamant, ianua, culpa tua est.
Non istuc satis est uno te dicere uerbo,
Sed facere, ut quiuis sentiat, & uideat.
Qui possum? nemo quærit, nec scire laborat.
Nos uolumus: nobis dicere ne dubita.
Primum igitur, uirgo quòd fertur tradita nobis,
Falsum est. non illam uir prior attigerat,
Languidior tenera cui pendens sicula beta,
Nunquam se mediam sustulit ad tunicam,
Sed pater ipsius nati uiolasse cubile
Dicitur, & miseram conscelerasse domum:
Siue quòd impia mens cæco flagrabat amore,
Seu quòd iners sterili semine natus erat:
Ne quærendum aliunde foret neruosius illud,
Quod posset zonam soluere uirgineam.
Egregium narras mira pietate parentem,
Qui ipse sui gnati minxerit in gremium.
Atqui non solum hunc se dicit cognitum habere
Brixia Chinææ supposita speculæ,

Flauus

Flauus quam molli percurrit flumine Mela,
Brixia Veronæ mater amata meæ;
Sed de Postumi, & Corneli narrat amore,
Cum quibus illa malum fecit adulterium.
Dixerit hic aliquis: qui tu istæc ianua nosti,
Cui nunquam domini limine abesse licet,
Nec populum auscultare; sed huic suffixa tigillo
Tantum operire soles, aut aperire domum?
Sæpe illam audiui furtiua uoce loquentem
*Solam * consilijs hæc sua flagitia,*
Nomine dicentem, quos diximus; utpote, quæ mi
Speraret nec linguam esse, nec auriculam.
Præterea addebat quendam, quem dicere nolo
Nomine, ne tollat rubra supercilia.
Longus homo est, magnas cui lites intulit olim
Falsum mendaci uentre puerperium.

O dulci iocunda uiro.] *dialogus est, quo ad scelerátas libidines nescio cuius mulieris detegendas, ianuam ædium illius cum popularibus aliquot loquentem, easq. ipsis indicantem facit. Tantum est. non enim puto in huiusmodi historijs cognoscendis multum operæ collocandum. Stultum est, quæ ita scripsit Catullus, ut ne tum quidem, nisi a paucis, qui bus hæ res cognitæ essent, uoluerit intelligi, ea se quenquam hodie credere coniectura assecuturum. pauca igitur quædam cursim annotabimus: de histo ria quidem ipsa suum cuique iudicium relinquemus. non enim eo hæc legimus, ut sciamus, quæ tandem illa fuerit, a qua hæc tam pulchra edita sint facino-*

ra; quis ue aut senex ille Balbus, aut inualidus filius, aut officiosus pater, aut ceteri denique participes huius tam honestæ societatis: quos, ne tum quidem, cum uiuerent, cognoscere, ulla laus erat: sed ut animaduertamus, si qua insint, quæ ad Romani sermonis elegantiam facere uideantur. hoc igitur agamus. Postquam est] alij, postquam es. ego ianuã maritam dici posse non arbitror. Non, ita.] ianua loquitur. eodem autem modo Propertius libro primo, ianuam quandam de dominæ suæ impudicitia querentem facit. Nec peccatum a me.] post hunc uersum pentameter desideratur. itaque concurrerunt emendatores, ut ad mulctram muscæ; &, quod quisque potuit, attulerunt. alius,

Verum istæc potius iatitor ipse facit: alius,

Verum istis me auctorẽ esse facit populus: alius,

Verum isti populo di mala multa ferant.

Guarinus ait, uidisse se librum ueterem, in quo esset,

Verum isti populo ianua quid reficit.

at ex hoc nulla idonea sententia exprimi potest. Ego, inane spatium relinquere, quàm inanes uersus ponere, satius duxi. Non satis est.] uiatores loquuntur. deinde ianua, Qui possum? &c. tum illi rursum, Nos uolumus, &c. Sicula.] sica, gladij genus est, ex quo ad imminutionem inflectitur sicula. hic autem eam sicam intelligit, qua natura muniuit mares; quæq. una sine periculo legis Corneliæ gestari potest, cum comparata non sit interficiendorum hominum caussa. Ne quærendum

aliunde

aliunde foret.] *imprudentis patrisfamilias eſſet, rogare utendum foris, id quod ipſi præſto eſt domi.* Zonam ſoluere uirgineam.] *puellæ uirginitatem adimere. Homerus Odyſſeæ* Λ.

Λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην, κατὰ δ' ὕπνον ἔχευεν.

Theocritus,

Λῦσε δέ οἱ μίτρην, καὶ οἱ λέχος ἔντυνον ὧραι. *Muſæus,*

Ὣς ἣ μὲν ταῦτ' εἶπεν, ὁ δ' αὐτίκα λύσατο μίτρην.

unde & ἀμίτρους uocabant innuptas. Callimachus,

Πάσας εἰνέτεας, πάσας ἔτι παῖδας ἀμίτρους.

quem in locum interpres, μίτρας, *inquit,* ἐζώννυντο, ἃς ἔλυον, ὅταν ἔμελλον διαπαρθενεύεσθαι. Egregium narras.] *rurſum uiatores loquuntur.* Minxerit in gremium.] *ſic Perſius,*

Patriciæ immeiat uuluæ.

Vrinam etiam genitalem, pro ſemine Plinius dicit. Atqui.] *ianuæ uerba ſunt.* Solam conſiliis.] *Manutius ſuſpicatur legendum, conſciolis: egoque aſſentior.* Ne tollat rubra ſupercilia.] *geſtus minantium, isque, ut ſuſpicari licet, ei, quo de hic agitur, familiaris.*

AD MANLIVM.

Qvod mihi fortuna, caſuq. oppreſſus acerbo,
Conſcriptum lacrymis mittis epiſtolium,
Naufragum ut eiectum ſpumantibus æquoris undis
Subleuem, & a mortis limine reſtituam,
Quem neque ſancta Venus molli requieſcere ſomno
Deſertum in lecto cælibe perpetitur,

Nec

Nec ueterum dulci ſcriptorum carmine Muſæ
Oblectant, cum mens anxia peruigilat;
Id gratum eſt mihi, me quoniam tibi ducis amicum,
Muneraq., & Muſarum hinc petis, & Veneris.
Sed tibi ne mea ſint ignota incommoda Manli,
Neu me odiſſe putes hoſpitis officium,
Accipe, queis merſer fortunæ fluctibus ipſe,
Ne amplius a miſero dona beata petas.
Tempore, quo primum ueſtis mihi tradita pura eſt,
Iocundum cum ætas florida uer ageret,
Multa ſatis luſi: non eſt dea neſcia noſtri,
Quæ dulcem curis miſcet amaritiem.
Sed totum hoc ſtudium luctu fraterna mihi mors
Abſtulit. o miſero frater adempte mihi:
Tu mea, tu moriens fregiſti commoda frater:
Tecum una tota eſt noſtra ſepulta domus:
Omnia tecum una perierunt gaudia noſtra,
Quæ tuus in uita dulcis alebat amor:
Cuius ego interitu tota de mente fugaui
Hæc ſtudia, atque omnes delicias animi.
Quare, quod ſcribis, Veronæ turpe Catullo
Eſſe, quòd hic quiſquam de meliore nota
Frigida deſerto tepefecit membra cubili;
Id Manli non eſt turpe, magis miſerum eſt.
Ignoſces igitur, ſi, quæ mihi luctus ademit,
Hæc tibi non tribuo munera, cum nequeo.
Nam, quod ſcriptorũ non magna eſt copia apud me,
Hoc fit, quod Romæ uiuimus: illa domus,
Illa mihi ſedes, illic mihi carpitur ætas,

Huc

Huc una e multis capsula me sequitur.
Quod cum ita sit; nolim statuas; me mente maligna
Id facere, aut animo non satis ingenuo,
Quòd tibi non utriusque petiti copia facta est.
Vltro ego deferrem, copia si qua foret.
Non possum reticere deæ, qua Manlius in re
Iuuerit, aut quantis iuuerit officijs,
Ne fugiens sæclis obliuiscentibus ætas
Illius hoc cæca nocte tegat studium.
Sed dicam uobis: uos porro dicite multis
Millibus, & facite, hæc charta loquatur anus;
Omnibus inq. locis celebretur fama sepulti,
Notescatq. magis mortuus, atque magis:
Ne tenuem texens sublimis aranea telam,
Deserto in Manli nomine opus faciat.
Ná, mihi quam dederit duplex Amathuntia curã,
Scitis, & in quo me corruerit genere,
Cum tantum arderem, quantum Trinacria rupes,
*Lymphaq. in Oetæis * Malia Thermopylis,*
Mæsta nec assiduo tabescere lumina fletu
Cessarent, neque tristi imbre madere genæ.
Qualis in aerij pellucens uertice montis
Riuus muscoso prosilit e lapide:
Qui cum de prona præceps est ualle uolutus,
Per medium densi transit iter populi,
Dulce uiatori lasso in sudore leuamen,
Cum grauis exustos æstus hiulcat agros.
At uelut in nigro iactatis turbine nautis
Lenius aspirans aura secunda uenit,

Iam prece Pollucis, iam Castoris implorata,
Tale fuit nobis Manlius auxilium.
Is clausum lato patefecit limite campum,
Isq. domum nobis, isq. dedit dominam,
Ad quam communes exerceremus amores.
Quò mea se molli candida diua pede
Intulit, & trito fulgentem in limine plantam
Innixa, arguta constitit in solea.
Coniugis ut quondam flagrans aduenit amore
Protesilaeam Laodamia domum,
Accepta frustra: nondum cum sanguine sacro
Hostia cælesteis pacificasset heros.
Nil mihi tam ualde placeat Rhamnusia uirgo,
Quod temere inuitis suscipiatur heris.
Quàm ieiuna pium desideret ara cruorem,
Docta est amisso Laodamia uiro,
Coniugis ante coacta noui dimittere collum,
Quàm ueniens una, atque altera rursus hiems
Noctibus in longis auidum saturasset amorem,
Posset ut abrupto uiuere coniugio.
Quod scibant Parcæ non longo tempore abesse,
Si miles muros isset ad Iliacos.
Nam tum, Helenæ raptu, primores Argiuorum
Cœperat ad sese Troia ciere uiros,
Troia, nefas, cõmune sepulcrum Europæ, Asiæque,
Troia uirum, & uirtutum omnium acerba cinis,
Quæ nempe & nostro letum miserabile fratri
Attulit. hei misero frater adempte mihi:
Hei misero fratri iocundum lumen ademptum:

Tecum una tota est nostra sepulta domus:
Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
Quæ tuus in uita dulcis alebat amor.
Quem nunc tam longe non inter nota sepulcra,
Nec prope cognatos compositum cineres,
Sed Troia obscena, Troia infelice sepultum
Detinet a nostro terra aliena solo.
Ad quã tum properans fertur simul undique pubes
Græca penetrales deseruisse focos:
Ne Paris abducta gauisus libera mœcha
Otia pacato degeret in thalamo.
Quo tibi tum casu pulcherrima Laodamia
Ereptum est uita dulcius, atque anima
Coniugium. tanto te absorbens uortice, amoris
Aestus, in abruptum detulerat barathrum.
Quale ferunt Graij Peneum propter amœnum
Siccari emulsa pingue palude solum,
Quod quondam cæsis montis fodisse medullis
Ausus falsiparens Amphitryoniades,
Tempore quo certa Stymphalia monstra sagitta
Perculit, imperio deterioris heri,
Pluribus ut cæli tereretur ianua diuis,
Hebe nec longa uirginitate foret.
Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo,
* Quod diuum dominum ferre iugum docuit.
Nam neque tam carum confecto ætate parenti
Vna caput seri nata nepotis alit,
Qui cum diuitijs uix tandem inuentus auitis
Nomen testatas intulit in tabulas,

Impia

Impia derisi gentilis gaudia tollens,
Suscitat a cano uulturium capite:
Nec tantum niueo gauisa est ulla columbo
Compar, seu quidquid dicitur improbius
Oscula mordenti semper decerpere rostro,
Quantum præcipue multiuola est mulier.
Sed tu harum magnos uicisti sola furores,
Vt semel es flauo conciliata uiro.
Aut nihil, aut paullo cui tum concedere digna
Lux mea, se nostrum contulit in gremium:
Quam circumcursans huc illuc sæpe Cupido,
Fulgebat crocina candidus in tunica.
Quæ tamen & si uno non est contenta Catullo,
Rara uerecundæ furta feremus heræ;
Ne nimium simus stultorum more molesti.
Sæpe etiam Iuno maxima cælicolum
Coniugis in culpa flagrauit quottidiana,
Noscens omniuoli plurima furta Iouis.
Atqui nec diuis homines componier æquum est,
*
Nec tamen illa mihi dextra deducta paterna,
Fragrantem Assyrio uenit odore domum;
Sed furtiua dedit nigra munuscula nocte,
Ipsius ex ipso dempta uiri gremio.
Quare illud satis est, si nobis id datur unis,
Quo lapide illa diem candidiore notet.
Hoc tibi, quo potui, confectum carmine munus
Pro multis alijs redditur officijs;
Ne nostrum scabra tangat rubine nomen

Hæc

Hæc atque illa dies, atque alia, atque alia.
Huc addant diui quamplurima, quæ Themis olim
Antiquis solita est munera ferre pijs.
Sitis felices & tu simul, & tua uita,
Et domus ipsa, in qua lusimus, & domina,
Et qui principio nobis dominam dedit, a quo
Sunt primo nobis omnia nata bona,
Et longe ante omnes mihi quæ me carior ipso est,
Lux mea; quà uiua, uiuere dulce mihi est.

Quod mihi fortuna.] *pulcherrima omnino hæc elegia est, atque haud scio, an ulla pulchrior in omni Latina lingua reperiri queat. nam & dictio purissima est: & mira quadam affectuum uarietate permista oratio: & tot ubique aspersa uerborum ac sententiarum lumina, ut ex hoc uno poemate perspicere liceat, quantum Catullus ceteris in hoc genere omnibus præstare potuerit, si uim ingenij sui ad illud excolendum contulisset. primum enim, quòd Manlius in duris atque acerbis rebus suis, ea, quæ sibi solatio forent, ab ipso potissimum petere uoluerit, gratam sibi esse affirmat illam amicitiæ significationem. cum autem ille duorum generum munera peteret, Musarum uidelicet, & Veneris; ostendit neutrum a se præstari posse; quòd e fratris sui morte tantum dolorem hauserit, ut earum rerum studia ipsi penitus ex animo excesserint. postremo, beneficia a Manlio apud se posita elegantissimis uersibus commemorat; eiq. fausta feliciaq. omnia a dijs immortalibus comprecatur.* Epistolium.] *ita*

Pa-

Pacuuius prologium,

Quid est? nam me exanimasti prologio tuo.

A mortis limine restituam.] *sic Virgilius Culice. - cum te Restitui superis leti iam limine ab ipso.* Vestis pura.] *quæ dabatur annum fere agẽtibus decimum sextum.* Iocundum cum ætas.] *elegans iuuentutis descriptio. Eratosthenem autem dixisse tradunt, primam illam uiriditatem ætatis, uer uitæ esse; corroboratam ætatem, constitutamque, æstatem, & autumnum; quibus senectutem, quasi hiemem quandam, succedere.* Quæ dulcem.] *sic supra, Sancte puer curis &c. Plato quoque Amorem* γλυκύπικρον *nominat.* Huc una e multis.] *e multis librorum capsis, unam tantum, eamq. exiguam, mecum conuehendam curare soleo, cum huc commigro.* Non possum reticere.] *uehementissima amoris sui expressio. cum enim ui doloris oppressus, poetica studia penitus abiecerit; negat tamen facere se posse, quin accepta a Manlio beneficia uersibus, ad perpetuandam ipsius gloriam, exequatur.* Sæclis obliuiscentibus,] *clarorum hominum res gestas, nisi quibus Musarum cantus accesserit, perpetua obliuione sepelientibus. Apposite autem Musas ad illustrandum Mãlium inuocat; quippe quarum proprium est, præstantium uirorum famam ab iniuria mortalitatis asserere. Horatius,*

Dignum laude uirum Musa uetat mori.

Tibullus,

Quem

Quem referent Musæ, uiuet, dum robora tellus,
Dum cælum stellas, dum uehet amnis aquas.

Theocritus,

αἰεὶ τοῦτο διὸς κούραις μέλει αἰὲν ἀοιδαῖς,
ὑμνεῖν ἀθανάτους, ὑμνεῖν ἀγαθῶν κλέα ἀνδρῶν.

Duplex,] *dolosa, uersuta. sic Horatius,*
Nec cursus duplicis per mare Vlyssei.
Amathuntia,] *Venus. sic supra,*
- quæq. Amathunta, quæq. Golgos.

Corruerit,] *prostrauerit. Annotandus autem est usus hic uerbi, corruo, non admodum frequens. eo tamen ad eundem modum usus est alicubi Lucretius. Lambinus meus, cuius ego doctrinam & iudicium plurimi facio, hunc uersum ita legit:*
Scitis, & in quo me exercuerit genere.
aitq. se uidisse ueterem librum, in quo esset, exhorruerit: unde ipse eam, quam dixi, coniecturam facit. in meo quidem, qui scriptus est centum & eo amplius abhinc annos, omnibus litteris aperte legitur, corruerit. Trinacria rupes,] *Aetna.* Malia,] *a Maliaco, ut opinor, sinu.* Thermopylis.] *tractus montanus est, qui mediam Græciam diuidit, calidis balneis nobilis.* Qualis in aerii.] *lacrymas ex oculis suis profluentes riuo comparat: quem quidem riuum ita describit, ut eum oculis subijcere uideatur.* Qui cum de prona.] *qui cum præceps deuolutus est per pronam uallem. Est autem tmesis in uerbo, deuolutus.* At uelut.] *quale auxilium est, uentus secundus, agitatis iam*

diu nautis, & de salute sua desperantibus; tale mihi Manlius fuit. Is clausum.] *campum, quem latissimum habebat, mihi patefecit, secumq. communem esse uoluit.* Arguta,] *breui. Hanc autẽ, quam sibi a Manlio datam fuisse dicit, Lesbiam esse non arbitror, sed aliam quampiam: idq. præcipue ex fine huius elegiæ colligo.* Protesilaeam.] *Laodamiæ comparat puellam illam, cuius sibi usum concesserat Manlius: simulq. more suo digreditur ad Laodamiæ fabulam explicandam. ea uxor Protesilai fuit, quæ cum maritum suum primum ex omnibus Græcis in bello Troiano ab Hectore interfectum esse audisset, nimio illius desiderio contabuit. Sunt, qui dicant, uiri umbram ei se in somnis obtulisse, inq. illius complexibus ipsam emortuam. Alij, obtinuisse Protesilaum, ut ex inferis, ad uisendam uxorem, reuerteretur: cumq. eam reperisset adiacentem imagunculæ, qua uiri mortui uultum exprimendum curauerat, petijsse, ut ne sibi amplius superstes esse uellet: tum ipsam, acta per pectus hasta, sibi mortem attulisse. Quod autem tam breui tempore, marito suo frui, ipsi licuerit, Catullus deorum iram in caussa fuisse dicit, quibus ante nuptias sacra rite perpetrata non forent.* Acerba cinis.] *sic Caluus, Cum iam fulua cinis fuerit. Idẽ,*

Forsitan hoc etiam gaudeat ipsa cinis.

Quæ nempe.] *rursum, recordatione fraternæ mortis, a re proposita abducitur.* Focos.] *in alijs, deos.* Tanto te absorbens.] *epiphonema est,*

quo

quo confirmat id, quod antea dixerat, coniugium uidelicet illud Laodamiæ uita, atque anima dulcius fuiſſe. Quærens autem occaſionem admiſcẽdi uarias fabulas, iiſq. eruditionis quaſi ſpargendis ſeminibus exornandi opus ſuum, ait, amorem Laodamiæ profundiorem fuiſſe palude quadam, quæ erat in Theſſalia, ſed poſtea ſiccata eſt, Herculis opera: ſumptaq. occaſione, ad Herculis res geſtas modice attingendas digreditur. Barathrum.] *hic ſimpliciter pro uoragine ponitur. erat autem proprie locus Athenis, in quem ſcelerati deiiciebantur, ut apud Lacedæmonios in Ceadan.* Quale ferunt Graii.] *Hercules, cum ad Stymphalias aues interficiendas, iuſſu Euryſthei proficiſcens, in Theſſaliam ueniſſet, paludem quandam, quæ ex collectis Penei aquis efficiebatur, ſiccauit, cum, ſeparatis Oſſa & Olympo montibus, qui ante contigui erant, exitum fluuio dediſſet in mare: ſicq. eius regionis hominibus campi ad Peneum pinguiſſimi & feraciſſimi copiam effecit. narrat Diodorus libro* V. *tangit etiam Lucanus libro* VI. Siccari.] *tanta enim uis aquarum fuerat, ut nondum penitus ad ſiccitatem perductum ſit ſolum, ſed quotidie paulatim ſiccetur.* Emulſa palude,] *exhauſtis aquis.* Montis medullis,] *interioribus partibus. eadem figura, terræ uiſcera dixit Ouidius.* Falſiparens,] *qui falſo habebatur Amphitryonis filius, cum re uera Iouis ſatu editus foret.* Stymphalia monſtra.] *proditum eſt, Stym-*

phalidas

phalidas in Arcadia aues fuisse, quæ humana carne uescerentur, quas sagittis Hercules confecerit. Pisander autem Camireus, non interfectas quidem eas ab Hercule, sed crotalorum sonitu fugatas tradit. Sane ea pars Arabiæ, quæ deserta est, tum feras alias educit, tum aues, quæ Stymphalides nominantur, nihilo erga homines pardis & leonibus mitiores. eæ, si quis capere ipsas conetur, inuolantes, rostrisq. tundentes insidiantium corpora, facile eos interficiunt. tanta quippe sunt duritie rostri, ut, quæcunque tegendo corpori ferrea, ærea ue adhibentur, ea facile perfodiant. at, si quis densis, crassisq. arborum corticibus corpus munierit, haud aliter Stymphalidum rostra ab eiusmodi ueste retinétur, quàm a uisco alæ auicularum solent. Eæ corporis magnitudine gruibus, figura ac specie ibidibus comparari queunt: nisi quòd firmiora rostra, neque, ut ibes, adunca habent. Hæc, aliaq. de his ipsis auibus non nulla Pausanias in Arcadicis, non nulla etiam Strabo libro octauo, & Diodorus libro quinto. Stymphalia.] Stymphalus oppidum Arcadiæ est. Homerus,

Στύμφηλόν τ' εἶχον, καὶ παῤῥασίην ἐνέμοντο.

Imperio deterioris heri,] Eurysthei. Quo modo autem Iuno, decepto Ioue, illud assecuta fuerit, ut fatali necessitate Hercules Eurystheo parere cogeretur, elegantissime narrat Agamemnon apud Homerum Iliados libro XIX. Pluribus ut cæli.] ut Hercules, Eurysthei iussa executus, iuxta Apollinis,

linis, & Mineruæ oracula, deorum numerum augeret. Hebe nec longa.] *Hebe, iuuentutis dea, Iunonis filia, dijs prandentibus ex æquo omnibus ministrabat: cum Ganymedes Iouis tantum minister esset. ea Herculi, in deos relato, nupsisse dicitur.* Sed tuus altus amor.] *rursum ad Laodamiam rediens, ait, amorem ipsius erga uirum palude illa altiorem fuiße.* Quod diuum dominum,] *alij, Qui te non domitum: alij, Qui diuum domitum. ego (neque enim dissimulare sustineo) nullum idoneũ sensum ex hoc uersu elicere possum.* Nam neque tam carum.] *hoc significat, nusquam esse tantum amoris ardorem, quantum in ingenijs muliebribus: ceteras tamen omnes mulieres a Laodamia fuisse hac in parte superatas. Ornatus autem, & maioris expressionis gratia, ait, amorem tantum non esse, quo auus nepotem sibi ex unica filia, in extrema iam senectute susceptum diligit; neque eum, quo columbæ mares suos prosequuntur, aut si qua alia auis est, quæ etiam impotentius amare dicatur, quantus est amor mulierum in uiros suos, ubi eos uere & ex animo amant.* Seri,] τηλυγέτϐ. *tales autem longe carissimi esse consueuerunt.* Qui cum diuitiis.] *qui uix tandem in lucem editus, ubi primum heres ab auo suo scriptus est, efficit, ut gentilis, qui sperabat, hereditatem ad se deuolutum iri, ob idq. impium gaudium ex imminenti senis morte capiebat, eiq́ue, tanquam uulturius aliquis, imminebat, gaudere desinat, inani se exspe-*

ctatione delusum uidens. Testatas,] *a testibus obsignatas.* Tabulas.] *eo nomine intelligebant testamentum in quacunque materia scriptum.* Gentilis.] *gentiles qui dicantur, recte explicat Cicero in topicis. Errat autem hoc loco Guarinus, qui gentilem, affinem interpretatur.* Suscitat,] *depellit.* Vulturium.] *Vulturios, aut coruos, per iocum, hereditatum captatores uocabant.* A cano capite,] *aui sui.* Multiuola.] *uidetur hoc loco idem ualere, quod, impotens in amore, siue immoderate amans: qnod tamen mihi quoque duriusculum uidetur.* Sed tu.] *Laodamiam alloquitur.* Aut nihil.] *nunc, omissa Laodamia, ei puellam illam, de qua superius egerat, confert.* Stultorum more.] *stultum enim est conari ad muliebrem libidinem coercendam. Propertius,*

Tu prius & fluctus poteris siccare marinos,
Altaq. mortali deligere astra manu,
Quàm facere, ut nostræ nolint peccare puellæ.

Sæpe etiam Iuno.] *si Iuno, quæ dearum maxima est, creberrima tamen mariti adulteria perferre cogitur: multo magis ego, qui homo sum, debeo puellæ meæ peccata æquo animo ferre; cum illa præsertim & raro peccet, & non mecum, sed cum alio nupta sit.* Omniuoli,] *omnium formosarum mulierum amore flagrantis.* Atqui nec diuis.] *in quibusdam libris, post hunc uersum desideratur pentameter: in aliis scribitur ad hunc modum,*

Ingratum tremuli tolle parentis onus.

Quem

quem uersum alij uarie exponunt: ego nullam huic loco idoneam sententiam ex eo posse exprimi puto. Quare illud satis est.] uidetur hoc dicere; satis sibi esse, si hoc a puella præter ceteros habeat, ut ipsa eos sibi dies candido lapillo signandos putet, quibus cum ipso delicias facere possit. Hoc tibi.] tandem redit ad Manlium; eumq. carmen concludens, optimis ominibus prosequitur. Et qui principio.] hic quoque uersus uarie legitur: neque ego quidem illius sententiam satis assequi possum. Lux mea.] Lesbiam, opinor, intelligit: quam ab illa altera diuersam esse, ex eo colligo, quòd paullo ante eam, de qua tam multa in hoc poemate dixerat, dominam nominauit.

IN RVFVM.

NOLI admirari, quare tibi femina nulla
  Rufe uelit tenerum supposuisse femur;
Non, si illam raræ labefactes munere uestis,
  Aut pelluciduli delicijs lapidis.
Lædit te quædam mala fabula, qua tibi fertur
  Valle sub alarum trux habitare caper.
Hunc metuunt omnes. neque mirum: nam mala ualde est
  Bestia, nec qui cum bella puella cubet.
Quare aut crudelem nasorum interfice pestem;
  Aut admirari desine, cur fugiunt.

Noli admirari.] tetrum illum, uirulentumq. odorem, qui ex alis, pro temperaturæ nimirum uictusq. ra-

ratione, ab alijs grauior, ab alijs minus grauis afflatur, & Græci scriptores τράγον, & Latini caprum, capram, hircum, ab eius uidelicet animalis graueolentia, uocant. Rufum igitur quempiam, hominem ista odoris fœditate præter ceteros insignem, exagitat poeta; aitque, mirum non esse, si eum puellæ omnes aspernentur ac refugiant, neque ullis muneribus perduci queant ad faciendam ei copiam sui: quippe gestari ab eo trucem quandam bestiam sub alis, quam horreant illæ, ita ut cubare cum ea omnino non possint. Possit autem aliquis suspicari, hæc scripta esse in M. Cœlium. ei enim Rufo cognomen fuit. et, cum ambo amarent Clodiam, fieri potest, ut e riualitate ad inimicitias uenerint. nam infra, ab hoc ipso Rufo ereptam sibi Lesbiam, queritur. Labefactes.] *impellere, & quasi de pudicitiæ gradu deijcere moliaris.* Pelluciduli lapidis,] *unionis.* Mala fabula.] *fabulam uocabant quidquid esset in ore populi, siue uerum id, siue fictum foret.* Mala ualde est Bestia.] *Plautus Bacchidibus, Magis illectum tuum, quàm lectum, metuo: mala es bestia. Idem Pœnulo, Tenesis me arcte, mea uoluptas: male ego metuo miluios:*

Mala illa bestia est, ne forte me auferat pullum tuum. Interfice.] *facete: quasi de animali sermo esset. Nonius tamen admonet, interficere, et occidere, ueteres etiam ad in anima transtulisse. Cicero Oeconomico, Nullo modo facilius arbitror*

posse

poſſe neque herbas areſcere, & interfici, neque terram ab ſole percoqui. Virgilius,

Fer ſtabulis inimicum ignem, atque interfice meſſes.

Lucillius,

Durum, molle uocas, fragmenta interfici' panis.

DE INCONSTANTIA FEMINEI AMORIS.

Nulli *ſe dicit mulier mea nubere malle,*
Quàm mihi; non, ſi ſe Iuppiter ipſe petat.
Dicit: ſed, mulier cupido quod dicit amanti,
In uento, & rapida ſcribere oportet aqua.

Nulli ſe dicit.] *ſignificat muliebribus in amore blanditijs nullam eſſe adhibendam fidem. Tibullus,*

Etſi perq́. ſuos fallax iurauit ocellos,
Iunonemq́. ſuam, perq́. ſuam Venerem,
Nulla fides inerit.

Circumfertur & ſenarius Græcus; qui ait, mulieri credendum non eſſe, ne mortuæ quidem. Venereis autem præcipue aſſeuerationibus nullum ineſſe pondus, tam ſæpe dicunt poetæ, ut me locos conferre cogitantem ipſa multitudo deterreat. Petat.] *proprie admodum: nam & proci a procando, id eſt, a petendo dicuntur. Ouidius,*

Multi illam petiere: illa auerſata petentes.

Virg.

Multi illam magno e Latio, totaq́. petebant
Auſonia: petit ante alios pulcherrimus omnes
Turnus, &c.

Dicit, ſed mulier.] *uidetur imitatus diſtichon Callimachi, quod in omnibus impreſſis libris corrupte legitur: debet autem ita legi:*

Ὤμοσεν ἀλλὰ λέγουσιν ἀληθέα, τοὺς ἐν ἔρωτι
Ὅρκους μὴ δύνειν οὔατ' ἐς ἀθανάτων.

In uento, & rapida aqua.] *lepide duas res elegit, quæ perpetuo fluant, eamque naturam habeant, ut in eis imprimi nihil possit.*

AD VIRRONEM.

Si cui, *Virro, homini sacer alarum obstitit hircus,*
Aut si quem merito tarda podagra secat,
Aemulus iste tuus, qui uestrum exercet amorem,
Marifice est * *actu nactus utrunque malum.*
Nam quoties futuit, toties ulciscitur ambos;
Illam affligit odore, ipse perit podagra.

Si cui, Virro.] *Virronem alloquens, in riualem ipsius, quem Rufum fuisse uerisimile est, salse iocatur.* Sacer,] *execrandus, refugiendus, horribilis.* Aemulus,] *riualis: nam & riualitatem ipsam, æmulationem uocant.* Exercet,] *subagitat.* Amorem,] *puellam ipsam.* Mirifice est actu.] *lego, Mirifico est astu, &* εἰρωνικῶς *dictum accipio.* Vlciscitur,] *quasi quodam supplicio afficit. de huius uerbi proprietate uide Asconium.* Ambos,] *se, & illam.*

AD LESBIAM.

Dicebas *quondam, solum te nosse Catullum*
Lesbia, nec præ me uelle tenere Iouem.
Dilexi tum te, non tantum ut uulgus amicam;
Sed pater ut gnatos diligit, & generos.

Nunc

Nunc te cognoui. quare, etsi impensius uror;
Multo mi tamen es uilior, & leuior.
Qui potis est? inquis. quòd amantem iniuria talis
Cogat amare magis, sed bene uelle minus.

Dicebas quondam.] *in hoc epigrammate nullas fere meas partes esse arbitror, nisi ut, quid inter amare, & bene uelle intersit, aperiam. hoc enim patefacto, cetera perspicua erunt. Amandi igitur uerbum latius patet. neque enim, si quis amet, continuo illud sequitur, ut etiam bene uelit: cum tamẽ bene uelle, nisi qui amet, non queat. ita sæpe propter eam, quæ ex corporum commistione efficitur, uoluptatem, intemperans aliquis meretricem amare potest; cui tamen bene an male sit, non laboret. et uero cum bestias, tum etiam res inanimas, ut cibum, potumq́ue, ut signa tabulasq́. egregij operis, amare, ait Aristoteles, dicimur: quibus tamen nemo sanus bene uelle nos dixerit. ait igitur Catullus, fuisse aliquod tempus, cum ipse non tantum amaret Lesbiam, ut uulgus amicam solet, uoluptatis uidelicet suæ caussa, uerum etiam ut patres liberos, generos ue amant; qui non delectatione aliqua, aut emolumento suo, amorem in eos dirigunt; immo uero totam illam, qua eos comprehendunt, beneuolentiam, ipsorum commodis atque oportunitatibus metiuntur. tum nempe, cum ipsius blanditijs inductus in fraudem, se quoque uicissim amari ab ea crederet: ex quo autem leuem fallacemq́. cognouerit, amare quidem nihilo minus, aliquanto etiam magis,*

sed tamen deposuisse ex animo ueterem illam paternam beneuolentiam, qua eam complecti solebat. Cogit amare magis.] qui enim semel amoris laqueis capti, irretitiq. sunt, ij, si puellæ suæ alium quoque aliquem placere sentiant, eo acrius incenduntur. itaque meretricum mos est, ijs, quos retinere in amore cupiunt, riualem aliquem apponere. Ouid.

Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator
Se solum thalamos speret habere tuos.
Postmodo riualem, partitaq. fœdera lecti
Sentiat. has artes tolle, senescit amor.

hac arte usam fuisse Lesbiam, hoc loco apertissime indicatur. contraq. Propertius, non malus ipse quoque harum rerum magister, suadet iuuenibus, ad domandam puellarum superbiã, duas simul amare.

Aspice, uti cælo modo sol, modo luna ministret.
Sic etiam nobis una puella parum est.
Altera me cupidis teneat, foueatq. lacertis:
Altera, si quando est, non sinat esse locum:
Aut, si forte irata meo sit facta ministro,
Vt sciat esse aliam, quæ uelit esse mea.
Nam melius duo defendunt retinacula nauem:
Tutius & geminos anxia mater alit.

sed & Ouidium idem præcipere memini.

IN INGRATVM.

DESINE de quoquam quidquam bene ulle mereri,
Aut aliquem fieri posse putare tuum.
Omnia sunt ingrata. nihil fecisse, benigne est.

Immo

Immo etiam tædet, tædet, obestq. magis:
Vt mihi, quem nemo grauius, nec acerbius urget,
Quàm, modo qui me unum, atque unicum amicum habuit.

Desine.] *in Alphenum, ut supra admonui, factum esse carmen hoc suspicor. continet autem communem querelam de perfidia ingratoq. animo eorum, qui se amicos esse simulant. quod ipsum indicare uolens Socrates, sæpenumero dicere solebat,* ὦ φίλοι, οὐδεὶς φίλος. *sed, ut res ipsa nimium usitata est, ita de ea tam frequentes sunt in sapientum hominũ scriptis querelæ, ut in eis recensendis otio abuti pigeat.*

IN GELLIVM.

GELLIVS *audierat, patruum obiurgare solere,*
Si quis delicias diceret, aut faceret.
Hoc ne ipsi accideret, patrui perdespuit ipsam
Vxorem, & patruum reddidit Harpocratem.
Quod uoluit, fecit: nam, quamuis irrumet ipsum
Nunc patruum, uerbum non faciet patruus.

Gellius audierat.] *recte & uere admonet Parthenius, hunc esse Gellium illum, quem M. Tullius in extrema oratione pro Sextio probris omnibus lacerat, quemq. in Vatiniana seditiosorum omnium nutriculam uocat.* Patruum.] *qua ratione quisque ad sua uitia conniuet, eadem fit, ut parentes filiorum uitia peruidere non possint. ut enim uere tradit Aristoteles, sunt filij, quædam ueluti partes eorum, a quibus sunt procreati. at patrui, qui*

&

& fratrum filios, pæne tanquam ex se genitos, amant, & tamen isto uitioso affectu carent, peccata eorum seuerius plerunque castigant. hinc est, quod ait Catullus, patruũ obiurgare solere, & c. Persius,
Cum sapimus patruos. Horatius,
- ne sis mihi patruus, oro. Idem,
- metuentes patruæ uerbera linguæ.
Cicero pro Cœlio, & qui in reliqua uita mitis esset, & in hac suauitate humanitatis, qua prope iam delectantur homines, uersari periocunde soleret, fuit in hac caussa pertristis quidam patruus, censor, magister. Si quis delicias diceret, aut faceret.] *si quis aut lasciua uteretur oratione, aut uitam ipsam nequiter institueret. Delicias facere, interdum est irridere. Plautus Menæchmis,*
- eia, delicias facis,
Mi Menæchme: quin amabo is intro?
hic autem est indulgere libidini: quod aliter ueteres, nequam facere, dicebant. Plautus Pœnulo,
Amare uelle se, atque obsequi animo suo,
Locum sibi uelle liberum præberier,
Vbi nequam faciat clam, ne quis sit arbiter.
Perdespuit,] *cum eam prius adulterio contaminasset, postea neglexit, reiecitq. a se, et libidinem suam in ipsum patruum, eius maritum, contulit.* Patruum reddidit Harpocratem,] *patruo silentium imposuit. Harpocrates deus Aegyptiorum, qui & silentio præerat, & silentio colebatur. uide Politiani Miscellanea.* Verbum non faciet,] *subest*

est obscenitas. obturatur enim os τοῖς γλωσσοποιοῦσιν, *ut, uelint nolint, tacere cogantur. simile est illud Martialis, Si te prendero, Gargili, tacebis.*

IN LESBIAM.

H V C est mens deducta tua mea Lesbia culpa,
Atque ita se officio perdidit ipsa suo;
Vt iam nec bene uelle queam tibi, si optima fias,
Nec desistere amare, omnia si facias.

Huc est.] *qui intellexerit, quæ dicta sunt in epigrammate,* Dicebas quondam, *nihil hic magnopere desiderabit.*

AD SE IPSVM.

S I qua recordanti benefacta priora uoluptas
Est homini, cum se cogitat esse pium,
Nec sanctam uiolasse fidem, nec fœdere in ullo
Diuum ad fallendos numine abusum homines;
Multa parata manent in longa ætate Catulle
Ex hoc ingrato gaudia amore tibi.
Ná quæcunque homines bene cuiquá aut dicere pos(sunt,
Aut facere, hæc a te dictaque, factaq. sunt.
Omnia quæ ingratæ perierunt credita menti.
Quare te iam cur amplius excrucies?
Quin te animo affirmas, teq. astringisque, reducisq.,
Et dijs inuitis desinis esse miser?
Difficile est longum subito deponere amorem.
Difficile est; uerum hoc, quà lubet, efficias.
Vna salus hæc est. hoc est tibi peruincendum.

Hoc

Hoc facies, siue id non pote, siue pote.
O di, si uestrum est misereri, aut si quibus unquam
Extrema iam ipsa in morte tulistis opem,
Me miserum aspicite; & , si uitam puriter egi,
Eripite hanc pestem, perniciemq. mihi;
Quæ mihi subrepens imos, ut torpor, in artus,
Expulit ex omni pectore lætitias.
Non iam illud quæro, contra ut me diligat illa,
Aut, quod non potis est, esse pudica uelit.
Ipse ualere opto, & tetrum hunc deponere morbũ.
O di reddite mi hoc pro pietate mea.

unde Tertianus.

Oue dij mellorarsi erano donzello

Si qua recordanti.] *ingratum Lesbiæ animum uidens, se ipsum solatur conscientia integritatis suæ. deinde hortatur se ad amorẽ illius proijciendum ex animo. quod quoniam ope humana uix uidetur fieri posse; deorum postremo, ad eam rem efficiendam, auxilium implorat.* Quin te animo affirmas.] *in alijs, obfirmas.* Astringisque,] *qui tam diu dissolute uixeris.* Reducisque,] *qui tam diu a recte uiuendi uia aberraueris.* Diis inuitis,] *an, desinis, dijs inuitis: an, esse dijs inuitis miser?* Vna salus,] *una ex his malis emergendi uia. Tale est illud, Vna salus uictis, &c.* Siue id non pote, siue pote,] εἴτε δυνατὸν, εἴτ' ἀδυνατόν ἐστι. *Pote enim ualet* δυνατὸν, *non pote,* ἀδύνατον. *sicut autem &* δυνατὸν *est id, quod fieri potest; &* δυνατός τι ποιεῖν, *is, qui efficere aliquid potest: ita hoc nomen a Latinis utroque modo usurpatum reperias. id quoque animaduertendum est, & potis, & pote*

in

in quolibet genere dici. ea omnia exemplis plana fient. potis, communi genere, Lucretius,

Quis potis eſt dignum palanti pectore carmen
Condere, &c. Ennius,
Quis potis ingentis oras euoluere belli?

potis, in neutro. Catullus ſupra,

Qui potis eſt? inquis. ibi enim illud ualet, πῶς ἂν τοῦτο δυνατὸν εἴη; *Lucretius,*

Nec potis eſt cerni, quod caſſum lumine fertur.

pote, in communi. Catullus,

Quantum qui pote plurimum perire. Propertius,
Qua pote quiſque, in ea conterat arte diem.

pote, in neutro. Cicero, hoſpes, non pote minoris. Dicitur &, potes, numero multitudinis. Plautus Pœnulo, Apageſis negoti in muliere quantum una eſt. ſi uero duæ, Sat ſcio, maximo uni populo, quoi lubet, plus ſatis dare Potes ſunt. Potis etiam de pluribus loquentes dicebant, niſi uitiata ſcriptura eſt. Ennius,

Spero, ſi ſperes quidquam prodeſſe potis ſunt.

Si ueſtrum eſt miſereri,] *hoc enim & Epicurei, & multo Epicureis doctiores Peripatetici negabant. Stoici autem ne in ſapientem quidem hominem iſta cadere dicebant, nedum in deum.* Peſtem perniciemque.] *peſtem* παρὰ τὸ πεσεῖν, *a quo fonte etiam eſt antiqua uox, Peſſum: perniciem uero a pernecando dictam puto. itaque peſtem uocabant, quidquid rem aliquam ſiue animatam, ſiue inanimatã peſſundaret, quaſiq. proſterneret. Salluſtius,*

ſtius, Et, ſi peſtis certa adeſſet, manſurum potius, &c. Cicero, XIII. Philipp. Nimirum recte ueneficum appellas, a quo tibi præſentem peſtem uides comparatam. Virgilius, - lentusq. carinas
Eſt uapor, & toto deſcendit corpore peſtis.
& paullo infra - ſeruatæ a peſte carinæ.
ubi peſtem uocat flamam, quæ naues depopularetur. Idem lib. IX. In partem, quæ peſte caret. cum de turri loquatur.

AD RVFVM.

RVFE *mihi fruſtra, ac nequidquam credite amice,*
Fruſtra? immo magno cum pretio, atque malo,
Siccine ſurrepiſti mi, atque inteſtina perurens,
Sic miſero eripuiſti omnia noſtra bona?
Eripuiſti heu heu noſtræ crudele uenenum
Vitæ, heu heu noſtræ peſtis amicitiæ.

Rufe mihi fruſtra.] *amicam, ut ſuſpicari licet, ſibi ab hircoſo illo Rufo ereptam conqueritur.* Credite amice.] *ita repoſuimus ex ueteribus libris, cum in alijs male, ut puto, legeretur,* Cognite amice. *etenim quæ cognoſcimus, ſemper uera ſunt: quæ credimus, plerunque falſa. uſitatam tamen lectionem uideo aliquo modo poſſe defendi.* Fruſtra?] ἐπανόρθωσις. *nam ea domum proprie fruſtra eſſe dicuntur, quæ neque commodum, neque detrimentum afferunt.* Magno cum pretio] μεγάλῳ λόκῳ. *Cicero:*
Non ſine magna mercede. Callimachus,

Οσκε τιν' ἀθανάτων, ὅκα μὴ θεὸς αὐτὸς ἕληται,
Ἀθρήσκῃ, μισθῷ τοῦτον ἰδεῖν μεγάλῳ.

DE GALLO.

GALLVS *habet fratres, quorum est lepidissima coniux*
Alterius, lepidus filius alterius.
Gallus homo est bellus: nam dulces iungit amores,
Cum puero ut bello bella puella cubet.
Gallus homo est stultus, nec se uidet esse maritum,
Qui patruus patrui monstret adulterium.
Sed nunc id doleo, quòd puræ impura puellæ
Suauia coniunxit spurca saliua tua.
Verum id non impune feres: nam te omnia sæcla
Noscent; &, qui sis, fama loquetur anus.

Gallus habet fratres.] *Gallum quendam, ut nefariarum inter suos libidinum quasi* προξενέτην, *et administrum, notat.* Gallus homo est bellus.] *belli homines non nunquam dicuntur, qui alijs libenter obsequuntur: &, belle dicere, qui, quæ alij, uelint, loqui student. Cicero, omnes tuas artes, quibus tu magnus es, tibi concedit: fatetur se non belle dicere, non ad uoluntatem loqui posse. pulchreq. Martialis,*

Bellus homo, atque idem magnus uis Cotta uideri.
Sed qui bellus homo est, Cotta, pusillus homo est.

plane enim pusilli & abiecti hominis est, ad aliorum quasi nutus se accommodare. denique belli homines sunt, quos Aristoteles III. *de moribus* ἀρέσκους *uocat.* Cum puero ut bello.] *filio unius fratris.*

Bella puella,] *uxor alterius fratris*. Gallus homo eſt ſtultus,] *qui non cogitet, idem ſibi quoque fieri poſſe*. Monſtret.] *doceat, ſuadeat. Virgilius, Ergo etſi conferre manum pudor, iraq. monſtrat. Idem, Monſtrat amor uerus patriæ*. Patrui adulterium.] *noue, pro adulterio quod puer faceret cum patrui uxore*. Quòd pure impura,] *&c. id eſt, quòd tu quoque, ſpurci homo impuriq. oris, puram puellam diſſuauiatus es*.

IN LESBIVM.

Lesbivs eſt pulcher. quid ni? quem Lesbia malit,
Quàm te cum tota gente Catulle tua.
Sed tamen hic pulcher uendat cum gente Catullum,
Si tria amatorum ſuauia reppererit.

Lesbius.] *cum Lesbia Clodia ſit, ut alio loco diximus, Lesbium quoque P. Clodium, fratrem ipſius, eſſe arbitror, a quo & hanc, et ceteras ſorores conſtupratas fuiſſe notum eſt. id magis ut ſuſpicer, facit additum pulchri nomen: hoc enim cognomine fuiſſe Clodium omnes ſciunt: ut poeta in ambiguitate uocis iocari uoluiſſe uideatur. ita enim & Cicero iocans eũ pulchellum puerum uocat. re uera autem pulchrum fuiſſe tradit Plutarchus*. Sed tamen hic pulcher.] *non recuſo, inquit, quo minus pulcher hic me cum tota mea gente, pro ſuo arbitrio, uendat, ſi tres amatores reperire potuerit, qui ipſum uel oſculari uelint. Innuere uidetur, eum quoque fuiſſe* τῶν γλωσσοδεψούντων; *ut omnes eum, quálibet pulchrũ,*

tamen propter eam turpitudinem osculari refugerent. Videtur autem respicere ad ueterem consuetudinem, qua interdum ob certa delicta totæ familiæ publice uendebantur.

AD GELLIVM.

QVID *dicam Gelli, quare rosea ista labella*
Hiberna fiant candidiora niue,
Mane domo cum exis, & cum te octaua quiete
E molli longo suscitat hora die?
Nescio quid certe est. an uere fama susurrat
Grandia te medij tenta uorare uiri?
Si certe est. clamant Virronis rupta miscelli
Ilia, demulso labra notata sero.

Quid dicam.] *eandem notam inurit Gellio, sed fœdius, & apertius.* Clamant.] *indicant.* Virronis.] *in alijs, unctoris. in non nullis etiam, uictoris, sed inepte, ut puto.* Tenta.] *tendere in obscenis est, unde & tentigo. Martialis,*
Vlcus habet, Priami quod tendere possit alutam.
Appul. libro I. *Arcum & ipse meum tetendi. unde & deorum uehiculum, tensam, non tentam, nominarunt; ne turpe uerbum sonaret in sacris. auctor Diomedes. hoc eo cupidius adscripsi, quia uulgo, male, ut opinor, scribitur thensa. Seruius tamen in primum Aeneidos, thensam ut scribamus, præcipit, sed, quantum mea quidem opinio fert inepte.* Medii.] Μέσα *Siculi & Tarentini* τὰ αἰδοῖα, *a situ uidelicet, uocant. inde in obscenis uersibus*

tam frequens huius uocis usus est Martialis,
Lambebat medios improba lingua uiros.
Sero.] *genitale semen intelligit.*

AD IVVENTIVM.

NEMONE *in tanto potuit populo esse Iuuenti*
Bellus homo, quem tu diligere inciperes,
Præterquam iste tuus moribunda a sede Pisauri
Hospes, inaurata pallidior statua?
Qui tibi nunc cordi est, quem tu præponere nobis
Audes. at nescis, quod facinus facias.

Nemo ne.] *uide, quæ diximus in explicatione epigrammatis,*
O qui flosculus es Iuuentiorum.
Pisauri.] *Oppidum est in Vmbria.* Inaurata pallidior statua.] *aurum suapte natura pallidum est: cuius rei caussam rogatum Diogenem, respondisse ferunt, non iniuria pallere, cum tam multos habeat insidiantes sibi. Catullus supra,*
Quanto sæpe magis fulgore expalluit auri.
Cordi est.] *sic infra,*
Parua mei mihi sunt cordi monumenta sodalis.
Cordi est, honeste dictum, animo sedet. Lucillius libro XXVI.
Et quod tibi magnopere cordi est, mi uehementer displicet. Idem, Si tibi porro iccirco isthæc res cordi est, quòd rere utilem. Nonius.

AD QVINTIVM.

QVINCTI, ſi tibi uis oculos debere Catullum,
Aut aliud, ſi quid carius eſt oculis,
Eripere ei noli, multo quod carius illi
Eſt oculis, ſeu quid carius eſt oculis.

Quincti.] *Quinctium rogat, ne ſibi aut amicam, aut certe tale aliquid præripiat.* Seu quid carius eſt oculis,] *id eſt, ac carius etiam eo, ſi quid eſt oculis carius.*

IN LESBIAE MARITVM.

LESBIA mi, præſente uiro, mala plurima dicit.
Hoc illi fatuo maxima lætitia eſt.
Multe nihil ſentis. ſi noſtri oblita taceret,
Sana eſſet. quòd nunc garrit, & obloquitur,
Non ſolum meminit, ſed, quæ multo acrior eſt res,
Irata eſt, hoc eſt, uritur, & loquitur.

Lesbia.] *falluntur ſæpe homines in iudicandis rebus, ignoratione cauſſarum: dum quod ex cauſſa quapiam effectum eſt, id, uel inſcientia, uel affectu aliquo occæcati, ad aliam referendum putant. neque enim ſua quædam, certaq. rebus omnibus definita cauſſa eſt: immo uero & una eademq. cauſſa uariarum ſæpeq. pugnantium rerum efficientiam in ſe cohibet: & eadem res ex uarijs, etiamq. a ſe inuicem diſſidentibus cauſſis effici poteſt. In hoc genere fallebatur Lesbiæ maritus; qui cum ipſam multa de Catullo, irato animo dicere uideret, totus ge-*

ſtiebat gaudio, ratus ex his maledictis ſuam ſibi poſtea Lesbiam totam fore, neque amplius Catullo daturam delicias, quem iam ita uehementer exoſum haberet. At Catullus longe aliter ratiocinatur. Si Lesbia, inquit, ſerio depoſuiſſet amorem mei, tum me ne nominaret quidem: nunc cum mihi tam ſæpe male dicat, hoc ipſo indicat, ita uri ſe, ut tacere non poſſit. Quod autem hic de Lesbia dicitur, id καθόλου *de toto talium mulierum genere affirmari poteſt.* Mule,] *fatue. Sunt, qui Mulum hoc loco, ut nomen proprium uiri, acceperunt: quos ego ipſos mulos fuiſſe arbitror.*

DE ARRIO.

CHOMMODA *dicebat, ſi quando commoda uellet*
Dicere, & hinſidias Arrius inſidias;
Et tum mirifice ſperabat ſe eſſe locutum,
Cum, quantum poterat, dixerat hinſidias.
Credo ſic mater, ſic Liber auunculus eius,
Sic maternus auus dixerat, atque auia.
Hoc miſſo in Syriam, requierant omnibus aures:
Audibant eadem hæc leniter, & leuiter:
Nec ſibi poſtilla metuebant talia uerba,
Cum ſubito affertur nuntius horribilis,
Ionios fluctus, poſtquam illuc Arrius iſſet,
Iam non Ionios eſſe, ſed Hionios.

Chommoda.] *omnia, quæ ad huius epigrammatis intelligentiam pertinēt, ſtudioſe diligenterq. collegit Angelus Politianus capite* XIX *Miſcellaneorum.*

IN LESBIAM.

ODI, & amo. quare id faciam, fortasse requiris.
Nescio: sed fieri sentio, & excrucior.

Odi, & amo.] odisse se ait mores, & ingenium Lesbiæ, amare autem formam illius, & uenustatem. hoc ipsum argumentũ perelegãter tractauit Marullus his uersibus,

Odi te, mihi crede, quantacunque es:
Odi, confiteor, Camilla. sed, quam
Et odi: & magis in dies, magisq́.
Velim odisse; sequi, atque amare cogor.
Sic me amor retrahit tuus, trahitque:
Sic, quem sæuitia fugas proterua,
Tam raræ reuocas decore formæ.

IN QVINCTIAM, ET LESBIAM.

QVINCTIA formosa est multis; mihi candida, longa,
Recta est. hæc ego sic singula confiteor.
Totum illud, formosa, nego. nam nulla uenustas,
Nulla in tam magno est corpore mica salis.
Lesbia formosa est; quæ cum pulcherrima tota est,
Tum omnibus una omnes surripuit Veneres.

Quinctia.] Quinctiam quandam, etsi satis bene conformato corpore, formosam tamen negat esse, quòd insulsa sit. Multis,] multorum iudicio. Nulla in tam magno est corpore mica salis.] significat deesse illi κινητικὸν illud, &, ut Græci quoque loquuntur, ἁλμυρὸν, sine quo friget forma, quamlibet

bet alioqui bona. huius loci meminit Fabius libro VI, quem reprehendit Parthenius, sed corrupto, ut apparet, libro usus. Vide Erasmum in Adagio, Salsugo non inest illi: & Victorium uariarum lectionum libro XII, capite XIII.

Sal aut sale uocabant urbanitatem.

Terentius, - qui habet sale, Quod in te est.

Afranius Compitalibus,

- ut, quidquid loquitur, sal merum est.

Veneres,] omnem leporem. sic Fabius lib. XI, Isocraté omnes dicendi Veneres consectatū fuisse dicit.

DE SVO IN LESBIAM AMORE.

NVLLA potest mulier tantum se dicere amatam
Vere, quantum a me Lesbia amata mea est.
Nulla fides ullo fuit unquam fœdere tanta,
Quanta in amore suo ex parte reperta mea est.

Nulla potest.] commendat amorem in Lesbiam suū.
In amore suo,] in amore ipsius. Sic ueteres sæpe loquebantur. Cicero VI de rep. Graues enim dominæ cogitationum libidines infinita quædam cogunt, atque imperant: quæ quia expleri, nec satiari ullo modo possunt, ad omne facinus impellunt eos, qui illecebris suis incenduntur. Suis, dixit pro, ipsarum. Ex parte mea.] τ' ἐμὸν μέρος. dixit supra.

IN GELLIVM.

QVID facit is Gelli, qui cum matre, atque sorore
Prurit, & abiectis peruigilat tunicis?

Quid

Quid facit is, patruum qui non ſinit eſſe maritum?
Ecquid ſcis, quantum ſuſcipiat ſceleris?
Suſcipit o Gelli, quantum non ultima Tethys,
Non genitor nympharum abluat Oceanus.
Nam nihil eſt quidquam ſceleris, quò prodeat ultra,
Non ſi demiſſo ſe ipſe uoret capite.

Quid facit is, Gelli.] *Gellium hunc prodigioſæ admodum libidinis fuiſſe oportet, qui matrem, ſororem, patrui uxorem, patruum ipſum, aliasq. præterea cognatas puellas unus contaminaret.* Non ultima Tethys.] *aqua marina ueteres flagitia expiari putabant: quod etiam Cicero pro Sex. Roſcio indicat. & notus eſt Euripides uerſus,*

Θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά, *id eſt,*
Mortalium mala omnia abluit mare.

ſignificat igitur nullo modo, ac ne uniuerſi quidem maris aqua poſſe Gellij facinora expiari. Vide Cœlium Rhodiginum capite XLIIII. *lib.* VI.

IN EVNDEM.

GELLIVS *eſt tenuis. quid ni? cui tam bona mater,*
Tamq. ualens uiuat, tamq. uenuſta ſoror,
Tamq. bonus patruus, tamq. omnia plena puellis
Cognatis, quare is deſinat eſſe macer?
Qui ut nihil attingat, niſi quod fas tangere non eſt,
Quantumuis quare ſit macer, inuenies.

Gellius eſt tenuis.] *mirandum non eſſe ait, ſi Gellius exili & attenuato ſit corpore, utpote qui immodico Veneris uſu maciem non contrahere non poſſit.*

ſit. Porro & Venere inſigniter extenuari corpora medici docent: & fere etiam, qui macilenti natura gracileſque ſunt, libidinoſiores eſſe conſueuerunt: cum adeps contra frigidos & ad Venerem ineptos efficiat. itaque Propertius ſe, quamuis exili corpore, ſtrenuum tamen in hac militia eſſe profitetur his uerſibus:

Sed, tibi ſi exiles uideor tenuatus in artus,
Falleris. haud unquam eſt culta labore Venus.
Percontere, licet. ſæpe eſt experta puella
Officium tota nocte ualere meum.

Tam bona mater,] *tam officioſa, tamq. obſequens, quæq. ſubſternere ſe ipſi filio non recuſet. Eadem figura uocat Ariſtophanes Pluto* χρηστοὺς παῖδας, *qui ſine nummis facerent copiam ſui.* Tamq. ualens.] *ualẽtes aut fortes puellas uocabant corpore ſolido ac ſuccipleno, quæque uiderentur alacriter poſſe-tauri, ut ille ait, ruentis In Venerem tolerare pondus. Plautus Caſina,*

-obſecro, ut ualentula eſt? Idem Milite,
-ecquid fortis uiſa eſt tibi? & paullo infra,
Quid is? ecquid fortis? P. abi ſis hinc: nã tu quidem
Hercule fuiſſes ſcitus emiſſarius,
Qui conſectere, quà mares, quà feminæ.
Idem Bacchidibus,
Sed Bacchis etiam fortis tibi uiſa eſt? P. rogas?
Ni nactus Venerem eſſem, hanc Iunonem dicerem.

IN EVNDEM.

NASCATVR magus ex Gelli matrisq. nefando
Concubitu, & discat Persicum haruspicium.
Nam, magus ex matre & gnato nascatur, oportet;
Si uera est Persarum impia relligio.
Natus ut accepto ueneretur carmine diuos,
Omentum in flamma pingue liquefaciens.

Nascatur magus.] hoc quoque epigrammate, quod in quibusdam libris male cum præcedente connexum legitur, detestatur nefariam Gellij cum matre libidinem; aitq. ex eorum concubitu magum aliquem nasci oportere, si Persarum religio uera sit, qui eiusmodi corporum commistiones licitas esse censent: adeoq. bonum magum existere non posse, nisi quem a filio compressa ediderit mater. Xanthus in Magicis narrat, magos matribus, filiabus, sororibus commisceri solitos esse, eosq. concubitus habuisse legitimos. auctor Clemens libro III. ϛρωμ. Quæ ad hanc rem faciunt, ex utriusque linguæ scriptoribus studiose collegit Cœlius Rhodiginus capite XVIII libri X.

IN GELLIVM.

NON ideo Gelli sperabam, te mihi fidum
In misero hoc nostro perdito amore fore,
Quin te cognossem bene, constanterq. putarem,
Haud posse a turpi mentem inhibere probro:
Sed quòd nec matrem, nec germanam esse uidebam

Hanc

Hanc tibi, cuius me magnus edebat amor.
Et quamuis tecum multo coniungerer uſu,
Non ſatis id cauſſæ credideram eſse tibi.
Tu ſatis id duxti. tantum tibi gaudium in omni
Culpa eſt, in quacunque eſt aliquid ſceleris.

Non ideo.] præclarum hoc epigramma eſt, & mirabili quodam artificio factum ad inuidiam concitandam. eius autem hæc ſententia eſt. Sperabam equidem Gelli te mihi in miſero hoc meo in Lesbiam amore fidum fore. Quid ita? an quòd ullam in te unquam ſcintillam honeſtatis aut fidei perſpicere potuiſſem? minime uero. præclare noueram, ingeniũ tuum eſſe eiuſmodi, ut a deſignandis in dies nouis ſceleribus abſtinere non poſſes. Quid igitur? animaduerteram uidelicet, ut eximios artifices exquiſitis tantum edendis operibus, ita te quoque non popularibus iſtis uſitatiſque, ſed horrendis tantum, & quæ nemo alius imitari auderet, patrandis facinoribus oblectari ſolere: itaque non in quaslibet mulieres, ſed in matrem, in ſororem, ceterasq́. a quibus reliqui homines duce natura abhorrent, libidine abuti tua. Quod igitur meam hanc neque matrem tibi eſſe, neque ſororem uidebam; nihil a te mihi metuendum eſſe arbitrabar. Cogitabam quidem, me tibi magno uſu amicitiæ eſſe coniunctum; fieriq́. poſſe, ut ea te turpitudo, quæ eſt in prodendis amicis, ad imponendam mihi hanc iniuriam adduceret: ſed tamen accuratius cogitanti, ea res nondum ſatis turpis eſſe ad te permouendum uidebatur. ita enim

nim iam conſuetudine tritum eſt, in amicos perfidioſe ſe gerere, ut id non ſatis dignum uideretur eo, qui nullum in ſe ſcelus ſuſcipere, niſi palmarium, uellet. At tu, ne uidereris ullam unquam ſcelerate agendi occaſionem prætermiſiſſe, eam ipſam conſuetudinem noſtram ſatis tibi magnam cauſſam uiolandi mei eſſe duxiſti, ut oſtenderes, quibus rebus ceteri etiam improbi homines ab iniuria auocari ſolent, iјs te omnibus ad faciendam iniuriam incitari.

IN LESBIAM.

LESBIA *mi dicit ſemper male, nec tacet unquã*
De me. diſpeream, me niſi Lesbia amat.
Quo ſigno? quaſi eadem totidem mox deprecor illi
Aſſidue; uerum diſpeream, niſi amo.

Lesbia mi dicit ſemper male.] *eiuſdem pæne argumenti eſt cum illo ſuperiore, Lesbia mi præſente uiro. Porro, quod hic Catullus iram in muliere, & conuicia ſignum eſſe amoris docet, idem alicubi affirmat Propertius,*

Nimirum ueri dantur mihi ſigna caloris:
Nam ſine amore graui femina nulla dolet.

Quo ſigno? quaſi eadem.] *in aliјs,* Quo ſigno? eadem totidem, *ut in,* ſigno, *poſtrema uocalis non elidatur. Quòd autem Gellius libri* VI *capite* XII, *uerbum deprecor, hoc loco ualere ait, deteſtor, execror, depello, abominor, mihi quidem nullo modo probari poteſt. neque enim dubium eſt, quin hoc Catullus dicat, ſe quoque uiciſſim Leſ-*
biæ

biæ male precari, & tamen illius amore flagrare: quo modo & Gellius ipse exponit. ea uero sententia quo modo effici possit, uerbo hoc, ita ut ipse uult, accepto, equidem haud uideo.

IN CAESAREM.

NIL *nimium studeo Cæsar tibi uelle placere,*
Nec scire, utrum sis albus, an ater homo.

Nil nimium.] *summum suum Cæsaris contemptum duobus uersiculis indicat.* Vtrum sis albus, an ater homo.] *hunc locum citat Quinctilianus libro* XI, *suppresso, ut sæpe fit, auctoris nomine. est autem prouerbium ad contemptum indicandum ualens, & Ciceroni, & alijs usitatum.*

IN MENTVLAM.

MENTVLA *mœchatur, mœchatur Mentula certe.*
Hoc est, quod dicunt, ipsa olera olla legit.

Mentula mœchatur.] *impurum quendam, quem ficto nomine, opinor, ob partis obscenæ magnitudinem, Mentulam uocat, ac fortasse Mamurram ipsum. nam & cinædum fuisse, notum est: & de eo supra loquens, scripsit,*
Vt ista uestra diffututa mentula
Ducenties comesset, aut trecenties:
sed siue eum, siue alium quempiam, ut mollem, et alienarum uxorum corruptoré, hoc disticho incessit. Ipsa olera olla legit.] *uidetur uulgare dictum fuisse in eos, qui cum ad aliorum libidinem antea prostitissent,*

stitissent, aut etiam prostarent, quærerent ipsi quo que, ubi libidinem exercerent suam. tale est, Tute lepus es, & pulpamentum quæris.

IN SMYRNAM CINNAE.

SMYRNA mei Cinnæ nonam post denique messem,
Quàm cœpta est, nonamq. edita post hiemem:
Millia cum interea quingenta Hortensius uno
*
Smyrna cauas Atracis penitus mittetur ad undas:
Smyrnam incana diu sæcula peruoluent.
At Volusi annales *
Et laxas scombris sæpe dabunt tunicas.
Parua mei mihi sunt cordi monumenta sodalis.
At populus tumido gaudeat Antimacho.

Smyrna.] commendat poema Cinnæ; quod ipse Smyrnam inscripserat: in eoq. perpoliẽdo totos nouem annos elaborarat. Fieri potest, ut ad hanc commendationem respexerit Horatius in epistola ad Pisones, cum præciperet, duratura poemata in nonum annum premenda esse. Porro hunc Cinnam esse, qui in tumultu illo, quem Antonius in Cæsaris interfectores concitauerat, necatus est errore populi, ob similitudinem nominis ipsius cum uno e coniuratis, admonet Victorius: idemq. proponit duos uersus sumptos e Seruio, quos eruditus ille grammaticus ex hoc Cinnæ poemate citarat. sunt autem hi,
Te matutinus flentem conspexit Eous.
Et flentem paullo uidit post hesperus idem.

Millia cum interea.] *hic uersus intelligi non potest, nisi in uetere aliquo libro insequens, qui temporum iniuria amissus est, reperiatur. sed & ante hunc ipsum, in ueteribus libris tantum spatij est, quantũ uni, quod minimum sit, disticho scribendo sit satis. has plagas sanare ipsi non possumus. non enim uates, aut harioli sumus. procul autem a nobis absit tantus furor, ut imitetur, quod, malo exemplo, alij quidam fecerunt: quibus religio non fuit, ubi quid deerat, hasce sacrosanctas uenerandæ antiquitatis reliquias, admistis ineptijs suis, intolerabili audacia, contaminare. Licuerit fortasse dijs, (ut in fabulis est) cum humerum Pelopis Minerua depasta esset, ueri loco eburneum apponere: nobis certe non licet, ubi ueros bonorum poetarum uersus absumpsit uetustas, alios a nobis confictos eorum loco substituere. docui supra, hoc a Parthenio in uersibus Sapphicis factum fuisse: idem (ut incitata semel audacia non nouit modum: multisque, ut iterum peccare audeãt, satis argumenti est semel peccasse) hoc etiam loco fecit, pentametrumq. suum Catulli uersibus immiscuit. id ipse fassus ne esset: hodie fortasse uersus ille sine ulla dubitatione Catullo tribueretur. itaque uerba ipsius adscribam.*

Hic quum manifeste desit pentameter uersus, ac, eius subtractione, sensus poetæ sit imperfectus; nemini bono uiro arrogans, aut impudens, sed potius pium atque officiosum factum meum uideri debebit, si meo ciui, Catullo, de patria nostra bene merito,

uersum

uerſum meum, hoc in loco, quouſque ſuum poeta inueniet, mutuabo: immo etiam, ſi poetæ placuerit, benigne donabo. omnia enim amicorum inter bonos ciues ſunt communia. ſuppleatur itaque hic Catulli noſtri locus hoc modo,

Vilia cum interea quingenta Hortenſius uno
In pede ſtans fixo carmina ructat hians.

hoc mihi faciendum quoque fuit ſuperius, ubi Adonium uerſum uetuſtate abolitũ Sapphicis ſuppleui. Apage iſta officia, Partheni; non placent. nemo, opinor, ſanus bonos libros iſto modo iuuari uelit. ut in ſignis, ita in ſcriptis quoque ueteribus, ſi quam labem importauerit uetuſtas, mutila potius ipſa nos, quàm a recenti aliquo artifice interpolata, delectant. At, tanquam unum inſaniſſe non eſſet ſatis, acceſſit alius, qui ſpatium hoc ita impleret,

Millia cum interea quingenta Hortenſius uno
Accipit autumno uerſuum ab Antimacho.

Mihi ita uidetur; quæ in bonis auctoribus deſunt, ut e libris ueteribus, adhibita ope ingenioſorum, exercitatorumq. hominum, ſuppleantur, omni ſtudio laborari oportere: ſin minus, τὸν δεύτερόν, φασι, πλοῦν, *cauendum quidem certe eſſe, ne quid alieni admiſceatur.* Atracis.] *in alijs Atheſis. ego, etſi nihil affirmo, malim tamen, Atracis: pro eo, quòd uerba illa,* Penitus mittetur, *fluuium aliquem longinquum, non autem finitimum, & in propinquo ſitũ, expoſcere uidentur.* Incana,] *ualde cana.* καταχρηστικῶς *autem, quod hominum proprium eſt, tribuit*

buit tempori. Ad Volusi annales.] *huius quoque uersus reliqua pars in ueteribus libris desideratur. Sunt qui legant, At Volusi annales Paduam morientur ad ipsam. in quo etsi ueteres libros auctores habere se dicunt; mihi tamen non probant; qui Paduæ nomen barbarum esse, & ueteribus incognitum arbitrer. alij, Pataui morientur ad urbem: quod reciperem, si ueterum librorum testimonio niteretur.* Parua mei.] *huius quoque uersus extrema dictio, quæ esse debeat, incertum est. abest a ueteribus libris, quos ego quidem uiderim. itaque itū est in uarias sententias, alijs legentibus, poetæ, alijs, sodalis, alijs laboris: quam postremam scripturam Petrus Victorius in duobus ueteribus libris uidisse se dicit. ego, quid fugiam, ut ille dicebat, habeo; quid sequar, non habeo. illud, laboris, etsi Victorio probatur, mihi, ut uerum fatear, non placet. inconcinna enim uidetur subita illa e commendatione Cinnæ ad laudem sui operis transitio. sodalis, reciperem, si quid probare possem, a quo ueterum librorum abesset auctoritas. non enim magnum est, quod adfert Victorius, parua monumenta uocari uix posse, carmina tanto studio, per tantum tempus elaborata. scimus libros bonitate, non mole, spectari, exiguasq. gemmas ingentibus sæpenumero colossis anteponi.* Antimacho.] *tumidum hunc & inflatum Horatiani interpretes poetam fuisse aiunt; qui bellum Thebanum scribere ingressus, ante quàm Thebas duces perduxisset, uigintiquattuor uolumina confecerit.*

AD

AD CALVVM DE QVINCTILIA.

SI quidquam mutis gratum, acceptum ue sepulcris
Accidere a nostro Calue dolore potest,
Quom desiderio ueteres renouamus amores,
Atque olim missas flemus amicitias;
Certe non tanto mors immatura dolori est
Quinctiliæ, quantum gaudet amore tuo.

Si quidquam.] *commendat Calui officium pietatéq. in deploranda puellæ Quinctiliæ, quam uiuam adamauerat, præpropera morte; aitque, si quis in umbris, eorum, quæ hic geruntur, permanet sensus, non tam dolere ipsam, quòd ante diem extincta fuerit, quàm gaudere eo amoris testimonio, quod ediderit Caluus. hac ipsa de re Propertius,*

Hoc etiam docti confessa est pagina Calui,
Cum caneret miseræ funera Quinctiliæ.

Mutis sepulcris.) *sepulcrorum nomine, eos ipsos, qui e uita excesserunt, intelligit* κατὰ συνεκδοχὴν. *Mutos autem uocat, quòd antiqui silentes pro mortuis etiam dixere, unde & regna silentia; inferos, & silicernium, cenam, quæ silentibus poneretur. sic infra,*

Et mutum nequidquam alloquerer cinerem.
Propertius,
Sed frustra mutos reuocabis Cynthia manes.

IN AEMILIVM.

NON, ita me dij ament, quidquam referre putaui,
Vtrum ne os, an culum olfacerem Aemilio.

Nil immundius hoc; nihil est immundius illo:
Verum etiam culus mundior, & melior.
Nam sine dentibus est; hoc dentes sesquipedales,
Gingiuas uero Ploxemi habet ueteris.
Praeterea rictum, qualem defessus in aestu
Meientis mulae cunnus habere solet.
Hic futuit multas, & se facit esse uenustum,
Et non pistrino traditur, atque asino?
Quem si qua attingit, non illam posse putemus
Aegroti culum lingere carnificis?

Non, ita me dii ament.] *deformitatem, graueolentiamq. oris in Aemilio quodam exagitat, quem cinaedum fuisse quod ait Partenius, unde id colligat, nescio. cinaedico quidem uultu non fuit. elegantes oportuisset esse amatores, qui tam pulchellum puerum in delicijs haberent.* Non, ita me dii ament.] *idem prope principium epigrammatis Graeci, cuius incertus est auctor:*

Τὸ ςόμα, χ᾽ ὡ πρωκτὸς ταυτὸν Θεόδορέ σου ὄζει.

Vtrum ne.] *haec uera est ueterum librorum scriptura. Terentius Adelphis,*

- di uostram fidem
Vtrum ne studio id sibi habet, an laudi putat
Fore, si perdiderit gnatum? Ploxemi.] *Transpadanum uocabulum erat. eo significabant capsam. Porro oportuit ea latitudine esse gingiuas, in quibus sesquipedales dentes insiderent. utrunque ridiculi caussa* ὑπερβολικῶς *dictum.* Esse,] *uideri.* Atque asino,] *ad agendum uidelicet asinum molarium.*

In

In non nullis legitur, atque asinus. quod si recipias; exponendum erit, ita ut asinus: ut ipse scilicet Aemilius in pistrino suebat asini molaris uicem.

IN VECTIVM.

In te, *si in quenquam, dici pote, putide Vecti,*
Id, quod uerbosis dicitur, & fatuis.
Ista cum lingua, si usus ueniat tibi, possis
Culos, & trepidas lingere cercolipas.
Si nos omnino uis omnes perdere Vecti,
Dicas. omnino, quod cupis, efficies.

In te, si inquenquam.] *insulsam Vectij loquacitatem notat.* In te, si in quenquam.] *quæcunque, inquit, in uerbosos fatuosq́. dicuntur, ea in te omnia dici queunt. Simile fere orationis genus est apud Terentium Heautontimorumeno,*
In me quiduis harum rerum conuenit,
Quæ dicta sunt in stultum. Ista cum lingua.] *particula, cum, in his locutionibus, tacitam quandam significandæ indignationis uim habet, quæ percipi facilius, quàm exprimi, potest. Terentius Eun.*
- abi hinc, quò dignus es,
Cum donis tuis tam lepidis. Idem Adelphis,
- ut te Syre cum tua
Monstratione magnus perdat Iuppiter.
Si usus ueniat tibi.] *ridicule. quasi harum quoque rerum usus aliquis incidere possit.* Culos, & trepidas lingere cercolipas.] *cercolipas uocat obscenas partes uiriles, ficto ex cauda & pingui-*

tudine uocabulo. Trepidas autem dicit, significans id, quod Persius expressit hoc uersu,

Cum morosa uago singultiet inguine uena.

Quod autem Politianus legit, crepidas carbatinas, multis de caussis non placet: primum, quia est contra fidem ueterum exemplarium: deinde, quid habent commune crepidæ carbatinæ cum ea parte corporis, quæ paullo ante nominata est? Insulsum plane fuerit ista coniungere. itaque doctissimi homines, cum hanc, quam nos sequimur, scripturam approbassent, illam Politiani, summo consensu, repudiarunt. ac præter ceteros Marullus, qui, ut & homo Græcus, & supra modum Politiani odio imbutus, distichon scripsit, quo acerbe atque amarulente ait, Pollicianum Vectio pro cercolipis carbatinas dedisse, quòd suum sibi munus ab eo præripi nollet.

Lingere carbatinas uult Vection Eunomus, ipse
Vt possit trepidas lingere cercolipas.

Si nos.] *si decreuisti, inquit, nos omnes miserrimis modis perdere, tædioq. ac molestia plane conficere; nullo id modo facilius, quàm dicendo apud nos, consequi potes.*

AD IVVENTIVM.

SVRRIPVI *tibi, dum ludis, mellite Iuuenti*
Suauiolum dulci dulcius ambrosia.
Verum id non impune tuli: nanque amplius horam
Suffixum in summa me memini esse cruce,

Dum

Dum tibi me purgo, nec possum fletibus ullis
Tantillum uestræ demere sæuitiæ.
Nam simul id factum est, multis diluta labella
Guttis, abstersisti omnibus articulis:
Ne quidquam nostro contractum ex ore maneret,
Tanquam commistæ spurca saliua lupæ.
Præterea infesto miserum me tradere amori
Non cessasti, omniq. excruciare modo:
Vt mi, ex ambrosio mutatum, iam foret illud
Suauiolum tristi tristius helleboro.
Quam quoniam pœnam misero proponis amori,
Nunquam iam posthac basia surripiam.

Surripui tibi.] *ita uenustum hoc epigramma est, ut ipsa si uelit Venus, uenustius eo efficere quidquam non queat. difficultatis autem nihil omnino habet: quocirca neque nos in eo explicando diutius immorari necesse est.* Vestræ sæuitiæ,] *ferocitatis illius, uobis omnibus, qui formosi estis, innatæ. Tale est illud Ouidij, - quæ uestra libido est.* Guttis, abstersisti.] *ita est in ueteribus libris. Quod autem hic Iuuentius fecisse dicitur, ut, quasi ad delendam basij notam, os sibi multa aqua prolueret, digitisq. omnibus confricaret, id puella quædam apud Theocritum facere se, atque etiam basium, nolenti sibi a puero rustico impressum, expuere dicit,*
Τὸ ςόμα μεῦ πλυνῶ, καὶ ἀποπτύω τὸ φίλαμα.
Commistæ lupæ.] *perinde ac si lupa te aliqua recens a coitu, & ex illo ardore libidinis, spumanti adhuc ore, dissuauiata esset.*

DE COELIO, ET QVINCTIO.

*C*OELIVS *Aufilenum, & Quinctius Aufilenam,*
Flos Veronensum, depereunt, iuuenum,
Hic fratrem, ille sororem. hoc est, quod dicitur, illud
Fraternum uere dulce sodalitium.
Cui faueam potius? Cœli tibi. nam tua nobis
Perspecta exigit hoc unica amicitia,
Cum uesana meas terreret flama medullas.
Sis felix Cœli, sis in amore potens.

Cœlius Aufilenum.] *Cœlium & Quinctium fratres fuisse ait Parthenius: male omnino: e diuersis enim familijs fuisse nomina ipsa indicant.* Quod dicitur.] *uulgare dictum fuisse indicat.* Cui,] *utri.* Nam tua nobis.] *erat & alia ratio, cur Quinctio fauere non posset. amabat enim ipse quoque Aufilenam; eamque, ut ex alijs locis intelligi potest, etiam data pecunia, ad partes suas perducere moliebatur.*

INFERIAE AD FRATRIS TVMVLVM.

*M*VLTAS *per gentes, & multa per æquora uectus,*
Aduenio has miseras frater ad inferias;
Vt te postremo donarem munere amoris,
Et mutum nequidquam alloquerer cinerem:
Quandoquidem fortuna mihi tete abstulit ipsum.
Heu miser indigne frater adempte mihi.
Nunc tamen interea, prisco quæ more parentum

Tradita

Tradita sunt tristes munera ad inferias,
Accipe, fraterno multum manantia fletu,
Atque in perpetuum frater aue, atque uale.

Multas per gentes.] fratris manibus hoc carmine inferias soluit. Inferias autem uocabant sacrificia in eorum, qui uita excesserant, honorem; in quibus interdum non nulla, quæ grata ipsis fuissent, comburere, mactare quoque hostias, aut etiam captiuos homines solebant. Aue, atque uale.] sic apud Virgilium Aeneas -salue æternum mihi maxime Palla, Aeternumq́. uale.

AD CORNELIVM.

Si quidquam tacite commissum est fido ab amico,
Cuius sit penitus nota fides animi,
Me unum esse inuenies illorum iure sacratum
Corneli: & factum me esse puta Harpocratem.

Si quidquam.] fidem & taciturnitatem suam Cornelio cuidam pollicetur. Illorum iure sacratum,] eorum quasi sacramento adactum. Metaphora a re militari. Est autem hic ἀνακόλουθον, quale in illo Terentij, In ijs poeta hic nomen profitetur suum. Harpocratem.] supra diximus.

AD SILONEM.

Aut sodes mihi redde decem sestertia Silo;
Deinde esto quamuis sæuus, & indomitus:
Aut, si te nummi delectant, desine quæso
Leno esse, atque idem sæuns, & indomitus.

Aut sodes.] *Silo quidá, quantum hinc colligi potest, pollicitus erat poetæ, effecturum se, ut ipse puella quapiam potiretur: eoq. nomine ab eo decem sestertia, id est decem nummorum millia acceperat. deinde autem urgentem ipsum instantemque, ferociter repudiabat, petit igitur ab eo poeta, ut uel pecuniá reddat, uel suam illam, si leno esse uult, deponat ferocitatem.*

DE QVENDAM DE LESBIA.

CREDIS, *me potuisse meæ male dicere uitæ,*
Ambobus mihi quæ carior est oculis?
Non potui; nec, si possem, tam perdite amarem.
Sed tu cum caupone omnia monstra facis.

Credis me potuisse,] *in his uersibus nihil uideo, in quo explicando magnopere laborare oporteat.* Sed tu cum caupone.] *indicat hunc, quisquis est, sæpe in caupona uersari, ac, cum caupone ipso perpotantem, uarios de hoc aut illo sermones comminisci solitum fuisse, interdum nullo pacto uerisimiles, planeq. monstrosos: quale erat hoc, quòd Catullum puellæ, quam plus oculis amabat suis, male dixisse fingebat. Porro quem, cauponem dicimus, antiqui cuponem uocabant, a cupa uidelicet, quod uas uinarium est: quin & mulierem quoque, quæ cauponam exerceret, uocabant cupam: unde & nomen Virgiliano poemati, quod hodie uulgo copa dicitur: cum, cupam dici debere, ex Flauio Sosipatro constet.*

IN MENTVLAM.

MENTVLA conatur Pimplæum ſcandere montem:
Muſæ furcillis præcipitem eijciunt,

Mentula.] Formianum illum, quem Mentulam uocabat, ait ad poeticæ facultatis laudem contendere, ſed reijci a Muſis, quaſiq. de monte ipſis ſacro, quē ille conſcendere conetur, præcipitem dari.

DE PVERO, ET PRAECONE.

CVM puero bello præconem qui uidet eſſe,
Quid credat, niſi ſe uendere diſcupere?

Cum puero bello.] formoſum quendam puerum a præconis conſuetudine reuocare cupiens, ait homines; qui tam frequenter eum cum præcone uideant, nihil poſſe aliud cogitare, quàm uelle ipſum pudicitiam ſuam ei, qui eam pluris liceatur, addicere. notum enim eſt, præcones uendendis in auctione rebus adhiberi.

AD LESBIAM.

SI quidquam cupidoque, optantiq. obtigit unquam
Iuſperanti, hoc eſt gratum animo proprie.
Quare hoc eſt gratum, nobis quoque carius auro,
Quòd te reſtituis Lesbia mi cupido,
Reſtituis cupido, atque inſperanti ipſa refers te:
* o lucem candidiore nota.
* Quis me uno uiuit felicior? aut magis hac quid
* Optandum uita dicere quis poterit?

Si quidquam.] *gratulatur sibi de reconciliato Lesbiæ animo; idq. eo sibi gratius esse ait, quo minus sperauerat fore. nam & in rebus lætis, et in tristibus ea nos præcipue, quæ insperantibus accidunt, mouent.*
Refers te.] *hac locutione usus & Propertius,*
Sic mihi te referas leuis, ut non altera nostro
Limine formosos intulit ulla pedes.
Huius epigrammatis tres postremi uersus mihi ualde suspecti sunt. ita enim uarie leguntur, ut appareat eam uarietatem non aliunde, quàm ex corrigere uolentium temeritate, extitisse.

IN COMINIVM.

S I, *Comini, arbitror populi tua cana senectus*
Spurcata impuris moribus intereat,
Non equidem dubito, quin primum inimica bonorũ
Lingua execta auido sit data uulturio,
Effossos oculos uoret atro gutture coruus,
Intestina canes, cetera membra lupi.

Si Comini.] *tantum odium populi in Cominium esse dicit, ut nemo sit, qui non eum a feris discerpi dilaniariq. cupiat.*

AD LESBIAM.

I O C V N D V M, *mea uita, mihi proponis amorem*
Hunc nostrum inter nos, perpetuumq. fore.
Dij magni facite, ut uere promittere possit,
Atque id sincere dicat, & ex animo;
Vt liceat nobis tota perducere uita

Alternum

Alternum hoc ſanctæ fœdus amicitiæ.

Iocundum.] *epigramma hoc elegantiæ multum habet, difficultatis nihil.*

AD AVFILENAM.

AVFILENA, *bonæ ſemper laudantur: amicæ*
Accipiunt pretium, quæ facere inſtituunt.
Tu quòd promiſti mihi, quod mentita inimica es,
Quòd nec das, & fers ſæpe, facis facinus.
Aut facere ingenuæ eſt, aut non promiſſe pudicæ,
Aufilena, fuit. ſed data corripere
Fraudando, efficitur pluſquam meretricis auaræ,
Quæ ſeſe toto corpore proſtituit.

Aufilena.] *inſectatur Aufilenam, quòd cum promiſiſſet, ſe ei poteſtatem ſui corporis facturam eſſe, eoq́. nomine pecuniam accepiſſet, poſtea tamen eum ludificabatur, neque unquam uolebat in rem præſentem uenire.* Bonæ,] *quæ neque faciunt copiam ſui, neque a quoquam, ea cauſſa, pecuniam accipiunt.* Amicæ,] ἑταῖραι. Quòd nec das.] *dare dicuntur mulieres, quæ ſe ſubſternunt uiris. Græci quoque hoc ſenſu dicunt* παρέχειν. Et fers,] *munera uidelicet. fers autem pro aufers.* Ingenuæ,] *eius, quæ nullo ruſtico pudore, a præſtanda, quam ſemel dederit, fide abſterreatur.*

AD AVFILENAM.

AVFILENA, *uiro contentam uiuere ſolo,*
Nuptarum una eſt è laudibus eximijs.

Sed

Sed cuiuis quamuis potius ſuccumbere fas eſt,
Quàm matrem fratres efficere ex patruo.

Aufilena.] *una de præcipuis nuptarum laudibus eſt, ab omni illicita Venere abſtinere. præ ceteris tamen deteſtanda eſt earum libido, quæ ſe non illicitis tantum, uerum etiam inceſtis coitibus commaculãt: quod facere Aufilenam ait Catullus, quæ ſe patruo ſubijciebat ſuo.* Fratres.] *patruorum enim filios, fratres patrueles uolumus. Quare ijdem Aufilenæ & filij, et fratres patrueles erant.*

IN NASONEM.

MVLTVS *homo es Naſo, neq; tecũ multus homo, ſed*
Deſcendit Naſo, multus es & pathicus,

Multus homo.] *hoc epigrammate turpem aliquam libidinem Naſoni obijci conſtat: quæ tamen cuiuſmodi ſit, non intelligere me, ingenue fateor.*

AD CINNAM.

CONSVLE *Pompeio primum duo Cinna ſedebant*
** Mœchilia, facto conſule nunc iterum*
Manſerunt duo, ſed creuerunt millia in unum
Singula. fœcundum ſemen adulterio.

Conſule Pompeio.] *ne hic quidem me pudebit fateri, hos quattuor uerſus a me non intelligi. Poſſem, quæ ab alijs afferuntur, refellere: poſſem ipſe quoque, ſi liberet, aliquid eorum exemplo confingere. malo ſimpliciter id, quod eſt, dicere: neque facere, quod iſti, qui dum integra, corrupta, facilia, difficilia,*

cilia, nusquam hæsitantes, sine ullo discrimine interpretantur, imperitis fortasse docti, doctis quidem & intelligentibus imperiti atque audaces uidentur. sed nimirum cæcorum oculis tantundem intempesta nocte, quantum uel meridie, lucet. accuset in his locis inscitiam meam alius, dum ipse, quod probemus, afferat. gaudebimus.

IN MENTVLAM.

FIRMANO saltu non falso Mentula diues
Fertur, qui tot res in se habet egregias.
Aucupiũ omne genus, pisces, prata, arua, ferasque.
Nequicquam. fructus sumptibus exuperat.
Quare concedo sit diues, dum omnia desint,
Saltum laudemus, dum tamen ipse egeat.

Firmano saltu.] Mentulam, de quo superius egimus, id est, ut suspicor, Mamurram, ait non falso haberi diuitem, qui saltum habeat pulcherrimum, & fructuosissimum. eundem tamen ita sumptuosum esse, ut tantos fructus, quos ex illo saltu capit, exuperet sumptibus: itaque in tantis diuitijs perpetuo tamen egere. Pro Firmano autem, in non nullis legitur Formiano. & Firmani, & Formiani populi sunt Italiæ. utrum uerius sit, haud facile dixerim. quin enim Formianus quoque penultima breui dici queat, dubitari non oportet. Qui.] saltus. Nequicquam.] frustra, inquit, hæc tam multa possidet. homo enim libidinosus. Fructus sumptibus exu-

exuperat.] *Quo fit, ut in tantis diuitijs, omnia tamen ei deesse uideantur.*

IN EVNDEM.

MENTVLA *habet noster triginta iugera prati,*
Quadraginti arua, cetera sunt maria.
Cur non diuitijs Crœsum superare potis sit,
Vno qui in saltu tot bona, possideat?
Prata, arua, ingentes siluas, saltusque, paludesque,
Vsque ad Hyperboreos, & mare ad Oceanum.
Omnia magna hæc sunt. tamen ut sint maxima, et ultra,
Non homo, sed uere mentula magna nimis.

Mentula habet.] *hoc quoque uersu eiusdem diuitias exagitat, negatq́. eum, diuitiarum caussa, pluris fieri oportere; cum hominis nomine indignus, præter obscenæ partis magnitudinem, nihil habeat, quo in aliquo numero poni queat.*

AD GELLIVM.

SAEPE *tibi studioso animo uenante* *
Carmina uti possem mittere Battiadæ,
Queis te lenirem, nobis neu conarere,
Tela infesta meum mittere in usque caput.
Hunc uideo mihi nunc frustra sumptum esse laborē
Gelli, nec nostras huc ualuisse preces.
Quare nos tela ista tua euitamus amictu:
At fixus nostris tu dabi' supplicium.

Sæpe tibi.] *difficile est in tam deprauatis uersibus,*

quid

quid uerum ſit, uidere. ſi quis tamen coniecturæ locus eſt, ita ſuſpicor. Gellius, propter impoſitas ſibi Catullianis uerſibus notas, cœperat ipſe quoque uiciſſim Catullum, non tam metuendus, quàm ipſa aſſiduitate moleſtus hoſtis, quacunque ratione poterat, lædere. Catullus, ut hanc a ſe moleſtiam depelleret, ſæpe cogitaſſe ſe dicit, de carminibus quibuſdam, quæ ex Callimacho uerterat, dono ad eum mittendis, quibus ipſius animus mitigaretur: quem laborem cum ſibi fruſtra ſumptum eſſe uideat, intelligatq. nulla ratione placari Gellium poſſe; hoc ſe fidere ait, quòd tela Gellij eius generis ſunt, ut facile uitari queant; at illa, quibus ipſe Gellium fixit, eam uim habent, ut in omnem poſteritatem nefarias ipſius libidines propagatura ſint. Primi uerſus poſtrema uox deſideratur. Tela infeſta.] in alijs, Infeſtum telis icere muſca caput. qui uerſus neque inconcinnus, neque a ſententia alienus eſt; ſed, quod in his rebus unum conſiderari oportet, Catulli non eſt. hunc autem, quem nos repoſuimus, in libris ueteribus legi, ipſi quoque, qui eum reiecerunt, confitentur. Porro ſi, ubi ueteres libri aut deficiunt, aut ſcripturam parum probabilem habent, tamen, eorum auctoritate neglecta, aliquid de ſuo attexere temeritatis eſt; ubi perſpicue in eis probabile aliquid & idoneum legitur, conſulto alia quærere, & noua ueteribus, adulterina germanis, falſa ueris anteponere, cuius inſaniæ eſſe dicemus? Hæc habui, quæ in Catullum ſcriberem: quæ ſi ſtudioſis huius poetæ placebunt;

bunt; erit, quod mihi gratuler: sin minus; nunquã me tamen, præstitisse ea, quæ potui, et morem gessisse uoluntati amicorum, qui hortati me sunt, ut hoc munus susciperem, pœnitebit.

FINIS.

in aliquo libro repert a [illegible]

Defensor patriae iuvenum fortissimus [illegible]
Qui murus miseris civibus alter erat
Occubuit telo violenti [illegible] Achillis
Occubuere simul spesque salusque [illegible]
Hunc [illegible] [illegible] [illegible] sua moenia traxit
Quae [illegible] [illegible] [illegible]
O quantos Priamo luctus attulit iste dolores
Quos fletus Hecubae quos dedit Andromachae
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Condidit et [illegible] hoc [illegible] humo

aliud

Pelides, ego sum [illegible] notissima proles
Cui virtus clarum nomen honoremque dedit
Qui stravi totis armis victricibus hostes victor
[illegible] fuga solus [illegible]
Hector [illegible] magno [illegible] et mihi gloria [illegible]
[illegible] [illegible]
Ille ut Hectoridae solvit me vindice poenas
Pergama tunc [illegible] procubuere meo
Laude [illegible] victor super astra ferebar
Cui [illegible] hostile [illegible] [illegible] humum

TIBVLLVS,

M. ANTONII MVRETI IN EVM SCHOLIA,

Ad Torquatum Bembum Petri F.

VENETIIS, M. D. LXII.

M. ANTONIVS MVRETVS TORQVATO BEMBO PETRI F. S. D.

MAGNA *felicitate mihi carere uideor,* TORQVATE BEMBE, *quòd non ita mature in Italiam uenerim, ut patrem tuum, uirum immortalitate dignissimum, uidere, atque alloqui possem. nam et incredibilem quandam uoluptatem hausissem ex illius herois aspectu, qui aut solus, aut præcipue effecerat, ut ne hæc ætas superioribus sæculis inuideret: & effecissem, nisi ualde fallo, ut ipse me, pro humanitate illa, qua complectebatur omnes, in quibus esset aliqua non alieni a Musis ingenij significatio, non usquequaque sibi despiciendum putaret. Nunc, quando id, quod cuperem, consequi nullo modo possum: certe quidem id, quod proximum est, sedulo facio: colo, quacunque ratione licet, memoriam illius: et cum in omni sermone, tum in scriptis meis, libentissime facio, ut eum laudem, qui mihi neque a me, neque a quoquam satis laudari posse unquam uidetur. neque uero ita sum amens, ut ad gloriam ipsius quicquam meo testimonio posse adijci censeam. Sed ita plane iudico: ut deus, qui nullius præconio indiget, laudari se tamen ab hominibus uult: sic beatas illas mentes, in cælum receptas, et cum Deo coniunctas, gaudere, cum se a nobis coli ac celebrari uident. ergo perinde ac si huius rei sensus ad Petrum ipsum Bembum peruenturus sit, ita*

de ipsius admirabili doctrina, singulari eloquentia, ceterisq. uirtutibus, quoties occasio est, prædico. quod siue ita est, gaudeo: siue ipse me fallo, tamen hunc errorem, qui me tantopere delectat, mihi eripi nolim. Equidem non solum quæ ille nobis monumenta ingenij sui plurima ac pulcherrima reliquit, accurate peruolutare, uerum etiam imagines corporis ipsius studiose contemplari soleo: magnamq. ex eis oblectationem capio: quòd illæ mihi ipsum ante oculos constituere uideãtur. Iam si aut depictam in tabula, aut marmore expressam, aut in ære, argento ue insculptam Petri Bembi imaginem prope diuino cultu afficere solitus sum, quid me tibi facere par est Torquate Bembe, quem nobis diuinus ille uir uiuam & spirantem tum corporis: tum multo magis ingenij ac uirtutum suarum imaginẽ reliquit? Itaque ut intelligas, te a me tanti fieri, quanti æquum est et talis uiri filium, et talem filium, qui paternæ gloriæ præclare omni ex parte respondeat: mitto ad te muneri Tibullum, hoc est, eum poetam, quem pater tuus felicissime expressit, emendatum a me, & breuibus scholijs illustratum, qui tibi testimonium aliquod sit incredibilis obseruantiæ erga te meæ. Paruum munus, fateor: sed & a magno animo proficiscitur: & maiora alia subsequentur, si hoc tibi non ingratum fuisse cognouero. Vale. Non. Mai M. D. LVIII. Patauio.

ALBII TIBVLLI, EQVITIS ROMANI
LIBER I.

*D*IVITIAS *alius fuluo ſibi congerat auro,*
Et teneat culti iugera magna ſoli,
Quem labor aſſiduus uicino terreat hoſte,
Martia cui ſomnos claſſica pulſa fugent.
Me mea paupertas uitæ traducat inerti,
Dum meus aſſiduo luceat igne focus.
Ipſe ſeram teneras maturo tempore uites
Ruſticus, & facili grandia poma manu.
Nec ſpes deſtituat, ſed frugum ſemper aceruos
Præbeat, & pleno pinguia muſta lacu.
Nam ueneror, ſeu ſtipes habet deſertus in agris.
Seu uetus in triuio florida ſerta lapis.
Et quodcunque mihi pomum nouus educat annus,
Libatum agricolæ ponitur ante deo.
Flaua Ceres, tibi ſit noſtro de rure corona
Spicea, quæ templi pendeat ante fores.
Pomoſisq. ruber cuſtos ponatur in hortis,
Terreat ut ſæua falce Priapus aues.
Vos quoque felicis quondam, nunc pauperis agri
Cuſtodes, fertis munera ueſtra lares.
Tunc uitula innumeros luſtrabat cæſa iuuencos,
Nunc agna exigui eſt hoſtia parua ſoli.
Agna cadet uobis, quam circum ruſtica pubes
Clamet, io meſſes, & bona uina date.

Iam modo non possum contentus uiuere paruo,
Nec semper longæ deditus esse uiæ:
Sed canis æstiuos ortus uitare sub umbra
Arboris, ad riuos prætereuntis aquæ.
Nec tamen interdum pudeat tenuisse bidentem,
Aut stimulo tardos increpuisse boues.
Non agnam ue sinu pigeat, fœtum ue capellæ
Desertum oblita matre referre domum.
At uos exiguo pecori furesque, lupiq.
Parcite. de magno est præda petenda grege.
Hic ego pastoremq. meum lustrare quotannis,
Et placidam soleo spargere lacte Palem.
Assitis diui, nec uos e paupere mensa
Dona, nec e puris spernite fictilibus.
Fictilia antiquus primum sibi fecit agrestis
Pocula, de facili composuitq. luto.
Non ego diuitias patrum, fructusq. requiro;
Quos tulit antiquo condita messis auo.
Parua seges satis est: satis est requiescere lecto,
Scilicet & solito membra leuare toro.
Quàm iuuat immites uentos audire cubantem,
Et dominam tenero continuisse sinu,
Aut, gelidas hibernus aquas cum fuderit auster,
Securum somnos, igne iuuante, sequi.
Hoc mihi contingat. sit diues, iure furorem
Qui maris, & tristes ferre potest pluuias.
O, quantum est auri, pereat, potiusq. smaragdi,
Quàm fleat ob nostras ulla puella uias.
Te bellare decet terra Messalla, marique,

Vt

Vt domus hostiles præferat exuuias,
Me retinent uinctum formosæ uincla puellæ:
Et sedeo duras ianitor ante fores.
Non ego laudari cupio mea Delia: tecum
Dummodo sim, quæso segnis, inersq. uocer.
Te spectem, suprema mihi cum uenerit hora;
Te teneam moriens deficiente manu.
Flebis & arsuro positum me Delia lecto;
Tristibus & lacrymis oscula mista dabis.
Flebis: non tua sunt duro præcordia ferro
Vincta, nec in tenero stat tibi corde silex.
Illo non iuuenis poterit de funere quisquam
Lumina, non uirgo sicca referre domum.
Tu manes ne læde meos, sed parce solutis
Crinibus, & teneris Delia parce genis.
Interea, dum fata sinunt, iungamus amores.
Iam ueniet tenebris mors adoperta caput.
Iam subrepet iners ætas; nec amare decebit,
Dicere nec cano blanditias capiti.
Nunc leuis est tractanda Venus, dum frangere postes
Non pudet, & rixas inseruisse iuuat.
Hic ego dux, milesq. bonus. uos signa, tubæq.
Ite procul, cupidis uulnera ferte uiris
Ferte & opes. ego composito securus aceruo
Dites despiciam, despiciamq. famem.

ELEGIA II.

ADDE merũ. uinoq. graues cõpesce dolores,
Occupet ut fessi lumina uicta sopor:
Neu quisquam multo perfusum tẽpora Baccho

Excitet, infelix dum requiescit amans.
Nam posita est nostræ custodia sæua puellæ.
Clauditur & dura ianua firma sera.
Ianua difficilis dominæ, te uerberet imber,
Te Iouis imperio fulmina missa petant.
Ianua iam pateas uni mihi uicta querelis,
Nec furtim uerso cardine aperta sones.
Et mala si qua tibi dixit dementia nostra,
Ignoscas: capiti sint precor illa meo.
Te meminisse decet, quæ plurima uoce peregi
Supplice, cum posti florida serta darem.
Tu quoque ne timide custodes Delia falle.
Audendum est. fortes adiuuat ipsa Venus.
Illa fauet, seu quis iuuenis noua limina tentat,
Seu reserat fixo dente puella fores.
Illa docet furtim molli decedere lecto,
Illa pedem nullo ponere posse sono:
Illa uiro coram nutus conferre loquaces,
Blandaq. compositis abdere uerba notis.
Nec docet hoc omnes, sed quos nec inertia tardat,
Nec uetat obscura surgere nocte timor.
En ego cum tenebris tota uagor anxius urbe,
Securum in tenebris me facit esse Venus.
Nec sinit occurrat quisquam, qui corpora ferro
Vulneret, aut rapta præmia ueste petat.
Quisquis amore tenetur, eat tutusque, sacerq.
Qualibet. insidias non timuisse decet.
Non mihi pigra nocent hibernæ frigora noctis,
Non mihi, cum multa decidit imber aqua.

Non labor hic lædit, reseret modo Delia postes,
Et uocet ad digiti me taciturna sonum.
Parcite luminibus, seu uir, seu femina fias
Obuia. celari uult sua furta Venus.
Neu strepitu terrete pedum: neu quærite nomen,
Neu prope fulgenti lumina ferte face.
Si quis & imprudens aspexerit, occulat ille,
Perq. deos omnes se meminisse neget.
Nam fuerit quicunque loquax, is sanguine natam,
Is Venerem e rapido sentiet esse mari.
Nec tamen huic credet coniux tuus, ut mihi uerax
Pollicita est magico saga ministerio.
Hanc ego de cælo ducentem sidera uidi:
Fluminis hæc rapidi carmine uertit iter.
Hæc cantu finditq. solum, manesq. sepulcris
Elicit, & tepido deuocat ossa rogo.
Iam ciet infernas magico stridore cateruas:
Iam iubet, aspersas lacte, referre pedem.
Cum libet, hæc tristi depellit nubila cælo:
Cum libet, æstiuo prouocat orbe niues.
Sola tenere malas Medeæ dicitur herbas,
Sola feros Hecates perdomuisse canes.
Hæc mihi composuit cantus, queis fallere posses:
Ter cane, ter dictis despue carminibus.
Ille nihil poterit de nobis credere cuiquam.
Non sibi, si in molli uiderit ipse sinu.
Tu tamen abstineas alijs. nam cetera cernet
Omnia: de me uno sentiet ipse nihil.
Quid credam? nempe hæc eadem se dixit amores

Cantibus

Cantibus, aut herbis ſoluere poſſe meos.
Et me luſtrauit tedis, & nocte ſerena
Concidit ad magicos hoſtia pulla deos.
Non ut totus abeſſet amor, ſed mutuus eſſet.
Orabam: nec te poſſe carere uelim.
Ferreus ille fuit, qui, te cum poſſet habere,
Maluerit prædas ſtultus, & arma ſequi.
Ille licet Cilicum uictas agat ante cateruas,
Ponat & in capto martia caſtra ſolo;
Totus & argento contextus, totus & auro,
Inſideat celeri conſpiciendus equo:
Ipſe boues mea ſi tecum modo Delia poſſim
Iungere, & in ſolito paſcere monte pecus;
Et te dum liceat teneris retinere lacertis,
Mollis, & inculta ſit mihi ſomnus humo.
Quid Tyrio recubare toro ſine amore ſecundo
Prodeſt? cum fletu nox uigilanda uenit.
Nam neque tum plumæ, nec ſtragula picta ſoporem,
Nec ſonitus placidæ ducere poſſet aquæ.
Num Veneris magnæ uiolaui numina uerbo,
Et mea num pœnas impia lingua luit?
Num feror inceſtus ſedes adiiſſe deorum,
Sertaq. de ſanctis diripuiſſe focis?
Non ego tellurem genibus perrepere ſupplex,
Et miſerum ſancto tundere poſte caput:
Non ego, ſi merui, dubitem procumbere templis,
Et dare ſacratis oſcula liminibus.
At tu, qui lætus rides, mala noſtra caueto.
Mox tibi non uanus ſæuiet ipſe deus.

Vidi

Vidi ego, qui iuuenum miseros lusisset amores,
Post Veneris uinclis subdere colla senem,
Et sibi blanditias tremula componere uoce,
Et manibus canas fingere uelle comas:
Stare nec ante fores puduit, caræ ue puellæ
Ancillam medio detinuisse foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba circunstetit arcta:
Despuit in molles & sibi quisque sinus.
At mihi parce Venus. semper tibi dedita seruit
Mens mea. quid messes uris acerba tuas?

AD MESSALLAM,
ELEGIA III.

IBITIS Aegeas sine me Messalla per undas,
O utinam memores ipse, cohorsq. mei,
Me tenet ignotis ægrum Phæacia terris.
Abstineas auidas mors precor atra manus.
Abstineas mors atra precor. non hic mihi mater,
Quæ legat in mæstos ossa perusta sinus,
Non soror, Assyrios cineri quæ dedat odores,
Et fleat effusis ante sepulcra comis:
Delia non usquam: quæ me cum mitteret urbe,
Dicitur ante omnes consuluisse deos.
Illa sacras pueri sortes ter sustulit: illi
Rettulit e triuijs omnia certa puer.
Cuncta dabant reditum. tamen est deterrita nunquã,
Quin fleret, nostras respiceretq. uias.
Ipse ego solator, cum iam mandata dedissem,
Quærebam tardas anxius usque moras.

Aut

Aut ego sum caussatus, aues dant omina dira,
Saturni aut sacram me tenuisse diem.
O quoties ingressus iter, mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem.
Audeat inuito ne quis discedere amore,
Aut sciat egressum se prohibente deo.
Quid tua nunc Isis tibi Delia? quid mihi prosunt
Illa tua toties sistra repulsa manu?
Quidue pie, dum sacra colis, pureq. lauari
Te memini, & puro secubuisse toro?
Nunc dea, nunc succurre mihi. nam posse mederi
Picta docet templis multa tabella tuis.
Vt mea uotiuas persoluens Delia uoces
Ante sacras lino tecta fores sedeat,
Bisq. die, resoluta comas, tibi dicere laudes
Insignis turba debeat in Pharia.
At mihi contingat patrios celebrare penates,
Reddereq. antiquo menstrua tura lari.
QVAM bene Saturno uiuebant rege prius, quàm
Tellus in longas est patefacta uias.
Non dum cæruleas pinus contempserat undas,
Effusum uentis præbueratq. sinum,
Nec uagus ignotis repetens compendia terris
Presserat externa nauita merce ratem.
Illo non ualidus subijt iuga tempore taurus,
Non domito frenos ore momordit equus.
Non domus ulla fores habuit, non fixus in agris,
Qui regeret certis finibus arua lapis.
Ipsæ mella dabant quercus, ultroq. ferebant

Obuia

Obuia securis ubera lactis oues.
Non acies, non ira fuit, non bella, nec ensem
Immiti sæuus duxerat arte faber.
Nunc Ioue sub domino cædes, & uulnera semper.
Nunc mare, nunc leti mille repente uiæ.
Parce pater. timidum non me periuria terrent,
Non dicta in sanctos impia uerba deos.
Quod si fatales iam nunc expleuimus annos,
Fac lapis inscriptis stet super ossa notis:
Hic iacet immiti consumptus morte Tibullus,
Messallam terra dum sequiturq́. mari.
Sed me, quòd facilis tenero sum semper amori,
Ipsa Venus campos ducet in Elysios.
Hic choreæ, cantusq́. uigent, passimq́. uagantes
Dulce sonant tenui gutture carmen aues,
Fert casiam non culta seges, totosq́. per agros.
Floret odoratis terra benigna rosis.
Ac iuuenum series teneris immista puellis
Ludit, & assidue prœlia miscet Amor,
Illic est cuicunqne rapax mors uenit amanti,
Et gerit insigni myrtea serta coma.
At scelerata iacet sedes in nocte profunda
Abdita, quam circum flumina nigra sonant.
Tisiphoneq́. impexa feros pro crinibus angues
Sæuit, & huc illuc impia turba fugit.
Tum niger in turba serpentum Cerberus ore
Stridet, & æratas excubat ante fores.
Illic Iunonem tentare Ixionis ausi
Versantur celeri noxia membra rota,

Porrectusq́.

Porrectusq́. nouem Tityus per iugera terræ,
Assiduas atro uiscere pascit aues.
Tantalus est illic, & circum, stagna: sed acrem
Iam iam poturi deserit unda sitim.
Et Danai proles, Veneris quòd numina læsit,
In caua Lethæas dolia portat aquas.
Illic sit quicunque meos uiolauit amores,
Optauit lentas & mihi militias.
At tu casta precor maneas, sanctiq́. pudoris
Assideat custos sedula semper anus.
Hæc tibi fabellas referat, positaq́. lucerna
Deducat plena stamina longa colo:
At circa grauibus pensis affixa puella
Paullatim somno fessa remittat opus.
Tunc ueniam subito: nec quisquam nunciet ante,
Sed uidear cælo missus adesse tibi.
Tunc mihi, qualis eris, longos turbata capillos,
Obuia nudato Delia curre pede.
Hunc precor. hunc illum nobis aurora nitentem
Luciferum roseis candida portet equis.

AD PRIAPVM.
ELEGIA IIII.

SIC umbrosa tibi contingant tecta Priape,
Ne capiti soles, ne noceantq́. niues,
Quæ tua formosos cepit solertia? certe
Non tibi barba nitet, non tibi culta coma est.
Nudus, & hibernæ producis frigora brumæ,
Nudus & æstiui tempora sicca canis.

Sic ego, tum Bacchi respondit rustica proles
   * Armatus curua sic mihi falce deus.
O fuge te teneræ puerorum credere turbæ:
   Nam caussam iusti semper amoris habent.
Hic placet, angustis quòd equum compescit habenis:
   Hic placidam niueo pectore pellit aquam:
Hic, quia fortis adest audacia, cepit: at illi
   Virgineus teneras stat pudor ante genas.
Sed ne te capiant, primo si forte negabit,
   Tædia, paullatim sub iuga colla dabit.
Longa dies homini docuit parere leones.
   Longa dies molli saxa peredit aqua.
Annus in apricis maturat collibus uuas.
   Annus agit certa lucida signa uice.
Nec iurare time. Veneris periuria uenti
   Irrita per terras, & freta summa ferunt.
Gratia magna Ioui. uetuit pater ipse ualere,
   Iurasset cupide quicquid ineptus amor.
Perq. suas impune sinit Dictynna sagittas
   Affirmes, crines perq. Minerua suos.
At si tardus eris, errabis, transiet ætas.
   Quàm cito non segnis stat, remeatq. dies.
Quàm cito purpureos deperdit terra colores.
   Quàm cito formosas populus alta comas.
Quàm iacet, infirmæ uenere ubi fata senectæ,
   Qui prior Elæo est carcere missus, equus.
Vidi iam iuuenem, premeret cum serior ætas,
   Mærentem stultos præteriisse dies.
Crudeles diui, serpens nouus exuit annos.

Formæ

Formæ non ullam fata dedere moram.
Solis æterna est Phœbo, Bacchoq. iuuentas:
Nam decet intonsus crinis utrunque deum.
Tu, puero quodcunque tuo tentare libebit,
Cedas. obsequio plurima uincit amor.
Neu comes ire neges, quamuis uia longa paretur,
Et canis arenti torreat arua siti.
Quamuis prætexens picta ferrugine cælum
Venturam admittit imbrifer arcus aquam.
Vel si cæruleas puppi uolet ire per undas,
Ipse leuem remo per freta pelle ratem.
Nec te pœniteat duro subijsse labori,
Aut operi insuetas atteruisse manus.
Nec, uelit insidijs altas si claudere ualles,
Dum placeas, humeris retia ferre neges.
Si uolet arma, leui tentabis ludere dextra:
Sæpe dabis nudum, uincat ut ille, latus.
Tunc tibi mitis erit: rapias tum cara licebit
Oscula: pugnabit, sed tamen apta dabit.
Rapta dabit primo, post offeret ipse uolenti,
Post etiam collo se implicuisse uolet.
Heu, male nunc artes miseras hæc sæcula tractant.
Iam tener assueuit munera uelle puer.
Iam tu qui Venerem docuisti uendere primus,
Quisquis es, infelix urgeat ossa lapis.
Pieridas pueri, doctos & amate poetas,
Aurea nec superent munera Pieridas,
Carmine purpurea est Nisi coma: carmina ni sint,
Ex humero Pelopis non nituisse ebur.

Quem

Quem referent Musæ, uiuet, dum robora tellus,
Dum cælum stellas, dum uehet amnis aquas.
At qui non audit Musas, qui uendit amorem,
Idææ currus ille sequatur Opis.
Et tercentenas erroribus expleat urbes,
Et secet ad Phrygios uilia membra modos.
Blanditijs uult esse locum Venus ipsa: querelis
Supplicibus, miseris flentibus illa fauet.
Hæc mihi, quæ canerem Tityo, deus edidit ore:
Sed Tityum coniux hæc meminisse uetat.
Pareat ille suæ. uos me celebrate magistrum,
Quos male habet multa callidus arte puer.
Gloria cuique sua est. me, qui spernentur amantes,
Consultent, cunctis ianua nostra patet:
Tempus erit, cum me, Veneris præcepta ferentem,
Deducat iuuenum sedula turba senem.
Eheu quàm Marathus lento me torquet amore.
Deficiunt artes, deficiuntq. doli.
Parce puer quæso, ne turbis fabula fiam,
Cum mea ridebunt uana magisteria.

ELEGIA V.

Asper eram, et bene dissidiũ me ferre loquebar:
At mihi nunc longe gloria fortis adest.
Nãque agor, ut per plana citus sola uerbere turbo
Quem celer assueta uersat ab arte puer.
Vre ferum, & torque, libeat ne dicere quicquam
Magnificum posthac, horrida uerba doma.
Parce tamen: per te furtiui fœdera lecti,
Per Venerem quæso, compositumq. caput.

Ille ego, cum tristis morbo defessa iaceres,
Te dicor uotis eripuisse meis.
Ipseq. ter circum lustraui sulfure puro,
Carmine cum magico præcinuisset anus.
Ipse procuraui, ne possent sæua nocere
Somnia, ter salsa deueneranda mola.
Ipse ego uelatus filo, tunicisq. solutis
Vota nouem Veneri nocte silente dedi.
Omnia persolui: fruitur nunc alter amore,
Et precibus felix utitur ille meis.
At mihi felicem uitam, si salua fuisses,
Fingebam demens, sed renuente deo.
Rura colam, frugumq. aderit mea Delia custos,
Area dum messes sole calente teret.
Hæc mihi seruabit plenis in lyntribus uuas,
Pressaq. ueloci candida musta pede:
Consuescet numerare pecus, consuescet amantis
Garrulus in dominæ ludere uerna sinu.
Illa deo sciet agricolæ pro uitibus uuam,
Pro segete spicas, pro grege ferre dapem.
Ille regat cunctos, illi sint omnia curæ,
Et iuuet in tota me nihil esse domo.
Huc ueniet Messalla meus, cui dulcia poma
Delia selectis detrahat arboribus:
Et tantum uenerata uirum, hunc sedula curet,
Hunc paret, atque epulas ipsa ministra gerat.
Hæc mihi fingebam, quæ nunc Caurusque Notusq.
Iactat odoratos uota per Armenios.
Sæpe ego tantaui curas depellere uino:

At dolor in lacrymas uerterat omne merum.
Sæpe aliam tenui: sed iam cum gaudia adirem,
Admonuit dominæ, deseruitq. Venus.
Tunc me discedens deuotum femina dixit,
* Et pudet, & narrat scire nefanda mea.
Non facit hoc uerbis: facie, tenerisq. lacertis
Deuouet, & flauis nostra puella comis.
Talis ad Aemonium Nereis Pelea quondam
Vecta est frenato cærula pisce Thetis.
Hæc nocuere mihi, quòd adest huic diues amator.
Venit in exitium callida lena meum.
Sanguineas edat illa dapes, atque ore cruento
Tristia cum multo pocula felle bibat.
Hanc uolitent animæ circum, sua fata querentes:
Semper & e tectis stryx uiolenta canat.
Ipsa fame stimulante furens, escasq. sepulcris
Quærat, & a sæuis ossa relicta lupis,
Currat & inguinibus nudis, ululetq. per urbes.
Post agat hanc triuijs aspera turba canum.
Eueniet, dat signa deus: sunt numina amanti.
Sæuit & iniusta lege relicta Venus.
At tu quamprimum sagæ præcepta rapacis
Desere. nam donis uincitur omnis amor.
Pauper erit præsto semper tibi, pauper adibit
Primus, & in tenero fixus erit latere.
Pauper in angusto fidus comes agmine turbæ,
Subijcietq. manus, efficietq. uiam.
Pauper ad occultos furtim deducet amicos,
Vinclaq. de niueo detrahet ipse pede.

Heu canimus frustra: nec uerbis uicta patescit
  Ianua, sed plena est percutienda manu.
At tu, qui potior nunc es, mea fata caueto:
  Versatur celeri fors leuis orbe rotæ.
Non frustra quidam iam nunc in limine perstat
  Sedulus, ac crebro prospicit, ac refugit,
Et simulat transire domum, mox deinde recurrit
  Solus, & ante ipsas excreat usque fores.
Nescio quid furtiuus amor parat. utere quæso,
  Dum licet. in liquida nat tibi lynter aqua.

ELEGIA VI.

SEMPER ut inducar, blãdos offers mihi uultus:
  Post tamẽ es misero tristis, et asper Amor.
Quid tibi sæuitiæ mecũ est? an gloria magna
  Insidias homini composuisse deum?
Iam mihi tenduntur casses, iam Delia furtim
  Nescio quem tacita callida nocte fouet.
Illa quidem tam multa negat: sed credere durum est.
  Sic etiam de me pernegat usque uiro.
Ipse miser docui, quo posset ludere pacto
  Custodes. eheu nunc premor arte mea.
Fingere tunc didicit caussas, cur sola cubaret,
  Cardine tunc tacito uertere posse fores.
Tunc succos, herbasq. dedi, quis liuor abiret,
  Quem facit impresso mutua dente Venus.
At tu fallacis coniux incaute puellæ,
  Me quoque seruato, peccet ut illa nihil,
Neu iuuenes celebret multo sermone caueto,
  Ne ue cubet laxo pectus aperta sinu.

Neu

Neu te decipiat nutu, digitoq. liquorem
Ne trahat, & mensæ ducat in orbe notas.
Exibit quàm sæpe time, seu uisere dicet
Sacra bonæ maribus non adeunda deæ.
At mihi si credas, illam sequar unus ad aras.
Tunc mihi non oculis sit timuisse meis.
Sæpe, uelut gemmas eius, signumq. probarem
Per caussam memini me tetigisse manum.
Sæpe mero somnum peperi tibi: at ipse bibebam
Sobria supposita pocula uictor aqua.
Non ego te læsi prudens: ignosce fatenti:
Iussit Amor. Contra quis ferat arma deos?
Ille ego sum, nec me iam dicere uera pudebit,
Instabat tota cui tua nocte canis.
Quid tenera tibi coniunge opus, tua si bona nescis
Seruare? ab frustra clauis inest foribus.
Te tenet, absentes alios suspirat amores,
Et simulat subito condoluisse caput.
At mihi seruandam credas. non sæua recuso
Verbera, detrecto non ego uincla pedum.
Tunc procul absitis, quisquis colit arte capillos,
Effluit effuso cui toga lapsa sinu:
Quisquis & occurret ne possit crimen habere,
Stet procul, aut alia stet procul ante uia.
Sic fieri iubet ipse deus, sic magna sacerdos
Et mihi diuino uaticinata sono.
Hæc ubi Bellonæ motu est agitata, nec acrem
Flammam, non amens uerbera tota timet.
Ipsa bipenne suos cædit uiolenta lacertos,

Sanguineq. effuso spargit inulta deam.
Statq. latus præfixa ueru, stat saucia pectus,
Et canit euentus, quos dea magna monet.
Parcite, quam custodit amor, uiolare puellam:
Ne pigeat magno post didicisse malo.
Attigerit, labentur opes, ut uulnere nostro
Sanguis, ut hic uentis diripiturq. cinis.
Et tibi nescio quas dixit mea Delia pœnas.
Si tamen admittas: sit precor illa leuis.
Non ego te propter parco tibi, sed tua mater
Me mouet, atque iras aurea uincit anus.
Hæc mihi te adducit tenebris, multoq. timore
Coniungit nostras clam taciturna manus.
Hæc foribusq. manet noctu me affixa, proculq.
Cognoscit strepitus me ueniente pedum.
Viue diu mihi dulcis anus: proprios ego tecum,
Sit modo fas; annos contribuisse uelim.
Te semper, natamq. tuam te propter amabo:
Quicquid agit, sanguis est tamen illa tuus.
Sit modo casta doce, quamuis non uitta ligatos
Impediat crines, nec stola longa pedes.
Et mihi sint duræ leges, laudare nec ullam
Possim, quin oculos appetat illa meos.
Et si quid peccasse putor, ducorq. capillis
Immerito * proprias proripiorq. uias.
Non ego te pulsare uelim: sed, uenerit iste
Si furor, optarim non habuisse manus.
Nec sæuo sis casta metu, sed mente fideli.
Mutuus absenti te mihi seruet amor.

*

At quæ fida fuit nulli, post uicta senecta,
Ducit inops tremula stamina torta manu,
Firmaq. conductis adnectit licia telis,
Tractaq. de niueo uellere fila parat.
Hanc animo gaudente uident, iuuenumq. cateruæ
Commemorant merito tot mala ferre senem:
Hanc Venus ex alto flentem sublimis olympo
Spectat, & , insidis quàm sit acerba, monet.
Hæc alijs maledicta cadant. nos, Delia, amoris
Exemplum cana simus uterque coma

ELEGIA VII.

HVNC cecinere diem parcæ fatalia nentes
Stamina, non ulli dissoluenda deo, (tes,
Hunc fore Aquitanas posset qui fundere gen-
Quem tremeret forti milite uictus Atax.
Euenere nouos pubes Romana triumphos
Vidit, & euinctos brachia capta duces.
At te uictrices lauros Messalla gerentem
Portabat niueis currus eburnus equis.
Non sine me est tibi partus honos per bella. Pyrene
Testis, & oceani littora Santonici.
Testis Arar, Rodanusq. celer, magnusq. Garumna,
Carmoti & flaui cærula lympha Liger.
At te Cydne canam, tacitis qui leniter undis
Cæruleus placidis per uada serpis aquis.
Quantus & ætherio contingens uertice nubes

Frigidus intonsos taurus alat Cilicas.
Quid referam, ut uolitet crebras intacta per urbes
 Alba Palæstino sancta columba Syro?
Vtq. maris uastum prospectet turribus æquor
 Prima ratem uentis credere docta Tyros?
Qualis & arentes cum findit Syrius agros,
 Fertilis æstiua Nilus abundet aqua.
Nile pater, quanam possum te dicere caussa,
 Aut quibus in terris occuluisse caput?
Te propter, nullos tellus tua postulat imbres,
 Arida nec pluuio supplicat herba Ioui.
Te canit atque suum pubes miratur Osirin,
 Barbara Memphitem plangere docta bouem.
Primus aratra manu solerti fecit Osiris,
 Et teneram ferro solicitauit humum.
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
 Pomaq. non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adiungere uitem,
 Hic uiridem dura cædere falce comam.
Illi iucundos primum matura sapores
 Expressa incultis uua dedit pedibus.
Ille liquor docuit uoces inflectere cantu,
 Mouit & ad certos nescia membra modos.
Bacchus & agricolæ magno confecta labore
 Pectora tristitiæ dissoluenda dedit.
Bacchus & afflictis requiem mortalibus affert,
 Crura licet dura compede pulsa sonent.
Non tibi sunt tristes curæ, non luctus Osyri,
 Sed chorus, & cantus lenis, & aptus amor.

Sed uarij flores, & frons redimita corymbis.
Fusa sed ad teneros lutea palla pedes.
Et Tyriæ uestes, & dulcis tibia cantu,
Et leuis occultis conscia cista sacris.
Huc ades, & centum ludos, geminumq. choreis,
Concelebra, & multo tempora funde mero.
Illius e nitido stillent unguenta capillo,
Et capite, & collo mollia serta gerat.
Sic uenias hodierne: tibi dum thuris honores,
Liba & Mopsopio dulcia melle feram.
At tibi subcrescat proles, quæ facta parentis
Augeat, & circa stet ueneranda senem.
Non taceam monimenta uiæ, quæ Tuscula tellus
Candidaq. antiquo detinet Alba lare.
Nanque opibus congesta tuis hic glarea dura
Sternitur, hic apta iungitur arte silex.
Te canit agricola, e magna cum uenerit urbe
Serus, inoffensum rettuleritq. pedem.
At tu natalis multos celebrande per annos
Candidior semper candidiorq. ueni.

ELEGIA VIII.

NON ego cælari possum, quid nutus amantis,
Quid ue ferant miti lenia uerba sono.
Nec mihi sunt sortes, nec conscia fibra deorũ:
Præcinit euentus nec mihi cantus auis.
Ipsa Venus magico religatum brachia nodo
Perdocuit multis non sine uerberibus.
Desine dissimulare. deus crudelius urit,

Quos

Quos uidet inuitos succubuisse sibi.
Quid tibi nunc molles prodest coluisse capillos,
Sæpeq. mutatas disposuisse comas?
Quid fuco splendente genas ornasse? quid ungues
Artificis docta subsecuisse manu?
Frustra iam uestes, frustra mutantur amictus,
Ansaq. compressos colligat arcta pedes.
Illa placet, quamuis inculto uenerit ore,
Nec nitidum tarda compserit arte caput.
Num te carminibus, num te pallentibus herbis
Deuouit tacito tempore noctis anus?
Cantus uicinis fruges traducit ab agris.
Cantus & iratæ detinet anguis iter.
Cantus & è curru lunam deducere tentat,
Et faceret, si non æra repulsa sonent.
Quid queror heu misero carmen nocuisse? quid herbas?
Forma nihil magicis utitur auxilijs.
Sed corpus tetigisse nocet, sed longa dedisse.
Oscula, sed femori conseruisse femur.
Nec tu difficilis puero tamen esse memento.
Persequitur pœnis tristia facta Venus.
Munera nec poscas. det munera canus amator,
Vt foueat molli frigida membra sinu.
Carior est auro iuuenis, cui leuia fulgent
Ora, nec amplexus hispida barba terit.
Huic tu candentes humero suppone lacertos,
Et regum magnæ despiciantur opes.
At Venus inuenit puero concumbere furtim,
Dum timet, & teneros conserit usque sinus,

Et dare anhelanti pugnantibus humida linguis
Oscula, & in collo figere dente notas.
Non lapis hanc, gemmæq. iuuant, quæ frigore sola
Dormiat, & nulli sit cupienda uiro.
Heu sero reuocatur amor, seroq. iuuenta,
Cum uetus infecit cana senecta caput.
Tum studium formæ est, coma cum mutatur, ut annos
Dissimulet uiridi cortice tincta nucis.
Tollere tunc cura est albos a stirpe capillos,
Et faciem dempta pelle referre nouam.
At tu, dum primi floret tibi temporis ætas,
Vtere. non tardo labitur illa pede.
Heu Marathum torques. puero quæ gloria uicto est?
In ueteres esto dura puella senes.
Parce precor tenero: non illi sontica caussa est,
Sed nimius luteo corpora tingit amor.
Veh miser, absenti mœstas quàm sæpe querelas
Conijcit, & lacrymis omnia plena madent.
Quid me spernis, ait? poterat custodia falli,
Ipse dedit cupidis fallere posse deus.
Nota Venus furtiua mihi est, ut lenis agatur
Spiritus, ut nec dent oscula rapta sonum.
Et possum media quamuis obrepere nocte,
Et strepitu nullo clam reserare fores.
Quid prosunt artes, miserum si spernit amantem;
Et fugit ex ipso sæua puella toro?
Vel cum promittit subito, sed perfida fallit,
Est mihi nox multis euigilanda malis.
Dum mihi uenturam fingo, quodcunque mouetur,

Illius

Illius credo tunc sonuisse pedes.
Desistas lacrymare puer. non frangitur illa,
Et tua iam fletu lumina fessa tument.
Oderunt Pholoe (moneo) fastidia diui,
Nec prodest sanctis tura dedisse focis.
Hic Marathus quondam miseros lædebat amantes,
Nescius ultorem post caput esse deum.
Sæpe etiam lacrymis fertur risisse dolentis,
Et cupidum fixa detinuisse mora.
Nunc omnis odit fastus, nunc displicet illi
Quæcunque opposita est ianua dura sera.
At te pœna manet, nisi desinis esse superba.
Quàm cupies uotis hunc reuocare diem,

ELEGIA IX.

QVID mihi, si fueras miseros læsurus amores,
Fœdera per diuos clam uiolanda dabas?
Ah miser, & si quis primo periuria celat,
Sera tamen tacitis pœna uenit pedibus.
Parcite cœlestes. æquum est, impune licere
Numina formosis lædere uestra semel.
Lucra petens, habili tauros adiungit aratro,
Et durum terræ rusticus urget opus.
Lucra petituras freta per parentia uentis
Ducunt instabiles sidera certa rates.
Muneribus meus est captus puer: at deus illa
In cinerem, & liquidas munera uertat aquas,
Iam mihi persoluet pœnas, puluisq. decorem
Detrahet, & uentis horrida facta coma.

Vretur facies, urentur sole capilli.
Deteret inualidos, & uia longa pedes.
Admonui quoties, auro ne pollue formam.
Sæpe solent auro multa subesse mala.
Diuitijs captus si quis uiolauit amorem,
Asperaq. est illi, difficiliq. Venus.
Vere meum potius flamma caput, & pete ferro
Corpus, & intorto uerbere terga seca.
Nec tibi cælanti fas sit peccare. paranti
Sit deus, occultos qui uetet esse dolos.
Ipse deus tacito permisit lene ministro,
Ederet ut multo libera uerba mero.
Ipse deus somno domitos emittere uocem
Iussit, & inuitos facta tegenda loqui.
Hæc ego dicebam: nunc me fleuisse loquentem,
Nunc pudet ad teneros procubuisse pedes.
Tum mihi iurabas, nullo te diuitis auri
Pondere, non gemmis uendere uelle fidem:
Non tibi si precium Campania terra daretur,
Non tibi si Bacchi cura Falernus ager.
Illis eriperes uerbis mihi, sidera cæli
Lucere, & puras fluminis esse uias.
Quin etiam flebas. at non ego fallere doctus,
Tergebam humentes credulus usque genas.
Quid faceres, nisi & ipse fores in amore puellæ?
Sit precor exemplo sed leuis illa tuo.
O quoties, uerbis ne quisquam conscius esset,
Ipse comes multa lumina nocte tuli.
Sæpe insperanti uenit tibi munere nostro,

Sed

Sed latuit clausas post adoperta fores.
Tum miser interij, stulte confisus amari,
Nam poteram ad laqueos cautior esse tuos.
Quin etiam attonita laudes tibi mente canebam:
Vt me nunc nostri, Pieridumq. pudet.
Illa uelim rapida Vulcanus carmina flamma
Torreat, & liquida deleat amnis aqua.
Tu procul hinc absis, cui formam uendere curæ est,
Et precium plena grande referre manu. cat 107. 149
At te, qui puerum donis corrumpere es ausus,
Rideat assiduis uxor inulta dolis.
Et cum furtiuo iuuenem lassauerit usu,
Tecum interposita languida ueste cubet.
Semper sint externa tuo uestigia lecto,
Et pateat cupidis semper aperta domus.
Nec lasciua soror dicatur plura bibisse
Pocula, quàm plures hæc meruisse uiros.
Illam sæpe ferunt conuiuia ducere Baccho,
Dum rota luciferi prouocet orta diem.
Illa queat nullam melius consumere noctem,
Aut operum uarias disposuisse uices.
At tua perdidicit. nec tu stultissime sentis,
Cum tibi non solita corpus ab arte mouet.
Tune putas illam pro te disponere crines?
Aut tenues denso pectere dente comas?
Ista hæc persuadet facies, auroq. lacertos
Vinciat, & Tyrio prodeat apta sinu?
Non tibi, sed iuueni cuidam uult bella uideri,
Deuoueat pro quo remq. domumq. tuam.

Nec facit hoc uitio, sed corpora feda podagra
Et senis amplexus culta puella fugit.
Hinc tamen occubuit noster puer. hunc ego credam
Cum trucibus uenerem iungere posse feris.
Blanditias ne meas aliјs tu uendere es ausus?
Tu ne aliјs demens oscula ferre mea?
Tunc flebis, cum me uinctum puer alter habebit,
Et geret in regno regna superba tuo.
At tua tum me pœna iuuet, Veneriq. merenti
Fixa notet casus aurea palma meos.
Hanc tibi fallaci resolutus amore Tibullus
Dedicat, & grata sis dea, mente, rogat.

ELEGIA X.

Q*VIS fuit, horrẽdos primus qui protulit enses?*
Quàm ferus, & uere ferreus ille fuit.
Tunc cædes hominũ generi, tunc prœlia nata,
Tunc breuior diræ mortis aperta uia est.
At nihil ille miser meruit. nos ad mala nostra
Vertimus, in sæuas quod dedit ille feras.
Diuitis hoc uitium est auri: nec bella fuerunt,
Faginus astabat dum scyphus ante dapes.
Non arces, non uallus erat, somnumq. petebat
Securus uarias dux gregis inter oues.
Tunc mihi uita foret: uulgi non tristia nossem
Arma, nec audissem corde tremente tubam.
Nunc ad bella trahor, & iam quis forsitan hostis
Hæsura in nostro tela gerit latere.
Sed patriј seruate lares. aluistis & iјdem,

Cursarem

Cursarem uestros cum tener ante pedes.
Neu pudeat prisco uos esse e stipite factos.
Sic ueteris sedes incoluistis aui.
Tunc melius tenuere fidem, cum paupere cultu
Stabat in exigua ligneus æde deus.
Hic placatus erat, seu quis libauerat uuam,
Seu dederat sanctæ spicea serta comæ.
Atque aliquis uoti compos liba ipse ferebat,
Postq. comes purum filia parua fauum.
At nobis ærata lares depellite tela,

*

Hostiaq. e plena mystica porcus hara.
Hunc pura cum ueste sequar, myrtoq. canistra
Vincta geram, myrto uinctus & ipse caput.
Sic placeam uobis. alius sit fortis in armis,
Sternat & aduersos Marte fauente duces.
Vt mihi potanti possit sua dicere facta
Miles, & in mensa pingere castra mero.
Quis furor est atram bellis accersere mortem?
Imminet, & tacito clam uenit illa pede.
Non seges est infra, non uinea culta, sed audax
Cerberus, & Stygiæ nauita turpis aquæ.
Illic percussisq. genis, ustoq. capillo,
Errat ad obscuros pallida turba lacus.
Quàm potius laudandus hic est, quem prole parata
Occupat in parua pigra senecta casa.
Ipse suas sectatur oues: at filius agnos,
Et calidam fesso comparat uxor aquam.

Sic ego ſim, liceatq. caput candeſcere canis.
Temporis & priſci facta referre ſenem.
Interea pax arua colat. pax candida primum
Duxit araturos ſub iuga curua boues.
Pax aluit uites, & ſuccos condidit uuæ,
Funderet ut nato teſta paterna merum.
Pace bidens, uomerq. uigent, at triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus.
Ruſticus e lucoq. uehit male ſobrius ipſo
Vxorem plauſtro, progeniemq. domum.
Sed Veneris tunc bella calent; ſciſſosq. capillos
Femina, perfractas conqueriturq. fores:
Flet teneras ſubtuſa genas: ſed uictor & ipſe
Flet ſibi dementes tam ualuiſſe manus.
At laſciuus Amor rixæ mala uerba miniſtrat,
Inter & iratum lentus utrunque ſedet.
Ah lapis eſt, ferrumque, ſuam quicunque puellam
Verberat: e cælo diripit ille deos.
Sit ſatis, e membris tenuem perſcindere ueſtem:
Sit ſatis, ornatas diſſoluiſſe comas:
Sit, lacrymas mouiſſe, ſatis. quater ille beatus,
Quo tenera irato flere puella poteſt.
Sed, manibus qui ſæuus erit, ſcutumque, ſudemq.
Is gerat, & miti ſit procul a Venere.
At nobis pax alma ueni, ſpicamq. teneto:
Perfluat & pomis candidus ante ſinus.

ALBII TIBVLLI, EQVITIS ROMANI LIBER II.

QVISQVIS adeſt, ualeat: fruges luſtramus, & agros,
Ritus ut a priſco traditus extat auo.
Bacche ueni, dulcisq́. tuis e cornibus uua
Pendeat, & ſpicis tempora cinge Ceres.
Luce ſacra requieſcat humus, requieſcat arator,
Et graue ſuſpenſo uomere ceſſet opus.
Soluite uincla iugis: nunc ad præſepia debent
Plena coronato ſtare boues capite.
Omnia ſint operata Deo: non audeat ulla
Lanificam penſis impoſuiſſe manum.
Vos quoque abeſſe procul iubeo. diſcedite ab aris,
Queis tulit heſterna gaudia nocte Venus.
Caſta placent ſuperis. pura cum ueſte uenite,
Et manibus puris ſumite fontis aquam.
Cernite, fulgentes ut eat ſacer agnus ad aras,
Vinctaq́. poſt olea candida turba comas.
Dij patrij purgamus agros, purgamus agreſtes,
Vos mala de noſtris pellite limitibus:
Neu ſeges eludat meſſem fallacibus herbis,
Neu timeat celeres tardior agna lupos.
Tunc nitidus plenis confiſus ruſticus agris,
Ingeret ardenti grandia ligna foco,
Turbaq́. uernarum, ſaturi bona ſigna coloni,

Ludet

Ludet, & e uirgis extruet arte casas.
Euentura precor. uiden' ut felicibus extis
Significet placidos nuncia fibra deos?
Nunc mihi fumosos ueterisq. proferte falernos
Consulis, & Chio soluite uincla cado.
Vina diem celebrent. non festa luce madere
Est rubor, errantes & male ferre pedes.
Sed bene Messallam sua quisque ad pocula dicat,
Nomen & absentis singula uerba sonent.
Gentis Aquitanæ celeber Messalla triumphis,
Et magna intonsis gloria uictor ades.
Huc ades, aspiraq. mihi, dum carmine nostro
Redditur agricolis gratia cælitibus.
Rura cano, rurisq. deos: his uita magistris
Desueuit querna pellere glande famem.
Illi compositis primum docuere tigillis
Exiguam uiridi fronde operire domum.
Illi etiam tauros primi docuisse feruntur
Seruitium, & plaustro supposuisse rotam.
Tunc uictus abiere feri: tunc consita pomus,
Tunc bibit irriguas fertilis hortus aquas:
Aurea tunc pressos pedibus dedit uua liquores,
Mistaq. securo est sobria lympha mero.
Rura ferunt messes, calidi cum sideris æstu
Deponit flauas annua terra comas.
Rure leuis uerno flores apis ingerit alueo,
Compleat ut dulci sedula melle fauos.
Agricola assiduo primum satiatus aratro
Cantauit certo rustica uerba pede,

Et ſatur arenti primum eſt modulatus auena
  Carmen, ut ornatos diceret ante deos.
Agricola & minio ſuffuſus Bacche rubenti
  Primus inexperta duxit ab arte choros.
Huic datus a pleno memorabile munus ouili
  Dux pecoris hircus. auxerat hircus oues.
Rure puer uerno primum de flore coronam
  Fecit, & antiquis impoſuit laribus.
Rure etiam teneris curam exhibitura puellis
  Molle gerit tergo lucida uellus ouis.
Hinc & femineus labor eſt, hinc penſa, colusque;
  Fuſus & appoſito pollice uerſat opus.
Atque aliqua aſſidue textrix operata, Mineruam
  Cantat, & a pulſo tela ſonat latere.
Ipſe quoque inter agros, interq. armenta Cupido
  Natus, & indomitas dicitur inter equas.
Illic indocto primum ſe exercuit arcu.
  Hei mihi quàm doctas nunc habet ille manus.
Nec pecudes uelut ante petit: fixiſſe puellas
  Geſtit, & audaces perdomuiſſe uiros.
Hic inueni detraxit opes, hic dicere iuſſit
  Limen ad iratæ uerba pudenda ſenem.
Hoc duce cuſtodes furtim tranſgreſſa iacentes
  Ad iuuenem tenebris ſola puella uenit:
Et pedibus prætentat iter ſuſpenſa timore,
  Explorat cæcas cui manus ante uias.
Ah miſeri, quos hic grauiter Deus urget: at ille
  Felix, cui placidus leniter afflat amor.
Sancta ueni dapibus feſtis, ſed pone ſagittas,

Et procul ardentes hinc precor abde faces.
Vos celebrem cantate deum, pecoriq. uocate
Voce palam pecori, clam ſibi quiſque uocet:
Aut etiam ſibi quiſque palam: nam turba iocoſa
Obſtrepit, & Phrygio tibia curua ſono.
Ludite: iam nox iungit equos, currumq. ſequuntnr
Matris laſciuo ſidera fulua choro:
Poſtq. uenit tacitus fuluis circundatus alis
Somnus, & incerto ſomnia nigra pede.

ELEGIA II.

DICAMVS bona uerba: uenit natalis ad aras.
Quiſquis ades, lingua, uir mulierq. faue.
Vrantur pia tura focis, urantur odores,
Quos tener e terra diuite mittit Arabs.
Ipſe ſuos genius adſit uiſurus honores,
Cui decorent ſanctas mollia ſerta comas.
Illius puro diſtillent tempora nardo;
Atque ſatur libo ſit, madeatq. mero.
Annuat & Cherinthe tibi quodcunque rogabis.
En age quid ceſſas? annuit ille, roga.
Auguror, uxoris fidos optabis amores.
Iam reor hoc ipſos edidiciſſe deos.
Nec tibi mulueris, totum quæcunque per orbem
Fortis arat ualido ruſticus arua boue;
Nec tibi, gemmarum quicquid felicibus undis
Naſcitur, Eoi quà maris unda rubet.
Vota cadunt. utinam ſtrepitantibus aduolet alis,
Flauaq. coniugio uincula portet Amor.

Vincula quæ maneant semper, dum tarda senectus
Inducat rugas, inficiatq. comas.
Huc ueniat natalis auis, prolemq. ministret,
Ludat & ante tuos turba nouella pedes.

ELEGIA III.

R VRA *tenent Cornute meã, uillæq. puellam.*
Ferreus est eheu, quisquis in urbe manet.
Ipsa Venus latos iam nũc migrauit in agros,
Verbaq. aratoris rustica discit Amor.
O ego cum dominam aspicerem, quàm fortiter illic
Versarem ualido pingue bidente solum,
Agricolæq. modo curuum sectarer aratrum,
Dum subigunt steriles arua serenda boues.
Nec quererer, quòd sol graciles exureret artus,
Læderet aut teneras pustula rupta manus.
Pauit & Admeti tauros formosus Apollo;
Nec cithara, intonsæ profuerunt ue comæ:
Nec potuit curas sanare salubribus herbis.
Quicquid erat medicæ uicerat artis Amor.
Ipse deus solitus stabulis expellere uaccas,

*

Et miscere nouo docuisse coagula lacte,
Lacteus & mistis obriguisse liquor.
Tunc fiscella leui detexta est uimine iunci,
Raraq. per nexus est uia facta sero.
Ah quoties, illo uitulum gestante per agros,
Dicitur occurrens erubuisse soror.
Ah quoties ausæ, caneret dum ualle sub alta,

Rumpere

Rumpere mugitu carmina docta boues.
Sæpe duces trepidis petiere oracula rebus:
Venit & a templis irrita turba domum.
Sæpe horrere sacros doluit Latona capillos,
Quos admirata est ipsa nouerca prius.
Quisquis inornatumq. caput, ciner esq. solutos
Aspiceret, Phœbi quæreret ille comam.
Delos ubi nunc Phœbe tua est, ubi delphica Pytho?
Nempe Amor in parua te iubet esse casa.
Felices olim, Veneri cum fertur aperte
Seruire æternos non puduisse deos.
Fabula nunc ille est: sed cui sua cura puella,
Fabula sit, mauult, quàm sine amore deus.
At tu quisquis is es, cui tristi fronte Cupido
Imperitat, nostra sint tua castra domo.
Ferrea non uenerem, sed prædam sæcula laudant.
Præda tamen multis est adoperta malis.
Præda feras acies cingit discordibus armis:
Hinc cruor, hinc cædes, mors propiorq. uenit.
Præda uago iussit geminare pericula ponto,
Bellica cum dubijs rostra dedit ratibus.
Prædator cupit immensos obsidere campos,
Vt multo innumeram iugere pascat ouem.
Cui lapis extremus curæ est; urbisq. tumultu,
Portatur ualidis multa columna iugis.
Claudit & indomitum moles mare, lentus ut intra,
Negligat hibernas piscis adesse minas.
At tibi læta trahant Samiæ conuiuia testæ,
Fictaq. Cumana lubrica terra rota.

Eheu diuitibus uideo gaudere puellas,
  Iam ueniant prædæ, si Venus optat opes:
Vt mea luxuria Nemesis fluat, utq. per urbem
  Incedat donis conspicienda meis.
Illa gerat uestes tenues, quas fœmina Cea
  Texuit, auratas disposuitq. uias.
Illi sint comites fusci, quos India torret,
  Solis & admotis inficit ignis equis.
Illi selectos certent præbere colores.
  Africa puniceum, purpureumq. Tyros.
Nota loquor. regnum ipse tenet, quem sæpe coegit
  Barbara gipsatos ferre catasta pedes.
At, tibi dura seges, Nemesim qui abducis ab urbe,
  Persoluat nulla semina terra fide.
Et tu Bacche tener, iucundæ consitor uuæ.
  Tu quoque deuotos Bacche relinque lacus
Haud impune licet formosas tristibus agris
  Abdere. non tanti sunt tua musta pater.
O ualeant fruges: ne sint modo rure puellæ,
  Glans alat, & prisco more bibantur aquæ.
Glans aluit ueteres, & passim semper amarunt.
  Quid nocuit, sulcos non habuisse satos?
Tum, quibus aspirabat Amor, præbebat aperte
  Mitis in umbrosa gaudia ualle Venus.
Nullus erat custos, nulla exclusura dolentes
  Ianua. si fas est, mos precor ille redi.
Ah pereant artes, & mollia iura colendi,

*

O utinam ueteri peragrantes more puellæ

Horrida

Horrida uillosa corpora ueste tegant.
Nunc, si clausa mea est, si copia rara uidendi,
Heu miserum laxam quid iuuat esse togam?
Ducite: ad imperium dominæ sulcabimus agros:
Non ego me uinclis, uerberibusq. nego.

ELEGIA IIII.

S IC *mihi seruitium uideo dominamq. paratã.*
Iam mihi libertas illa paterna uale.
Seruitium sed triste datur, teneorq. catenis,
Et nunquam misero uincla remittit Amor.
Et, seu quid merui, seu quid peccauimus, uror.
Vror, io remoue sæua puella faces.
O ego, ne possim tales sentire dolores,
Quàm mallem in gelidis montibus esse lapis;
Stare uel insanis cautes obnoxia uentis,
Naufraga quam uasti tunderet unda maris.
Nunc & amara dies, & noctis amarior umbra est.
Omnia nam tristi tempora felle madent.
Nec prosunt elegi, nec carminis auctor Apollo.
Illa caua pretium flagitat usque manu.
Ite procul Musæ, si non prodestis amanti.
Non ego uos, ut sint bella canenda, colo.
Nec refero solisq. uias, & qualis, ut orbem
Compleuit, uersis luna recurrat equis.
Ad dominam faciles aditus per carmina quæro.
Ite procul Musæ, si nihil ista ualent.
At mihi per cædem, & facinus sunt dona paranda;
Ne iaceam clausam flebilis ante domum.

Aut

Aut rapiam suspensa sacris insignia fanis.
Sed Venus ante alios est uiolanda mihi.
Illa malum facinus suadet, dominamq. rapacem
Dat mihi: sacrilegas sentiat illa manus.
O pereat quicunque legit uiridesq. smaragdos,
Et niueam Tyrio murice tingit ouem.
Hic dat auaritiæ caussas, & Cea puellis
Vestis, & e rubro lucida concha mari.
Hæc fecere malas: hinc clauem ianua sensit,
Et cœpit custos liminis esse canis.
Sed pretium si grande feras, custodia uicta est,
Nec prohibent claues, & canis ipse tacet.
Heu quicunque dedit formam cælestis auaræ,
Quale bonum multis attulit ipse malis.
Hinc fletus, rixæq. sonat: hæc denique caussa
Fecit, ut infamis hic deus esset Amor.
At tibi, quæ pretio uictos excludis amantes,
Eripiant partas uentus, & ignis opes.
Quin tua tunc iuuenes spectent incendia læti,
Nec quisquam flammæ sedulus addat aquam:
Seu ueniet tibi mors, neque erit, qui lugeat, ullus,
Nec qui det mœstas munus in exequias.
At bona, quæ nec auara fuit, centum licet annos
Vixerit, ardentem flebitur ante rogum.
Atque aliquis senior, ueteres ueneratus amores,
Annua constructo serta dabit tumulo,
Et, bene, discedens dicet, placideq. quiescas,
Terraq. securæ sit super ossa leuis.
Vera quidem moneo: sed prosunt quid mihi uera?

Illius

Illius est nobis lege colendus amor.
Quin etiam sedes iubeat si uendere auitas,
Ite sub imperium, sub titulumq. lares.
Quicquid habet Circe, quicquid Medea ueneni,
Quicquid & herbarum Thessala terra gerit,
Et quod, ubi indomitis gregibus Venus afflat amores,
Hippomanes cupidæ stillat ab inguine equæ.
Si modo me placido uideat Nemesis mea uultu;
Mille alias herbas misceat illa, bibam.

ELEGIA V.

Phœbe faue, nouus ingreditur tua tépla sacerdos,
Huc age cum cithara, carminibusq. ueni.
Nunc te uocales impellere pollice chordas,
Nunc precor ad laudes flectere uerba meas.
Ipse triumphali deuinctus tempora lauro,
Dum cumulant aras, ad tua sacra ueni:
Sed nitidus, pulcherq. ueni, nunc indue uestem
Sepositam, longas nunc bene pecte comas.
Qualem te memorant, Saturno rege fugato,
Victori laudes concinuisse Ioui.
Tu procul euentura uides: tibi deditus augur
Scit bene, quid fati prouida cantet auis.
Tuq. regis sortes: per te præsentit haruspex,
Lubrica signauit cum deus exta notis.
Te duce Romanos nunquam frustrata Sibylla est,
Abdita quæ senis fata canit pedibus.
Phœbe sacras Messallinum sine tangere chartas
Vatis, & ipse precor, quid canat illa, doce.

Hæc

Hæc dedit Aeneæ sortes, postquam ille parentem
Dicitur, & captos sustinuisse lares.
Hæc fore credebat Romam, cum mæstus ab alto
Ilion, ardentes respiceretq. deos.
Romulus æternæ nondum fundauerat urbis
Mœnia, consorti non habitanda Remo.
Sed tunc pascebant herbosa palatia uaccæ,
Et stabant humiles in Iouis arce casæ.
Lacte madens illic suberat Pan ilicis umbræ,
Et facta agresti lignea falce Pales,
Pendebatq. uagi pastoris in arbore uotum
Garrula siluestri fistula sacra deo,
Fistula, cui semper decrescit arundinis ordo:
Nam calamus cera iungitur usque minor.
At, quà Velabri regio patet, ire solebat
Exiguus pulla per uada lynter aqua.
Illa sæpe, gregis diti placitura magistro,
Ad iuuenem festa est uecta puella die:
Cum qua fœcundi redierunt munera ruris,
Caseus, & niueæ candidus agnus ouis.
Impiger Aenea uolitantis frater amoris,
Troica qui profugis sacra uehis ratibus,
Iam tibi Laurentes assignat Iuppiter agros,
Iam uocat errantes hospita terra lares.
Illic sanctus eris, cum te ueneranda Numici
Vnda deum cælo miserit indigetem.
Ecce super fessas uolitat Victoria puppes:
Tandem ad Troianos diua superba uenit.
Ecce mihi lucent Rutulis incendia castris.

Iam

Iam tibi prædico barbare Turne necem.
Ante oculos Laurens castrum, murusq. Lauini est,
Albaq. ab Ascanio condita longa duce.
Te quoque iam uideo, Marti placitura sacerdos
Ilia, Vestales deseruisse focos,
Concubitusq. tuos furtim, uittasq. iacentes,
Et cupidi ad ripas arma relicta dei.
Carpite nunc tauri de septem montibus herbas,
Dum licet: hic magnæ nam locus urbis erit.
Roma tuum nomen terris fatale regendis,
Quà sua de cælo prospicit arua Ceres,
Quaq. patent ortus, & quà fluitantibus undis
Solis anhelantes abluit amnis equos.
Troia quidem tunc se mirabitur, & sibi dicet
Vos bene tam longam consuluisse uiam.
Vera cano: sic usque sacras innoxia lauros
Vescar, & æternum sit mihi uirginitas.
Hæc cecinit uates, & te sibi Phœbe uocauit,
Iactauit fusas & caput ante comas.
Quicquid Amalthea, quicquid Marpesia dixit,
Eryphile Phœbo grata quod admonuit,
Quasq. Albana sacras Tiberis per flumina sortes
Portarit, sicco perlueritq. sinu.
Hæ fore dixerunt belli mala signa cometen,
Multus ut in terras deplueritq. lapis.
Atque tubas, atque arma ferunt strepitantia cælo
Audita, & lucos præcinuisse fugam.
Ipsum etiam solem defectum lumine uidit
Iungere pallentes nubilus annus equos,

Et

Et simulacra deum lacrymas fudisse tepentes,
Fataq. uocales præmonuisse boues.
Hæc fuerant olim: sed tu iam mitis Apollo
Prodigia indomitis merge sub æquoribus:
Et succensa sacris crepitet bene laurea flammis;
Omine quo felix, & sacer annus eat.
Laurus ubi bona signa dedit, gaudete coloni.
Distendet spicis horrea plena Ceres.
Oblitus & musto feriet pede rusticus uuas,
Dolia dum, magni deficiuntq. lacus.
At madidus Baccho sua festa Palilia pastor
Concinet. a stabulis tunc procul este lupi.
Ille leuis stipulæ solennis potus aceruos
Accendet, flammas trasilietq. sacras,
Et fœtus matrona dabit, natusq. parenti
Oscula compressis auribus eripiet.
Nec tædebit auum paruo aduigilare nepoti,
Balbaq. cum puero dicere uerba senem.
Tunc operata deo pubes discumbet in herba,
Arboris antiquæ quà leuis umbra cadet.
Aut e ueste sacris tendent umbracula sertis
Vincta, coronatus stabit & ipse calix.
At sibi quisque dapes, & festas extruet alte
Cespitibus mensas, cespitibusq. torum.
Ingeret hic potus iuuenis maledicta puellæ,
Postmodo quæ uotis irrita facta uelit.
Nam ferus ille suæ, plorabit sobrius idem,
Et se iurabit mente fuisse mala.
Pace tua, pereant arcus, pereantq. sagittæ

Phœbe

Phœbe, modo in terris erret inermis Amor.
Ars bona; sed postquam sumpsit sibi tela Cupido,
Hei mihi quàm multis ars dedit illa malum,
Et mihi præcipue, taceo cum saucius annum,
Et faueo morbo, cum iuuat ipse dolor.
Vixq. cano Nemesim, sine qua uersus mihi nullus
Verba potest, istos aut reperire pedes.
At tu, (nam diuum seruat tutela poetas)
Præmoneo, uati parce puella sacro.
Vt Messallinum celebrem, cum, præmia belli,
Ante suos currus oppida uicta feret,
Ipse gerens laurus, lauro deuinctus agresti,
Miles io magna uoce triumphe canet.
Tunc Messalla meus pia det spectacula turbæ,
Et plaudat curru prætereunte pater.
Annue: sic tibi sint intonsi Phœbe capilli,
Sic tua perpetuo sit tibi casta soror.

ELEGIA VI.

C Astra Macer sequitur. tenero quid fiet Amo
Sit comes, et collo fortiter arma gerat. (ri?
Et seu longa uirum terræ uia, seu uaga ducent
Aequora, cum telis ad latus ire uolet.
Vre puer quæso tua qui ferus ocia liquit,
Atque iterum erronem sub tua signa uoca.
Quòd si militibus parces, erit hic quoque miles
Ipse, leuem galea qui sibi potet aquam.
Castra peto, ualeatq. Venus, ualeantq. puellæ.
Et mihi sunt uires, & mihi grata tuba est.

Magna loquor: ſed magnifice mihi magna locuto
Excutiunt clauſæ fortia uerba fores.
Iuraui quoties, rediturum ad lumina nunquam.
Cum bene iuraui, pes tamen ipſe redit.
Acer Amor fractas utinam tua tela ſagittas,
Scilicet extinctas aſpiciamq. faces.
Tu miſerum torques: tu me mihi dira precari
Cogis, & inſana mente nefanda loqui.
Iam mala finiſſem leto: ſed credula uitam
Spes fouet, &, melius cras fore, ſemper ait.
Spes alit agricolas: ſpes ſulcis credit aratis
Semina, quæ magno fœnore reddat ager:
Hæc laqueo uolucres, hæc captat arundine piſces,
Cum tenues hamos abdidit ante cibus.
Spes etiam ualida ſolatur compede uinctum:
Crura ſonant ferro, ſed canit inter opus.
Spes facilem Nemeſim ſpondet mihi, ſed negat illa.
Hei mihi ne uincas dura puella deam.
Parce, per immatura tuæ præcor oſſa ſororis.
Sic bene ſub tenera parua quieſcat humo.
Illa mihi ſancta eſt: illius dona ſepulcro,
Et madefacta meis ſerta feram lacrymis.
Illius ad tumulum fugiam, ſupplexq. ſedebo,
Et mea cum muto fata querar cinere.
Non feret uſque ſuum te propter flere clientem.
Illius, ut, uerbis, ſis mihi dura, ueto.
Ne tibi neglecti mittant mala ſomnia manes,
Mœſtaq. ſopitæ ſtet ſoror ante torum.
Qualis ab excelſa præceps delapſa feneſtra

Venit

Venit ad infernos ſanguinolenta lacus.
Deſino, ne dominæ luctus renouentur acerbi.
Non ego ſum tanti, ploret ut illa ſemel.
Nec lacrymis oculos digna eſt fœdare loquaces,
Lena nocet nobis: ipſa puella bona eſt.
Lena uetat miſerum Phryne, furtimq. tabellas
Occulto portans itq. reditq. ſinu.
Sæpe ego cum dominæ dulces a limine diro
Agnoſco uoces, hæc negat eſſe domi.
Sæpe ubi nox promiſſa mihi eſt, languere puellam
Nunciat, aut aliquas extimuiſſe minas.
Tunc morior curis: tunc mens mea perdita fingit,
Quis ue meam teneat, quot teneat ue modis:
Tunc tibi lena precor diras. ſatis anxia uiuas,
Mouerit e uotis pars quotacunque deos.

ALBII TIBVLLI, EQVITIS ROMANI LIBER III.

MARTIS *Romani feſtæ uenere calendæ.*
Exoriens noſtris hic fuit annus auis.
Et uaga nunc certa diſcurrũt undique pompa,
Perq. uias urbis munera, perq. domos.
Dicite Pierides, quonam donetur honore
Seu mea, ſeu fallor, cara Neæra tamen.
Carmine formoſæ, pretio capiuntur auaræ:
Gaudeat, ut digna eſt, uerſibus illa tuis.

Lutea sed niueum inuoluas membrana libellum,
Pumex & canas tondeat ante comas,
Summaq. prætexat tenuis fastigia chartæ,
Indicet ut nomen littera facta tuum:
Atque inter geminas pingantur cornua frontes.
Sic etenim comptum mittere oportet opus.
Per uos auctores huis mihi carminis oro,
Castaliamq. umbram, Pieriosq. lacus,
Ite domum, cultumq. illi donate libellum,
Sicut erit: nullus defluat inde color.
Illa mihi referat, si nostri mutua cura est,
An minor; an toto pectore deciderim.
Sed primum nympham larga donate salute,
Atque hæc submisso dicite uerba sono.
Hæc tibi uir quondam, nunc frater, casta Neæra,
Mittit, & accipias munera parua, rogat,
Teq. suis iurat caram magis esse medullis,
Siue sibi coniux, siue futura soror:
Sed potius coniux: huius spem nominis illi
Auferet extincto pallida Ditis aqua

ELEGIA II.

QVI primum caram iuueni, carumq. puellæ
Eripuit iuuenem, ferreus ille fuit.
Durus & ille fuit: qui tantum ferre dolorem,
Viuere & erepta coniuge qui potuit.
Non ego firmus in hoc: non hæc patientia nostro
Ingenio. frangit fortia corda dolor.
Nec mihi uera loqui pudor est, uitæq. fateri

Tot

Tot mala perpessæ tot superesse meæ.
Ergo ego cum tenuem fuero mutatus in umbram,
Candidaq. ossa super nigra fauilla teget,
Ante meum ueniat longos incompta capillos,
Et fleat ante meum mæsta Neæra rogum.
Sed ueniat caræ matris comitata dolore,
Mæreat hæc genero, mæreat illa uiro.
Præfatæ ante meos manes, animamq. precatæ,
Perfusæq. pias ante liquore manus,
Pars quæ sola mei superabit corporis, ossa
Incinctæ nigra candida ueste legant;
Et primum annoso spargant collecta Lyæo,
Mox etiam niueo fundere lacte parent.
Post hæc carbaseis humorem tollere uelis,
Atque in marmorea ponere sicca domo.
Illic, quas mittit diues Panchaia merces,
Eoiq. Arabes, pinguis & Assyria.
Et nostri memores lacrymæ fundantur eodem.
Sic ego componi uersus in ossa uelim.
Sed tristem mortis demonstrent littera causam,
Atque hæc in celebri carmina fronte notet.
Lygdamus hic situs est, dolor huic, & cura Neæræ
Coniugis ereptæ caussa perire fuit.

ELEGIA III.

QVID prodest cælum uotis implesse Neæra?
Blandaq. cum multa tura dedisse prece?
Non ut marmorei prodirem e limine tecti
Insignis clara, conspicuusq. domo,

Aut ut multa mei renouarent iugera tauri,
Et magnas messes terra benigna daret.
Sed tecum ut longæ sociarem gaudia uitæ,
Inq. tuo caderet nostra senecta sinu:
Tunc cum permenso defunctus, tempore lucis
Nudus Lethæa cogerer ire rate.
Nam graue quid prodest pondus mihi diuitis auri,
Aruaq. si findant pinguia mille boues?
Quid ue domus prodest Phrygijs innixa columnis,
Tænare siue tuis, siue Caryste tuis?
Et nemora in domibus sacros imitantia lucos,
Aurataq. trabes, marmoreumq. solum?
Quid ue in Erythræo legitur quæ litore concha,
Tinctaq. Sydonio murice lana iuuat?
Et quæ præterea populus miratur in illis,
Inuida quæ falso plurima uulgus amat.
Non opibus mentes homini, curæq. leuantur:
Nam Fortuna sua tempora lege regit.
Sit mihi paupertas tecum iocunda Neæra.
At sine te regum munera nulla uolo.
O niueam, quæ te poterit mihi reddere, lucem.
O mihi felicem terque, quaterq. diem.
At si pro dulci reditu, quæcunque uouentur,
Audiat auersa non meus aure deus:
Nec me regna iuuent, nec Lydius aurifer amnis,
Nec quas terrarum sustinet orbis opes.
Hæc alij cupiant: liceat mihi paupere cultu
Securo cara coniuge posse frui.
Assis, & timidis faueas Saturnia uotis,

Et faueas

Et faueas concha Cypria uecta tua.
Aut, si fata negant reditum, tristesq. sorores,
Stamina quæ ducunt, quæq. futura neunt;
Me uocet in uastos amnes, nigramq. paludem
Diues in ignaua luridus Orcus aqua.

ELEGIA IIII.

D I meliora ferant, nec sint insomnia uera,
Quæ tulit hesterna pessima nocte quies.
Ite procul uani, falsumq auertite uisum,
Desinite in uotis quærere uelle fidem.
Diui uera monent: uenturæ nuncia sortis,
Vera monent Tuscis exta probata uiris.
Somnia fallaci ludunt temeraria nocte,
Et pauidas mentes falsa timere iubent.
At natum in curas hominum genus, omnia noctis
Farre pio placant, & saliente sale.
Et tamen, utcunque est, siue illi uera monenti,
Mendaci somno credere siue uolent;
Efficiat uanos noctis Lucina timores,
Et frustra immeritum pertimuisse uelit:
Si mea nec turpi mens est obnoxia facto,
Nec læsit magnos impia lingua deos.
Iam nox ætherium nigris emensa quadrigis
Mundum cæruleo lauerat amne rotas.
Nec me sopierat menti Deus utilis ægræ
Somnus. sollicitas deficit ante domos.
Tandem, cum summo Phœbus prospexit ab ortu,
Pressit languentis lumina sera quies.

Hic iuuenis casta redimitus tempora lauro
Est uisus nostra ponere sede pedem.
Non illo quicquam formosius ulla priorum
Aetas, humanum nec uidet illud opus.
Intonsi crines longa ceruice fluebant,
Stillabat Tyrio myrrhea rore coma.
Candor erat, qualem præfert Latonia luna,
Et color in niueo corpore purpureus.
Vt iuueni primum uirgo deducta marito,
Inficitur teneras ore rubente genas.
Vt cum contexunt amaranthis alba puellæ
Lilia, & autumno candida mala rubent.
Ima uidebatur talis illudere palla.
Nanque hæc in nitido corpore uestis erat.
Artis opus raræ, fulgens testudine & auro
Pendebat læua garrula parte lyra.
Hanc primum ueniens plectro modulatus eburno,
Felices cantus ore sonante dedit.
Sed postquam fuerant digiti cum uoce locuti,
Edidit hæc tristi dulcia uerba modo.
Salue cura deum: casto nam rite poetæ,
Phœbusq. & Bacchus, Pieridesq. fauent.
Sed proles Semeles Bacchus, doctæq. sorores
Dicere non norunt, quid ferat hora sequens.
At mihi fatorum leges, æuiq. futuri
Euentura pater posse uidere dedit.
Quare, ego quæ dico non fallax, accipe, uates,
Quodq. deus uero Cynthius ore ferat.
Tantum cara tibi, quantum nec filia matri,

Quantum

Quantum nec cupido bella puella uiro,
Pro qua solicitas cælestia numina uotis,
Quæ tibi securos non sinit ire dies,
Et, cum te fusco somnus uelauit amictu,
Vanum nocturnis fallit imaginibus.
Carminibus celebrata tuis formosa Neæra
Alterius mauult esse puella uiri:
Diuersasq. suas agitat mens impia curas,
Nec gaudet casta nupta Neæra domo.
Ah crudele genus, nec fidum femina nomen:
Ah pereat, didicit fallere si qua uirum.
Sed flecti poterit. mens est mutabilis illi.
Tu modo cum multa brachia tende fide.
Sæuus amor docuit dominæ fera uerba minantis:
Sæuus amor docuit uerbera posse pati.
Me quondam Admeti niueas pauisse iuuencas,
Non est in uanum fabula ficta iocum.
Tunc ego nec cithara poteram gaudere sonora,
Nec similes chordis reddere uoce sonos.
Sed perlucenti cantus meditabar auena,
Ille ego Latonæ filius, atque Iouis.
Nescis quid sit amor iuuenis, si ferre recusas
Immitem dominam, coniugiumq. ferum.
Ergo ne dubita blandas adhibere querelas.
Vincuntur molli pectora dura prece.
Quòd si uera canunt sacris oracula templis,
Hæc illi nostro nomina dicta refer.
Hoc tibi coniugium promittit Delius ipse
Felix. hoc alium desine uelle uirum.

Dixit, & ignauus defluxit corpore somnus.
Ah ego ne possim tanta uidere mala.
Nec tibi crediderim uotis contraria uota,
Nec tantum crimen pectore inesse tuo.
Nam te nec uasti genuerunt æquora ponti,
Nec flammam uoluens ore Chimæra fero.
Nec canis anguinea redimitus terga caterua,
Cui tres sunt linguæ, tergeminumq. caput,
Scyllaq. uirgineam canibus submista figuram.
Nec te conceptam sæua leæna tulit.
Barbara nec Scythiæ tellus, horrenda ue Syrtis,
Sed culta, & diris non habitanda domus,
Et longe ante alias omnes mitissima mater,
Isq. pater, quo non alter amabilior.
Hæc deus in melius crudelia somnia uertat,
Et iubeat tepidos irrita ferre notos.

ELEGIA V.

VOS tenet Etruscis manat quæ fontibus unda,
Vnda sub æstiuum non adeunda canem,
Nunc autem sacris Baiarũ maxima lymphis,
Cum se purpureo uere remittit humus.
At mihi Persephone nigram denunciat horam.
Immerito iuueni parce nocere dea.
Non ego tentaui nulli temeranda deorum
Audax laudandæ sacra docere deæ:
Nec mea mortiferis infecit pocula succis
Dextera, nec cuiquam certa uenena dedi:
Nec nos sacrilegos templis admouimus ignes,

Nec cor solicitant facta nefanda meum:
Nec nos insanæ meditantes iurgia linguæ.
Impia in aduersos soluimus ora deos.
Et nondum cani nigros læsere capillos,
Nec uenit tardo curua senecta pede.
Natalem primo nostrum uidere parentes,
Cum cecidit fato consul uterque pari.
Quid fraudare iuuat uitem crescentibus uuis?
Et modo nata mala uellere poma manu?
Parcite, pallentes undas quicunque tenetis,
Duraq́. sortiti tertia regna dei.
Elysios olim liceat cognoscere campos,
Lethæamq́. ratem, Cimeriosq́. lacus;
Cum mea rugosa pallebunt ora senecta,
Et referam pueris tempora prisca senex.
Atque utinam uano nequicquam terrear æstu:
Languent ter quinos sed mea membra dies.
At uobis Thuscæ celebrantur numina lymphæ,
Et facilis lenta pellitur unda manu.
Viuite felices, memores & uiuite nostri;
Siue erimus, seu nos fata fuisse uelint.
Interea nigras pecudes promittite Diti,
Et niuei lactis pocula mista mero.

ELEGIA VI.

CANDIDE *liber ades. sic sit tibi mystica uitis,*
Sic edera semper tempora uincta feras.
Aufer et ipse meũ pariter medicando dolorẽ:
Sæpe tuo cecidit munere uictus Amor.

Care

Care puer, madeant generoso pocula Baccho:
  Et nobis prona funde falerna manu.
Ite procul durum curæ genus, ite labores.
  Fulserit hic niueis Delius alitibus,
Vos modo proposito dulces faueatis amici,
  Ne ue neget quisquam me duce se comitem.
At si quis uini certamen mite recusat:
  Fallat eum tecto cara puella dolo.
Ille facit dites animos deus: ille ferocem
  Contudit, & dominæ misit in arbitrium.
Armenias tigres, & fuluas ille leænas
  Vicit, & indomitis mollia corda dedit.
Hæc Amor, & maiora uolet, sed poscite Bacchi
  Munera. quem uestrum pocula sicca iuuant?
Conuenit ex æquo, nec toruus Liber in illos,
  Qui se, quiq. una uina iocosa colunt.
Iam uenit iratus nimium, nimiumq. seuerus.
  Qui timet irati numina magna, bibat.
Quales his pœnas deus hic, quantumq. minetur,
  Cadmeæ matris præda cruenta docet.
Sed procul a nobis hic sit timor; illaque si qua est,
  Quid ualeat læsi, sentiat, ira dei.
Quid precor ah demens? uenti temeraria uota
  Aeriæ & nubes diripienda ferant.
Quamuis nulla mei superest tibi cura Neæra,
  Sis felix, & sint candida fata tua.
At nos securæ reddamus tempora mensæ.
  Venit post multos una serena dies.
Hei mihi difficile est imitari gaudia falsa.

Difficile

Difficile est tristi fingere mente iocum.
Nec bene mendaci risus componitur ore,
Nec bene solicitis ebria uerba sonant.
Quid queror infelix? turpes discedite curæ.
Odit Lenæus tristia uerba pater.
Gnosia Thesea quondam periuria linguæ
Fleuisti ignoto sola relicta mari.
Sic cecinit pro te doctus Minoi Catullus,
Ingrati referens impia facta uiri.
Vos ego nunc moneo. felix, quicunque dolore
Alterius disces posse carere tuo.
Nec uos aut capiant pendentia brachia collo,
Aut fallat blanda sordida lingua fide.
Et si perq. suos fallax iurauit ocellos,
Iunonemq. suam, perq. suam Venerem;
Nulla fides inerit. periuria ridet amantum
Iuppiter, & uentos irrita ferre iubet.
Ergo quid toties fallacis uerba puellæ
Conqueror? ite a me seria uerba, precor.
Quàm uellem longas tecum requiescere noctes,
Et tecum longos peruigilare dies.
Perfida, nec merito nobis inimica: merenti
Perfida, sed quamuis perfida, cara tamen.
Naiada Bacchus amat. cessas o lente minister.
Temperet annosum Martia lympha merum.
Non ego, si fugiat nostræ conuiuia mensæ
Ignotum cupiens uana puella torum,
Solicitus repetam tota suspiria nocte.
Tu puer & liquidum fortius adde merum.

Iandudum

ouid Trist 2 [illegible] 8.
/ 35[illegible]
[illegible]
cat 61.

Iandudum Tyrio madefactus tempora nardo
Debueram sertis implicuisse comas.

ALBII TIBVLLI, EQVITIS ROMANI, LIBER IIII.

TE Messalla canam. quanquam mea cognita uirtus
Terret, ut infirmæ ualeant subsistere uires,
Incipiam tamen: ac, meritas si carmina laudes
Deficiant, humilis tantis sim conditor actis.
Nec tua, te præter, chartis intexere quisquam
Facta queat, dictis ut non maiora supersint.
Est nobis uoluisse satis. nec munera parua
Respueris. etiam Phœbo gratissima dona
Cres tulit, & cunctis Baccho iucundior hospes
Icarus, ut puro testantur sidera cælo,
Erigoneque, canisque: neget ne longior ætas.
Quin etiam Alcides deus ascensurus Olympum
Læta Molorcheis posuit uestigia tectis,
Paruaq. cælestes pacauit mica, nec illis
Semper inaurato taurus cadit hostia cornu.
Hic quoque sit gratus paruus labor, ut tibi possim
Inde alios, aliosq. memor componere uersus.
Alter dicat opus magni mirabile mundi,
Qualis in immenso desederit aere tellus,

Qualis

Qualis & in curuum pontus confluxerit orbem,
Et uagus e terris, quà surgere nititur aer,
Huic & contextus passim fluat igneus æther,
Pendentiq. super claudantur ut omnia cælo.
At quodcunque meæ poterunt audere camœnæ,
Seu tibi par poterunt, seu, quod spes abnuit, ultra,
Siue minus, certeq. canent minus, omne mouemus
Hoc tibi, ne tanto careat mihi nomine charta.
Nam, quanquam antiquæ gentis superent tibi laudes,
Non tua maiorum contenta est gloria fama,
Nec quæris quid qua iudex sub imagine dicat,
Sed generis priscos contendis uincere honores,
Quàm tibi maiores, maius decus ipse futuris.
At tua non titulus capiet sub nomine facta,
Aeterno sed erunt tibi magna uolumina uersu,
Conuenientq. tuas cupidi componere laudes
Vndique quiq. canent uincto pede, quiq. soluto.
Quis potius, certamen erit. sim uictor in illis,
Vt nostrum tantis inscribam nomen in actis.
Quisque tibi maiora gerit castris ue, foro ue,
Nec tamen hinc, aut hinc, tibi laus maior ue, minor ue,
Iusta pari premitur ueluti cum pondere libra
Prona, nec hac plus parte sedet, nec surgit ab illa.
Qualis, in æquatum si quando onus urget utrinque,
Instabilis natat alterno depressior orbe.
Nam seu diuersi fremat inconstantia uulgi,
Non alius sedare queat: seu iudicis ira
Sit placanda, tuis poterit mitescere uerbis.
Non Pylos, aut Ithace tantos genuisse feruntur,

Nestora, uel paruæ magnum decus urbis Vlyssem,
Vixerit ille senex quamuis, dum terna per orbem
Secula fertilibus Titan decurreret horis.
Ille per ignotas audax errauerit urbes,
Quà maris extremis tellus includitur undis.
Nam Cyconumq. manus aduersis reppulit armis:
Non ualuit Cyclops cœptos auertere cursus.
Cessit & Aetnææ Neptunius incola rupis
Victa Maroneo fœdatus lumina Baccho.
Vexit & Aeolios placidum per Nerea uentos,
Incultos adijt Lestrygonas, Antiphatenque,
Nobilis Artaciæ gelidæ quos irrigat unda.
Solum nec doctæ uerterunt pocula Circes:
Quamuis illa foret solis genus, apta uel herbis,
Aptaq. uel cantu ueteres mutare figuras.
Cimmerion etiam obscuras accessit ad oras,
Queis nunquam candente dies apparuit ortu,
Siue super terras Phœbus, seu curreret infra.
Vidit, ut inferno Plutoni subdita regna.
Magna deum proles leuibus discurreret umbris.
Præterijtq. cita Sirenum littora puppi.
Illum tergeminæ nantem confinia mortis
Nec Scyllæ sæuo conterruit impetus orbe,
Cum canibus rapidas inter freta serperet undas,
Nec uiolenta suo consumpsit more Charybdis,
Vel si sublimis fluctu consurgeret imo,
Vel si interrupto nudaret gurgite pontum.
Non uiolata uagi sileantur pascua solis.
Non amor, & fœcunda Atlantidos arua Calypsus,

Finis

Finis & errorum miſero Phæacia tellus.
Atque hæc ſeu noſtras inter ſunt cognita terras,
Fabula ſiue nouem dedit his erroribus orbem,
Sit labor illius, tua dum facundia maior.
Nam te non alius belli tenet aptius artes,
Quà diceat tutam caſtris prædeucere foſſam,
Qualiter aduerſos hoſti defigere neruos,
Quem ue locum ducto melius ſit claudere uallo,
Fontibus ut dulces erumpat terra liquores:
Vt facilisq. tuis aditus ſit, & arduus hoſti,
Laudis & aſſiduo uigeat certamine miles.
Quis tardam ue ſudem melius, celerem ue ſagittam
Iecerit, aut lento perfregerit obuia pilo?
Aut quis equum celerem ue arcto compeſcere fræno
Poſſit, & effuſas tardo permittere habenas?
Inq. uicem modo directo contendere curſu,
Seu libeat curuo breuius contendere gyro,
Parma ſeu quos dextra uelit, ſeu læua tueri,
Siue hac, ſiue illac grandis uenit impetus haſtæ,
Amplius aut ſignata cita loca tangere funda.
Iam ſimul audacis ueniunt certamina Martis,
Aduerſisq. parant acies concurrere ſignis.
Tunc tibi non deſit, faciem componere pugnæ,
Seu ſit opus quadratum acies conſiſtat in agmen,
Rectus inæquatis concurrat frontibus ordo:
Seu libeat duplices, ſeu iunctum cernere Martem,
Dextraq. ut lœuum teneat, dextrumq. ſiniſtra
Miles, ſitq. duplex gemini uictoria caſus.
At non per dubias errant mea carmina laudes.

Nam

Nam bellis experta cano. testis mihi uictæ
Fortis Iapygiæ miles, testis quoque fallax
Pannonius, gelidas passim disiectus in Alpes.
* Testis Arupinus, & pauper natus in armis.
Quem si quis uideat uetus ut non fregerit ætas,
Terna minus Pyliæ miretur sæcula famæ.
Nanque senex longe peragit dum sæcula uitæ,
Centum fœcundos Titan renouauerit annos,
Ipse tamen uelox celerem super edere corpus
Audet equum, ualidisq. sedet moderator habenis.
Te duce non alias conuersus terga domator
Libera Romanæ subiecit colla catenæ.
Nec tamen his contentus eris: maiora peractis
Instant, compertum est ueracibus ut mihi signis,
Queis Amithaonius nequeat certare Melampus.
Nam modo fulgentem Tyrio subtegmine uestem
Indueras, oriente die duce fertilis anni,
Splendidior liquidis cum sol caput extulit undis,
Et fera discordes tenuerunt flamina uenti,
Curua nec assuetos egerunt flumina cursus,
Quin rapidum placidis etiam mare constitit undis,
Vlla nec aerias uolucris perlabitur auras,
Nec quadrupes densas depascitur aspera siluas:
Quin largita tuis sunt multa silentia uotis.
Iuppiter ipse leui uectus per inania curru
Affuit, & cælo uicinum liquit Olympum,
Intentaq. tuis precibus se præbuit aure,
Cunctaq. ueraci capite annuit additus aris.
Lætior eluxit structos super ignis aceruos.

Quin

Quin, hortante deo, magnis insistere rebus
Incipe. non ijdem tibi sunt, alijsq. triumphi,
Non te uicino remorabitur obuia Marte
Gallia, nec latis audax Hispania terris,
Nec fera Rhetæo tellus obsessa colono,
Nec quà uel Nilus, uel regia lympha Diaspes
Profluit, aut rapidus Cyri dementia Gindes,
Cretæis ardens aut unda Caristia campis.
Nec quà regna uago Tomiris finiuit Araxe,
Impia nec sæuis celebrans conuiuia mensis.
Vltima uicinus Phœbo tenet arua Padæus,
Quaq. Hebrus, Tanaisq. Getas rigat, atque Mosinos.
Quid moror? oceanus ponto qua continet orbem,
Nulla tibi aduersis regno sese offeret armis.
Te manet inuictus Romano marte Britannus,
Teq. interiecto mundi pars altera sole.
Nam circumfuso consistit in aere tellus,
Et quinque in partes totus disponitur orbes,
Atque duæ gelido uastantur frigore semper.
Illic & densa tellus absconditur umbra,
Et nulla incepto perlabitur unda liquore,
Sed durata riget densam in glaciemque, niuemq,
Quippe ibi non unquam Titan super ingerit ortus.
At media est Phœbi semper subiecta calori,
Seu propior terris æstiuum fertur in orbem,
Seu celer hybernas properat decurrere luces.
Non ergo presso tellus consurgit aratro:
Nec frugem segetes præbent, nec pabula terræ,
Non illi colit arua deus, Bacchus ue, Ceres ue,

e Nulla

Nulla nec exuſtas habitant animalia partes.
Fertilis hanc inter poſita eſt, interq. rigentes,
Noſtraq. & huic aduerſa ſolo pars altera noſtro,
Quas ſimiles utrinque tenens uicinia cæli
Temperat: alter & alterius uires negat aer.
Hinc placidus nobis per tempora uertitur annus.
Hic & colla iugo didicit ſummittere taurus,
Et lenta excelſos uitis conſcendere ramos,
Tondeturq. ſeges maturos annua partus,
Et ferro tellus, pontus confinditur ære.
Quin etiam ſtructis exurgunt oppida muris.
Ergo ubi præclaros poſcent tua facta triumphos,
Solus utroque idem diceris magnus in orbe.
Non ego ſum ſatis ad tantæ præconia laudis,
Ipſe mihi non ſi præſcribat carmina Phœbus.
Eſt tibi, qui poſſit magnis ſe accingere rebus,
Valgius. æterno propior non alter Homero.
Languida non noſter peragit labor ocia, quamuis
Fortuna, ut mos eſt illi, me aduerſa fatiget.
Nam mihi cum magnis opibus domus alta niteret,
Cui fuerant flaui ditantes ordine ſulci,
Horrea fœcundis indeficientia menſis,
Cuiq. pecus denſo paſcebant agmine colles,
Et domino ſatis, & nimium furique, lupoque;
Nunc deſiderium ſupereſt. nam cura nouatur,
Cum memor accitos ſemper dolor admonet annos;
Sed licet aſperiora cadant, ſpolierq. relictis;
Non te deficient noſtræ memorare camœnæ:
Nec ſolum tibi Pierij tribuentur honores:

Pro te uel rapidas ausim maris ire per undas,
Aduersis hiberna licet tumeant freta uentis:
Pro te uel solus densis obsistere turmis,
Vel paruum Aetnaeae corpus committere flammae,
Sum quodcunque, tuum est. nostri si paruula cura
Sit tibi, quanta libet, si sit modo non mihi regna
Lydia, non magni potior sit fama Gylippi,
Posse Meleteas nec mallem mittere chartas.
Quod tibi si uersus noster totus ue minus ue,
Vel bene si totus, summo uel inerret in ore;
Nulla mihi statuent finem te fata canendi.
Quin etiam, mea cum tumulus contexerit ossa,
Seu matura dies fato properat mihi mortem:
Longa manet seu uita, tamen mutata figuram,
Seu me finget equum rigidos percurrere campos
Doctum, seu tardi pecoris sim gloria taurus,
Siue ego per liquidum uolucris uehar aera pennis,
In quemcunque hominem me longa receperit aetas,
Inceptis de te subtexam carmina chartis.

S Vlpicia est tibi culta tuis Mars magne calendis.
Spectatum e caelo, si sapis, ipse ueni.
Hoc Venus ignoscet. at tu uiolente caueto,
Ne tibi miranti turpiter arma cadant.
Illius ex oculis, cum uult exurere diuos,
Accendit geminas lampadas acer Amor.
Illam, quicquid agit, quoquò uestigia mouit,
Componit furtim, subsequiturq. decor.
Seu soluit crines, fusis decet esse capillis:

Seu ſoluit crines, fuſis decet eſſe capillis:
Seu compſit; comptis eſt ueneranda comis.
Vrit, ſeu Tyria uoluit procedere palla:
Vrit, ſeu niuea candida ueſte uenit.
Talis in æterno felix Vertunnus Olympo
Mille habet ornatus, mille decenter habet.
Sola puellarum digna eſt, cui mollia caris
Vellera det ſuccis bis madefacta Tyros,
Poſſideatq; . metit quicquid bene olentibus aruis
Cultor odoratæ diues Arabs ſegetis,
Et quaſcunque, niger rubro de littore conchas
Proximus Eois colligit Indus aquis.
Hanc uos Pierides feſtis cantate calendis,
Et teſtudinea Phœbe ſuperbe lyra.
Hoc ſolenne ſacrum multos celebretur in annos.
Dignior eſt ueſtro nulla puella choro.

SVLPICIA AD CHERINTHVM.

Parce meo iuueni, ſeu quis bona paſcua cápi,
Seu colis umbroſi deuia montis aper.
Nec tibi ſit duros acuiſſe in pectora dentes.
Incolumem cuſtos hunc mihi ſeruet Amor.
Sed procul abducit uenandi Delia cura,
O pereant ſiluæ, deficiantq́. canes:
Quis furor eſt, quæ mens denſos indagine colles
Claudentem, teneras lædere uelle manus?
Quid ue iuuat furtim latebras intrare ferarum?
Candidaq. hamatis crura notare rubis?
Sed tamen, ut tecum liceat Cherinthe uagari,

Ipsa ego per montes retia torta feram.
Ipsa ego uelocis quæram uestigia cerui,
Et demam celeri ferrea uincla cani.
Tunc mihi tunc placeant siluæ, si lux mea tecum
Arguar ante ipsas concubuisse plagas.
Tunc ueniat licet ad casses, illæsus abibit,
Ne Veneris cupidæ gaudia turbet aper.
Tunc sine me sit nulla Venus: sed lege Dianæ
Caste puer casta retia tende manu.
Et quæcunque meo furtim subrepit amori,
Indicat in sæuas diripienda feras.
At tu uenandi studium concede parenti,
Et celer in nostros ipse recurre sinus.

AD PHOEBVM.

HVc ades, & teneræ morbos expelle puellæ,
Huc ades intonsa Phœbe superbe coma.
Crede mihi propera: nec te iá Phœbe pigebit
Formosæ medicas applicuisse manus.
Effice neu macies pallentes occupet artus,
Neu notet informis pallida membra color.
Et quodcunque mali est, & quicquid triste timemus,
In pelagus rapidis euehat amnis aquis.
Sancte ueni, tecumq. feras quicunque sapores,
Quicunque & cantus corpora fessa leuant.
Neu iuuenem torque, metuit qui fata puellæ,
Votaq. prò domina uix numeranda facit.
Interdum uouet: interdum, quòd langueat illa,
Dicit in æternos aspera uerba deos.

Pone metum Cherinthe. deus non lædit amantes.
Tu modo ſemper ama. ſalua puella tibi eſt.
Nil opus eſt fletu: lacrymis erit aptius uti,
Si quando fuerit triſtior illa tibi.
At nunc tota tua eſt, te ſolum candida ſecum
Cogitat, & fruſtra credula turba ſedet.
Phœbe faue: laus magna tibi tribuetur, in uno
Corpore ſeruato reſtituiſſe duos.
Iam celeber, iam lætus eris, cum debita reddet
Certatim ſanctis lætus uterque focis.
Tunc te felicem dicet pia turba deorum,
Optabunt artes & ſibi quiſque tuas.

AD CHERINTHVM.

EST *qui te Cherinthe dies dedit hic mihi ſáctus*
Atque inter feſtos ſemper habendus erit.
Te naſcente nouum parcæ cecinere puellis
Seruitium, & dederunt regna ſuperba tibi.
Vror ego ante alias. iuuat hoc Cherinthe, quòd uror,
Si tibi de nobis mutuus ignis adeſt.
Mutuus aſſit amor, tua per dulciſſima furta,
Perq́. tuos oculos, per geniumq́. rogo.
Mane geni, cape tura libens, uotisq́. faueto,
Si modo, cum de me cogitat, ille calet.
Quòd ſi forte alios iam nunc ſuſpirat amores,
Tunc precor infidos ſancte relinque focos.
Nec ſis nunc iniuſta Venus. uel ſeruiat æque
Vinctus uterque tibi, uel mea uincla leuá.

Sed

Sed potius ualida teneamur uterque catena,
Nulla queat posthac quam soluisse dies.
Optat idem iuuenis, quod nos, sed tectius optat.
Nam pudet hæc illum dicere uerba palam.
At tu natalis quoniam deus omnia sentis.
Annue. quid refert, clam ne, palam ne roget?

AD IVNONEM.

NATALIS Iuno sanctos cape turis aceruos,
Quos tibi dat tenera docta puella manu.
Tota tibi est hodie, tibi se lætissima compsit,
Staret ut ante tuos conspicienda focos.
Illa quidem ornandi caussas tibi diua relegat.
Est tamen occulte cui placuisse uelit.
At tu sancta faue, ne nox diuellat amantes,
Sed iuueni quæso mutua uincla para.
Sic bene compones. ulli non ille puellæ
Seruire, aut cuiquam dignior illa uiro.
Nec possit cupidos uigilans deprehendere custos,
Fallendiq. uias mille ministret Amor.
Annue, purpureaq. ueni perlucida palla.
Ter tibi sit libo, ter dea casta mero.
Præcipit & natæ mater studiosa, quod optet.
Illa aliud tacita iam sibi mente roga.
Vritur, ut celeres urunt altaria flammæ.
Nec, liceat quamuis, sana fuisse uelit.
Sit iuueni grata, adueniet cum proximus annus.

SVLPICIA LOQVITVR.

T ANDEM uenit amor, qualem texisse pudori,
Quã nudasse alicui, sit mihi fama magis.
Exorata meis illum Cytherea camœnis
Attulit, in nostrum deposuitq. sinum.
Exoluit promissa Venus. mea gaudia narret,
Dicetur si quis non habuisse suam.
Non ego signatis quicquam mandare tabellis,
Ne legat id nemo, quàm meus, ante uelim:
Sed peccasse iuuat. uultus componere famæ
Tædet, cum digno digna fuisse ferar.

AD MESSALLAM.

I NVISVS natalis adest, qui rure molesto,
Et sine Cherintho tristis agendus erit.
Dulcius urbe quid est? an uilla sit apta puellis,
Atque Aretino frigidus amnis agro?
Iam nimium Messalla mei studiose quiescas,
Non tempestiuæ sæpe propinque uiæ.
Hic animum, sensusq. meos abducta relinquo,
Arbitrio quamuis non sinis esse meo.

*

S CIS iter ex animo sublatum triste puellæ
Natali Romæ non sinit esse suo.
Omnibus ille dies nobis natalis agatur,
Qui nec opinanti nunc tibi forte uenit.

*

GRATVM est securus multum quod iam mihi de me
Permittis subito ne male inepta cadam.
Sit tibi cura togæ potior, pressumq. quasillo
Scortum, quàm Serui filia Sulpicia.
Soliciti sunt pro nobis quibus illa dolori est,
Nec credam ignoto maxima cura toro.

*

EST ne tibi Cherinthe tuæ placiture puellæ,
Qui mea nunc uexat corpora fessa calor?
Ah ego non aliter tristes euincere morbos
Optarim, quàm te sic quoque uelle putem.
Nam mihi quid prosit morbos euincere? quid tu
Nostra potes læto pectore ferre mala?
Ne tibi sim mea lux æque tam feruida cura,
Vt uideor paucos ante fuisse dies,
Si quicquam tota commisi stulta iuuenta
Cuius me fatear pœnituisse magis,
Hesterna quàm te solum quod nocte reliqui,
Ardorem cupiens dissimulare meum

AD AMICAM.

NVLLA tuum nobis subducet femina lectum.
Hoc primum iuncta est fœdere nostra Venus.
Tu mihi sola places, nec iam te præter in urbe
Formosa est oculis ulla puella meis.
Atque utinam posses uni mihi bella uideri,
Displiceas alijs: sic ego tutus ero.

Nil

Nil opus inuidia est. procul absit gloria uulgi.
Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu.
Sic ego secretis possum bene uiuere siluis,
Quà nulla humano sit uia trita pede.
Tu mihi curarum requies, tu nocte uel atra
Lumen, & in solis tu mihi turba locis.
Nunc licet e cælo mittatur amica Tibullo,
Mittetur frustra, deficietq́. Venus.
Hæc per sancta tuæ Iunonis numina iuro,
Quæ sola ante alios est tibi magna deos.
Quid facio demens? heu cui mea pignora credo?
Iuraui stulte: prodeat iste timor.
Nunc tu fortis eris: nunc tu me audacius ures.
Hoc peperit misero garrula lingua malum.
Iam faciam quodcunque uoles: tuus usque manebo,
Nec fugiam notæ seruitium dominæ:
Sed Veneris sanctæ considam uinctus ad aras:
Hæc notat iniustos, supplicibusq́. fauet.

DE INFAMIA SVAE PVELLAE.

R V M O R *ait crebro nostram peccare puellá.*
Nunc ego me surdis auribus esse uelim.
Crimina non hæc sunt nostro sine ficta dolore.
Quid miserum torques rumor acerbe? tace.

EPITHAPHION TIBVLLI.

T E *quoque Virgilio comitem non æqua Tibulle*
Mors iuuenem campos misit ad Elysios:
Ne foret, aut elegis molles qui fleret amores,
Aut caneret forti regia bella pede.

P. OVI-

P. OVIDII NASONIS DE MORTE TIBVLLI.

MEMNONA ſi mater, mater plorauit
Achillem,
Et tangunt magnas triſtia fata deas;
Flebilis indignos elegeia ſolue capillos.
Ah nimis ex uero nunc tibi nomen erit.
Ille tui uates operis, tua fama Tibullus
Ardet in extructo corpus inane rogo.
Ecce puer Veneris fert euerſamq. pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce facem.
Aſpice, demiſſis ut eat miſerabilis alis,
Pectoraq. infeſta tundat aperta manu.
Excipiunt lacrymas ſparſi per colla capilli,
Oraq. ſingultu concutiente ſonant.
Fratris in Aeneæ ſic illum funere dicunt
Egreſſum caſtris pulcher Iule tuis.
Nec minus eſt confuſa Venus moriente Tibullo,
Quàm, iuueni rupit cum ferus inguen aper.
At ſacri uates, & diuum cura uocamur,
Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat,
Omnibus obſcuras inijcit illa manus.
Quid pater Iſmario, quid mater profuit Orpheo?
Carmine quid uictas obſtupuiſſe feras?
Et Linon in ſiluis idem pater edidit altis,

Dicitur

Dicitur inuicta concinuisse lyra.
Aspice Mæoniden; a quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pierijs ora rigantur aquis.
Hunc quoque summa dies nigro summersit Auerno.
Effugiunt auidos carmina sola rogos.
Durat opus uatum Troiani fama laboris,
Tardaq́. nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebit,
Altera cura recens, altera primus amor.
Quid nos sacra iuuant, quid nunc Aegyptia prosunt
Sistra, quid in uacuo secubuisse toro?
Cum rapiant mala fata bonos, ignoscite fasso,
Solicitor nullos esse putare deos.
Viue pius: moriere pius. cole sacra: colentem,
Mors tamen a sacris in sua busta trahet.
Carminibus confide bonis: iacet ecce Tibullus.
Vix manet è toto parua quod urna capit.
Te ne sacer uates flammæ rapuere rogales?
Pectoribus pasci nec timuere tuis?
Aurea sanctorum potuissent templa deorum
Vrere, quæ tantum sustinere nefas.
Auertit uultus, Erycis quæ possidet arces.
Sunt quoque qui lacrymas continuisse negant.
Sed tamen hoc melius, quàm si Phæacia tellus
Ignotum uili supposuisset humo.
Hic certe manibus fugientes pressit ocellos
Mater, & in cineres ultima dona tulit.
Hic soror in partem misera cum matre doloris
Venit inornatas dilaniata comas.

Cumq́.

Cumq́. tuis sua iunxerunt Nemesisq́. priorq́.
Oscula, nec solos destituere rogos.
Delia discedens, felicius, inquit, amata
Sum tibi: uixisti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, quid, ais, tibi sunt mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid, nisi nomen & umbra,
Restat, in Elysia ualle Tibullus erit.
Obuius huic uenies edera iuuenilia cinctus
Tempora cum Caluo docte Catulle tuo.
Tu quoque, si falsum est temerati crimen amici,
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ,
His comes umbra tua est, si qua est modo corporis um-
Hausisti numeros culte Tibulle pios. (bra.
Ossa quieta precor tuta requiescere in urna,
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

M. ANTONII MVRETI IN TIBVLLVM SCHOLIA.

IN ELEGIAM I.

DIVITIAS alius.] *Vtrunque genus complexus eſt. diuitiæ enim partim in rebus mobilibus conſiſtunt, partim in rebus ſoli. e mobilibus autem aurum nominauit* κατ᾽ ἐξοχὴν.

Pindarus,

Ἄριστον μὲν ὕδωρ. ὁ δὲ
χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ
ἅτε διαπρέπει νυ-
κτὶ μεγάνορος ἔξοχα πλούτου: *id eſt:*
Aqua eſt optima res quidem.
Aurum at, ignis ut ardens
Nocte relucet atra, in-
ter opes quoque magnanimas ſic
Splendet.

Me mea paupertas.] *ego pauper ſane ſim; dum & fruar ocio, neque arcta inopia premar,* Ipſe feram.] *oblectabo me agricultura, paſtione, & amore.* Ipſe feram.] *apparet, hunc poetam elegantiam quandam putaſſe eſſe in eiuſdem ſyllabæ continuata repetitione. ut ſupra, Me mea: & nunc, Ipſe feram: & mox, Poma manu: & infra,*

multa

multa tabella : & , sicca canis , & tam multis locis denique , ut constet , hoc non casu, sed dedita opera factum. Rusticus & facili.] *aliter facilem manum, & aliter paulo infra facile lutum . neque ullam uocem habent Græci , quæ huic plane respondeat.* Nec spes.] *deæ nomen est.* Nam ueneror.] *caussa , cur sperare debeat , agriculturam sibi fructuosam fore . colo enim, inquit, deos. Fuit hæc pietas in ueteribus , ut cum ceteris in rebus , tum in hoc præcipue studio , quibus diuinus cultus neglectui non esset , ijs omnia prospere successura crederent. itaque Virgilius ,*

In primis uenerare deos, atque annua magnæ
Sacra refer Cereri , lætis operatus in herbis .

& Horatius ,

Cælo supinas si tuleris manus ,
Nascente luna, rustica Phidile ,
Si ture placaris , & horna
Fruge lares , auidaq. porca :
Nec pestilentem sentiet Africum
Fœcunda uitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero graue tempus anno .

& eodem pertinere arbitror prouerbium, quod est apud Varronem libro primo de re rustica, Dij facientes adiuuant. facientes enim accipio eos, qui rite operantur sacris : ut in illo, Cum faciā uitula : & Erasmū, qui multo aliter interpretatus est, falsum puto.

Seu stipes.] *non dubium est , quin Terminum*

dicat

dicat, de quo Ouidius,

Termine, siue lapis, siue es defossus in agro
Stipes ab antiquis, ut quoque numen habes.

Sed tamen illud quoque superstitiosis hominibus in consuetudine positum fuisse accepimus, temere oblatos in uia lapides, stipitesq. uenerari. Xenophon. τὺς μὲν οὐδ᾽ ἱερῶν, οὔτε βωμῶν, οὔτε ἄλλων τῶν θείων οὐδὲν τιμᾷν, τοὺς δὲ καὶ λίθους, καὶ ξύλα τὰ τυχόντα, καὶ θηρία σέβεσθαι. *& ineptus quidem scriptor, non tamen omnino inutilis, Appuleius: Neque enim iustius religiosam moram uiatori obiecerin aut ara floribus redimita, aut spelunca frondibus inumbrata, aut quercus cornibus onerata, aut fagus pellibus coronata. uel enim colliculus sepimine consecratus, uel truncus dolamine effigiatus, uel cespes libamine humigatus, uel lapis unguine delibutus. Propertius:*

Et quicunque sacer, qualis ubique, lapis

Florida serta.] *quæ significent deum esse.*

Libatum agricolæ.] *Varie legitur hic uersus: a quibusdam hoc modo,*

Libatum agricolam ponitur ante deum. ab alijs,
Libatum agricolæ, ponitur ante deum. ab alijs
Libatum agricolas ponitur ante deos.

ego autem lego,

Libatum, agricolæ ponitur ante deo.

& deum agricolam expono eum, qui præest agrorũ cultui, id est Liberum patrem, de quo infra:

Primus aratra manu solerti fecit Osiris,

Et

Et teneram ferro ſolicitauit humum.
ſiquidem Oſirim & Bacchum eundem eſſe conſtat. & alibi:
Illa deo ſciet agricolæ pro uitibus uuam,
Pro ſegete ſpicas, pro grege ferre dapem.
ponendi autem uerbum hac in re & Græcis & Latinis mire uſitatum eſt. Catullus:
Mihi corolla picta uere ponitur: Horatius:
Hic uinum mihi ceſpitem, hic
Verbenas pueri ponite, turaque.
& in epigrammatis Græcis:
Τὶς θέτο μαρμαίροντα βοάγρια;
neque tantum θέσθαι *dicunt, uerũ etiam* ἀναθέσθαι: *unde* ἀναθήματα. *neque eſt, quòd quiſquam, propter uocem, ante, de huius ſcripturæ ueritate dubitet. ſic enim & Plautus:*
Bonum ante ponam prandium pranſoribus.
ſi quis tamen agricolas deos legat, & exponat, Liberum, Liberam, Cererem, Pana, ceteraq. ruris numina; non repugnauerim. nam & infra ita locutus eſt,
Redditur agricolis gratia cælitibus.

Hoſtia parua.] *in quibuſdam libris, magna: quod non diſplicet: ut, pro agri exiguitate, hæc quoque magna hoſtia eſſe dicatur.* Iam modo non.] *modo non, eſt,* μονονουχὶ: *etſi ſunt, qui aliter ſentiant.*

Sed canis æſtiuos ortus uitare ſub umbra Arboris.] *totidem prope uerbis in quodam epigrammate Alcæus:*
- λασίας θάμνῳ ὑπὸ πλατάνου

καύματ' ὀπωρινοῖο φυγὼν κυνός.

Securum ſomnos, igne iuuante, ſequi.] *in alijs libris, imbre iuuante ſequi. utrunque ferri poteſt. nam & imber, & ignis hieme ſomnum conciliant. illud etiam de imbre, conuenit cum illo Sophocleo,* - ὑπὸ στέγῃ

Πυκνᾶς ἀκοῦσαι ψεκάδος εὑδούσῃ φρενὶ.

& cum eo, quod eſt infra,

Nam neque tum plumæ, nec ſtragula picta soporé,
Nec ſonitus placidæ ducere poſſet aquæ.

IN ELEGIAM II.

ADDE merum. *in quibuſdam libris, uinoq. graues compeſce dolores: in alijs, uinoq. nouos compeſce furores.* Neu quiſquam.] *in hoc uerſu quidam, perfuſum, quidam, percuſſum, legunt. Seneca quidem in Troade, percuſſam deo Mænadem, dixit. ego tamen, quòd hic in libris ueteribus perfuſum repereram, nihil immutare uolui.* Dum requieſcit amans.] *libri ueteres, amor: & tertio abhinc uerſu, ijdem libri, ianua fulta.* Cum poſti florida ſerta darem.] *Morem hunc amantum fuiſſe, notum eſt, ſpargendi mero, & ornandi floribus amicarum fores. Propertius:*

Et mihi non deſunt turpes pendere corollæ. Ouidius:

At tu non lætis detracta corona capillis,
Dura ſuper tota limina nocte iace. Plautus:
- agite, bibite feſtiuæ fores,
Potate, fite mihi uolentes propitiæ.

Blandaq.

Blandaq. compositis abdere uerba notis.] *scio fuisse, qui aduersus hanc emendationem, seu iudicio, seu* διὰ ἀνθρώπινόν τι πάθος, *multa dixerint. sed profecto præclara illa est:* δεῖ γὰρ τ' ἀληθῆ λέγειν, *ut ait Plato. hoc enim non obscure significat poeta, alienæ uxoris amatorem inuenire, monstrante Venere, quo modo cum ea, etiam uiro præsẽte, impune colloquatur. componere enim ipsos inter se notas quasdam, quibus utantur uerborum loco, atque hoc modo abdere blanditias, quas sibi tũ inuicem dicunt. sed hoc nullo ex loco melius intelligi potest, quàm ex his Ouidij uersibus, qui sunt ex elegia quadam, qua amicam monet, quomodo se in cœna gerere debeat, cui cœnæ etiam uir ipsius erat interfuturus.*

Me specta, nutusq. meos, uultumq. loquacem.
Excipe furtiuas, & refer ipsa, notas.
Verba superciliјs sine uoce loquentia dicam.
Verba leges digitis, uerba notata mero.
Cum tibi succurret Veneris lasciuia nostræ,
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit, de me tacita quod mente loquaris;
Pendeat extrema mollis ab aure manus.
Cum tibi, quæ faciam, mea lux, dicam ue, placebũt:
Versetur digitis annulus usque tuis.
Tange manu mensam, tangunt quo more precantes,
Optabis merito cum mala uiro.

huiusmodi notas, absque ulla dubitatione, hoc uersu significat Tibullus.

Nec uetat obſcura ſurgere nocte timor.] *eos, qui nocturna formidines expaueſcunt, facile liberari hoc morbo, ſi amare occeperint, exemplo ſuo indicat Ouidius: cuius hæc ſunt: (de amore autem loquitur.)*

Ille per excubias cuſtodum leniter ire
Monstrat: inoffenſos dirigit ille pedes.
At quondam noctem, ſimulacraq. uana timebam:
Mirabar, tenebris ſi quis iturus erat.
Riſit, ut audirem, tenera cum matre Cupido;
Et leuiter, fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora: uenit amor: non umbras nocte uolantes,
Non timeo strictas in mea fata manus.

En ego cum tenebris.] *qui cum hoc loco elegiam Propertij e libro tertio, cuius principium eſt, Nox media, conferre uoluerit, non minimam, ni fallor, e collatione capiet uoluptatem.* Securum in tenebris.] *hic uerſus legitur ille quidem in nonnullis uetuſtis libris: ſed in alijs lacuna eſt. in quibuſdam etiam legitur,*

Præſidio noctis ſentio adeſſe deam. at in alijs,
Ille deus certæ dat mihi ſigna uiæ:

ut ſi quis, commotus illa tanta uarietate, de mendo ſuſpicetur, me quidem ſocium ſit habiturus. Prouocat orbe niues.] *ita eſt in ueteribus, non, ut in alijs, conuocat.* Ter cane.] *ternario numero in rebus diuinis uti ſolitos ueteres, etiam ex Ariſtotele didicimus: cuius illa sũt libro primo de cælo:* μεγέθους δὲ τὸ μὲν ἐφ' ἓν, γραμμὴ· τό δ' ἐπὶ δύο ἐπίπεδον,

ἐπίπεδον, τὸ δ᾽ ἐπὶ τρία, σῶμα, καὶ παρὰ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἄλλο μέγεθος, διὰ τὸ τὰ τρία πάντα εἶναι, καὶ τὸ τρὶς πάντα. καθάπερ γάρ φασιν οἱ Πυθαγόρειοι, τὸ πᾶν καὶ τὰ πάντα τοῖς τρισὶν ὥρισται. τελευτὴ γὰρ καὶ μέσον, καὶ ἀρχὴ τὸν ἀριθμὸν ἔχει τοῦ παντός. ταυτὰ δὲ τὸν τῆς τριάδος. διὸ παρὰ τῆς φύσεως εἰληφότες ὥσπερ νόμους ἐκείνους, καὶ πρὸς τὰς ἁγιστείας χρώμεθα τῶν θεῶν τῷ ἀριθμῷ τούτῳ. Ille licet.] *per me licet, ille triumphans in urbem inuehatur, dum modo ego ruri otiosus te frui possim.* Et in solito.] *alij, & in solo. placet.* Et in culta.] *alij, & in nuda. ut sit sensus: etiam in nuda humo mollis mihi fuerit somnus, si, te amplexus, dormiam.* Non ego tellurem.] *in ueteribus libris, distichon, quod hic sequitur, antecedit.* Despuit in molles & sibi quisque sinus.] *ad auertendam Nemesim. idem etiam ad fascinationes auertendas ualere arbitrabantur. Theocritus:*

Ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ, τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον.

Callimachus:

Δαίμων, τί κόλποισιν ἐπιπτύουσι γυναῖκες;

& quidam in epigrammatis:

Ἐς βαθὺν τρὶς κόλπον ἀπέπτυσε.

IN ELEGIAM III.

IBITIS Aegeas.] *ad M. Valerium Messallam Coruinum scribit, qui cum Augusto consul fuerat, qui postea de Gallis triumphauit. Videntur autē*

hæc ſcripta, cum Meſſalla ex conſulatu in Macedoniam proficiſceretur. Abſtineas auidas.] *uaria huius uerſus ſcriptura eſt. in alijs, mors precor atra: in alijs, mors modo nigra: in alijs, mors uiolenta. neque multum intereſt, quæ recipiatur.* Rettulit e triuiis.] *lego, Rettulit & trinis. & ad ſortes refero. ueteres tamen libri cum uulgatis conſentiunt.* Tamen eſt deterrita nunquam.] *utrum dicit, eam deterreri, id eſt reuocari non potuiſſe, quin fleret: an, ut deſperatam, quæ ſpem abiecit, dicimus, ita deterritam, quæ terrorem depoſuerit, hoc loco intelligemus? quod ſi eſt, ſingulare, opinor, hoc ſenſu fuerit uerbum.* Illa tua toties ſiſtra.] *ita eſt in libris ueteribus, non, ut in peruulgatis, æra. Ouidius quoque hanc ſcripturam confirmat, qui, ad hunc locum reſpiciens, ita cecinit, in carmine, quo huius poetæ mortem defleuit:*

Quid nos ſacra iuuant? quid nunc Aegyptia proſunt
Siſtra? quid in uacuo ſecubuiſſe thoro?

Menſtrua tura.] *alij, maſcula. ſed nihil neceſſe eſt, contempta ueterum librorum auctoritate, quicquam mouere.* Fac lapis.] *Verſum hunc in antiquis quibuſdam libris ita ſcriptum reperio, Fac lapis inſcriptus ſtet ſuper oſſa mea.* Tum niger in turba.] *ijdem libri, in porta.* Tentare.] *ita plane dictum, ut a Græcis* πειρᾶν. *Lucianus in dialogo, quo de hoc ipſo Ixione agitur:* μῶν οὖν ἐπείρα τινά; *& alibi:* συγγνωστὸς γὰρ εἰ καλόν σε οὕτως ὄντα ἐπείρα. *Ixionis autem fabula petenda eſt*

e secundo εἴδει *Pythiorum Pindari. neque enim tantum appetijsse Iunonem, sed & primus, de quo quidem extet in Græcorũ historijs, cædem perpetrasse memoratur, occiso per summam perfidiã socero suo. Virgilius eum capiti imminentis, & iamiã lapsuro similis saxi metu cruciari ait; suo quodam iure, quod ab alijs de Tãtalo dicitur, ad hunc, & ad Lapithas, & ad Pirithoum transferens.* Porrectusq. nouem.] *Virgilius* VI *Aeneidos: Homerus* Ὀδυσσ. λ. *eius autem iecur Virgilius ab uno, Homerus a duobus uulturibus carpi ait: at Demetrius in Pindarũ, a serpentibus.* Tantalus est illic, & circum, stagna.] *& circum Tantalum, stagna sunt. Tantalum Plato, quasi* ταλάντατον, *dictum ait. Proro & de peccato eius, & de supplicio admodum discrepantia prodita sunt litteris. ego de utroque, quæ in memoriam uenient, huc conferam. Sunt, qui dicant, eum a Ioue patre admissum ad epulas deorũ, quæ ibi arcana audierat, cum hominibus communicasse: ideoq. detrusum ad inferos, & damnatum hac pœna, ut in aere pendens, æterno metu imminentis capiti lapidis torqueretur. Euripides:*

Ὁ γὰρ μακάριος, οὐκ ὀνειδίζω τύχας,
Διὸς πεφυκὼς, ὥς λέγουσι, Τάνταλος,
Κορυφῆς ὑπερτέλλοντα δειμαίνων πέτρον,
Αέρι ποτᾶται, καὶ τίνει ταύτην δίκην,
Ὡς μὲν λέγουσιν, ὅτι θεοῖς, ἄνθρωπος ὢν,
Κοινῆς τραπέζης ἀξίωμ᾽ ἔχων ἴσον,
Ακόλαστον ἔσχε γλῶσσαν, αἰσχίστην νόσον.

De hoc ſaxo Cicero de finibus: Mors, quæ, quaſi ſaxum Tantalo, ſemper impendet. & Lucretius:
Nec miſer impendens magnum timet aere ſaxum
Tantalus, ut fama eſt, caſſa formidine torpens.
& Plato: ἡ ὑπὲρ τῆ κεφαλῆς τοῦ λίθου ταντάλεια. Pindarus quoque in Olympijs hoc ipſum Tantali ſuppliciū agnoſcit: ſed hanc cauſſam fuiſſe ait, quòd ipſe ambroſiam & nectar furatus, cōpotoribus ſuis communicauerit. aiunt, et Alcæum, et Alcmanen, et Archilochum huius lapidis mentionem feciſſe. qui allegorice iſta interpretantur, alij metum mortis, ut Cicero; alij metum deorum, ut Lucretius ſignificari putant: alij Tantalum phyſiologum diligētem fuiſſe dicunt, qui ſoli præcipue naturam accuratiſſime contemplaretur: ideoq. dictum ſolem capiti ipſius impendere. nam ſolem quidem ipſum multi ex ueteribus, Anaxagoram ſecuti, lapidem glebamue ignitam eſſe credebant. hanc poſtremam ſententiam Euripides ipſe aperte confirmat in choro quodam ex eadē fabula, ubi ſolem πέτραν et βῶλον nominat. Tradita et hæc de Tantalo fabula: fuiſſe canem quendam aureum, eundemq. animatum, (ut minus mirum ſit, quod de Talo in Catullum diximus) templo Iouis in Creta cuſtodem additum fuiſſe: quem cum ſurripuiſſet Pandareus Mileſius, aſſeruandum dediſſe Tantalo: miſſum deinde a Ioue Mercurium, qui canem repoſceret: ſed negaſſe Tantalum, eum penes ſe eſſe: ob id igitur detruſum ad inferos, ipſiusq. capiti impoſitum Sipylum montem: eumq. eſ

se lapidem illum, de quo supra diximus. neque desunt, qui, quòd Pelopem filium mactauerit, dijsq. epulandum apposuerit, ad inferos detrusum esse dicant. sed de supplicij genere, plurimos astipulatores inuenit Homeri narratio quam hic quoque Tibullus insequitur. quæ, quia etiam uulgo notissima est, nihil esse, cur a me pluribus uerbis explicetur puto. Et Danai proles.] *De Danaidibus cetera peruulgata sunt: illud uisum est non indignum, quod annotaretur; cum, unam modo ex eis Hypermnestrā fratri ac uiro suo Lynceo pepercisse, traditum sit, esse tamen, qui hanc ipsius laudem cum Bebryce sorore communem faciant, et eam quoque Hippolyto pepercisse dicant. hoc reperi apud Eustathium, Dionysii interpretem.* Tunc ueniam subito.] *contra consuetudinem Romanorum, qui, peregre cum redirent, aduentus sui nuntios præmittere ad uxores solebant. auctor Plutarchus. sed hic ideo subito ueni re uult, quòd repentino aduentu suo maius gaudiū puellæ obiectum iri uidet.*

IN ELEGIAM IIII.

SIC umbrosa.] *miratur, qui fiat, ut obscenum deum formosi pueri diligant; ad eumq. ultro accedant, qui neque forma, neque corporis cultu ipsos ad se allicere posse uideatur, est & in Virgilianis lusibus carmen, quo deus ipse idem admirans inducitur: &, longa oratione multis alijs caussis remotis,*

tis, ad postremum concludit, eos, quo supplicio pro posito absterreri debuerant, eius ipsius desiderio captos uenire. extremi uersus hi sunt:

Nimirum apertam conuolatis ad pœnam,
Et uos id psum, quod minamur, inuitat.

Sic ego. tum Bacchi.] *in quibusdam ueteribus: Sic ego: sic Bacchi. ab ijs autem abest pentameter, qui sequitur. neque ego sane, eum Tibulli esse, præstare ausim.* Bacchi proles.] *Bacchi igitur filius est præclarus iste et uirginalis deus. atque ita esse, confirmant etiam uersus Antipatri Sidonij:*

– ταῦθ᾽ ὁ Πρίηπος
Ὕμμιν ἐνορμίτης παῖς ἐνέπω Βρομίου.

Orpheus Bacchum, Solem, et Priapum eundem facere uidetur. Theocriti scholiastes ait, Priapum esse Naidis, aut Chilones nymphæ, & Bacchi filium: at alios eum cum Baccho eundem facere. Diododorus Siculus et Pausanias Baccho & Venere genitum esse tradunt. Apud Lucianum reperio, enim esse Veneris filium: sed, si etiam Bacchi, næ ille patrem suum haudquaquam paterne accepit, quem, Lampsaci hospitio exceptum, noctu hasta illa sua confodere uoluerit. at constat, eum Luciano non esse Dionysi filium. Armatus curua,] *hic uersus, ut dixi, abest a quibusdam libris: atque in eisdem scriptum est ad marginem,* FRAGM. *Ego autem facile mihi persuaserim, non unum modo, sed & plures uersus hoc loco desiderari. etenim quæ respondet Priapus, non pertinent ad id, quod ex ip-*

so quæsierat Tibullus. uehementer itaque suspicor, uersus aliquot, quibus paullo liberius quippiam, et paullo magis ex huius dei consuetudine dictũ esset, hoc loco esse omissos.

O fuge.] *homines, qui militarem Venerem colũt, quiq. natura sunt a fœdo puerorũ amore* εὐάλωτοι, *in omnibus, quorum ætas* πρὸς ἀπόλαυσιν *idonea est, facile caussam aliquam reperiunt, cur ipsos ament. eodemq. modo* φιλόγυνοι *cuiusque propemodum generis mulieres persequuntur: neque ulla est paullo adolescentior, quæ non ipsis* ἁλμυρόν τι καὶ κινητικὸν *habere uideatur. itaque Socrates (quem tamen absuisse a nefando amore uolunt: neque ego dissentio) ingenue confitetur, omnes pueros, qui certæ cuiusdam ætatis sint, sibi formosos uideri. uerba eius sunt in Charmide:* Εμοὶ μὲν οὖν ὦ ἑταῖρε οὐδὲν σταθμητόν. ἀτεχνῶς γὰρ λευκὴ στάθμη εἰμὶ πρὸς τοὺς καλούς. σχεδὸν γάρ τί μοι πάντες οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται. *libro autem de rep. v, idem etiam fusius explicat his uerbis:* Ανδρὶ δ' ἐρωτικῷ οὐ πρέπει ἀμνημονεῖν, ὅτι πάντες οἱ ἐν ὥρᾳ τὸν φιλόπαιδα καὶ ἐρωτικὸν ἀμηγέπη δάκνουσί τε καὶ κινοῦσι, δοκοῦντες ἄξιοι εἶναι ἐπιμελείας τε καὶ τοῦ ἀσπάζεσθαι. ἢ οὐχ οὕτω ποιεῖτε πρὸς τοὺς καλούς; ὁ μὲν, ὅτι σιμὸς, ἐπίχαρις κληθεὶς, ἐπαινεθήσεται ὑφ' ἡμῶν. τοῦ δὲ τὸ γρυπὸν, βασιλικὸν φατε εἶναι. τὸν δὲ δὴ διὰ μέσου τούτων, ἐμμετρότατα ἔχειν. μέλανας δὲ, ἀνδρικοὺς ἰδεῖν. λευκοὺς δὲ, θεῶν παῖδας εἶναι. μελαγχλώρους δὲ, καὶ τοὔνομα οἴει τινὸς ἄλλου ποίημα εἶναι, ἢ ἐραστοῦ ὑποκοριζομένου τε καὶ εὐχε-

ρῶς

ρῶς φέροντος τὴν ὠχρότητα, ἐὰν ἐπὶ ὥρᾳ ᾖ; καὶ ἑνὶ λόγῳ πάσας προφάσεις προφασίζεσθέ τε, καὶ πάσας φωνὰς ἀφίετε, ὥστε μηδένα ἀποβάλλειν τῶν ἀνθούντων ἐν ὥρᾳ. *Ouidius quoque in elegia quadam, eodem ſe modo erga mulieres affectum fatetur. eius elegiæ principium eſt, Non ego mendoſos.* Hic, quia fortis adeſt.] *Ouidius:*

Siue aliqua eſt oculos in me deiecta modeſtos;
Vror; & inſidiæ ſunt pudor ille meæ:
Siue procax aliqua eſt; quia ruſtica non eſt;
Spemq. dat, in molli mobilis eſſe thoro.

Longa dies molli.] *multi hanc ſententiam expreſſerunt poetæ: quorum primus fuiſſe uidetur Chærilus:*

Πέτραν κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχείῃ.

Lucretius:

Non ne uides, etiam guttas in ſaxa cadentes
Humoris, longo in ſpatio pertundere ſaxa?

Ouidius:

Gutta cauat lapidem. quem quidem cur tanto pere abijciat P. Victorius, ut etiam Chærilo inferiorem faciat, miror. nam ille ipſe, quem ex contentione tanto ſuperiorem uideri uult, Lucretius eandem ſententiam, libro primo, non multo ornatius extulit: Stillicidi caſus lapidem cauat.

Neque nunc diſputo, uter melior poeta ſit: ſed tamen indignũ uidetur, quenquam de Ouidio ita contẽptim loqui. Propertius quoque hoc ipsũ ita cecinit

Sed tamen obſcura teritur rubigine mucro

Ferreus

Ferreus, & paruo sæpe liquore silex.

Transiet ætas.] *transiet, pro transibit: et contra analogiam, & contra consuetudinem.*

Quàm cito non segnis.] *si particula, non, referatur ad nomen segnis; falsum erit, quod dicitur. dies enim neque stat, neque remeat. sin ad uerba; falsum erit epitheton, segnis. sin ad utrunque; tamen, nisi locus aliter distinguatur, suberit uitiũ uel maximum. uox enim, cito, cum stãdi uerbo cohærere nullo modo potest. Cito aut tarde moueri aliquid dicitur. cito quidẽ stare, aut quiescere aliquid, qui dicat, is nõ philosophiæ modo, sed omnino communis sensus expers esse uideatur. distinguẽdũ igitur est hoc modo:*

At si tardus eris, errabis: transiet ætas

Quàm cito? non segnis stat, remeatq. dies.

ut significet ætatem citissime transire, diem autem segnem non esse, sed uolatilem; neque stare unquam sed perpetuo fluere; neque unquam redire, sed irreuocabilem, atque irreparabilem esse. Venturam admittat.] *portendat. est autem uerbum augurare. Plautus: Impetritum, inauguratum est. quouis admittunt aues. dicitur &, addicere. Liuius: Aues semel atque iterum non addixerunt.*

IN ELEGIAM V.

IPSE procuraui.] *apto uerbo usus est, et sũpto ex augurum disciplina. sic apud Ciceronẽ, procurare monstra. sed illud notandum, primam huius uerbi syllabam etiam breuem esse posse.* Deuenerãda.]

da.] *uenerari est precari, ut in Catilinarias docui. deueneranda igitur erit, deprecanda, &, ut ueteres in his rebus loquebantur, auerruncanda. sed in plerisque libris ueteribus, pro, falsa, legitur, sancta.* Veneri.] *quidam libri ueteres, Triuiæ.* Et iuuet in tota.] *Martialis:*

Vssit amatorem Nemesis lasciuia Tibullum,
In tota iuuit quem nihil esse domo.

Et pudet, & narrat.] *ex hoc uersu, non uideo, quæ commoda sententia elici possit. quidam legunt, Et dominæ narrat scire nefanda meæ. ut, nefanda, accipiamus nefandas artes, quibus puellam ad eum deuouendum ac defigendum uti, illa altera diceret.* Non facit hoc uerbis.] *sic alibi:*

Forma nihil magicis utitur auxilijs.
Sed corpus tetigisse nocet, sed longa dedisse
Oscula, sed femori conseruisse femur.

Escasq. sepulchris.] *ita melius uidetur, quàm, ut in alijs, herbasque: ut sit simile illi Catulliano,*

Vxor Meneni, sæpe quam in sepulcretis
Vidistis ipso carpere e rogo cœnam.

IN ELEGIA VI.

QVID tibi sæuitiæ.] *alij, Quid tibi sæue puer.* An gloria magna est.] *simile illud Virgilij,* *Egregiam uero laudem.*
& quidam in epigrammatis Græcis:
Τί πλέον εἰ θεὸς ἄνδρα καταφλέγει, ἢ τί τὸ σεμνὸν

Δῃώσας

Δηώσας ἀπ' ἐμῆς ἆθλον ἔχει κεφαλῆς;

Immerito proprias.] *in alijs, In proprias me rito: in alijs, immerito pronas. ego locum corruptum esse existimo.* At quæ fida fuit nulli.] *ita est, summo consensu, in ueteribus libris, non, ut in peruulgatis, Nam quæ fida fuit. constat autem, amissos aliquot uersus, quibus exponeretur, castæ mulieres, & uno uiro contentæ, quas commoditates in senectute ex constantia illa sua & fidelitate perciperent.*

IN ELEGIA VII.

HVNC cecinere.] *Natalem Messallæ, & eiusdem uictorias celebrat.* Non sine me.] *hoc distichon quidam non ineruditi homines ita legendum putant:*

Nõ sine me est tibi partus honos per bella. Pyrene
Testis, & Oceani littora Santonici.

Carmoti & Flaui.] *ita est in meo uetere libro: at in alio quodam, Carnoti. neque tamen mihi dubium est, quin legi debeat, Carnuti. sunt enim Carnuti populi Aquitaniæ, quos alluit Liger. Strabo.* τούτων δὲ ἐπιφανέστατόν ἐστι τὸ τῶν ἀρουέρνων, καὶ τὸ τῶν καρνούτων, δι' ὧν ἀμφοῖν ἐνεχθεὶς ὁ λείγηρ εἰς τὸν ὠκεανὸν ἔξεισι. *sed cur Tibullus mox ex Aquitania, tanta pernicitate, in Ciliciam, aliquasq. regiones tantopere ab Aquitania dissitas euolet, haud equidẽ facile dixerim.* Taurus alat Cilicas.] *inepte in alijs libris, Taurus arat Cilicas. & inuenti sunt tamen,*

men, qui hanc ſcripturam reciperēt, dicerentq. hypallagen eſſe. Quid referam, ut uolitet.] *Syri columbas, quòd in tutela Veneris eſſent, uiolare nefas putabant. ÿdemq. piſcibus (an omnino, an certo quodam piſcium genere?) abſtinebant: eosq. in deorum loco habebant: quòd ab ÿs Venus, Typhonem fugiens, ſeruata eſſet. Xenophon libro primo de expeditione Cyri.* μετὰ δὲ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέσσαρας, παρασάγγας εἴκοσιν, ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμὸν, ὄντα τὸ εὖρος πλέθρου, πλήρη δὲ ἰχθύων μεγάλων καὶ πραέων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον, καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. *Cicero. Piſcem Syri uerantur. Ouidius:*

Terribilem quondam fugiens Typhona Dione,
Tunc cum pro cælo Iuppiter arma tulit:
Venit ab Euphratem, comitata Cupidine paruo:
Inq. Palæſtinæ margine ſedit aquæ.
Populus, & cannæ riparum ſumma tenebant:
Spemq. dabant ſalices, hos quoque poſſe tegi.
Dum latet, inſonuit uento nemus. illa timore
Pallet, & hoſtiles credit adeſſe manus.
Vtq. ſinu tenuit natum, ſuccurrite nymphæ,
Et diÿs auxilium ferte duobus, ait.
Nec mora: proſiluit. piſces ſubiere gemelli:
Pro quo nunc dignum ſidera numen habent.
Inde nefas ducunt genus hoc imponere menſis,
Ne uiolent timidi piſcibus ora Syri.

Diodorus Siculus alias cauſſas affert. quòd enim dea Decreto ſeſe in ſtagnum quoddam Aſcaloni urbi uicinum

cinum coniecerit, ibiq. in piscem conuersa sit, id propterea Syros eis piscibus abstinere, eosq. pro dijs colere: columbis autem eundem honorem tribuere; propter Semiramin, quam in columbam esse conuersam fabulentur. atque harum fabularum utranque leuiter tangit Ouidius libro IIII *Metam. At Diodorus, non columbis modo, sed omnino auium generi omni parci, diuinosq. honores tribui ait a Syris: quòd ab auibus eam, quam proxime nominaui, reginam altam esse opinentur. Aegyptios quoque piscium esum in rebus illicitis ducere, auctor est Herodotus. & Iuuenalis inter animalia, quæ ab eis colantur, piscem nominat. Lucianus in Ioue Tragœdo Assyrios columbæ sacrificare ait: & in uenustissimo libello* περὶ τῆς Συρίης θεοῦ, Ἰχθύας, *inquit,* χρῆμα ἱρὸν νομίζουσι, καὶ οὔκοτε ἰχθύων ψαύουσι. καὶ ὄρνιθας τοὺς μὲν ἄλλους σιτέονται, περιστερὴν δὲ μούνην, οὐ σιτέονται, ἀλλά σφίσι ἥδε ἱρή. τὰ δὲ γιγνόμενα, δοκέει αὐτοῖς ποιέεσθαι, Δερκετοῦς τε Σεμιράμιος εἵνεκα. τὸ μὲν, ὅτι Δερκετὼ μορφὴν ἰχθύος ἔχει. τὸ δὲ, ὅτι Σεμιράμιος τέλος, ἐς περιστερὴν ἀπίκετο. Arida nec pluuio.] ὀμβρίῳ, ὑετίῳ. *Pausanias in Atticis.* Pectora tristitiæ.] *mallem, lætitiæ, si alicuius antiqui codices accederet auctoritas.* Sed uarii flores.] *ostendit Osirim eundem esse & Bacchum.*

IN ELEGIAM VIII.

NON ego celari.] *ita exercitatum ac tri-*

tum dicit esse se in rebus amatorijs, ut uel ex nutibus facile intelligat, quasiq. auguretur, quis adolescens cuius puellæ amore ardeat: quare non esse, cur amorem suum abscondere nitatur Marathus: se enim facile perspicere; eum mirifico quodam Pholoes amore torqueri. Hunc Marathum amabat Tibullus: ut uersus ille indicat,

Eheu quàm Marathus lento me torquet amore.

sed eo usus erat aspero, ac difficili. hac igitur elegia, credo, ut uelificetur sibi, ac puerum ipsum hoc genere obsequij molliat, hortatur Pholoen, ut ei parcat, neque tam pulchro puero amatorem ullum, quamuis diuitem, anteponendum putet. Non ego celari.] idem de se profitetur Propertius:

Non me Chaoniæ uincant in amore columbæ.
  Dicere, quos iuuenes quæque puella domet.
Me dolor & lacrymæ merito facere peritum.
  Atque utinam posito dicar amore rudis.

Nec mihi sunt sortes.] Ouidius:

Non ego Phœbe datas a te mihi mentiar artes:
  Nec nos aeriæ uoce monemur auis.

& paullo post, Vsus opus mouet hoc.

Quid tibi nunc molles.] hæc uidetur hisce uersibus subesse sententia. Quid tibi prodest, o Marathe, tantum studium posuisse in forma excolenda, ut Pholoen tui amore incenderes? contra enim cecidit. neque illa tui, sed tu ipsius amore correptus es. itaque ipsa iam tibi, etiam si incompta, atque inornata uenerit, placet. Si non æra repulsa sonent

nent.] *æris enim tinnitu credebant fieri, ut ne magicorum carminum ſonus ad lunam perueniret: eamq́ue, hoc modo, laborantem adiuuari* Sed corpus tetigiſſe.] *potitus igitur ea iam erat Marathus. ſed ipſa poſt ſuperba facta erat.* Aſpera barba.] *liber uetus, hiſpida.* At Venus inuenit.] *non perfacile eſt uidere, horum quatuor uerſuum ſententia quo modo cum ceteris cohæreat. uidetur autem hoc dicere: Si forte metuat ſibi Pholoe ne a diuite amatore illo ſene deſeratur, ſi ſe Maratho quoque facilem præbuerit; Venerem ipſam inueniſſe modos, quibus ipſa clam cum puero delicias facere, &, ut Plautus loquitur, caput collimare poſſit.* Non lapis hanc.] *mulier illa, quæ neminem habet, quicum ſe noctu oblectet, quæq. hieme lõgas illas noctes uiduas exigit; etiam ſi lapillorum ac gemmarum uim maximam habeat, uoluptatem tamen ex eis nullam capit.*

IN ELEGIAM IX.

QVID mihi.] *ruptam ſibi a puero fidem conqueritur: & ei, qui illum, muneribus captum, abduxerat, male precatur.* Nec tibi celanti fas ſit peccare.] *nec poſſis ita peccare, ut lateas. fas enim eſt δυνατόν.* Paranti ſit deus.] *ſi clam peccare pares, præſto ſit deus ille, qui dolos occultos eſſe non patitur.* Permiſit lene.] *liber calamo exaratus, permiſit ſæua. ego legendum ſuſpicor, permiſit ſæpe.* Iſta hæc perſuadet.] *iſta,*

tua facies tam deformis ei persuadet, ut se comat, tantumq́. in cultu corporis studium ponat, ut tibi bella uideatur? scilicet, ut fœdo, ac podagrico seni placeat, ita se comit. aut igitur cum interrogatione legendum est, aut e contrario intelligendum.

IN ELEGIAM X.

QVIS fuit.] *bellum detestatur: pacem autem commendat, & eius commoda enumerat.* At nobis ærata.] *post hunc uersum, uidetur aliquid deesse.*

IN LIBERVM II.

QVISQVIS adest.] *Ambarualis sacrificij descriptio est.* Vos quoque.] *hi uersus uarie leguntur. alij legunt, discedite ab aris, queis tulit: alij, discedat ab aris, cui tulit: alij, discedite ab aris cui tulit. meus uetus liber hac in parte mutilus est. scripturarum autem, quas protuli, ea, quæ primo loco posita est, mihi maxime probatur.* Extruet arte casas.] *puerilis ludicri genus. Horatius:*

Aedificare casas, plostello adiungere mures.

Idem alibi: ædificante casas qui sanior?

Fumosos Falernos.] *mire dictum. quasi uinum, non neutro, sed masculino genere diceremus.* Madere.] *madidos, aut uuidos uocabant ebrios, contraq́. siccos, sobrios. sic et Græci* βεβρεγμένους *ebrios dicunt.* Dux pecoris hircus: auxerat hircus

oues

oues.] *quo modo, quæso, hircus oues auxerat? capras potius credidissem. scio a Græcis interdum* μῆλα *capras uocari. sed nihil ad rem. quid igitur? ni mirum unius literulæ mutatio hanc effecit absurditatem. neque enim, auxerat, legendum est, sed duxerat.* Vos celebrem cantate deum.] *locum hunc, multis in libris deprauatum, primus ita legendum esse, ut nos edidimus, admonuit pater tuus Torquate, uir omni uirtute ornatissimus, Petrus Bembus, in eo libello, quem de Virgilij culice scripsit.* Matris lasciuo.] *in alijs, Martis, inepte. ipsam autem noctem matrem siderum uocat. Vnde Euripides.*

Ω νὺξ μέλαινα, χρυσέων ἄστρων τροφέ.

IN ELEGIAM II.

Dicamus bona uerba.] *natalem aut suum, aut Cherinthi celebrat.* Dicamus b. u.] *Summa enim diligentia cauebant, ne sibi eo die uel imprudentibus uocula excideret ulla, in qua mali ominis aliquid inesset. uersum autem hunc ita distinguendum putarim.*

Dicamus bona uerba (uenit natalis) ad aras.

Lingua faue.] ἢ σίγα, ἢ δ' εὔφημα φώνει. Iam reor hoc ipsos.] *puto hoc uotum tuum deos edidicisse, qui tam sæpe illud ex te audierint. quoties enim sacra facis, nihil prope ab eis aliud petis. hunc uersum, uisum est mihi, ut exponerem: propterea quòd*

Cyllenium quendam Veronensem fœde in eo declarando lapsum uidebam.

IN ELEGIAM III.

RVRA tenent.] *dolet abesse se a puella sua, quæ rusticatum ierat.* Cornute.] *in alijs libris, Cherinthe.* Ipsa Venus latos.] *libri ueteres, lætos. quod placet. significat enim, agros dominæ suæ præsentia hilarari.* Pauit & Admeti.] *hac de re ita Apollinem ipsum alio loco commemorantē facit:*

Me quondam Admeti niueas pauisse iuuencas,
Non est in uanum fabula ficta iocum.
Tunc ego nec cithara poteram gaudere sonora,
Nec similes chordis reddere uoce sonos:
Sed pellucenti cantus meditabar auena,
Ille ego, Latonæ filius atque Iouis.

Sequitur autem Tibullus Rhiani, ueteris poetæ Græci, & Callimachi μυθολογίαν, *qui Apollinem sponte Admeto seruijsse tradunt, ipsius amore captum. nam alij aiunt, eum damnatum a Ioue hac pœna ob interfectos Cyclopas: ut Euripides, apud quem Apollo ipse ita loquitur:*

Ὦ δώματ' Ἀδμήτει', ἐν οἷς ἔτλην ἐγὼ
Θῆσσαν τράπεζαν αἰνέσαι θεός περ ὤν.
Ζεὺς γὰρ κατακτὰς παῖδα τὸν ἐμὸν, αἴτιος,
Ἀσκλήπιον, στέρνοισιν ἐμβαλὼν φλόγα.
Οὗ δὴ χολωθεὶς, τέκτονας δίου πυρὸς
Κτείνω Κύκλωπας. καί με θητεύειν πατὴρ
Θνητῷ παρ' ἀνδρὶ τῶνδ' ἄποιν' ἠνάγκασεν.

Ελθὼν δὲ γαῖαν τήνδ᾽ ἐβουφόρβουν ξένῳ.

Eſt autem hic ille admetus Pheretis filius, cui cum fatales anni expleti eſſent, Apollo a Parcis obtinuiſſe dicitur, ut ipſius morti mora aliqua produceretur, ſi quis reperiretur, qui pro eo mori uellet. tunc igitur neque Pheres, grandis natu pater, neque iam exacta ætate mater Clymene, neque denique quiſquam amicorum repertus eſt, qui non ſuam, quàm alienam, uitam ſeruare mallet. ſola uxor Alceſtis ea in uirum fuit caritate ac fide, ut ſe ſponte pro eo ad mortem obtulerit. ſed & eam ipſam poſtea Hercules liberauit. ex eo cœptum eſt uulgo cani Athenis σκόλιον *quoddam, cuius alij Alcæum, alij Sappho, alij Praxillam Sicyoniam auctorem eſſe dicebant, cuius principium hoc fuit.*

Αδμήτου λόγον ὦ ᾽ταῖρε μαθὼν, τοὺς ἀγαθοὺς φίλει,
Τῶν δειλῶν δ᾽ ἀπέχου, γνοὺς, ὅτι δειλῶν ὀλίγα χάρις.

Hæc autem uxor ei Apollinis beneficio uenerat. cū enim Pelias pater nuptias illius propoſuiſſet, quo leonem et caprum ad eundem currum iungeret; id Apollo ipſe confecit. Tauros.] *Callimachus, non tauros, ſed equas iugales.*

Φοῖβον καὶ νόμιον κικλήσκομεν, ἐξ ἔτι κείνου
Εξ ὅτ᾽ ἐπ᾽ ἀμφρυσῷ ζευγήτιδας ἔτρεφεν ἵππους,
Ηϊθέου ὑπ᾽ ἔρωτι κεκαυμένος Αδμήτοιο.

Ipſe deus.] *poſt hunc uerſum deſideratur pentameter. nam illi, qui in uarijs libris leguntur,*

In nemora, & paſtas inde referre domum: aut,
Creditur ad mulctram conſtituiſſe prius: aut,

g 4 Et

Et potum paſtas ducere fluminibus:
adulterini ſunt. hic poſtremus, qui trium minime ineptus eſt, in uetere quodam lib. ſcriptus eſt ad marginem, cum hac additione, Verſus Auriſpæ. Lacteus & miſtus.] *non dubito, quin legendum ſit, miſtis: ut ad coagula ipſa referatur.* Delphica Pytho.] *Pytho aut Python, (utroque enim modo dicitur) urbe Phocidis, Apollini ſacra, quæ alio nomine Delphis uocatur, &, qui uicinum agrum incolunt, Delphi. ac Pytho quidem, aut, quòd ibi diſcerentur futura; aut, quòd ibi ſerpens Python contabuerit: Delphi autem a Delphyne: id enim uomen ſerpenti illi fuit, quem ſagitis Apollo interfecit. Dionyſius:*

Τῷ πάρα πυθῶνος θυόεν πέδον, ἧχι δράκοντος
Δελφωύνης τριπόδεσσι θεοῦ παρακέκλιται ὁλκός.

Fabula nunc ille eſt.] *olim non homines modo, ſed ipſi quoque dij aperte Veneri ſeruiebant: neque cuiquam amare pudor erat. nunc qui amorem colit, uulgi fabula eſt. at quem puellæ ſuæ amor ad oſſa tetigit, mauult amare & a uulgo contemni, quàm ſine amore deus eſſe. hæc quoque præterijſſem ſilentio, niſi uidiſſem alios quoſdam longiſſime ab horum uerſuum ſententia, quæ tamen ſatis aperta eſt, aberraſſe.*

Fabula.] *in omnium ore ac ſermouibus uerſatur. Horatius:*

Heu me: per urbem, (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui.

Geminare

Geminare pericula.] *nam ipsa per se nauigatio periculosa est. at geminatur periculum, ubi bellum geritur mari.* Quas femina Coa.] *Plinius libro quarto, de Cea insula loquens: Ex hac, inquit, profectam delicatiorem feminis uestẽ, auctor est Var. Idem libro* XI *Telas (de bombycibus loquitur) araneorum modo texunt, ad uestem luxumq. feminarum, quæ bombycina appellantur. prima eas redordiri, rursusq. texere inuenit in Ceo mulier Pamphila, Latoi filia, non frandanda gloria excogitatæ rationis, ut denudet femina uestis. Ex his Plinij locis iudicauit Hermolaus Barbarus, ubicunque apud poetas Coarum uestium mẽtio est, Ceas, non Coas, legi oportere. ego nihil temere asseuerauerim. nam & Hermolai auctoritas magna est, & argumenta, quibus utitur, firma: neque tamen librorum ueterum, quæ contra stat, contemnenda consensio; præsertim cum, bombycas etiam in Co insula nasci, idem Plinius tradat. Adde, quòd Aristotelis uerba sunt e quinto* περὶ ζώων ἱστορίας. Ἐκ δὲ τούτου ζώου καὶ τὰ βομβύκια ἀναλύουσι τῶν γυναικῶν τινὲς ἀναπηνιζόμεναι, κἄπειτα ὑφαίνουσι. πρώτη δὲ λέγεται ὑφᾶναι ἐν Κῷ Παμφίλη Λατώου θυγάτηρ. *sed Hermolaus apud Aristotelem quoque,* ἐν Κέῳ, *non* ἐν Κῷ, *legendum esse censebat.*

Nota loquor.] *aliquem notat, qui, cum aliquando seruus fuisset, postea diuitijs fretus, ad regiam potentiam peruenerit.* Nemesim qui abducis.] *ita emendaui e meo uetere libro: cum inepte*

epte antea legeretur, Nemeſim quæ ducis.

IN ELEGIAM IIII.

SED Venus ante alias.] *liber uetus, ante alios placet.* Sed precium ſi grande feras.] *idem prope cecinit Antipater Theſſalonicenſis in quodam epigrammate, his uerſibus:*

Ἢν μὲν γὰρ τὸ χάραγμα φέρῃς φίλος, οὔτε θυρωρὸς
Ἐν ποσὶν, οὔτε κύων ἐν προθύροις δέδεται. *id eſt,*
Nam precium ſi grande feras, nec ianitor ullus,
Nec uinctus rigidas ſtat canis ante fores.

IN ELEGIAM V.

PHOEBE faue.] *Meſſallinum celebrat, cooptatum in collegium* XV *uirorum, ad quos cura librorum ſibyllinorum pertinebat.* Tua templa.] *ſibyllinos enim libros, duobus auratis forulis condiderat Auguſtus ſub Palatini Apollinis baſi. Suet.* Ad tua ſacra.] *liber calamo exaratus, ad tua templa.* Chartas uatis.] *ſibyllæ libros.* Hæc fore credebat.] *ſibylla, utpote futuri conſcia, iam tum credebat Romam fore, cum adhuc fumaret Troia.* Cum mæſtus.] *Aeneas.* Fundauerat.] *alij, formauerat: alij, firmauerat.* Sed tunc paſcebant.] *confer cum hoc loco, quæ ſcribit Propertius principio libri quarti.* Impiger Aenea.] *hæ ſunt ſortes, quas Aeneæ ſibyllam dediſſe dicit.* Lauros ueſcar.] *laurum enim comedebant uaticinaturi, quod iampridem an*

notauerat Ludouicus Cœlius.

Quicquid Amalthea.] *pendet e superioribus, usque ab illis uersibus:*

Phœbe sacras Messallinum sine tangere chartas
Vatis; & ipse, precor, quid canat illa, doce.

nunc addit, non tantum doce eum, quid canat sibylla Cumana; uerum etiam, quicquid Amalthea, Marpesia, ceteraq. dixerunt. ac quemadmodum exposuerat, quid Cumana cecinisset: sic hoc loco exponit, quid ceteræ dixerint: aitq. eas complexas esse uersibus suis prodigia, quibus bellorum ciuilium tumultus, ceteræq. calamitates portenderentur. Sciendum autem est, libros illos sibyllinos, qui Romæ asseruabantur, non unius sibyllæ opus, sed e plurium sibyllarum carminibus cõcinnatum quiddam fuisse. Amalthea.] *Amaltheam & Cumanam eandem ex Varrone facit Lactantius. & eam ipsam ait Demophilen, aut Herophilen uocari. ut appareat, Tibullum alios auctores secutum. Marpesia autem Solonis & Cyri temporibus fuit.* Quasq. Albana.] *Albanam uidetur dicere, quam alij Albuneam, genere Tiburtem.* Perlueritque.] *putarim legendum, pertuleritque.*

IN ELEGIAM VI.

AD latus ille uolet.] *antea legebatur, ad latus ire uolet. ego, (uerũ enim fatebor,) coniectura tantum fretus, (nã ueteres libri hac quidẽ in parte cum uulgatis consentiebant) scribendum curaui,*

ad latus ille uolet . neque mihi ullo modo dubitandum uidetur, quin ita legendum sit . Et mihi grata tuba est.] *alij, et mihi facta tuba est. ego, in ueterum librorum discrepantia, eam scripturam secutus sum, quæ mihi probabilior uisa est .* Scilicet extinctas.] *legendum puto, Si licet .* Lena uetat miserum Phyrne.] *sic antea legebatur . Sed ego, quanquam uetustis libris repugnãtibus, statui legẽdum Phryne. eodem modo corruptum est nomen hoc alicubi apud Propertiũ: ut suo loco dicetur.*

IN LIBRVM III.

Martis Romani.] *Dialogus est ipsius poetæ cum Musis sanequam elegans . Cum calendis Martijs (qui dies hodiernus est) ad mulieres munera mitti soleant, dicite, quo modo potissimum Neærã meam debeam munerari. Tum illæ . Mittito ei uersuum tuorum libellum, õni diligentia exornatum atque expolitũ. At poeta. Immo uero uos ipsæ ite, ac librum ad eam perferte, meq́. apud ipsam in quãmaxima gratia ponite .* Versibus illa tuis.] *ita legendum est, non, ut antea, meis. Musæ enim ipsæ loquuntur.* Si nostri mutua cura est.] *si, pro, an, more græco .* Vir quondam, nunc frater.] *id quo modo acciderit, coniectura satis assequi non queo; ut, qui antea uir fuerat, nunc sit frater; idemq́. speret, quæ nunc soror est, aliquãdo cõiugem fore. nisi forte id est, quod unum mihi uenit in mentem: Tibullum (ipsum enim esse arbitror, qui se*

ficto nomine Lygdamum uocat) & hanc Neæram, quæcunque tandem est: nam hoc quoque nomen commenticium est: eos igitur fratrum aut sororum filios fuisse. Notum est autem, & eos, qui fratribus sororibus ue editi sint, fratres uocari; & inter eos olim & legitimas & usitatas fuisse nuptias. Hanc igitur sororem suam uidetur Tibullus aliquandiu in matrimonio habuisse: deinde caussa aliqua interuenisse discessio. Sperabat autẽ Tibullus, nuptias denuo cõglutinatum iri, idq. toto pectore cupiebat. Hoc probabilius afferre nunc quidem nihil possum.

IN ELEGIAM II.

QVI primus.] *tantum dolorem esse dicit, quem capit e suo & Neæræ dissidio, ut mortem sibi ex eo imminere præsentiat.* Tot mala perpessæ.] *uersus hic in quibusdam ueteribus libris legitur,*

Tot mala perpessæ tot superesse meæ: in alijs,
Tot mala perpessæ tædia nata meæ.

ego hoc posterius uerum puto: & ita expono. Non est mihi pudor uera loqui, ac fateri, natum esse in animo meo uiuendi tædium, ex quo tot perpessus sum mala. Dolor huic & cura.] *nihil horum uerborum sententia, ut mihi quidem uidetur, apertius. sed tamen sunt, qui etiam media in luce offendant, locumq. hunc, non intelligendo, corrumpant. hoc igitur dicit. Dolor & cura, quam concepit*

pit ex Neæra coniuge erepta, fuit ei caussa perire, id est, caussa pereundi.

IN ELEGIAM III.

QVID prodest.] negat sibi quicquam distracto a Neæra esse posse iucundum: seq. mori cupere, ni spes sit, fore, ut illa redeat. Quid prodest.] quid prodest, tam sæpe petijsse a dijs, ut tecum uitam exigere liceret, si id nunc non datur? Non opibus.] præclara sententia. cui similis est illa Varronis,

Non fit thesauris, non auro pectu' solutum.

Sed in uerbo, leuantur, est homonymia. alio enim modo leuari mentes, dicimus, & alio, curas.

IN ELEGIAM IIII.

DI meliora.] detestatur somnium, quo uisus sibi erat audire ex Apolline, Neæram alterius uiri amore captam esse: ipsiusq. dei uerbis eam admonet, ne quod eiusmodi consilium capiat. Desinite in uotis.] suspicor legendum, Desinite in uanis. Diui uera monent.] in oraculis, & in extispicijs ueritas inest, non in somnijs. Venturæ nuncia sortis.] nō, uera nuncia, ut inepti exponunt: sed, exta nuncia uenturæ sortis, uera monent. Tu scis.] notum est, quantopere ea gens omni diuinarum rerum intelligentia credita sit excellere. At natum in curas.] ita est in meo uetere libro: & melius uidetur, quàm quod in alijs legitur, Et uanum

metuens. Iam nox ætherium.] *describit tempus illud, quo uera somnia uideri solent: ut e Theocrito & Horatio alibi docuimus*. Solicitas deficit ante domos.] *qua hora ego nōdum somnum uideram, ea hora in domibus solicitis, id est, quas incolunt naui, & industrij homines, nemo amplius dormit*. Myrrhea.] *ita legendum est, non, ut in alijs, Myrtea. Horatius:*

Myrrheum nodo cohibente crinem.

Diuersasq́. suas.] *lego, Diuersasq́. suis*. Hoc alium.] *ita emendaui e meo uetere libro: cum in alijs legeretur, ac alium. est autem simile loquendi genus illi Horatiano,*

- alium sapiente bonoque.

& illi, Qui species alias ueris. ita enim legendum esse docuit nuper homo eruditissimus Dionysius Lābinus.

IN ELEGIAM V.

LAVDANDAE deæ.] *uidetur exprimere uoluisse epitheton* ἐπαινὴν, *quod Græci tribuunt Persephonæ Hesiodus:*

Ιφθίμου τ' ἀΐδεω, καὶ ἐπαινῆι Περσεφονείης.

Homerus:

Κικλήσκουσ' ἀΐδην καὶ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν.

Græci tamen grammati aliter id nomen interpretantur.

Cum cecidit fato.] *eodem illo anno cum se natum significaret Ouidius, hoc eodem uersu usus est. ita enim scribit.*

Editus

Editus hinc ego ſum: nec non, ut tempora noris,
Cum cecidit fato conſul uterque pari.

Parcite pallentes undas.] *ſic ſupra,- pallida Ditis aqua. in alijs, Vmbras. & ſic Virgilius: Pallentes umbras Erebi.* At uobis.] *inepte in alijs legebatur, Atque mihi. ego mei ueteris libri ſcripturam repræſentandam curaui.*

IN ELEGIAM VI.

Illaq. ſi qua eſt.] *libri ueteres, illaq. ſic qua ego legendum puto, illaq. ſicca.* Tu puer & liquidum.] *malim, Tu puer huc liquidum.*

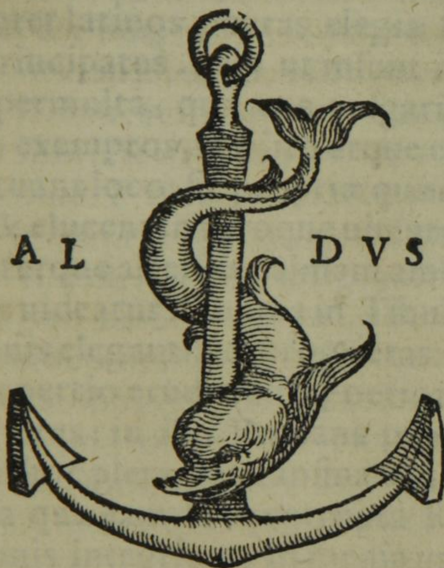
FINIS.

SEX. PROPERTIVS.

M. ANTONII MVRETI

IN EVM SCHOLIA,

Ad Franciſcum Gonzagam
Ferdinandi F.

VENETIIS, M. D. LXII.

M. ANTONIVS MVRETVS FRANCISCO GONZAGAE FERDINANDI F. S. D.

NON iniuria dubitatum eſt a ueteribus, FRANCISCE GONZAGA, adoleſcens præſtantiſsime, Tibullo ne, an Propertio deferendus eſſet inter latinos poetas elegiæ ſcribendæ principatus. nam ut inſunt in utroque permulta, quæ eos uulgarium numero exemptos, in edito atque eminenti ſtatuant loco: ſic propriæ quædam extant & elucent in utroque uirtutes, quibus uterque alterius palmam ambiguam facere uideatur. Summa in Tibullo elocutionis elegantia, & proprietas: ſumma in Propertio eruditionis poeticæ copia, & uarietas: in illo Romana prope omnia, in hoc pleraque tranſmarina. illum, natiua quædam & incorrupta Romani ſermonis integritas, in media urbe natum, & altum eſſe, perſpicue oſtendit: hunc præter cetera, forma & character ipſe dicendi in Græcorum poetarum ſcriptis aſsiduiſsime uerſatum eſſe demonſtrat. cumq. à ſapientiſsimis uiris tradi-

tum ſit, duo eſſe præcipua poeticæ dictionis ornamenta, τὸ σαφὲς, καὶ τὸ ξενικὸν, illo Tibullus, hoc Propertius excellere detur. mollior ille, & delicatior: neruoſior hic, & accuratior. illo magis oblectere: hunc magis, ut opinor, admirere. illum iudices ſimplicius ſcripſiſſe, quæ cogitaret: hunc diligentius cogitaſſe quid ſcriberet. in illo plus naturæ, in hoc plus curæ, atque induſtriæ fuiſſe perſpicias. Quæ cum ita ſe habeant, perdifficile eſt, decernere ac conſtituere, uter alteri præſtet. nam ſi præcipua laus poetarum in imitatione conſiſtit: mihi quidem uidetur Tibullus uarios illos fluctuantis animi motus, quibus amantes agitari ſolent, melius imitatus eſſe. ſin, ut quicque ad optimum proxime accedit, ita ipſum quoque optimum iudicandum eſt: crediderim ſane ueterum illorum Græcorum, ac præcipue Callimachi, Propertium haud paulo ſimiliorem fuiſſe: qua etiam fiducia ipſe ſe Romanum Callimachum uocare auſus eſt. ſed hæc ut ut ſunt, neque noſtrum eſt, neque cuiuſquam hominis pudentis, & conſiderati, qua de re ueteres illi, quorum fuit & doctrina maior, & iudicium acrius, non liquere pronun-

ciarunt,

ciarunt, de ea certi quicquam constituere, & litem secundum alterutrum dare. Satius fuerit, utrunqne studiose ac diligenter euoluere, utriusque uirtutes accurate perpendere, utrunque sibi ad imitandum proponere, si quando forte nos ad tentandum idem poematis genus, aut uoluntas adducet, aut naturæ impetus feret. quæ ego omnia, Francisce Gonzaga, quantum quidem in me fuit, summo studio adolescens factitaui. non enim facile concesserim multis, qui hos poetas, aut sæpius, aut accuratius legerint, aut uero plus operæ posuerint in eorum uirtutibus imitando exprimendis. Ex quo autem in me iuuenilis illa, qua studia poetica fouentur, alacritas deferbuit; animumq. sibi meum grauiorum, & hac ætate digniorum artium tractatio uendicauit; temperare mihi tamen non possum, quin sæpe eos in manibus habeam, horisq. subsecivis grauiorum studiorum asperitatem hoc quasi condimento amœnitatis mitigem ac molliam. quinetiam, ut non occupationes tantum meæ, uerum remissiones quoque animi afferant aliquid utilitatis hominibus: confero studium non mediocre ad libros eorum perpur-

 gandos,

gandos, & ad locos, ſi quos mihi forte intelligere uideor, qui non ita ſint omnibus peruii, explicandos. tale igitur quiddam his diebus in Propertio præſtiti: & cum admirabili deſiderio tenerer inſinuãdi me aliqua in amicitiam tuam, iter mihi ad eam præmunire hoc munuſculo uolui. Vt autem à te cognoſci cuperem, ne uiuam, ſi me aut diuitiæ, quibus abundas, aut generis tui claritas, aut quicquam denique præter maximas tuas, & iam nunc omnium ſermone celebratiſsimas uirtutes incitauit. nam opulentorum, qui honeſta ſtudia ſpernãt, non modo ambire, ac perſequi, ſed aſpernari etiam, ac refugere amicitias ſoleo, non ſemel expertus, nihil eſſe eiuſmodi hominibus φορτικώτερον: generis autem nobilitas in iis demum habet aliquid gloriandum, qui faciunt id, quod tu; hoc eſt in iis, qui omni ope moliuntur efficere, ut ne minus ipſi ſplendoris poſteris ſuis tradidiſſe, quàm à maioribus accepiſſe, uideantur. itaque colunt te quidem homines, & obſeruant, ut magni illius FERDINANDI GONZAGAE, ſapientiſsimi, fortiſsimi, fortunatiſsimi imperatoris, filium: ſed multo te, mihi crede, impenſius colunt: quòd

quòd eam te uiam ingressum, aut potius in ea iam longe progressum uident, in qua si, ut spes minime dubia est, perstiteris, non ille apud posteros tot uictoriis, tot opimis spoliis, tot trophæis, quàm te filio, clarior sit futurus. sed illius quidem res gestæ cum aliorum monumentis celebrabuntur, tum præcipue scriptis Antonii Posseuini, familiaris tui, eruditissimi hominis, & ad conscribendam historiam facti, tradentur memoriæ hominum sempiternæ: tuas autem hoc loco pluribus persequi nolo: tum, ne modum epistolæ excedam; tum, quòd mihi ueniunt in mentem Euripidis uersus:

Αἰνούμενοι γὰρ οἱ 'γαθοὶ τρόπον τινὰ
Μισοῦσι τοὺς αἰνοῦντας, ἐὰν αἰνῶσ' ἄγαν.

Id tantum te orabo, ut, cum à philosophiæ studiis, in quibus te quotidie Bernardinus Tomitanus, singulare Patauini gymnasiii decus, exercet, relaxare animum uoles, Propertianæ lectioni temporis aliquid tribuere ne graueris: in qua si comitem tibi, ut facturum auguror, Hippolytum Capilupum, Episcopum Fanensem des. incredibili & uirtute, & doctrina hominem, assumpseris; habebis, qui tibi possit ea, quæ à me

uel omiſſa, uel non ſatis intellecta ſunt, unus optime omnium interpretari. Vale. Pataui, Kal. Sext. CIↃ IↃ LVIII.

SEX. PROPERTII ELEGIARVM

LIBER I.

AD TVLLVM.

C YNTHIA *prima suis miserum me cepit ocellis,*
Contactum nullis ante cupidinibus.
Tum mihi constantis deiecit lumina fastus,
Et caput impositis pressit Amor pedibus,
Donec me docuit castas odisse puellas
Improbus, & nullo uiuere consilio.
Et mihi iam toto furor hic non deficit anno,
Cum tamen aduersos cogor habere deos.
Milanion nullos fugiendo, Tulle, labores
Sæuitiam duræ contudit Iasidos.
Nam modo Parthenijs amens errabat in antris
Ibat & hirsutas ille uidere feras.
Ille etiam, Hylæi percussus uulnere rami,
Saucius Arcadijs rupibus ingemuit.
Ergo uelocem potuit domuisse puellam:
Tantum in amore preces, & bene facta ualent.
In me tardus amor non ullas cogitat artes,
Nec meminit notas, ut prius, ire uias.
At uos, deductæ quibus est fallacia Lunæ,
Et labor in magicis sacra piare focis,

En agedum dominæ mentem conuertite noſtræ.
Et facite illa meo palleat ore magis.
Tunc ego crediderim uobis, & ſidera, & amnes
Poſſe Cytæinis ducere carminibus.
Et uos, qui ſero lapſum reuocatis amici,
Quærite non ſani pectoris auxilia,
Fortiter & ferrum, ſæuos patiemur: & ignes:
Sit modo libertas, quæ uelit ira loqui.
Ferte per extremas gentes, & ferte per undas,
Quà non ulla meum femina norit iter.
Vos remanete, quibus facili deus annuit aure;
Sitis & in tuto ſemper amore pares.
In me noſtra Venus noctes exercet amaras,
Et nullo uacuus tempore deſit amor.
Hoc moneo uitate malum: ſua quenque moretur
Cura, neque aſſueto mutet amore locum.
Quòd ſi quis monitis tardas aduerterit aures,
Heu referet quanto uerba dolore mea.

AD CYNTHIAM.

QVID *iuuat ornato procedere, uita, capillo,*
Et tenues Coa ueſte mouere ſinus?
Aut quid Orontea crines perfundere myrrhæ?
Teq. peregrinis uendere muneribus?
Naturæq. decus mercato perdere cultu,
Nec ſinere in proprijs membra nitere bonis?
Crede mihi, non ulla tuæ medicina figuræ eſt.
Nudus amor formæ non amat artificem.
Aſpicè quos ſummittit humus formoſa colores,

Et ueniant ederæ ſponte ſua melius,
Surgat & in ſolis formoſius arbutus antris,
Et ſciat indociles currere lympha uias.
Littora natiuis pellucent picta lapillis,
Et uolucres nulla dulcius arte canunt,
Non ſic Leucippis ſuccendit Caſtora Phœbe,
Pollucem cultu non Elaira ſoror.
Non Idæ, & cupido quondam diſcordia Phœbo
Eueni patrijs filia littoribus.
Nec Phrygium falſo traxit candore maritum
Auecta externis Hippodamia rotis.
Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis,
Qualis Apelleis eſt color in tabulis,
Non illis ſtudium uulgo conquirere amantes.
Illis ampla ſatis forma pudicitia.
Non ego nunc uereor, ne ſim tibi uilior iſtis.
Vni ſi qua placet, culta puella ſat eſt.
Cum tibi preſertim Phœbus ſua carmina donet,
Aoniamq. libens Calliopea lyram,
Vnica nec deſit iucundis gratia uerbis,
Omnia quæq. Venus, quæq. Minerua probat.
His tu ſemper eris noſtræ gratiſſima uitæ,
Tædia dum miſeræ ſint tibi luxuriæ.

AD CHNTHIAM.

QVALIS *Theſea iacuit cedente carina*
Languida deſertis Gnoſia littoribus,
Qualis & accubuit primo Cepheia ſomno
Libera iam duris cotibus Andromede,

Nec

Nec minus assiduis Edonis fessa choreis
Qualis in herboso concidit Apidano,
Talis uisa mihi mollem spirare quietem
Cynthia, non certis nixa caput manibus,
Ebria cum multo traherem uestigia baccho,
Et quaterent sera nocte facem pueri.
Hanc ego, nondum etiam sensus deperditus omnes,
Molliter impresso conor adire toro.
Et quamuis duplici correptum ardore iuberent
Hac Amor, hac Liber, durus uterque deus,
Subiecto leuiter positam tentare lacerto,
Osculaq. admota sumere, & arma manu:
Non tamen ausus eram dominæ turbare quietem,
Expertæ metuens iurgia sæuitiæ:
Sed sic intentis hærebam fixus ocellis,
Argus ut ignotis cornibus Inachidos.
Et modo soluebam nostra de fronte corollas,
Ponebamq. tuis Cynthia temporibus;
Et modo gaudebam lapsos formare capillos;
Nunc furtiua cauis poma dabam manibus:
Omniaq. ingrato largibar munera somno,
Munera de prono sæpe uoluta sinu.
Et, quoties raro duxti suspiria motu,
Obstupui uano credulus auspicio,
Ne qua tibi insolitos portarent uisa timore.
Ne ue quis inuitam cogeret esse suam:
Donec diuersas percurrens Luna fenestras,
Luna moraturis sedula luminibus,
Compositos leuibus radijs patefecit ocellos.
Sic

Sic ait in molli fixa toro cubitum.
Tandem te nostro referens iniuria lecto,
Alterius clausis expulit e foribus.
Nanque ubi longa meæ consumpsti tempora noctis?
Languidus exactis hei mihi sideribus.
O utinam tales perducas improbe noctes,
Me miseram quales semper habere iubes,
Nam modo purpureo fallebam stamine somnum,
Rursus & Orpheæ carmine fessa lyræ:
Interdum grauiter mecum deserta querebar
Externo longas sæpe in amore moras,
Dum me iucundis lapsam sopor impulit alis.
Illa fuit lacrymis ultima cura meis.

AD BASSVM.

QVID mihi tam multas laudando Basse puellas
Mutatum domina cogis abire mea?
Quid me non pateris, uitæ quodcunque sequetur,
Hoc magis assueto ducere seruitio?
Tu licet Antiopæ formam Nycteidos, & tu
Spartanam referas laudibus Hermionen,
Et quascunque tulit formosi temporis ætas,
Cynthia non illas nomen habere sinat.
Nedum, si leuibus fuerit collata figuris,
Inferior duro iudice turpis eat.
Hæc sed forma mei pars est extrema furoris:
Sunt maiora, quibus Basse perire iuuat:
Ingenuus color, & multis decus artibus, & quæ
Gaudia sub tacita dicere ueste libet.

Quo

Quo magis & nostros contendis soluere amores,
Hoc magis accepta fallit uterque fide.
Non impune feres. sciet hæc insana puella,
Et tibi non tacitis uocibus hostis erit.
Nec tibi me posthac committet Cynthia, nec te
Quæret. erit tanti criminis illa memor:
Et te circum omnes alias irata puellas
Deferet. heu nullo limine carus eris.
Nullas illa suis contemnet fletibus aras,
Et quicunque sacer, qualis ubique, lapis.
Non ullo grauius tentatur Cynthia damno,
Quàm sibi cum rapto cessat amore deus,
Præcipue nostri. maneat sic semper, adoro;
Nec quicquam ex illa, quod querar, inueniam.

AD GALLVM.

INVIDE, tu tandem uoces compesce molestas,
Et sine nos cursu, quo sumus, ire pares.
Quid tibi uis insane meos sentire furores?
Infelix properas ultima nosse mala,
Et miser ignotos uestigia ferre per ignes,
Et bibere e tota toxica Thessalia.
Non est illa uagis similis collata puellis.
Molliter irasci non solet illa tibi.
Quòd si forte tuis non est contraria uotis,
At tibi curarum millia quanta dabit?
Non tibi iam somnos, non illa relinquet ocellos.
Illa feros animis alligat una uiros.
Ah mea contemptus quoties ad limina curres,

Cum

Cum tibi singultu fortia uerba cadent,
Et tremulis mœstus orietur fletibus horror,
Et timor informem ducet in ore notam:
Et quæcunque uoles fugient tibi uerba querenti;
Nec poteris, qui sis, aut ubi, nosse miser.
Tum graue seruitium nostræ cogere puellæ
Discere, & exclusum quid sit abire domum.
Nec iam pallorem toties mirabere nostrum,
Aut cur sim toto corpore nullus ego.
Nec tibi nobilitas poterit succurrere amanti.
Nescit amor priscis cedere imaginibus.
Quòd si parua tuæ dederis uestigia culpæ,
Quàm cito de tanto nomine rumor eris.
Non ego tum potero solatia ferre roganti,
Cum mihi nulla mei sit medicina mali:
Sed pariter miseri socio cogemur amore
Alter in alterius mutua flere sinu.
Quare, quid possit mea Cynthia, desine Galle
Quærere. non impune illa rogata uenit.

AD TVLLVM.

NON ego nunc Adriæ uereor mare noscere tecum
Tulle, neque Aegæo ducere uela salo,
Cum quo Rhyphæos possim conscendere montes,
Vlteriusq. domos uadere Memnonias.
Sed me complexæ remorantur uerba puellæ,
Mutatoq. graues sæpe colore preces.
Illa mihi totis argutat noctibus ignes,
Et queritur nullos esse relicta deos.

Illa meam mihi iam se denegat: illa minatur,
Quæ solet irato tristis amica uiro.
His ego non horam possim durare querelis.
Ah pereat, si quis lentus amare potest.
At mihi sit tanti doctas cognoscere Athenas;
Atque Asiæ ueteres cernere diuitias:
Vt mihi deducta faciat conuiuia puppi
Cynthia, & insanis ora notet manibus?
Osculaq. opposito dicat sibi debita uento,
Et nihil infido durius esse uiro?
Tu patrui meritas conare anteire secures,
Et uetera oblitis iura refer socijs.
Nam tua non ætas unquam seruiuit amori,
Semper at armatæ cura fuit patriæ:
Et tibi non unquam nostro puer iste labores
Afferat, & lacrymis omnia nota meis.
Me sine, quem semper uoluit fortuna iacere.
Hanc animam extremæ reddere nequitiæ.
Multi longinquo periere in amore libenter,
In quorum numero me quoque terra tegat.
Non ego sum laudi, non natus idoneus armis.
Hanc me militiam fata subire uolunt.
At tu seu molli quà tendit Ionia, seu quà
Lydia Pactoli tingit aratra liquor,
Seu pedibus terras, seu pontum carpere remis
Ibis, & accepti pars eris imperij,
Tum tibi si qua mei ueniet non immemor hora,
Viuere me duro sidere certus eris.

AD PONTICVM POETAM.

Cvm tibi Cadmeæ dicuntur Pontice Thebæ,
  Armaq́. fraternæ triſtia militiæ,
Atque, ita ſim felix, primo contendis Homero,
  Sint modo fata tuis mollia carminibus,
Nos, ut conſuemus, noſtros agitamus amores,
  Atque aliquid duram quærimus in dominam;
Nec tantum ingenio, quantum ſeruire dolori
  Cogor, & ætatis tempora dura queri.
Hic mihi conteritur uitæ modus, hæc mea fama eſt,
  Hinc cupio nomen carminis ire mei.
Me laudent doctæ ſolum placuiſſe puellæ,
  Pontice, & iniuſtas ſæpe tuliſſe minas.
Me legat aſſidue poſt hæc neglectus amator,
  Et proſint illi cognita noſtra mala.
Te quoque ſi certo puer hic concuſſerit arcu,
  Quod nolim noſtros euiolaſſe deos:
Longe caſtra tibi, longe miſer agmina ſeptem
  Flebis, in æterno ſurda iacere ſitu:
Et fruſtra cupies mollem componere uerſum,
  Nec tibi ſubijciet carmina ſæuus Amor.
Tunc me non humilem mirabere ſæpe poetam:
  Tunc ego Romanis præferar ingenijs:
Nec poterunt iuuenes noſtro reticere ſepulcro,
  Ardoris noſtri magne poeta iaces.
Tu caue noſtra tuo contemnas carminaq́; faſtu.
  Sæpe uenit magno fœnore tardus amor.

AD CYNTHIAM.

TV ne igitur demens? nec te mea cura moratur?
An tibi sum gelida uilior Illyria?
Et tibi iam tanti, quicunque est iste, uidetur,
Vt sine me uento quolibet ire uelis?
Tu ne audire potes uesani murmura ponti?
Fortis & in dura naue iacere potes?
Tu pedibus teneris positas sulcare pruinas?
Tu potes insolitas Cynthia ferre niues?
O utinam hibernæ duplicentur tempora brumæ,
Et sit iners tardis nauita Vergilijs,
Ne tibi Tyrrhena soluatur funis arena,
Ne ue inimica meas eleuet aura preces:
Atque ego non uideam tales subsidere uentos,
Cum tibi prouectas auferet unda rates,
Et me defixum uacua patiaris arena
Crudelem infesta sæpe uocare manu.
Sed, quocunque modo de me periura mereris,
Sit Galathea tuæ non aliena uiæ;
Vt te felici uectam per cærula remo
Accipiat placidis Oricos æquoribus.
Nam me non ullæ poterunt corrumpere tedæ,
Quin ego uita tuo limine uerba querar.
Nec me deficiet nautas rogitare citatos,
Dicite, quo portu clausa puella mea est:
Et dicam, Autaricis licet hæc considat in oris,
Et licet Hyleis, illa futura mea est.
Hic erit, hic iurata manet. rumpantur iniqui.
Vicimus:

Vicimus: aſſiduas non tulit illa preces.
Falſa licet cupidus deponat gaudia liuor:
Deſtitit ire nouas Cynthia noſtra uias.
Illi carus ego:, & per me cariſſima Roma
Dicitur, & ſine me dulcia regna negat.
Illa uel anguſto mecum requieſcere lecto,
Et quocunque modo maluit eſſe mea,
Quàm ſibi dotatæ regnum uetus Hippodamiæ,
Et quas Elis opes ante pararat equis.
Quamuis magna daret, quamuis maiora daturus,
Non tamen illa meos fugit auara ſinus.
Hanc ego non auro, non Indis flectere conchis,
Sed potui blandi carminis obſequio.
Sunt igitur Muſæ, neque amanti tardus Apollo.
Queis ego fretus amo, Cynthia rara mea eſt.
Nunc mihi ſumma licet contingere ſidera plantis:
Siue dies, ſeu nox uenerit, illa mea eſt:
Nec mihi riualis certos ſubducet amores.
Iſta meam norit gloria canitiem.

AD PONTICVM SVVM.

DICEBAM *tibi uenturos irriſor amores,*
Nec tibi perpetuo libera uerba fore.
Ecce iaces, ſupplexq. uenis ad iura puellæ,
Et tibi nunc quæuis imperat empta modo.
Non me Chaoniæ uincant in amore columbæ
Dicere, quos iuuenes quæque puella domet.
Me dolor, & lacrymæ merito fecere peritum.
Atque utinam poſito dicar amore rudis.

Quid tibi nunc misero prodest graue dicere carmen?
Aut Amphioniæ mœnia flere lyræ?
Plus in amore ualet Mimnermi uersus Homero.
Carmina mansuetus lenia quærit Amor.
I quæso, & tristes istos depone libellos,
Et cane quod quæuis nosse puella uelit.
Quid si non esset facilis tibi copia? nunc tu
Insanus medio flumine quæris aquam.
Nec dum etiam palles, uero nec tangeris igni.
Hæc est uenturi prima fauilla mali.
Tunc magis Armenias cupies accedere tigres,
Et magis infernæ uincula nosse rotæ,
Quàm pueri toties arcum sentire medullis,
Et nihil iratæ posse negare tuæ.
Nullus amor cuiquam faciles ita præbuit alas,
Vt non alterna presserit ille manu.
Nec te decipiat, quòd sit satis illa parata.
Acrius illa subit Pontice, si qua tua est.
Quippe ubi non liceat uacuos seducere ocellos,
Nec uigilare alio nomine cedat Amor.
Qui non ante patet, donec manus attigit ossa.
Quisquis es, assiduas aufuge blanditias.
Illis & silices, & possunt cedere quercus,
Nedum tu possis spiritus iste leuis.
Quare, si pudor est, quamprimum errata fatere.
Dicere quo pereas, sæpe in amore iuuat.

AD GALLVM.

O IVCVNDA *quies, primo cum testis amori*
Affueram uestris conscius in lacrymis.

O noctem

O noctem meminisse mihi iucunda uoluptas,
O quoties uotis illa uocanda meis,
Cum te complexa morientem Galle puella,
Vidimus in longam ducere uerba moram.
Quamuis labentes premeret mihi somnus ocellos,
Et medijs cælo luna ruberet equis,
Non tamen a uestro potui secedere lusu.
Tantus in alternis uocibus ardor erat.
Sed quoniam non es ueritus concredere nobis:
Accipe commissæ munera lætitiæ.
Non solum uestros didici reticere dolores.
Est quiddam in nobis maius amice fide.
Possum ego diuisos iterum coniungere amantes,
Et dominæ tardas possum aperire fores,
Et possum alterius curas sanare recentes,
Nec leuis in uerbis est medicina meis.
Cynthia me docuit semper, quæcunque petenda,
Quæq. cauenda forent. non nihil egit amor.
Tu caue ne tristi cupias pugnare puellæ,
Neue superba loqui, neue tacere diu,
Neu siquid petijt, ingrata fronte negaris,
Neu tibi pro uano uerba benigna cadant.
Irritata uenit, quando contemnitur illa,
Nec meminit iustas ponere læsa minas.
At quo sis humilis magis, & subiectus amori,
Hoc magis effecto sæpe fruare bono.
Is poterit felix una remanere puella,
Qui nunquam uacuo pectore liber erit.

AD CYNTHIAM.

ECQVID te medijs cessantem Cynthia Baijs,
Quà iacet herculeis semita littoribus,
Et modo Thesproti mirantem subdita regno
Proxima Misenis æquora nobilibus,
Nostri cura subit memores abducere noctes?
Ecquis in extremo restat amore locus?
An te nescio quis simulatis ignibus hostis
Sustulit e nostris Cynthia carminibus?
Atque utinam mage te remis confisa minutis
Paruula Lucrina cymba moretur aqua:
Aut teneat clausam tenui natitantis in unda
Alternæ facilis cedere lympha manu,
Quàm uacet alterius blandos audire susurros
Molliter in tacito littore compositam.
Vt solet amoto labi custode puella
Perfida communes nec meminisse deos.
Non quia perspecta non es mihi cognita fama,
Sed quòd in hac omnis parte timetur amor.
Ignosces igitur, si quid tibi triste libelli
Attulerint nostri: culpa timoris erit.
An mihi sit maior caræ custodia matris,
Aut sine te uitæ cura sit ulla meæ?
Tu mihi sola domus, tu Cynthia sola parentes,
Omnia tu nostræ tempora lætitiæ.
Seu tristis ueniam, seu contra lætus amicis:
Quidquid ero, dicam, Cynthia caussa fuit.
Tu modo quamprimum corruptas desere Baias.

Multis ista dabunt littora dissidium,
Littora quæ fuerant castis inimica puellis.
Ah pereant Baiæ crimen amoris aquæ.

Conqueritur poeta, propter Baianum secessum Cynthiam ab amore suo abalienatam esse.

QVID mihi desidiæ non cessas fingere crimen,
Quòd faciat nobis conscia Roma moram?
Tam multa illa meo diuisa est millia lecto,
Quantum Hypanis Veneto dissidet Eridano.
Nec mihi consuetos amplexu nutrit amores
Cynthia, nec nostra dulcis in aure sonat.
Olim gratus eram. non illo tempore cuiquam
Contigit, ut simili posset amare fide.
Inuidiæ fuimus. num me deus obruit? an quæ
Lecta Prometheis diuidit herba iugis?
Non sum ego, qui fueram. mutat uia longa puellas.
Quantus in exiguo tempore fugit amor.
Nunc primum longas solus cognoscere noctes
Cogor, & ipse meis auribus esse grauis.
Felix qui potuit præsenti flere puellæ.
Non nihil aspersis gaudet amor lacrymis.
Aut si despectus potuit mutare calores,
Sunt quoque translato gaudia seruitio.
Mi neque amare aliam, neque ab hac discedere fas est.
Cynthia prima fuit, Cynthia finis erit.

AD GALLVM.

TV, quod sæpe soles, nostro lætabere casu
Galle, quòd abrepto solus amore uacem.

At non ipse tuas imitabor perfide uoces.
Fallere te nunquam Galle puella uelit.
Dum tibi deceptis augetur fama puellis,
Certus & in nullo quæris amore moram,
Perditus in quadam tardis pallescere curis
Incipis, & primo lapsus adire gradu.
Hæc erit illarum contempti pœna doloris:
Multarum miseras exiget una uices:
Hæc tibi uulgares istos compescet amores:
Nec noua quærendo semper amicus eris.
Hæc ego non rumore malo, non augure doctus,
Vidi ego. me quæso teste negare potes?
Vidi ego te toto uinctum languescere collo,
Et flere iniectis Galle diu manibus,
Et cupere optatis animam deponere uerbis,
Et quæ deinde meus cælat amice pudor,
Non ego complexus potui diducere uestro?
Tantus erat demens inter utrosque furor.
Non sic Aemonio Salmonida mistus Enipeo
Tænarius facili pressit amore deus.
Nec sic cælestem flagrans amor Herculis Heben
Sensit in Oetæis gaudia prima iugis.
Vna dies omnes potuit præcurrere amantes,
Nam tibi non tepidas subdidit illa faces.
Nec tibi præteritos passa est succedere fastus,
Nec sinet abduci. te tuus ardor aget.
Nec mirum cum sit Ioue digna, & proxima Ledæ,
Et Ledæ partu, gratior una tribus.
Illa sit Inachijs & blandior heroinis,

Illa suis uerbis cogat amare Iouem.
Tu uero quoniam semel es periturus amore,
Vrere, non alio lumine dignus eras.
Quæ tibi sit felix: quoniam nouus incidit error,
Et quodcunque uoles, una sit ista tibi.

AD TVLLVM.

TV licet abiectus Tiberina molliter unda
Lesbia Mentoreo uina bibas opere,
Et modo tam celeres mireris currere lintres,
Et modo tam tardas funibus ire rates,
Et nemus omne satas intendat uertice siluas,
Vrgetur quantis Caucasus arboribus,
Non tamen ista meo ualeant contendere amori.
Nescit amor magnis cedere diuitijs.
Nam siue optatam mecum trahit illa quietem,
Seu facili totum ducit amore diem:
Tunc mihi Pactoli ueniunt sub tecta liquores,
Et legitur rubris gemma sub æquoribus:
Tum mihi cessuros spondent mea gaudia reges;
Quæ maneant, dum me fata perire uolent.
Nam quis diuitijs aduerso gaudet amore?
Nulla mihi tristi præmia sunt Venere.
Illa potest magnas heroum infringere uires,
Illa etiam duris mentibus esse dolor:
Illa neque Arabium metuit transcendere limen,
Nec timet ostrino Tulle subire toro,
Et miserum toto iuuenem uersare cubili.
Quid releuant uarijs serica textilibus?

Quæ mihi dum placata aderit, non ulla uerebor
Regna, nec Alcinoi munera despicere.

AD CYNTHIAM.

S AE P E *ego multa tuæ leuitatis damna timebam,*
Hac tamen excepta Cynthia perfidia.
Aspice me quanto rapiat fortuna periclo,
Tu tamen in nostro lenta timore uenis,
Et potes externos manibus componere crines,
Et longa faciem quærere desidia.
Nec minus Eois pectus uariare lapillis,
Vt formosa nouo quæ parat ire uiro.
At non sic Ithaci digressu mota Calypso
Desertis olim fleuerat æquoribus.
Multos illa dies incomptis mæsta capillis
Sederat iniusto multa locuta salo:
Et quamuis nunquam posthac uisura, dolebat
Illa tamen longæ conscia lætitiæ.
Alphesibœa suos ulta est pro coniuge fratres,
Sanguinis & cari uincula rupit amor.
Nec sic Aesoniden rapientibus anxia uentis
Hypsipyle uacuo constitit in thalamo.
Hypsipyle nullos post illos sensit amores,
Vt semel Aemonio tabuit hospitio.
Coniugis Euadne miseros elata per ignes,
Occidit Argiuæ fama pudicitiæ.
Quarum nulla tuos potuit conuertere mores,
Tu quoque uti fieres nobilis historia.
Desine iam reuocare tuis periuria uerbis
Cynthia, & oblitos parce mouere deos.

Audax

Audax ah nimium nostro dolitura periclo,
Si quid forte tibi durius inciderit.
Multa prius uasto labentur flumina ponto,
Annus & inuersas duxerit ante uices,
Quàm tua sub nostro mutetur pectore cura,
Sis quodcunque uoles, non aliena tamen,
Quam ue mihi uiles isti uideantur ocelli,
Per quos sæpe mihi credita perfidia est.
Hos tu iurabas, siquid mentita fuisses,
Vt tibi suppositis exciderent manibus.
Et contra magnum potes hos attollere solem?
Nec tremis admissæ conscia nequitiæ?
Quis te cogebat multos pallere colores,
Et fletum inuitis ducere luminibus?
Queis ego nunc pereo, similes moniturus amantes.
O nullis tutum credere blanditijs.

VERBA IANVAE CONQVERENTIS.

QVAE *fueram magnis olim patefacta triumphis*
Ianua Tarpeiæ nota pudicitiæ,
Cuius inaurati celebrarunt lumina currus,
Captorum lacrymis humida supplicibus;
Nunc ego nocturnis potorum saucia rixis,
Pulsata indignis sæpe queror manibus.
Et mihi non desunt turpes pendere corollæ,
Semper & exclusis signa iacere faces:
Ne possum infamis dominæ defendere noctes
Nobilis obscœnis tradita carminibus.
Nec tamen illa suæ reuocatur parcere famæ

Turpior,

Turpior, & ſecli uiuere luxuria.
Has inter grauibus cogor deflere querelis
Supplicis a longis triſtior excubijs.
Ille meos nunquam patitur requieſcere poſtes
Arguta referens carmina blanditia.
Ianua uel domina penitus crudelior ipſa,
Quid mihi tam duris clauſa taces foribus?
Cur nunquam reſerata meos admittis amores,
Neſcia furtiuas reddere mota preces?
Nulla ne finis erit noſtro conceſſa dolori?
Triſtis & in tepido limine ſomnus erit?
Me mediæ noctes, me ſidera plena iacentem,
Frigidaq́. Eoo me dolet aura gelu.
Tu ſola humanos nunquam miſerata dolores,
Reſpondes tacitis mutua cardinibus.
O utinam traiecta caua mea uocula rima,
Percuſſas dominæ uertat in auriculas.
Sit licet & ſaxo patientior illa Sicano.
Sit licet & ferro durior, & chalybe.
Non tamen illa ſuos poterit compeſcere ocellos,
Surget & inuitis ſpiritus in lacrymis.
Nunc iacet alterius felici nixa lacerto,
At mea nocturno uerba cadunt zephyro.
Sed tu ſola mei tu maxima cauſſa doloris
Victa meis nunquam ianua muneribus.
Te non ulla meæ læſit petulantia linguæ,
Quæ ſolet irato dicere tuta loco,
Vt me tam longa raucum patiare querela,
Solicitas triuio peruigilare moras.

At tibi sæpe nouo deduxit carmina uersu,
Osculaq. impressis nixa dedi gradibus.
Ante tuos quoties uerti me perfida postes,
Debitaq; occultis uota tuli manibus?
Hæc ille, & siquæ miseri nouistis amantes,
Et matutinis obstrepit alitibus.
Sic ego nunc dominæ uitijs, & semper amantis
Fletibus æterna differor inuidia.

AD CYNTHIAM DE MARIS TEMPESTATE.

ET *merito, quoniam potui fugisse puellam,*
Nunc ego desertas alloquor halcyonas.
Nec mihi Cassiope solito uisura carinam,
Omniaq; ingrato littore uota cadunt.
Quinetiam absenti prosunt tibi Cynthia uenti.
Aspice quàm sæuas increpat aura minas.
Nulla ne placatæ ueniet fortuna procellæ?
Hæccine parua meum funus arena teget?
Tu tamen in melius sæuas conuerte querelas.
Sat tibi sit pœnæ nox, & iniqua uada.
An poteris siccis mea fata reponere ocellis?
Ossaq; nulla tuo nostra tenere sinu?
Ah pereat, quicunque rates, & uela parauit
Primus, & inuito gurgite fecit iter.
Non ne fuit melius dominæ peruincere mores,
(Quamuis dura, tamen rara puella fuit)
Quàm sic ignotis circundata littora siluis
Cernere, & optatos quærere Tyndaridas?

Illic

Illic si qua meum sepelissent fata dolorem,
Vltimus & posito staret amore lapis:
Illa meo caros donasset funere crines
Molliter, & tenera poneret ossa rosa,
Illa meum extremo clamasset puluere nomen,
Vt mihi non ullo pondere terra foret.
At uos æquoreæ formosa Doride natæ.
Candida felici soluite uela noto,
Si quando uestras labens amor attigit undas,
Mansuetis socio parcite littoribus.

Solus lamentatur de fastu Cynthiæ, ac leuitate.

HAEC certe deserta loca, & taciturna querenti,
Et uacuum zephyri possidet aura nemus.
Hic licet occultos proferre impune dolores,
Si modo sola queant saxa tenere fidem.
Vnde tuos primum repetam mea Cynthia fastus?
Quod mihi das flendi Cynthia principium?
Qui modo felices inter numerabar amantes,
Nunc in amore tuo cogor habere notam.
Quid tantum merui? quæ te mihi carmina mutant?
An noua tristitiæ caussa puella tuæ?
Sic mihi te referas leuis, ut non altera nostro
Limine formosos intulit ulla pedes.
Quamuis multa tibi dolor hic meus aspera debet,
Non ita sæua tamen uenerit ira mea,
Vt tibi sim merito semper furor, & tua flendo
Lumina deiectis turpia sint lacrymis;
An quia parua damus mutato signa calore?

Et non

Et non ulla meo clamat in ore fides?
Vos eritis testes, si quos habet arbor amores,
Fagus, & Arcadio pinus amata deo.
Ah quoties teneras resonant mea uerba sub umbras,
Scribitur & uestris Cynthia corticibus.
An tua quòd peperit nobis iniuria curas,
Quæ solum tacitis cognita sunt foribus?
Omnia consueui timidus perferre superbæ
Iussa, neque arguto facta dolore queri,
Pro quo diuini fontes, & frigida rupes,
Et datur inculto tramite dura quies,
Et quodcunque meæ possunt narrare querelæ,
Cogor ad argutas dicere solus aues.
Sed qualiscunque es, resonent tibi Cynthia siluæ,
Nec deserta tuo nomine saxa uacent.

AD CYNTHIAM.

NON *ego nunc tristes uereor mea Cynthia manes,*
Nec moror extremo debita fata rogo,
Sed ne forte tuo careat mihi funus amore.
Hic timor est ipsis durior exequijs.
Non adeo leuiter noster puer hæsit ocellis,
Vt meus oblito puluis amore uacet.
Illic Phylacides iucundæ coniugis heros
Non potuit cæcis immemor esse locis,
Sed, cupidus falsis attingere gaudia palmis,
Tessalis antiquam uenerat umbra domum.
Illic quicquid ero, semper tua dicar imago.
Traijcit & fati littora magnus amor.

Illic

Illic formosæ ueniant chorus heroinæ,
Quas dedit Argiuis Dardana præda uiris,
Quarum nulla tua fuerit mihi Cynthia forma
Gratior, & tellus hoc ita iusta sinat.
Quamuis te longæ remorentur fata senectæ,
Cara tamen lacrymis ossa futura meis.
Quæ tu uiua mea possis sentire fauilla.
Tum mihi non ullo mors sit amara loco.
Quàm uereor ne te contempto Cynthia busto,
Abstrahat e nostro puluere iniquus amor,
Cogat & inuitam lacrymas siccare cadentes,
Flectitur assiduis certa puella minis.
Quare, dum licet, inter nos lætemur amantes.
Non satis est ullo tempore longus amor.

AD GALLVM.

HOC *pro continuo te Galle monemus amore,*
Id tibi ne uacuo defluat ex animo:
Sæpe imprudenti fortuna occurrit amanti.
* *Crudelis Minyis dux erit Ascanius.*
Est tibi non infra speciem, non nomine dispar
Thiodamanteo proximus ardor Hylæ.
Nunc tu siue leges umbrosæ flumina siluæ,
Siue Aniena tuos tinxerit unda pedes,
Siue gigantea spatiabere littoris ora,
Siue ubicunque uago fluminis hospitio,
Nympharum cupidas semper defende rapinas,
Non minor Ausonijs est amor in Dryadis.
Ne tibi sit durum montes, & frigida saxa

Galle,

Galle, neque expertos semper adire lacus,
Quæ miser ignotis error perpessus in oris
Herculis indomito fleuerat Ascanio.
Nanque ferunt olim Pagasæ naualibus Argo
Egressam, longe Phasidos isse uiam, cat 9 f 1
Et iam præteritis labentem Athamantidos undis
Mysorum scopulis applicuisse ratem.
Hic manus heroum placidis ut constitit oris,
Mollia composita littora fronde tegit,
At comes inuicti iuuenis processerat ultra
Raram sepositi quærere fontis aquam.
Hunc duo sectati fratres Aquilonia proles,
Hunc super & Zethes, hunc super & Calais,
Oscula suspensis instabant carpere palmis,
Oscula & alterna ferre supina fuga,
Ille sub extrema pendens secluditur ala,
Et uolucres ramo submouet insidias.
Iam Pandioniæ cesset genus Orithyiæ.
* Ah dolor ibat Hylas, ibat Hamadryas hinc.
Hic erat Arganti Phlegre sub uertice montis
Grata domus nymphis humida Thyniacis.
Quam supra nulli pendebant debita curæ
Roscida desertis poma sub arboribus,
Et circum irriguo surgebant lilia prato
Candida purpureis mista pauperibus,
Quæ modo decerpens tenero pueriliter ungui,
Proposito florem prætulit officio,
Et modo formosis incumbens nescius undis
Errorem blandis tardat imaginibus.

Tandem haurire parat demiſſis flumina palmis
Innixus dextro plena trahens humero.
Cuius ut accenſæ Dryades candore puellæ,
Miratæ ſolitos deſtituere choros,
Prolapſum leuiter facili traxere liquore.
Tum ſonitum rapto corpore fecit Hylas.
Cui procul Alcides iterat reſponſa, ſed illi
Nomen ab extremis fontibus aura refert.
His o Galle tuos monitis ſeruabis amores,
Formoſum nymphis credere uiſus Hylam.

GALLVS LOQVITVR.

T V, *qui conſortem properas euadere caſum,*
Miles ab Etru*ſcis ſaucius aggeribus,*
Quid noſtro gemitu turgentia lumina torques?
Pars ego ſum ueſtræ proxima militiæ.
Sic te ſeruato ut poſſint gaudere parentes:
Hæc ſoror acta tuis ſentiat e lacrymis,
Gallum per medios ereptum Cæſaris enſes,
Effugere ignotas non potuiſſe manus.
Et quicunque ſuper diſperſa inuenerit oſſa
Montibus Etruſcis, hæc ſciat eſſe mea.

AD TVLLVM.

QVALIS, & *unde genus, qui ſint mihi Tulle penates,*
Quæris pro noſtra ſemper amicitia.
Si Peruſina tibi patriæ ſunt nota ſepulcra,
Italiæ duris funera temporibus,
Cum Romana ſuos egit diſcordia ciues.

(Sit mihi præcipue puluis Etrusca dolor,
Tu proiecta mei perpessa es membra propinqui:
Tu nullo miseri contegis ossa solo)
Proxima supposito contingens Vmbria campo
Me genuit terris fertilis uberibus.

SEX. PROPERTII ELEGIARVM LIBER II.

AD MAECENATEM.

QVAERITIS unde mihi toties scribantur amores,
Vnde meus ueniat mollis in ora liber?
Non hæc Calliope, non hæc mihi cantat Apollo:
Ingenium nobis ipsa puella facit.
Siue togis illam fulgentem incedere Cois,
Hoc totum e Coa ueste uolumen erit:
Seu uidi ad frontem sparsos errare capillos,
Gaudet laudatis ire superba comis:
Siue liræ carmen digitis percussit eburnis,
Miramur faciles ut premat arte manus:
Seu cum poscentes somnus declinat ocellos,
Inuenio caussas mille poeta nouas:
Seu nuda erepto mecum luctatur amictu,
Tunc uero longas condimus Iliadas.

Seu quicquid fecit, siue est quodcunque locuta,
Maxima de nihilo nascitur historia.
Quòd mihi si tantum Mæcenas fata dedissent,
Vt possem heroas ducere in arma manus,
Non ego Titanas canerem, non Ossan Olympo
Impositum, ut cæli Pelion esset iter,
Non ueteres Thebas, nec Pergama nomen Homeri,
Xersis & imperio bina coisse uada.
Regna ue prima Remi, aut animos Carthaginis altæ,
Cimbrorumq. minas, & bene facta Mari:
Bellaque, resq. tui memorarem Cæsaris, & tu
Cæsare sub magno cura secunda fores.
Nam quoties Mutinam, aut ciuilia busta Philippos,
Aut canerem Siculæ classica bella fugæ,
Euersosq. focos antiquæ gentis Etruscæ,
Et Ptolemææ littora capta Phari,
Aut canerem Aegyptum, & Nilum, cum tractus in urbem
Septem captiuis debilis ibat aquis,
Aut regum auratis circundata colla catenis,
Actiaq. in Sacra currere rostra uia;
Te mea musa illis semper contexeret armis,
Et sumpta, & posita pace fidele caput.
Theseus infernis, superis testatur Achilles
Hic Ixioniden, ille Menœtiaden.
Sed neque Phlegræos Iouis, Enceladiq. tumultus
Intonet angusto pectore Callimachus:
Nec mea conueniunt duro præcordia uersu
Cæsaris in Phrygios condere nomen auos.
Nauita de uentis, de tauris narrat arator,

Enumerat miles uulnera, paſtor oues:
Nos contra anguſto uerſamus prœlia lecto,
Qua pote quiſque, in ea conterat arte diem.
Laus in amore mori: laus ſi datur altera uiuo
Poſſe frui, fruar o ſolus amore meo.
Si memini, ſolet illa leues culpare puellas,
Et totam ex Helena non probat Iliada.
Seu mihi ſint tangenda nouercæ pocula Phædræ,
Pocula priuigno non nocitura ſuo;
Seu mihi Circæo pereundum eſt gramine, ſiue
Colchis Colchiacis urat ahena focis;
Vna meos quoniam prædata eſt fœmina ſenſus,
Ex hac ducentur funera noſtra domo.
Omnes humanos ſanat medicina dolores.
Solus amor morbi non amat artificem.
Tarda Philoctetæ ſanauit crura Machaon,
Phœnicis Chiron lumina Phillyrides:
Et deus extinctum Creſſis Epidaurius herbis
Reſtituit patrijs Androgeona focis:
Myſus & Aemonia iuuenis, qua cupide uulnus
Senſerat, hac ipſa cuſpide ſenſit opem.
Hoc ſi quis uitium poterit mihi demere, ſolus
Tantalea poterit tradere poma manu;
Dolia uirgineis idem ille repleuerit urnis;
Ne tenera aſſidua colla grauentur aqua;
Idem Caucaſea ſoluet de rupe Promethei
Brachia, & a medio pectore pellet auem.
Quandocunque igitur uitam mea fata repoſcent,
Et breue in exiguo marmore nomen ero;

Mæcenas nostræ spes inuidiosa iuuentæ,
Et uitæ, & morti gloria iusta meæ,
Si te forte meo ducet uia proxima busto,
Esseda cælatis siste Britanna iugis,
Taliaq. illacrymans mutæ iace uerba fauillæ,
Huic misero fatum dura puella fuit.

CYNTHIAE PVELLAE LAVDES.

LIBER *eram, & uacuo meditabar uiuere lecto,*
At me composita pace fefellit Amor.
Cur hæc in terris facies humana morarur?
Iuppiter ignosco pristina furta tua.
Fulua coma est, longæq. manus: & maxima toto
Corpore: & incedit uel Ioue digna soror,
Aut cum Dulichias Pallas spatiatur ad aras,
Gorgonis anguiferæ pectus operta comis,
Qualis & Ischomache Lapithe genus Heroine
Centauris medio grata rapina mero.
Mercurioq. Sais fertur Bebeidos undis
Virgineum primo composuisse latus.
Cedite iam diuæ, quas pastor uiderat olim
Idæis tunicam ponere uerticibus.
Hanc utinam faciem nolit mutare senectus,
Et si Cumææ sæcula uatis aget.

ADVERSVM SE.

QVI *nullum tibi dicebas iam posse nocere,*
Hæsisti, cecidit spiritus ille tuus.
Vix unum potes infelix requiescere mensem,

Et turpis de te iam liber alter erit.
Quærebam, sicca si possit piscis arena.
Nec solitus ponto uiuere toruus aper:
Aut ego si possem studijs uigilare seueris.
Differtur, nunquam tollitur ullus amor.
Nec me tam facies, quamuis sit candida, cepit,
Lilia non domina sint magis alba mea,
Et Mæotica nix minio si certet Hibero,
Vtq. rosæ puro lacte natant folia,
Nec de more comæ per leuia colla fluentes,
Non oculi geminæ, sidera nostra, faces,
Nec si qua Arabio lucet bombyce puella.
Non sum de nihilo blandus amator ego:
Quantum, quòd posito formose saltat Iaccho,
Egit ut euantes dux Ariadna choros:
Et quantum Aeolio cum tentat carmina plectro,
Par Aganippeæ ludere docta lyræ,
Et sua cum antiquæ committit scripta Corinnæ,
Carminaq. Erinnes non putat æqua suis.
Num tibi nascenti primis mea uita diebus.
Aridus argutum strenuit omen Amor?
Hæc tibi contulerunt cælestia munera diui:
Hæc tibi ne matrem forte dedisse putes.
Non non humani sunt partus talia dona:
Ista decem menses non peperere bona.
Gloria Romanis una es tu nata puellis.
Romana accumbes prima puella Ioui,
Nec semper nobiscum humana cubilia uises.
Post Helenam hæc terris forma secunda redit.

Hac ego non mirer si flagret nostra iuuentus.
  Pulchrius hac fuerat Troia perire tibi.
Olim mirabar, quòd tanti in pergama belli
  Europæ atque Asiæ caussa puella fuit:
Nunc Pari tu sapiens, & tu Menelae fuisti,
  Tu quia poscebas, tu quia lentus eras.
Digna quidem facies, pro qua uel obiret Achilles,
  Vel Priamus: belli caussa probanda fuit.
Si quis uult fama tabulas anteire uetustas,
  Hic dominam exemplo ponat in ante meam:
Siue illam Hesperijs, siue illam ostendit Eois,
  Vret & Eoos, uret & Hesperios.
His saltem ut tenear iam finibus, aut mihi si quis,
  Acrius ut moriar, uenerit alter amor.
Ac ueluti primo taurus detrectat aratra,
  Post uenit assueto mollis ad arua iugo:
Sic primo iuuenes trepidant in amore feroces,
  Dehinc domiti post hæc æqua, & iniqua ferunt:
Turpia perpessus uates est uincla Melampus,
  Cognitus Iphicli subripuisse boues;
Quem non lucra, magis Pero formosa coegit
  Mox Amithaonia nupta futura domo.

AD AMANTEM.

Mvlta prius dominæ delicta queraris oportet,
  Sæpe roges aliquid, sæpe repulsus eas,
Et sæpe immeritos corrumpas dentibus ungues,
  Et crepitum dubio suscitet ira pede.
Nec quicquam perfusa meis unguenta capillis

Ibat, & expenso planta morata gradu,
Non hic herba ualet, non hic nocturna Citeis,
Non per Medeæ gramina cocta manus.
Quippe ubi nec caussas, nec apertos cernimus ictus,
Vnde tamen ueniant tot mala, cæca uia est.
Non eget hic medicis, non lectis mollibus æger:
Huic nullum cæli tempus, & aura nocet.
Ambulat, & subito mirantur funus amici.
Sic est incautum quicquid habetur Amor.
Nam cui non ego sum fallaci præmia uati?
Quæ mea non decies somnia uersat anus?
Hostis siquis erit nobis, amet ipse puellas.
Gaudeat in puero, si quis amicus erit.
Tranquillo tuta descendis flumine cymba.
Quid tibi tam parui littoris unda nocet?
Alter sæpe uno mutat præcordia uerbo,
Altera uix ipso sanguine mollis erit.

AD CYNTHIAM.

HOC uerum est tota te ferri Cynthia Roma,
Et non ignota uiuere nequitia.
Hoc merui sperare: dabis mihi perfida pœnas,
Et nobis Aquilo Cynthia uentus erit.
Inueniam tamen e multis fallacibus unam,
Quæ fieri nostro carmine nota uelit,
Nec mihi tam duris insultet moribus, & te
Vellicet. heu sero flebis amata diu.
Nunc est ira recens: nunc est discedere tempus.
Si dolor abfuerit, crede redibit amor.

Non

Non ita Carpathiæ uariant Aquilonibus undæ,
Nec dubio nubes uertitur atra Noto,
Quàm facile irati uerbo mutantur amantes.
Dum licet, iniusto subtrahe colla iugo.
Nec tu non aliquid, sed prima nocte, dolebis.
Omne in amore malum, si patiare, leue est.
At tu, per dominæ Iunonis dulcia iura,
Parce tuis animis, uita, nocere tibi.
Non solum taurus ferit uncis cornibus hostem,
Verum etiam instanti læsa repugnat ouis.
Nec tibi periuro scindam de corpore uestes:
Nec mea præclusas fregerit ira fores:
Nec tibi connexos iratus carpere crines,
Nec duris ausim lædere pollicibus.
Rusticus hæc aliquis tam turpia prœlia quærat,
Cuius non ederæ circumiere caput.
Scribam igitur quod non unquam tua deleat ætas;
Cynthia forma potens, Cynthia uerba leuis.
Crede mihi, quamuis contemnas murmura famæ
Hic tibi pallori Cynthia uersus erit.

AD EANDEM.

NON ita complebant Ephyreæ Laidos ædes,
Ad cuius iacuit Græcia tota fores:
Turba Menandreæ fuerat nec Thaidos olim
Tanta, in qua populus lusit Erichthonius:
Nec quæ deletas potuit componere Thebas
Phryne, tam multis facta beata uiris.
Quin etiam falsos fingis tibi sæpe propinquos:

Oscula

Oscula nec desunt qui tibi iure ferant.
Me iuuenum facies pictæ, me nomina lædunt,
Me tener in cunis, & sine uoce puer:
Me lædet, si multa tibi dabit oscula mater,
Me soror, & cum qua dormit amica simul.
Omnia me lædent. timidus sum. ignosce timori.
Et miser in tunica suspicor esse uirum.
His olim, ut fama est, uitijs ad prœlia uentum est:
His Troiana uides funera principijs,
Aspera Centauros eadem dementia iussit
Frangere in aduersum pocula Pirithoum.
Cur exempla petam Graium? tu criminis auctor
Nutritus duro Romule lacte Lupæ:
Tu rapere intactas docuisti impune Sabinas,
Per te nunc Romæ quidlibet audet Amor.
Felix Admeti coniux, & lectus Vlyssis,
Et quæcunque uiri femina limen amat.
Templa Pudicitiæ quid opus statuisse puellis,
Si cuiuis nuptæ quidlibet esse licet?
Quæ manus obscœnas depinxit prima tabellas,
Et posuit casta turpia uisa domo,
Illa puellarum ingenuos corrupit ocellos,
Nequitiæq. suæ noluit esse rudes,
Ah gemat, in terris ista qui protulit arte
Iurgia sub tacita condita lætitia.
Non istis olim uariabant tecta figuris,
Cum paries nullo crimine pictus erat.
Sed non immerito uelauit aranea fanum,
Et mala desertos occupat herba deos,

Quos

Quos igitur tibi custodes, quæ limina ponam,
Quæ nunquam supra pes inimicus eat?
Nam nihil inuitæ tristis custodia prodest:
Quam peccare pudet, Cynthia, tuta sat est.
Vxor me nunquam, nunquam me ducet amica:
Semper amica mihi, semper & uxor eris.

AD CYNTHIAM.

GAVISA est certe sublatam Cynthia legem;
Qua quondam edicta, flemus uterque diu.
Ni nos diuideret. quamuis diducere amantes
Non queat inuitos Iuppiter ipse duos.
At magnus Cæsar, sed magnus Cæsar in armis.
Deuictæ gentes nil in amore ualent.
Nam citius paterer caput hoc discedere collo,
Quàm possem nuptæ perdere amore faces.
An ego transirem tua limina clausa maritus
Respiciens udis perdita luminibus?
Ah mea tum quales caneret tibi Cynthia cantus
Tibia, funesta tristior illa tuba.
Vnde mihi patrijs natos præbere triumphis?
Nullus de nostro sanguine miles erit.
Quòd si uera meæ comitarem castra puellæ,
Non mihi sat magnus Castoris iret equus.
Hinc etenim tantum meruit mea gloria nomen,
Gloria ad hibernos lata Borysthenidas.
Tu mihi sola places: placeam tibi Cynthia solus.
Hic erit & patrio sanguine pluris amor.

AD AMICVM.

ERIPITVR nobis iam pridem cara puella,
Et tu me lacrymas fundere amice uetas?
Nullæ sunt inimicitiæ, nisi amoris, acerbæ.
Ipsum me iugula, lenior hostis ero.
Possum ego in alterius positam spectare lacerto?
Nec mea dicetur, quæ modo dicta mea est?
Omnia uertuntur, certe uertuntur amores.
Vinceris, aut uincis, hæc in amore rota est.

*

Magni sæpe duces, magni cecidere tyranni:
Et Thebæ steterant, altaq. Troia fuit.
Munera quanta dedi, uel qualia carmina feci:
Illa tamen nunquam ferrea dixit, amo.
Ergo iam multos nimium temerarius annos,
Improba qui tulerim teque, tuamq. domum.
Ecquando ire tibi liber sum uisus? an usque
In nostrum iacies uerba superba caput?
Sic igitur prima moriere ætate Properti:
Sed morere; interitu gaudeat illa tuo.
Exagitet nostros manes, sectetur & umbras,
Insultetq. rogis, calcet & ossa mea.
Quid? non Antigones tumulo Bœotius Hæmon
Corruit ipse suo saucius ense latus?
Et sua cum miseræ permiscuit ossa puellæ,
Qua sine Thebanam noluit ire domum?
Sed non effugies: mecum moriaris oportet:

Hoc

Hoc eodem ferro stillet uterque cruor,
Quamuis ista mihi mors est inhonesta futura,
Mors inhonesta quidem, tu moriere tamen.
Ille etiam abrepta desertus coniuge Achilles
Cessare in tectis pertulit arma sua.
Viderat illa fuga tractos in littore Achiuos,
Feruere & Hectorea Dorica castra face.
Viderat informem multa Patroclon arena
Porrectum, & sparsas cæde iacere comas.
Omnia formosam propter Briseida passus.
Tantus in erepto sæuit amore dolor.
At postquam sera captiua est reddita pœna,
Fortem illum Aemonijs Hectora traxit equis.
Inferior multo cum sim uel Marte, uel armis,
Mirum si de me iure triumphat Amor.

AD AMICAM DE RIVALI.

Iste quod est, ego sæpe fui; sed fors & in hora
Hoc ipso eiecto carior alter erit.
Penelope poterat bis denos salua per annos
Viuere, tam multis femina digna procis,
Coniugium falsa poterat differre Minerua,
Nocturno soluens texta diurna dolo.
Visura & quamuis nunquam speraret Vlyssem,
Illum expectando facta remansit anus.
Necnon exanimem amplectens Briseis Achillem
Candida uesana uerberat ora manu.
Et dominum lauit mærens captiua cruentum,
Appositum fluuijs in Simoenta uadis,

Fœdauitq.

Fœdauitq. comas, & tanti corpus Achillis,
Maximaq. in parua sustulit ossa manu,
Quando ibi nec Peleus aderat, nec cærula mater,
Scyria nec uiduo Deidamia uiro.
Tunc igitur ueris gaudebat Græcia natis,
Tunc etiam felix inter & arma pudor.
At tu non una potuisti nocte uacare
Impia, non unum sola manere diem.
Quin etiam multo duxisti pocula risu.
Forsitan & de me uerba fuere mala.
Hic etiam petitur, qui te prius ipse reliquit.
Di faciant isto capta fruare uiro.
Hæc mihi uota tuam propter suscepta salutem,
Cum capite hoc Stygiæ iam peterentur aquæ,
Et lectum flentes circumstaremus amici?
Hic ubi tum (pro dij) perfida, quis ue fuit,
Quid si longinquos retinerer miles ad Indos?
Aut mea si staret nauis in Oceano?
Sed uobis facile est uerba, & componere fraudes.
Hoc unum didicit femina semper opus.
Non sic incerto mutantur flamine Syrtes,
Nec folia hiberno tam tremefacta noto,
Quàm cito feminea non constat fœdus in ira,
Siue ea caussa grauis, siue ea caussa leuis.
Nunc quoniam ista tibi placuit sententia, cedam.
Tela precor pueri figite acuta magis.
Figite certantes, atque hanc mihi soluite uitam.
Sanguis erit uobis maxima palma meus.
Sidera sunt testes, & matutina pruina,

Et

Et furtim misero ianua aperta mihi,
Te nihil in uita nobis acceptius unquam.
Nunc quoque eris, quamuis sis inimica mihi.
Nec domina ulla meo ponet uestigia lecto.
Solus ero, quoniam non licet esse tuum.
Atque utinam, si forte pios eduximus annos,
Ille uir in medio fiat amore lapis.
Non ob regna magis diris cecidere sub armis
Thebani media non sine matre duces,
Quàm mihi si media liceat pugnare puella:
Mortem ego non fugiam morte subire tua.

AD MVSAM.

IAM tempus lustrare alijs Helicona choreis,
Et campum Hæmonio iam dare tempus equo.
Iam libet & fortes memorare ad prœlia turmas,
Et Romana mei dicere castra ducis.
Quòd si deficiant uires, audacia certe
Laus erit in magnis, & uoluisse sat est.
Aetas prima canat Veneres, extrema tumultus.
Bella canam, quando scripta puella mea est.
Nunc uolo subducto grauior procedere uultu:
Nunc aliam citharam me mea musa docet.
Surge anima ex humili iam carmine: sumite uires
Pierides: magni nunc erit oris opus.
Iam negat Euphrates equitem post terga tueri,
Parthorum, & Crassos se tenuisse dolet.
India quin Auguste tuo dat colla triumpho,
Et domus intactæ te tremit Arabiæ.

Et si qua extremis tellus se subtrahit oris,
  Sentiet illa tua postmodo uicta manus.
Hæc ego castra sequar uates. tua castra canendo,
  Magnus ero. seruent hunc mihi fata diem.
Vt caput in magnis ubi non est tangere signis,
  Ponitur hic imos ante corona pedes.
Sic nos nunc inopes laudis conscendere carmen,
  Pauperibus sacris uilia thura damus.
Nondum etiam Ascræos norunt mea carmina fontes,
  Sed modo Permessi flumine lauit Amor.

AD CYNTHIAM.

SCRIBANT de te alij, uel sis ignota, licebit:
  Laudet, qui sterili semina ponit humo.
Omnia, crede mihi, tecum uno munera lecto
  Auferet extremi funeris atra dies:
Et tua transibit contemnens ossa uiator,
  Nec dicet, cinis hic docta puella fuit.

DE AMORE.

QVICVNQVE ille fuit, puerũ qui pinxit Amorem
  Non ne putas miras hunc habuisse manus?
Is primum uidit, sine sensu uiuere amantes,
  Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non frustra uentosas addidit alas,
  Fecit & humano corde uolare deum.
Scilicet alterna quoniam iactamur in unda,
  Nostraq. non ullis permanet aura locis.
Et merito hamatis manus est armata sagittis,

Et pharetra ex humero Gnoſia utroque ſonat.
Ante ferit quoniam, tuti quàm cernimus hoſtem,
Nec quiſquam, ex illo uulnere ſanus abit.
In me tela manent, manet & puerilis imago,
Sed certe pennas perdidit ille ſuas.
Euolat e noſtro quoniam de pectore nuſquam,
Aſſiduusq. meo ſanguine bella gerit.
Quid tibi iucundum ſiccis habitare medullis?
Si pudor eſt, alio traijce tela tua.
Intactos iſto ſatius tentare ueneno.
Non ego, ſed tenuis uapulat umbra mea:
Quam ſi perdideris, quis erit, qui talia cantet?
Hæc mea muſa leuis, gloria magna tua eſt,
Quæ caput, & digitos, & lumina nigra puellæ,
Et canit, ut ſoleant molliter ire pedes.

AD CYNTHIAM.

NON *tot Achæmenijs armantur Suſa ſagittis,*
Spicula quot noſtro pectore fixit Amor.
Hic me tam graciles uetuit contemnere muſas,
Iuſſit & Aſcræum ſic habitare nemus:
Non ut Pieriæ quercus mea uerba ſequantur,
Aut poſſim Iſmaria ducere ualle feras:
Sed magis ut noſtro ſtupefiat Cynthia uerſu.
Tunc ego ſim Inachio notior arte Lino.
Non ego ſum formæ tantum mirator honeſtæ,
Nec ſi qua illuſtres femina iactat auos.
Me iuuet in gremio doctæ legiſſe puellæ,
Auribus & puris ſcripta probaſſe mea.

Hæc ubi contigerint, populi confuſa ualeto
   Fabula: nam domina iudice tutus ero.
Quòd ſi forte bonas ad pacem uerterit aures,
   Poſſum inimicitias tunc ego ferre Iouis.
Quandocunque igitur noſtros mors claudet ocellos,
   Accipe quæ ſerues funeris acta mei.
Nec mea tunc longa ſpatietur imagine pompa,
   Nec tuba ſit fati uana querela mei:
Nec mihi tunc fulcro ſternatur lectus eburno,
   Nec ſit in Attalico mors mea nixa toro.
Deſit odoriferis ordo mihi lancibus. aſſint
   Plebeij paruæ funeris exequiæ.
Sat ſit magna mei, ſi tres ſint, pompa libelli,
   Quos ego Perſephonæ maxima dona feram.
Tu uero nudum pectus lacerata ſequeris,
   Nec fueris nomen laſſa uocare meum:
Oſculaq. in gelidis pones ſuprema labellis,
   Cum dabitur Syrio munere plenus onyx.
Deinde, ubi ſuppoſitus cinerem me fecerit ardor,
   Accipiat manes paruula teſta meos:
Et ſit in exiguo laurus ſuperaddita buſto,
   Quæ tegat extincti funeris umbra locum.
Et duo ſint uerſus: Qui nunc iacet arida puluis,
   Vnius hic quondam ſeruus amoris erat.
Nec minus hæc noſtri noteſcet fama ſepulcri,
   Quàm fuerant Phthij buſta cruenta uiri.
Tu quoque, ſi quando uenies ad fata, memento
   Hoc iter, ad lapides cana ueni memores.
Interea caue, ſi nos aſpernata ſepultos,

Non nihil ad uerum conscia terra.
Atque utinam primis animam me ponere cunis
Iussisset quæuis de tribus una soror.
Nam quò tam dubiæ seruetur spiritus horæ?
Nestoris est uisus post tria sæcla cinis.
Si tam longæuæ minuisset fata senectæ
Gallicus Iliacis miles in aggeribus;
Non ille Antilochi uidisset corpus humati.
Diceret aut, o mors cur mihi sera uenis?
Tu tamen amisso non nunquam flebis amico.
Fas est præteritos semper amare uiros.
Testis, qui niueum quondam percussit Adonim
Venantem Idalio uertice, durus aper.
Illis formosum fleuisse paludibus, illuc
Diceris effusa tu Venus isse coma.
Sed frustra mutos reuocabis Cynthia manes.
Nam mea quid poterunt ossa minuta loqui?

LAETATVR POTITVS AMICA.

N O N *ita Dardanio gauisus Atrida triumpho est,*
Cum caderent magnæ Laomedontis opes;
Nec sic errore exacto lætatus Vlysses,
Cum tetigit caræ littora Dulichiæ;
Nec sic Electra saluum cum aspexit Orestem,
Cuius falsa tenens fleuerat ossa soror,
Nec sic incolumem Minois Thesea uidit,
Dædaleum lino cum duce rexit iter;
Quanto ego præterita collegi gaudia nocte.
Immortalis ero, si altera talis erit.

At, dum demissis supplex ceruicibus ibam,
Dicebar sicco uilior esse lacu.
Nec mihi iam fastus opponere quærit iniquos,
Nec mihi ploranti lenta sedere potest.
Atque utinam non tam sero mihi nota fuisset.
Conditio: cineri nunc medicina datur.
Ante pedes cæcis lucebat semita nobis.
Scilicet insano nemo in amore uidet.
Hoc sensi prodesse magis. contemnite amantes.
Sic hodie ueniet, si qua negauit heri.
Pulsabant alij frustra, dominamq́. uocabant.
Mecum habuit positum lenta puella caput.
Hæc mihi deuictis potior uictoria Parthis:
Hæc spolia, hæc reges, hæc mihi currus erunt.
Magna ego dona tua figam Cytherea columna,
Taleq́. sub nostro nomine carmen erit.
Has pono ante tuas tibi diua Propertius ædes
Exuuias, tota nocte receptus amans.
Nunc ad te mea lux ueniet mea littora nauis.
Seruata. an medijs sidat onusta uadis?
Et, si forte aliqua nobis mutabere culpa,
Vestibulum iaceam mortuus ante tuum.

NARRAT VOLVPTATES SVAS.

O ME felicem, nox o mihi candida, & o tu
Lectule delicijs facte beate meis,
Quàm multa apposita narramus uerba lucerna,
Quantaque, sublato lumine, rixa fuit.
Nam modo nudatis mecum est luctata papillis,

Interdum tunica duxit operta moram.
Illa meos ſomno laſſos patefecit ocellos
Ore ſuo, & dixit, ſiccine lente iaces?
Quàm uario amplexu mutamus brachia, quantum
Oſcula ſunt labris noſtra morata tuis.
Non iuuat in cæco Venerem corrumpere motu.
Si neſcis, oculi ſunt in amore duces.
Ipſe Paris nuda fertur periiſſe Lacæna,
Cum Menelaeo ſurgeret e thalamo.
Nudus & Endymion Phœbi cepiſſe ſororem
Dicitur, & nudæ concubuiſſe deæ.
Quòd ſi pertendens animo ueſtita cubaris,
Sciſſa ueſte meas experiere manus:
Quin etiam, ſi me ulterius prouexerit ira,
Oſtendes matri brachia læſa tuæ.
Nec dum inclinatæ prohibent te ludere mammæ.
Viderit hæc, ſi quam iam peperiſſe pudet.
Dum nos fata ſinunt, oculos ſatiemus amore.
Nox tibi longa uenit, nec reditura dies.
Atque utinam hærentes ſic nos uincire catena
Velles, ut nunquam ſolueret ulla dies.
Exemplo iunctæ tibi ſint in amore columbæ,
Maſculus & totum femina coniugium.
Errat, qui finem ueſani quærit amoris.
Verus amor nullum nouit habere modum.
Terra prius falſo partu deludet arantes,
Et citius nigros ſol agitabit equos,
Fluminaq. ad caput incipient reuocare liquores,
Aridus & ſicco gurgite piſcis erit,

Quàm

Quàm possim nostros alio transferre calores.
Huius ero uiuus, mortuus huius ero.
Quòd mihi si secum tales concedere noctes
Illa uelit, uitæ longus & annus erit.
Si dabit hæc multas, fiam immortalis in illis.
Nocte una quiuis uel Deus esse potest.
Qualem si cuncti uellent decurrere uitam,
Et pressi multo membra iacere mero,
Non ferrum crudele esset, neque bellica nauis,
Nec nostra Actiacum uerteret ossa mare;
Nec toties proprijs circum oppugnata triumphis
Lassa foret crines soluere Roma suos.
Hæc certe merito poterunt laudare minores.
Læserunt nullos pocula nostra deos.
Tu modo, dum licet, hunc fructum ne desere uitæ.
Omnia si dederis, oscula pauca dabis.
At ueluti folia arentes liquere corollas,
Quæ passim calathis strata natare uides:
Sic nobis, qui nunc magnum speramus amantes,
Forsitan includet crastina fata dies.

AD CYNTHIAM.

PRAETOR ab Illyricis uenit modo Cynthia terris,
Maxima præda tibi, maxima cura mihi.
Non potuit saxo uitam posuisse Cerauno.
Ah Neptune, tibi qualia dona darem.
Nunc sine me plena fiunt conuiuia mensa:
Nunc sine me tota ianua nocte patet,
Quare, si sapis, oblatas ne desere messes,

Et stolidum pleno uellere carpe pecus.
Deinde, ubi consumpto restabit munere pauper;
Dic, alias iterum nauiget Illyrias.
Cynthia non sequitur fasces, nec curat honores.
Semper amatorum ponderat illa sinus.
At tu nunc nostro Venus o succurre dolori,
Rumpat ut assiduis membra libidinibus.
Ergo muneribus quiuis mercatur amorem?
Iuppiter, indigna merce puella perit.
Semper in Oceanum mittit me quærere gemmas,
Et iubet ex ipsa tollere dona Tyro.
Atque utinam Romæ nemo esset diues, & ipse
Straminea posset dux habitare casa.
Nunquam uenales essent ad munus amicæ;
Atque una fieret cana puella domo.
Non quia septenas noctes seiuncta cubaris,
Candida tam fœdo brachia fusa uiro;
Non quia peccaris, testor te; sed quia uulgo
Formosis leuitas semper amica fuit.
Barbarus excussis agitat uestigia lumbis,
Et subito felix nunc mea regna tenet.
Aspice quid donis Eriphyle inuenit amaris,
Arserit & quantis nupta Creusa malis.
Nulla ne sedabit nostros iniuria fletus?
An dolor hic uitijs nescit abesse suis?
Tot iam abiere dies, cum me nec cura theatri,
Nec tetigit campi, nec mea musa iuuat.
Ah pudeat certe, pudeat: nisi forte, quod aiunt,
Turpis amor surdis auribus esse solet.

Cerne

Cerne ducem, modo qui fremitu compleuit inani
  Actia damnatis æquora militibus.
Hunc infamis amor uersis dare terga carinis
  Iussit, & externo quærere in orbe fugam.
Cæsaris hæc uirtus, & gloria Cæsaris hæc est.
  Illa, qua uicit, condidit arma manu.
Sed quascunque tibi uestes, quoscunque smaragdos,
  Quos ue dedit flauo lumine chrysolitos,
Hæc uideam rapidas in uanum ferre procellas,
  Quæ tibi terra uelim, quæ tibi fiet aqua.
Non semper placidus periuros ridet amantes
  Iuppiter, & surda negligit aure preces.
Vidistin' toto sonitus percurrere cælo?
  Fulminaq. ætherea desiluisse domo?
Non hæc Pleiades faciunt, neque aquosus Orion:
  Nec sic de nihilo fulminis ira cadit.
Periuras tunc ille solet punire puellas,
  Deceptus quoniam fleuit & ipse deus.
Quare ne tibi sit tanti Sidonia uestis,
  Vt timeas quoties nubilus Auster erit.

DE EXCLVSIONE.

MENTIRI noctem, promissis ducere amantem,
  Hoc erit infectas sanguine habere manus.
Horum ego sum uates, quoties desertus amaras
  Expleui noctes fractus utroque toro.
Vel tu Tantalea moueare ad flumina sorte,
  Vt liquor arenti fallat ab ore sitim:
Vel tu Sisyphios licet admirere labores,

Difficile

Difficile ut toto monte uolutet onus:
Durius, in terris nihil eſt, quod uiuat amante,
Nec modo ſi ſapias, quod minus eſſe uelis.
Quem modo felicem, inuidia admirante, ferebant,
Nunc decimo admittor uix ego quoque die.
Nunc iacere e duro corpus iuuat impia ſaxo,
Sumere & in noſtras trita uenena manus.
Nunc licet in triuijs ſicca requieſcere luna,
Aut per rimoſas mittere uerba fores.
Quod quamuis ita ſit, dominam mutare cauebo,
Tum flebit, cum mi ſenſerit eſſe fidem.

AD CYNTHIAM.

ASSIDVAE multis odium peperere querelæ.
Frangitur in tacito femina ſæpe uiro,
Si quid uidiſti, ſemper uidiſſe negato:
Aut ſi quid doluit forte, dolere nega.
Quid ſi iam canis ætas mea candeat annis?
Et faceret ſciſſas languida ruga genas?
At non Tithoni ſpernens Aurora ſenectam
Deſertum Eoa paſſa iacere domo eſt.
Illum ſæpe ſuis decedens fouit in ulnis,
Quàm prius adiunctos ſedula lauit equos.
Illum ad uicinos cum amplexa quieſceret Indos,
Maturos iterum eſt queſta redire dies.
Illa deos currum conſcendens dixit iniquos,
Inuitum & terris præſtitit officium,
Cum maiora ſenis Tithoni gaudia uiui,
Quàm grauis, amiſſo Memnone, luctus erat.

Cum ſene non puduit talem dormire puellam,
Et canæ toties oſcula ferre comæ.
At tu etiam iuuenem odiſti me perfida, cum ſis
Ipſa anus haud longa curua futura die. Vet: curua senecta
Quin ego diminuo curam, quòd ſæpe Cupido
Huic malus eſſe ſolet, cui bonus ante fuit:
Nunc etiam infectos demens imitare Britanos, cat 11 22
Ludis & extremo tincta nitore caput.
Vt natura dedit, ſic omnis recta figura.
Turpis Romano Belgicus ore color.
Illi ſub terris fiant mala multa puellæ,
Quæ mentita ſuas uertit inepta comas.
De me, mi certe poteris formoſa uideri;
Mi formoſa ſatis, ſi modo ſæpe uenis.
An, ſi cæruleo quædam ſua tempora fuco
Tinxerit, iccirco cærula forma bona eſt?
Cum tibi nec frater, nec ſit tibi filius ullus,
Frater ego, & tibi ſim filius unus ego.
Ipſe tuus ſemper tibi ſit cuſtodia lectus,
Nec nimis ornata fronte ſedere uelis.
Credam ego, narranti noli committere famæ.
Et terram rumor tranſilit, & maria.

AD CYNTHIAM.

Etsi, me inuito, diſcedis Cynthia Roma,
Lætor quòd ſine me deuia rura colis.
Nullus erit caſtis iuuenis corruptor in agris,
Qui te blanditijs non ſinat eſſe probam.
Nulla neque ante tuas orietur rixa feneſtras,

Nec tibi clamatæ somnus amarus erit.
Sola eris, & solos spectabis Cynthia montes,
Et pecus, & fines pauperis agricolæ.
Illic te nulli poterunt corrumpere ludi,
Fanaq. peccatis plurima caussa tuis.
Illic assidue tauros spectabis arantes,
Et uitem docta ponere falce comas:
Atque ibi rara feres inculto thura sacello,
Hœdus ubi agrestes corruet ante focos.
Protinus & nuda choreas imitabere sura;
Omnia ab externo sint modo tuta uiro.
Ipse ego uenabor: iam nunc me sacra Dianæ
Suscipere, & Veneri ponere uota iuuat.
Incipiam captare feras, & reddere pinu
Cornua, & audaces ipse monere canes:
Non tamen, ut uastos ausim tentare leones,
Aut celer agrestes comminus ire sues.
Hæc igitur mihi sit, lepores, audacia, molles
Excipere, & stricto figere auem calamo,
Quà formosa suo Clitumnus flumina luco
Integit, & niueos abluit unda boues.
Tu, quoties aliquid conabere, uita, memento
Venturum paucis me tibi luciferis.
Sic me nec solæ poterunt auertere siluæ,
Nec uaga muscosis flumina fusa iugis,
Quin ego in assidua mutem tua nomina lingua.
Absenti nemo non nocuisse uelit.

AD CYNTHIAM.

QVID fles abducta grauius Briseide? quid fles

Anxia captiua tristius Andromacha?
Quid ue mea de fraude deos insana fatigas?
Quid quereris nostram sic cecidisse fidem?
Non tam nocturna uolucris funesta querela
Attica Cecropijs obstrepit in folijs:
Nec tantum Niobe bis sex ad busta superba
Solicito lacrymans defluit a Sipylo.
Me licet æratis astringant brachia nodis;
Sint mea uel Danaes condita membra domo;
In te ego & æratas rumpam, mea uita, catenas,
Ferratam Danaes transiliamq́. domum.
De te quodcunque ad surdas mihi dicitur aures:
Tu modo ne dubita de grauitate mea.
Ossa tibi iuro per matris, & ossa parentis,
(Si fallo, cinis heu sit mihi uterque grauis)
Me tibi ad extremas mansurum, uita, tenebras.
Ambos una fides auferet, una dies,
Quòd si nec nomen, nec me tua forma teneret;
Posset seruitium mite tenere tuum.
Septima iam plenæ deducitur orbita lunæ,
Cum de me, & de te compita nulla tacent.
Interea nobis non nunquam ianua mollis,
Non nunquam lecti copia facta tui:
Nec mihi muneribus nox ulla est empta beatis,
Quicquid eram, hoc animi gratia magna tui.
Cum te tam multi peterent, tu me una petisti.
Possum ego naturæ non meminisse tuæ?
Tunc me uel tragicæ uexetis Erinnyes, & me
Inferno damnes Aeace iudicio;

Atque

Atque inter Tityi uolucres mea pœna uagetur;
Tumq. ego Siſyphio ſaxa labore geram.
Nec tu ſupplicibus me ſis uenerata tabellis.
Vltima talis erit, quæ mea prima fides.
Hoc mihi perpetuo ius eſt, quòd ſolus amator.
Nec cito deſiſto, nec temere incipio.

AD CYNTHIAM DE PANTHO.

AH quantum de me Panthi tibi pagina finxit,
Tantum illi Pantho ne ſit amica Venus,
Sed tibi iam uideor Dodona uerior augur.
Vxorem ille tuus pulcher amator habet.
Tot noctes periere: nihil pudet. aſpice, cantat
Liber: tu nimium credula ſola iaces.
Et nunc inter eos tu ſermo es: te ille ſuperbus
Dicit ſe inuito ſæpe fuiſſe domi.
Diſpeream, ſi quicquam aliud, quàm gloria, de te
Quæritur. has laudes ille maritus habet.
Colchida ſic hoſpes quondam decepit Iaſon.
Eiecta eſt, tenuit nanque Creuſa domum.
Sic a Dulichio iuuene eſt eluſa Calypſo.
Vidit amatorem pandere uela ſuum.
Ah nimium faciles aurem præbere puellæ.
Diſcite, deſertæ, non temere eſſe bonæ.
Huic quoque, qui reſtat, iam pridem quæritur alter.
Experta in primo ſtulta cauere poteſt.
Nos quocunque loco, nos omni tempore tecum,
Siue ægra pariter, ſiue ualente, ſumus.

AD DEMOPHOONTEM.

SCIS here mi multas pariter placuisse puellas,
Scis mihi Demophoon multa uenire mala.
Nulla meis frustra lustrantur compita plantis.
O nimis exitio nata theatra meo.
Siue aliquis molli deducit candida gestu
Brachia, seu uarios incinit ore modos.
Interea nostri quærunt sibi uulnus ocelli,
Candida non tecto pectore si qua sedet.
Siue uagi crines puris in frontibus errant,
Indica quos medio uertice gemma tenet.
Quæ si forte aliquid uultu mihi dura negarat,
Frigida de tota fronte cadebat aqua.
Quæris Demophoon cur sim tam mollis in omnes.
Quod quæris, quare non habet ullus amor?
Cur aliquis sacris laniat sua brachia cultris?
Et Phrygis insanos cæditur ad numeros?
Vnicuique dedit uitium natura creato.
Mi Fortuna aliquid semper amare dedit.
Me licet & Thamyræ cantoris fata sequantur:
Nunquam ad formosas inuide cæcus ero.
Sed, tibi si exiles uideor tenuatus in artus:
Falleris: haud unquam est culta labore Venus.
Percontere licet: sæpe est experta puella
Officium tota nocte ualere meum.
Iuppiter Alcmenæ geminas requieuerat arctos,
Et cælum noctu bis sine rege fuit:
Nec tamen iccirco languens ad fulmina uenit.

Nullus

Nullus amor uires eripit ipse suas,
Quid cum e complexu Briseidos iret Achilles,
Num fugere minus Thessala tela Phryges?
Quid ferus Andromachæ lecto cum surgeret Hector,
Bella Mycenææ non timuere rates?
Ille uel hic classes poterat, uel perdere muros.
Hic ego Pelides, hic ferus Hector ego.
Aspice uti cælo modo sol, modo luna ministret:
Sic etiam nobis una puella parum est.
Altera me cupidis teneat, foueatq. lacertis:
Altera, si quando est, non sinat esse locum.
Aut, si forte irata meo sit facta ministro,
Vt sciat esse aliam, quæ uelit esse mea.
Nam melius duo defendunt retinacula nauem,
Tutius & geminos anxia mater alit.
Aut, si es dura, nega: sin es non dura, uenito.
Quid iuuat in nullo pondere uerba loqui?
Hic unus dolor est ex omnibus acer amanti,
Speranti subito si qua uenire negat.
Quanta illum toto uersant suspiria lecto,
Cum recipi, quem non nouerit, ille putat.
Et rursum puerum quærendo audita fatigat:
Quem, quæ scire timet, dicere plura iubet.

DE AMORIS SERVITVTE.

CVI fuit indocti fugienda hæc semita uulgi,
Ipsa petita lacu nunc mihi dulcis aqua est.
Ingenuus quisquam alterius dat munera seruo,
Vt commissa suæ uerba ferat dominæ?

Et quærit toties, quænam nunc porticus illam
Integit? & campo quo mouet illa pedes?
Deinde ubi pertuleris, quos dicit fama labores
Herculis, ut scribat, muneris ecquid habes?
Cernere uti possis uultum custodis auari,
Captus & immunda sæpe latere casa.
Quàm care semel in toto nox uertitur anno.
Ah pereant, si quos ianua clausa iuuat.
Contra reiecto quæ libera uadit amictu,
Custodum & nullo septa tumore, placet;
Cui sæpe immundo Sacra conteritur uia socco,
Nec sinit esse moram, si quis adire uelit.
Differet hæc nunquam, nec poscet garula, quæ te
Astrictus ploret sæpe dedisse pater.
Nec dicet, timeo: propera iam surgere quæso:
Infelix hodie uir mihi rure uenit.
Et quas Euphrates, & quas mihi misit Orontes
Me capiant. nolim furta pudica tori.
Libertas quoniam nulli iam restat amanti.
Nullus liber erit, si quis amare uolet.

DE CYNTHIA IN AEMVLVM.

TV loqueris, cum sis iam toto fabula libro,
Et tua sit toto Cynthia lecta foro.
Cui non his uerbis aspergat tempora sudor,
Aut pudor ingenus, aut reticendus amor?
Quòd si iam facilis spiraret Cynthia nobis;
Non ego nequitiæ dicerer esse caput.
Nec sic per totam infamis traducerer urbem,

Vrerer & quamuis, nomine uerba darem.
Quare ne tibi ſit mirum me quærere uiles.
Parcius infamant. num tibi cauſſa leuis?
Et modo pauonis caudæ flabella ſuperbæ,
Et manibus dura frigus habere pila,
Et cupit iratum talos me poſcere eburnos,
Quæq. nitent ſacra uilia dona uia.
Ac peream, ſi me iſta mouent diſpendia: ſed me
Fallaci dominæ iam pudet eſſe iocum.
Hoc erat in primis, quod me gaudere iubebas?
Tam te formoſam non pudet eſſe leuem?
Vna, aut altera nox nondum eſt in amore peracta,
Et dicor lecto iam grauis eſſe tuo.
Me modo laudabas, & carmina noſtra legebas.
Ille tuus pennas tam cito uertit amor.
Contendat mecum ingenio, contendat & arte,
In primis una diſcat amare domo.
Si libitum tibi erit, Lernæas pugnet ad hydras,
Et tibi ab Heſperio mala dracone ferat.
Tetra uenena libens, & naufragus ebibat undas,
Et nunquam pro te deneget eſſe miſer.
Quos utinam in nobis uita experiare labores,
Iam tibi de timidis iſte proteruus erit,
Qui nunc ſe in timidum iactando uenit honorem,
Diſſidium uobis proximus annus erit.
At me non ætas mutabit tota ſibyllæ,
Non labor Alcidæ, non niger ille dies.
Tu mea compones, & dices: oſſa Properti
Hæc tua ſunt, eheu tu mihi certus eras.

Certus eras eheu, quamuis nec sanguine auito
Nobilis, & quamuis non ita diues eras.
Nil ego non patiar, nunquam me iniuria mutat.
Ferre ego formosam, nullum onus esse puto.
Credo ego non paucos ista periisse figura:
Credo ego, sed multos non habuisse fidem.
Paruo dilexit spatio Minoida Theseus,
Phyllida Demophoon, hospes uterque malus.
Iam tibi Iasonia nota est Medea carina,
Et modo seruato sola relicta uiro.
Dura est, quæ multis simulatum fingit amorem.
Et se plus uni si qua parare potest.
Noli nobilibus, noli conferre beatis.
Vix uenit, extremo qui legat ossa die.
Ii tibi nos erimus: sed tu potius, precor, ut me
Demissis plangas pectora nuda comis.

AD CYNTHIAM.

VNICA nata meo pulcherrima cura dolori,
Excludit quoniam sors mea sæpe, ueni.
Ista meis fiet notissima forma libellis,
Calue tua uenia, pace Catulle tua.
Miles depositis annosus secubat armis:
Grandæuiq. negant ducere aratra boues:
Putris & in uacua requiescit nauis arena:
Et uetus in templo bellica parma uacat.
At me ab amore tuo deducet nulla senectus,
Siue ego Tithonus, siue ego Nestor ero.
Non ne fuit satius duro seruire tyranno?

Et gemere in tauro sæue Perille tuo?
Gorgonis et satius fuit obdurescere uultu?
Caucasias etiam si pateremur aues?
Sed tamen obscura teritur rubigine mucro
Ferreus, et paruo sæpe liquore silex.
At nullo dominæ teritur sublimine amor, qui
Restat, et immerita sustinet aure minas.
Vltro contemptus rogat, et peccasse fatetur
Læsus, et inuitis ipse redit pedibus.
Tu quoque, qui pleno fastus assumis amore,
Credule, nulla diu femina pondus habet.
An quisquam in medijs persoluit uota procellis?
Cum sæpe in portu fracta carina natet?
Aut prius infecto deposcit præmia cursu,
Septima quàm metam triuerit arte rota?
Mendaces ludunt flatus in amore secundi.
Si qua uenit sero, magna ruina uenit.
Tu tamen interea, quamuis te diligat illa,
In tacito cohibe gaudia clausa sinu.
Nanque in amore suo semper sua maxima cuique
Nescio quo pacto uerba nocere solent,
Quamuis te persæpe uocet, simul ire memento.
Inuidiam quod habet, non solet esse diu.
Et, si sæcla forent antiquis grata puellis,
Essem ego quod nunc tu. tempore uincor ego.
Non tamen ista meos mutabunt sæcula mores.
Vnusquisque sua nouerit ire uia.
At uos, qui officia in multos reuocatis amores,
Quantum sic cruciat lumina uestra dolor.

Vidiſtis pleno teneram candore puellam,
  Vidiſtis fuſco. dulcis uterque color.
Vidiſtis quondam Argiua prodire figura,
  Vidiſtis noſtras. utraque forma rapit.
Illaq. plebeio, uel ſit ſandycis amictu,
  Hæc, atque illa mali uulneris una uia eſt.
Cum ſatis una tuis inſomnia portet ocellis,
  Vna ſit & cuiuis femina multa mala.

Ad Cynthiam de ſomnio naufragij.

VIDI ego te in ſomnis fracta, mea uita, carina
  Ionio laſſas ducere rore manus,
Et quæcunque in me fueras mentita, fateri,
  Nec iam humore graues tollere poſſe comas:
Qualem purpureis agitauit fluctibus Hellen,
  Aurea quam molli tergore uexit ouis.
Quàm timui, ne forte tuum mare nomen haberet,
  Atque tua labens nauita fleret aqua.
Quæ tum ego Neptuno, quæ tum cum Caſtore fratri,
  Quæq. tibi excepi tum dea Leucothoe.
At tu, uix primas extollens gurgite palmas,
  Sæpe meum nomen iam peritura uocas.
Quòd ſi forte tuos uidiſſet Glaucus ocellos,
  Eſſes Ionij facta puella maris;
Et tibi præ inuidia Nereides increpitarent,
  Candida Niſee, cærula Cymothoe.
Sed tibi ſubſidio Delphinum currere uidi,
  Qui puto Arioniam uexerat ante lyram.
Iamq. ego conabar ſummo me mittere ſaxo,

Cum mihi discussit talia uisa metus.
Nunc admirentur, quòd tam mihi pulchra puella
Seruiat, & tota dicar in urbe potens.
Non, si Cambysæ redeant, & flumina Crœsi,
Dicat, de nostro surge poeta toro.
Nam mea cum recitat, dicit se odisse beatos.
Carmina tam sancte nulla puella colit.
Multum in amore fides, multum constantia prodest.
Qui dare multa potest, multa & amare potest.
Seu mare per longum mea cogitet ire puella,
Hanc sequar, & fidos una aget aura duos.
Vnum littus erit sopitis, unaq. tecto
Arbor, & ex una sæpe bibemus aqua.
Et tabula una duos poterit componere amantes,
Prora cubile mihi, seu mihi puppis erit.
Omnia perpetiar, sæuus licet urgeat Eurus,
Velaq. in incertum frigidus Auster agat.
Quicunque & uenti miserum uexastis Vlissem,
Et Danaum Euboico littore mille rates,
Et qui mouistis duo littora, cum rudis Argus
Dux erat ignoto missa columba mari.
Illa meis tantum non unquam desit ocellis,
Incendat nauem Iuppiter ipse licet.
Certe iisdem nudi pariter iactabimur oris.
Me licet unda ferat, te modo terra tegat.
Sed non Neptunus tanto crudelis amori,
Neptunus fratri par in amore Ioui.
Testis Amymone, latices cum ferret in aruis,
Compressa, & Lernæ pulsa tridente palus,

Iam Deus amplexu uotum perſoluit, at illi
Aurea diuinas urna refudit aquas.
Crudelem & Boream rapta Orithyia negauit.
Hic Deus & terras, & maria alta domat.
Crede mihi, nobis miteſcet Scylla, nec unquam
Alternante uorans uaſta Charybdis aqua.
Ipſaq. ſidera erunt nullis obſcura tenebris.
Purus & Orion, purus & Hædus erit.
Quòd mihi ſi ponenda tuo ſit corpore uita,
Exitus hic nobis non inhoneſtus erit.

SOLOS AMANTES NOSSE, QVA MORTE PERITVRI SINT.

AT VOS *incertam mortales funeris horam*
Quæritis, & qua ſit mors aditura uia
Quæritis & cælo Phænicum inuenta ſereno,
Quæ ſit ſtella homini commoda, quæq. mala.
Seu pedibus Parthos ſequimur, ſeu claſſe Britanos,
Et maris, & terræ cæca pericla uiæ.
Rurſus & obiectum fletis capiti eſſe tumultum,
Cum Mauors dubias miſcet utrinque manus.
Præterea domibus flammam, domibusq. ruinam,
Neu ſubeant labris pocula nigra tuis.
Solus amans nouit quando periturus, et a qua
Morte, neque hic Boreæ flabra, neque arma timet.
Iam licet & Stygia ſedeat ſub arundine remex,
Cernat & infernæ triſtia uela ratis,
Si modo clamantis reuocauerit aura puellæ,
Conceſſum nulla lege redibit iter.

Ad Iouem pro amica ægrotante.

IVPPITER *affectæ tandem miserere puellæ.*
Tam formosa tuum mortua crimen erit.
Venit enim tempus, quo torridus æstuat aer,
Incipit & sicco feruere terra cane.
Sed non tam ardoris culpa est, neque crimina cœli,
Quàm, toties sanctos non habuisse deos.
Hoc perdit miseras, hoc perdidit ante puellas:
Quicquid iurarunt, uentus, & unda rapit.
Num sibi collatam doluit Venus? illa peræque
Præ se formosis inuidiosa dea est.
An contempta tibi Iunonis templa Pelasgæ?
Palladis aut oculos ausa negare bonos?
Semper formosæ non nostis parcere uerbis.
Hoc tibi lingua nocens, hoc tibi forma dedit.
Sed tibi, uexatæ per multa pericula uitæ,
Extremo uenit mollior hora die.
Io uersa caput primos mugiuerat annos:
Nunc dea, quæ Nili flumina uacca bibit.
Ino etiam prima terras ætate uagata est:
Hanc miser implorat nauita Leucothoen.
Andromede monstris fuerat deuota marinis:
Hæc eadem Persei nobilis uxor erat.
Callisto Arcadios errauerat ursa per agros:
Hæc nocturna suo sidere uela regit.
Quòd si forte tibi properarint fata quietem,
Illa sepulturæ fata beata tuæ:
Narrabis Semelæ, quo sit formosa periclo:

Credet

Credet & illa suo docta puella malo.
Et tibi Mæonidas, interq. heroidas omnes
Primus erit, nulla non tribuente, locus.
Nunc, utcunque potes, fato gere saucia morem.
Et deus, & durus uertitur ipse dies.
Hoc tibi uel poterit coniux ignoscere Iuno.
Frangitur & Iuno, si qua puella perit.
Deficiunt magico torti sub carmine rhombi,
Et iacet extincto laurus adusta foco.
Et iam luna negat toties descendere cælo,
Nigraq. funestum condidit omen auis,
Vna ratis fati nostros portabit amores
Cærula ad infernos uelificata lacus.
Si non unius, quæso miserere duorum.
Viuam, si uiuet: si cadet illa, cadam.
Pro quibus optatis sacro me carmine damno.
Scribam ego, per magnum est salua puella Iouem.
Ante tuosq. pedes illa ipsa adoperta sedebit,
Narrabitq. sedens longa pericla sua.
Hæc tua Persephone maneat clementia: nec tu
Persephones coniux sæuior esse uelis.
Sunt apud infernos tot millia formosarum:
Pulchra sit in superis scilicet una locis.
Vobiscum est Iopæ, uobiscum candida Tyro,
Vobiscum Europe, nec proba Pasiphae,
Et quot Troia tulit, uetus & quot Achaia formas,
Et Phœbi, & Priami diruta regna senis:
Et quæcunque erat in numero Romana puella,
Occidit: has omnes ignis auarus habet.

Nec

Nec forma æternũ, aut cuiquam est fortuna perennis,
Longius, aut propius mors sua quenque manet.
Tu quoniam es mea lux magno demissa periclo,
Munera Dianæ debita redde choro,
Redde etiam excubias diuæ nunc, ante iuuencæ.
votiuas noctes & mihi solue decem.

AD CYNTHIAM.

HESTERNA *mea lux cum potus nocte uagarer,*
Nec me seruorum duceret ulla manus,
Obuia nescio quot pueri mihi turba minuta
Venerat, hos uetuit me numerare timor,
Quorum alij faculas, alij retinere sagittas:
Pars etiam uisa est uincla parare mihi.
Sed nudi fuerant: quorum lasciuior unus,
Arripite hunc, inquit: nam bene nostis eum.
Hic erat, hunc mulier nobis irata locauit,
Dixit, & in collo iam mihi nodus erat.
Hic alter iubet in medium propellere, & alter:
Intereat qui nos non putat esse deos.
Hæc te non meritum totas expectat in horas,
At tu nescio quas quæris inepte fores.
Quæ cum Sidoniæ nocturna ligamina mitræ
Soluerit, atque oculos mouerit illa graues,
Afflabunt tibi non Arabum de gramine odores,
Sed quos ipse suis fecit Amor manibus.
Parcite iam fratres, iam certos spondet amores,
Et iam ad mandatam uenimus ecce domum.
Atque ita me iniecto duxerunt rursus amictu.

I nunc,

I nunc, et noctes disce manere domi.
Mane erat, et uolui, si sola quiesceret illa,
Visere, at in lecto Cynthia sola fuit.
Obstupui: non illa mihi formosior unquam
Visa, neque ostrina cum fuit in tunica.
Ibat & hinc castæ narratum somnia Vestæ,
Neu sibi, ne ue mihi quæ nocitura forent.
Talis uisa mihi somno demissa recenti.
Heu quantum per se candida forma ualet.
Quid tu matutinus ait speculator amicæ,
Me similem uestris moribus esse putas?
Non ego tam facilis, sat erit mihi cognitus unus,
Vel tu, uel si quis uerior esse potest.
Apparent non ulla toro uestigia presso,
Signa uoluptatis non iacuisse duos.
Aspice ut in toto nullus mihi corpore surgat
Spiritus, admisso notus adulterio.
Dixit, & opposita propellens suauia dextra,
Prosilit in laxa nixa pedem solea.
Sic ego tam sancti custode recludor amoris,
Ex illo felix nox mihi nulla fuit,

AD EANDEM.

QVO' fugis ah demens? nulla est fuga: tu licet usque
Ad Tanaim fugias, usque sequetur Amor.
Non, si Pegaseo uecteris in aere dorso;
Nec, tibi si Persei mouerit ala pedes;
Vel, si te sectæ rapiant talaribus auræ;
Nil tibi Mercurij proderit alta uia.

Instat

Instat semper Amor supra caput, instat amanti,
Et grauis ipse super libera colla sedet.
Excubat ille acer custos, & tollere nunquam
Te patietur humo lumina capta semel.
Et iam si pecces, deus exorabilis ille est,
Si modo præsentes uiderit esse preces.
Ista senes licet accusent conuiuia duri:
Nos modo propositum uita teramus iter.
Illorum antiquis onerentur legibus aures.
Hic locus est, in quo tibia docta sones:
Quæ non iure uado Mæandri iacta natasti,
Turpia cum faceret Palladis ora tumor.
Nunc iam dura paras, Phrygias nunc ire per undas,
Et petere Hyrcani littora nota maris,
Spargereq́. alterna communes cæde penates,
Et ferre ad patrios præmia dira lares.
Vna contentum pudeat me uiuere amica.
Hoc si crimen erit, crimen amoris erit.
Mi nemo obijciat. libeat tibi Cynthia mecum
Roscida muscosis antra tenere iugis.
Illic aspicies scopulis hærere sorores,
Et canere antiqui dulcia furta Iouis,
Vt semel est combustus, ut est deperditus Io,
Denique ut ad Troiæ tecta uolarit auis.
Quòd si nemo extat, qui uicerit alitis arma;
Communis culpæ cur reus unus agor?
Nec tu uirginibus reuerentia moueris ora:
Hic quoque non nescit, quid sit, amare, cho rus?
Si tamen Oeagri quædam compressa figura

Bistonijs

Bistonijs olim rupibus accubuit.
Hic ubi me prima statuent in parte choreæ,
Et medius docta cuspide Bacchus erit.
Tum capiti sacros patiar pendere corymbos.
Nam sine te nostrum non ualet ingenium.

AD CYNTHIAM.

QVAERIS cur ueniam tibi tardior? aurea Phœbi
Porticus a magno Cæsare aperta fuit.
Tantam erat in speciem Pœnis digesta columnis:
Inter quas Danai femina turba senis.
Hic equidem Phœbo uisus mihi pulchrior ipsa
Marmoreus tacita carmen hiare lyra:
Atque aram circum steterant armenta Myronis
Quattuor artificis uiuida signa boues.
Tum medium claro surgebat marmore templum,
Et patria Phœbo carius Ortygia.
Auro solis erat supra fastigia currus,
Et ualuæ Libyci nobile dentis opus.
Altera deiectos Parnassi uertice Gallos,
Altera mœrebat funera Tantalidos,
Deinde inter matrem deus ipse, interq. sororem
Pythius in longa carmina ueste sonat.

*

AD EANDEM.

QVI uidet, is peccat. qui non te uiderit, ergo
Non cupiet. facti crimina lumen habet.
Nam quid Prænestis dubias o Cynthia sortes?

Quid

Quid petis Aeæi mœnia Telegoni?
Cur ue te in Herculeum deportant esseda Tybur?
Appia cur toties te uia ducit anum?
Hoc utinam spatiare loco, quocunque uagaris
Cynthia. sed tibi me credere turba uetat.
Cum uidet accensis deuotam currere tedis
In nemus, & triuiæ lumina ferre deæ.
Scilicet umbrosis sordet Pompeia columnis
Porticus aulæis nobilis Attalicis,
Et creber pariter platanis surgentibus ordo,
Flumina sopito quæq. Marone cadunt.
Et leuiter nymphis tota crepitantibus urbe,
Cum subito Triton ore recondit aquam.
Falleris, ista tui furtum uia monstrat amoris.
Non urbem demens, lumina nostra fugis.
Nil agis, insidias in me componis inanes.
Tendis iners docto retia nota mihi.
Sed de me minus est. famæ iactura pudicæ
Tanta tibi miseræ, quanta mereris, erit.
Nuper enim de te nostras me lædit ad aures
Rumor, & in tota non bonus urbe fuit.
Sed tu non debes inimicæ credere linguæ.
Semper formosis fabula pœna fuit.
Non tua deprenso damnata est fama ueneno.
Testis eris puras Phœbe uidere manus.
Sin autem longo nox una, aut altera lusu
Consumpta est, non me crimina parua mouent.
Tyndaris externo patriam amutauit more,
Et sine decreto est uiua reducta domum.

Ipsa

Ipsa Venus quamuis corrupta libidine Martis,
Nec minus in cœlo semper honesta fuit.
Quamuis Ida Parin pastorem dicat amasse,
Atque inter pecudes accubuisse deam.
Hoc et Hamadryadum spectauit turba sororum,
Sileniq. senes, et pater ipse chori.
Cum quibus Idæo legisti poma sub antro,
Supposita excipiens Naica dona manu.
An quisquam in tanto stuprorum examine quærit,
Cur hæc tam diues? quis dedit? unde dedit?
O nimium nostro felicem tempore Romam,
Si contra mores una puella facit.
Hæc eadem ante illam impune et Lesbia fecit.
Quæ sequitur, certe est inuidiosa minus.
Qui quærit Tatios ueteres, durosq. Sabinos,
Hic posuit nostra nuper in urbe pedem.
Tu prius et fluctus poteris siccare marinos,
Altaq. mortali deligere astra manu,
Quàm facere, ut nostræ nolint peccare puellæ.
Is mos Saturno regna tenente fuit,
Et cum Deucalionis aquæ fluxere per orbem,
Et post antiquas Deucalionis aquas.
Dic mihi, quis potuit lectum seruare pudicum?
Quæ dea cum solo uiuere sola deo?
Vxorem quondam magni Minois, ut aiunt,
Corrupit torui candida forma bouis.
Nec minus ærato Danae circundata muro,
Non potuit magno casta negare Ioui,
Quòd seu tu Graias, seu sis imitata Latinas,

Semper uiue meo libera iudicio.

AD CYNTHIAM.

Tristia iam redeunt iterum solennia nobis,
Cynthia iam noctes est operata decem.
Atque utinam Nilo pereat quæ sacra tepente
Misit matronis Inachis Ausoniis.
Quæ dea tam cupidos toties diuisit amantes:
Quæcunque illa fuit, semper amara fuit.
Tu certe Iouis occultis in amoribus Io
Sensisti, multas quid sit inire uias,
Cum te iussit habere puellam cornua Iuno,
Et pecoris duro perdere uerba sono,
Ah quoties quernis læsisti frondibus ora,
Mansisti stabulis abdita pasta tuis.
An, quoniam agrestem detraxit ab ore figuram
Iuppiter, iccirco facta superba dea es?
An tibi non satis est fuscis Aegyptus alumnis?
Cur tibi tam longa Roma petita uia est?
Quid ue tibi prodest, uiduas dormire puellas?
Sed tibi, crede mihi, cornua rursus erunt.
Aut nos e nostra te sæua fugabimus urbe.
Cum Tiberi Nilo gratia nulla fuit.
At tu, quæ nostro nimium placata dolore es,
Noctibus his uacui ter faciamus iter.
Non audis? et uerba sinis mea ludere, cum iam
Flectant Icarij sidera tarda boues?
Lenta bibis. mediæ nequeunt te frangere noctes.
An nondum est talos mittere lassa manus?

Ah pereat quicunque meracas repperit uuas,
Corrupitq́. bonas nectare primus aquas.
Icare Cecropijs merito iugulate colonis,
Pampineus nosti quàm sit amarus odor.
Tu quoque o Eurytion uino centaure peristi,
Nec non Ismario tu Polypheme mero.
Vino forma perit, uino corrumpitur ætas,
Vino sæpe suum nescit amica uirum.
Me miserum, ut multo nihil es mutata Lyæo:
Iam bibe, formosa es: nil tibi uina nocent.
Cum tua præpendent demissa in pocula serta,
Et mea deducta carmina uoce legis,
Largius effuso madeat tibi mensa falerno,
Spumet et aurato mollius in calice.
Nulla tamen lecto recipit se sola libenter:
Et quiddam, quod uos quærere cogat amor.
Semper in absentes felicior æstus amantes:
Eleuat assiduos copia longa uiros.

AD LYNCEVM POETAM.

CVR quisquam faciem dominæ iam credat amico?
Sic erepta mihi pene puella mea est,
Expertus dico: nemo est in amore fidelis.
Formosam raro non sibi quisque petit.
Polluit ille deus cognatos, soluit amicos,
Et bene concordes tristia ad arma uocat.
Hospes in hospitium Menelao uenit adulter.
Colchis et ignotum non ne secuta uirum est?
Lynceu tu ne meam potuisti tangere curam?

Perfide non ne tuæ tunc cecidere manus?
Quid si non constans illa, & tam certa fuisset?
Posset & in tanto uiuere flagitio?
Tu mihi uel ferro pectus, uel perde ueneno,
A domina tantum te modo tolle mea.
Te socium uitæ, te corporis esse licebit,
Te dominum admitto rebus amice meis,
Lecto te solum, lecto te deprecor uno.
Riualem possum non ego ferre Iouem.
Ipse meas solus (quod nil est) æmulor umbras
Stultus, quòd stulto sæpe timore tremo.
Vna tamen caussa est, qua crimina tanta remitto,
Errabant multo quod tua uerba mero.
Sed nunquam uitæ me fallet ruga seueræ.
Omnes iam norunt, quàm sit amare bonum.
Lynceus ipse meus seros insanit amores.
Solum te nostros lætor adire deos.
Quid tua Socraticis tibi nunc sapientia libris
Proderit? aut rerum dicere posse uias?
Aut quid Cretæi tibi prosunt carmina lecta?
Nil iuuat in magno uester amore senex.
Tu satius memorem musis imitere Philetam,
Et non inflati somnia Callimachi.
Nam rursus licet Aetoli referas Acheloi
Fluxerit ut magno factus amor liquor,
Atque etiam, ut Phrygio fallax Mæandria campo
Errat, & ipsa suas decipit unda uias,
Qualis & Adrasti fuerit uocalis Arion,
Tristis ad Archemori funera uictor equus.

Non

Non Amphiareæ prosunt tibi fata quadrigæ,
Aut Capanei magno grata ruina Ioui.
Desine & Aeschyleo componere uerba cothurno,
Desine, & ad molles membra resolue toros.
Incipe iam angusto uersus includere torno,
Inq. tuos ignes dure poeta ueni.
Tu non Antimacho, non tutior ibis Homero.
Despicit & magnos recta puella deos.
Sed non ante grauis taurus succumbit aratro,
Cornua quàm ualidis hæserit in laqueis.
Nec tu tam duros per te patieris amores,
Trux tamen a nobis ante domandus eris.
Harum nulla solet rationem quærere mundi,
Nec cur fraternis luna laboret equis,
Nec si post Stygias aliquid restauerit undas,
Nec si consulto fulmina missa tonent.
Aspice me cui parua domi fortuna relicta est,
Nullus & antiquo Marte triumphus aui,
Vt regnem mistas inter conuiua puellas,
Hoc ego, quo tibi nunc eleuor, ingenio.
Me iuuet æternis positum languere corollis,
Quem tetigit iactu certus ad ossa deus:
Actia Virgilium custodis littora Phœbi,
Cæsaris & fortes dicere posse rates,
Qui nunc Aeneæ Troiani suscitat arma,
Iactaq. Lauinis mœnia littoribus.
Cedite Romani scriptores, cedite Graij.
Nescio quid maius nascitur Iliade.
Tu canis umbrosi subter pineta Galesi

Thyrsin, & attritis Daphnin arundinibus,
Vtq. decem possint corrumpere mala puellam,
Missus & impressis hœdus ab uberibus.
Felix, qui uiles pomis mercaris amores:
Huic licet ingratæ Tityrus ipse canat.
Felix, intactum Corydon qui tentat Alexin
Agricolæ domini carpere delicias.
Quamuis illa sua lassus requiescat auena,
Laudatur faciles inter Hamadryadas.
Tu canis Ascræi ueteris præcepta poetæ,
Quo seges in campo, quo uiret iuua iugo.
Tale facis carmen docta testudine, quale
Cynthius impositis temperat articulis.
Non tamen hæc ulli uenient ingrata legenti,
Siue in amore rudis, siue peritus erit.
Nec minor his animis, aut si minor ore canorus
Anseris indocto carmine cessit olor.
Hæc quoque perfecto ludebat Iasone Varro,
Varro Leucadiæ maxima flama suæ.
Hæc quoque lasciui cantarunt scripta Catulli,
Lesbia queis ipsa notior est Helena.
Hæc etiam docti confessa est pagina Calui,
Cum caneret miseræ funerat Quinctiliæ,
Et modo formosa quàm multa Lycoride Gallus
Mortuus inferna uulnera lauit aqua.
Cynthia quin etiam uersu laudata Properti,
Hos inter si me ponere fama uolet.

SEX. PROPERTII ELEGIARVM

LIBER III.

CALLIMACHI *manes, & Coi sacra Philetæ*
In uestrum, quæso, me sinite ire nemus.
Primus ego ingredior puro de fonte sacerdos
Itala per Graios orgia ferre choros.
Dicite quo pariter carmen tenuastis in antro,
Quo ue pede ingressi, quam ue bibistis aquam.
Ah ualeat, Phœbum quicunque moratur in armis.
Exactus tenui pumice uersus eat,
Quò me fama leuat terra sublimis, & a me
Nata coronatis musa triumphat equis,
Et mecum in curru parui uectantur Amores,
Scriptorumq. meas turba secuta rotas.
Quid frustra missis in me certatis habenis?
Non datur ad musas currere lata uia.
Multi Roma tuas laudes annalibus addent,
Qui finem imperij Bactra futura canent:
Sed, quod pace legas, opus hoc de monte sororum
Detulit intacta pagina nostra uia.
Mollia Pegasides uestro date serta poetæ.
Non faciet capiti dura corona meo.
At mihi, quod uiuo detraxerat inuida turba,
Post obitum duplici fœnore reddet honos.
Omnia post obitum fingit maiora uetustas.

Maius ab exequijs nomen in ora uenit.
Nam quis equo pulsas abiegno nosceret arces?
Fluminaq. Aemonio comminus isse uiro?
Idæum Simoenta, Iouis cunabula parui,
Hectora per campos ter maculasse rotas?
Deiphobumq́., Helenúq́., & Polydamantas in armis?
Qualemcunque Parin uix sua nosset humus.
Exiguo sermone fores nunc Ilion, & tu
Troia, bis Oetæi numine capta Dei.
Nec non ille tui casus memorator Homerus
Posteritate suum crescere sensit opus.
Meq́. inter seros laudabit Roma nepotes.
Illum post cineres auguror esse diem.
Ne mea contempto lapis indicet ossa sepulcro,
Prouisum est, Lycio uota probante deo.
Carminis interea nostri redeamus in orbem,
Gaudeat ut solito tacta puella sono.
Orpheu te tenuisse feras, & concita dicunt
Flumina Threicia detinuisse lyra.
Saxa Cytheronis Thebas agitata per artem
Sponte sua in muri membra coisse ferunt.
Quin etiam Polypheme fera Galatea sub Aetna
Ad tua rorantes carmina flexit equos.
Miremur, nobis & Baccho, & Apolline dextro,
Turba puellarum si mea uerba colit.
Quòd non Tænarijs domus est mihi fulta columnis;
Nec camera auratas inter eburna trabes;
Nec mea Phæacias æquant pomaria siluas;
Non operosa rigat Martius antra liquor:

At

At musæ comites, & carmina cara legenti,
Et defessa choris Calliopea meis.
Fortunata, meo si qua es celebrata libello:
Carmina erunt formæ tot monimenta tuæ.
Nam neque Pyramidum sumptus ad sidera ducti,
Nec Iouis Elei cælum imitata domus:
Nec Mausolei diues furtuna sepulcri
Mortis ab extrema conditione uacat.
Aut illis flamma, aut imber subducet honores,
Annorum aut ictu pondera uicta ruent.
At non ingenio quæsitum nomen ab æuo
Excidet. ingenio stat sine morte decus.

PROPERTII SOMNIVM.

VISVS *eram molli recubans Heliconis in umbra,*
Bellerophontei quà fluit humor equi,
Reges Alba tuos, et regum facta tuorum
Tantum operis neruis hiscere posse meis:
Paruaq. tam magnis admoram fontibus ora,
Vnde pater sitiens Ennius ante bibit,
Et cecinit Curios fratres, et Horatia pila,
Regiaq. Aemilia uecta trophæa rate,
Victricesq. moras Fabij, pugnamq. sinistram
Cannensem, & uersos ad pia uota deos,
Annibalemq. lares Romana sede fugantes,
Anseris & tutum uoce fuisse Iouem;
Cum me Castalia speculans ex arbore Phœbus
Sic ait, aurata nixus ad antra lyra:
Quid tibi cum tali demens est flumine? quis te

Carminis heroi tangere iussit opus?
Non hic ulla tibi speranda est fama Properti.
Mollia sunt paruis prata terenda rotis,
Vt tuus in scamno iactetur sæpe libellus,
Quem legat expectans sola puella uirum.
Cur tua præscripto seuecta est pagina gyro?
Non est ingenij cymba grauanda tui.
Alter remus aquas, alter tibi radat arenas:
Tutus eris. medio maxima turba mari est.
Dixerat, & plectro sedem mihi monstrat eburno,
Quà noua muscoso semita facta solo est.
Hic erat affixis uiridis spelunca lapillis,
Pendebantq. cauis tympana pumicibus.
Ergo musarum, & Sileni patris imago
Fictilis, & calami Pan Tegeæ tui.
Et Veneris dominæ uolucres mea turba columbæ
Tingunt Gorgoneo punica rostra lacu.
Diuersæq. nouem sortitæ rura puellæ
Exercent teneras in sua dona manus.
Hæc ederas legit in thyrsos, hæc carmina neruis
Aptat, & illa manu texit utraque rosam.
E quarum numero me contigit una dearum.
Vt reor a facie, Calliopea fuit.
Contentus niueis semper uectabere cycnis,
Nec te fortis equi ducet ad arma sonus.
Nil tibi sit rauco prætoria classica cornu
Flere, nec Aonium cingere Marte nemus,
Aut quibus in campis Mariano prælia signo
Stent, & Teutonicas Roma refringat opes.
Barbarus

Barbarus aut sæuo perfusus sanguine Rhemus
Saucia mœrenti corpora uectet aqua.
Quippe coronatos alienum ad limen amantes,
Nocturnæq. canes ebria signa fugæ,
Vt per te clausas sciat excantare puellas,
Qui uolet austeros arte ferire uiros.
Talia Calliope; lymphisq. a fonte petitis,
Ora Philetea nostra rigauit aqua.

DESCRIPTIO TRIVMPHI.

ARMA *deus Cæsar dites meditatur ad Indos,*
Et freta gemmiferi findere classe maris.
Magna uiri merces parat ultima terra triumphos:
Tigris, et Eufrates sub tua iura fluent.
Sera sed Ausonijs ueniet prouincia uirgis:
Assuescent Latio Partha trophæa Ioui.
Ite agite expertæ bello date lintea proræ,
Et solitum armigeri ducite munus equi.
Omnia fausta cano. Crassos, cladesq. piate,
Ite, et Romanæ consulite historiæ.
Mars pater, et sacræ fatalia lumina Vestæ,
Ante meos obitus sit precor illa dies,
Qua uideam spolijs oneratos Cæsaris axes
Ad uulgi plausus sæpe resistere equos.
Inq. sinu caræ nixus spectare puellæ
Incipiam, et titulis oppida capta legam,
Tela fugacis equi, et brachati militis arcus,
Et subter captos arma sedere duces.
Ipsa tuam prolem serua Venus, hoc sit in æuum,

Cernis

Cernis ab Aenea quod superesse caput.
Præda sit hæc illis, quorum meruere labores.
Mi sat erit media plaudere posse uia.
Pacis amor deus est: pacem ueneramur amantes:
Stant mihi cum domina prœlia dura mea.
Nec tamen inuiso pectus mihi carpitur auro,
Nec bibit e gemma diuite nostra sitis.
Nec mihi mille iugis Campania pinguis aratur,
Nec miser æra peto classe Corinthe tua.
O prima infelix fingenti terra Prometheo:
Ille parum cauti pectoris egit opus:
Corpora disponens, mentem non uidit in arte.
Recta animi primum debuit esse uia.
Nunc maris in tantum uentis iactamur, & hostem
Quærimus, atque armis nectimus arma noua.
Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas:
Nudus ab inferna stulte uehere rate.
Victor cum uictis pariter miscebitur umbris.
Consule cum Mario capte Iugurtha sedes.
Lydus Dulichio non distat Crœsus ab Iro.
Optima mors, parca quæ uenit apta die.
Me iuuat in prima coluisse Helicona iuuenta,
Musarumq. choris implicuisse manus.
Me iuuat et multo mentem uincire lyæo,
Et caput in uerna semper habere rosa.
Atque ubi iam Venerem grauis interceperit ætas,
Sparserit et nigras alba senecta comas;
Tum mihi naturæ libeat perdiscere mores,
Quis deus hanc mundi temperet arte domum:
Qua

Qua uenit exoriens, qua deficit, unde coactis
  Cornibus in plenum menstrua luna redit:
Vnde salo superant uenti, quid flamine captet
  Eurus, & in nubes unde perennis aqua:
Sit uentura dies, mundi quæ subruat arces:
  Purpureus pluuias cur bibat arcus aquas:
Aut cur Perrhebi tremuere cacumina Pindi,
  Solis & atratis luxerit orbis equis:
Cur serus uersare boues, & plaustra Bootes,
  Pleiadum spisso cur coit igne chorus:
Cur ue suos fines altum non exeat æquor,
  Plenus & in partes quattuor annus eat:
Sub terris sint ira deum, & tormenta gigantum,
  Tisiphones atro si furit angue caput:
Aut Alcmeoniæ furiæ, aut ieiunia Phinei,
  Num rota, num scopuli, num sitis inter aquas:
Num tribus infernum custodit faucibus antrum
  Cerberus, & Tityo iugera pauca nouem:
An ficta in miseras descendit fabula gentes,
  Et timor haud ultra, quàm rogus, esse potest.
Exitus hic uitæ superest mihi. uos, quibus arma
  Grata magis, Crassi signa referte domum.

AD LYGDAMVM.

DIC mihi de nostra, quæ sentis uera puella:
  Sic tibi sint dominæ Lygdame dempta iuga.
Dum me lætitia tumefactum fallis inani,
  Hæc referens, quæ me credere uelle putas.
Omnis enim debet sine uano nuntius esse,
  Maioremq́.

Maioremq́. timens seruus habere fidem.
Nunc mihi, si qua tenes, ab origine dicere prima
Incipe. suspensis auribus ista bibam.
Siccine eam incomptis uidisti flere capillis?
Illius ex oculis multa cadebat aqua?
Nec speculum strato uidisti Lygdame lecto?
Ornabat niueas nulla ue gemma manus?
Ac mœstam teneris uestem pendere lacertis?
Scriniaq́. ad lecti clausa iacere pedes?
Tristis erat domus, & tristes sua pensa ministræ
Carpebant, medio nebat & ipsa loco,
Humidaq́. impressa siccabat lumina lana,
Rettulit & querulo iurgia nostra sono.
Hæc te teste mihi promissa est Lygdame merces?
Est pœnæ seruo rumpere teste fidem.
Ille potest nullo miseram me linquere facto?
Aequalem nulla dicere habere domo.
Gaudet me uacuo solam tabescere lecto.
Si placet, insultet Lygdame morte mea.
Improba non uicit me moribus illa, sed herbis.
Straminea rhombi ducitur ille rota.
Illum turgentis ranæ portenta rubetæ,
Et lecta e sectis anguibus ossa trahunt,
Et strygis inuentæ per busta iacentia plumæ,
Cinctaq́. funesto lanea uitta uiro.
Si non uana canunt mea somnia Lygdame, testor:
Pœna erit ante meos sera, sed ampla pedes.
Putris & in uacuo texetur aranea lecto:
Noctibus illorum dormiet ipsa Venus.

Quæ

Quæ tibi si ueris animis est questa puella,
Hac eadem rursus Lygdame curre uia,
Et mea cum multis lacrymis mandata reporta,
Iram, non fraudes, esse in amore meo.
Me quoque consimili impositum torquerier igni,
Iurabo, et bis sex integer esse dies.
Quòd mihi si tanto felix concordia bello
Extiterit, per me Lygdame liber eris.

DE MORTE PAETI OB AVARITIAM.

Ergo solicitæ tu caussa pecunia uitæ es,
Per te immaturum mortis adimus iter.
Tu uitijs hominum crudelia pabula præbes,
Semina curarum de capite orta tuo.
Tu Pætum ad Pharios tendentem lintea portus
Obruis insano terque, quaterq. mari.
Nam dum te sequitur, primo miser excidit æuo,
Et noua longinquis piscibus esca natat:
Et mater non iusta piæ dare debita terræ,
Nec pote cognatos inter humare rogos.
Sed tua nunc uolucres astant super ossa marinæ,
Nunc tibi pro tumulo Carpathium omne mare.
Infelix Aquilo, raptæ timor Orithyæ,
Quæ spolia ex illo tanta fuere tibi?
Aut quidnam fracta gaudes Neptune carina?
Portabat sanctos alueus ille uiros.
Pæte quid ætatem numeras? quid cara natanti
Mater in ore tibi est? non habes unda deos.
Nam tibi nocturnis ad saxa ligata procellis

Omnia

Omnia detrito uincula fune cadunt:
Sunt Agamemnonias testantia littora curas,
Quà notat Argenni pœna minantis aquæ.
Hoc iuuene amisso, classem non soluit Atrides,
Pro qua mactata est Iphigenia mora.
Reddite corpus humo; positaq. in gurgite uita,
Pætum sponte tua uilis arena tegas.
Et quoties Pæti transibit nauta sepulcrum,
Dicat, et audaci tu timor esse potes.
Ite rates curuæ, & leti contexite caussas.
Ista per humanas mors uenit acta manus.
Terra parum fuerat: terris adiecimus undas:
Fortunæ miseras auximus arte uias.
Anchora te teneat, quem non tenuere penates?
Quid meritum dicas, cui sua terra parum est?
Ventorum est quodcunque paras. haud ulla carina
Consenuit. fallit portus et ipse fidem.
Natura insidians pontum substrauit auaris.
Vt tibi succedat, uix semel esse potest.
Saxa triumphales fregere Capharea puppes,
Naufraga cum uasto Græcia tracta salo est.
Paullatim socium iacturam fleuit Vlysses,
In mare cui soli non ualuere doli.
Quod si contentus patrio boue uerteret agros,
Verbaq. duxisset pondus habere mea;
Viueret ante suos dulcis conuiua penates,
Pauper, et in terra, nil ubi flere potest.
Non tulit hic Pætus stridorem audire procellæ,
Et duro teneras lædere fune manus,

*

Sed thyæ thalamo, aut Oricia terebintho
  Effultum pluma uersicolore caput.
Huic fluctus uiuo radicitus abstulit ungues,
  Et miser inuisam traxit hiatus aquam.
Hunc paruo ferri uidit nox improba ligno.
  Pætus ut occideret, tot coiere mala.
Flens tamen extremis dedit hæc mandata querelis,
  Cum moribunda niger clauderet ora liquor.
Di maris Aegæi, quos sunt penes æquora uenti,
  Et quæcunque meum degrauat unda caput,
Quò rapitis miseros primæ lanuginis annos?
  Attulimus longas in freta uasta manus.
Ah miser Alcyonum scopulis affigar acutis:
  In me cæruleo fuscina sumpta deo est,
At saltem Italiæ regionibus euehat æstus.
  Hoc de me sat erit, si modo matris erit.
Subtrahit hæc fantem torta uertigine fluctus,
  Vltima quæ Pæto noxque, diesq. fuit.
O centum æquoreæ Nereo genitore puellæ,
  Et tu materno tacta dolore Thetis,
Vos decuit lasso supponere brachia mento:
  Non poterat uestras ille grauare manus.
At tu sæue Aquilo nunquam mea uela uidebis.
  Ante fores dominæ condar oportet iners.

AD CYNTHIAM.

DVLCIS ad hesternas fuerat mihi rixa lucernas,

Vocis

Vocis & insanæ tot maledicta tuæ,
Cum furibunda mero mensam propellis, & in me
Proijcis insana cymbia plena manu.
Tu uero nostros audax inuade capillos,
Et mea formosis unguibus ora nota:
Tu minitare oculos subiecta exurere flamma,
Fac mea rescisso pectora nuda sinu.
Nimirum ueri dantur mihi signa caloris.
Nam sine amore graui femina nulla dolet.
Quæ mulier grauida iactat conuicia lingua,
Et Veneris magnæ uoluitur ante pedes,
Custodum gregibus seu cum se stipat euntem,
Seu sequitur medias, Mænas ut icta, uias,
Seu timidam crebro dementia somnia terrent,
Seu miseram in tabula picta puella mouet.
His ego tormentis animi sum uerus aruspex:
Has didici certo sæpe in amore notas.
Non est certa fides, quam non iniuria uersat.
Hostibus eueniat lenta puella meis,
In morso æquales uideant mea uulnera collo.
Me doceat liuor mecum habuisse meam.
Aut in amore dolere uolo, aut audire dolentem.
Siue meas lacrymas, siue uidere tuas,
Tecta supercilijs si quando uerba remittis,
Aut tua cum digitis scripta silenda notas.
Odi ego quæ nunquam pungunt suspiria somnos.
Semper in iratam pallidus esse uelim.
Dulcior ignis erat Paridi, cum grata per arma
Tyndaridi poterat gaudia ferre suæ.

Dum

Dum uincunt Danai, dum restat barbarus Hector,
Ille Helenæ in gremio maxima bella gerit.
Aut tecum, aut pro te mihi cum riualibus arma
Semper erunt: in te pax mihi nulla placet.
Gaude, quòd nulla est æque formosa. doleres,
Si qua foret. nunc sis iure superba licet.
At tibi, qui nostro tendisti retia lecto,
Sit socer æternum, nec sine matre domus:
Cui nunc si qua data est furandæ copia noctis,
Offensa illa mihi, non tibi amica dedit.

AD MAECENATEM.

MAECENAS eques Etrusco de sanguine regum,
Intra fortunam qui cupis esse tuam,
Quid me scribendi tam uastum mittis in æquor?
Non sunt apta meæ grandia uela rati.
Turpe est, quod nequeas capiti committere pondus,
Et pressum inflexo mox dare terga genu.
Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta,
Fama nec ex æquo dicitur ulla iugo.
Gloria Lysippo est, animosa effingere signa:
Exactis Calamis se mihi iactat equis.
In Veneris fabula summam sibi ponit Apelles:
Pyreicus parua uindicat arte locum.
Argumenta magis sunt Mentoris addita formæ:
At Myos exiguum flectit acanthus iter
Phidiacus signo se Iuppiter ornat eburno:
Praxitelem propria uindicat arte lapis.
Sunt quibus Eleæ concurrit palma quadrigæ:

Sunt, quibus in celeres gloria nata pedes.
Hic satus ad pacem, hic castrensibus utilis armis.
Naturæ sequitur semina quisque suæ.
At tua, Mæcenas, uitæ præcepta recepi,
Cogor & exemplis te superare tuis.
Cum tibi Romano dominas in honore secures,
Et liceat medio ponere iura foro,
Vel tibi Medorum pugnaces ire per hostes,
Atque onerare tuam fixa per arma domum;
Et tibi ad effectum uires det Cæsar, & omni
Tempore tam faciles insinuentur opes:
Parcis, & in tenues humilem te colligis umbras:
Velorum plenos subtrahis ipse sinus.
Crede mihi: magnos æquabunt ista Camillos
Iudicia, & uenies tu quoque in ora uirum:
Cæsaris & famæ uestigia iuncta tenebis.
Mæcenatis erunt uera trophæa fides.
Non ego uelifera tumidum mare findo carina:
Tota sub exiguo flumine nostra mora est.
Non flebo in cineres arcem sedisse paternos
Cadmi, nec semper prœlia clade pari:
Nec referam Scæas, & Pergama, Apollinis arces,
Et Danaum decimo uere redisse rates;
Mœnia cum Graio Neptunia pressit aratro
Victor Palladiæ ligneus artis equus.
Inter Callimachi sat erit placuisse libellos.
Et cecinisse modis Coe poeta tuis.
Hæc curent pueri, hæc curent scripta puellæ;
Meq. deum clament, & mihi sacra ferant.

Te duce uel Iouis arma canam, cæloq. minantem
Cæum, & Phlegræis Oromedonta iugis:
Celsaq. Romanis decerpta palatia tauris
Ordiar, & cæso mœnia firma Remo,
Eductosq. pares siluestri ex ubere reges.
Crescet & ingenium sub tua iussa meum:
Prosequar & currus utroque ab littore ouantes
Parthorum, astutæ tela remissa fugæ,
Castraq. Pelusi Romano subruta ferro,
Antoniq. graues in sua fata manus.
Mollis tu cœptæ fautor cape lora iuuentæ,
Dexteraq. immissis da mihi signa rotis.
Hoc mihi Mæcenas laudis concedis; & a te est,
Quod ferar in partes ipse fuisse tuas.

DE NATALI AMICAE SVAE.

MIRABAR, quidnam misissent mane camœnæ
Ante meum stantes, sole rubente, torum.
Natalis nostræ signum misere puellæ,
Et manibus faustos ter crepuere sonos.
Transeat hic sine nube dies, stent aere uenti,
Ponat & in sicco molliter unda minas.
Aspiciam nullos hodierna luce dolentes,
Et Niobe lacrymas supprimat ipse lapis.
Halcyonum positis requiescant ora querelis,
Increpet absumptum nec sua mater Ityn.
Tuq. o cara mihi, felicibus edita pennis,
Surge, & poscentes iusta precare deos.
Ac primum pura somnum tibi discute lympha,

Et nitidas presso pollice finge comas,
Dein qua primum oculos cœpisti ueste Properti,
Indue, nec uacuum flore relinque caput,
Et pete, qua polles, ut sit tibi forma perennis,
Inq́. meum semper stent tua regna caput.
Inde coronatas ubi thure piaueris aras,
Luxerit & tota flamma secunda domo,
Sit mensæ ratio, noxq́. inter pocula currat,
Et crocino nares murrheus ungat Onyx.
Tibia nocturnis succumbat rauca choreis,
Et sint nequitiæ libera uerba tuæ,
Dulciaq́. ingratos adimant conuiuia somnos,
Publica uicinæ perstrepat ara uiæ.
Sit sors & nobis talorum interprete iactu,
Quem grauibus pennis uerberet ille puer.
Cum fuerit multis exacta trientibus hora.
Noctis & instituet sacra ministra Venus,
Annua soluamus thalamo solennia nostro,
Natalisq́. tui sic peragamus iter.

Feminas imperare amantibus.

QVID mirare, meam si uersat femina uitam?
Et trahit addictum sub sua iura uirum?
Criminaq́. ignaui capitis mihi turpia fingis,
Quod nequeam fracto rumpere uincla iugo?
Venturam melius præsagit nauita noctem:
Vulneribus didicit miles habere metum.
Ista ego præteraa iactaui uerba iuuenta.
Tu nunc exemplo disce timere meo.

Colchis flagrantes adamantina sub iuga tauros
Egit, & armigera prœlia seuit humo,
Custodisq. feros clausit serpentis hiatus,
Iret ut Aesonias aurea lana domos.
Ausa ferox ab equo quondam oppugnare sagittis
Mæotis Danaum Penthesilea rates.
Aurea cui postquam nudauit cassida frontem,
Vicit uictorem candida forma uirum.
Omphale in tantum formæ processit honorem
Lydia Gygæo tincta puella lacu,
Vt, qui pacato statuisset in orbe colamnas,
Tam dura traheret mollia pensa manu.
Persarum statuit Babylona Semiramis urbem,
Vt solidum cocto tolleret aggere opus:
Et duo in aduersum misit per mœnia currus
Ne possent tacto stringere ab axe latus,
Duxit & Eufraten medium qua condidit arces,
Iussit & imperio surgere Bactra caput.
Nam quid ego heroas, quid raptem in crimina diuos?
Iuppiter infamat seque, suamq. domum.
Quid modo quæ nostris opprobria uexerit armis,
Et famulos inter femina trita suos?
Coniugis obscœni pretium Romana poposcit.
Mœnia, & addictos in sua regna patres.
Noxia Alexandrina dolis aptissima tellus,
Et toties nostro Memphi cruenta malo,
Tres ubi Pompeio detraxit arena triumphos.
Tollet nulla dies hanc tibi Roma notam.
Issent Phlegræo melius tibi funera campo.

Vel tua si socero colla daturus eras.
Scilicet incesti meretrix regina Canopi
Vna Philippeo sanguine adusta nota,
Ausa Ioui nostro latrantem opponere Anubin,
Et Tiberim Nili cogere ferre minas,
Romanamq. tubam crepitanti pellere sistro,
Baridos & contis rosta Liburna sequi,
Fœdaq. Tarpeio conopea tendere saxo.
Iura dare statuas inter, & arma mari.
Quid nunc Tarquini fractas iuuat esse secures,
Nomine quem simili uita superba notat?
Si mulier patienda fuit? cape Roma triumphum,
Et longam Augusto salua precare diem.
Fugisti tamen in timidi uaga flumina Nili:
Accepere tuæ Romula uincla manus.
Brachia spectaui sacris admorsa colubris,
Et trahere occultum membra soporis iter.
Non hæc Roma fuit tanto tibi ciue uerenda,
Dixit & assiduo lingua sepulta mero.
Septem urbs alta iugis, toti quæ præsidet orbi,
Femineas timuit territa Marte minas.
Annibalis spolia, & uicti monimenta Siphacis,
Et Pyrrhi ad nostros gloria fracta pedes.
Curius expletis statuit monimenta lacunis:
At Decius misso prœlia rupit equo.
Coclitis abscissos testatur semita pontes,
Et cui cognomen Coruus habere dedit.
Hæc di condiderant, hæc di quoque mœnia seruant.
Vix timeat, saluo Cæsare, Roma Iouem.

Nunc

Nunc ubi Scipiadæ classes? ubi signa Camilli?
Aut ubi Pompeia Bosphora capta manu?
Leucadius uersas acies memorabit Apollo.
Tantum operis belli sustulit una dies.
At tu, siue petes portus, seu nauita linques.
Cæsaris in toto sis memor Ionio.

AD POSTVMVM DE GALLA.

POSTVME plorantem potuisti linquere Gallam?
Miles & Augusti fortia signa sequi?
Tanti ne ulla fuit spoliati gloria Parthi,
Ne faceres Galla multa rogante tua?
Si fas est, omnes pariter pereatis auari,
Et quisquis fido prætulit arma toro.
Tu tamen iniecta tectus uesane lacerna.
Potabis galea fessus Araxis aquam.
Illa quidem interea fama tabescet mani,
Hæc tua ne uirtus fiat amara tibi,
Ne ue tua Medæ lætentur cæde sagittæ,
Ferreus aurato neu cataphractus equo,
Ne ue aliquid de te flendum referatur in urna.
Sic redeunt, illis qui cecidere locis.
Ter quater in casta felix o Postume Galla,
Moribus his alia coniuge dignus eras.
Quid faciet nullo munita puella timore?
Cum sit luxuriæ Roma magistra tuæ?
Sed securus eas: Gallam non munera uincent,
Duritiæq. tuæ non erit illa memor:

Nam quocunque die sanum te fata remittent,
Pendebit collo Galla pudica tuo.
Postumus alter erit miranda coniuge Vlysses.
Non illi longæ tot nocuere moræ,
Castra decem annorũ, et Ciconũ mons, Ismara, Calpe,
Exustæq. tuæ mox Polypheme genæ,
Et Circæ fraudes, lotosque, herbæq. tenaces,
Scyllaque, & alternas scissa Charybdis aquas,
Lampeties Ithacis uerubus mugisse iuuencos,
Pauerat hos Phœbo filia Lampetiæ,
Et thalamum Aeææ flentis fugisse puellæ,
Totq. hiemis noctes, totq. natasse dies,
Nigrantesq. domos animarum intrasse silentum,
Sirenum surdo remige adisse lacus,
Et ueteres arcus leto renouasse procorum,
Errorisq. sui sic statuisse modum.
Nec frustra: quia casta domi persederat uxor.
Vincit Penolopes Lælia Galla fidem.

DE AVARITIA PVELLARVM.

QVAERITIS, *unde auidis nox sit pretiosa puellis,*
Et Venere exhaustæ damna querantur opes?
Certe equidem tantis caussa est manifesta ruinis.
Luxuriæ nimium libera facta uia est.
Inda cauis aurum mittit formica metallis,
Et uenit e rubro concha Erycina salo,
Et Tyros ostrinos præbet Cadmea colores,
Cinnamon & multi pastor odoris Arabs.
Hæc etiam clausas expugnant arma pudicas,

Quæq.

Quæq. terunt fastus Icarioti tuos.
Matrona incedit census induta nepotum,
Et spolia opprobrij nostra per ora trahit.
Nulla est poscendi, nulla est reuerentia dandi:
Aut, si qua est, pretio tollitur ipsa mora.
Felix Eois lex funeris una maritis,
Quos aurora suis rubra colorat equis.
Nanque, ubi mortifero iacta est fax ultima lecto,
Vxorum fusis stat pia turba comis,
Et certamen habent leti, quæ uiua sequatur
Coniugium. pudor est, non licuisse mori.
Ardent uictrices, & flammæ pectora præbent,
Imponuntq. suis ora perusta uiris.
Hic genus infidum nuptarum, hic nulla puella
Nec fida Euadne, nec pia Penelope.
Felix agrestum quondam pacata iuuentus,
Diuitiæ quorum messis, & arbor erant.
Illis pompa fuit decussa Cydonia ramo,
Et dare puniceis plena canistra rubis,
Nunc uiolas tondere manu, nunc mista referre
Lilia, uirgineos lucida per calathos,
Et portare suis uestitas frondibus uuas,
Aut uariam plumæ uersicoloris auem.
His tum blanditijs furtiua per antra puellæ
Oscula siluicolis empta dedere uiris.
Atque hinuli pellis totos operibat amantes,
Altaq. natiuo creuerat herba toro,
Pinus & incumbens lætas circumdabat umbras,
Nec fuerat nudas pœna uidere deas.
Corniger

Corniger Idæi uacuam pastoris in aulam
  Dux aries saturas ipse reduxit oues.
Diq. deæq. omnes, quibus est tutela per agros,
  Præbebant uestris uerba benigna focis.
Et leporem quicunque uenis uenaberis hospes,
  Et si forte meo tramite quæris auem:
Et me Pana tibi comitem de rupe uocato,
  Siue petas calamo præmia, siue cane.
At nunc desertis cessant sacraria lucis:
  Aurum omnes uicta iam pietate colunt.
Auro pulsa fides, auro uenalia iura,
  Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.
Torrida sacrilegum testantur lumina Brennum,
  Dum petit intonsi Pythia regna Dei.
At mons laurigero concussus uertice duras
  Gallica Parnassi sparsit in arma niues.
Te scelus accepto Thracis Polymnestoris auro
  Nutrit in hospitio non Polydore pio.
Tu quoque, ut auratos gereres Eriphyla lacertos,
  Dilapsis nusquam est Amphiaraus equis.
Proloquar, atque utinam patriæ sim uanus aruspex.
  Frangitur ipsa suis Roma superba bonis.
Certa loquor, sed nulla fides. neque enim Ilia quódam
  Verax Pergameis Mænas habenda malis.
Sola Parin phrygiæ fatum componere, sola
  Fallacem patriæ serpere dixit equum.
Ille furor patriæ fuit utilis, ille parenti.
  Experta est ueros irrita lingua deos.

Ad Spartam de ludis Laconicis.

MVLTA tuæ, Sparte, miramur iura palæstræ,
Sed mage uirginei tot bona gymnasij,
Quòd non infames exercet corpore laudes
Inter luctantes nuda puella uiros,
Cum pila ueloces fallit per brachia iactus,
Increpat & uersi clauis adunca trochi,
Puluerulentaq. ad extremas stat femina metas,
Et patitur duro uulnera pancratio:
Nunc ligat ad cæstum gaudentia brachia loris,
Missile nunc disci pondus in orbe rotat;
Gyrum pulsat equis, niueum latus ense reuincit,
Virgineumq. cauo protegit ære caput.
Qualis Amazonidum nudatis bellica mammis
Thermodoonteis turba lauatur aquis;
Et modo Taygeti crines aspersa pruina
Sectatur patrios per iuga longa canes.
Qualis & Eurotæ Pollux & Castor arenis,
Hic uictor pugnis, ille futurus equis:
Inter quos Helene nudis capere arma papillis
Fertur, nec fratres erubuisse deos.
Lex igitur Spartana uetat secedere amantes,
Et licet in triuijs ad latus esse suæ:
Nec timor, aut ulla est clausæ tutela puellæ,
Nec grauis austeri pœna cauenda uiri.
Nullo præmisso, de rebus tute loquaris
Ipse tuis. longæ nulla repulsa moræ.
Non Tyriæ uestes errantia lumina fallunt,

Est neque odoratæ cura molesta domi.
At nostra ingenti uadit circundata turba,
Nec digitum angusta est inseruisse uia:
Nec quæ sint facies, nec quæ sint uerba rogandi,
Inuenias. cæcum uersat amator iter.
Quòd si iura fores, pugnasq. imitata Laconum,
Carior hoc esses tu mihi Roma bono.

AD CYNTHIAM DE LYCINNA.

Sic ego non ullos iam norim in amore tumultus,
Nec ueniat sine te nox uigilanda mihi,
Vt mihi prætextæ pudor est uelatus amictu,
Et data libertas noscere amoris iter.
Illa rudes animos per noctes conscia primas
Imbuit, heu nullis capta Lycinna datis.
Tertius, haud multo minus est, cum ducitur annus:
Vix memini nobis uerba coisse decem.
Cuncta tuus sepeliuit amor, nec femina post te
Vlla dedit collo dulcia uincla meo.
Testis erat Dirce tam uero crimine sæua
Nycteos Antiopen accubuisse Lyco.
Ah quoties pulchros ussit regina capillos,
Molliaq. immites fixit in ora manus.
Ah quoties famulam pensis onerauit iniquis,
Et caput in dura ponere iussit humo.
Sæpe illam immundis passa est habitare tenebris:
Vilem ieiunæ sæpe negauit aquam.
Iuppiter Antiopæ nusquam succurris habenti
Tot mala. corrumpit dura catena manus.

Si deus es; tibi turpe, tuam seruire puellam.
  Inuocet Antiope quem nisi uincta Iouem?
Sola tamen, quæcunque aderant in corpore uires,
  Regales manicas rupit utraque manu:
Inde Cytheronis timido pede currit in arces.
  Nox erat, & sparso triste cubile gelu.
Sæpe uago Asopi sonitu permota fluentis
  Credebat dominæ pone uenire pedes:
Et durum Zethum, & lacrymis Amphiona mollem
  Experta est stabulis mater abacta suis.
Ac ueluti magnos cum ponunt æquora motus,
  Eurus in aduersos desinit ire notos:
Littore sic tacito sonitus rarescit arenæ,
  Sic cadit inflexo lapsa puella genu.
Sera tamen pietas, natis est cognitus error.
  Digne Iouis natos qui tueare senex.
Tu reddis pueris matrem, puerią. trahendam
  Vinxerunt Dircen sub trucis ora bouis.
Antiope cognosce Iouem, tibi gloria Dirce
  Ducitur in multis mortem habitura locis.
Prata cruentantur Zethi, uictorą. canebat
  Pæana Amphion rupe Aracynthe tua.
At tu non meritam parcas uexare Lycinnam.
  Nescit uestra ruens ira referre pedem.
Fabula nulla tuas de nobis concitet aures.
  Te solam & lignis funeris ustus amem.

DE IMPERIO AMICAE.

Nox media, & dominæ mihi uenit epistola nostræ,
Tibure

Tibure me missa iussit adesse mora,
Candida quà geminas ostendunt culmina turres,
Et cadit in patulos lympha Aniena lacus.
Quid faciam? obductis committam me ne tenebris?
Vt timeam audaces in mea membra manus?
At, si hæc distulero nostro mandata timore,
Nocturno fletus sæuior hoste mihi.
Peccaram semel, & totum sum pulsus in annum.
In me mansuetas non habet illa manus.
Nec tamen est quisquam, sacros qui lædat amantes:
Scyronis media sic licet ire uia.
Quisquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris:
Nemo adeo, ut noceat, barbarus esse uolet.
Luna ministrat iter, demonstrant astra salebras:
Ipse amor accensas percutit ante faces.
Sæua canum rabies morsus auertit hiantes.
Huic generis quouis tempore tuta uia est.
Sanguine tam paruo quis enim spargatur amantis
Improbus? exclusis fit comes ipsa Venus.
Quòd si certa meos sequerentur funera casus;
Tali mors pretio uel sit emenda mihi.
Afferet huc unguenta mihi, sertisq. sepulcrum
Ornabit custos ad mea busta sedens.
Di faciant, mea ne terra locet ossa frequenti,
Quà facit assiduo tramite uulgus iter.
Post mortem tumuli sic infamantur amantum.
Me tegat arborea deuia terra coma,
Aut humet ignotæ cumulus uallatus arenæ.
Non iuuat in media nomen habere uia.

AD BACCHVM.

NVNC ò Bacche tuis humiles aduoluimur aris,
Da mihi pacato uela secunda pater.
Tu potes insanæ Veneris compescere fastus;
Curarumq. tuo fit medicina mero.
Per te iunguntur, per te soluuntur amantes.
Tu uitium ex animo dilue Bacche meo.
Te quoque enim non esse rudem, testatur in astris
Lyncibus in cælum uecta Ariadna tuis.
Hoc mihi, quod ueteres custodit in ossibus ignes,
Funera sanabunt, uel tua uina, malum.
Semper enim uacuos nox sobria torquet amantes;
Spesq. timorq. animos uersat utroque modo.
Quòd si Bacche tuis per feruida tempora donis
Accersitus erit somnus in ossa mea:
Ipse seram uites, pangamq. ex ordine colles,
Quos carpant nullæ, me uigilante, feræ;
Dum modo purpureo spument mihi dolia musto,
Et noua pressantes inquinet uua pedes.
Quod superest uitæ, per te, & tua cornua, uiuam,
Virtutisq. tuæ Bacche poeta ferar.
Dicam ego maternos Aetnæo fulmine partus.
Indica Nysæis arma fugata choris,
Vesanumq. noua nequicquam in uite Lycurgum
Pentheos in triplices funera grata greges,
Curuaq. Tyrrhenos delphinum corpora nautas
In uada pampinea desiluisse rate,
Et tibi per medium bene olentia flumina Naxon,
Vnde

Vnde tuum potant Naxia turba merum.
Candida laxatis onerato colla corymbis
Cinget bassaricas Lydia mitra comas.
Leuis odorato ceruix manabit oliuo,
Et feries nudos ueste fluente pedes.
Mollia Dircææ pulsabunt tympana Thebæ,
Capripedes calamo Panes hiante canent.
Vertice turrigero iuxta dea magna Cybelle
Fundit ad Idæos Cymbala rauca choros.
Ante fores templi crater antistitis auro
Libatum fundens in tua sacra merum.
Hæc ego non humili referam memoranda cothurno,
Qualis Pindarico spiritus ore tonat.
Tu modo seruitio uacuum me siste superbo,
Atque hoc sollicitum uince sopore caput.

MORTEM MARCELLI DEFLET.

CLAVSVS ab umbroso quà ludit Pontus Auerno
Humida Baiarum stagna tepentis aquæ,
Quà iacet & Troiæ tubicen Misenus arena,
Et sonat Herculeo structa labore uia,
Hic ubi mortales dextra cum quæreret urbes,
Cymbala Thebano concrepuere Deo.
At nunc inuisæ magno cum crimine Baiæ,
Quis Deus in uestra constitit hostis aqua?
His pressus Stygias uultum demisit in undas,
Errat & in uestro spiritus ille lacu.
Quid genus, aut uirtus, aut optima profuit illi
Mater, &, amplexum Cæsaris esse focos?

Aut

Aut modo tam pleno fluitantia uela theatro,
Et per maternas omnia gesta manus?
Occidit, & misero steterat uigesimus annus.
Tot bona tam paruo clausit in orbe dies.
I nunc, tolle animos, & tecum finge triumphos
Stantiaq. in plausum tota theatra iuuent:
Attalicas supera uestes, atque omnia magnis
Gemmea sint ludis, ignibus ista dabis.
Sed tamen huc omnes, huc primus, & ultimus ordo.
Est mala, sed cunctis ista terenda uia est.
Exoranda canis tria sunt latrantia colla:
Scandenda est torui publica cymba senis.
Ille licet ferro cautus se condat, & ære,
Mors tamen inclusum protrahit inde caput.
Nirea non facies, non uis exemit Achillem,
Crœsum aut Pactoli quas parit humor opes,
Hic olim ignaros luctus populauit Achiuos,
Atridæ magno cum stetit alter amor.
At tibi nauta, pias hominum qui traijcis umbras,
Huc animæ portent corpus inane tuæ,
Quà Siculæ uictor telluris Claudius, & quà
Cæsar ab humana cessit in astra uia.

De mulierum incontinentia.

OBIICITVR toties a te mihi nostra libido.
Crede mihi, uobis imperat illa magis.
Vos ubi contempti rupistis fræna pudoris,
Nescitis captæ mentis habere modum.
Flamma per incensas citius sedetur aristas,

Fluminaq. ad fontis sint reditura caput,
Et placidum Syrtes portum, & bona littora nautis
Præbeat hospitio sæua Malea suo,
Quàm possit nostros quisquam reprehendere cursus,
Et rapidæ stimulos frangere nequitiæ.
Testis, Cretæi fastus quæ passa iuuenci
Induit abiegnæ cornua falsa bouis:
Testis Thessalico flagrans Salmonis Enipeo,
Quæ uoluit liquido tota subire deo.
Crimen & illa fuit patria succensa senecta,
Arboris in frondis condita Myrrha nouæ.
Nam quid, Medeæ, referam, quo tempore matris
Iram natorum cæde piauit amor?
Quid ue Clitemnestræ, propter quam tota Mycenis
Infamis stupro stat Pelopea domus?
Tuq. o Minoa uenundata Scylla figura,
Tondens purpurea regna paterna coma.
Hanc igitur dotem uirgo desponderat hosti:
Nise tuas portas fraude reclusit amor.
At uos innuptæ felicius urite tedas,
Pendet Cretæa tracta puella rate.
Non tamen immerito Minos sedet arbitor orci:
Victor erat quamuis, æquus in hoste fuit.

De contemptore amicæ.

CREDIS *eum iam posse tuæ meminisse figuræ,*
Vidisti a lecto quem dare uela tuo?
Durus, qui lucro potuit mutare puellam.
Tantis ne in lacrymis Africa tota fuit?

At tu stulta deos, tu fingis inania uerba.
Forsitan ille alio pectus amore terit.
Est tibi forma potens, sunt castæ Palladis artes,
Splendidaq. a docto fama refulget auo.
Fortunata domus, modo sit tibi fidus amicus.
Fidus ero; in nostros curre puella toros.
Tu quoque, qui æstiuos spatiosius exigis ignes,
Phœbe moraturæ contrahe lucis iter.
Nox mihi prima uenit, primæ data tempora noctis.
Longius in primo luna morare toro.
Fœdera sunt ponenda prius, signandaq. iura,
Et scribenda mihi lex in amore nouo.
Hæc Amor ipse suo constringit pignora signo.
Testis sidereæ torta corona deæ,
Quàm multæ ante meis cedant sermonibus horæ,
Dulcia quàm nobis concitet arma Venus.
Nanque, ubi non certo uincitur fœdere lectus,
Non habet ultores nox uigilanda deos:
Et quibus imposuit, soluit nox uincla libido.
Contineant nobis omnia prima fidem.
Ergo, qui pactas in fœdera ruperit aras,
Pollueritq. nouo sacra marita toro,
Illi sint, quicunque solent, in amore dolores;
Et caput argutæ præbeat historiæ,
Nec flenti dominæ patefiant nocte fenestræ.
Semper amet, fructu semper amoris egens.

AD CYNTHIAM.

MAGNVM iter, ad doctas proficisci cogor Athenas;

Vt me longa graui ſoluat amore uia.
Creſcit enim aſſidue ſpectando cura puellæ.
Ipſe alimenta ſibi maxima præbet amor.
Omnia ſunt tentata mihi, quacunque fugari
Poſſit, at ex omni me premit ipſe deus.
Vix tamun aut ſemel admittit, cum ſæpe negauit,
Seu uenit, extremo dormit amica toro.
Vnum erit auxilium mutatis Cynthia terris.
Quantum oculis, animo tam procul ibit amor.
Nunc agite o ſocij propellite in æquora nauem,
Remorumq. pares ducite ſorte uices,
Iungiteq. extremo felicia lintea malo.
Nam liquidum nautis aura ſecundat iter.
Romanæ turres, & uos ualeatis amici,
Qualiſcunque mihi tuq. puella uale.
Ergo ego nunc rudis Adriaci uehar æquoris hoſpes,
Cogar & undi ſonos nunc prece adire deos.
Deinde per Ionium uectus cum feſſa Lecheo
Sedarit placida uela phaſelus aqua.
Quod ſupereſt, ſufferte pedes, properate laborem,
Iſthmos quà terris arcet utrunque mare.
Inde ubi Piræi capient me littora portus,
Scandam ego Theſeæ brachia longa uiæ.
Illic uel ſtudijs animum emendare Platonis
Incipiam, aut hortis docte Epicure tuis,
Perſequar aut ſtudium linguæ, Demoſthenis arma,
Librorumq. tuos docte Menandre ſales:
Aut certe tabulæ capient mea lumina pictæ,
Siue ebore exactæ, ſeu magis ære manus,

Aut ſpatia annorum, aut longa interualla profundi
Lenibunt tacito uulnera noſtra ſinu.
Seu moriar, fato, non turpi fractus amore,
Atque erit illa mihi mortis honeſta dies.

AD TVLLVM.

FRIGIDA tam multos placuit tibi Cyzicus annos,
Tulle, Propontiaca quà fluit Iſthmos aqua,
Dindymus, & ſacræ fabricata inuenta Cybellæ,
Raptorisq. tulit quæ uia Ditis equos.
Si te forte iuuant Helles Athamantidos urbes,
Et deſiderio Tulle mouere meo;
Tu licet aſpicias cælum omne Atlanta gerentem,
Sectaq. Perſea Phorcydos ora manu,
Geryonæ ſtabula, & luctantum in puluere ſigna
Herculis Antæique, Heſperidumq. choros;
Tuq. tuo Colcon propellas remige Phaſin,
Peliacæq. trabis totum iter ipſe legas,
Quà rudis Argoa natat inter ſaxa columba
In faciem proræ pinus adacta nouæ,
Et quà Gygei uiſenda eſt ora Caiſtri,
Et quà ſeptenas temperat unda uias,
Omnia Romanæ cedent miracula terræ.
Natura hic poſuit quicquid ubique fuit.
Armis apta magis tellus, quàm commoda noxæ.
Famam, Roma, tuæ non pudet hiſtoriæ.
Nam quantum ferro, tantum pietate potentes
Stamus: uictrices temperat ira manus.
Hic Anio Tiburte fluis, Clitumnus ab Vmbro

Tramite, & æternum Martius humor opus.
Albanus lacus & socij Nemorensis ab unda,
Potaq. Pollucis lympha salubris equo.
At non squamoso labuntur uentre cerastæ,
Itala portentis nec fuit una nouis.
Non hic Andromedæ resonant pro matre catenæ,
Nec tremis Ausonias Phœbe fugate dapes,
Nec cuiquam absentis arserunt in caput ignes,
Exitium nato matre parante suo.
Penthea non sæuæ uenantur in arbore Bacchæ,
Nec soluit Danaas subdita cerua rates,
Cornua nec ualuit curuare in pellice Iuno,
Aut faciem turpi dedecorare boue.
Arboreasq. cruces Scinis, & non hospita Graijs
Saxa; & curuatas in sua fata trabes.
Hæc tibi Tulle parens, hæc est pulcherrima sedes.
Hic tibi pro digna gente petendus honos.
Hic tibi ad eloquium ciues, hic ampla nepotum
Spes, & uenturæ coniugis aptus amor.

DE TABVLIS PERDITIS.

ERGO tam doctæ nobis periere tabellæ,
Scripta quibus pariter tot periere bona.
Has quondam nostris manibus detriuerat usus,
Qui non signatas iussit habere fidem.
Illæ iam sine me norant placare puellas,
Et quædam sine me uerba diserta loqui.
Non illas fixum caras effecerat aurum,
Vulgari buxo sordida cera fuit.

Qualeſcunque mihi ſemper manſere fideles,
Semper & effectus promeruere bonos.
Forſitan hæc illis fuerant mandata tabellis.
Iraſcor, quoniam es lente moratus heri.
An tibi neſcio quæ uiſa eſt formoſior? an tu
Non bona de nobis crimina ficta iacis?
Aut dixit, uenies hodie, ceſſabimus una,
Hoſpitium tota nocte parauit amor,
Et quæcunque dolens reperit non ſtulta puella
Garula, cum blandis ducitur hora dolis.
Me miſerum, his aliquis rationem ſcribit auari,
Et ponit duras inter ephemeridas.
Quas ſi quis mihi rettulerit, donabitur auro.
Quis pro diuitijs ligna retenta uelit?
I puer, & citus hæc aliqua propone columna,
Et dominum Eſquilijs ſcribe habitare tuum.

AD CYNTHIAM SVPERBIENTEM.

FALSA eſt iſta tuæ, mulier, fiducia formæ,
Olim oculis nimium facta ſuperba meis.
Noſter amor tales tribuit tibi Cynthia laudes.
Verſibus inſignem te pudet eſſe meis.
Miſtam te uaria laudaui ſæpe figura,
Vt, quod non eſſes, eſſe putaret amor.
Et color eſt toties roſeo collatus Eoo,
Cum tibi quæſitus candor in ore foret.
Quod mihi non patrij poterant auertere amici,
Eluere aut uaſto Theſſala ſaga mari,
Hæc ego non ferro, non igne coactus, & ipſa

Naufragus Aegæa uerba fatebor aqua,
Correptus sæuo Veneris torrebar aheno,
Victus eram uersas in mea terga manus.
Ecce coronatæ portum tetigere carinæ:
Traiectæ Syrtes, anchora iacta mihi est.
Nunc demum uasto fessi resipiscimus æstu,
Vulneraq́. ad sanum nunc coiere mea.
Mens bona, si qua dea es, tua me in sacraria dono,
Exciderent surdo tot mea uota Ioui.

AD AMICAM.

RISUS eram positis inter conuiuia mensis,
Et de me poterat quilibet esse loquax.
Quinque tibi potui seruire fideliter annos.
Vngue meam morso sæpe quærere fidem.
Nil moueor lacrymis: ista sum captus ab arte:
Semper ab insidijs Cynthia flere soles.
Flebo ego discedens: sed fletum iniuria uincit.
Tu bene conueniens non sinis esse iugum.
Limina iam nostris ualeant lacrymantia uerbis,
Nec tamen irata ianua fracta manu:
At te cælatis ætas grauis urgeat annis,
Et ueniat formæ ruga sinistra tuæ:
Vellere cum cupies albos a stirpe capillos
A speculo rugas increpitante tibi:
Exclusa inq́. uicem fastus patiare superbos,
Et, quæ fecisti, facta quæraris anus.
Has tibi fatales cecinit mea pagina diras.
Euentum formæ disce timere tuæ.

SEX.

SEX. PROPERTII ELEGIARVM

LIBER IIII.

DE VRBE ROMA.

HOC, quodcunque uides hospes, quàm maxima Roma est,
Ante Phrygem Aeneá collis, & herba fuit.
Atq; ubi nauali stát sacra palatia Phœbo,
Euandri profugæ procubuere boues.
Fictilibus creuere deis hæc aurea templa.
Non fuit opprobrio facta sine arte casa.
Tarpeiusq́. pater nuda de rupe tonabat,
Et Tiberis nostris aduena bubus erat.
Quò gradibus domus ista Remi se sustulit, olim
Vnus erat fratrum maxima regna focus.
Curia, prætexto quæ nunc nitet alta senatu,
Pellitos habuit rustica corda patres.
Buccina cogebat priscos ad uerba Quirites.
Centum illi in prato sæpe senatus erat.
Nec sinuosa cauo pendebant uela theatro.
Pulpita solennes non oluere crocos.
Nulli cura fuit externos quærere diuos,
Cum tremeret patrio pendula turba sacro,
Annuaq́. accenso celebrare Palilia fœno,
Qualia nunc curto lustra nouantur equo.
Vesta coronatis pauper gaudebat asellis,

Ducebant

Ducebant macræ uilia sacra boues.
Parua saginati lustrabant compita porci,
Pastor & ad calamos exta litabat ouis:
Verbera pellitus setosa mouebat arator,
Vnde licens Fabius sacra lupercus habet.
Nec rudis infestis miles radiabat in armis:
Miscebant usta prœlia nuda sude.
Prima galeritus posuit prætoria Lycmon,
Magnaq. pars Tatio rerum erat inter oues.
Hinc Tatiens, Ramnesq. uiri, Luceresq. coloni.
Quattuor hinc albos Romulus egit equos.
Quippe suburbanæ parua minus urbe Bouillæ,
Et, qui nunc nulli, maxima turba Gabij:
Et stetit Alba potens albæ suis omine nata,
Hac ubi Fidenas longe erat ire uias.
Nil patrium, nisi nomen, habet Romanus alumnus.
Sanguinis altricem nunc pudet esse lupam.
Huc melius profugos misisti Troia penates.
O quali uecta est Dardana puppis aue.
Iam bene spondebant tunc omnia, quòd nihil illam
Læserat abiegni uenter apertus equi,
Cum pater in nati tremulus ceruice pependit,
Et uerita est humeros urere flamma pios.
Tunc animi uenere Decij, Brutiq. secures,
Vexit & ipsa sui Cæsaris arma Venus,
Arma resurgentis portans uictricia Troiæ.
Felix terra tuos cepit Iule deos.
Si modo auernalis tremulæ cortina sibyllæ
Dixit Auentino rura pianda Remo,

Aut si Pergameæ sero rata carmina uatis
 Longæuum ad Priami uera fuere caput.
Vertite equum Danai, male uincitis. Ilia tellus
 Viuet, & huic cineri Iuppiter arma dabit.
Optima nutricum nostris lupa Martia rebus,
 Qualia creuerunt mœnia lacte tuo.
Mœnia nanque pio conor disponere uersu.
 Hei mihi quod nostro est paruus in ore sonus.
Sed tamen exiguo quodcunque e pectore riui
 Fluxerit, hoc patriæ seruiat omne meæ.
Ennius hirsuta cingat sua dicta corona:
 Mi folia ex edera porrige Bacche tua.
Vt nostris tumefacta superbiat Vmbra libris,
 Vmbria Romani patria Callimachi:
Scandentes si quis cernet de uallibus arces,
 Ingenio muros æstimet ille meo.
Roma faue. tibi surget opus. date candida ciues
 Omina, & in tectis dextera cantet auis.
Sacra, diesq́. canam, & cognomina prisca locorum.
 Has meus ad metas sudet oportet equus.
Quò ruis imprudens uage dicere facta Properti?
 Non sunt a dextra condita fila colo.
Accersis lacrymis cantus. auersus Apollo.
 Poscis ab inuita uerba pigenda lyra.
Certa feram certis auctoribus haud ego uates,
 Nescius ærata signa mouere pila.
Me creat Architæ soboles Babylonius Horos,
 Horos, & a proauo ducta Conone domus.
Di mihi sunt testes, non degenerasse propinquis,

Inq. meis libris nil prius esse fide.
Nunc pretium fecere deos, & fallitur auro
Iuppiter. obliquæ signa iterata rotæ,
Felicesq. Iouis stellas, Martisq. rapacis,
Et graue Saturni sidus in omne caput,
Quid moueant pisces, animosaq. signa Leouis,
Lotus & hesperia quid Capricornus aqua,
Dicam. Troia cades, & Troica Roma resurges:
Et maris, & terre longa sepulcra canam,
Dixi ego, cum geminos produceret Arria natos,
(Illa dabat natis arma uetante deo)
Non posse ad patrios sua pila referre penates:
Nempe meam firmant nunc duo busta fidem.
Quippe Lupercus equi dum saucia protegit ora,
Heu sibi prolapso non bene cauit equo:
Gallus at in castris dum credita signa tuetur,
Concidit ante aquilæ rostra cruenta suæ.
Fatales pueri, duo funera matris auaræ.
Vera sed inuito contigit ista fides.
Idem ego, cum Cynaræ traheret Lucina dolores,
Et facerent uteri pondera lenta moram,
Iunonis uotum facite impetrabile, dixi.
Illa parit. libris est data palma meis.
Hoc neque arenosum Libyci Iouis explicat antrum,
Aut sibi commissos fibra locuta deos,
Aut si quis motas cornicis senserit alas,
Vmbraq. nec magicis mortua prodit aquis.
Aspicienda uia est cæli, uersusq. per astra
Trames, & ab zonis quinque petenda fides.
Exemplum

Exemplum graue erit Calchas. nanque Aulide soluit
  Ille bene hærentes ad pia saxa rates.
Idem Agamemnoniæ ferrum ceruice puellæ
  Tinxit, & Atrides uela cruenta dedit.
Nec rediere tamen Danai. tu diruta fletum
  Supprime, & Euboicos respice Troia sinus.
Nauplius ultores sub noctem porrigit ignes,
  Et natat exuuijs Græcia pressa tuis,
Victor Oilide rape nunc, & dilige uatem,
  Quam uetat auelli ueste Minerua sua.
Hactenus historiæ. nnnc ad tua deuehor astra:
  Incipe tu lacrymis æquus adesse nouis.
Vmbria te notis antiqua penatibus edit.
  Mentior? an patriæ tangitur ora tuæ?
Quà nebulosa cauo rorat Meuania campo,
  Et lacus æstiuis intepet Vmber aquis,
Scandentisq. axis consurgit uertice murus,
  Murus ab ingenio notior ille tuo.
Ossaq. legisti, non illa ætate legenda,
  Patris, & in tenues cogeris ipse lares.
Nam tua cum multi uersarent rura iuuenci,
  Abstulit excultas pertica tristis opes,
Mox, ubi bulla rudi demissa est aurea collo,
  Matris & ante deos libera sumpta toga;
Tum tibi pauca suo de carmine dictat Apollo,
  Et uetat insano uerba tonare foro.
Et tu finge elegos, fallax opus, hæc tua castra,
  Scribat ut exemplo cetera turba tuo.
Militiam Veneris blandis patiere sub armis,

Et

Et Veneris pueris utilis hostis eris.
Nam tibi uictrices, quascunque labore parasti,
Eludet palmas una puella tuas,
Et bene cum fixum mento discusseris uncum,
Nil erit: hoc rostro te premet ansa suo.
Illius arbitrio noctem, lucemq. uidebis,
Gutta quoque ex oculis non nisi iussa cadet.
Nec mille excubiæ, nec te signata iuuabunt.
Limina. persuasæ fallere rima sat est.
Nunc tua uel medijs puppis luctetur in undis,
Vel licet armatis hostis inermis eas,
Vel tremefacta cauo tellus deducat hiatu,
Octipedis cancri terga sinistra time.

FABVLA VERTVNNI.

QVID mirare meas tot in uno corpore formas?
Accipe Vertunni signa paterna dei.
Tuscus ego Tuscis orior, nec pœnitet inter
Prœlia Volscinos deseruisse focos.
Nec me turba iuuat, nec templo lætor eburno.
Romanum satis est posse uidere forum.
Hac quondam Tiberinus iter faciebat, & aiunt
Remorum auditos per uada pulsa sonos.
At postquam ille suis tantum concessit alumnis,
Vertunnus uerso dicor ab amne deus,
Seu quia uertentis fructum percepimus anni,
Vertunni rursus credidit esse sacrum.
Prima mihi uariat liuentibus uua racemis,
Et coma lactenti spicea fruge tumet.

Hic

Hic dulces cerasos, hic autumnalia pruna
Cernis, & æstiuo mora rubere die.
Insitor hic soluit pomosa uota corona,
Cum prius inuito stipite mala tulit.
Mendax fama noces. alius mihi nominis index:
De se narranti tu modo crede deo.
Opportuna mea est cunctis natura figuris.
In quancunque uoles, uerte: decorus ero.
Indue me Cois, fiam non dura puella.
Meq. uirum sumpta quis neget esse toga?
Da falcem, & torto frontem mihi comprime fœno:
Iurabis nostra gramina secta manu.
Arma tuli quondam: &, memini, laudabar in illis:
Corbis & imposito pondere messor eram.
Sobrius ad lites: at cum est imposta corona,
Clamabis capiti uina subisse meo.
Cinge caput mitra: speciem furabor Iacchi.
Furabor Phœbi, si modo plectra dabis.
Cassibus impositis uenor, sed arundine sumpta
Faunus plumoso sum deus aucupio.
Est etiam aurigæ species Vertunnus, & eius,
Traijcit alterno qui leue pondus equo,
Suppetat, hoc pisces calamo prædabor: & ibo
Mundus demissis institor in tunicis.
Pastorem ad baculum possum curare, uel idem
Serpiculis medio puluere ferre rosam.
Nam quid ego adijciá, de quo mihi maxima fama est,
Hortorum in manibus dona probata meis?
Cæruleus cucumis, tumidoq. cucurbita uentre

Me notat, & iunco braſſica uincta leui.
Nec flos ullus hiat pratis, quin ille decenter
Impoſitus fronti langueat ante meæ.
At mihi, quòd formas unus uertebar in omnes,
Nomen ab euentu patria lingua dedit.
At tu Roma meis tribuiſti præmia Tuſcis,
Vnde hodie uicus nomina Tuſcus habet.
Tempore quo ſocijs uenit Lycomedius armis,
Atque Sabina feri contudit arma Tati.
Vidi ego labentes acies, & tela caduca,
Atque hoſtes turpi terga dediſſe fugæ.
Sed facias diuum ſator, ut Romana per æuum
Tranſeat ante meos turba togata pedes.
Sex ſuperant uerſus. te, qui ad uadimonia curris,
Non moror: hæc ſpatijs ultima meta meis.
Stipes acernus eram, properanti falce dolatus,
Ante Numam grata pauper in urbe Deus.
At tibi Mamuri formæ cælator ahenæ
Tellus artifices ne terat Oſca manus;
Qui me tam dociles potuiſti fundere in uſus.
Vnum opus eſt. operi non datur unus honos.

Epiſtola Arethuſæ ad Lycotam.

HAEC Arethuſa ſuo mittit mandata Lycotæ,
Cum toties abſis, ſi potes eſſe meus:
Si qua tamen tibi lecturo pars oblita deerit,
Hæc erit e lacrymis facta litura meis:
Aut ſi qua incerto fallet te littera tractu,
Signa meæ dextræ iam morientis erunt.

Te modo uiderunt iteratos Bactra per ortus,
Te modo munito Sericus hostis equo,
Hiberniq. Getæ, pictoq. Britannia curru,
Vstus & Eoa discolor Indus aqua.
Hæc ne marita fides, & pactæ sunt mihi noctes,
Cum rudis urgenti brachia uicta dedi?
Quæ mihi deductæ fax omen prætulit, illa
Traxit ab euerso lumina nigra rogo:
Et Stygio sum sparsa lacu, nec recta capillis
Vitta data est. nupsi non comitante Deo.
Omnibus heu portis pendent mea noxia uota.
Texitur hæc castris quarta lacerna tuis.
Occidat, immerita qui carpsit in arbore uallum,
Et struxit querulas rauca per ossa tubas.
Dignior obliquo funem qui torqueat ocno,
Aeternusq. tuam pascat aselle famem.
Dic mihi num teneros urit lorica lacertos?
Num grauis imbelles atterit hasta manus?
Hæc noceant potius, quàm dentibus ulla puella
Det mihi plorandas per tua colla notas.
Diceris & macie uultum tenuasse: sed opto
E desiderio sit color iste meo.
At mihi cum noctes induxit uesper amaras,
Si qua relicta iacent, osculor arma tua.
Tum queror in toto non sidere pallia lecto,
Lucis & auctores non dare carmen aues.
Noctibus hibernis castrensia pensa laboro,
Et Tyria in gladios uellera secta suos:
Et disco qua parte fluat uincendus Araxes.

Quot ſine aqua Parthus millia currat equus.
Cogor & e tabula pictos ediſcere mundos,
Qualis & hæc docti ſit poſitura dei.
Quæ tellus ſit lenta gelu, quæ putris ab æſtu,
Venus in Italiam qui bene uela ferat.
Aſſidet una ſoror, curis & pallida nutrix
Peierat hiberni temporis eſſe moras.
Felix Hippolyte nuda tulit arma papilla,
Et texit galea barbara molle caput.
Romanis utinam patuiſſent caſtra puellis:
Eſſem militiæ ſarcina fida tuæ.
Nec me tardarent Scythiæ iuga, cum pater altas
Africus in glaciem frigore nectit aquas.
Omnis amor magnus, ſed aperto in coniuge maior.
Hanc Venus, ut uiuat, uentilat ipſa facem.
Nam mihi, quo Pœnis tibi purpura fulgeat oſtris,
Cryſtallusq. tuas ornet aquoſa manus,
Omnia ſurda tacent; rarisq. aſſueta calendis,
Vix aperit clauſos una puella lares.
Graucidos, & catulæ uox eſt mihi grata querentis.
Illa tui partem uendicat una tori.
Flore ſacella tego, uerbenis compita uelo,
Et crepat ad ueteres herba Sabina focos,
Siue in finitimo gemuit ſtans noctua tigno,
Seu uoluit tangi parca lucerna mero.
Illa dies ornis cædem denuntiat agnis,
Succinctiq. calent ad noua lucra popæ.
Ne precor aſcenſis tanti ſit gloria Bactris,
Rapta ne odorato carbaſa lina duci,

Plumbea

Plumbea cum tortæ ſparguntur pondera fundæ,
Subdolus & uerſis increpat arcus equis.
Sed tua ſic domitis Parthæ telluris alumnis
Pura triumphantes haſta ſequatur equos:
Incorrupta mei conſerua fœdera tecti.
Hac ego te ſola lege rediſſe uelim.
Armaq. cum tulero portæ uotiua Capenæ,
Subſcribam, ſaluo grata puella uiro.

FABVLA TARPEIAE.

TARPEIVM *nemus, & Tarpeiæ turpe ſepulcrum*
Fabor, & antiqui limina capta Iouis.
Lucus erat felix, ederoſo conditus antro:
Multaq. natiuis obſtrepit arbor aquis,
Siluani ramoſa domus, quò dulcis ab æſtu
Fiſtula poturas ire iubebat oues.
Hunc Tatius fontem uallo præcingit acerno,
Fictaq. ſuggeſta caſtra coronat humo.
Quid tum Roma fuit, tubicen uicina Curetis,
Cum quateret lento murmure ſaxa Iouis?
Atque ubi nunc terris dicuntur iura ſubactis,
Stabant Romano pila Sabina foro.
Murus erant montes: ubi nunc eſt curia ſepta,
Bellicus ex illo fonte bibebat equus.
Hinc Tarpeia deæ fontem libauit, at illi
Vrgebat medium fictilis urna caput.
Et ſatis una malæ potuit mors eſſe puellæ,
Quæ uoluit flammas fallere Veſta tuas?
Vidit arenoſis Tatium perludere campis,

Pictaq. per flauas arma leuare iubas.
Obstupuit regis facie, & regalibus armis;
Interq. oblitas excidit urna manus.
Sæpe illa immeritæ caussata est omina Lunæ,
Et sibi tingendas dixit in amne comas:
Sæpe tulit blandis argentea lilia nymphis,
Romula ne faciem læderet hasta Tati.
Dumq. subit primo Capitolia nubila fumo,
Rettulit hirsutis brachia secta rubis,
Et sua Tarpeia residens ita fleuit ab arce
Vulnera uicino non patienda Ioui.
Ignes castrorum, & Tatiæ prætoria turmæ,
Et formosa oculis arma Sabina meis,
O utinam ad uestros sedeam captiua penates,
Dum captiua mei conspicer esse Tati.
Romani montes, & montibus addita Roma,
Et ualeat probro Vesta pudenda meo.
Ille equus ille meos in castra reponet amores,
Cui Tatius dextra collocat ipse iubas.
Quid mirum in patrios Scyllam sæuisse capillos?
Candidaq. in sæuos inguina uersa canes?
Prodita quid mirum fraterni cornua monstri,
Cum patuit lecto stamine torta uia?
Quantum ego sum Ausonijs crimen factura puellis,
Improba uirgineo lecta ministra foco.
Pallados extinctos si quis mirabitur ignes;
Ignoscat: lacrymis spargitur ara meis.
Cras, ut rumor ait, tota pugnabitur urbe:
Tu cape spinosi roscida terga iugi.

Lubrica

Lubrica tota uia eſt, & perfida, quippe tacentes
  Fallaci cælat limite ſemper aquas.
O utinam magicæ noſſem cantamina muſæ,
  Hæc quoque formoſo lingua tuliſſet opem.
Te toga picta decet, non quem ſine matris honore
  Nutrit inhumanæ dura papilla lupæ.
Si ſim hoſpes patiare tua regina ſub aula:
  Dos tibi non humilis prodita Roma uenit.
Sin minus, at raptæ ne ſint impune Sabinæ,
  Me rape, & alterna lege repende uices.
Commiſſas acies ego poſſum ſoluere, nuptæ
  Vos medium palla fœdus inite mea.
Adde Hymenæe modos, tubicen fera murmura conde.
  Credite, ueſtra meus molliet arma torus.
Et iam quarta canit uenturam buccina lucem,
  Ipſaq. in Oceanum ſidera lapſa cadunt.
Experiar ſomnum: de te mihi ſomnia quæram.
  Fac uenias oculis umbra benigna meis.
Dixit, & incerto permiſit brachia ſomno
  Neſcia ſe flammis accubuiſſe nouis.
Nam Veſta Iliacæ felix tutela fauillæ
  Culpam alit, & plures condit in oſſa faces.
Illa ruit, qualis celerem prope Thermodoonta,
  Strymonis abſciſſo fertur aperta ſinu.
Vrbi feſtus erat: dixere Palilia patres.
  Hic primus cœpit mœnibus eſſe dies.
Annua paſtorum conuiuia luſus in urbe
  Cum pagana madent fercula delicijs,
Cumq. ſuper raros fœni flammantis aceruos

Traijcit immundas ebria turba dapes.
Romulus excubias decreuit in ocia solui,
Atque intermissa castra silere tuba.
Hoc Tarpeia suum tempus rata, conuenit hostem,
Pacta ligat, pactis ipsa futura comes,
Mons erat ascensu dubius, festoq. remissus.
Nec mora, uocales occupat ense canes.
Omnia præbebant somnos, sed Iuppiter unus
Decreuit pœnis inuigilare tuis.
Prodiderat portæq. fidem, patriamq. iacentem:
Nubendiq. petit, quem uelit ipsa, diem.
At Tatius, (neque enim sceleri dedit hostis honorem,)
Nube, ait, & regni scande cubile mei.
Dixit, & ingestis comitum super obruit armis.
Hæc uirgo officijs dos erat apta tuis.
A duce Tarpeio mons est cognomen adeptus.
O uigil iniustæ præmia sortis habes.

AD LENAM.

TERRA tuum spinis obducat Lena sepulcrum!
Et tua, quod non uis, sentiat umbra sitim;
Nec sedeant cineri manes; & Cerberus ultor
Turpia ieiuno terreat ossa sono;
Docta uel Hippolytum Veneri mollire negantem,
Concordiq. toro pessima semper auis.
Penelopen quoque, neglecto rumore mariti,
Nubere lasciuo cogeret Antinoo.
Illa uelit, poterit magnes non ducere ferrum,
Et uolucris nidis esse nouerca suis.
Quippe & Collinas ad fossam mouerit herbas,
Stagnaq.

Stagnaq. currenti diluerentur aqua.
Audax cantatæ leges imponere Lunæ,
Et sua nocturno fallere terga lupo.
Posset & intentos astu cæcare maritos.
Cornicum immeritas eruit ungue genas,
Consuluitq. stryges nostro de sanguine, & in me
Hippomanes fœtæ semina legit equæ.
Exorabat opus uerbis ceu blanda perurat,
Saxosamq. terat sedula culpa uiam.
Si te Eoa * Dorozantum aurea ripe,
Et quæ sub Tyria concha superbit aqua,
Eurypiliq. placet Coæ textura Mineruæ,
Sectaq. ab Attalicis putria signa toris,
Seu quæ palmiferæ mittunt uenalia Thebæ,
Murrheaq. in Parthis pocula cocta focis.
Sperne fidem, prouolue deos, mendacia uincant.
Cedant damnosæ iura pudicitiæ.
Et simulare uirum, pretium facit. utere caussis:
Maior dilata nocte recurret amor.
Si tibi forte comas uexauerit utilis ira,
Post modo mercata pace premendus erit.
Denique ubi amplexu Venerem promiseris empto:
Fac simules puros Isidis esse dies.
Ingerat Apriles Iole tibi, tundat Amycle
Natalem Maijs idibus esse tuum.
Supplex ille sedet, posita tu scribe cathedra.
Quidlibet, has artes si pauet ille, tenes.
Semper habe morsus circa tua colla recentes,
Litibus alternis quos putet esse datos.

Non te Medeæ delectent probra sequacis,
Nempe tulit fastus ausa rogare prior,
Sed potius mundi Thais pretiosa Menandri,
Cum ferit astutos comica mœcha Getas.
In mores te uerte uiri. si cantica iactat,
I comes, & uoces ebria iunge tuas.
Ianitor ad dantes uigilet: si pulset inanis,
Surdus in obductam somniet usque seram.
Nec tibi displiceat miles, modo factus amori;
Nauta nec, attrita si ferat æra manu;
Aut quorum titulus per barbara colla pependit,
Cælati medio cum saliere foro.
Aurum spectato, non quæ manus afferat aurum.
Versibus auditis, quid nisi uerba feres?
Qui uersus, Coæ dederit nec munera uestis,
Ipsius tibi sit surda sine ære lyra.
Dum uernat sanguis, dum rugis integer annus,
Vtere, ne quis eat liber amore dies.
Vidi ego odorati uictura rosaria Pæsti
Sub matutino cocta iacere noto.
His animos nostræ dum uersat Acanthis amicæ,

*

Sed cape torquatæ Venus ò regina columbæ,
Ob meritum ante tuos guttura secta focos.
Vidi ego rugoso tussim concrescere collo,
Sputaq. per dentes ire cruenta cauos,
Atque animam in tegetes putrem expirare paternas.
Horruit algenti pertica curta foco.
Exequiæ fuerant rari furtiua capilli

Vincula,

Vincula, & immundo pallida mitra situ,
Et canis in nostros nimis experrecta dolores,
Cum fallenda meo pollice clathra forent.
Sit tumulus lenæ curto uetus amphora collo:
Vrgeat hunc supra uis caprifice tua.
Quisquis amas, scabris hoc bustum cædito saxis,
Mistaq; cum saxis adijce uerba mala.

De pugna Actiaca nauali.

SACRA facit uates. sint ora fauentia sacris,
Et cadat ante meos icta iuuenca focos.
Cera Philetеis certet Romana corymbis,
Et Cyrenæas urna ministret aquas.
Costum molle date, & blandi mihi thuris honores.
Terq. focum circa laneus orbis eat.
Spargite me lymphis, carmenq. recentibus aris
Tibia Mygdonijs libet eburna cadis.
Ite procul fraudes. alio sint aere noxæ.
Pura nouum uati laurea mollit iter.
Musa Palatini referamus Apollinis ædem.
Res est Calliope digna fauore tuo.
Cæsaris in nomen ducuntur carmina. Cæsar
Dum canitur, quæso Iuppiter ipse uaces.
Est Phœbi fugiens Athamana ad littora portus,
Quà sinus Ioniæ murmura condit aquæ,
Actia Iuleæ pelagus monimenta carinæ,
Nautarum uotis non operosa uia.
Huc mundi coiere manus. stetit æquore moles
Pinea, nec remis æqua fauebat auis.

Altera claſſis erat Teucro damnata Quirino,
Pilaq. feminea turpiter acta manu.
Hinc Auguſta ratis plenis Iouis omine uelis,
Signaq. iam patriæ uincere docta ſuæ.
Tandem acies geminos Nereus lunarat in arcus,
Armorum & radijs picta tremebat aqua,
Cum Phœbus linquens ſtantem ſe uindice Delon,
(Nam tulit iratos mobilis una notos)
Aſtitit Auguſti puppem ſuper, & noua flamma
Luxit in obliquam ter ſinuata facem.
Non ille attulerat crines in colla ſolutos,
Aut teſtudineæ carmen inerme lyræ,
Sed quali aſpexit Pelopeium Agamemnona uultu,
Egeſſitq. auidis Dorica caſtra rogis,
Aut qualis flexos ſoluit Pythona per orbes
Serpentem, imbelles quem timuere lyræ.
Mox ait, ò longa mundi ſeruator ab Alba
Auguſte, Hectoreis cognite maior auis,
Vince mari: iam terra tua eſt: tibi militat arcus,
Et fauet ex humeris hoc onus omne meis.
Solue metu patriam: quæ nunc te uindice freta,
Impoſuit proræ publica uota tuæ:
Quam niſi defendes, murorum Romulus augur
Ire Palatinas non bene uidit aues.
Et nimium remis audent prope turpe Latinis
Principe te fluctus regia uela pati.
Nec te, quòd claſſis centenis remiget alis,
Terreat: inuito labitur illa mari:
Quodq. uehunt proræ centaurica ſaxa minantes,
Tigna

Tigna caua, & pictos experiere metus.
Frangit, & attollit uires in milite caussa:
Quæ nisi iusta subest, excutit arma pudor.
Tempus adest, committe rates: ego temporis auctor
Ducam laurigera Iulia rostra manu.
Dixerat, & pharetræ pondus consumit in arcus,
Proxima post arcus Cæsaris hasta fuit.
Vincit Roma, fide Phœbi. dat fœmina pœnas,
Sceptra per Ionias fracta uehuntur aquas.
At pater Idalio miratus Cæsar ab astro,
Sum deus, & nostri sanguinis ista fides.
Prosequitur cantu Triton, omnesq. marinæ
Plauserunt circa libera signa deæ.
Illa petit Nilum cymba male nixa fugaci,
Hoc unum, iusso non moritura die.
Di melius, quantus mulier foret una triumphus
Ductus erat per quas ante Iugurtha uias.
Actius hinc traxit Phœbus monimenta, quòd eius
Vna decem uicit missa sagitta rates.
Bella satis cecini: citharam iam poscit Apollo
Victor, & ad placidos exuit arma choros.
Candida nunc molli subeant conuiuia luco,
Blanditiæque: fluant per mea colla rosæ:
Vinaq. fundantur prælis elisa Falernis,
Terq. lauet nostras spica Cilissa comas:
Ingenium potis irritet musa poetis.
Bacche soles Phœbo fertilis esse tuo.
Ille paludosos memoret seruire Sicambros,
Cepheam hic Meroen, fuscaq. regna canat:

Hic

Hic referat ſero confeſſum fœdere Parthum:
Reddat ſigna Remi, mox dabit ipſe ſua.
Siue aliquid pharetris Auguſtus parcet Eois,
Differat in pueros iſta trophea ſuos.
Gaude Craſſe, nigras ſi quid ſapis inter arenas.
Ire per Eufraten ad tua buſta licet.
Sic noctem patera, ſic ducam carmine, donec
Inijciat radios in mea uina dies.

SOMNIVM.

SVNT *aliquid manes. letum non omnia finit;*
Luridaq́. euictos effugit umbra rogos,
Cynthia nanque meo uiſa eſt incumbere fulcro,
Murmur ad extremæ nuper humata uiæ:
Cum mihi ab exequijs ſomnus penderet amoris,
Et quererer lecti frigida regna mei.
Eoſdem habuit ſecum, quibus eſt elata, capillos;
Eoſdem oculos: lateri ueſtis aduſta fuit.
Et ſolitum digito beryllon adederat ignis,
Summaq́. Letheus triuerat ora liquor:
Spirantesq́. animos, & uocem miſit. at illi
Pollicibus fragiles increpuere manus.
Perfide, nec cuiquam melior ſperande puellæ,
In te iam uires ſomnus habere poteſt?
Iam ne tibi exciderant uigilantis furta Suburræ,
Et mea nocturnis trita feneſtra dolis?
Per quam demiſſo quoties tibi fune pependi,
Alterna ueniens in tua colla manu.
Sæpe Venus triuio commiſta eſt pectore miſto:

Fecerunt

Fecerunt tepidas pallia nostra uias.
Fœderis heu taciti, cuius fallacia uerba
Non audituri diripuere noti.
At mihi non oculos quisquam inclinauit euntis:
Vnum impetrassem te reuocante diem.
Nec crepuit fissa me propter arundine custos,
Læsit & obiectum tegula curta caput.
Denique quis nostro curuum te funere uidit?
Atram quis lacrymis incaluisse togam?
Si piguit portas ultra procedere, at illud
Iussisses lectum lentius ire meum.
Cur uentos non ipse rogis ingrate petisti?
Cur nardo flammæ non oluere meæ?
Hoc etiam graue erat, nulla mercede hyacinthos
Inijcere, & fracto busta piare cado.
Lygdamus uratur, candescat lamina uernæ.
Sensi ego, cum insidijs pallida uina bibi.
Aut Nomas arcanas tollat uersuta saliuas.
Dicet damnatas ignea testa manus.
Quæ modo per uiles inspecta est publica noctes,
Hæc nunc aurata cyclade signat humum.
Et grauiora rependit iniquis pensa quasillis,
Garula de facie si qua locuta mea,
Nostraq. quod Petale tulit ad monimenta corollas,
Codicis immundi uincula sentit anus.
Ceditur & Lalage tortis suspensa capillis,
Per nomen quoniam est ausa rogare meum.
Te patiente meæ conflauit imaginis aurum,
Ardenti nostro dotem habitura rogo.

Non tamen insector, quamuis mereare, Properti.
Longa mea in libris regna fuere tuis.
Iuro ego fatorum nulli reuocabile carmen,
Tergeminusq́. canis sic mihi molle sonet,
Me seruasse fidem. si fallo, uipera nostris
Sibilet in tumulis, & super ossa cubet.
Nam gemina est sedes turpem sortita per amnem:
Turbaq́. diuersa remigat omnis aqua.
Vna Clytemnestræ stuprum uehit, altera Cressæ
Portat mentitæ lignea monstra bouis.
Ecce coronato pars altera uicta phaselo,
Mulcet ubi Elysias aura beata rosas.
Quà numerosa fides, quaq́. errat turba Cybelles,
Mitratisq́. sonant lydia plectra choris,
Andromedeq́ue, & Hypermestre sine fraude maritæ
Narrant historiæ pectora nota suæ.
Hæc summa æternis queritur liuere catenis
Brachia, nec meritas frigida saxa manus.
Narrat Hypermestre magnum ausas esse sorores
In scelus, hoc animum non ualuisse suum.
Sic mortis lacrymis uitæ sanamus amores,
Cælo ego perfidiæ crimina multa tuæ.
Sed tibi nunc mandata damus: si forte moueris,
Si te non totum Chloridos herba tenet,
Nutrix in tremulis nequid desideret annis.
Parthenie patuit, nec tibi auara fuit.
Deliciæq́. meæ Latris, cui nomen ab usu est,
Ne speculum dominæ porrigat illa nouæ.
Et quoscunque meo fecisti nomine uersus,

Vre mihi. laudes desine habere meas.
Pelle ederam tumulo, mihi quæ pugnante corymbo
Mollia contortis alligat ossa comis.
Ramosis Anio quà pomifer incubat aruis,
Et nunquam Herculeo numine pallet ebur,
Hoc carmen media dignum me scribe columna,
Sed breue quod currens uector ab urbe legat.
Hic Tiburtina iacet aurea Cynthia terra.
Accessit ripæ laus Aniene tuæ.
Nec tu sperne pijs uenientia somnia portis.
Cum pia uenerunt somnia, pondus habent.
Nocte uagæ ferimur. nox clausas liberat umbras,
Errat & abiecta Cerberus ipse sera.
Luce iubent leges Lethea ad stagna reuerti.
Nos uehimur, uectum nauta recenset onus.
Nunc te possideant aliæ: mox sola tenebo:
Mecum eris, & mistis ossibus ossa teram.
Hæc postquam querula mecum sub uoce peregit,
Inter complexus excidit umbra meos.

DE CYNTHIA, ET DRACONE.

DISCE quid Esquilias hac nocte fugarit aquosas,
Cum uicina meis turba cucurrit agris.
Lanuuium annosi uetus est tutela draconis,
Hic ubi tam raræ non perit hora moræ,
Quà sacer abripitur cæco descensus hiatu,
Quà penetrat uirgo. tale iter omne caue:
Ieiuni serpentis honos cum pabula poscit
Annua, & ex ima sibila torquet humo.

Talia demiſſæ pallent ad ſacra puellæ,
Cum temere anguino creditur ore manus.
Ille ſibi admotas a uirgine corripit eſcas.
Virginis in palmis ipſa caniſtra tremunt.
Si fuerint caſtæ; redeunt in colla parentum;
Clamantq. agricolæ, fertilis annus erit.
Huc mea detonſis auecta eſt Cynthia ab annis.
Cauſſa fuit Iuno, ſed mage cauſſa Venus.
Appia dic quæſo, quantum te teſte trimphum
Egerit effuſis per tua ſaxa rotis,
Turpis in arcana ſonuit cum rixa taberna?
Si ſine me, famæ non ſine labe meæ.
Spectaclum ipſa ſedens primo temone pependit,
Auſa per impuros fræna mouere locos,
** Siriga nam capto Volſi carpenta nepote,*
Atque armillatos, colla Moloſſa, canes,
Qui dabit immundæ uenalia fata ſaginæ,
Vincet ubi eraſas barba pudenda genas.
Cum fieret noſtro toties iniuria lecto,
Mutato uolui caſtra mouere toro.

Deprehenſum Propertium cum Phyllide, et Teia, amicis, a Cynthia, uapulaſſeq. ab ea omnes uehementer.

PHYLLIS, *Auentinæ, quædam eſt, uicina Dianæ*
Sobria grata parum; cum bibit, omne decet.
Altera Tarpeios eſt inter Teia lucos,
Candida, ſed potæ non ſatis unus erit.
His ego conſtitui noctem lenire uocatis,

Et

Et Venere ignota furta nouare mea.
Vnus erat tribus in secreta lectulus herba.
Quæris concubitus? inter utranque fui.
Lygdamus ad cyathos. utrique æstiua supellex.
Et Methymæi grata saliua meri.
Nile tuus tibicen erat, coralistria Phyllis,
Et facilis spargi munda sine arte rosa.
Nanus & ipse suos breuiter concretus in artus
Iactabat truncas ad caua buxa manus.
Sed neque suppletis constabat flamma lucernis,
Decidit inq. suos mensa supina pedes.
Me quoque per talos Venerem quærente secundos,
Semper damnosi subsiluere canes.
Cantabant surdo, nudabant pectora cæco:
Lanuuij ad portas hei mihi solus eram:
Cum subito rauci sonuerunt cardine postes,
Et leuia ad primos murmura facta lares.
Nec mora, cum totas resupinat Cynthia ualuas
Non operosa comis, sed furibunda decens.
Pocula mi digitos inter cecidere remissos:
Palluerant ipso labra soluta mero.
Fulminat illa oculis, &, quantum femina, sæuit:
Spectaclum capta nec minus urbe fuit.
Phyllidos iratos in uultum conijcit ungues:
Territa uicinas Teia clamat aquas.
Lumina sopitos turbant elata Quirites,
Omnis & insana semita nocte sonat.
Illas direptisq. comis, tunicisq. solutis
Excipit obscuræ prima taberna uiæ.

Cynthia in exuuijs gaudet, uictrixq. recurrit,
Et mea peruersa sauciat ora manu,
Imponitq. notam collo, morsuq. cruentat,
Præcipueq. oculos, qui meruere, ferit.
Atque ubi iam nostris lassauit brachia plagis,
Lygdamus ad plutei fulcra sinistra latens
Exuitur, geniumq. meum prostratus adorat.
Lygdame nil potui, tecum ego captus eram.
Supplicibus palmis tum demum ad fœdera ueni,
Cum uix tangendos præbuit illa pedes,
Atque ait: admissæ si uis me ignoscere culpæ,
Accipe quæ nostræ formula legis erit.
Tu neque Pompeia spatiabere cultus in umbra,
Nec cum lasciuum sternet arena forum.
Colla caue inflectas ad summum obliqua theatrum,
Aut lectica tuæ sudet aperta moræ.
Lygdamus in primis, omnis mihi caussa querelæ,
Veneat, & pedibus uincula bina trahat.
Indixit leges. respondi ego, legibus utar.
Riserat imperio facta superba dato.
Dein, quemcunque locum externæ tetigere puellæ,
Suffiit, & pura limina tergit aqua:
Imperat & totas iterum mutare lacernas,
Terq. meum tetigit sulfuris igne caput.
Atque ita mutato per singula pallia lecto
Respondi; & toto soluimus arma toro.

De Hercule, & morte Caci.

AMPHITRYONIADES qua tempestate iuuencos
Egerat

Egerat a stabulis o Erythræa tuis,
Venit ad inictos pecorosa Palatia montes,
Et statuit fessos fessus & ipse boues,
Quà Velabra suo stagnabant flumine, quaq.
Nauta per urbanas uelificabat aquas.
Sed non infido manserunt hospite Caco
Incolumes: furto polluit ille locum.
Incola Cacus erat, metuendo raptor ab antro,
Per tria partitos qui dabat ora sonos.
Hic, ne certa forent manifestæ signa rapinæ,
Auersos cauda traxit in antra boues.
Nec sine teste deo. furem sonuere iuuenci,
Furis & implacidas diruit ira fores.
Mænalio iacuit pulsus tria tempora ramo
Cacus, & Alcides sic ait, ite boues,
Herculis ite boues, nostræ labor ultime clauæ,
Bis mihi quæsitæ, bis mea præda boues,
Aruaq. mugitu sancite boaria longo.
Nobile erit Romæ pascua nostra forum.
Dixerat, & sicco torret sitis ora palato,
Terraq. non ullas fœta ministrat aquas.
Sed procul inclusas audit ridere puellas.
Lucus ab umbroso fecerat orbe nemus,
Femineæ loca clausa deæ, fontesq. piandos,
Impune & nullis sacra retecta uiris.
Deuia Puniceæ uelabant lumina uittæ.
Putris odorato luxerat igne casa:
Populus & longis ornabat frondibus ædem,
Multaq. cantantes umbra tegebat aues.

Huc ruit in siccam congesto puluere barbam,
Et iacit ante fores uerba minora deo:
Vos precor o lucis sacro quæ luditis antro,
Pandite defessis hospita tesqua uiris.
Fontis egens erro, circaq. sonantia lymphis;
Et caua suscepto flumine palma sat est.
Audistis ne aliquem, tergo qui sustulit orbem?
Ille ego sum: Alciden terra recepta uocat.
Quis facta Herculeæ non audit fortia clauæ?
Et nunquam ad natas irrita tela feras?
Atque uni Stygias hominum luxisse tenebras.
Accipite hæc. fesso uix mihi terra patet.
Quòd si Iunoni sacrum faceritis amaræ,
Non clausisset aquas ipsa nouerca suas.
Sin aliquam uultusq. meus, setæq. leonis
Terrent, & Libyco sole perusta coma,
Idem ego Sidonia feci seruilia palla
Officia, & Lyda pensa diurna colo:
Mollis & hirsutum cepit mihi fascia pectus,
Et manibus duris apta puella fui.
Talibus Alcides. at talibus alma sacerdos
Puniceo canas stamine uincta comas.
Parce oculis hospes, lucoq. abscede uerendo:
Cede agedum, & tuta limina linque fuga.
Interdicta uiris metuenda lege piatur,
Quæ se summota uindicat ara casa.
Magnam Tiresias aspexit Pallada uates,
Fortia dum, posita Gorgone, membra lauat.
Di tibi dent alios fontes: hæc lympha puellis

Auia secreti limitis una fuit.
Sic anus. ille humeris postes concussit opacos:
Nec tulit iratam ianua clausa sitim.
At postquam exhausto iam flumine uicerat æstum,
Ponit uix siccis tristia iura labris.
Angulus hic mundi nunc me mea fata trahentem
Accipit, hæc fesso uix mihi terra patet.
Maxima quæ gregibus deuota est ara repertis,
Ara per has inquit, maxima facta manus,
Hæc nullis unquam pateat ueneranda puellis,
Herculis eximij ne sit inulta sitis.
Sancte pater salue, cui iam fauet aspera Iuno,
Sancte uelis libro dexter inesse meo.
Nunc quoniam manibus purgatum sanxerat orbem,
Sic sanctum Tatiæ composuere Cures.

Quare Iupiter, Feretrius dictus.

NVNC Iouis incipiam caussas aperire Feretri,
Armaq. de ducibus trina recepta tribus.
Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria uires.
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.
Imbuis exemplum primæ tu Romule palmæ
Huius, & exuuijs plenus ab hoste redis,
Tempore quo portas Ceninum Acrona petentem
Victor in euersum cuspide fundis equum.
Acron Herculeus Cenina ductor ab arce
Roma tuis quondam finibus horror erat.
Hic spolia ex humeris ausus sperare Quirini,
Ipse dedit, sed non sanguine sicca suo.

Hunc uidet ante cauas uibrantem spicula turres
Romulus, & uotis occupat ante ratis.
Iuppiter hæc hodie tibi uictima corruet Acron,
Vouerat, & spolium corruit ille Ioui.
Vrbis uirtutisq. parens sic uincere sueuit,
Qui tulit aprico frigida castra lare,
Idem eques, & frænis, idem fuit aptus aratris.
Et galea hirsuta compta lupina iuba,
Picta nec inducto fulgebat parma pyropo.
Præbebant cæsi baltea lenta boues.
Cossus at insequitur Veientis cæde Tolumni,
Vincere cum Veios posse laboris erat.
Nec dum ultra Tiberim belli sonus, ultima præda
Nomentum, & captæ iugera pauca Coræ,
Et Veij ueteres & uos tum regna fuistis,
Et uestro posita est aurea sella foro,
Nunc intra muros pastoris buccina lenti
Cantat, & in uestris ossibus arua metunt.
varro lib 2 cap 4 18
Forte super portæ dux Veius astitit arcem.
Colloquiumq. sua fretus ab urbe dedit.
col lib 6 23.2
Dumq. aries murum cornu pulsabat aheno,
Vineaq. inductum longa tegebat opus,
Cossus ait, forti melius concurrere campo.
Nec mora fit, plano sistit uterque gradu.
Di Latias iuuere manus: defecta Tolumni
Ceruix, Romanos sanguine lauit equos.
Claudius a Rheno traiectos arcuit hostes,
Belgica cum uasti parma relata ducis.
Virdomari genus hic Rheno iactabat ab ipso

Nobilis

Nobilis erectis fundere gesa rotis,
Illi uirgatis iaculantis ab inguine brachis
Torquis ab incisa decidit unca gula.
Nunc spolia in templo tria condita. caussa feretri,
Omine quid certo dux ferit ante ducem,
Seu quia uicta suis humeris hæc arma ferebant,
Hinc feretri dicta est ara superba Iouis.

CORNELIA PAVLO.

DESINE Paule meũ lacrymis urgere sepulcrum.
Panditur ad nullas ianua nigra preces.
Cum semel infernas intrarunt funera leges,
Non exorato stant adamante uiæ.
Te licet orantem fuscæ deus audiat aulæ,
Nempe tuas lacrymas littora surda bibent.
Vota mouent superos. ubi portitor æra recepit,
Obsecrat umbrosos lurida porta rogos.
Sic mæstæ cecinere tubæ, cum subdita nostrum
Detraheret lecto fax inimica caput.
Quid mihi coniugium Pauli? quid currus auorum
Profuit? aut famæ pignora tanta meæ,
Num minus immites habuit Cornelia Parcas?
En sum quod digitis quinque leuatur onus.
Damnatæ noctes, & uos uada lenta paludes,
Et quæcunque meos implicat unda pedes,
Immatura licet, tamen huc non noxia ueni.
Det pater hic umbræ mollia iura meæ,
Aut si quis posita iudex sedet Aeacus urna,
In mea sortita iudicet ossa pila.

Aſſideant fratres iuxta Minoida ſellam,
Eumenidum intento turba ſeuera foro.
Siſyphe mole uaces, taceant Ixionis orbes,
Fallax Tantaleo corripiare liquor.
Cerberus & nullas hodie petat improbus umbras,
Et iaceat tacita lapſa catena ſera.
Ipſa loquor pro me. ſi fallo, pœna ſororum
Infelix humeros urgeat urna meos.
Si cui fama fuit per auita trophæa decori,
Vera Numantinos regna loquuntur auos.
Altera maternos exæquat turba Libones,
Et domus eſt titulis utraque fulta ſuis.
Mox ubi iam facibus ceſſit prætexta maritis,
Vinxit & acceptas altera uitta comas,
Iungor Paulle tuo ſic diſceſſura cubili.
In lapide hoc uni nupta fuiſſe legar.
Teſtor maiorum cineres tibi Roma colendos.
Sub quorum titulis Africa tonſa iaces,
Et Perſen proaui ſimulantem pectus Achillis,
Quiq. tuas proauus fregit Achille domos,
Me neque cenſuræ legem molliſſe, nec ulla
Labe mea noſtros erubuiſſe focos.
Non fuit exuuijs tantis Cornelia damnum.
Quin & erat magnæ pars imitanda domus,
Nec mea mutata eſt ætas, ſine crimine tota eſt.
Viximus inſignes inter utranque facem.
Mi natura dedit leges a ſanguine ductas,
Ne poſſim melior iudicis eſſe metu.
Quælibet auſteras de me ferat urna tabellas,

Turpior

Turpior aſſeſſu non erit ulla meo.
Vel tu, quæ tardam mouiſti fune Cybellem,
Claudia turritæ rara miniſtra deæ,
Vel cui commiſſos cum Veſta repoſceret ignes,
Exhibuit uiuos carbaſus alba focos.
Nec te dulce caput mater Scribonia læſi,
In me mutatum, quid niſi fata uelis?
Maternis laudor lacrymis, urbisq́. querelis,
Defleta & gemitu Cæſaris oſſa mea.
Ille ſua nata dignam uixiſſe ſororem
Increpat, & lacrymas uidimus ire deo.
Et tamen emerui generoſos ueſtis honores,
Nec mea de ſterili facta rapina domo,
Te lepide, & te Paulle meum poſt fata leuamen.
Condita ſunt ueſtro numina noſtra ſinu.
Vidimus & fratrem ſellam geminaſſe curulem,
Conſule quo facto tempore rapta ſoror.
Filia tu ſpeciem cenſuræ nacta paternæ
Fac teneas unum nos imitata uirum.
Et ſerie fulcite genus. mihi cymba uolenti
Soluitur aucturis tot mea fata malis.
Hæc eſt feminei merces extrema triumphi,
Laudat ubi emeritum libera fama rogum.
Nunc ſibi commendo communia pignora natos,
Hæc cura & cineri ſpirat inuſta meo.
Fungere maternis uicibus pater, illa meorum
Omnis erat collo turba ferenda tuo.
Oſcula cum dederis tua flentibus, adijce matris.
Tua domus cœpit nunc onus eſſe tuum.

Et

Et si quid doliturus eris, sine testibus illis,
Cum uenient, siccis oscula falle genis.
Sat tibi sunt noctes, quas de me Paule fatiges,
Somniaq. in faciem credita sæpe meam.
Atque ubi secreto nostra ad simulacra loqueris,
Vt responsuræ singula uerba iace.
Sed tamen aduersum mutarit ianua lectum,
Sederit & nostro cauta nouerca toro.
Coniugium pueri laudate, & ferte paternum.
Capta dabit uestris moribus illa manus.
Nec matrem laudate nimis. collata priori
Vertet in offensas libera uerba suas.
Seu memor ille mea contentus manserit umbra,
Et tanti cineres duxerit esse meos,
Discite naturam iam nunc sentire senectam,
Cælibis ad curas nec uacet ulla uia.
Quod mihi detractum est, uestros accedat ad annos.
Prole mea Paulum sic iuuat esse senem.
Et bene habet, nunquam mater lugubria sumpsi.
Venit in exequias tota caterua meas.
Caussa perorata est. flentes me surgite testes,
Dum pretium uitæ grata rependit humus.
Moribus & cælum patuit, sim digna merendo,
Cuius honoratis ossa uehantur aquis.

M. ANTONII MVRETI IN PROPERTIVM SCHOLIA.

MILANION.] *Admirabilis est hominum in fouendis erroribus pertinacia. sed præclare ageretur cum rebus humanis, si adhæc modo nostra leuiora studia id pertineret, neque in rebus maximi momenti magno omnium malo quotidie cerneretur. Hoc mihi nunc ex eo uenit in mentem, quòd sæpe animaduerti euenire, ut optimos quosque scriptores maculæ quædam errorum occupent, in eisq. insideant, quæ cum postea inueterarunt, quasi dedita opera retinentur a librarijs: uix ut ulla sit cuiusquam eruditi hominis auctoritas tanta, quæ illos ad eas purgandas, & eluendas possit adducere. Eius rei exempla utinam ne tam multa suppeterent: sed nos id, quod se nunc offert, indicasse contenti, plura persequi abstinebimus. Mimalionem hoc loco imperitus aliquis pro Milanione, & paulo infra Psileum pro Hylæo scripserat. Quis tum eruditorum non admonuit, quomodo utrunque nomen scribi oporteret? aut quis hodie est omnium, tinctus modo atque imbutus litteris, cui uel obscurum id, uel ambiguum sit? Cedo tamen librũ Propertij unum, in quo non deprauata illa scriptura permanserit. Nihil negocij fuerit, eiusdem generis alia enumerare perplurima, ita manifesta, ita perspicua,*

ſpicua, ita teſtata, ut, quòd in eis aſſidue librarij peccant, non negligentia, non inſcitia labi, ſed prudentes, ſcientes, ea, quæ uitioſa eſſe conſtat, amplexari atque approbare uideantur. Sed quod attinet ad fabulam, quæ his uerſibus a Propertio tangitur, ſciendum eſt, in ea tradenda, non ſatis concordare ac concinere inter ſe aut poetas, aut poetarum interpretes. quod enim alias ſæpe, idem hic quoque contigit; ut, cum duæ potiſſimum ab ipſis celebrentur Atalantæ, earum hiſtoriæ commiſceantur inter ſe; utque, quod de una earum ab alijs dicitur, id ipſum de altera alij dicant. Congeram huc locos aliquot, in quibus earum mentio eſt, eosq. inter ſe contendam ac comparabo: ut id, quod dico, magis intelligatur. Duæ igitur, ut ante dixi, Atalantæ apud poetas reperiuntur, Arcadica una: Argiua, ſeu, ut alij aiunt, Bœotica altera. illam Iaſij, aut Iaſonis aut Iaſionis, hanc Schœnei filiam fuiſſe ferunt. nam Beroaldus quidem & Volſcus ineptiunt, qui eandem Schœnei filiam, Iaſij neptem fuiſſe comminiſcuntur. Illam Milanioni, hanc Hippomeni nupſiſſe accepimus. Hæc, antequam longius progrediar, confirmanda ſunt. Scholiaſtes Apollonij. Αταλάντη Ιάσονος θυγάτηρ, ἣν ἔγημε Μειλανίων. ἑτέρα γάρ ἐστιν ἡ Αργεία ἡ Σχοινέως ἣν ἔγημεν Ιππομέδων. Sed hic aut legendum eſt Ιππομένης, aut dicendum, eundem ab alijs Hippomenem, ab alijs Hippomedontem uocari. Arcadicam Milanioni nupſiſſe, teſtatur etiã hoc loco Propertius, & Ouidius lib. II.

& lib. III. de arte amandi. Schœneida cessisse Hippomeni, qui eam cursu, ope Veneris, deuicerat, ue nustissime narrat Venus ipsa apud Ouidium lib. x. Metamor. narrat & breuiter Theocritus in comaste, & fusissime is qui scholia in eum scripsit. atque hanc intellexit Catullus illis uersibus:

Tam gratum mihi, quàm ferunt puellæ
Pernici aureolum fuisse malum,
Quod zonam soluit diu ligatam.

et auctor lasciui carminis.

Qualibus Hippomenes rapuit Schœneida pomis.

Arcadicæ patrem Iasiona nominat Aelianus libro XIII. de uaria historia. idoneos testes laudasse uideor eorum, quæ hactenus dixi. quadrant autem non male ad hunc usque locum omnia. in ijs quæ sequũtur, mira uarietas. Versus est Virg. e VI. Aen.

Parthenopæus, et Adrasti pallentis imago.

quem exponens Seruius, Parthenopæus, inquit, Menalippæ & Martis, siue Milanionis filius, qui Thebana bella puer admodum petijt. Ergo de huius grammatici sententia, Parthenopæi pater quidem est Milanion: mater autem non Atalanta, sed Menalippa. At Statius lib. IIII. Thebaidos aperte huius ipsius Parthenopæi matrem Atalantam facit Iasij filiam: patrem autem Lactantius interpres, non Milanionem, ut Seruius, sed Meleagrum uocat. nisi forte dicamus, eandem Menalippam & Atalantam eundem Meleagrum & Milanionem uocari. sic enim est idem Paris & Alexander ea-

dem

dem Cassandra & Alexandra. At Diodorus Parthenopæi matrem Atalantam esse ait Schœnei filiá. Hyginus autem cum Lactantio faciens eum genitú esse dicit matrem Atalanta Iasij filia, patre Meleagro. Arcadicam Statius uenatricem, ac Dianæ comitem fuisse dicit. idemq. confirmat Aelianus: & scholiastes Theocriti ait eam mittendis arcu sagittis præstitisse: cum illam alteram sola pedum pernicitas nobilitauerit. At Oppianus Atalantam Schœnei filiam uenatricem, & iaculatricem eximiam fuisse ostendit libro II κυνηγετικῶν, his uersibus:

Σχοινῆος πρώτη δὲ κλυτὴ θυγάτηρ Αταλάντη
Θηρσὶ φόνον πτερόεντα τυηβόλος ὤπαλο κούρη.

Hippomenem in leonem, Atalantam Schœnei filiá in leænam mutatam esse, canit Ouidius. At Hyginus, parum ipse sibi constans, Atalantæ Schœnei filiæ, et Meleagro: Palephatus Atalantæ & Milanioni id contigisse narrat. sed sæpe alias monui, non esse quærendam in mendacijs ueritatem. Sic cú Scyllas duas fuisse proditum sit, alteram Nisi, alteram Phorci filiam, quorum illam in auem, hanc in monstrum marinum conuersam esse fabulantur: non defuerunt tamen poetæ, qui, quod de Phorci filia traditur, id ad Nisi filiam referrent: ut aperte colligitur e scholiaste Euripidis in Hippolytum, sed multo apertius e Virgilio in Ciri: cuius hæc sunt:

Impia prodigijs ut quondam exterruit amplis
Scylla, nouosq. auium sublimis in aere cætus
Viderit, & tenui conscendens sidere penna,

Cæruleis ſua tecta ſuperuolitauerit lis:
Hanc pro purpureo pœnam ſcelerata capillo,
Proq́. patris ſoluens exciſa funditus urbe.
Complures illam, & magni Meſſalla poetæ
(Nam uerum fateamur. amat Polyhymnia uerũ)
Longe alia perhibent mutatam membra figura:
Scyllæum monſtra in ſaxum conuerſa uocari.
Illam eſſe, ærumnis quam ſæpe legamus Vlyſſi,
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris,
Dulichias uexaſſe rates, & gurgite in alto
Deprenſos nautas canibus laceraſſe marinis.

atque hanc ſententiam idem poeta ſecutus eſt in eclogis: quo in loco fruſtra ſe quidam eruditi homines torquent. Ille etiam Hylæi.] *idem etiam innuit Ouidius hoc uerſu:*

Senſit & Hylei contentum ſaucius arcum.

apud Aelianum nihil tale reperio: Hylæum quidẽ ipſum & Rhœcum ſagittis ab Atalanta confixos lego. Velocem.] *indocte Volſcus eandem putat eſſe hanc, & illam Catulli pernicem puellam. nam Catullus, ut dictum eſt, de Schœneide loquitur: at hic de Arcadica ſermo eſt, quam ipſam quoque agilem fuiſſe, teſtatur Aelianus, cui uerba quoniá in impreſſis libris deprauata ſunt, quomodo corrigéda ſuſpicer, admonebo. ita igitur uulgo leguntur:* ἐπεφύκει δὲ ὠκίσθη τοὺς πόδας, καὶ οὐκ ἂν αὐτὴν διέφυγεν οὔτε θηρίον, οὔτε ἐπιβουλεύων αὐτῇ ἄνθρωπος, φυγεῖν ἐθέλουσαν, ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἄν τις αὐτὴν κατέλαβεν. *ego autem lego:* ἐπεφύκει δὲ ὠκίστη τοὺς πόδας,

καὶ

καὶ ὐκ ἂν αὐτὴν διέφυγεν ὔτε θηρίον, ὔτε ἐπιβυλεύων
αὐτῇ ἄνθρωπος. φυγεῖν δὲ ἐθέλυσαν, ὐκ ἄν τις αὐτὴν
κατέλαβε. nihil autem obſtat, quominus de eodem
oleo & opera aliquot ex eadem narratione locos,
qui corrupti uidentur, quomodo emendandos pu-
tem, admoneam: ut meo labore, quantum quidem
in me eſt, aliorum minuatur labor. ubi ergo legitur.
ἀλλ' ἦν φύκυ ἔργον ἡ χροιὰ, legendú arbitror, ἀλλ' ἦν
φύσεως ἔργον ἡ χροιά. natiuá enim, non fuco quæſi-
tam, pulchritudinem Atalantæ tribuit. & paulo
poſt: τί δὲ ὕτως ὡραῖον γένοιτο ἄνθος; ὥσπερ ὖν καλὸν,
ἢ τὸ πρόσωπον αἰδεῖσθαι πεπαιδευμένης παρθένυ; lego:
τί δὲ ὕτως ὡραῖον γένοιτο ἄνθος, ὔπερ ὐ κάλλιον ἢ τὸ
πρόσωπον αἰδεῖσθαι πεπαιδευμένης παρθένυ; & ad
finem, ubi legitur, σὺν ὕβρει καὶ ἄντρῳ, legendum
crediderum, σὺν ὕβρει καὶ ἀνατροπῇ. Non ullas.]
ita emendaui e ueteribus libris: cum antea inepte le
geretur, non nullas. Fallacia.] τέχνη. Et fa-
cite illa meo.] & facite, ut ipſa me uehemen-
tius amet, quàm ego ipſam. Citeinis.] legen-
dum, Cytæinis. Scholiaſtes Apollonij, Κύταια, πό-
λις Κολχίδος. Stephanus: Κύτα, πόλις Κολχικὴ, πα-
τρὶς Μηδείας.

IN ELEGIAM II.

Et ſciat indociles.] noue dixit, indociles
uias, ἀδιδάκτος. indocilem enim uſitatius dicimus
eum, qui doceri non poteſt: quàm rem ipſam, quæ
doctrina non cóparatur. ſed Achilles Statius Luſi-
tanus

tanus mihi confirmauit, se ueterem librum habere, in quo scriptum sit, Vt ueniant ederæ: et paulo post, Surgat ut in solis: et in hoc uersu, ut sciat indociles. quam scripturam reijciendam non puto. Non sic Leucippis.] fabula est apud Theocritum in Dioscuris, apud Ouidium quinto fastorum, apud Hyginum: sed nemo est eorum, qui non ab alijs aliqua in parte dissentiat. Non Idæ.] de Marpissa Eueni filia ausus est olim Idas cum Apolline certamen suscipere. Homerus Iliados I. Ne sim tibi uilior istis.] ne minoris apud te sim, ob ista, quæ modo dixi. Vni si qua placet.] satis est culta, quæ uni placet. nam, pluribus ornare se, prostitutarum est.

IN ELEGIAM III.

Sic ait.] liber uetus: Hic ait. ut sit, hic, pro, tunc. Interdum grauiter.] libri calamo exarati, Interdum leuiter.

IN ELEGIAM VI.

At tu seu mollis.] locum hunc a Beroaldo non intellectum, declarauit Cœlius Rhodiginus libro quarto lectionum antiquarum.

IN ELEGIAM VII.

Dum tibi Cadmeæ.] prope simile principium est elegiæ Ouidij ad Macrum.
Carmen ad iratum dum tu perducis Achillem.
Euiolasse.] Beroaldus testatur, in antiquis libris

partim, euoluisse, partim, te uiolasse, legi. quarum scripturam ego quidem utramlibet huic uulgatæ facile anteposuerim. Sed quod Volscus admonet deos hic intelligi, non Venerem, & Cupidinem, sed poetas ipsos: id, mea quidem sententia, tale est, ut, si fatuis & insulsis declarationibus præmium aliquod positum esset, id Volscus, hac una fretus, sine controuersia, suo iure, dijs hominibusq. plaudentibus, ablaturus fuisse uideatur.

IN ELEGIAM VIII.

TVNE igitur.] Cynthiam, cum quodam, qui ex pretura in Illyriam proficiscebatur, ire meditantem, dehortatur, ne id faciat. mox, se ei, quod uoluerat, persuasisse, lætatur. sed hunc prætorem ex Illyria reuersum postea coluit Cynthia. uide elegiam quandam e libro secundo, cuius principium est, Prætor ab Illyricis. Virgiliis.] quarum exortu aperiuntur maria. Ne ue inimica meas.] ne ue cogar pro te nauigante uota facere, quæ tamen aduersos et reflantes uentos nihil moueant. Vacua patiaris arena.] alij libri, ijsq. ueteres: Vacua patietur in ora. ut uerbum, patietur, referamus ad undam ipsam. quod mihi quidem paullo magis arridet. nam illud alterum non satis intelligendo consequi possum. Oricos.] portus Epiri. Hecatæus apud Stephanum: Μετὰ δὲ Βυθρωτὸς πόλις, μετὰ δὲ Ὠρικὸς λιμήν. Et dicam, Autaricis.] Autarici, & Hyllæi, populi Illyriæ.

IN

IN ELEGIAM X.

O IOCVNDA quies.] *Gallus cum puella, cuius recenti amore inarſerat, nocte quadam colluſurus, arbitrum delicijs ſuis, primisq. cum ea uelitationibus adhibuerat Propertium. quo e ſpectaculo tantam ſe uoluptatem hauſiſſe dicit: uix ut, quamuis multa iam nocte, abſtrahi poſſet: utq. nunc quoque in illius noctis memoria iocundiſſime acquieſcat. ergo, ut præmium amico aliquod perſoluat, defert ei operam ſuam ad multa amantibus utilia, quorum ſe peritum eſſe profitetur. ad extremum etiam ei aliquot conſeruandi amoris præcepta tradit.* Veſtris conſcius in lacrymis.] *non deſunt, qui legendum putent:*

Affueram ueſtris conſcius inlecebris.

lacrymarum tamen, eadem in re narranda, infra quoque mentio eſt:

Vidi ego te toto uinctum langueſcere collo,
Et flere iniectis Galle diu manibus.

Cum te complexa.] *ita uidetur dixiſſe, complexa puella: ut,*

Expertæ metuens iurgia ſæuitiæ.

Vtrunque autem etiam Ciceronis exemplo confirmari poteſt. in oratione pro Sex. Roſcio. Sceleſtum dij immortales ac nefarium facinus, atque eiuſmodi, quo uno maleficia ac ſcelera omnia complexa eſſe uideantur. Idem pro Balbo: Cuius igitur audita uirtus dubitationi locum non daret, huius præſens,

experta, atque perspecta, obtrectatorum uoce læde tur? Atq; in his loquendi generibus religiosi sunt quidam nostri temporis homines: ita ut interdum etiam ueterum scripta corrumpere audeant: sicubi illi contra eam, quæ nunc est, consuetudinem aliquid dixisse uideantur. quale est, quod designarunt in ipso principio elegantissimi libelli, quem scripsit Q. Cicero de petitione consulatus. id enim cum ita legeretur in omnibus ad unum antiquis libris: Etsi tibi omnia suppetunt, quæ consequi ingenio, aut usu aut diligentia possunt: inculcata est ab istis uox, homines: ne illud consequi, παθητικῶς, ut erat, positum uideretur. Atqui si librorum consensio, quam nemo unquam sapiens contemnendam putauit, nihil istos mouebat: recordari certe uos par fuit, assequendi uerbum eodem illo modo usurpatum esse a M. Tullio: cuius hæc sunt e secundo libro accusationis: Ac ne forte ea, quæ remota de medio, atque erepta uobis sunt, omnia ita condita fuisse, atque ita abdita latuisse uideantur, ut hac diligentia quam ego a me expectari maxime puto, nihil horum inuestigari, nihil assequi potuerit. &c. Quamuis labentes.] duæ caussæ erant, cur discederé; quòd et dormire cupiebam, et media iam nox erat. utranque facile superabat ea, qua, spectandis lusibus uestris, perfundebar, uoluptas. Et mediis cælo.] ad medium cæli prouectis. Luna ruberet.] est ne ita dictú, ruberet, ut, - Vento rubet aurea Phœbe? equidem nihil tale intelligendum putarim sed ne

Volsco

Volſco quidem acceſſerim, qui rubeſcere ait Lunam, cum appropinquat dies. mihi ſane palleſcere potius uidetur. opinor igitur, iccirco hoc uerbo uſum poetam, quòd multi e ueteribus ignea eſſe credebant corpora cæleſtia: eamq. opinionem poetæ fere inſequuntur. rubere autem eſt ignitorum color. Equis.] *alij a mulis, alij a iuuencis eius bigas trahi aiunt.* Quando contemnitur.] *fuit tempus, cum uix putabam, uocem, quando, hoc ſenſu a ueteribus acceptam legi. legitur tamen, ſed non ſæpe. Plaut.*

Hæc urbs Epidamnus eſt, dum hæc agitur fabula.
Quando alia agetur, aliud fiet oppidum. Idem:
Iuuentus nomen fecit Peniculo mihi:
Ideo quia menſam, quando edo, detergeo.

IN ELEGIAM XI.

ECQVID.] *profecta ad aquas Cynthia, atque illic deſidente, metuit, ne ipſe ex animo illius excidat, ne ue ſe alius quiſpiam in eius amorem inſinuet. quare eam, ut illa loca relinquat, hortatur. ordo autem uerborum, quòd eſt paullo perturbatior, fefellit interpretes. eum igitur indicabo. Ecquid cura ſubit te o Cynthia, ceſſantem medijs Baijs abducere, id eſt, abducendi, exigendi, noctes memores noſtri?* Et modo.] *exponit, quod antea dixerat, ceſſantem. ita, inquit, ocioſam et uacuã, ut totos dies mireris modo ac contempleris uicinũ mare, aliud præterea nihil negocij habeas. ſed*

quod illa maria Epiro, id enim Thesproti regnum est, Subdita esse dicit: equidem, id quo modo accipiendum sit, non assequor. nam neque ea, quæ a Beroaldo & Volsco dicta sunt, placent: neque mihi quicquam, quod plane approbem, uenit in mentem. Abducere.] *ita est in meo uetere libro, nó ut in alijs, adducere.* E nostris carminibus.] *a lectione meorum carminum, quæ tuam mei memoriam confirmarent. erat autem erudita hæc puella, ut multis e locis intelligimus, mirificeq. uersibus Propertij capiebatur. unde est illud:*

Nam mea cum recitat, dicit, se odisse beatos.
Carmina tam sancte nulla puella colit,

Atque utinam.] *utinam potius aut nauigando, aut natitando otium fallas, quàm aures alienis blanditijs præbeas.* Mage.] *potius.* Aut teneat.] *aut lympha facilis cedere alternæ natitantis manui, teneat te in unda tenui clausam.* Natitantis.] *alij, Teutantis: & meras ineptias afferunt. meus uetus liber habet, natantis: unde coniecturam feci, legendum esse, natitantis.* Manu.] *antique: pro, manui. sic alibi:*

Nec mirum: cum sit Ioue digna, & proxima Ledæ,
Et Ledæ partu. *rursusq. alibi:*
Tantaleæ poterit tradere poma manu.

Attulerint nostri.] *interpunctum unum perperam collocatum, et una littera mutata, sententiá huius uersus corruperant: qui a nobis ex antiquis libris integritati restitutus est.* An mihi sit maior.]

ior.] *in alijs libris, An mihi non maior: quo nihil ineptius.*

IN ELEGIAM XII.

QVID mihi.] *Accusabatur desidiæ ab aliquo amicorum, qui etiam desidiæ illius caussam cõferebat in amorem Cynthiæ: eo enim Propertium frangi, ac dissolutum effici, et ab agendis rebus abduci. Respondet ipse, multum abesse, ut ita sit: Cynthiam enim non tantum corpore distractam a se, uerum animo quoque abalienatam esse. tum queritur, quod neque eam præsentem alloqui, neque ad ullam aliam amandam applicare animum possit.* Quod faciat.] *hic uersus uarie legitur in uetustis libris. sunt, in quibus hoc modo:*

Quòd faciat nobis conscia Roma moram. *in alijs*
Quòd faciat nobis Cynthia Roma moram.
egò autem suspicabar ita legendum:
Quòd faciat nobis Cynthia amore moram?
hanc autem e uocum similitudine elegantiam consectatus est etiam in elegia quæ proxime sequitur:
Certus & in nullo quæris amore moram.

Quantum Hypanis.] *ex opinione sua, & amatorie loquitur.* Hypanis.] *duo sunt hoc nomine fluuij; unus in India, ad cuius ripam sunt formicæ, quæ effodiunt aurum; alter in Scythia.* Eridano.] *non eruditis modo, quibus hæc omnia notissima sunt, sed neminem esse credo tam in litteris hospitẽ, cui notum non sit Eridanum a Græcis dici, quem*

Latini Padum uocent. de hoc tamen fluuio, qui sit, ubi, sit, aut omnino sit, nec ne sit, mirum quantum inter se antiqui scriptores discrepent: alijs eum cum Pado eundem esse, alijs eundem cum Rhodano, alijs in Padum, alijs in Rhodanum influere, alijs in Venetia, alijs in Scythia fluere, alijs etiam, quorum sunt Herodotus, & Strabo, nusquam omnino esse dicentibus. Pausanias Eridanos agnoscit duos, in Gallia unum, alterum in Attica. Lecta Prometheis.] Promethea iuga Caucasum dicit. creditus est autem is quoque mons herbarum ad incantiones potentium ferax. Seneca in Medea:

Congerit in unum frugis infaustæ mala,
Quæcunque generat inuius saxis Erix,
Quæ fert opertis hieme perpetua iugis
Sparsus cruore Caucasus Promethei.

Cœlius autem Rhodiginus dum in hoc loco explicãdo noua quædam afferre uult, attulit non noua tantum, uerum etiam aliena, & absurda.

IN ELEGIAM XIII.

Tv quod sæpe soles.] lætaberis, inquit, & quodam modo insultabis mihi, quòd, distractus a Cynthia, amores amplius non exerceam. Certus & in nullo.] bis repetenda negatio: nullo amore certus, in nullo amore quæris moram. Et primo lapsus.] lapsus ab illo constantiæ gradu, quem prius obtinebas. Adire.] quidam alij,

alij, amore. ego, amare. Vidi ego.] *supra. O iucunda quies.* Non sic Aemonio.] *fabula est apud Homerum libro* XI. *Odysseæ, & apud Lucianum in dialogis marinis. ac suspicari fortasse confidentior aliquis possit, Propertium hoc loco aut memoria lapsum, aut nominum similitudine deceptum esse. is enim Enipeus, cuius amore flagrauit Tyro, non in Thessalia est, sed in Peloponneso. in Thessalia autem non Enipeus, sed Eniseus fluit, ab hoc alius: ut cognoscitur ex octauo Strabonis libro ac, ne quis forte, Beroaldum secutus, putet utrunque Enipeum dici; & Propertium, more poetis non inusitato, uni eorum tribuisse, quod esset alterius; apud Strabonem autem Eniseum pro Enipeo uitiose legi: sciat hoc ipsum discrimen Enipei & Enisei e Strabone annotatum esse ab Eustathio.* Nec sic cælestem.] *Hercules in cælum receptus, Heben duxit uxorem. itaque apud inferos, non Herculem ipsum, sed eius tantum simulacrum Homericus Vlysses sibi uisum esse ait.*

Τὸν δὲ μέτ' εἰσενόησα βίην Ἡρακληείην,
Εἴδωλον. αὐτὸς δὲ μέτ' ἀθανάτοισι θεοῖσι
Τέρπεται ἐν θαλίῃς, καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην,
Παῖδα Διὸς μεγάλοιο, καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου.

Flagrans amor.] *ac serio quidem flagrans. neque ullus unquam amator uerius ardere dictus est.* Et Ledæ partu.] *pro, partui, antique.* Gratior una tribus.] *Leda ipsa, & Helena, & Clytemnestra: ut præclare exposuit Beroaldus.*

IN ELEGIAM XIIII.

SAEPE ego multa.] *queritur de perfidia Cynthiæ: quòd, cum ipse in magnum discrimen adductus sit, illa nihil omnino de eo laboret, neque quicquam remittat de pristino colendæ formæ studio. se tamen unquam illius amorem ex animo depositurum negat. Quod autem fuerit periculum, in quo tum constitutus erat poeta, diuinare fas non est. nisi illud quidem constat, urbem eum reliquisse, & mare conscendisse.* At non sic Ithaci.] *Homerus Odys. ε.* Alphesibœa.] *ita uocabant omnes elegantioris formæ puellas: quasi, quæ reperirent procos, qui ipsis boues darent dotis nomine. eo enim pecore solitos uti antiquissimos in æstimandis rebus, nondum introducto usu nummorum, indicat uel illud* τεθρυλλημένον, - ἑκατόμβοια ἐννεαβοίων. *at hic nomen proprium est. historiam autem, quam hic tangit Propertius, diffuse exponit Pausanias in Arcadicis: nisi quod apud eum fratrum ab Alphesibœa interfectorum nulla mentio.* Hypsipyle.] *Ouidius in epistolis, Papinius libro* VI. *interpres Pindari in Nemea.* Hospitio.] *ut seruitium pro seruo dicimus, sic hospitium hic pro hospiter accipimus.* Euadne.] *hæc initio Ianira dicebatur. sed ut Alphesibœas uocatas diximus, quæ, propter pulchritudinem, reperirent magnam dotem: (uxores enim a uiris, non, ut nunc, uiros ab uxoribus, dotem accipere mos erat) ita hæc Euadne dicta est,*

quòd bene dotata esset a Capaneo coniuge. ἕδνα enim uocabant nuptialia munera. Hanc Iphidis filiam fuisse, ait interpres Pindari: & ob id Iphias ab Ouidio uocatur. Hyginus tamen Philaci filiam facit. Multa prius.] nihil temere affirmauerim: sed, si quis meam coniecturam antiquus liber adiuuet, libenter pro, multa, legerim, muta. ut significet, prius fore ut flumina tacita, & sine ullo strepitu labantur in mare, quàm ipse Cynthiam amare desinat. Labentur.] ueteres libri, labantur. & melius conuenit cum eo, quod sequitur, duxerit.

IN ELEGIAM XV.

At merito.] libri ueteres, Et merito. Ah pereat.] Quo modo, pereat, si iampridem perijt? sed uidelicet tale est, quale illud,
Illi sub terris fiant mala multa puellæ: &c.

IN ELEGIAM XVIII.

Hoc pro continuo.] Gallum, qui Hylam puerum habebat in delicijs, exemplo Herculis monet, ne eum incomitatum uagari sinat. Crudelis Minyis.] magnum hic uersus mihi negotium exhibuit: neque sane adhuc in eius sententia eruenda mihi ipse satisfacere potui. Ascanium lacum in Bithynia esse, haud procul ab eo loco, ubi raptus esse Hylas dicitur, e Strabonis lib. XII notum est. sed quæso, quid tum postea? cur is lacus Minyarum dux fuisse, aut, quod etiam absurdius est, fore dicatur?

Beroaldus pro, dux erit, uidetur legisse, dixerit: ita tamen ut utranque scripturam agnoscat. sed illud, dixerit, ita interpretatur, Ascanium lacum, post amissionem Hylæ dixisse hoc Minyis, fortunam crudelem sæpe imprudenti amanti occurrere. quæ expositio mihi quidem insigniter frigida uidetur. Equidem, quæ mihi pridem coniectura in mentem uenerat, eam ne nunc quidem, cur reijcere debeam, uideo. suspicabar autem, pro, Ascanius, legendum, Aesonius. crudelem autem uocari Iasonem, pro eo quòd Herculem, amissione pueri exanimatum, & eius reperiendi desiderio huc illuc uagantem, nihil miseratus, reliquerit, & inceptum iter, deserto eo, sit persecutus. sed tamen ne sic quidem satis cohæret sententia. denique habeo librum ab eruditissimo homine Francisco Porto cum multis ueteribus diligentissime collatum: in quo notatum est ipsius manu, esse antiqua quædam exemplaria, in quibus hoc loco lacuna est, cum his litteris. Fragm. quod si est, χειρώνειον plane ulcus hoc fuerit. Thiodamanteo.] Callimachum & Apollonium sequitur, qui Hylam Thiodamantis filium faciunt. alij enim aliter. est autem operæ pretiū cognoscere, puer hic qui, tantopere heroi fortissimo carus et acceptus, fuit, quo modo in ipsius manus peruenisse dicatur. ea de re ita memoriæ proditum est. Hercules cum Deianiram Oenei filiā duxisset uxorem, Calydone degebat. quodam die accidit, ut Cyathus puer, Architelis filius, qui Oeneo pocula ministrabat, Herculi,

manus abluturo, aquam eam, quæ abluendis pedibus comparata erat inſciens infunderet. indignatus Hercules pugno eum interfecit. quam ob cædem profugus, cum una cum uxore ſe in uiam dediſſet, ad Euenum fluuium Neſſo centauro mortem attulit: ut & Archilochus narrat. deinde progrediens, in Dryopiam uenit. eſt autem ea gens rapinis ac latrocinijs dedita, contermina Mileenſibus, ut eſt apud Pherecyden in tertio. ibi cum Hylus filiolus, quem ſecum ferebat, eſuriet, Lycas autem pædagogus procul relictus eſſet, a Thiodamante, in quem inciderat, Hercules pauxillulum cibi potere occœpit. negat ille. commotus Hercules, abreptum interfectumq́. unum e bobus ipſius cum ſacrificaſſet, epulabatur. Currit propere in Dryopum urbem Thiodamas, euocatosq́. eos aduerſus Herculem educit. tum in eam neceſſitatem Hercules adductus eſt, ut uxorem quoque armauerit. quam etiam in pugna uulnus accepiſſe propter mammam ferunt. Sed tandem ſuperior effectus Hercules, Thiodamante interfecto, filium eius Hylan abduxit, eumq́. in delicijs habuit. Aſcanio.] *hic quoque libentius legerim, Aeſonio.* Nanque ferunt.] *Hinc incipit enarrare fabulam de Hylæ raptu, quam uariæ tractant Theocritus* εἰδιλ. ιγ. *Apollonius libro primo, Valerius Flaccus libro* III. *eandem etiam proxime M. Antonius Flaminius in elegia quadam ita eleganter ac ſuauiter deſcripſit, ut mihi quidem cũ antiquis illis merito comparari poſſe uideatur.* Hũc

duo

duo ſectati.] *hoc de duobus Boreadis ab alio nemine, quod ſciam, traditum eſt. itaque puto Propertij inuentum eſſe ad exornandam fabulam.* Iam Pandioniæ.] *deſinant Boreadæ Hylan perſequi: eum enim abreptura ſequitur Dryas. Hanc autem nympham Flaccus Dryopen uocat. Apollonius nomen ipſius non exprimit. Theocritus, non ab una, ſed ab omnibus eius loci nymphis raptum Hylan eſſe dicit. Onaſus hiſtoricus, dum aquam haurire uellet, in fontem decidiſſe, ibiq. ſubmerſum eſſe.* Ah dolor.] *uerſus hic abeſt a quibuſdam ueteribus libris. & uereor, ut aut Propertij ſit, aut ſatis emendate legatur.* Hic erat Arganti Phlegre.] *omnino ita eſt in pleriſque omnibus ueteribus libris. neque tamen adduci poſſum, ut eam ſcripturam probem. Orpheus quidem Arganti montem nominat, ad quem raptus ſit Hylas.*

- ἀμφὶ δὲ κναμὸς
Αγάνθου κατέφαινε, βαθυσκόπελοί τε κολῶναι.

ſed Phlegram in his regionibus nuſquam reperio, neque uſquam omnino, niſi in Italia ad Cumas, & in Thracia ad Pallenen. Strabo libro XII. *Arganthonium montem ait Cio, ſeu Pruſiadi imminere, ubi raptum eſſe a nymphis Hylan fabulentur. celebrari etiam a Pruſienſibus ſacra quædam, in quibus per montes huc illuc currant, & Hylæ nomen inclament. ſed homo ineptiſſimus, Volſcus, fretus illo, quem modo recitaui, Orphei uerſu, quaſi pro ſuo iure imperat, ut Strabonem corrigamus, Argan-*

gantbũque, non *Arganthonium montem apud eum legamus. in quo eſt, cur inſcitiam ipſius eſt, cur inſcitiam ipſius miſericordia, audaciam odio proſequamur. Equidem Strabonis ſcripturam non omnino emendatam eſſe exiſtimo, ſed tamen ita leuiter deprauatam, ut, una littera addita, corrigi poſſit. Αργανθώνειον enim, non Αργανθώνιον ὄρος, legendum puto. quin & hunc uerſum Propertij ita legendum cenſuerim,*

Hic erat Arganthonei ſub uertice montis.

neque me fugit, apud Stephanum Αργαθώνην, *nan* Αργανθώνειν *legi: unde etiam hic, uir clariſſimus, Hermolaus Barbarus, Argathonei, non Arganthonei, legendum pronuntiauit. ſed mouent me cum alia, tum Arrianus, qui Aeganthonem nympham nominat. omnem autem dubitationem tollit, niſi magnopere fallor, Apollonius, qui hunc ipſum montem Arganthoneum, id eſt,* Αργανθώνειον, *nominat.*

Τῆμος ἄρ᾽ οἵγ᾽ ἀφίκοντο Κιανίδος ἤθεα γαίης,
Αμφ᾽ Αργανθώνειον ὄρος, προχοάς τε Κίοιο.

Thyniacis.] *Thynia enim, ſeu Bithynia conterminaeſt Myſiæ. Arrianus ait, Arganthones nymphæ filios fuiſſe Thynum et Myſum, a quorum altero Thynia, ab altero Myſia nomen acreperit.*

IN LIBRVM SECVNDVM.

THESEVS infernis.] *deeſt, qualeꝗ. ut ſit,*

sit, quale caput testatur fuisse Pirithoum inferis Theseus, Patroclum superis Achilles. cur autem ille inferis, hic superis? an, quòd & Pirithous, & Theseus apud inferos sunt? Virgilius:

-- sedet æternumq. sedebit

Infelix Theseus. Horatius:

Nec Lethea ualet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

Achilles aũt ad superos propter uirtutẽ euectus est.

Ixioniden.] Pirithoum, Ixionis ex Dia filium. quo modo igitur & ipse, & Theseus a Virgilio dijs geniti uocantur?

Dijs quanquam geniti, atque inuicti uiribus essent.

sed Thesei quidem patrem habitum Neptunum, Pirithoum autem Iouis nepotem fuisse constat. Ixion enim Iouis filius. Menœtiaden.] Patroclum Menœtij filium. Menœtius autem Pelei frater: ut non amicitia tãtum, sed cognatio quoq; inter Achillem & Patroclum intercesserit. uariæ autem fuerunt de horum ætate sententiæ, quas collegit Politianus cap. XLV. miscellaneorum. Ceterum Lucianus, iuniorem, & ab Achille adamatum fuisse Patroclum, iucundo magis, quàm uerecundo argumento, ex ipsis Homeri uersibus colligit, in dialogo, qui inscribitur ἔρωτες. Sed neque Phlegræos.] neque Callimachus poterat grandia poemata conscribere, neque ego possum. hoc autem uitio datum Callimacho ab inuidis, ipsemet testatur elegantissimis uersibus, quos ascribere non grauabor.

Ὁ φθόνος

Ὁ φθόνος Ἀπόλλωνος ἐπ' οὔατα λάθριος εἶπεν,
Οὐκ ἄγαμαι τὸν ἀοιδὸν, ὃς οὐδ' ὅσα πόντος ἀείδει.
Τὸν φθόνον ὡ πόλλων ποδί τ' ἤλασεν, ὧδέ τ' ἔειπεν.
Ἀσσυρίου ποταμοῖο μέγας ῥόος, ἀλλὰ τὰ πολλὰ
Λύματα γῆς, καὶ πολλὸν ἐφ' ὕδατι συρφετὸν ἕλκει.
Δῖαι δ' οὐκ ἀπὸ παντὸς ὕδωρ φορέουσι μέλισσαι,
Ἀλλ' ἥτις καθαρή τε, καὶ ἀχράαντος ἀνέρπει
Πίδακος ἐξ ἱερῆς ὀλίγη λιβὰς, ἄκρον ἄωτον.

IN ELEGIAM II.

IVPITER ignoſco.] *in alijs, ignoro. ut ſit: neſcio, cur olim tam multas rapueris, cum hác antiquis omnibus formoſiorem in terra relinquas.* Iſcomache.] *alij Deidamian, aut Hippodamiã uocant.* Mercurio Sais.] ἀπὸ κοινοῦ *intelligendum, qualis. fabula autem, quam hic tangit Propertius, mihi prorſus ignota eſt. nam quod Saidem Mineruam interpretantur, multis de cauſſis non placet. primum, quòd nuſquam alibi lectum eſt, Mineruam cum Mercurio corpus commiſcuiſſe: immo uero eã ſummo conſenſu* ἀειπάρθενον *faciunt. deinde, quòd etſi Saitica præfectura Mineruæ ſacra eſt, dea tamẽ ipſa non Sais ab Aegyptijs dicitur, ſed Neith. adde, quòd iam Cynthiam cum Minerua contulerat, illo uerſu,*

Aut cum Dulichias.

plane in meo uetere libro, non Sais legitur, ſed, ſanctis. falſam declarationem, ut opinor, confutaui-

mus. ueram aut alij, aut fortasse nos ipsi olim reperiemus.

IN ELEGIAM III.

QVI nullum.] initio sibi ipsi quodam modo insultat, quòd qui diceret, se ab omni amore plane liberum esse, denuo sese in eosdem laqueos induat. deinde excusat se ipsum: quòd neque possit naturæ suæ pugnare, neque tam Cynthiæ forma, quàm alijs raris et eximijs dotibus, inductus sit ad ipsam amandam. Et quantum Aeolio.] cum tribus ueteribus poetrijs Cynthiam comparat. sunt autem hæ, Sappho, Corinna, & Erinne. quarum de prima nihil dicere necesse est. non enim potest illa cuiquam ignota esse, nisi qui litteras nesciat. de duabus autem alijs, quoniam non æque notæ sunt, aliquid commemorare haud quaquam alienum fuerit. Corinnæ igitur duæ fuerunt: una Thespia, altera aut Thebana, aut Tanagræa. utraque poetica laude insignis, hæc quidem ita, ut Pindarum quinquies uicisse tradatur. sed Pausanias id eo factum putat, quòd Pindarus Dorica lingua caneret, quæ non satis intelligeretur ab Aeolibus, illa autem Aeolica. neque non illud ad conciliandam uictoriã profuisse tradit, quòd mulier esset omnium per id tempus formosissima. Erinnen autem Sapphonis æqualem & sociam fuisse accepimus, quæ poema scripserit, quod Colum uocauit, partim Aeolica dialecto, partim Dorica, trecentis uersibus constans,

tanta felicitate, ut eam cum Homero ex æquo contulerit antiquitas. obijt autem uirgo, annos habẽs undeuiginti. ac, ut de Homeri, ita de huius quoque patria ambigitur. ſunt enim, qui Teiam, ſunt qui Teliam, ſunt qui Lesbiam, ſunt qui Rhodiam faciant. Turpia perpeſſus.] *Theocritus.*

Τὰν ἀγέλαν χ᾽ ὡ μάντις ἀπ᾽ Ὄθρυος ἆγε Μελάμπυς
Ες Πύλον. ἁ δὲ Βίαντος ἐν ἀλκοίνῃσιν ἐκλίνθη
Ματὴρ ἁ χαρίεσσα περίφρονος Αλφεσιβοίας.

tangit & hanc ſiue fabulam, ſiue hiſtoriam, ſed paucis, Homerus libro undecimo Odyſſeæ. quam e Græcorum commentarijs uberius ac fuſius explicatam proponere inſtitui. Tyro, Salmonei filia, mortuo patre, in Deionei patrui tutela fuit, qui eam Cretheo in matrimonium dedit. Interiecto aliquo tempore, cum ipſe quoque Deioneus exceſſiſſet e uita, Iphiclus, qui eius in Phylaces prouinciæ imperio ſucceſſor fuit, partem quandam eorum, quæ ad Tyronem pertinebant, occupauit. Neleus Tyronis filius, ut maternas iniurias ulciſceretur, ſi quis Iphicli boues (erant autem illæ eximia pulcritudine) abduxiſſet, filiam ſuam, cui nomen erat Pero, præſtanti uirginem forma, ei ſe uxorem daturum pronunciauit. difficile id factu ominibus uidebatur. nã & bubulci robuſtiſſimi, & ferociſſimi canes Iphicli armenta ſeruabant. ſed Bias Amythaonis filius, qui miro eius puellæ amore teneretur, fratri ſuo Melampodi, uati peritiſſimo, ut id negocium ſuſciperet, perſuaſit. hic, etſi non erat neſcius fore, ut

caperetur, profectus est tamen, fraternæ uoluntati cupiens obsequi. captus igitur, & Iphiclo traditus, deinde in carcerem coniectus, diligenter asseruabatur. qui autem ei ministraret, uir quidam una cum uxore est attributus: quorum ipse uiro quidem facili & comi, sed muliere molesta & aspera utebatur. Cum ergo ibi diu delituisset, quodam die uermium supra tectum strepitum ac stridorem quendã audijt. erat autem ita purgatis auribus, ut intelligeret ac perciperet etiam ea, quæ a bestijs dicerentur. sensit itaque eos mures significare inter se, trabem sibi iam corrosam & exesam esse. quare ruinam metuens, simulat sibi male esse, ita ut consistere non posset. petit igitur ut uir quidem anteriorem, mulier uero posteriorem lectuli sui partem apprehendere, ipsumq. ita ambo extra domunculam ferrent. quod eis facere aggressis, cum & uir, & totus prope lectus extra tectum esset, derepente collapsa trabs mulierem obruit, atque enecauit. seruatus uir, rem totam ex Meampode cognitam defert ad Phylacum Iphicli patrem. is eam Iphiclo enuntiat. Iphiclus hominem ad se accersitum, quis esset, quoq. consilio boues subreptum uenisset, interrogat. is omnia illi, ut erant, indicat. Tum Iphiclus, Et domum, inquit, liber ac solutus redito; & tecum boues, quas petis, abducito, si rationem mihi aliquam, qua liberos procreare ualeam, indicaueris. Melampus cum illum bono animo esse iussisset, cæsis rite hostijs regiones captandis augurijs diuisit.

uisit. aduolant aues omnis generis, præter ulturé. Vates ex omnibus, ecqua ratio esset conficiendi Iphiclo liberos, sciscitatur. illis se ullam tenere negantibus, uenit postremo uultur: ac primum profert caussas, quæ Iphiclo, ne generaret, impedimento erant. Phylacum patrem, olim ipsi puero quadam de caussa iratum, persecutum esse eum stricto gladio. sed cum eum comprehendere nequiisset, gladium in pyrum quandam siluestrem impegisse. ipsum autem gladium postea crescentis arboris cortice obtectum & inuolutum. simul & arborem ipsam, & eam partem, qua lateret gladius, indicauit: affirmans timorem ea ex re conceptum, iam tum Iphiclo sterilitatem attulisse. iret igitur, & rupto cortice gladium educeret, rubiginemq́. illius e uino per decem dies Iphiclo potãdam daret. hoc remedio usus Iphiclus generandi potestatem recuperauit. Melampus, acceptis bobus, domum reuersus, fratri eas tradidit. qui cum eas Neleo, dotis nomine, dedisset, puellam, quam amabat, accepit. Surripuisse.] *surripere uoluisse.* Quem non lucra.] *non enim lucri caussa eas abducere uolebat.* Pero formosa.] θαῦμα βροτοῖσιν*, ait Homerus.*

IN ELEGIAM IV.

Non per Medeæ.] *Citeis Medea est. ne igitur bis eandem continenter nominauerit, malim legere,*

Non Perimedea gramina cocta manu:
quo modo & Beroaldus in quibuſdam uetuſtis libris legi ait. Perimedes autem ueneficæ inſignis meminit Theocritus Pharmaceutria.

Φάρμακα ταῦθ' ἔρδοισα χερείονα μήτέ τι Κίρκης,
Μήτέ τι Μηδείας, μήτε ξανθᾶς Περιμήδης.

eſtq. hæc eadē, quæ ab Homero uocatur Agamede:

Ἣ τόσα φάρμακα οἶδεν, ὅσα τρέφει εὐρεῖα χθών.

IN ELEGIAM VI.

NON ita complebant.] *de meretricibus, quæ hic nominantur, multa iucundiſſima leguntur apud Athenæum lib.* XIII. *quibus referendis, breuitatis cauſſa, ſuperſedeo. unum de Phryne præterire non poſſum, quam Beroaldus & Volſcus Phyrnen inepte nominant, neque hiſtoriam, quæ hic a Propertio tangitur, uident. eam uero exponit Athenæus his uerbis:* ἐπλούτει δὲ σφόδρα ἡ Φρύνη, καὶ ὑπισχνεῖτο τειχιεῖν τὰς Θήβας, ἐὰν ἐπιγράψωσι Θηβαῖοι: Ἀλέξανδρος μὲν κατέσκαψεν, ἀνέστησε δὲ Φρύνη ἡ ἑταῖρα.

Me ſoror.] *uerſus hic antea ita legebatur:*

Me ſoror, & cum qua dormis amica ſimul.

neque animaduertebant, qui hanc ſcripturā ſequebantur, mendum ineſſe in uerbo, dormis, uel in puero ſcutica dignum. dormit, & in meo uetere libro legitur, & omnino legendum eſt. hoc autem dicit. Et ſoror tua lædet me, & amica, cum qua ſimul ipſa dormit.

IN ELEGIAM XI.

QVICVNQVE ille fuit.] *quo modo Amor pingatur, & caussas, cur ita pingatur, summa elegantia exponit. Sed hanc elegiam perfecte intelligere qui studet, legat Alexandrum Aphrodisiensem problemate* LXXXVII. Euolat e nostro.] *certe quidem uersus hic integer non est. nam quid est Euolat e nostro pectore? fortassis igitur ita legendus sit:*

Euolat, heu, nostro quoniam de pectore nusquam.

IN ELEGIAM XIII.

NEC sic Electra.] *uocem, suum, quam indoctus aliquis hoc loco inserserat, quæq. in omnes prope libros propagata uersum corrumpebat, eieci, & expunxi.*

IN ELEGIAM XV.

QVAE tibi terra.] *sic Tibullus:*

Muneribus meus est captus puer. at deus illa
In cinerem, & liquidas munera uertat aquas,
uterque autem sumpsit ab Homero.

Ἀλλ᾽ ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

IN ELEGIAM XXI.

CVI fuit.] *ait, se, relicto amore matronarum, contulisse se ad amandas eas, quæ minore negocio faciunt copiam sui. & colligit multa argu-*

menta, quibus harum amorem tutiorem ac iocundiorem esse concludat. eadem de re quædam sunt apud Horatium libro primo sermonum.

IN ELEGIAM XXVI.

EXTREMO uenit.] *puto legendum, Veniet.*

IN ELEGIAM XXVIII.

QVAERIS cur ueniam.] *mutilam esse hác elegiam, finemq. illius desiderari, cum diu suspicatus essem, postea ueterum librorum indicio deprehendi. sunt, qui eam, quæ proxime sequitur, cum hac continuent, unamq. ex duabus faciant: quos ualde errare arbitror.*

IN ELEGIAM XXXI.

NON Amphiareæ.] *deprauatum esse uersum hunc, constat. nam ab Amphiarao neq; Amphiaraæ, neque Amphiareæ deduci potest. numeri præterea non constant. in meo uetere libro legitur:*

Amphiaraæ nil prosunt tibi fata quadrigæ.

unde si quis uocem, tibi, sustulerit, quæ uersum ὑπερκαίλιον *facit, ueram, ut opinor, scripturam restituerit.* Aut Capanei magno.] *eodem libro auctore hic reposui uocem, magno, quæ ab imperitis detracta numeros corruperat.* Nec minor his animis.] *in his uersibus mendi aliquid latere suspicor.*

IN LIBRVM III.

CALLIMACHI manes.] *Callimachi & Philetæ manes inuocat, ut sibi assint in scribendis elegis. tum commendat se ipsum, qui princeps apud Latinos hoc poematis genus excoluerit: immortalemq. famam suam fore auguratur. hos autem poetas etiam alibi coniunxit:*

Tu satius memorem musis imitere Philetan,
Et non inflati somnia Callimachi.

Philetæ.] *huic secundas partes in elegia tribui solitas, ait Fabius. eum ita exili corpore fuisse prodit Athenæus, uti necesse habuerit pilas plumbeas ad pedes gestitare, ne subuerteretur a uento. mortuũ autem e labore, quem capiebat in studijs, & e molestia, quam contraxit, cum fallacis et captiosæ Stoicorum conclusiunculæ, quam Græci ψευδόμενον, Cicero mentientem uocat, dissolutionem reperire non posset.*

Primus ego.] *simile illi Lucretiano,*
Auia Pieridum. *& illi Horatiano,*
Libera per uacuum posui uestigia princeps.
Non aliena meo pressi pede. *& mox,*
- Parios ego primus iambos
Ostendi Latio.

Sacerdos.] *sic Horatius:*
- carmina non prius
Audita, musarum sacerdos,

Virginibus

Virginibus puerisq. canto.

Itala per Graios.] *Romano ore ea, quæ Græcis tantum tractata fuerant, celebrare.* Orgia.] *poetæ enim sacri sunt Baccho.* Choros.] *nam in Bacchi sacris choros agebant. supra.*

Egit ut euantes dux Ariadna choros.

Tenuastis.] *secuti sunt enim* χαρακτῆρα ἰσχνόν. *unde alibi, non inflatum Callimachum dixit, & angustũ ei pectus tribuit.* Exactus.] ἐξεσμένος *Ouidius:*

Non exacta satis, rudibusq. simillima signis.

Quid frustra.] *quasi curru inuehens, & alios pone sequentes respectans, hæc dicit.* Non datur.] *uia currere, id est, uia qua curri possit.* Carminis interea.] *in antiquis libris hæc a superioribus distincta ac separata sunt.* Orpheu.] *negat, mirum esse, si carmina, quæ ipse Baccho & Apolline propitijs scribit, a puellis colantur: cum carminibus Orpheus feras & flumina, Amphion lapides, Polyphemus etiam rudis & agrestis musicus Galatheam mouerit; nedum puellas, quarum tenerum est, & flexibile ingenium.*

IN ELEGIAM II.

ERGO Musarum.] *uox, ergo, quò pertineat, non sane uideo, deq. illius integritate subdubito. nulla tamen discrepantia in ueteribus libris.*

IN ELEGIAM III.

ONERATOS Cæsaris axes.] *libentius*

legerim,

legerim, onerato Cæsaris axe. Pacis amor deus est.] duas caussas reddit, cur in bellum ire nolit: quòd Amorem colat, qui deus est pacis: etsi sibi quidem cum domina pacem non esse ait: & quòd alioqui magnarum opum, quæ in bello parari solent, cupidus non sit.

IN ELEGIAM IIII.

MAIOREMQVE timens.] in meo uetere libro est, Maioremq. metuens: deinde alia manu emendatum, timens. ego autem, si quod in illa deprauata scriptura ueritatis uestigium est, libentius, detractis tribus litteris, legerim:

Maioremq. metu seruus habere fidem.

ut sententia hæc sit: timere seruos interdum, ne malis nuncijs apportandis dominos ad iram incitent. ὀργιζόμεθα γὰρ τοῖς τὰ κακὰ ἀγγέλλουσιν, ait Aristoteles, ideoq. sæpe mentiri, et ea dicere, quæ dominis placitura norint. id igitur ipse reprehẽdit, aitq. plus in seruo homine inesse fidei debere, quàm metus.

IN ELEGIAM V.

SVNT Agamemnonias.] hisce quattuor uersibus fabula quæpiam obscurior continetur. nam de hoc siue Argenno, siue Argynno (quamuis enim apud Pollucem Ἄργεννος legitur, Ἄργυννος tamen legendum crediderim) de eo igitur nihil aliud reperio, nisi eum fuisse Agamnoni in delicijs, quod & hic indicatur, & in Cephiso submersum. alij inepta

quædam,

quædam, & a se temere conficta afferunt: quod ego facere non institui. illis religio erat usquam hærere, et fateri quicquam a se non intelligi: mihi contra religio est, quicquam, quod me non intelligere intelligam, interpretari. sed quæcunque illa tandẽ fabula est, quam ego mihi quidem ignotam esse fateor, suspicor equidem hos quattuor uersus alieno loco positos esse, atque hinc delendos, & reponendos statim post illud distichon,

Natura insidians pontum substrauit auaris.
Vt tibi succedat, uix semel esse potest.

ibi enim incipit commemorare multos, qui in aquis perierunt: quò exemplum hoc quoque pertinere existimarim. Terra parum fuerat.] *Horatius:*

Nequicquam deus abscidit
Prudens Oceano dissociabili
Terras, si tamen impiæ
Non tangenda rates transiliunt uada.

In mare cui soli.] *lego, solum: ut significet, dolos ubique ei profuisse, præterquam in mari.*

IN ELEGIAM VI.

OFFENSA.] *ita reposui e ueteribus libris: cum Beroaldus temere pro, offensa, scribi iussisset, infensa. est autem offensa, irata.*

IN ELEGIAM IX.

ET cui cognomen Coruus habere dedit.] *hunc M. Valerium, qui a coruo adiutore cognomen*

gnomen inuenit, cum in omnibus antiquis libris Coruinus uocetur, eruditi quidam nostræ tempestatis homines, et in Romanæ historiæ cognitione cum primis exercitati Coruum, non Coruinum, uocari iubent: quòd in uetustis lapidibus ita nomen hoc scriptum reperiatur. ego autem nunquam de istis rebus magnopere contendam: tantum, quod eos aliquando in familiari sermone admonui, id hoc quoq; loco proponam: eum uidelicet ab antiquis poetis aperte Coruinum uocari. Claudianus in Eutropiũ: Agmina Brutorum, Coruinorumq. cateruæ. ubi profecto ut ad Brutum illum, qui reges eiecit, respicit, ita ad illum quoque Coruinum, qui primus hoc cognomine affectus est. quòd si quis Claudiani auctoritatem leuem ac despiciendam putat, ualde ille quidem a me dissentis: sed tamen alium proferemus, quem qui contempserit, is se haud dubie magnum antiquitatis contemptorem ostenderit. M. igitur Manilius, qui unus profecto pro centum lapidibus est, homo eruditissimus, qui Augusti temporibus uixit, aperte eum Coruinum uocat, his uersibus:

Et cum militia uolucris Coruinus adeptus
Et spolia, & nomen, qui gestat in alite Phœbum.

eodem etiam pacto mutarunt regis cuiusdam Albani nomen, eumq. pro Tiberino Tiberium nominarunt, freti auctoritate Eustathij Tessalonicensis. Ego autem, qui Græcos homines sæpe in Romanis nominibus falli uideam, haud scio an plus in ac re tribuendum sit uni Eustathio, quam omnibus antiquis libris,

libris, et Ouidio neque denique ipsi, cuius hæc sunt: Cumq. patris regnum post hunc Tiberinus haberet,
Dicitur in Tuscæ gurgite mersus aquæ.
Sed tamen his de rebus nũquam cuiquam ualde contendendum putarim. Atque hæc in præsentia sint satis. nam ut neque ultimum librum attingerem, & in ceteris essem restrictior, id mihi caussæ fuit, quòd & in hunc poetam, & in Tibullum, si quando aliquis mihi deus ocium fecerit, iustos commentarios paro.

FINIS.

uide orat epod: 16. 12a Tib:

Prop: [illegible] nauibus aura secundat [illegible]

Ouid epist 15. 26. aura [illegible] secunda [illegible]

Tib: [illegible] Amphit: 1. 74 ego [illegible]

cat. [illegible] fuerat [illegible] 75.

cat. [illegible] illi procores [illegible] palmis [illegible]

[illegible] tympana [illegible] Ouid [illegible]: 98.

cat. [illegible]

[illegible]

cat. [illegible]

Ouid: [illegible] erat sed erat [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] alt [illegible] [illegible] dez [illegible]

[illegible]